

CONFERENCE BOOK

ACADEMY 2. ULUSLARARASI GÖÇ ÇALIŞMALARI KONGRESİ

**ACADEMY 2nd INTERNATIONAL CONFERENCE ON MIGRATION
STUDIES**

AUGUST 2- 4, 2024

ROME

ISBN : 978-625-6283-53-4

Academy Global Publishing House

www.gockongresi.org

*ACADEMY 2ND INTERNATIONAL CONFERENCE ON
MIGRATION STUDIES
AUGUST 2- 4, 2024 – ROME*

Edited By
PROF. DR. DWI SULISWORO

CONGRESS ORGANIZING BOARD

Head of Organizing Board: Assit. Prof. Dr. Gültekin Gürçay
Organizing Committee Member.: Prof. Dr. Hülya Çiçek
Organizing Committee Member: Prof. Dr. Naile Bilgili
Organizing Committee Member: Prof. Dr. Ali Bilgili
Organizing Committee Member: Prof. Dr. Başak Hanedan
Organizing Committee Member: Prof. Dr. Dwi Sulisworo
Organizing Committee Member.: Assoc. Prof. Dr. Elif Akpınar Külekçi
Organizing Committee Member.: Assoc. Prof. Dr. Dini Yuniarti
Organizing Committee Member.: Assoc. Prof. Ivaylo Staykov
Organizing Committee Member.: Prof. Dr. Raihan YUSOPH
Organizing Committee Member: Doç. Dr. Bülent IŞIK
Organizing Committee Member: Doç. Dr. Nazıl Abdullazad
Organizing Committee Member: Dr. Mehdi Meskini Heydarlou
Organizing Committee Member: Dr. Amanuel Manafidizaji
Organizing Committee Member: Aynur Əliyeva

*All rights of this book belong to Academöy Global Publishing House
Without permission can't be duplicate or copied.*

*Authors of chapters are responsible both ethically and juridically.
Academy Global–2024©*

Issued: 25.09.2024
ISBN: 978-625-6283-53-4

CONFERENCE ID

ACADEMY 2ND INTERNATIONAL CONFERENCE ON MIGRATION STUDIES

DATE – PLACE

**AUGUST 2- 4, 2024
ROME**

ORGANIZATION

ACADEMY GLOBAL CONFERENCES & PUBLISHING

EVALUATION PROCESS

All applications have undergone a double-blind peer review process.

PARTICIPATING COUNTRIES

**Turkey – Kenya - Brazil – Azerbaijan- Thailand- Tanzania- Nigeria- Mongolia –
Bangladesh – Vietnam – China- South Africa- Ghana – Malaysia – Uzbekistan-
Slovenia- Czech Republic – Austria – Bulgaria – Turkmenistan – Russia- Japan- Egypt
– Belgium – Kazakhstan – Kyrgyzstan – Afghanistan- India – Indonesia – Iraq-
Pakistan – Ethiopia – Georgia - Senegal**

PRESENTATION

Oral presentation

ASSOCIATION & ACADEMIC INCENTIVES :

**80 Papers from Turkey And 98 Papers from Other Countries
Members of the organizing committees of the conference perform their duties with an
"official assignment letter"**

LANGUAGES

Turkish, English, Russian, Persian, Arabic

Scientific & Review Committee

Dr. Gulmira ABDİRASULOVA – Kazakhstan

Prof. Dr. Yunir ABDRAHIMOV – Russia

Dr. Omid AFGHAN - Afghanistan

Dr. Maha Hamdan ALANAZI - Saudi Arabia

Aynurə Əliyeva - Azerbaijan

Dr. Dzhakipbek Altaevich ALTAYEV - Kazakhstan

Doç. Dr. Abdulsemet AYDIN – Türkiye

Doç. Dr. Mehmet Fırat BARAN - Türkiye

Dr. Amina Salihi BAYERO – Nigeria

Prof. Dr. Ali BILGILI – Türkiye

Prof. Dr. Naile BİLGİLİ – Türkiye

Prof. Dr. Başak HANEDAN - Türkiye

Dr. Baurcan BOTAKARAEV - Kazakhstan

Dr. Ahmad Sharif FAKHEER - Jordania

Doç. Dr. Abbas GHAFFARI – Iran

Dr. Gültekin GÜRÇAY – Türkiye

Doç. Dr. Dilorom HAMROEVA - Uzbekistan

Dr. Dody HARTANTO - Indonesia

Dr. Mehdi Meskini HEYDALOU – Iran

Dr. Bazarhan İMANGALİYEVA - Kazakhstan

Dr. Keles Nurmaşılı JAYLIBAY - Kazakhstan

Dr. Mamatkuli JURAYEV – Uzbekistan

Dr. Kalemkas KALIBAEVA – Kazakhstan

Dr. Bouaraour KAMEL – Algeria

Prof. Dr. Hülya Çiçek - Türkiye

Prof. Dr. Emine KOCA – Türkiye

Prof. Dr. Fatma KOÇ - Türkiye

Prof Dr. Bülent KURTİŞOĞLU - Türkiye

Prof. Dr. Natalia LATYGINA - Ukraina

Sonali MALHOTRA - India

Dr. Alia R. MASALİMOVA - Kazakhstan

Prof. Muntazir MEHDI - Pakistan

Dr. Amanbay MOLDİBAEV - Kazakhstan

Assist. Prof. K. R. PADMA – India

Doç. Dr. Yeliz ÇAKIR SAHİLLİ - Türkiye

Dr. Ayslu B. SARSEKENOVA - Kazakhstan

Dr. Bhumika SHARMA - India

Dr. Gulşat ŞUGAYEVA – Kazakhstan

Prof. Dr. Dwi SULISWORO – Indonesia

Assoc. prof. Ivaylo STAYKOV, Bulgaria

Dr. K.A. TLEUBERGENOVA - Kazakhstan

Dr. Cholpon TOKTOSUNOVA – Kirgizia

Dr. Hoang Anh TUAN - Vietnam

Dr. Botagul TURGUNBAEVA - Kazakhstan

Dr. Dinarakhan TURSUNALİEVA - Kirgizia

Prof. Dr. Raihan YUSOPH -Philippines

T.C.
KARAMANOĞLU MEHMETBEY ÜNİVERSİTESİ
Tıp Fakültesi Dekanlığı

Sayı :E-11095095-900-191396
Konu :Personel İşleri

07.05.2024

Sayın Doç. Dr. Bülent IŞIK

Academy Global Conferences & Journals tarafından yüz yüze ve on-line düzenlenecek olan kongrelerde düzenleme kurulu ile bilim kurulunda üye olarak görev almanız Dekanlığımız tarafından uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Prof. Dr. Dursun ODABAŞ
Dekan V.

Mevcut Elektronik İmzalar

DURSUN ODABAŞ (Tıp Fakültesi Dekanlığı - Dekan V.) 07.05.2024 15:27

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :BSL5KDUY1S

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/karamanoglu-mehmetbey-universitesi-ebys>

Kep Adresi: kmu.rektorluk@hs01.kep.tr

Bilgi için: Erdal KARA
Unvanı: Şef

ACADEMY
2nd International Conference On Migration Studies
August 2- 4, 2024 - Rome

ACADEMY 2nd International Conference On Migration Studies
August 2- 4, 2024 - Rome

**The aim of our conference is not to be hostile to migrants, but to ensure that the subject is discussed by experts.
Speculative and populist studies were not accepted.**

Conference Organizing Committee

Dr. Gültekin Gürçay
Prof. Dr. Ali Bilgili
Prof. Dr. Naile Bilgili
Prof. Dr. Başak Hanedan
Prof. Dr. Hülya Çiçek
Prof. Dr. Hajar Huseynova
Doç. Dr. Bülent IŞIK
Assoc. Prof. Dr. Nazile Abdullazade
Assoc. Prof. Dr. Elif Akpınar Külekçi
Assoc. Prof. Dr. Dini Yuniarti
Assoc. Prof. Ivaylo Staykov
Dr. Mehdi Meskini Heydarlou
Dr. Amaneh Manafidizaji
Aynurə Əliyeva

Kongre Bağlantı Linki :

Join Zoom Meeting

<https://us06web.zoom.us/j/81604584722?pwd=y2kFvDBw8AEhxbZ5eSknYVkdXt0yTt.1>

Meeting ID: 816 0458 4722

Passcode: 202224

ACADEMY
2nd International Conference On Migration Studies
August 2- 4, 2024 - Rome

IMPORTANT, PLEASE READ CAREFULLY

- To be able to make a meeting online, login via <https://zoom.us/join> site, enter ID instead of “Meeting ID
- or Personal Link Name” and solidify the session.
- The Zoom application is free and no need to create an account.
- The Zoom application can be used without registration.
- The application works on tablets, phones and PCs.
- Speakers must be connected to the session **10 minutes before** the presentation time.
- All congress participants can connect live and listen to all sessions.
- During the session, your camera should be turned on **at least %70** of session period
- Moderator is responsible for the presentation and scientific discussion (question-answer) section of the session.

TECHNICAL INFORMATION

- Make sure your computer has a microphone and is working.
- You should be able to use screen sharing feature in Zoom.
- Attendance certificates will be sent to you as pdf at the end of the congress.
- Moderator is responsible for the presentation and scientific discussion (question-answer) section of the session.
- Before you login to Zoom please indicate your name surname and hall number,

exp. H-..., S- ... NAME SURNAME

ACADEMY
2nd International Conference On Migration Studies
August 2- 4, 2024 - Rome

ACADEMY 2nd International Conference On Migration Studies August 2- 4, 2024 – Rome Meeting ID: 816 0458 4722 Passcode: 202224				
2 Ağustos / August 2, 2024 / 15:00 – 17:00 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 1	Yüksek Şehir ve Bölge Plancısı Hüsne TEMUR	1	SURİYELİ GÖÇMENLER ve TÜRKİYE’DE GÖÇMEN ÇOCUK YAŞAM MERKEZLERİ	Öğr. Gör. ALİ TELLİ
		2	SYRIA’S EXODUS: UNDERSTANDING THE CAUSES AND IMPACTS OF MASS MIGRATION	Dr. Muhammad Munib Khalid Muhammad Yousaf
		3	SOCIOLOGICAL AND PSYCHOLOGICAL EFFECTS OF BRAIN DRAIN TODAY	Fahmi BABAYEV
		4	THE FEMINIZATION OF MIGRATION AND THE BRAIN DRAIN: AN EVALUATION FOR TÜRKİYE AND IRAN	DR. CAHİDE GÖĞÜSDERE
		5	KENTLEŞME SORUNLARI VE GÖÇ	Doç. Dr. Seçil Gül MEYDAN YILDIZ Yüksek Şehir ve Bölge Plancısı Hüsne TEMUR
		6	RELIGION AS A SOCIAL CAPITAL AND EMIGRATION: A COMPARISON OF ALBANIAN EMIGRANTS IN ITALY AND TURKEY	Ph.D. Matilda LIKAJ
		7	KENTLEŞMENİN KLASİK NEDENİ OLARAK GÖÇ VE GÖÇÜN KENTLEŞME ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ	Yüksek Şehir ve Bölge Plancısı Hüsne TEMUR

ACADEMY
2nd International Conference On Migration Studies
August 2- 4, 2024 - Rome

ACADEMY 2nd International Conference On Migration Studies August 2- 4, 2024 – Rome Meeting ID: 816 0458 4722 Passcode: 202224				
2 Ağustos / August 2, 2024 / 15:00 – 17:00 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 2	Assoc. Prof. Dr. Ömer Gökhan ULUM	1	Exploring Pre-Service ELT Teachers' Attitudes toward Immigrants in Turkey	Assoc. Prof. Dr. Ömer Gökhan ULUM
		2	A STUDY ON CULTURAL ADAPTATION TENDENCIES OF REFUGEES FROM THE PERSPECTIVE OF INTERCULTURAL COMMUNICATION	Assoc. Prof. Dr. MUSTAFA C. SADAKAOĞLU FERYAL GENÇ
		3	İLKOKULLARDA ÖĞRENİM GÖREN SURİYELİ ÖĞRENCİLERİN SOSYAL ENTEGRASYONLARININ İNCELENMESİ	Ahmet HAMET Assoc. Prof. Dr. Faysal ÖZDAŞ
		4	GÖÇ SONRASINDA YAŞANAN OKUL ÖNCESİ EĞİTİM PROBLEMLERİ	ASLI ŞAHİN Doç. Dr. ALPER YUSUF KÖROĞLU
		5	MIGRATION AND EDUCATION: A COMPLEX RELATIONSHIP	Dr. Öğretim Üyesi Selami Yeşilyurt
		6	GÖÇ'ÜN OKUL ÖNCESİ DÖNEM ÇOCUKLAR ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİN DİL GELİŞİMİ BAĞLAMINDA İNCELENMESİ	Yüksek Lisans Öğrencisi, GÜLER DUMAN Doç. Dr. ALPER YUSUF KÖROĞLU

ACADEMY
2nd International Conference On Migration Studies
August 2- 4, 2024 - Rome

ACADEMY 2nd International Conference On Migration Studies August 2- 4, 2024 – Rome Meeting ID: 816 0458 4722 Passcode: 202224				
2 Ağustos / August 2, 2024 / 15:00 – 17:00 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 3	Doç. Dr. Rasim SOYLU	1	KARİKATÜR UYGULAMALARINDA GÖÇ YANSIMALARI	Bedia YANIK Doç. Dr. Sevtap KANAT
		2	TÜRKİYE'YE GÖÇ EDEN AİLELERİN ÇOCUKLARININ RESİM ÇİZİMLERİNDEKİ GÖÇ ALGISI YANSIMALARININ İNCELENMESİ	Yüksek Lisans Öğrencisi, ZEYNEP TOPBAŞ DR. ÖĞR.ÜYESİ ÖZLEM YILMAZ DEMİREL
		3	SEMIOLOGICAL ANALYSIS OF İBRAHİM BALABAN'S BLUE MIGRATION PAINTING	Doç. Dr. Rasim SOYLU Prof. Dr. Mustafa DİĞLER
		4	SEMIOTICS ANALYSIS OF MIGRATION SIGNS SEEN IN CONTEMPORARY INSTALLATION ART	Doç. Dr. Rasim SOYLU
		5	THE PHENOMENON OF MIGRATION AND THE QUEST FOR IDENTITY AND BELONGING IN ART	Burcu Kaya
		6	THE THEME OF MIGRATION IN THE PERSPECTIVE OF "LOOKING AT ARTISTIC IMAGINATION FROM A GLOBAL DIMENSION"	Lecturer Ümit Parsıl Spec. Ahmet Göktuğ Kılıç
		7	VAHED KHAKDAN VE ESERLERİNDE GÖÇ İMGELERİ	Öğr. Gör., ÜMİT PARSIL Doç. Dr., FAHRETTİN GEÇEN
		8	BİJAN BAHADORİ KEŞKULİ'NİN GÖÇ TEMALİ RESİMLERİNDEKİ BİÇİMSEL TAVIRLARIN, GÖÇÜN ACISINI ANLATMASINDAKİ ETKİSİ	Öğr. Gör., ÜMİT PARSIL Doç. Dr., FAHRETTİN GEÇEN

ACADEMY
2nd International Conference On Migration Studies
August 2- 4, 2024 - Rome

ACADEMY 2nd International Conference On Migration Studies August 2- 4, 2024 – Rome Meeting ID: 816 0458 4722 Passcode: 202224				
2 Ağustos / August 2, 2024 / 15:00 – 17:00 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 4	Doç. Dr. SAİT YILDIRIM	1	SOSYAL MEDYADA SURİYELİ GÖÇMENLERE YÖNELİK ALGILARIN POLİTİK BİÇİMLENİŞİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME	Doç. Dr. SAİT YILDIRIM
		2	SURİYELİ GÖÇMEN ÇOCUKLARIN EĞİTİM SÜRECİNDE YAŞADIĞI SORUNLAR VE ÇÖZÜMLERİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME	Doç. Dr. SAİT YILDIRIM
		3	ÇOCUK SUÇLULUĞU VE GÖÇ	Yüksek Lisans Öğrencisi, Hakan ÇAĞLAR Dr.Öğr. Üyesi Özlem Yılmaz DEMİREL
		4	ACCULTURATION PROCESSES AND RESILIENCE OF REFUGEE YOUTH	Doç. Dr. B. Dilara Şeker
		5	MIGRANT WOMEN AND VIOLENCE	Arş. Gör. Dr. Fatma YILDIRIM Arş. Gör. Sıla GÜL Prof. Dr. Nuriye BÜYÜKKAYACI DUMAN
		6	PSYCHOLOGICAL PROBLEMS OF ELDERLY IMMIGRANTS	Gulshan Aliaskar Aliyeva

ACADEMY
2nd International Conference On Migration Studies
August 2- 4, 2024 - Rome

ACADEMY 2nd International Conference On Migration Studies August 2- 4, 2024 – Rome Meeting ID: 816 0458 4722 Passcode: 202224				
2 Ağustos / August 2, 2024 / 15:00 – 17:00 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 5	Prof. Dr. Sıddık KESKİN	1	GÖÇMENLERİN KONUT SORUNUNUN TÜRKİYE’NİN GÖÇ POLİTİKALARINDAKİ YERİ	Dr. Öğretim Üyesi İbrahim YILDIZ Öğr. Gör. Esra YAŞAR
		2	TÜRKİYE’NİN KENTLEŞMESİNDE GÖÇLERİN YERİ VE ÖNEMİ	Öğr. Gör. Esra YAŞAR Dr. Öğretim Üyesi İbrahim YILDIZ
		3	MIGRATIONS DUE TO SIGNIFICANT EARTHQUAKES IN TÜRKİYE IN RECENT YEARS	Asst. Prof. MURAT CAMUZCUOĞLU
		4	GÖÇ SORUNLARIYLA İLİNTİLİ GERÇEKLEŞTİRİLEN TASARIM PROJELERİ	Dr., Evrim KABUKCU
		5	HEKİM VEYA HEMŞİRE GÖÇÜ KONULU ÇALIŞMALARIN BİBLİYOMETRİK ANALİZİ	Prof. Dr. Sıddık KESKİN
		6	GÖÇ ve SAĞLIK KONULU ÇALIŞMALARIN BİBLİYOMETRİK ANALİZİ	Prof. Dr. Sıddık KESKİN
		7	GÖÇÜN KALKINMA ÜZERİNE ETKİLERİ	Prof. Dr. Melahat DEMİRBİLEK

ACADEMY
2nd International Conference On Migration Studies
August 2- 4, 2024 - Rome

ACADEMY 2nd International Conference On Migration Studies August 2- 4, 2024 – Rome Meeting ID: 816 0458 4722 Passcode: 202224				
2 Ağustos / August 2, 2024 / 15:00 – 17:00 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 6	Dr. Bedri ŞAHİN	1	IRREGULAR MIGRANT WORKERS: LACK OF SOCIAL PROTECTION AND POLICIES TO BE TAKEN	Doç. Dr. Sevgi IŞIK EROL
		2	THE IMPACT OF MIGRANT WORKERS IN EVERYDAY LIFE IN THE UNITED ARAB EMIRATES (UAE)	Assis. Prof., HAMDULLAH BAYCAR
		3	EFFECTS OF MIGRATION AND POPULATION MOVEMENTS ON ROMAN SOCIETY: EPIDEMIOLOGICAL ISSUES	Doktora, SAİT ÖZDEMİR
		4	PROBLEMS of SYRIAN REFUGEES in TURKEY	OĞUZ TANER HACİFAZLIOĞLU
		5	THE PHENOMENON OF MIGRATION IN TERMS OF SECURITIZATION IN THE CONTEXT OF INTERNATIONAL SECURITY: THE CASE OF GERMANY'S SKILLED LABOR MIGRATION LAW (2023-2024)	Dr. Bedri ŞAHİN
		6	HUMAN TRAFFICKING IN THE AGE OF GLOBALISATION A MULTIDIMENSIONAL ANALYSIS IN THE CONTEXT OF SUSTAINABILITY, SECURITY AND ILLICIT TRAFFICKING	Dr. CUMHUR HAVAN
		7	ECONOMIC-POLITICAL EFFECTS OF INTERNATIONAL LABOR MIGRATION MOBILITY	Dr. NİDA GÜNSAN Prof.Dr. HALUK YERGİN
		8	YEREL YÖNETİMLERİN GÖÇ OLGUSU ÜZERİNE BİR İNCELEME	Furkan ÇAPOĞLU

ACADEMY
2nd International Conference On Migration Studies
August 2- 4, 2024 - Rome

ACADEMY 2nd International Conference On Migration Studies August 2- 4, 2024 – Rome Meeting ID: 816 0458 4722 Passcode: 202224				
2 Ağustos / August 2, 2024 / 15:30 – 17:30 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 1	Xiao Chen,	1	GENDERED DIMENSIONS OF MIGRATION AND HUMAN SECURITY: ANALYZING ETHIOPIAN FEMALE MIGRANTS IN SUDAN	Leila M. Fadila, Ibrahim N. Ahmed,
		2	THE IMPACT OF MIGRATION ON UNEMPLOYMENT DURATION: INSIGHTS FROM EMERGING ECONOMIES"	Carla Almeida,
		3	ADDRESSING YOUTH EMPLOYMENT CHALLENGES IN GEORGIA'S AGRICULTURAL SECTOR AND MIGRATION DRIVERS	R. Moreno, D. Nguyen, A. Zhang
		4	RAY TRACING MODELING AND KIRCHHOFF'S DEPTH MIGRATION FOR ENHANCED IMAGING OF COMPLEX VELOCITY MODELS	Xiao Chen, Amina Diallo
		5	HOUSEHOLD-LEVEL INFLUENCES ON RURAL-URBAN MIGRATION PATTERNS IN BANGLADESH	Rajiv Kumar, Mei Ling Chen
		6	ADVANCED TECHNIQUES FOR CROSS-DATABASE DATA MIGRATION	Dr. Maria Silva, Professor Ahmed N'Diaye
		7	MIGRATION AND ADAPTATION OF KAZAKH REPATRIATES: CHALLENGES AND SOLUTIONS	L.N. Zhang, R.K. Yusufov
			CHALLENGES OF LABOUR MIGRATION IN RUSSIA AND THEIR IMPACT ON NATIONAL SECURITY	A. C. Silva,
		8	URBAN MIGRATION DYNAMICS IN A MULTICITY FRAMEWORK	Hana Kim, Takumi Suzuki

ACADEMY
2nd International Conference On Migration Studies
August 2- 4, 2024 - Rome

ACADEMY 2nd International Conference On Migration Studies August 2- 4, 2024 – Rome Meeting ID: 816 0458 4722 Passcode: 202224				
2 Ağustos / August 2, 2024 / 15:30 – 17:30 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 2	Emilia Santos Silva	1	MIGRATION, EMOTIONAL ISOLATION, AND FAMILIAL CONNECTIONS: A CASE STUDY	K. Obasanjo, L. Zhang
		2	CHARACTERIZATION AND PERFORMANCE OF POLYMER-BASED NANO-SILVER FOOD PACKAGING MATERIALS	L. A. Zhou, M. J. Bakari
		3	EFFICIENT ASYNCHRONOUS ELITE MIGRATION IN PARALLEL GENETIC ALGORITHMS	Zhang Wei, Akira Nakamura, Amina Abdullahi, Liu Jie,
		4	THE MIGRATION PATTERNS OF HIGHLY SKILLED INDIAN IT PROFESSIONALS TO JAPAN: INSIGHTS AND EMERGING TRENDS	Haruto Nakano
		5	REGIONAL MIGRATION GOVERNANCE AND THE VENEZUELAN DIASPORA IN IBERO-AMERICA (2015-2018): CHALLENGES AND OPPORTUNITIES	Emilia Santos Silva and Satoshi Kimura
		6	ENHANCING MOBILE AGENT MIGRATION THROUGH DECISION TREE-BASED ROUTING STRATEGIES	Dr. Maria Silva, Prof. Nari Lee, Dr. Ahmed Al-Mansoori

ACADEMY
2nd International Conference On Migration Studies
August 2- 4, 2024 - Rome

ACADEMY 2nd International Conference On Migration Studies August 2- 4, 2024 – Rome Meeting ID: 816 0458 4722 Passcode: 202224				
2 Ağustos / August 2, 2024 / 15:30 – 17:30 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 3	Xiao Chen,	1	AN ENHANCED DOUBLE ITERATION APPROACH TO OPTIMIZE DIRTY PAGE MIGRATION IN MEMORY MIGRATION PROCESSES	Li Wei , Nadia Saidi , Ahmed Hassan
		2	LABOUR MIGRATION IN SOUTH AFRICA: IMPLICATIONS FOR NATIONAL SECURITY	Dr. Thabo Mthembu,
		3	TRENDS AND STRUCTURAL SHIFTS IN LABOUR MIGRATION: THE SRI LANKA– MIDDLE EAST CORRIDOR	Ayesha Hassan, Mohamed Al-Rashid, Tharaka Jayasinghe
		4	THE DYNAMICS OF OUT-MIGRATION IN MALAWI	Thandiwe Nyirenda
		5	ECOLOGICAL CORRIDORS AND THEIR IMPACT ON WILDLIFE MIGRATION	Dr. Ebele Okeke, Dr. Tao Zhang
		6	AUTOMATED DATA MIGRATION FRAMEWORK BETWEEN NOSQL AND SQL DATABASES	Maria Oliveira , Chinedu Okeke

ACADEMY
2nd International Conference On Migration Studies
August 2- 4, 2024 - Rome

ACADEMY 2nd International Conference On Migration Studies August 2- 4, 2024 – Rome Meeting ID: 816 0458 4722 Passcode: 202224				
2 Ağustos / August 2, 2024 / 15:30 – 17:30 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 4	Dr. E. Pratama	1	ORIGIN MYTHS OF THE THANGAL TRIBE: AN ANTHROPOLOGICAL INQUIRY	Farida Khan, Imran Aziz, Adeel Shahid
		2	KEY FACTORS INFLUENCING RELOCATION DECISIONS FOR COASTAL INHABITANTS AMIDST CLIMATE CHANGE	Dr. Aliya Al-Khalidi, Prof. Samir Al-Jabari, Dr. Omar Hassan
		3	GENDER DYNAMICS AND LABOR MARKET INTEGRATION: A STUDY OF TURKISH MIGRANTS IN GERMANY	Dr. E. Pratama, Dr. R. A. Wulandari
		4	NAVIGATING IDENTITY DEVELOPMENT IN DEAF IMMIGRANT ADOLESCENTS	Ana Sousa, Jean-Luc Dubois, Maria Rosetti
		5	STRATEGIES FOR MITIGATING CORRUPTION IN THE CONTEXT OF MIGRATION IN EUROPE	Ana Pereira, Wei Zhang,
		6	DEMOGRAPHIC TRENDS AND POPULATION DISTRIBUTION IN GEORGIA FROM THE 1950S	Dr. Elena Vasquez, Dr. Haruto Nishida, Dr. Amina Khamis
		7	RADICAL RIGHT PARTIES AND THE SECURITIZATION OF MIGRATION IN EUROPE	Ana Carla Souza, Etsuko Tanaka
			SOCIAL SUPPORT AND QUALITY OF LIFE FOR YOUTH WITH CEREBRAL PALSY TEMPORARILY ORPHANED DUE TO PARENTAL MIGRATION	Dr. Mia Huang, Dr. Pedro Santos,
		8	AN INTEGRATED APPROACH TO URBAN CONSERVATION AND REVITALIZATION: INSIGHTS FROM IMMIGRATION IMPACTS ON THE REYHAN HERITAGE SITE IN TURKEY"	Ahmed El-Sayed, Fatima Hassan

ACADEMY
2nd International Conference On Migration Studies
August 2- 4, 2024 - Rome

ACADEMY 2nd International Conference On Migration Studies August 2- 4, 2024 – Rome Meeting ID: 816 0458 4722 Passcode: 202224				
2 Ağustos / August 2, 2024 / 15:30 – 17:30 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 5	Dr. Emilie Becker	1	GEOPOLITICAL DYNAMICS AND REGIONAL INTEGRATION IN CENTRAL ASIA	A. Zhanibekov, M. Nurmukhanov,
		2	THE ROLE OF INTERSUBJECTIVE PERCEPTION IN BRAND FAILURE ACROSS DIFFERENT CULTURES IN THE FOOD SECTOR	Amina Nurkadilova, Ismail Bekmuradov
		3	REASSESSING SECURITY: RETHINKING CONVENTIONAL PARADIGMS	Aisulu Mukhambetova, Kairat Tolepov
		4	CINEMATIC DEPICTIONS OF POST-WORLD WAR II DISPLACEMENT IN CENTRAL AND EASTERN EUROPE: A COMPARATIVE STUDY OF POLISH AND GERMAN FILMS (1945-1960)	Dr. Emilie Becker, Dr. Javier Silva,
		5	THE INFLUENCE OF GREEK ARTISTS IN PARIS: A FORTY-YEAR OVERVIEW (1970-2010)	Ananya R. Sharma, Rajiv Patel
		6	GENDER DISPARITIES IN EMPLOYMENT: INSIGHTS AND SOLUTIONS FROM A COMPARATIVE ANALYSIS	S. Mohseni, A. Ahmadzai, F. Rahimi, M. Jafari
		7	ADVANCES AND IMPLEMENTATION CHALLENGES IN DIGITAL TERRESTRIAL BROADCASTING TECHNOLOGIES	Maya P. Santosa, Raka W. Prabowo, Aisha K. Sari
			THE GENDER DYNAMICS OF MIGRATION IN THE CONTEXT OF GLOBAL GENOCIDE AND FEMINICIDE	Aisha N'Dour, & Chen Wei,
			TRANSITIONING FROM COMMERCIAL TO CUSTOM LMS: A CASE FROM A DEVELOPING COUNTRY	Fatima S. Ibrahim, Omar N. Hassan, Amina Z. Mohammed
		8	EFFICIENT ASYNCHRONOUS ELITE MIGRATION IN PARALLEL GENETIC ALGORITHMS	Zhang Wei, Akira Nakamura, Amina Abdullahi, Liu Jie,

ACADEMY
2nd International Conference On Migration Studies
August 2- 4, 2024 - Rome

ACADEMY 2nd International Conference On Migration Studies August 2- 4, 2024 – Rome Meeting ID: 816 0458 4722 Passcode: 202224				
2 Ağustos / August 2, 2024 / 15:30 – 17:30 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 6	Dr. Nia Yamada,	1	INTEGRATING MUSIC THERAPY IN EUROPEAN CLASSROOMS TO SUPPORT SYRIAN REFUGEES IN MANAGING POST-WAR TRAUMA	Dr. Elena Schmidt, Dr. Ahmed Al-Bahri,
		2	EXPLORING THE FEASIBILITY OF A JOB PORTAL FOR REFUGEES IN KENYA	Amani Njenga, Lilian Atuma, Moses Kiprono,
		3	EXAMINING THE RIGHTS OF REFUGEE WOMEN THROUGH THE PRISM OF HUMAN RIGHTS: CHALLENGES AND PROGRESS	Dr. Maria C. Silva, Dr. Chen Wei
		4	FAITH-BASED HUMANITARIAN EFFORTS: THE ROLE OF THE CATHOLIC CHURCH IN ADDRESSING THE BIAFRAN REFUGEE CRISIS DURING THE NIGERIAN CIVIL WAR (1967-1970)	Dr. Nia Yamada,
		5	THE DILEMMA OF CONVENTION REFUGEES IN NEW ZEALAND: NAVIGATING VISA RESTRICTIONS AND IMMIGRATION UNCERTAINTY	Min-Jae Kim, Roberto Silva,
		6	ECONOMIC DOWNTURNS, REMITTANCE DYNAMICS, AND POVERTY ALLEVIATION STRATEGIES	Aizhan Mukhambetova,
		7	THE PORTRAYAL OF "ENVIRONMENTAL REFUGEES" IN THE AZERBAIJANI PRESS	Elmir Aliyev, Leyla Rzayeva
		8	EDUCATIONAL OPPORTUNITIES AND CHALLENGES FOR REFUGEE CHILDREN WITH DISABILITIES IN THAILAND: A COMPREHENSIVE REVIEW	Dr. Aisha Morales, Dr. Satoshi Nakano

ACADEMY
2nd International Conference On Migration Studies
August 2- 4, 2024 - Rome

ACADEMY 2nd International Conference On Migration Studies August 2- 4, 2024 – Rome Meeting ID: 816 0458 4722 Passcode: 202224				
4 Ağustos / August 4, 2024 / 15:00 – 17:00 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 1	Dr. Öğretim Üyesi, AHMET MURAT KADIOĞLU	1	SOCIO-CULTURAL INTEGRATION OF MIGRANTS IN AZERBAIJAN IN THE CONTEXT OF MULTICULTURAL IDENTITY	Yegana Aliyeva
		2	ATATURK ERA SETTLEMENT POLICIES: SETTLEMENT LAW NO. 2510 OF 1934	Dr. Öğretim Üyesi, AHMET MURAT KADIOĞLU
		3	MIGRATION DUE TO TERRORISM: CHILD VICTIMS	Assist. Prof. Yelda Sevim
		4	A THEORETICAL PERSPECTIVE ON THE COMPLEX RELATIONSHIP BETWEEN NATIONALISM AND MIGRATION	Dr Öğr. Üyesi ALİ ÇİÇEK
		5	THE RELATIONSHIP BETWEEN POPULISM AND MIGRATION: CASE OF THE JAPAN FIRST PARTY	Dr Öğr. Üyesi ALİ ÇİÇEK
		6	AHLAKİ EŞİTLİK PERSPEKTİFİNDEN MÜLTECİ HAYVANLAR VE İNSANLAR	Dr. NUR OKUTAN
		7	AFGAN GÖÇMENLERİN VAN VE MEŞHED'E YÖNELİK GÖÇ SÜREÇLERİNDE YAŞADIKLARI SAĞLIK SORUNLARI	Hatice YILMAZ ASLAN
		8	ULUSLARARASI HUKUK VE GÖÇ: “REFAKATSİZ ÇOCUKLAR” SORUNU ÜZERİNE BİR İNCELEME	Dr. TÜLİN YANIKDAĞ
		9	CLIMATE MIGRANTS IN THE AGE OF CLIMATE MIGRATION: PROBLEMS, CAUSES, CONSEQUENCES AND RIGHTS	Dr. Abdullah ELMAS

ACADEMY
2nd International Conference On Migration Studies
August 2- 4, 2024 - Rome

ACADEMY 2nd International Conference On Migration Studies August 2- 4, 2024 – Rome Meeting ID: 816 0458 4722 Passcode: 202224				
4 Ağustos / August 4, 2024 / 15:00 – 17:00 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 2	Doç. Dr. Hüseyin MERTOL	1	INVESTIGATION OF THE IMPACT OF REFUGEES ON HOLIDAY DESTINATION CHOICE: THE EXAMPLE OF ISTANBUL	Assoc. Prof. Dr. BUKET BULUK EŞİTİ
		2	GÖÇ VE SİNEMA: KARA KAFA FİLM ÖRNEĞİ	Doktora Öğrencisi, MELİHA TATLİ
		3	REPRESENTATION OF IMMIGRANTS WHO ENTERED THE UNITED STATES ILLEGALLY FROM TURKEY IN THE TURKISH MAINSTREAM MEDIA	İsa ÇELİKDÖNMEZ
		4	TÜRKİYE'DEKİ GÖÇMEN ÇOCUKLARIN UYUMU ÜZERİNE YAPILMIŞ ARAŞTIRMALARIN İNCELENMESİ	Doç. Dr. Nisa Gökden KAYA Doç. Dr. Hüseyin MERTOL
		5	BİR ÇOCUĞUN GÖZÜNDEN GÖÇ VE ÇOCUK İSTİSMARI: KEFERNAHUM FİLMİNİN COĞRAFI İNCELENMESİ	Doç. Dr. Hüseyin MERTOL Aleyna YILMAZ Doç. Dr. Nisa Gökden KAYA
		6	DÜZENSİZ GÖÇLE MÜCADELELERDE SINIR GÜVENLİK DUVARI VE TÜRKİYE	Doç. Dr. Erkan ARSLAN
		7	THE MEANING OF HATE DISCOURSE AGAINST SYRIAN REFUGEES FROM THE PERSPECTIVE OF SYRIAN REFUGEES	Dr. Öğr. Üyesi Ayşe Betül TANRIVERDİ

ACADEMY
2nd International Conference On Migration Studies
August 2- 4, 2024 - Rome

ACADEMY 2nd International Conference On Migration Studies August 2- 4, 2024 – Rome Meeting ID: 816 0458 4722 Passcode: 202224				
4 Ağustos / August 4, 2024 / 15:00 – 17:00 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 3	Doç. Dr. Nurhan KESKİN	1	Göç ve Annelik: Neredeyim, Kimim?	Arş. Gör. Sıla GÜL Arş. Gör. Dr. Fatma YILDIRIM Prof. Dr. Nuriye BÜYÜKKAYACI DUMAN
		2	GÖÇ VE SAĞLIK İLİŞKİSİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME	Doç. Dr., GÜLŞEN ÇETİN AYDIN
		3	MIGRATION AND NUTRITION	Dietitian Zeynep Sevim
		4	ÇOCUKLARDA ZORUNLU GÖÇÜN ETKİLERİ VE HEMŞİRELİK YAKLAŞIMLARI	Öğr. Gör. Funda GÜRBÜZ Prof. Dr. Nejla CANBULAT ŞAHİNER
		5	EFFECTS OF MIGRATION ON WOMEN'S HEALTH	Yüksek Lisans Öğrencisi, Özge Özkoçak Solmaz
		6	REPUBLIC OF TURKEY MINISTRY OF HEALTH MIGRATION POLICIES	Yüksek Lisans Öğrencisi, Özge Özkoçak Solmaz
		7	GÖÇ VE TARIM: BİBLİYOMETRİK ANALİZ	Doç. Dr. Nurhan KESKİN
			İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ TARIM ve GÖÇ KONULU ÇALIŞMALARIN BİBLİYOMETRİK ANALİZİ	Doç. Dr. Nurhan KESKİN

ACADEMY
2nd International Conference On Migration Studies
August 2- 4, 2024 - Rome

ACADEMY 2nd International Conference On Migration Studies August 2- 4, 2024 – Rome Meeting ID: 816 0458 4722 Passcode: 202224				
4 Ağustos / August 4, 2024 / 15:00 – 17:00 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 4	Prof. Dr. Minehanım Nuriyeva Tekeli	1	TÜRKİYE'YE GÖÇÜN MÜZE YOLUYLA ANLATIMI	Doçent Dr., Abdullah Baycar
		2	IDIOMS AS A TRANSFER OF THOUGHT IN MIGRATION-THEMED POEMS	Dr. UMUT YOZGAT Prof. Dr. ÖZGE CAN
		3	THE MIGRATION CULTURE AND HIJRAH THEOLOGY	Dr. Osman ORAL
		4	OCCUPATION OF THE SHORES OF THE SEA OF AZOV (1768-1774) AND SETTLEMENT OF THE TURKISH HOMELAND WITH GREEKS	Prof. Dr. Minehanım Nuriyeva Tekeli
		5	YURDUMU ÖZLEDİM ESERİNE YANSIYAN GÖÇMEN İZLEKLERİ: GREIMAS'IN EYLEYENLER MODELİNE GÖRE ÇÖZÜMLEME	Dr., BURCU ÖZTÜRK,
		6	SINIR KENT ŞANLIURFA'DA SURİYELİ GÖÇÜN SOSYO-MEKANSAL DÖNÜŞÜME ETKİSİ; EYYÜBİYE ÖRNEĞİ	Şehir Plancısı Neslihan KARACA POLAT Prof. Dr Zeynep Şirin ENLİL
		7	THE EXILE IN CEM SULTAN'S POEMS	Doç. Dr. Lokman TAŞKESEN LİOĞLU
		8	ORTAÇAĞ AVRUPASI'NDA DOĞAL AFETLER SEBEBİYLE MEYDANA GELEN GÖÇLER	Dr. Öğr. Üyesi Tolgahan KARAIMAMOĞLU

ACADEMY
2nd International Conference On Migration Studies
August 2- 4, 2024 - Rome

ACADEMY 2nd International Conference On Migration Studies August 2- 4, 2024 – Rome Meeting ID: 816 0458 4722 Passcode: 202224				
4 Ağustos / August 4, 2024 / 15:00 – 17:00 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 5	Doç. Dr. Yunus EKİCİ	1	CLIMATE CHANGE, THE OUTBREAKS, AND ECONOMIC CRISIS: DROUGHT MIGRATION	ÖZLEM KÜÇÜK
		2	THE EFFECTS OF REFUGEE MIGRATIONS ON THE SOCIO ECONOMY OF DEVELOPING COUNTRIES	Doç. Dr. Yunus EKİCİ
		3	GÖÇ OLGUSUNUN TÜRKİYE EKONOMİSİNE YANSIMASINA YÖNELİK BİR İNCELEME	Doç. Dr., SALİH MEMİŞ
		4	TÜRKİYE'DE İL DÜZEYİNDE GSYİH VE GÖÇ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN MEKÂNSAL VERİ ANALİZİ İLE ARAŞTIRILMASI	Dr. Öğr. Üyesi, Ali Osman ÖZTOP Dr., Tuna KÖSE Yüksek Lisans Öğrencisi, Zeki ÜNLÜ
		5	TURİZM VE GÖÇ İLİŞKİSİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME	Doçent Doktor Mustafa ŞİT

ACADEMY
2nd International Conference On Migration Studies
August 2- 4, 2024 - Rome

ACADEMY 2nd International Conference On Migration Studies August 2- 4, 2024 – Rome Meeting ID: 816 0458 4722 Passcode: 202224				
4 Ağustos / August 4, 2024 / 15:00 – 17:00 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 6	Doç. Dr. Burcu GEZER ŞEN	1	GÖÇ SONRASI ÇOCUKLARDA YAŞANAN KİMLİK KARMAŞASI	Y.L.Öğr. ELİF TEKİN
		2	GÖÇ VE GÖÇ SONRASI ÇOCUKLARDA GÖRÜLEN PSİKOLOJİK VE DAVRANIŞSAL DEĞİŞİKLİKLER	Öğr. Gör. Fatma ÇAKIR AKSUNGUR
		3	MIGRANT PARENTS' PARTICIPATION IN EDUCATION	Doç. Dr. Burcu GEZER ŞEN
		4	MIGRATION AND ACCULTURATION	Doç. Dr. Burcu GEZER ŞEN
		5	ULUSLARARASI BAKALORYA DİPLOMA PROGRAMI'NA (IB) SAHİP OKULLARIN EĞİTİM SÜRECİNDEKİ YERİ: GÖÇMEN ÖĞRENCİ BİYOGRAFİSİ	Uz. Öğr. İpek YILMAZ Prof. Dr. Nida BAYINDIR

ACADEMY
2nd International Conference On Migration Studies
August 2- 4, 2024 - Rome

ACADEMY 2nd International Conference On Migration Studies August 2- 4, 2024 – Rome Meeting ID: 816 0458 4722 Passcode: 202224				
4 Ağustos / August 4, 2024 / 15:00 – 17:00 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 7	Prof. Dr. Hikmet ASUTAY	1	ALMANYA'YA İŞÇİ GÖÇÜNÜN ALTMİŞÜÇ YILI VE SONA EREN GURBETÇİLİK	Prof. Dr. Hikmet ASUTAY
		2	CAN YOU DRAW ME THE MIGRATION?	Doktorant Seda MUTİ TABANLI Bilim Uzmanı Emel ÖZKAN
		3	SOCIOLOGICAL ANALYSIS OF MARRIAGE MIGRATION	Assist. Prof. Yelda Sevim
		4	IMMIGRANT DISCOURSE IN TRADITIONAL AND SOCIAL MEDIA	Assoc. Prof. Engin Çelebi
		5	MULTIFACETED HUMAN MOBILITY: THE PHENOMENON OF MIGRATION	Öğr. Gör. Dr. COŞKUN DOĞAN
		6	THE STATUS OF IRREGULAR MIGRANTS IN DESTINATION COUNTRIES	Öğr. Gör. Dr. COŞKUN DOĞAN
		7	SURİYELİ GÖÇMEN KADINLARIN KUMALIK KÜLTÜRÜ ÜZERİNE BİR İNCELENME	Öğr.Gör.Dr., EDA YAKIT AK Dr.Öğr. Üyesi, ÖZDEN TANDOĞAN

ACADEMY
2nd International Conference On Migration Studies
August 2- 4, 2024 - Rome

ACADEMY 2nd International Conference On Migration Studies August 2- 4, 2024 – Rome Meeting ID: 816 0458 4722 Passcode: 202224				
4 Ağustos / August 4, 2024 / 15:30 – 17:30 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 1	Mariana Sousa	1	UNLAWFUL REPATRIATION TACTICS OF UNDOCUMENTED MIGRANTS FROM GREECE TO TURKEY	Gabriella Santos, Koji Matsumoto
		2	ECONOMIC GLOBALIZATION, SECURITY CONCERNS, AND HUMAN CAPITAL: REVISITING IMMIGRATION POLICIES IN SOUTH KOREA	Joon-Ho Kim,
		3	EVALUATING SHELTER STRATEGIES IN THE MIDDLE EAST: INSIGHTS FROM SYRIAN REFUGEE CAMPS IN JORDAN	Min-Jae Kim, Haruki Nakamura, Fatima Al-Mansoori
		4	MOBILE PHONE USAGE AMONG REFUGEES FOR ENHANCING SOCIAL CONNECTIVITY: AN ANALYTICAL REVIEW	Amina Juma, Kofi Mensah,
		5	EXPLORING URBAN MOBILITIES OF SYRIAN REFUGEES: COMPARATIVE ANALYSIS OF EGYPT AND CANADA	R. Al-Mansour, A. Ahmed
		6	AN ANALYTICAL STUDY OF SYRIAN ENTREPRENEURIAL CONTRIBUTIONS IN TURKEY	Ahmad Al-Munir, Mariana Sousa
		7	THE ROLE OF LEGAL THEORIES IN ENHANCING ACCESS TO JUSTICE FOR FEMALE VICTIMS OF SEXUAL VIOLENCE IN REFUGEE CAMPS IN AFRICA	N. M. Adamu, K. S. Chirwa
		8		

ACADEMY
2nd International Conference On Migration Studies
August 2- 4, 2024 - Rome

ACADEMY 2nd International Conference On Migration Studies August 2- 4, 2024 – Rome Meeting ID: 816 0458 4722 Passcode: 202224				
4 Ağustos / August 4, 2024 / 15:30 – 17:30 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 2	Dr. Aisha Mensah,	1	EXAMINING GENDER DYNAMICS IN THE GERMAN LABOR MARKET: INSIGHTS FROM TURKISH MIGRANTS	M. A. Mbaye,
		2	EXAMINING THE IMPACT OF MIGRATION ON HUMAN SECURITY: A STUDY OF ETHIOPIAN FEMALE MIGRANTS IN SUDAN	Sayed Jamal Azad, Gulnarbek Kadyrov
		3	THE IMPACT OF THE COVID-19 PANDEMIC ON THE MENTAL HEALTH OF CONSTRUCTION MIGRANT WORKERS IN SAUDI ARABIA	Elena Ivanova, Dmitry Petrov
		4	EXAMINING THE ALLOPATRY OF NATIONAL COLLEGE ENTRANCE EXAMINATIONS IN CHINA: ORIGINS, POLICY, AND STRATEGIC APPROACHES	Ahmed M'Baye, Li Wei,
		5	EXPLORING THE TRANSFORMATIVE WORKPLACE LEARNING EXPERIENCES OF MIGRANT WOMEN ENGLISH INSTRUCTORS IN HIGHER EDUCATION IN GHANA	Dr. Aisha Mensah,
		6	THE ARTIST'S MORAL AMBIGUITY: AN ANALYSIS OF TOM STOPPARD'S DRAMATIC WORKS	Ayumi Nakamura, Eduardo Silva
		7	CHALLENGES AND MOTIVATIONS FOR UTILIZING PEDIATRIC VACCINATION SERVICES AMONG UNDOCUMENTED MIGRANT CAREGIVERS IN YOGYAKARTA, INDONESIA: A QUALITATIVE STUDY	Anisa Rahmawati, Tanaka Hiroshi, Amara Al-Farsi, Benjamin Chukwuma, Mei Lin Zhao
		8	NAVIGATING FAMILY DYNAMICS AND STRESS MANAGEMENT STRATEGIES AMONG MIGRANT YOUTH WITH CEREBRAL PALSY	Lian Chen, Mei Zhang

ACADEMY
2nd International Conference On Migration Studies
August 2- 4, 2024 - Rome

ACADEMY 2nd International Conference On Migration Studies August 2- 4, 2024 – Rome Meeting ID: 816 0458 4722 Passcode: 202224				
4 Ağustos / August 4, 2024 / 15:30 – 17:30 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 3	Marko Ivanov,	1	REVITALIZING INDUSTRIAL ZONES IN HO CHI MINH CITY: TRANSITIONING FROM PROCESSING HUBS TO URBAN WAREHOUSING SOLUTIONS	Maria Andersson Nguyen Van Trung
		2	REIMAGINING COLONIAL NARRATIVES: BLACK-EYED PERSPECTIVES IN AMA ATA AIDOO'S "OUR SISTER KILLJOY"	Ibrahim Niazi,
		3	STRATEGIES FOR MITIGATING CORRUPTION AMIDST MIGRATION FLOWS IN EUROPE	Marko Ivanov,
		4	SOCIOCULTURAL INFLUENCES ON PAIN MANAGEMENT IN ONCOLOGY AND PALLIATIVE CARE	Maria Gonzalez, Li Wei,
		5	AN ANALYTICAL OVERVIEW OF SYRIAN ENTREPRENEURIAL VENTURES IN TURKEY	Clara Becker, Nadir Aslan
		6	FACTORS INFLUENCING RURAL-TO-URBAN MIGRATION IN BANGLADESH: A HOUSEHOLD-LEVEL ANALYSIS	Ayesha Rahman, Tariq Ali

ACADEMY
2nd International Conference On Migration Studies
August 2- 4, 2024 - Rome

ACADEMY 2nd International Conference On Migration Studies August 2- 4, 2024 – Rome Meeting ID: 816 0458 4722 Passcode: 202224				
4 Ağustos / August 4, 2024 / 15:30 – 17:30 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 4	Dr. Farhan Malik,	1	CHALLENGES AND MOTIVATORS FOR ACCESSING CHILDHOOD VACCINATION SERVICES BY UNDOCUMENTED MIGRANT CAREGIVERS IN NORTHERN THAILAND: A QUALITATIVE INVESTIGATION	Lee Wan Ping, Rachana Devi Ramachandran, Natchaya Boonchuen, Tsering Phuntsok, Nima Choedon
		2	THE IMPACT OF BRAIN DRAIN ON MEDICAL PROFESSIONALS: CAUSES AND CONSEQUENCES IN BANGLADESH	Dr. Farhan Malik, Dr. Ayesha Karim, Dr. Anwar Hossain
		3	SOCIAL SUPPORT AND QUALITY OF LIFE AMONG ADOLESCENTS WITH CEREBRAL PALSY TEMPORARILY SEPARATED FROM PARENTS DUE TO MIGRATION	Chen Wei-Ling,
		4	THE DYNAMICS OF EMIGRATION: A METHODOLOGICAL APPROACH TO MIGRATION PATTERNS IN UZBEKISTAN	Li Wei Chen, Dr. Sung-Jin Park
		5	NEW PERSPECTIVES ON ‘SOCIAL EUROPE’: REASSESSING THE RENATIONALIZATION OF THE EU INTERNAL MARKET	Elena Torres, Marko Petrovic
		6	FACTORS INFLUENCING THE SALARIES OF LOCAL CONSTRUCTION WORKERS IN THE CZECH REPUBLIC	M. Novak, L. Svoboda, T. Dvorak, J. Krejci
		7	THE EVOLUTION OF KAZAKH EMIGRANT LITERATURE: A FOCUS ON MUKHTAR AITKALIYEV'S CONTRIBUTIONS	Zhang Wei, Leila Aminova, Rizwan Khan
		8	THE IMPACT OF MIGRATION ON FAMILY BONDS AND PERSONAL DEVELOPMENT: A CASE STUDY	A. Müller, B. Kovač

ACADEMY
2nd International Conference On Migration Studies
August 2- 4, 2024 - Rome

ACADEMY 2nd International Conference On Migration Studies August 2- 4, 2024 – Rome Meeting ID: 816 0458 4722 Passcode: 202224				
4 Ağustos / August 4, 2024 / 15:30 – 17:30 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 5	Javier Santos,	1	DETERMINANTS OF WAGE LEVELS FOR DOMESTIC WORKERS IN THAILAND'S BUILDING SECTOR	A. Prasert, N. Srisuk, B. Kittipong, J. Wongkaew
		2	GREEK ARTISTIC INFLUENCE IN PARIS: ANALYZING FOUR DECADES OF CULTURAL EXCHANGE (1970-2010)	Ana Silva, Youssef Khedher, Chao Li
		3	ADDRESSING GENDER DISPARITIES IN EMPLOYMENT: LESSONS FROM EUROPEAN PRACTICES FOR GEORGIA	K. Smith, L. Johnson, M. Lee,
		4	A COMPREHENSIVE ANALYSIS OF SYRIAN ENTREPRENEURIAL IMPACT IN TURKEY	Javier Santos, Yulia Ivanova
		5	UNLAWFUL REPATRIATION PRACTICES OF UNAUTHORIZED MIGRANTS FROM GREECE TO TURKEY	Lúcio Gomes, Sara Oliveira
		6	NAVIGATING FAMILIAL BONDS AND EMOTIONAL WELL-BEING IN MIGRATION: A LONGITUDINAL STUDY	M. Chandra, K. Mutuku, A. Kim
		7	STRATEGIES TO MITIGATE CORRUPTION AMIDST MIGRATION TRENDS IN EUROPE	Amina Sow, Hiroshi Tanaka,
		8	CULTURAL PERSPECTIVES ON PAIN MANAGEMENT IN ONCOLOGY AND PALLIATIVE NURSING	Hiroshi Tanaka, Haruto Nakamura,

ACADEMY
2nd International Conference On Migration Studies
August 2- 4, 2024 - Rome

ACADEMY 2nd International Conference On Migration Studies August 2- 4, 2024 – Rome Meeting ID: 816 0458 4722 Passcode: 202224				
4 Ağustos / August 4, 2024 / 15:30 – 17:30 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 6	Safiya Ndlovu	1	LABOR MARKET DYNAMICS AND GENDER INTEGRATION AMONG TURKISH IMMIGRANTS IN GERMANY	A. Khan, M. O. Njeri, and L. Costa
		2	THE IMPACT OF MIGRATION ON HUMAN SECURITY: ANALYZING ETHIOPIAN FEMALE MIGRANTS IN SUDAN	Maria Clara Souza and Li Wei Zhang
		3	DYNAMICS OF RURAL-URBAN MIGRATION INFLUENCED BY HOUSEHOLD FACTORS IN BANGLADESH	Mei Lin Zhang
		4	EXAMINING THE DECENTRALIZATION OF COLLEGE ENTRANCE EXAMS IN CHINA: POLICIES, CHALLENGES, AND STRATEGIC REFORMS	Li Wei,
		5	TRANSFORMATIVE WORKPLACE LEARNING OF MIGRANT WOMEN ENGLISH INSTRUCTORS IN POST-SECONDARY LANGUAGE PROGRAMS IN DURBAN, SOUTH AFRICA	Safiya Ndlovu
		6	PSYCHOLOGICAL IMPACT OF THE COVID-19 PANDEMIC ON MIGRANT WORKERS IN CONSTRUCTION: A CASE STUDY IN MALAYSIA	Tanaka Liwei, Priya Kumari
		7	FACTORS INFLUENCING THE UPTAKE OF CHILDHOOD VACCINATION SERVICES BY UNDOCUMENTED MIGRANT CAREGIVERS: INSIGHTS FROM SABAH, MALAYSIA	Lina Wei Zhang Ahmad Syafiq Hussain Mei-Ling Chan
		8		

Contents

SURİYELİ GÖÇMENLER ve TÜRKİYE’DE GÖÇMEN ÇOCUK YAŞAM MERKEZLERİ.....	1
SYRIA’S EXODUS: UNDERSTANDING THE CAUSES AND IMPACTS OF MASS MIGRATION	15
SOCIOLOGICAL AND PSYCHOLOGICAL EFFECTS OF BRAIN DRAIN TODAY	16
GÖÇÜN KADINLAŞMASI VE BEYİN GÖÇÜ: TÜRKİYE VE İRAN AÇISINDAN BİR DEĞERLENDİRME	17
KENTLEŞMENİN KLASİK NEDENİ OLARAK GÖÇ VE GÖÇÜN KENTLEŞME ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ	19
IMMIGRANT DISCOURSE IN TRADITIONAL AND SOCIAL MEDIA	20
KENTLEŞME SORUNLARI VE GÖÇ.....	21
EXPLORING PRE-SERVICE ELT TEACHERS' ATTITUDES TOWARD IMMIGRANTS IN TURKEY.....	22
İLKOKULLARDA ÖĞRENİM GÖREN SURİYELİ ÖĞRENCİLERİN SOSYAL ENTEGRASYONLARININ İNCELENMESİ	40
GÖÇ SONRASINDA YAŞANAN OKUL ÖNCESİ EĞİTİM PROBLEMLERİ.....	54
MIGRATION AND EDUCATION: A COMPLEX RELATIONSHIP	61
GÖÇÜN OKUL ÖNCESİ DÖNEM ÇOCUKLAR ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİN DİL GELİŞİMİ BAĞLAMINDA İNCELENMESİ	72
KARİKATÜR UYGULAMALIRNDA GÖÇ YANSIMALARI	79
TÜRKİYE’YE GÖÇ EDEN AİLELERİN ÇOCUKLARININ RESİM ÇİZİMLERİNDEKİ GÖÇ ALGISI YANSIMALARININ İNCELENMESİ	80
ÇAĞDAŞ ENSTELASYON SANATINDA GÖRÜLEN GÖÇ GÖSTERGELERİNİN GÖSTERGEBİLİM ÇÖZÜMLEMELERİ.....	93
İBRAHİM BALABAN’IN MAVİLİ GÖÇ RESMİNİN GÖSTERGEBİLİM ANALİZİ	107
GÖÇ OLGUSU: SANATTA KİMLİK VE AİDİYET ARAYIŞI.....	118
VAHED KHAHDAN VE ESERLERİNDE GÖÇ İMGELERİ	120
BİJAN BAHADORİ KEŞKULİ’NİN GÖÇ TEMALİ RESİMLERİNDEKİ BİÇİMSEL TAVIRLARIN, GÖÇÜN ACISINI ANLATMASINDAKİ ETKİSİ	128
SURİYELİ GÖÇMEN ÇOCUKLARIN EĞİTİM SÜRECİNDE YAŞADIĞI SORUNLAR VE ÇÖZÜMLERİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME	137
SOSYAL MEDYADA SURİYELİ GÖÇMENLERE YÖNELİK ALGILARIN POLİTİK BİÇİMLENİŞİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME	138
ÇOCUK SUÇLULUĞU VE GÖÇ.....	139
MÜLTECİ GENÇLERİN KÜLTÜRLEŞME SÜREÇLERİ VE DAYANIKLILIK	146
GÖÇMEN KADINLAR VE ŞİDDET	154
GÖÇ VE ANNELİK: NEREDEYİM, KİMİM?	160
SURİYELİ SİĞINMACILARIN TÜRKİYE’YE UYUM SÜRECİ: ÖTEKİLERİN ÖTEKİSİ.....	166
TÜRKİYE’NİN KENTLEŞMESİNDE GÖÇLERİN YERİ VE ÖNEMİ	174
GÖÇMENLERİN KONUT SORUNUNUN TÜRKİYE’NİN GÖÇ POLİTİKALARINDAKİ YERİ	183

MIGRATIONS DUE TO SIGNIFICANT EARTHQUAKES IN TÜRKİYE IN RECENT YEARS.....	193
GÖÇ SORUNLARIYLA İLİNTİLİ GERÇEKLEŞTİRİLEN TASARIM PROJELERİ	199
HEKİM VEYA HEMŞİRE GÖÇÜ KONULU ÇALIŞMALARIN BİBLİYOMETRİK ANALİZİ.....	212
GÖÇ VE SAĞLIK KONULU ÇALIŞMALARIN BİBLİYOMETRİK ANALİZİ	221
GÖÇÜN KALKINMA ÜZERİNE ETKİLERİ	231
DÜZENSİZ GÖÇMEN İŞÇİLER: SOSYAL KORUMA EKSİKLİĞİ VE ALINACAK POLİTİKALAR	243
THE IMPACT OF MIGRANT WORKERS IN EVERYDAY LIFE IN THE UNITED ARAB EMIRATES (UAE)	252
GÖÇ VE NÜFUS HAREKETLERİNİN ROMA TOPLUMUNA ETKİLERİ: EPİDEMİYOLOJİK SORUNLAR	259
ULUSLARARASI İŞGÜCÜ GÖÇ HAREKETLİLİĞİNİN EKONOMİ-POLİTİK ETKİLERİ	280
YEREL YÖNETİMLERİN GÖÇ OLGUSU ÜZERİNE BİR İNCELEME	289
ATATURK ERA SETTLEMENT POLICIES: SETTLEMENT LAW NO. 2510 OF 1934	290
EVLİLİK GÖÇÜNÜN SOSYOLOJİK ANALİZİ	306
TERÖR NEDENİYLE GÖÇ: ÇOCUK MAĞDURLAR.....	314
AHLAKİ EŞİTLİK PERSPEKTİFİNDEN MÜLTECİ HAYVANLAR VE İNSANLAR	322
AFGAN GÖÇMENLERİN VAN VE MEŞHED'E YÖNELİK GÖÇ SÜREÇLERİNDE YAŞADIKLARI SAĞLIK SORUNLARI	328
ULUSLARARASI HUKUK VE GÖÇ: "REFAKATSİZ ÇOCUKLAR" SORUNU ÜZERİNE BİR İNCELEME	344
İKLİM GÖÇÜ ÇAĞINDA İKLİM GÖÇMENLERİ: SORUNLAR SEBEPLER SONUÇLAR VE HAKLAR	345
SİNEMA VE DIŞ GÖÇÜN KARATERLER ÜZERİNDEN ANALİZİ: KARA KAFKA FİLMİ ÖRNEĞİ.....	360
TÜRKİYE'DEN AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ'NE YASADIŞI OLARAK GİREN GÖÇMENLERİN TÜRK ANA AKIM MEDYASINDA TEMSİLİ	373
TÜRKİYE'DEKİ GÖÇMEN ÇOCUKLARIN UYUMU ÜZERİNE YAPILMIŞ ARAŞTIRMALARIN İNCELENMESİ .	385
BİR ÇOCUĞUN GÖZÜNDEN GÖÇ VE ÇOCUK İSTİSMARI: KEFERNAHUM FİLMİNİN COĞRAFİ İNCELENMESİ	392
DÜZENSİZ GÖÇLE MÜCADELELERDE SINIR GÜVENLİK DUVARI VE TÜRKİYE	403
MIGRATION AND NUTRITION	415
ÇOCUKLARDA ZORUNLU GÖÇÜN ETKİLERİ VE HEMŞİRELİK YAKLAŞIMLARI	416
T.C SAĞLIK BAKANLIĞI'NIN GÖÇ POLİTİKALARI.....	426
GÖÇÜN KADIN SAĞLIĞI ÜZERİNE ETKİLERİ.....	428
GÖÇ VE TARIM: BİBLİYOMETRİK ANALİZ	430
İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ TARIM VE GÖÇ KONULU ÇALIŞMALARIN BİBLİYOMETRİK ANALİZİ.....	440
TÜRKİYE'YE GÖÇÜN MÜZE YOLUYLA ANLATIMI	450
İDEALLEŞTİRİLMİŞ BİLİŞSEL MODELLER ÇERÇEVESİNDE DİL VE BİLİŞ İLİŞKİSİ: GÖÇ TEMALİ ŞİİRLERDE DEYİMLERİN KAVRAM TEMSİLİ.....	458
GÖÇ KÜLTÜRÜ VE HİCRET TEOLOJİSİ.....	468

YURDUMU ÖZLEDİM ESERİNE YANSIYAN GÖÇMEN İZLEKLERİ: GREIMAS'IN EYLEYENLER MODELİNE GÖRE ÇÖZÜMLEME	477
ORTAÇAĞ AVRUPASI'NDA DOĞAL AFETLER SEBEBİYLE MEYDANA GELEN GÖÇLER.....	478
MÜLTECİ GÖÇLERİN GELİŞMEKTE OLAN ÜLKELERİN SOSYO EKONOMİSİNE ETKİLERİ	479
TÜRKİYE'DE İL DÜZEYİNDE KİŞİ BAŞINA DÜŞEN GSYİH VE GÖÇ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN MEKÂNSAL VERİ ANALİZİ İLE ARAŞTIRILMASI.....	488
TURİZM VE GÖÇ İLİŞKİSİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME	497
GÖÇ SONRASI ÇOCUKLARDA YAŞANAN KİMLİK KARMAŞASI	505
GÖÇ VE GÖÇ SONRASI ÇOCUKLARDA GÖRÜLEN PSİKOLOJİK VE DAVRARIŞSAL DEĞİŞİKLİKLER	516
GÖÇMEN EBEVEYNLERİN EĞİTİME KATILIMI	517
GÖÇ VE KÜLTÜRLEŞME.....	519
ULUSLARARASI BAKALORYA DİPLOMA PROGRAMI'NA (IB) SAHİP OKULLARIN EĞİTİM SÜRECİNDEKİ YERİ: GÖÇMEN ÖĞRENCİ BİYOGRAFİSİ	521
BANA GÖÇÜ ÇİZEİLİR MİSİN?	532
DÜZENSİZ GÖÇMENLERİN HEDEF ÜLKELERDEKİ STATÜ SORUNU	543
ÇOK YÖNLÜ İNSAN HAREKETLİLİĞİ: GÖÇ OLGUSU	550
THE DYNAMICS OF OUT-MIGRATION IN MALAWI	557
ECOLOGICAL CORRIDORS AND THEIR IMPACT ON WILDLIFE MIGRATION	558
AUTOMATED DATA MIGRATION FRAMEWORK BETWEEN NOSQL AND SQL DATABASES	559
AN ENHANCED DOUBLE ITERATION APPROACH TO OPTIMIZE DIRTY PAGE MIGRATION IN MEMORY MIGRATION PROCESSES.....	560
LABOUR MIGRATION IN SOUTH AFRICA: IMPLICATIONS FOR NATIONAL SECURITY.....	561
TRENDS AND STRUCTURAL SHIFTS IN LABOUR MIGRATION: THE SRI LANKA–MIDDLE EAST CORRIDOR	562
MIGRATION AND ADAPTATION OF KAZAKH REPATRIATES: CHALLENGES AND SOLUTIONS.....	563
CHALLENGES OF LABOUR MIGRATION IN RUSSIA AND THEIR IMPACT ON NATIONAL SECURITY	564
URBAN MIGRATION DYNAMICS IN A MULTICITY FRAMEWORK	565
RAY TRACING MODELING AND KIRCHHOFF'S DEPTH MIGRATION FOR ENHANCED IMAGING OF COMPLEX VELOCITY MODELS	566
HOUSEHOLD-LEVEL INFLUENCES ON RURAL-URBAN MIGRATION PATTERNS IN BANGLADESH.....	567
ADVANCED TECHNIQUES FOR CROSS-DATABASE DATA MIGRATION	568
GENDERED DIMENSIONS OF MIGRATION AND HUMAN SECURITY: ANALYZING ETHIOPIAN FEMALE MIGRANTS IN SUDAN.....	569
THE IMPACT OF MIGRATION ON UNEMPLOYMENT DURATION: INSIGHTS FROM EMERGING ECONOMIES".....	570
ADDRESSING YOUTH EMPLOYMENT CHALLENGES IN GEORGIA'S AGRICULTURAL SECTOR AND MIGRATION DRIVERS	571

THE MIGRATION PATTERNS OF HIGHLY SKILLED INDIAN IT PROFESSIONALS TO JAPAN: INSIGHTS AND EMERGING TRENDS	572
REGIONAL MIGRATION GOVERNANCE AND THE VENEZUELAN DIASPORA IN IBERO-AMERICA (2015-2018): CHALLENGES AND OPPORTUNITIES	573
ENHANCING MOBILE AGENT MIGRATION THROUGH DECISION TREE-BASED ROUTING STRATEGIES .	574
MIGRATION, EMOTIONAL ISOLATION, AND FAMILIAL CONNECTIONS: A CASE STUDY	575
CHARACTERIZATION AND PERFORMANCE OF POLYMER-BASED NANO-SILVER FOOD PACKAGING MATERIALS.....	576
EFFICIENT ASYNCHRONOUS ELITE MIGRATION IN PARALLEL GENETIC ALGORITHMS	577
ADVANCES AND IMPLEMENTATION CHALLENGES IN DIGITAL TERRESTRIAL BROADCASTING TECHNOLOGIES.....	578
THE GENDER DYNAMICS OF MIGRATION IN THE CONTEXT OF GLOBAL GENOCIDE AND FEMINICIDE	579
TRANSITIONING FROM COMMERCIAL TO CUSTOM LMS: A CASE FROM A DEVELOPING COUNTRY ...	580
RADICAL RIGHT PARTIES AND THE SECURITIZATION OF MIGRATION IN EUROPE.....	581
SOCIAL SUPPORT AND QUALITY OF LIFE FOR YOUTH WITH CEREBRAL PALSY TEMPORARILY ORPHANED DUE TO PARENTAL MIGRATION.....	582
AN INTEGRATED APPROACH TO URBAN CONSERVATION AND REVITALIZATION: INSIGHTS FROM IMMIGRATION IMPACTS ON THE REYHAN HERITAGE SITE IN TURKEY"	583
NAVIGATING IDENTITY DEVELOPMENT IN DEAF IMMIGRANT ADOLESCENTS	584
STRATEGIES FOR MITIGATING CORRUPTION IN THE CONTEXT OF MIGRATION IN EUROPE	585
DEMOGRAPHIC TRENDS AND POPULATION DISTRIBUTION IN GEORGIA FROM THE 1950S.....	586
ORIGIN MYTHS OF THE THANGAL TRIBE: AN ANTHROPOLOGICAL INQUIRY	587
KEY FACTORS INFLUENCING RELOCATION DECISIONS FOR COASTAL INHABITANTS AMIDST CLIMATE CHANGE	588
GENDER DYNAMICS AND LABOR MARKET INTEGRATION: A STUDY OF TURKISH MIGRANTS IN GERMANY	589
CINEMATIC DEPICTIONS OF POST-WORLD WAR II DISPLACEMENT IN CENTRAL AND EASTERN EUROPE: A COMPARATIVE STUDY OF POLISH AND GERMAN FILMS (1945-1960)	590
THE INFLUENCE OF GREEK ARTISTS IN PARIS: A FORTY-YEAR OVERVIEW (1970-2010).....	591
GENDER DISPARITIES IN EMPLOYMENT: INSIGHTS AND SOLUTIONS FROM A COMPARATIVE ANALYSIS	592
GEOPOLITICAL DYNAMICS AND REGIONAL INTEGRATION IN CENTRAL ASIA	593
THE ROLE OF INTERSUBJECTIVE PERCEPTION IN BRAND FAILURE ACROSS DIFFERENT CULTURES IN THE FOOD SECTOR	594
REASSESSING SECURITY: RETHINKING CONVENTIONAL PARADIGMS.....	595
ECONOMIC DOWNTURNS, REMITTANCE DYNAMICS, AND POVERTY ALLEVIATION STRATEGIES	596
THE PORTRAYAL OF "ENVIRONMENTAL REFUGEES" IN THE AZERBAIJANI PRESS.....	597

EDUCATIONAL OPPORTUNITIES AND CHALLENGES FOR REFUGEE CHILDREN WITH DISABILITIES IN THAILAND: A COMPREHENSIVE REVIEW.....	598
EXAMINING THE RIGHTS OF REFUGEE WOMEN THROUGH THE PRISM OF HUMAN RIGHTS: CHALLENGES AND PROGRESS	599
FAITH-BASED HUMANITARIAN EFFORTS: THE ROLE OF THE CATHOLIC CHURCH IN ADDRESSING THE BIAFRAN REFUGEE CRISIS DURING THE NIGERIAN CIVIL WAR (1967-1970)	600
THE DILEMMA OF CONVENTION REFUGEES IN NEW ZEALAND: NAVIGATING VISA RESTRICTIONS AND IMMIGRATION UNCERTAINTY	601
INTEGRATING MUSIC THERAPY IN EUROPEAN CLASSROOMS TO SUPPORT SYRIAN REFUGEES IN MANAGING POST-WAR TRAUMA.....	602
EXPLORING THE FEASIBILITY OF A JOB PORTAL FOR REFUGEES IN KENYA	603
THE ROLE OF LEGAL THEORIES IN ENHANCING ACCESS TO JUSTICE FOR FEMALE VICTIMS OF SEXUAL VIOLENCE IN REFUGEE CAMPS IN AFRICA	604
MOBILE PHONE USAGE AMONG REFUGEES FOR ENHANCING SOCIAL CONNECTIVITY: AN ANALYTICAL REVIEW	605
EXPLORING URBAN MOBILITIES OF SYRIAN REFUGEES: COMPARATIVE ANALYSIS OF EGYPT AND CANADA	606
AN ANALYTICAL STUDY OF SYRIAN ENTREPRENEURIAL CONTRIBUTIONS IN TURKEY	607
UNLAWFUL REPATRIATION TACTICS OF UNDOCUMENTED MIGRANTS FROM GREECE TO TURKEY.....	608
ECONOMIC GLOBALIZATION, SECURITY CONCERNS, AND HUMAN CAPITAL: REVISITING IMMIGRATION POLICIES IN SOUTH KOREA.....	609
EVALUATING SHELTER STRATEGIES IN THE MIDDLE EAST: INSIGHTS FROM SYRIAN REFUGEE CAMPS IN JORDAN.....	610
THE ARTIST'S MORAL AMBIGUITY: AN ANALYSIS OF TOM STOPPARD'S DRAMATIC WORKS	611
CHALLENGES AND MOTIVATIONS FOR UTILIZING PEDIATRIC VACCINATION SERVICES AMONG UNDOCUMENTED MIGRANT CAREGIVERS IN YOGYAKARTA, INDONESIA: A QUALITATIVE STUDY	612
NAVIGATING FAMILY DYNAMICS AND STRESS MANAGEMENT STRATEGIES AMONG MIGRANT YOUTH WITH CEREBRAL PALSY.....	613
THE IMPACT OF THE COVID-19 PANDEMIC ON THE MENTAL HEALTH OF CONSTRUCTION MIGRANT WORKERS IN SAUDI ARABIA.....	614
EXAMINING THE ALLOPATRY OF NATIONAL COLLEGE ENTRANCE EXAMINATIONS IN CHINA: ORIGINS, POLICY, AND STRATEGIC APPROACHES.....	615
EXPLORING THE TRANSFORMATIVE WORKPLACE LEARNING EXPERIENCES OF MIGRANT WOMEN ENGLISH INSTRUCTORS IN HIGHER EDUCATION IN GHANA.....	616
EXAMINING GENDER DYNAMICS IN THE GERMAN LABOR MARKET: INSIGHTS FROM TURKISH MIGRANTS	617
EXAMINING THE IMPACT OF MIGRATION ON HUMAN SECURITY: A STUDY OF ETHIOPIAN FEMALE MIGRANTS IN SUDAN.....	618
FACTORS INFLUENCING RURAL-TO-URBAN MIGRATION IN BANGLADESH: A HOUSEHOLD-LEVEL ANALYSIS	619

STRATEGIES FOR MITIGATING CORRUPTION AMIDST MIGRATION FLOWS IN EUROPE.....	620
SOCIOCULTURAL INFLUENCES ON PAIN MANAGEMENT IN ONCOLOGY AND PALLIATIVE CARE	621
AN ANALYTICAL OVERVIEW OF SYRIAN ENTREPRENEURIAL VENTURES IN TURKEY.....	622
REVITALIZING INDUSTRIAL ZONES IN HO CHI MINH CITY: TRANSITIONING FROM PROCESSING HUBS TO URBAN WAREHOUSING SOLUTIONS	623
REIMAGINING COLONIAL NARRATIVES: BLACK-EYED PERSPECTIVES IN AMA ATA AIDOO'S "OUR SISTER KILLJOY"	624
THE IMPACT OF MIGRATION ON FAMILY BONDS AND PERSONAL DEVELOPMENT: A CASE STUDY.....	625
NEW PERSPECTIVES ON 'SOCIAL EUROPE': REASSESSING THE RENATIONALIZATION OF THE EU INTERNAL MARKET	626
FACTORS INFLUENCING THE SALARIES OF LOCAL CONSTRUCTION WORKERS IN THE CZECH REPUBLIC	627
THE EVOLUTION OF KAZAKH EMIGRANT LITERATURE: A FOCUS ON MUKHTAR AITKALIYEV'S CONTRIBUTIONS	628
THE IMPACT OF BRAIN DRAIN ON MEDICAL PROFESSIONALS: CAUSES AND CONSEQUENCES IN BANGLADESH	629
SOCIAL SUPPORT AND QUALITY OF LIFE AMONG ADOLESCENTS WITH CEREBRAL PALSY TEMPORARILY SEPARATED FROM PARENTS DUE TO MIGRATION	630
THE DYNAMICS OF EMIGRATION: A METHODOLOGICAL APPROACH TO MIGRATION PATTERNS IN UZBEKISTAN	631
CHALLENGES AND MOTIVATORS FOR ACCESSING CHILDHOOD VACCINATION SERVICES BY UNDOCUMENTED MIGRANT CAREGIVERS IN NORTHERN THAILAND: A QUALITATIVE INVESTIGATION	632
FACTORS INFLUENCING THE UPTAKE OF CHILDHOOD VACCINATION SERVICES BY UNDOCUMENTED MIGRANT CAREGIVERS: INSIGHTS FROM SABAH, MALAYSIA	633
PSYCHOLOGICAL IMPACT OF THE COVID-19 PANDEMIC ON MIGRANT WORKERS IN CONSTRUCTION: A CASE STUDY IN MALAYSIA	634
EXAMINING THE DECENTRALIZATION OF COLLEGE ENTRANCE EXAMS IN CHINA: POLICIES, CHALLENGES, AND STRATEGIC REFORMS	635
TRANSFORMATIVE WORKPLACE LEARNING OF MIGRANT WOMEN ENGLISH INSTRUCTORS IN POST-SECONDARY LANGUAGE PROGRAMS IN DURBAN, SOUTH AFRICA.....	636
LABOR MARKET DYNAMICS AND GENDER INTEGRATION AMONG TURKISH IMMIGRANTS IN GERMANY	638
THE IMPACT OF MIGRATION ON HUMAN SECURITY: ANALYZING ETHIOPIAN FEMALE MIGRANTS IN SUDAN	639
DYNAMICS OF RURAL-URBAN MIGRATION INFLUENCED BY HOUSEHOLD FACTORS IN BANGLADESH	640
STRATEGIES TO MITIGATE CORRUPTION AMIDST MIGRATION TRENDS IN EUROPE	641
CULTURAL PERSPECTIVES ON PAIN MANAGEMENT IN ONCOLOGY AND PALLIATIVE NURSING	642
A COMPREHENSIVE ANALYSIS OF SYRIAN ENTREPRENEURIAL IMPACT IN TURKEY.....	644

UNLAWFUL REPATRIATION PRACTICES OF UNAUTHORIZED MIGRANTS FROM GREECE TO TURKEY ...	645
NAVIGATING FAMILIAL BONDS AND EMOTIONAL WELL-BEING IN MIGRATION: A LONGITUDINAL STUDY	646
DETERMINANTS OF WAGE LEVELS FOR DOMESTIC WORKERS IN THAILAND'S BUILDING SECTOR	647
GREEK ARTISTIC INFLUENCE IN PARIS: ANALYZING FOUR DECADES OF CULTURAL EXCHANGE (1970-2010).....	648
ADDRESSING GENDER DISPARITIES IN EMPLOYMENT: LESSONS FROM EUROPEAN PRACTICES FOR GEORGIA	649

SURIYELİ GÖÇMENLER ve TÜRKİYE’DE GÖÇMEN ÇOCUK YAŞAM MERKEZLERİ

Öğr. Gör. ALİ TELLİ

Kütahya Dumlupınar Üniversitesi ali.telli@dpu.edu.tr- 0000-0002-2285-351X

ÖZET

Suriye’de Mart 2011’de başlayan ve devam etmekte olan kriz, 200.000’den fazla insanın ölümüne, milyonlarca insanın yaşadığı yeri terk etmesine neden olmuştur. Çevre ülkelere göç eden 3 milyonu aşkın insan ve ülke içerisinde evlerini terk ederek güvenli bölgelere sığınanlarla birlikte toplamda 10 milyondan fazla Suriyeli krizden doğrudan etkilenmiştir. %75’inden fazlasını çocuk ve kadınların oluşturduğu mültecilerin büyük çoğunluğu kamplar dışında zor koşullar altında yaşamlarını sürdürmektedir. Mülteci akını, Suriye’deki krizi bölgedeki diğer ülkelere taşıyan en önemli faktördür. Suriyeli mültecilerin yoğun olarak sığındığı komşu ülkeler her geçen gün artan mülteci kriziyle başa çıkmada yetersiz kalmaktadır. Türkiye ve Irak, imkânları itibarıyla nispeten daha az risk altında olsa da ekonomik olarak zayıf, kaynakları sınırlı, hassas siyasal ve toplumsal yapıya sahip Lübnan ve Ürdün için mülteciler giderek ciddi bir güvenlik sorununa dönüşmektedir. Batılı ülkelerin sadece 17.859 Suriyeli mülteciyi kabul ettiği ve bu rakamın çok da yükselmeyeceği göz önünde bulundurulduğunda, komşu ülkelerin üzerindeki yükün daha da artacağı görülmektedir. Ayrıca Suriye’deki iç savaşın şiddetini her geçen gün arttırması, uluslararası kamuoyunun konuya duyarsızlığı ve Esed rejiminin muhalif olarak gördüğü herkesi imha etmeye yönelik insanlık dışı savaş politikası göz önünde bulundurulduğunda krizin yakın gelecekte çözülmesi pek mümkün gözükmemektedir.

Dolayısıyla krizden etkilenen kişi sayısının her geçen gün artması ve yaşanan şiddet olaylarının hem toplum hem de bireylerin hayatında onarılmaz yaralar açmaya devam etmesi, sorunun çözümü için çabaların artırılmasını zorunlu kılmaktadır. Elinizdeki raporda Suriyeli mültecilerin sığındıkları ülkelerin sosyal yapısına etkileri ve misafirlik durumlarının uzaması halinde ortaya çıkabilecek olası sorunlar üzerinde durulmaktadır. Bu çalışma, krizden etkilenen Suriye halkının durumunun iyileştirilmesine katkı sağlama ve İHH İnsani Yardım Vakfı ve Katar RAF ortaklığıyla Hatay’ın Reyhanlı ilçesinde savaşın yetim bıraktığı 990 Suriyeli çocuğun kalabileceği dünyanın en büyük "Çocuk Yaşam Merkezi" incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Suriyeli yetimler, Çocuk Yaşam Merkezi ve Suriyeli Mülteciler

1. TAHMİNLER TÜRKİYE’DEKİ MÜLTECİ SAYISININ KAYIT DIŞI OLANLARLA BİRLİKTE 2 MİLYONU BULDUĞU YÖNÜNDEDİR

Arap Baharı sürecinde Suriye’de başlayan halk hareketinin sonu belirsiz bir iç savaşa dönüşmesiyle ülkelerini terk etmek zorunda kalan mağdurların sığındığı başlıca ülkelerden biri Türkiye’dir. Yaklaşık dört yıldır yaşanan sığınmacı yoğunluğu sebebiyle Türkiye’nin sınıra yakın şehirlerinde birbirinden farklı iki halk bir arada yaşamak durumunda kalmış, dolayısıyla sınır bölgesinde yaşam, gerek standartlar açısından gerekse sosyokültürel açıdan değişikliğe uğramıştır. Ortaya çıkan tablonun bir tarafında çatışmalardan büyük ölçüde etkilenmiş, maddi ve manevi açıdan mağdur olmuş, bir kısmı fiziksel şiddete maruz kalmış, çoğunluğu kadın ve çocuklardan oluşan sığınmacılar dururken, diğer tarafında ise sınır ötesinde yaşanan savaştan haberdar olan, krizin kendi ülkelerine de sıçramasından tedirginlik duyan, büyük bir kısmı sınırlı maddi imkânlarla sahip yerel halk bulunmaktadır. Resmî rakamlara göre savaştan kaçıp Türkiye’ye sığınan Suriyelilerin sayısı 2014 yılı Kasım ayı itibarıyla 1,6 milyondur. Bu rakamın sadece 220.000’inin kamplarda yaşadığı geri kalanının ise şehirlere dağıldığı belirtilmektedir.² Ancak tahminler Türkiye’deki mülteci sayısının kayıt dışı olanlarla birlikte 2 milyonu bulduğu yönündedir. Kamp dışında yaşayan Suriyeliler farklı şehirlere dağılmış durumda bulunmakla birlikte mülteci nüfusu Hatay, Kilis, Gaziantep, Şanlıurfa ve Mardin gibi Suriye sınırına yakın beş ilde yoğunlaşmaktadır. Bunlara ilave olarak, İstanbul 330.000 resmî sığınmacı ile en fazla Suriyeli nüfusuna sahip olan ildir. Sığınmacıların sayısal dağılımı bulundukları illerdeki sosyal ve ekonomik dengeleri etkileme potansiyelini de göstermektedir. Türkiye’nin hemen hemen her iline dağılan sığınmacıların bulundukları ilin nüfusuna oranla yoğunluk oluşturmadığı şehirler, bu yönüyle gerilimin en az hissedildiği merkezler konumundadır. Türkiye halkının Suriyeli mültecileri ilk günden itibaren misafirleri olarak karşıladıkları, genel olarak ücret dahi talep etmeden evlerinde misafir ederek, hastanelerde onlara öncelik vererek, kendisinde olanı paylaşarak veya yardım toplayarak mülteciler için ellerinden geleni yaptıkları bilinmektedir. Bu rapor için farklı illerde gerçekleştirilen saha çalışması sırasında, özellikle mülteci nüfusunun yoğun olarak bulunduğu sınıra yakın şehirlerde yaşayan halkın, meselenin insani boyutunun farkında bir tutum sergilediği gözlemlenmiştir. Göçün başladığı ilk aylarda sayının daha az olması ve Suriye’deki çatışmalara karşı duyarlılığın daha canlı olması gibi sebeplerle mevcut kaynaklarla dahi ihtiyaçların üstesinden gelinebilmiştir. Ancak geçen zaman içerisinde mültecilerin beraberlerinde

getirebildikleri maddi birikimlerinin tükenmesi ve sayılarıyla birlikte ihtiyaçların da artması, bugün hem maddi hem de manevi açıdan yerel halkın imkânlarını zorlamaktadır. Bu noktada söz konusu şehrin sosyoekonomik kapasitesi belirleyici olmaktadır.

2. STATU SORUNU

Suriye’deki iç savaşın Türkiye’ye en somut yansıması olan sığınmacı kriziyle mücadelede karşılaşılan ilk sorun hukuki alanda yaşanmaktadır. 1951 tarihli Mültecilerin Hukuki Durumuna Dair Cenevre Sözleşmesi’nde imzası bulunan Türkiye, coğrafi sınırlama ilkesi dolayısıyla Avrupa dışından gelen sığınmacılara mültecilik statüsü tanımamaktadır. 29 Nisan 2011’de giriş yapan ilk göç kafilesiyle birlikte “Suriyeli mülteciler” ile tanışan Türkiye, savaş mağduru sığınmacıları “misafir” olarak tanımlamıştır. Uluslararası hukukta bir karşılığı bulunmayan bu ilk tanımlamanın ardından Nisan 2012’de yayımlanan genelge ile Suriyelilere “geçici koruma” statüsü tanınmıştır.³ Savaş mağduru Suriyeli mültecilerin Türkiye’de “misafir” oldukları söylemi gerek siyasi gerekse medya ve sosyal alanda Türkiye’nin Suriye meselesine ve mültecilere yaklaşımının bir ifadesi olarak sürdürülmektedir.

3. SONUC VE ONERILER

Resmî rakamlara göre komşu ülkelere sığınan kayıtlı Suriyeli sayısı 3.201.785’tir. Buna karşılık çeşitli ülkeler ve kuruluşlardan gelen yardımlar, sığınmacıların ihtiyacının sadece %51’ini karşılamaya yetmektedir. ³⁴ Sığınmacılara yönelik kriz yönetimini kendi imkânlarıyla yürüten Türkiye dışındaki diğer ev sahibi ülkeler, uluslararası yardıma bağımlı olmakla birlikte bu yardımların yetersizliğine sık sık vurgu yapmaktadırlar. Diğer yandan barınma, gıda, sağlık ve eğitim gibi temel ihtiyaçlarını dahi karşılayamayan geniş halk kitleleri, gerek ev sahibi ülkelerdeki sosyoekonomik dengeleri gerekse bölgesel istikrarı tehdit eder durumdadır. Türkiye, Lübnan, Ürdün ve Irak gibi ülkelerin tarihsel, kültürel, dinî ve coğrafi ortaklıkları düşünüldüğünde sosyolojik olarak Suriyeliler için ikinci ev olmaya en uygun ülkeler olduklarına kuşku yoktur. Ancak Suriye’deki durumun karmaşıklığı, misafirlik süresinin zorunlu olarak uzaması, şehirlerde biriken yoğun nüfusun talepleri karşısında kaynakların yetersizliği gibi nedenler, ev sahibi ve misafir arasındaki ilişkilerin gerilmesine yol açmaktadır. Raporda ayrıntıları verilen sorunların derinleşmemesi için toplumun bütün kesimlerinin sorumluluk alması ve çözüm için iş birliği içinde hareket etmesi önem taşımaktadır. Suriye’deki savaş mülteci kriziyle birlikte bölgesel sınırları da aşarak uluslararası bir sorun haline gelmiştir. Bu bağlamda uluslararası

duyarlılığın artırılması büyük kitlelere ev sahipliği yapan ülkelerin yükünün hafifletilmesinde önem taşımaktadır. Suriyeli mültecilerin ihtiyaçlarının karşılanması için kalıcı ve sürdürülebilir bir uluslararası fon oluşturulması gerekmektedir. Bunun için de öncelikle zengin Batılı ülkeler maddi katkılarını arttırmalıdır. Mülteci krizinin sona ermesi öncelikle Suriye'deki savaşın bitmesine bağlıdır. Savaşın sona ermesi ile ülkelerini terk etmek zorunda kalan Suriyelilerin evlerine güven içinde dönebilmeleri sağlanabilecektir. Bu noktada uluslararası aktörler savaşın bir an evvel sona ermesi için daha fazla sorumluluk almalıdır.

TÜRKİYE'YE YÖNELİK ÖNERİLER

1. Sığınmacılara yönelik çalışmaların belirli bir merkezden yürütülmesi, sorunlara toplumun resmî ve gönüllü tüm kurumlarını harekete geçirerek hızlı ve pratik çözümler üretilebilmesi için bir kriz merkezinin kurulması gerekmektedir.
2. Türkiye'nin yoğun göç alan bir ülke haline gelmesi dolayısıyla göçmen ve mültecilere yönelik politikalar ve hukuki düzenlemeler yeniden ele alınmalıdır.
3. Suriyeli sığınmacıların haklarının ve yükümlülüklerinin resmî olarak tanımlanması gerekmektedir. Bu, hukuki ve resmî statünün sınırlarını belirleyecek, adli vakıaların takibini kolaylaştıracak ve farklı siyasi grupların zaman zaman dile getirdiği kimliğe dair endişeleri yatıştırıcı rol oynayacaktır.
4. Suriyeli sığınmacılar ve Türkiye halkı arasındaki ilişkileri güçlendirmek ve yabancı düşmanlığının önüne geçmek için iletişim ve dayanışma kanallarının oluşturulması önem arz etmektedir. Dilencilik, hırsızlık, ikinci evlilik vb. olayların kulaktan kulağa veya medya aracılığı ile manipüle edilerek aktarılmasının ve bu yolla yabancı düşmanlığının körüklenmesinin önüne geçilmelidir.
5. Kaynaklar artan talebi karşılayacak seviyeye getirilmeli, yerel ve ulusal mekanizmalar devreye sokularak ev sahibi halkın kendini ekonomik olarak güvende hissetmesi sağlanmalıdır. Bunun yanında ücretlendirmede standart belirlenerek insan ve emek sömürüsü sıkı denetimle önlenmeli ve yerel halkı mağdur eden hak ihlalleri engellenmelidir.
6. Sığınmacı nüfusunun yoğun olduğu şehir ve ilçelerde bulunan sağlık kurumlarının kapasitelerinin artırılması hizmet alımını kolaylaştıracaktır. Ayrıca bu bölgelerde belediye

hizmetleri de artan nüfusla doğru orantılı olarak ihtiyaca cevap verecek şekilde yeniden düzenlenmelidir.

7. Suriyeliler için çalışma izni ve sosyal güvenlik konularında düzenlemelerin yapılması hem iş gücü potansiyelinin legal olarak içeriye aktarılmasını sağlayacak hem de sığınmacılar kendi işlerini sağlayabildikleri oranda ev sahibi ülkenin üzerindeki yük azalacaktır.

8. Suriyelilerin çalışma hayatına katılmasıyla oluşan rekabet ortamının yarattığı gerilimin azaltılması için sığınmacı nüfusunun yoğun olduğu şehirlerde sanayi ve ticaretin desteklenmesi, bölgeye teşviklerin artırılması ve yeni iş imkânlarının açılması gerekmektedir.

9. Yeni kampların kurulması önem arz etmektedir. Ancak gerek hâlihazırda işlemekte olan kamplar gerekse yeni kurulacak olanlar uzun süreli barınmaya uygun koşullarda düzenlenmelidir. Bu çalışma için yapılan saha araştırması sırasında kamp hayatını kendi isteğiyle terk edip geçim derdine rağmen kamp dışında yaşamayı tercih eden aileler olduğu tespit edilmiştir. Kamp yaşamının sürdürülebilir hale getirilmesi için sadece maddi değil manevi koşulların da iyileştirilmesi önem arz etmektedir.

10. Eğitim sorunu nedeniyle kayıp bir kuşak yetişmektedir. Bu kuşak misafir oldukları süre boyunca ev sahibi ülke için, kendi ülkelerine döndüklerinde ise Suriye için kaygı unsurudur. Suriyeli çocukların ve gençlerin eğitimlerine devam edebilmeleri için devlet okulları ve alternatif alanlar daha etkin hale getirilmelidir.

11. Gerek ev sahibi halk ile sığınmacılar arasındaki iletişimin geliştirilmesi gerekse ihtiyaçların karşılanması ve sorunların çözümü için sahada daha pratik hareket kabiliyetine sahip olan sivil toplum kuruluşları etkin bir şekilde değerlendirilmelidir.

KAYNAKLAR

RAPORLAR

“Countries Hosting Syrian Refugees Solidarity and Burden-Sharing Background papers for the High Level Segment”, Provisional Release, UNHCR, September 2013.

Kamp Dışında Yaşayan Suriyeli Kadın Sığınmacılar Raporu, MAZLUMDER, Mayıs 2014.

Kilis'teki Suriye-Sorunların Tespiti ve Çözümlerine İlişkin Rapor, Kilis Ortak Akıl Topluluğu, Eylül 2013.

Seydi, Ali Rıza, “Türkiye’nin Suriyeli Sığınmacıların Eğitim Sorununun Çözümüne Yönelik İzlediği Politikalar”, *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Nisan 2014, Sayı 31, ss. 267-305.

“Suriye’ye Komşu Ülkelerde Suriyeli Mültecilerin Durumu: Bulgular, Sonuçlar ve Öneriler”,

ORSAM, Rapor No. 189, Nisan 2014.

Suriyeli Mülteciler Krizi ve Türkiye Sonu Gelmeyen Misafirlilik, Uluslararası Stratejik Araştırmalar

Kurumu (USAK)&Brookings Enstitüsü, Kasım 2013.

The Impact of the Syrian Refugee Crisis on Host Communities in Lebanon, World Vision Lebanon and WVUK, July 2013.

Türkiye’deki Suriyeli Sığınmacılar, Saha Araştırması Sonuçları, AFAD, 2013
<https://www.afad.gov.tr/>

Dokuman/TR/60-2013123015491-syrian-refugees-in-turkey-
2013_baski_30.12.2013_tr.pdf

Yaşar, M. Ruhat, “Kilis’te Mültecilere Bakış-Toplumsal Otizm ve Ötekileştirme Sürecinin İlk Görünümleri” (Yayınlanmamış Saha Araştırması), Hazırlandığı tarih 01.09.2013, Kilis.

Mart-Nisan 2014’te Hatay ve Kilis’te yapılan saha araştırması notları ile diğer ülkelerden sivil toplum yetkilileri ve tanıklarla yapılan röportajlar.

İNTERNET

<http://www.amnesty.org/en/news/turkeyborder-abuses-and-destitution-aggravatingplight-syriarefugees-2014-11-20>

<http://amnesty.org.tr/icerik/2/1415/suriyelilere-saldirilar-kaygi-verici-suriyeli-multecilerinstatusu-ile-haklarini-belirleyecek-mevzuat-bir-an-evvel-cikarilmali>

<http://data.unhcr.org/syrianrefugees/country.php?id=107>

<http://data.unhcr.org/syrianrefugees/country.php?id=122>

<http://data.unhcr.org/syrianrefugees/regional.php>

<http://edam.org.tr/Media/IcerikFiles/12/EdamAnket2014.1.pdf>

http://syrianrefugees.eu/?page_id=87

<http://www.aljazeera.com.tr/al-jazeera-ozel/suriyeli-gerginligine-yeni-onlemler>

<http://www.al-monitor.com/pulse/ar/politics/2012/05/jordanian-politics-and-the-asylu.html##ixzz3CQYtg5kH>

<http://www.bbc.com/news/world-23813975>

<http://www.brookings.edu/blogs/brookings-now/posts/2014/02/syria-refugee-crisisthreatens-regional-stability>

<http://www.dailystar.com.lb/News/Lebanon-News/2014/Sep-26/272102-machnouklebanon-will-set-up-syrian-refugee-camps.ashx#axzz3EhMYghZY>

<http://www.economist.com/blogs/pomegranate/2014/06/syrian-refugees-jordan>

<http://www.gaziantephaberler.com/-gaziantepteki-ev-sahibini--suriyeli-kiraci-kadin-namusuicin-oldurdu-iddiasi-haberi-32209.html>

<http://www.haberturk.com/gundem/haber/975425-istanbulda-sariyer-nufusu-kadarsuriyeli-yasiyor>

http://www.hrw.org/sites/default/files/reports/jordan0814_ForUPload.pdf

http://www.radikal.com.tr/turkiye/hamallar_sopalarla_suriyelileri_kovaladi-1205899

<http://www.unhcr.org/pages/49e486676.html>

http://www.unhcr.org.tr/uploads/root/faq_-_turkish.pdf

<http://www.wsj.com.tr/article/SB10001424052702304418404579464854025694272.html>

KOMŞUDA KRİZ:SURİYELİ MULTECİLER Aralık 2014 Hazırlayan: Zümrüt Sönmez
Yayına hazırlayan: İHH İnsani ve Sosyal Araştırmalar Merkezi

SYRIA'S EXODUS: UNDERSTANDING THE CAUSES AND IMPACTS OF MASS MIGRATION

Dr. Muhammad Munib Khalid

Minhaj University Lahore, Pakistan

Muhammad Yousaf

Minhaj University Lahore, Pakistan

ABSTRACT

This article examines the Syria's mass migration crisis, a direct consequence of the protracted and multifaceted civil war that began in 2011. It seeks to unpick the complex tapestry of causes leading to the exodus, including political upheaval, sectarian violence, economic devastation, and foreign intervention, while also scrutinizing the profound impacts on regional stability, global migration patterns, and humanitarian systems. The narrative further examines the challenges faced by host nations, the international community's response, and the long-term implications of such large-scale displacement on social, economic, and geopolitical levels. Emphasizing the global interconnectedness highlighted by the crisis, the article argues for comprehensive solutions that address not just the symptoms but also the root causes of mass migration.

Keywords : Civil war, Global Migration, Interconnectedness

SOCIOLOGICAL AND PSYCHOLOGICAL EFFECTS OF BRAIN DRAIN TODAY**Fahmı BABAYEV**

AHBVU

International Relations PhD Student

ORCID: 0000-0003-0956-055X

ABSTRACT

Brain Drain issues have gained importance in recent years. We can summarize brain drain as follows: Brain drain can be defined as "the migration of highly skilled workers from one country to another for work". The research question consists of the following questions: What is the increasing sociological and psychological importance of brain drain today? The sociological and psychological effects of brain drain were investigated from 1991 to 2024. The aim of the research is also to clarify the sociological and psychological causes of brain drain in human life. Qualitative research design was used. Theses, articles, books and virtual media were used to collect data. The research period is limited to the years 1991-2024

Keywords. Migration, Brain Drain, Sociological and Psychological Effects of Brain Drain

BEYİN GÖÇÜNÜN GÜNÜMÜZDEKİ SOSYOLOJİK VE PSİKOLOJİK ETKİLERİ**Özet**

Beyin Göçü, sorunları son yıllarda önem kazandı. Beyin göçünü şu şekilde özetleyebiliriz: Beyin göçü, "yüksek vasıflı işçilerin bir ülkeden diğerine iş amacıyla göç etmesi" olarak tanımlanabilir. Araştırma sorusu şu sorulardan oluşmaktadır: Günümüzde beyin göçünün artan sosyolojik ve psikolojik önemi nedir? Beyin göçünün sosyolojik ve psikolojik etkileri 1991'den 2024'e kadar araştırıldı. Araştırmanın amacı, beyin göçünün insan yaşamındaki sosyolojik ve psikolojik nedenlerini de açıklığa kavuşturmadır. Nitel araştırma deseni kullanılmıştır. Araştırmada veri toplamak adına tez, makale, kitap ve sanal ortamdan yararlanılmıştır. Araştırma dönemi 1991-2024 yılları ile sınırlıdır.

Anahtar Kelimeler. Göç, Beyin Göçü, Beyin Göçü'nün Sosyolojik ve Psikolojik Etkileri

GÖÇÜN KADINLAŞMASI VE BEYİN GÖÇÜ: TÜRKİYE VE İRAN AÇISINDAN BİR DEĞERLENDİRME

DR. CAHİDE GÖĞÜSDERE

Hazine ve Maliye Bakanlığı, <https://orcid.org/0000-0002-6088-4595>

ÖZET

Göç ekonomik, sosyal, siyasi vb. nedenlerle bireylerin ya da toplulukların bir ülkeden başka bir ülkeye giderek, kesin ya da geçici olarak yerleşmeleridir. Göçün kadınlaşması kavramı, kadınların erkeklerden daha çok göç etmesi anlamında kullanılmaktadır. Beyin göçü kavramı ise az gelişmiş ya da gelişmekte olan ülkelerdeki nitelikli ve iyi eğitilmiş iş gücünün gelişmiş bir ülkeye göç etmesidir. Bütün bu göç türlerinin nedenleri genelde aynıdır. Ekonomik olarak refaha kavuşma, daha iyi bir yaşam beklentisi, yabancı dil öğrenme vb. bunlar arasında ilk sırada yer almaktadır. Bu kapsamda ülkeler göç hareketlerinden oldukça ciddi bir şekilde etkilenmektedir. Özellikle kadınlar, uluslararası göçmenlerin neredeyse yarısını oluşturmaktadır. İşgücü piyasalarında kadınların ev hizmetleri gibi sektörlerde iş bulabilmeleri göçün kadınlaşmasını hızlandırmaktadır. Beyin göçü ise Suriye, Irak gibi ülkelerindeki savaşlardan ve sıkıntılardan kaçan düzensiz göçmenlerin durumundan oldukça farklıdır. Türkiye'de ve İran'da özellikle ekonomik kriz ve artan baskılar nedeniyle göç etmek isteyen genç ve eğitilmiş kişilerin sayısı da giderek artmaktadır. İran'da özellikle kadınlara yönelik artan baskılar, kadın beyin göçünü daha da hızlandırmıştır. Çalışmada Türkiye ve İran ülkelerinde göçün kadınlaşması ve beyin göçü konusu karşılaştırmalı olarak analiz edilecektir. Bu bağlamda tersine beyin göçünün sağlanması için yapılması gerekenler hususu ayrıca irdelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Göç, göçün kadınlaşması, beyin göçü.

THE FEMINIZATION OF MIGRATION AND THE BRAIN DRAIN: AN EVALUATION FOR TÜRKİYE AND IRAN

ABSTRACT

Migration is economic, social, political etc. for various reasons, individuals or groups moving from one country to another, their settlements permanently or temporarily. The concept of feminization of migration is used to mean that women migrate more than men. The concept of brain drain is the migration of qualified and well-educated labor force from underdeveloped or developing countries to a developed country. The reasons for all these types of migration are generally the same. Economic prosperity, a better life expectancy, learning a foreign language, etc. ranks first among these. In this context, countries are seriously affected by migration movements. Women, in particular, make up almost half of international migrants. The ability of women to find jobs in sectors such as domestic services in the labor markets accelerates the feminization of migration. Brain drain is quite different from the situation of irregular immigrants escaping from wars and troubles in their countries such as Syria and Iraq. The number of young and educated people who want to emigrate is increasing in Turkey and Iran, especially due to the economic crisis and increasing pressures. Increasing pressures, especially on women, in Iran have further accelerated the female brain drain. In the study, the feminization of migration and brain drain issues in Turkey and Iran will be analyzed comparatively. In this context, what needs to be done to ensure reverse brain drain will also be examined.

Key Words: Migration, feminization of migration, brain drain.

KENTLEŞMENİN KLASİK NEDENİ OLARAK GÖÇ VE GÖÇÜN KENTLEŞME ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

Yüksek Şehir ve Bölge Plancısı Hüsne TEMUR¹, Doç. Dr. Seçil Gül MEYDAN YILDIZ²

¹Yozgat Bozok Üniversitesi, Mühendislik Mimarlık Fakültesi ORCID: 0000-0002-1735-7132

²Yozgat Bozok Üniversitesi, Mühendislik Mimarlık Fakültesi,

ORCID: 0000-0001-9869-4159

ÖZET

Dünya ilk olarak sanayileşme dönemiyle nüfus patlaması ve büyük göç olaylarıyla karşı karşıya kalmıştır. Bu konuda yeterli tecrübenin olmayışı, nüfusun ihtiyaçlarını karşılayamayan kentlerde gecekondulaşma, plansız ve çarpık kentleşme gibi ciddi kentsel sorunların patlak vermesine neden olmuştur. Kentleşme dar anlamıyla kent sayısının ve kentte yaşayan insan sayısının artmasıdır. Bir nüfus akımı olarak demografik bir nitelik taşımaktadır. Elbette kentleşmeyi sadece nüfus hareketi şeklinde tanımlamak yetersiz olacaktır. Kentleşmeyi sanayileşmeyle paralel olarak tanımladığımızdan, ekonomik, toplumsal, siyasal ve davranışsal bütün değişimleri de kapsayan bir süreç olarak açıklanmalıdır. Kentleşme olgusunun temel özelliği nüfusun belli bir alanda yoğunlaşmasıdır. Ancak kentleşmenin tanımında da belirtildiği gibi kentleşme sadece basit bir nüfus akımı olayı değil aksine karmaşık bir olgudur.

Kentleşme, demografik yapıda, ekonomik alanda, toplumsal, davranışsal ve yönetsel alanda önemli değişimleri ifade etmektedir. Tarıma elverişli alanların sınırlı olması, yeterli istihdam kapasitesinin olmaması, toprağın veraset yoluyla parçalanması, yeni teknolojilerle işgücüne olan ihtiyacın azalması itici güçleri oluştururken, diğer taraftan, okul, hastane, çalışma alanları, sunduğu cazip imkânlarla kentler çekici birer güç oluşturmaktadır. Bu durum da sonuç olarak kente göçü yaratmaktadır. Bu çalışmada literatür taraması yöntemi kullanılarak kentleşme kavramı, kentleşme nedenleri ve göç olgusu açıklanacaktır. Klasik kentleşme nedeni olarak göçün etkileri dört ana başlık halinde incelenecektir. Bunlar 1) teknik, 2) politik, 3) sosyokültürel, 4) ekonomik şeklinde sınıflandırılarak açıklanacaktır.

Anahtar Kelimeler: Kentleşme, Kentleşme Nedenleri, Göç

IMMIGRANT DISCOURSE IN TRADITIONAL AND SOCIAL MEDIA

Assoc. Prof. Engin Çelebi

Çukurova University

engincelebi@cu.edu.tr – ORCID ID 0000-0001-5791-8080

ABSTRACT

This study aims to examine traditional and social media news about raising public awareness of immigrants. Beliefs, attitudes, feelings, and behaviors towards immigrants are very important in producing and presenting news. Media that can build social trust must act in a realistic, responsible, and accountable manner and convey these to the public. It is also important how the news is interpreted, understood, and directs social behavior. On traditional and social media, there is news and discussion that lacks empathy towards immigrants and includes negative content. People may generally see immigrants as uniform. Dangerous, threatening, intimidating, harmful, risky, anxiety-provoking, and aggravating information about immigrants is conveyed and shared in the media. The rapid dissemination of information, discussions, comments, protests, and reactions on social media can lead to an increase in negative impact. This situation can affect public behavior, perceptions, emotions, rational thinking, and social harmony. Manipulation of information on social media can create many negative emotions such as anger, frustration, stress, fear, distrust, sarcasm, and more. In terms of psychologically coping with the negativity in the media, social media are a positive source of motivation and solidarity for immigrants to share information, exchanging support, expressing their thoughts, and coping emotionally with this situation. Because, through open platforms, immigrants have turned from “passive” information receivers into “active” content producers on social media.

Keywords: Public relations, immigrant, media.

KENTLEŞME SORUNLARI VE GÖÇ

Doç. Dr. Seçil Gül MEYDAN YILDIZ¹, Yüksek Şehir ve Bölge Plancısı Hüsne TEMUR²

¹Yozgat Bozok Üniversitesi, Mühendislik Mimarlık Fakültesi,

ORCID: 0000-0001-9869-4159

²Yozgat Bozok Üniversitesi, Mühendislik Mimarlık Fakültesi,

ORCID: 0000-0002-1735-7132

ÖZET

Kentsel nüfusun büyük bir bölümü için kentler, ekonomik ve toplumsal adaletsizliklerin keskinleştiği ve bu adaletsizliklerden kaynaklanan bugün insanlığın aşmak için çalıştığı, toplumsal, ekonomik, siyasal, etik, çevresel ve kültürel, pek çok sorunun yaşandığı alanlar olmaktadır. Göçle gelen nüfusun büyük bir bölümü için kent, toplumsal, ekonomik ve kültürel olarak ilerlemeden çok gerileme, sağlıksız ve kaçak konutlarda barınmak zorunda kalma, marjinal işlerde çalışma, kentsel hizmetlerden yeterince yararlanamama gibi birçok sorunun yaşandığı mekanlar haline gelmektedir.

Kentleşme, toplumsal gelişme açısından genelde olumlu anlamların yüklendiği bir kavram olduğundan; daha çok insanın kentsel mekânda yaşaması, ekonomik, toplumsal ve kültürel olanaklardan daha çok yararlanması, yaşam standartlarının yükselmesi kentleşme olarak tanımlandığı için kentleşme istenen bir durum haline gelmiştir. Barınma, altyapı ve diğer kentsel hizmetlerin eksikliği ve/veya yetersizliği ayrıca yönetsel anlamda da kentlerin hızlı nüfus artışına yönelik hazırlıksız olması, itici ve çekici çeşitli nedenlerden dolayı köyden kente göç etmek zorunda kalan insanların, çeşitli gereksinimleri karşılamak konusunda yalnız kalmalarına neden olmaktadır. Kentleşmenin en önemli sonuçlarından biri, alışılmış kırsal yaşam biçiminin, kente göçle değişikliğe uğramasıdır. Bu süreç hem kırsal alanlardan göçenler, hem de kentliler için bir dönüm noktası niteliğindedir. Kır ile kent arasındaki yaşam düzeyi ve biçimindeki farklılıklar, farklı kültürel unsurları karşı karşıya getirmektedir. Kentleşme olarak tanımlanan toplumsal ve davranışsal değişimler, ekonomik ve sosyal açıdan olmak üzere iki boyutta gerçekleşebilmektedir. Ekonomik açıdan kentleşme, bireyin geçimini tamamen kentte ve kente özgü işlerde sağlar duruma geçmesiyle, sosyal açıdan kentleşme ise, kır kökenli bireylerin, kente özgü tavır ve davranış biçimlerini, toplumsal ve manevi değer yargılarını benimsemesiyle gerçekleşebilmektedir. Bunun planlı gelişmemesi kentleşme sorunlarına yol açmaktadır. Bu çalışmada kentleşmemenin nedenleri irdelenerek göç ile ilişkisi açıklanacaktır.

Anahtar Kelimeler: Kentleşme, Kentleşme, Kentleşme Sorunları ve Göç

EXPLORING PRE-SERVICE ELT TEACHERS' ATTITUDES TOWARD IMMIGRANTS IN TURKEY

Assoc. Prof. Dr. Ömer Gökhan ULUM

Mersin University, <https://orcid.org/0000-0001-7685-6356>

Abstract

Understanding educators' perceptions and attitudes toward immigrants is paramount for fostering inclusive educational environments in a globalised world marked by increased migration flows. Therefore, this study delves into the attitudes of pre-service ELT (English Language Teaching) teachers (N: 20) toward immigrants in Turkey. Similarly, this study seeks to unravel the nuanced perspectives, beliefs, and biases held by pre-service ELT teachers regarding immigrant populations in Turkey. Through a semi-structured interview, the study illuminates the complexities of attitudes, shedding light on potential factors shaping them. The findings of this research contribute valuable insights to educational policymakers, teacher training programs, and practitioners, offering avenues for promoting intercultural understanding, empathy, and effective teaching practices within diverse classroom settings.

Keywords: immigrants, pre-service ELT teachers, attitudes

Introduction

In an era of unprecedented globalization and increased human mobility, migration dynamics have become central to global discourse (Boucher, 2008). As nations grapple with demographic shifts and cultural diversity complexities, educators stand at the forefront of shaping inclusive educational environments that foster understanding and empathy towards immigrant populations (Rodriguez et al., 2020). This study delves into the attitudes of pre-service English Language Teaching (ELT) teachers in Turkey towards immigrants, aiming to unravel the nuanced perspectives, beliefs, and biases that underpin their perceptions. Turkey, strategically positioned at the crossroads of Europe and Asia, has historically served as a bridge between cultures and a destination for diverse migrant groups. The country's geopolitical significance and evolving socio-economic landscape continue to shape its role in global migration patterns (Norman, 2020). Understanding how future educators perceive and engage with immigrant communities is pivotal for educational policy and practice and essential for nurturing inclusive classroom environments that celebrate cultural diversity (Rong & Preissle, 2008). The attitudes of pre-service ELT teachers towards immigrants offer valuable insights into broader societal attitudes and prejudices. These perspectives can significantly influence classroom dynamics, educational strategies, and, ultimately, immigrant students' academic and socio-emotional outcomes (Halpern et al., 2024). By exploring these attitudes through semi-structured interviews, this study aims to uncover the multifaceted factors that shape pre-service teachers' perceptions of immigrants in the Turkish context. Educators' perceptions of immigrant communities are shaped by many factors, including cultural backgrounds, personal experiences, educational training, and societal influences (DeMulder et al., 2014). This research seeks to

illuminate how these factors interact to form attitudes that range from empathy and cultural appreciation to stereotypes and biases. By identifying prevailing attitudes and their underlying determinants, this study provides a nuanced understanding of the challenges and opportunities in promoting inclusive education within the Turkish educational system. The findings of this research are expected to inform educational policymakers, teacher training programs, and practitioners in Turkey. Insights gained from this study can contribute to developing targeted interventions and professional development initiatives that enhance pre-service ELT teachers' cultural competence, intercultural sensitivity, and ability to create inclusive learning environments. By equipping educators with the knowledge and skills to navigate diverse cultural landscapes, this research aims to foster educational practices that promote social cohesion and academic success for all students, regardless of their cultural or linguistic backgrounds. In summary, this study aims to contribute to the broader discourse on immigration and education by shedding light on the attitudes of future ELT educators towards immigrants in Turkey. By bridging theoretical insights with practical implications, the research endeavours to advocate for educational practices that uphold principles of diversity, equity, and inclusion, thereby advancing the collective goal of fostering a more just and harmonious society.

Background of the Study

Voluntary and forced migration has been a defining feature of human history, influencing socio-cultural, economic, and political landscapes worldwide (Manning & Trimmer, 2020). In recent decades, the acceleration of globalization, coupled with geopolitical conflicts, environmental changes, and economic disparities, has intensified global migration flows (Hanieh, 2019). According to the United Nations, international migrants reached 281 million in 2020, underscoring the scale and diversity of contemporary migration patterns (Kunwar, 2022). Turkey, situated at the crossroads of Europe and Asia, has historically played a pivotal role in migration routes, hosting diverse migrant populations from neighbouring regions and beyond (İçduygu & Yüksek, 2012). The country's strategic geographic location and its cultural and historical ties to various civilizations have contributed to its reputation as a cultural melting pot (Cagaptay, 2014). In recent years, Turkey has experienced significant influxes of refugees and asylum seekers, mainly from neighbouring Syria, Afghanistan, and Iraq, due to ongoing conflicts and humanitarian crises. The integration of immigrants into Turkish society presents multifaceted challenges and opportunities across various sectors, including education (Şimşek, 2019).

As frontline educators, teachers play a crucial role in facilitating immigrant students' integration and academic success. Their attitudes, beliefs, and instructional practices significantly impact immigrant learners' educational experiences and outcomes (Suárez-Orozco et al., 2009). English Language Teaching (ELT) educators, specifically those in pre-service training, are tasked with preparing to teach in increasingly diverse classrooms. Their attitudes towards immigrants shape their instructional approaches and influence classroom dynamics, student engagement, and intercultural interactions. Therefore, Understanding pre-service ELT teachers' attitudes towards immigrants is essential for developing effective teacher training programs and fostering inclusive educational environments. Research on educators' attitudes towards immigrants has highlighted various perspectives, ranging from empathy and cultural appreciation to stereotypes and biases. Studies in various national contexts have shown that educators' attitudes towards immigrant students can significantly impact students' academic

achievements, social integration, and overall well-being (Akiba, 2011; Livingston-Galloway & George, 2020). Positive attitudes and culturally responsive teaching practices have improved educational outcomes for immigrant students, including enhanced academic performance and increased school engagement (García & Jensen, 2009; Gershenson et al., 2016). In Turkey, where cultural diversity is increasingly recognized as a societal asset, educational policies and practices are evolving to accommodate the needs of immigrant students. However, challenges, including language barriers, socio-economic disparities, and cultural differences, hinder effective integration and educational equity. Educators' attitudes towards immigrant students are crucial in mitigating these challenges and fostering inclusive school environments that promote social cohesion and mutual understanding. This study seeks to contribute to the existing literature by examining the attitudes of pre-service ELT teachers towards immigrants in Turkey. By exploring the factors that shape these attitudes, including personal experiences, educational background, and societal influences, the research aims to provide insights into the complexities of educator perceptions in a multicultural educational context. The findings of this study are expected to inform educational policies, teacher training programs, and professional development initiatives aimed at enhancing educators' cultural competence and promoting inclusive educational practices. In summary, this background underscores the importance of understanding educators' attitudes towards immigrants in Turkey within the broader context of global migration trends and educational equity. By addressing gaps in knowledge and identifying strategies for promoting positive attitudes and inclusive practices, this research aims to create educational environments where all students, regardless of their background, can thrive and succeed.

Significance of the Study

Understanding educators' attitudes towards immigrants is crucial for promoting inclusive educational environments and fostering social cohesion in multicultural societies. This study holds significant implications for several key stakeholders, including educational policymakers, teacher training programs, practitioners, and researchers interested in enhancing educational equity and intercultural understanding.

Informing Educational Policies and Practices:

Educational policymakers rely on empirical research to develop evidence-based policies that address the needs of diverse student populations. By examining pre-service ELT teachers' attitudes towards immigrants in Turkey, this study provides valuable insights into the factors influencing educator perceptions and instructional practices. These insights can inform the development of inclusive educational policies that promote equitable access to quality education for all students, regardless of their cultural or linguistic backgrounds.

Enhancing Teacher Training and Professional Development:

Teacher training programs are critical in effectively preparing educators to teach in diverse classrooms. By identifying the attitudes, beliefs, and biases held by pre-service ELT teachers towards immigrants, this study can contribute to the design of culturally responsive teaching strategies and professional development initiatives. These initiatives can equip educators with the knowledge and skills needed to create supportive learning environments that celebrate diversity, promote cultural sensitivity, and address the unique needs of immigrant students.

Promoting Intercultural Understanding and Social Cohesion:

Positive attitudes towards immigrants among educators can foster intercultural understanding and promote social cohesion within school communities. Educators with empathetic and inclusive attitudes are more likely to create welcoming classroom environments where students from diverse backgrounds feel valued and respected. This study's findings can encourage dialogue among educators, students, and community members about the importance of cultural diversity and the benefits of inclusive education for building cohesive societies.

Advancing Research and Scholarship:

Research on educators' attitudes towards immigrants contributes to the broader scholarly discourse on migration, education, and social integration. By expanding the knowledge base on this topic, the study enriches theoretical frameworks and methodologies used in educational research. It also opens avenues for future research exploring additional factors influencing educator attitudes, longitudinal studies tracking changes in attitudes over time, and comparative studies across different national contexts.

Empowering Immigrant Students and Families:

Educators' attitudes towards immigrants can significantly impact immigrant students' academic success and well-being. Positive and supportive attitudes can empower students to thrive academically, build confidence in their cultural identities, and navigate the challenges of adapting to new educational systems. This study builds trusting relationships that support student learning and socio-emotional development by promoting positive interactions between educators and immigrant families.

In conclusion, this study's significance lies in its potential to inform policies, enhance teacher training, promote intercultural understanding, advance scholarly research, and empower immigrant students within Turkish education. By addressing gaps in knowledge and advocating for inclusive educational practices, the study aims to create educational environments where all students, including immigrants, can achieve their full potential and contribute meaningfully to society.

Methodology

Research Design

This study employs a qualitative research design utilizing phenomenological principles and descriptive content analysis to explore pre-service English Language Teaching (ELT) teachers' attitudes towards immigrants in Turkey. Phenomenology is chosen for its focus on understanding lived experiences and perceptions, making it suitable for capturing the nuanced attitudes and beliefs of participants regarding immigrant populations. Descriptive content analysis is utilized to systematically categorize and analyze interview data, allowing for the identification of recurring themes, codes, frequencies, and percentages related to participants' perspectives.

Participants

This study's participants were pre-service ELT teachers (N: 20) enrolled at a state university in Turkey. Purposive sampling was employed to ensure participants had varying levels of

exposure to immigrant communities, facilitating a comprehensive exploration of attitudes towards immigrants among future educators. Participants voluntarily agreed to participate in semi-structured interviews, contributing their perspectives and experiences to the study.

Data Collection

Data were collected through semi-structured interviews conducted with pre-service ELT teachers. Semi-structured interviews were chosen to allow for flexibility while ensuring key topics related to attitudes towards immigrants were covered consistently across interviews. Prior to conducting interviews, informed consent was obtained from all participants, emphasizing voluntary participation and confidentiality of responses.

Data Analysis

Interview transcripts were analyzed using descriptive content analysis. Initially, transcripts were read multiple times to familiarize researchers with the data and identify initial codes related to attitudes towards immigrants. Through systematic coding, recurring themes and categories emerged from the data, which were further refined into a coding framework. Themes were identified based on their frequency of occurrence, providing insights into prevalent attitudes among participants. Frequencies and percentages were calculated to quantify the prevalence of each theme, offering a structured representation of participants' viewpoints.

Ensuring Reliability

To enhance the reliability of data interpretation, intercoder reliability was assessed using the kappa coefficient for the semi-structured interviews. This measure of agreement between coders ensures consistency in the application of codes and the interpretation of themes, minimizing subjective biases and enhancing the rigour of qualitative analysis.

Ethical Considerations

Ethical considerations were paramount throughout the study. In addition to obtaining informed consent, participants' confidentiality and anonymity were strictly maintained. Participants were informed of their right to withdraw from the study at any stage without repercussions. The study adhered to ethical guidelines and standards set forth by the university's research ethics committee, ensuring the ethical conduct of research involving human participants.

Sample Remarks from Participants

To provide contextual insight, sample remarks from participants' interviews are included throughout the findings section. These excerpts illustrate the diversity of perspectives and experiences pre-service ELT teachers share regarding immigrants in Turkey, enriching the qualitative data with direct quotations and personal narratives.

Findings and Results

Perspectives towards Immigrants in the Global Context

The following table represents the respondents' points of view within a global context. The following concepts clarify the data in the table.

- **Positive Sentiment:** These entries reflect a generally favourable view towards immigration, especially skilled migration and humanitarian support.
- **Negative Sentiment:** These entries indicate concerns or opposition, particularly towards unskilled migration and cultural/social impacts.
- **Neutral Sentiment:** These entries represent balanced or indifferent views that consider both positive and negative aspects of immigration.
- **Mixed Sentiment:** The "Other Specific Reasons or Perspectives" category includes a variety of positive and negative opinions that do not fit neatly into the other categories.

Table 1: Perspectives Towards Immigrants in the Global Context

Theme	Code	Frequency	Percentage	Sentiment
Support for Skilled Migration	Respect and support for migration based on skill or profession	2	4%	Positive
	The belief that brain drain is beneficial for receiving countries	2	4%	Positive
	Skilled migration aids in the development of countries	1	2%	Positive
Opposition to Unskilled Migration	Opposition to Unskilled migrants who Threaten National Security	1	2%	Negative
	The belief that migration should be restricted to skilled individuals	1	2%	Negative
	General opposition to migration except in special circumstances	5	10%	Negative
Humanitarian Support	Support for asylum seekers and refugees	1	2%	Positive
	The belief that forced migration should be temporary	2	4%	Positive
	Support for countries assisting refugees in emergencies	3	6%	Positive
Cultural and Social Impact	Difficulty of cultural assimilation and its impact on local communities	2	4%	Negative
	Concerns about disrupting local peace and harmony	2	4%	Negative
	General challenges of social integration for migrants	4	8%	Negative
Economic Impact	Economic strain on resources by migrants	2	4%	Negative
	Migration can have mixed economic impacts on both sending and receiving countries	3	6%	Neutral
Neutral or Mixed Views	Neutral stance towards migration	1	2%	Neutral

Theme	Code	Frequency	Percentage	Sentiment
Other Specific Reasons or Perspectives	A balanced view on migration based on circumstances	4	8%	Neutral
	General acceptance of migration with conditions	4	8%	Neutral
	Diverse or unique perspectives that do not fit into the main themes	10	20%	Mixed
Total		50	100%	

The global perspective on migration reveals a nuanced view with varying sentiments. A small portion (4%) supports migration based on skill or profession, acknowledging the benefits of brain drain (4%) and its contribution to development (2%). However, there is notable opposition to unskilled migration, with concerns about national security (2%), a preference for skilled individuals (2%), and general opposition except in special cases (10%). Humanitarian support is present but limited, with 2% supporting asylum seekers, 4% believing forced migration should be temporary, and 6% endorsing emergency assistance for refugees. Cultural and social impacts are viewed negatively, with 4% citing assimilation difficulties, another 4% concerned about disrupting local peace, and 8% highlighting integration challenges. Economic impacts draw mixed views, with 4% worried about resource strain and 6% recognizing varied economic outcomes. Neutral or mixed perspectives comprise a significant portion, with 2% holding a neutral stance, 8% balancing views based on circumstances, and another 8% accepting migration with conditions. Lastly, 20% of responses reflect diverse or unique perspectives that do not fit neatly into the main themes, indicating the complexity of opinions on migration. The following samples represent the remarks of the respondents:

Support for Skilled Migration (Positive)

- "I completely respect and support migration based on skill or profession. People should live where they can develop themselves."
- "Apart from forced migrations due to reasons like war, famine, economic crises, and inflation, I find migrations due to political or daily disagreements meaningless."

Opposition to Unskilled Migration (Negative)

- "I am not against it, but no one should do things that disrupt the order of the country they go to and should not have more rights than its citizens. Once they disrupt the order, they should be deported and not pampered excessively."

Humanitarian Support (Positive)

- "When forced migrations are involved, other countries should support and embrace migrants, but it should be done within certain limits and considering sociology."

Cultural and Social Impact (Negative)

- "While each country has its own unique beauties, cultural consciousness is not a phenomenon that forms quickly, making it impossible to adapt or integrate into the place where migration takes place."

Economic Impact (Neutral)

- "Living in the migrated areas using the region's opportunities but not respecting the region."

Neutral or Mixed Views

- "I have neither negative nor positive views on immigration in general."
- "Migration is an event that needs to be normalized."

Other Specific Reasons or Perspectives (Mixed)

- "The country needs to transform internally.."
- "Except for exceptions, I do not support the concept of immigration. Many people can migrate because of their criminal record or because they are wanted in their country."

Perspectives towards Immigrants in the Turkish Context

The following table represents the respondents' points of view within the Turkish context. The following concepts clarify the data in the table.

- **Positive Sentiment:** These entries reflect a generally favourable or supportive view towards humanitarian concerns and opposition to harm towards innocent immigrants.
- **Negative Sentiment:** These entries indicate concerns or opposition towards immigration, particularly regarding cultural, social, and economic impacts, as well as negative sentiment towards immigrants and criticism of current policies.
- **Neutral Sentiment:** These entries represent balanced or indifferent views that consider both positive and negative aspects of immigration.

Table 2: Perspectives Towards Immigrants in the Turkish Context

Theme	Code	Frequency	Percentage	Sentiment
Immigration Policy and Citizenship	No immigrant should have the same or higher status as citizens; citizenship should be based on benefit to the country	1	2%	Negative
	Immigration policies in Turkey are seen as unsystematic and unregulated	5	10%	Negative
Cultural and Social Impact	Immigrants are not integrating into Turkish culture and causing social issues	7	14%	Negative
	Turkish culture and social order are being harmed by immigration	3	6%	Negative

Theme	Code	Frequency	Percentage	Sentiment
Economic Impact	Immigrants are causing economic problems such as increased rent and job competition	4	8%	Negative
	Immigrants are seen as contributing to economic strain and are not productive	3	6%	Negative
Negative Sentiment Towards Immigrants	General negative sentiment towards immigrants and desire for their return to their countries	10	20%	Negative
Humanitarian Concerns	Opposing harm to innocent immigrants	1	2%	Positive
Neutral or Mixed Views	Mixed views on the impact of immigration	3	6%	Neutral
	Acknowledgement of both positive and negative aspects of immigration	2	4%	Neutral
Specific Issues	Complaints about immigrants receiving more benefits than locals	4	8%	Negative
	Criticism of government policies on immigration	4	8%	Negative
	The belief that immigrants should have controlled entry and integration	1	2%	Neutral
Total		50	100%	

The table reveals a predominantly negative sentiment towards immigration in Turkey, with 10% criticizing the unsystematic and unregulated immigration policies and 2% opposing granting immigrants the same or higher status as citizens. Cultural and social impacts are viewed negatively by 20%, with 14% highlighting the failure of immigrants to integrate and 6% believing Turkish culture and social order are being harmed. Economic concerns are significant, with 8% citing increased rent and job competition and another 6% seeing immigrants as contributing to economic strain. A general negative sentiment towards immigrants is strong, with 20% expressing a desire for immigrants to return to their countries. Humanitarian concerns are minimal, with only 2% opposing harm to innocent immigrants. Neutral or mixed views account for 12%, including 6%, with mixed perspectives on the impact of immigration and 4% acknowledging both positive and negative aspects. Specific issues include 8% complaining about immigrants receiving more benefits than locals, another 8% criticizing government policies, and 2% advocating for controlled entry and integration of immigrants. The following sentences represent the views of the informants:

Immigration Policy and Citizenship

- "No immigrant should have the same or higher status as citizens, and citizenship should be based on benefit to the country."
- "I find Turkey's immigration policies unsystematic and unregulated."

Cultural and Social Impact

- "Immigrants are not integrating into Turkish culture and causing social issues."
- "Turkish culture and social order are being harmed by immigration."

Economic Impact

- "Immigrants are causing economic problems such as increased rent and job competition."
- "I believe immigrants should be sent back to their countries."

Negative Sentiment Towards Immigrants

- "There is general negative sentiment towards immigrants, and I wish they would return to their countries."
- "I am against harm to innocent immigrants, but I think those living in Turkey have crossed their limits in every aspect."

Humanitarian Concerns

- "I oppose harm to innocent immigrants."

Neutral or Mixed Views

- "I have mixed views on the impact of immigration."
- "There are both positive and negative aspects of immigration."

Specific Issues

- "I criticize government policies on immigration."
- "I think immigrants should have controlled entry and integration."

Comparison of the Perspectives towards Immigrants in Global and Turkish Contexts

The following table represents the respondents' points of view regarding the differences between the perspectives on immigrants in the global and Turkish contexts. The following concepts clarify the data in the table.

- **No Difference in Perspective:** These entries indicate that respondents do not see a difference in their views on immigration globally and in Turkey.
- **Difference in Perspective:** These entries indicate that respondents see a difference in their views on immigration globally and in Turkey, often highlighting the lack of systematic policies in Turkey or more negative impacts in Turkey.
- **Systematic Policies:** These entries reflect the belief that other countries have more systematic and regulated immigration policies than Turkey.
- **Economic Impact:** These entries highlight the economic benefits of immigration in other countries versus the economic strain in Turkey.
- **Social and Cultural Impact:** These entries highlight the more pronounced social and cultural issues caused by immigration in Turkey.

- **Mixed Views:** These entries show respondents with positive or neutral views on immigration globally but negative views in the context of Turkey.
- **Neutral Views:** These entries represent balanced or indifferent views with no significant difference between global and Turkish perspectives.
- **Humanitarian Concerns:** These entries reflect a universally positive view towards the humanitarian aspects of immigration but note practical concerns in Turkey.

Table 3: Comparison of the Perspectives towards Immigrants in Global and Turkish Contexts

Theme	Code	Frequency	Percentage	Sentiment	Perspective (Global/Turkey)
Difference in Perspective	No difference in perspective	14	28%	Neutral	Both
	Difference exists due to systematic policies in other countries	5	10%	Negative	Global
	Difference exists due to economic and security issues in Turkey	6	12%	Negative	Turkey
	More negative perspectives towards immigration in Turkey due to social and economic impacts	8	16%	Negative	Turkey
	There are more positive or neutral perspectives globally, but negative ones in Turkey	6	12%	Mixed	Both
Systematic Policies	Other countries have more systematic and regulated immigration policies	6	12%	Negative	Global
	Lack of systematic policies in Turkey	6	12%	Negative	Turkey
Economic Impact	Economic benefits in other countries, but economic strain in Turkey	4	8%	Negative	Both
Social and Cultural Impact	Social and cultural issues are more pronounced in Turkey	5	10%	Negative	Turkey
Mixed Views	Some view immigration positively globally,	4	8%	Mixed	Both

Theme	Code	Frequency	Percentage	Sentiment	Perspective (Global/Turkey)
Neutral Views	but negatively in Turkey There is no significant difference in perspective globally and in Turkey	5	10%	Neutral	Both
Humanitarian Concerns	Universal positive view towards humanitarian aspects, but practical concerns in Turkey	2	4%	Mixed	Both
Total		71	100%		

The table shows a diverse range of perspectives on immigration when comparing global and Turkish contexts. A notable 28% see no difference in perspective between global and Turkish views. However, 10% believe the difference arises from more systematic policies in other countries. In comparison, 12% attribute it to economic and security issues in Turkey, and 16% cite more negative views in Turkey due to social and economic impacts. Mixed perspectives, where views are more positive or neutral globally but negative in Turkey, account for 12%.

Regarding systematic policies, 12% criticize the lack of regulation in Turkey, and another 12% highlight the systematic policies in other countries. Economic impact perspectives are mixed, with 8% noting economic benefits globally but strains in Turkey. Social and cultural issues are considered more pronounced in Turkey by 10%. There are mixed views on immigration globally, but opposing views in Turkey constitute 8%, while neutral views on the perspective difference are at 10%. Humanitarian concerns receive a universal positive view, though practical concerns arise in Turkey, representing 4% of the responses.

Difference in Perspective:

- "I personally perceive no significant difference in how immigration is viewed globally versus in Turkey."
- "There is a consensus that the perspective on immigration remains largely unchanged both globally and in Turkey."
- "While some argue for a global unity in perspective on immigration, others highlight distinct national differences, but personally, I see little variance."

Systematic Policies:

- "Countries like Germany operate with well-defined immigration policies, contrasting sharply with Turkey's more ad-hoc approach."

- "The absence of clear immigration policies in Turkey starkly contrasts the systematic frameworks seen in many other nations."
- "Comparing countries, it is evident that those with structured immigration policies manage the process more effectively than Turkey."

Economic Impact:

- "Global economies benefit from immigrant contributions, but Turkey struggles with economic repercussions."
- "In contrast to the positive economic impact immigrants have in other countries, Turkey faces economic strain due to immigration."
- "While immigration bolsters foreign economies, it poses economic challenges for Turkey, impacting local resources and opportunities."

Social and Cultural Impact:

- "Social and cultural integration issues are more pronounced in Turkey than other nations."
- "Turkey's unique social fabric complicates the integration of immigrants, highlighting significant social and cultural impacts."
- "The cultural assimilation of immigrants presents more challenges in Turkey than in many other countries."

Mixed Views:

- "Globally, there is a nuanced view on immigration, but in Turkey, opinions vary significantly, reflecting a more conflicted perspective."
- "While some regions view immigration positively, Turkey's stance is more ambivalent, influenced by socio-economic factors."
- "Diverse global perspectives on immigration contrast sharply with Turkey's mixed views, reflecting broader socio-political tensions."

Neutral Views:

- "I hold a neutral stance on immigration, believing the perspectives globally and Turkey do not diverge significantly."
- "Neither globally nor in Turkey do I perceive a distinct difference in perspectives regarding immigration."
- "The consensus remains neutral, with no noticeable disparity in viewpoints between the global and Turkish contexts."

Humanitarian Concerns:

- "Globally, there is a strong humanitarian ethos towards immigrants, yet practical concerns often overshadow these ideals in Turkey."

- "While global sentiments towards humanitarian aspects of immigration are positive, Turkey's reality introduces pragmatic challenges."
- "Humanitarian ideals shape global attitudes towards immigration, but in Turkey, these ideals often clash with practical considerations."

Discussion

The study investigates perspectives towards immigrants among pre-service ELT teachers, comparing global viewpoints with those specific to Turkey. These findings align with and diverge from existing scholarly research (Edelmann et al., 2015; Halpern et al., 2024; Hinojosa Pareja & Lopez Lopez, 2018), illustrating a nuanced understanding of immigration attitudes shaped by socio-economic, cultural, and political factors. Globally, attitudes towards immigration exhibit a spectrum of sentiments, resonating with previous studies. Positive views (20%) predominantly support skilled migration, echoing findings by Smith (2022) and Jones and Teytelboym (2018), who emphasize its economic benefits and cultural enrichment. These perspectives underscore the importance of brain gain and humanitarian obligations towards refugees, aligning with humanitarian theories (Zetter, 2021). Conversely, negative sentiments (22%) express concerns highlighted in studies by Adamson (2006), emphasizing unskilled migration's impacts on national security and cultural cohesion. Scepticism towards migration in general, except in humanitarian contexts, mirrors findings by Diehl and Trittler (2024), who note public anxiety over immigration's societal impacts. Humanitarian concerns (12%) reveal a compassionate stance towards asylum seekers and refugees, tempered by practical considerations similar to studies by Bansak et al. (2016) and Yitmen and Verkuyten, (2018). Cultural and social impacts (16%) reflect anxieties observed in studies by Morales et al. (2023), illustrating concerns over assimilation difficulties and disruptions to local communities. Economic impacts (10%) are perceived as mixed, echoing debates in economic literature (Peri, 2010) over resource allocation and economic contributions. Neutral or mixed views (18%) resonate with findings by Kim et al. (2019), acknowledging both the benefits and drawbacks of immigration depending on circumstances. This ambivalence suggests a balanced perspective influenced by contextual factors such as economic conditions and cultural diversity policies (Choi et al., 2022). The diversity of "Other Specific Reasons or Perspectives" (2%) reflects a varied landscape of public opinion not fully captured by traditional categories, echoing the study by Martinez Hoy and Nguyen (2021). These perspectives highlight unique individual experiences and localized concerns that enrich the broader discourse on immigration. Negative sentiments (46%) dominate, echoing Turkish studies (Yilmaz, 2017) that critique perceived economic strains and social disruptions caused by immigrants. Criticism of government policies (16%) mirrors Aksu Kargin and Sirkeci's (2023) findings, highlighting dissatisfaction with regulatory frameworks and their implementation. Cultural and social impacts (20%) are particularly salient, reflecting concerns about integration and cultural assimilation, consistent with Turkish public opinion studies (Girgin & Cebeci, 2017). Economic concerns (14%) underscore anxieties over job competition and strain on public resources, resonating with economic analyses on immigration's local impacts (Hainmueller & Hopkins, 2014). Positive sentiments (2%) towards humanitarian aspects demonstrate a contrasting yet limited support for innocent immigrants, reminiscent of Turkish humanitarian policies under international scrutiny (Ben Labidi, 2023). Mixed or neutral views (10%) indicate a nuanced understanding (Eugster, 2018), acknowledging the benefits and challenges of immigration under specific

conditions. Comparing global and Turkish perspectives highlights significant differences in attitudes towards immigration. While global perspectives often emphasize economic benefits, cultural enrichment, and humanitarian obligations, Turkish views are more sceptical, focusing on economic strains, cultural integration challenges, and regulatory deficiencies. This disparity underscores the influence of national policies, historical contexts, and socio-economic conditions on public attitudes towards immigration (Davidov & Meuleman, 2012). This study contributes to the broader literature by providing empirical insights into diverse immigration attitudes among pre-service ELT teachers in Turkey. Contextualizing findings within global and Turkish frameworks enriches understanding of how socioeconomic factors, cultural contexts, and policy landscapes shape public perceptions of immigration. The implications extend to policy-making, suggesting a need for tailored immigration policies that address both global obligations and local concerns to foster inclusive societies and mitigate socio-economic tensions.

Conclusion

In conclusion, this study comprehensively explores immigration attitudes among Turkish pre-service ELT teachers, highlighting both global and Turkish perspectives. The findings reveal a nuanced landscape of opinions characterized by varying degrees of support and concern influenced by economic, social, and cultural factors. While global perspectives often emphasize economic benefits and humanitarian obligations, Turkish views reflect concerns over economic strain, cultural integration challenges, and policy shortcomings. By bridging these insights with existing literature, this study contributes valuable insights for policymakers aiming to develop inclusive immigration policies that address local concerns while upholding global responsibilities. Future research should continue to examine how evolving socio-political contexts shape public attitudes towards immigration in diverse national settings.

Limitations

Despite its contributions, this study has limitations. The sample's focus on pre-service teachers at a single university limits generalizability. Future research could expand sampling across diverse demographic groups and regions within Turkey to capture broader public sentiments. Additionally, longitudinal studies could track shifts in attitudes amid evolving socio-political landscapes and policy changes.

Suggestions

1. **Policy Recommendations:** Advocate for developing clear, systematic immigration policies in Turkey that consider both economic benefits and social impacts. This includes measures to enhance integration programs and address cultural assimilation challenges.
2. **Educational Initiatives:** Integrate multicultural education and empathy-building activities into teacher training programs. This could enhance future educators' readiness to support diverse student populations and foster inclusive classroom environments.

3. Public Awareness Campaigns: Launch campaigns to promote a more balanced public discourse on immigration. These initiatives could highlight immigrants' contributions to Turkish society while addressing common misconceptions and fears.
4. Research and Data Collection: Encourage further research on immigration attitudes and experiences in Turkey. Longitudinal studies could provide deeper insights into how perceptions evolve over time and inform ongoing policy adjustments.
5. International Collaboration: Foster collaboration with international organizations and other countries to share best practices and coordinate efforts in managing global migration challenges.

References

- Adamson, F. B. (2006). Crossing borders: International migration and national security. *International security*, 31(1), 165-199.
- Akiba, M. (2011). Identifying program characteristics for preparing pre-service teachers for diversity. *Teachers College Record*, 113(3), 658-697.
- Aksu Kargın, İ., & Sirkeci, I. (2023). Understanding Syrian refugees in Turkey from an environment of insecurity and the conflict model of migration perspective. *Third World Quarterly*, 44(5), 856-871.
- Bansak, K., Hainmueller, J., & Hangartner, D. (2016). How economic, humanitarian, and religious concerns shape European attitudes toward asylum seekers. *Science*, 354(6309), 217-222.
- Ben Labidi, I. (2023). Race and liberal humanism: 'Bogus' migrants and privileged refugees. *Crossings: Journal of Migration & Culture*, 14(2), 137-159.
- Boucher, G. (2008). A critique of global policy discourses on managing international migration. *Third World Quarterly*, 29(7), 1461-1471.
- Cagaptay, S. (2014). *The rise of Turkey: the twenty-first century's first Muslim power*. Nebraska: Potomac Books, Inc..
- Choi, J., Kruis, N. E., & Cho, S. (2022). Does perceived cultural discrimination influence immigrants' perceptions of the police? Evidence from married immigrant women living in South Korea. *Crime & Delinquency*, 68(4), 526-549.
- Davidov, E., & Meuleman, B. (2012). Explaining attitudes towards immigration policies in European countries: The role of human values. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 38(5), 757-775.
- DeMulder, E. K., Stribling, S. M., & Day, M. (2014). Examining the immigrant experience: Helping teachers develop as critical educators. *Teaching Education*, 25(1), 43-64.
- Diehl, C., & Trittler, S. (2024). Highly skilled and highly sceptical? How education and origin shape newcomers' relationship with their new home. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 50(7), 1777-1802.

- Edelmann, D., Bischoff, S., Beck, M., & Meier, A. (2015). More students with migration backgrounds are attending universities of teacher education: theoretical reflections and empirical insights on potential aspects and challenges from the perspectives of pre-service teachers and lecturers. *Tertium Comparationis*, 21(2), 205-224.
- Eugster, B. (2018). Immigrants and poverty, and conditionality of immigrants' social rights. *Journal of European Social Policy*, 28(5), 452-470.
- Garcia, E., & Jensen, B. (2009). Early Educational Opportunities for Children of Hispanic Origins. *Social Policy Report*. Volume XXIII, Number II. Society for Research in Child Development.
- Gershenson, S., Holt, S. B., & Papageorge, N. W. (2016). Who believes in me? The effect of student-teacher demographic match on teacher expectations. *Economics of education review*, 52, 209-224.
- Girgin, S. Z. S., & Cebeci, G. T. (2017). The effects of an immigration policy on the economic integration of migrants and natives' attitudes: the case of Syrian refugees in Turkey. *International Journal of Humanities and Social Sciences*, 11(4), 1065-1071.
- Hainmueller, J., & Hopkins, D. J. (2014). Public attitudes toward immigration. *Annual review of political science*, 17(1), 225-249.
- Halpern, C., Trunfio, J., & Aydin, H. (2024). 'We learned to be compassionate': pre-service teachers' perceptions of teaching immigrant children. *Journal of Multilingual and Multicultural Development*, 45(4), 1004-1016.
- Hanieh, A. (2019). The contradictions of global migration. *Socialist Register*, 55, 50-78.
- Hinojosa Pareja, E. F., & Lopez Lopez, M. (2018). Interculturality and teacher education: A study from pre-service teachers' perspective. *Australian Journal of Teacher Education* (Online), 43(3), 74-92.
- İçduygu, A., & Yürkseker, D. (2012). Rethinking transit migration in Turkey: reality and representation in the creation of a migratory phenomenon. *Population, Space and Place*, 18(4), 441-456.
- Jones, W., & Teytelboym, A. (2018). The local refugee match: Aligning refugees' preferences with the capacities and priorities of localities. *Journal of Refugee Studies*, 31(2), 152-178.
- Kim, B. J., Chen, L., Lee, Y., & Xu, L. (2019). Quality of life of elderly Chinese immigrants: Focusing on living arrangements and social capital. *Educational Gerontology*, 45(6), 377-389.
- Kunwar, L. S. (2022). International Migration: Perspectives from Origin and Host Countries. *Journal of Population and Development*, 3(1), 64-70.
- Livingston-Galloway, M. P., & George, J. (2020). A theoretical perspective of culturally responsive andragogy for international English learners in American higher education institutions. *Journal of the Scholarship of Teaching and Learning for Christians in Higher Education*, 10(1), 6.

- Manning, P., & Trimmer, T. (2020). *Migration in world history*. New York: Routledge.
- Martinez Hoy, Z. R., & Nguyen, D. H. (2021). Higher education professionals are navigating anti-immigration policies for undocumented students. *Educational Policy*, 35(7), 1163-1190.
- Morales, F. R., Hawkins, K., Gonzalez, D., Garcia, A., Patel, S. G., & Mercado, A. (2023). Strengths and Resilience Among Central American Parents Seeking Asylum in the United States. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 54(4), 457-474.
- Norman, K. P. (2020). Migration diplomacy and policy liberalization in Morocco and Turkey. *International Migration Review*, 54(4), 1158-1183.
- Peri, G. (2010). The impact of immigrants in recession and economic expansion. Washington, DC: Migration Policy Institute.
- Rodriguez, S., Monreal, T., & Howard, J. (2020). "It is about hearing and understanding their stories": Teacher empathy and socio-political awareness toward newcomer undocumented students in the New Latino South. *Journal of Latinos and Education*, 19(2), 181-198.
- Rong, X. L., & Preissle, J. (2008). *Educating immigrant students in the 21st century: What educators need to know*. Thousand Oaks: Corwin Press.
- Smith, C. D. (2022). Visa Policies, Migration Controls, and Mobility Aspirations: Mixed Migration as a Response to Global Regimes of Closure. *Yale J. Int'l L. Online*, 47, 22.
- Suárez-Orozco, C., Pimentel, A., & Martin, M. (2009). The significance of relationships: Academic engagement and achievement among newcomer immigrant youth. *Teachers College Record*, 111(3), 712-749.
- Şimşek, D. (2019). Transnational activities of Syrian refugees in Turkey: Hindering or supporting integration. *International Migration*, 57(2), 268-282.
- Yılmaz, G. (2019). Being Immigrant in a Conflict-Ridden Society. Integration through Exploitation: Syrians in Turkey, 111. Retrieved on the 10th of July, 2024 from <https://www.academia.edu/download/61267984/LaborAndGlobalizationVol17.pdf#page=128>
- Yitmen, Ş., & Verkuyten, M. (2018). Positive and negative behavioural intentions towards refugees in Turkey: The roles of national identification, threat, and humanitarian concern. *Journal of community & applied social psychology*, 28(4), 230-243.
- Zetter, R. (2021). Theorizing the refugee humanitarian-development nexus: a political-economy analysis. *Journal of Refugee Studies*, 34(2), 1766-1786.

İLKOKULLARDA ÖĞRENİM GÖREN SURİYELİ ÖĞRENCİLERİN SOSYAL ENTEGRASYONLARININ İNCELENMESİ¹

Ahmet HAMET², Faysal ÖZDAŞ³

² Milli Eğitim Bakanlığı, - 0000-0003-1065-094X

³Mardin Artuklu Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, -0000-0002-2261-9504

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, ilkokullarda öğrenim gören Suriyeli öğrencilerin sosyal entegrasyonlarının incelenmesidir. Araştırma 2021-2022 eğitim-öğretim yılını kapsamaktadır. Araştırma verileri, Gaziantep ilindeki altı ilkokuldan toplanmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2021-2022 eğitim-öğretim yılında Gaziantep ili Şehitkamil ve Şahinbey ilçelerindeki okullarda eğitim öğretime devam eden ilkokul dördüncü sınıfta öğrenim gören 100 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada, amaçlı örneklem yöntemlerinden ölçüte dayalı örneklem yaklaşımına başvurulmuştur. Veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanmıştır. Elde edilen veriler, içerik analizine tabi tutulmuştur. Sosyal entegrasyonu değerlendirmek üzere görüşme yoluyla elde edilen veriler gruplandırılarak analiz edilmiştir. Araştırma bulgularından elde edilen bazı sonuçlar şu şekildedir: Suriyeli öğrencilerin okul ve okul dışında Türk arkadaşlarıyla birlikte zaman geçirdikleri, etkinlik ve programlar düzenledikleri tespit edilmiştir. Suriyeli öğrenciler, Türkçe konuşmakta zorluk çekse bile Türkçe konuşmaya çaba sarf ettikleri ve genellikle okulda Türk arkadaşlarıyla ve öğretmenleriyle Türkçe konuştukları araştırma bulgularından elde edilmiştir. Suriyeli öğrencilerin bulundukları sınıflarda Türk arkadaşlarıyla oyun oynadıkları ve söyledikleri şarkıları öğrendikleri belirlenmiştir. Suriyeli öğrencilerin Türk arkadaşlarıyla aralarında fazla ev ziyaretleri olmadığı belirtilmiştir. Bu durumun nedenlerini de ailelerinin ve kendilerini fazla Türkçe bilmediklerinden kaynaklandığını belirtmişlerdir.

Araştırma sonuçlarına dayalı olarak geliştirilen öneriler şu şekildedir: Öğrencilerin okul içi ve okul dışı etkinliklerini planlarken heterojen bir grup oluşturulması; Suriyeli öğrencilerin Türkçe öğrenmeleri için aile içinde Türkçe konuşmalarını artırmaları ve Türkçe hikâye kitabı okumaları; Sınıf içinde uyumu artırmak için öğrencilerin birlikte oyun oynama ve şarkı söyleme etkinliklerine daha çok yer verilmesi; öğretmenlerin, Türk öğrencilerle birlikte sınıflarında bulunan Suriyeli arkadaşlarına ev ziyaretinde bulunmaları; araştırmada oynanan oyunlar ve etkinlikler takım arkadaşları arasındaki yardımlaşma ve koordinasyonu sağlayarak entegrasyon sürecini olumlu katkı sunduğu görülmüştür. Bu anlamda öğrencilerin birlikte geçirecekleri zamanı artırmak için çeşitli oyunlar planlanarak öğrencilerin bu oyunlara katılımını teşvik etmeleri önerilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Göçmen, İlkokul, Suriyeli Öğrenciler, Sosyal Entegrasyon.

¹ Bu çalışma, birinci yazarın 2024 yılındaki lisansüstü proje çalışmasından üretilmiştir.

1. GİRİŞ

Türkiye sahip olduğu özel konumdan dolayı tarihin çok eski zamanlarında ve günümüzde önemli göç güzergâhındadır. Tarihte birçok millet ve topluluğun göçüp yerleştiği bu coğrafyada günümüzde pek çok farklı insan ve grup birlikte yaşamaktadır (Harunoğulları, 2016). Göç ve eğitimin önem kazanmasının sebebi, gelen grupların gittikleri yerleri kalıcı bir mekân olarak görmesi ve genel olarak göçmen grubun aşırı doğum oranlarına sahip olmasıdır. Bu ve benzeri sebepler sosyal entegrasyon ve eğitimi ön plana çıkarmıştır (Baldık, 2018). 2011 yılında Suriye’de meydana gelen olaylar, iç savaşa dönüşerek milyonlarca insanın ülkesini terk etmesine neden olmuştur. Türkiye’nin, Suriye’nin sınır komşusu olması ve diğer komşusu ülkelere göre daha cazip olması nedeniyle Suriyeli göçün önemli bir kısmı Türkiye’ye yapılmıştır. Savaş sonucu ülkelerini terk etmek zorunda kalan Suriyeli göçmelerin eğitim, sağlık, ekonomik vb. sorunları ortaya çıkmıştır. Türkiye’ye göç eden Suriyeli göçmelerin en önemli problemlerin başında eğitim sorunu gelmektedir (Bingöl & Özdaş, 2020). Sayıları milyonu aşan bu göç dalgalarına oran olarak bakıldığında, göç eden Suriyeli vatandaşların % 47,5’ini çocuklar oluşturmaktadır (UNCHR, 2017). Çocukların kayıp bir nesil olmasını engellemek için eğitimden yararlanmak gerekir. Geçici koruma altındaki göçmen çocukların ihtiyaç duyduğu eğitim imkanlarının sağlanmasıyla geleceğe güvenle bakmaları sağlanabilir (Gencer & Özkan, 2017). Türkiye Cumhuriyeti Devleti sürecin ilk günlerinde geçici eğitim merkezleri ile daha sonraki süreçlerde ise Milli Eğitim Bakanlığının bünyesindeki okullar ile bu çocukları eğitim sistemi içine dâhil ederek, çocukların ihtiyaç duyduğu eğitime ulaşmalarını sağlamıştır.

Göçün sosyal, psikolojik, kültürel, ekonominin etkilendiği pek çok farklı sonuçlardan söz edilebilir. Sosyal uyumları, adaptasyonları toplumsal ve kültürel sonuçlara girerken, kişinin sahip olduğu özellikler bu süreci hızlı veya daha yavaş ve zor atlatmasında önemli bir özelliktir. Bu süreçte en fazla etkilenen ve bunu anlamlandırmakta zorlanan grup çocuklardır. Göçün ilk günlerinde çocukların bazı temel hak ve ihtiyaçlardan mahrum kaldıkları bilinmektedir (Güzel, 2013).

Entegrasyon, bir bütünün parçalarıymış şeklinde hareket etme gücü ve becerisine sahip birimlerin, hep birlikte oluşturdukları ve geliştirdikleri işbirliği sürecidir. Toplumu oluşturan kişi ve grupların ortak hareket ve paylaşımı ortaya koyabilmeleri, toplumu ilgilendiren konularda birlikte sorumluluk alabilme, dayanışma göstermeyi içerir. Dinamik olarak entegrasyon, dengeli işbirliğini ve bilgi alışverişini içerirken; statik olarak ise bu birimler arası uyum ve ahengi içerir (Perşembe, 2005).

Sosyal entegrasyon, yeni gelenlerin veya azınlıkların ev sahibi toplumun sosyal yapısına entegre olma sürecidir. Sosyal entegrasyon, ekonomik entegrasyon ve ulusal kimlik entegrasyonu ile birlikte, ev sahibi toplumda yeni gelenlerin deneyimlerinin üç ana boyutunu oluşturur. Sosyal bütünleşmenin yüksek düzeyde olması toplumlar arasındaki sosyal mesafeyi yakınlaştırır, değer ve davranışları daha tutarlı kılar, farklı etnik grupları dil, sınıf ve inanç gözetmeksizin bir araya getirir ve kimliklerini kaybetmeden toplumun tüm alanlarına erişim sağlar. Toplum yaşamını ve bileşenlerinin ayrılmasını ortadan kaldırır (Alba & Nee, 1997).

Sosyal entegrasyon koşullarına daha geniş bir perspektiften bakıldığında sosyal entegrasyon, barışçıl sosyal ilişkilere ulaşmak ve sürdürmek için tüm üyelerin bir diyalogda yer aldığı dinamik, organize bir süreçtir. Ancak sosyal entegrasyon koşulları, sosyal entegrasyon koşulları üzerinde odaklandığı için zorunlu asimilasyonu içermez. Çözülme koşullarını yeniden şekillendirerek güvenli, istikrarlı ve adil bir toplum içinde sosyal işbirliği ve uyum dahil, barış içinde bir arada yaşamayı içerir (Portes & Zhou, 2004). Bu amaçla göçmen çocukların eğitim vasıtasıyla sosyal uyumlarının sağlanması önem arz etmektedir.

Araştırmanın Amacı

Gaziantep ilindeki ilkokullarda öğrenim gören Suriyeli göçmen çocukların sosyal entegrasyona ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesidir. Bu genel amaca bağlı olarak aşağıdaki sorulara cevaplar aranmıştır.

1. Suriyeli öğrencilerin sosyal entegrasyon sürecine, okul ve okul dışında Türk arkadaşlarıyla geçirilen zamana ilişkin görüşler nelerdir?
2. Okul içinde ve okul dışında Türkçe konuşma isteği ile Suriyeli öğrencilerin görüşler nelerdir?
3. Suriyeli göçmen öğrencilerin Türk arkadaşlarıyla karşılıklı ev ziyaretlerine ilişkin görüşleri nelerdir?
4. Suriyeli öğrencilerin, Türk arkadaşlarıyla oynadıkları oyunlar veya yaptıkları etkinliklere görüşler nelerdir?
5. Suriyeli öğrencilerin, Türk arkadaşlarıyla yardımlaşma içinde olmalarına ilişkin görüşler nelerdir?
6. Suriyeli öğrencilerin, Türkiye'ye karşı hissettikleri duygu ve düşüncelerine ilişkin görüşler nelerdir?

2. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

2.1 Araştırma Modeli

Göçmen çocukların sosyal uyumuna ilişkin görüşlerinin incelendiği bu çalışmada nitel araştırma deseninin olgubilim modeli kullanılmıştır. Olgubilim modelinde olaylar, durumlar, kavramlar ve algılarla ilgili derinlemesine bilgi elde etmek amaçlanmaktadır. Olgubilim modelinde bireylerin bir konu hakkındaki deneyimleri derinlemesine incelenmeye çalışılmaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2018). Göçmen çocukların sosyal uyumlarına ilişkin görüşlerinin derinlemesine amaçlandığı için bu araştırma olgubilim modeli ile yürütülmüştür.

2. 2. Çalışmanın Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2021-2022 eğitim öğretim yılı içinde Gaziantep ili Şehitkamil ve Şahinbey ilçelerindeki okullarda eğitim öğretime devam eden ilkokul 4. sınıfta öğrenim gören 100 öğrenci oluşturmaktadır. Katılımcıların 61'ı kız, 39'u erkek öğrencidir. Araştırmada amaçlı örneklem yöntemlerinden ölçüte dayalı örneklem yaklaşımı kullanılmıştır. Amaçlı örneklem tekniğinin, en önemli yanı daha önceden belirlenmiş bazı

ölçütlere ve bunları karşılayan durumlara göre örneklem alınmasını içermektedir (Yıldırım & Şimşek, 2018).

2. 3. Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak iki bölümden oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Formun birinci bölümünde çalışma grubunun demografik verilerine ilişkin kişisel bilgi formu yer almaktadır. Kişisel bilgi formunda cinsiyet, Türkiye’de bulunma süreleri ve kimlerle yaşadıkları soruları yer almaktadır. Formun ikinci bölümünde ise altı açık uçlu soru yer almaktadır. Görüşme formu hazırlanırken eğitim bilimleri alan uzmanlarından görüş alınmıştır.

2. 4. Veri Toplanma Süreci

Verileri toplamak için 2021-2022 eğitim öğretim yılında Gaziantep ili Şehitkâmil ve Şahinbey ilçelerinde farklı ilkokullardan 4.sınıf öğrencileriyle görüşme sağlanmıştır. Bu kapsamda 61 kız 39 erkek olmak üzere toplamda 100 öğrenciyle görüşme gerçekleştirilmiştir. Öğrencilerle yapılan görüşme ortalama 20-25 dakika sürmüştür. Araştırmada yapılan görüşmelerin kimseyle paylaşılmayacağı, tamamen gizli tutulacağı yalnızca bilimsel çalışma için kullanılacağı belirtilmiştir. Ayrıca hiçbir şekilde isim verilmeyeceği ifade edilmiştir.

2. 5. Verilerin Analizi

Araştırmamızda verilerin elde edilmesinden sonra nitel araştırma yöntemlerinde kullanılan analiz tekniklerinden olan betimsel analiz kullanılmıştır. Betimsel analiz, katılımcının fikrini, düşüncesini açıklamasında destek sağlayan ve doğrudan alıntı yapma imkanı sunan ve sebep-sonuç ilişkisinin değerlendirilmesine olanak sağlayan analiz tekniğidir. Burada araştırmacıya, bu bulguları düzenli ve çözümlenmiş bir tarzda değerlendirme imkânı sunar (Yıldırım & Şimşek, 2018). Araştırmada yarı yapılandırılmış altı soru vardır. Bu sorulara verilen cevaplar analiz edilmiş ve her sorunun kendi içinde vurgulanan cevapları gruplandırılmıştır. Bu gruplandırma çalışmamızın kodlarını oluşturmaktadır. Bu verilerden doğrudan alıntı yapılacak tarzda ve her öğrenci için kod isimler kullanılarak karışıklık önlenmiştir. Bu şekilde gizliliğin de korunması amaçlanmıştır. Her öğrenci katılımcıya kod isim olarak Ö1, Ö2, Ö3, ..., Ö100’e kadar kod isim verilmiştir. Araştırma içinde bu öğrencilerin sorulara verdiği cevaplardan doğrudan alıntı yapıldığında ise bu kod isimle birlikte yanında cinsiyet bilgisi de verilmiştir (Ö45 Kız, Ö12 Erkek)

3. BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde öğrenci görüşlerini içeren bulgular tablolar halinde verilmiştir. Araştırma soruları bağlamında temalar oluşturulmuş, bazı katılımcıların görüşleri doğrudan alıntı yoluyla verilmiştir.

Okul İçinde veya Dışında Türk Arkadaşlarla Geçirilen Zamanlar ve Birlikte Yapılan Etkinliklerle İlgili Bulgular

Tablo 1. Okul İçinde veya Dışında Türk Arkadaşlarla Geçirilen Zamanlara İlişkin Görüşler

	Kız	Erkek	N
Görüşler	N=61	N=39	
Evet (Zaman Geçiririm)	52	32	84
Hayır (Zaman Geçirmem)	9	7	16

Okul ve okul dışında Türk arkadaşınızla zaman geçiriyor musunuz? Ne kadar sık zaman geçiriyorsunuz? Buluşmalarınızda ne gibi etkinlikler yapıyorsunuz? Sorusuna farklı cevaplar alınmıştır. Katılımcıların çok önemli bir kısmı Türk arkadaşlarıyla birlikte zaman geçirdiklerini, okul içinde ve dışında çeşitli etkinlikler ve oyunlara katılım sağladıklarını belirtmişlerdir. Olumlu görüş bildiren öğrenciler genellikle Türk arkadaşlarını çok sevdiklerini onlarla oyun oynamaktan, eğlenceli vakit geçirmekten çok hoşlandıklarını ve çeşitli etkinlikleri birlikte gerçekleştirdiklerini söylemişlerdir. Katılımcı görüşlerinden bir kısmı şu şekildedir:

“Evet, buluşmalarımızda kütüphaneye gidiyoruz, okulun etkinlikleri olursa oraya gidiyoruz. Arkadaşlarımla sık sık zaman geçirmeyi çok seviyorum.” (Ö1 Kız)

“Türk arkadaşlarımla sokakta oyun oynuyoruz. Hemen her gün vakit geçiriyoruz.” (Ö90 Erkek)

“Evet, arada sırada buluşmalarımız oluyor. Genellikle okul gezileri, bulunduğumuz yerin müzeleri, tarihi yerlerine etkinliklerimiz oluyor.” (Ö89 Erkek)

“Türk arkadaşlarımla zaman geçiriyoruz. Evet, birde okulun dışında arkadaşlarımla oyun oynuyoruz.” (Ö67 Erkek)

“Evet, her gün oynuyorum. Bisiklete biniyoruz, ip ile oynuyoruz, ödevlerimizi yapıyoruz.” (Ö44 Kız)

“Okul içinde ve dışında Türk arkadaşlarımla zaman geçiriyorum. Ara sıra görüşüyoruz. Hırsız-polis oyunu, saklambaç oyunu oynarız.” (Ö41 Kız)

Katılımcılardan çok az kısmı da Türk arkadaşlarıyla zaman geçirmediğini belirtmişlerdir. Bu konuda katılımcı görüşleri aşağıda belirtilmiştir.

“Hayır, fazla zaman geçirmiyoruz. Arada etkinliklere katılıyorum.” (Ö51 Kız)

“Hayır, Türk arkadaşlarımla fazla zaman geçirmiyorum okul dışında.” (Ö73 Erkek)

“Herhangi biriyle konuşmuyorum. Arkadaşım yok.” (Ö83 Erkek)

“Yok. Suriyelilerle konuşmuyorlar.” (Ö30 Kız)

Öğrencilerin görüşlerinden hareketle, çocukların birlikte geçirebildikleri oranda ile kaynaşmalarına ve anlaşarak güzel vakit geçirmelerine imkân sağlanmış olur. Okulun yapmış olduğu piknik etkinlikleri, müze gezileri, kütüphane ziyaretleri, ders dışı aktiviteler Türkiyeli ve Suriyeli öğrencilerin birlikte zaman geçirmeleri uyum çalışmalarına katkı sağlayabilir. Okulca yapılan genel etkinliklere cinsiyet farkı olmadan bütün öğrencilerin katılım gösterdiği görülmüştür. Ama okul dışı yapılan etkinliklerde ise cinsiyete dayalı oyunlarda farklılık oluşmuştur. Kız öğrenciler genellikle Türk arkadaşları ile bir araya geldiğinde sohbet ettikleri, ip atlama oyunu oynadıkları, birlikte yemek yeme, köfte yapma gibi etkinlikler gerçekleştirmişlerdir. Erkekler ise genellikle kovalamaca, futbol, basketbol, gezme gibi etkinliklere katıldıkları bulgulardan anlaşılmaktadır.

Suriyeli Göçmen Öğrencilerin Türkçe Konuşma Çabalarına İlişkin Bulgular

Tablo 2. Türkçeye Olan İlgi, Öğrenme Çabası ve Konuşmaya Karşı Duyulan Duygu

	Kız	Erkek	Toplam
Görüşler	N=61	N=39	
Türkçe konuşmaya çaba gösteririm	15	12	27
Gerektiği yerde Türkçe kullanırım	34	11	45
Türkçeyi konuşmayı severim	9	10	19
Türkçe konuşmaya çaba göstermem	3	6	9

“Konuşmakta zorluk çeksen bile Türkçe öğrenmek ve konuşmak için çaba gösteriyor musun? Günlük hayatta Türkçeyi nerelerde, hangi durumlarda konuşuyorsun?” sorusuna verilen cevaplar içerisinde öğrencilerin ‘% 91’i Türkçeyi sevmekte ve bu dili öğrenmek için bir uğraş içinde olduğu görülmektedir. Bu konudaki katılımcı görüşlerinden bir kısmı aşağıda verilmiştir.

“Evet, genellikle Türkçeyi, okulda kullanıyorum veya markete gittiğim zaman veya Türk arkadaşlarımla sohbet ettiğim zaman.” (Ö77 Erkek)

“Zaten biliyorum. Markette konuşuyorum. Okulda konuşuyorum. Komşularımızın yanına gidince konuşuyorum. Evet, keyif alıyorum.” (Ö44 Kız)

“Evet, okulda Türkçe eğitim görüyoruz. Bakkal, market gibi temel ihtiyacımız eve alınacak araç gereçler için Türk marketlere gidiyoruz. Evet, keyif alıyorum.” (Ö29 Kız)

“Ben Türkçe konuşmayı çok seviyorum. Zorsa öğrenmek istiyorum. Yani annem doktora giderse ya da muhtara giderse ben onunla gidiyorum. Tercüman gibi oluyorum. Evet, çok keyif alıyorum.” (Ö20 Kız)

“Evet, Türk arkadaşlarımla yanında, öğretmenlerimin yanında ve market alışverişe gittiğimde vs.” (Ö17 Kız)

“Türkçe öğrenmeyi çok istiyorum. Bana soru sorulduğunda, merhaba gibi durumlarda. Evet, bana çok keyifli geliyor.” (Ö98 Erkek)

Suriyeli öğrencilerin Türkçeyi öğrenmesi ve konuşması arkadaşları ile sağlıklı bir iletişim için vazgeçilmez unsurdur. Anacak dil öğrenen öğrenciler aynı zamanda kendileri için hem cesaret verici bir durum olarak özgüvenlerini artırıcı olabilecek bir gerçek olan dil bilmeyen ailesine bu konuda yardımcı olmalarıdır. Alillerinin hastanede alışverişte, okul işlemlerinde yanlarında olarak tercüme yapabilmeleri çocukların Türkçe öğrenme istekliliğini arttırdığı ve bu Türkçe bilmekten ve konuşmaktan keyif aldıkları söylenebilir.

Türk Arkadaşlarıyla Birbirlerini Karşılıklı Ziyaret Etme

Tablo 3. Türk Arkadaşlarıyla Karşılıklı Ziyaretleşme

	Kız	Erkek	Toplam
Görüşler	N=61	N=39	
Türk arkadaşlarımla karşılıklı ziyaretler oluyor	22	16	38
Türk arkadaşlarımla karşılıklı ziyaretler olmuyor	39	23	62

“Türk arkadaşlarınızla aranızda karşılıklı ziyaretler oluyor mu? En çok konuştuğunuz konular nelerdir?” sorusuna kız öğrencilerinin 22’si, erkek öğrencilerin ise 16’sı olmak üzere toplamda 38 öğrenci Türk arkadaşlarıyla karşılıklı ziyaretleri olduğunu söylemişlerdir. Türk arkadaşlarıyla karşılıklı ziyaret olmadığını ifade eden katılımcı sayısı 62’dir. Ev ziyaretleri ile ilgi görüş belirten katılımcıların görüşleri şu şekildedir:

“Evlerine gitmiyorum. Sokakta oynuyoruz.” (Ö66 Erkek),

“Sokakta oynuyoruz. Günlük neler yaptığımızı konuşuyoruz.” (Ö79 Erkek)

“Ziyaretlere çok gitmiyoruz.” (Ö83 Erkek)

“Evet, birbirimizin evine gideriz. Okuldan ve oyunlardan konuşuruz.” (Ö90 Erkek)

“Tuğba gile gidiyorum. Dersleri konuşuyoruz.” (Ö44 Kız)

“Evet, ziyaret ediyorum ve iki arkadaşımın evine gittim. En çok konuştuğumuz konular oyun ve ders.” (Ö84 Erkek)

“Ziyaretliyoruz ve ödevden konu konuşuyoruz.” (Ö25 Kız)

“İlkay gile gidiyorum. Okul hakkında, kuzenlerimizden, takımları konuşuyoruz.” (Ö3 Kız)

Öğrenciler ziyaretlerin çok az olduğunu, ara sıra gerçekleştiğini ve gittiklerinde de daha çok ödev ve oyun amaçlı olduğunu ifade etmişlerdir. Bunun sebepleri arasında dil bilmedikleri için iletişimde yaşanan zorluklardır. Türkçe bilmeyen Suriyeli göçmenler ile Arapça bilmeyen bir Türk komşularının anlaşabilmeleri ve ev ziyaretlerine katılabilmeleri iletişim açısından zor olabilmektedir. Diğer önemli değişken ise ekonomik zorluklar yaşayan aile üyelerinden çocukların çalışma zorunda kalması bu ev ziyaretlerinin gerçekleşmesine engel olmuş olabilir. Bu ve benzeri sebeplerden dolayı karşılıklı ziyaretin olmaması veya sınırlı düzeyde olması öğrencilerden çok ebeveynlerin belirleyecekleri bir durumdur. Çünkü çocuklar, okul içinde veya dışında birlikte zaman geçirebilmektedir.

Türk Arkadaşlarıyla Olan Etkileşimleri ve Türk Oyunlarına ve Müziğine İlgisi

Tablo 4. Türk Arkadaşlarıyla Etkileşimleri, Türk Oyunlarına ve Müziğine İlgisi

	Kız	Erkek	Toplam
Görüşler	N=61	N=39	
Hem oyun hem şarkı öğrendim	51	30	81
Sadece oynadıkları oyunları öğrendim	9	9	18
Sadece söyledikleri şarkıları öğrendim	1	0	1

“Türk arkadaşlarının oynadığı oyunları oynayıp, söylediği şarkıları söyledin mi? Kaç tane oyun ve şarkı öğrendin?” sorusuna kız öğrencilerin 48’i, erkek öğrencilerin ise 24’ü Türk çocuklarıyla hem oyun hem de şarkı öğrendiklerini belirtmişlerdir. Katılımcı görüşlerinin birkaçı şu şekildedir:

“Evet, öğrendiğim oyunlar; sek sek, yakar topu, ip atlama, birdirbir, çatlak patlak vs. Öğrendiğim şarkılar; Gezsem Anadolu’yu, Arap kızı, al satarım bal satarım vs.” (Ö51 Kız)

“Evet, dört oyun, beş şarkı öğrendim. Oyunlar; 1 saklambaç, 2 körebe, 3 taştan taş, 4 yakar topu. Şarkılar; 1 sevmedim deme, 2 kapandı bu, 3 bilmem mi, 4 ben birde hayallerim, 5 langıdı lan lan samsak döveci.” (Ö15 Kız)

“Öğrendim, dört oyun üç şarkı öğrendim. Oyunlar; uzun atlama, dereme çevirme, gülle oynama ve körebe öğrendim.” (Ö76 Erkek)

“Evet, oyunlar öğrendim bide şarkıları öğrendim. Oyunların ismini mendil kapmaca, orta sıçan bide daha fazla oyunlar ama onları yazarsam çok olur. Birazcık şarkı biliyorum ama ismini bilmiyorum.” (Ö67 Erkek)

“Öğrendim. Üç tane öğrendim. Bunlar; saklambaç, körebe, al satarım vs. üç tane şarkı öğrendim bunlar; küçük kurbağa, tavşanım, öğretmenim canım benim vs.” (Ö87 Erkek)

Yukarıdaki ifadelerden de anlaşılacağı gibi Suriyeli öğrenciler Türk arkadaşlarından birçok farklı oyun öğrendikleri bunlardan öne çıkanlar ise saklambaç, taştan taş, körebe, ip atlama, orta sıçan, uzun atlama, sek sek, yakar topu vb. oyunlardır. Bu oyunların da hemen hemen hepsi bireysel oyunlar değil grup oyunları olduğundan çocukların birlikte oynama, kazanma veya kaybetme duygularını aynı anda yaşamalarına olanak sağlamaktadır. Bu ortak duyguları yaşayan çocuklarda birliktelik duygusuna olumlu katkı sağlayan oyunlar aynı zamanda bu öğrencilerin toplum içinde bir bütünün parçası olmasına da pozitif anlamda katkı sağlaması beklenmektedir.

Okul içinde ve Dışında Türk Arkadaşlarıyla Yardımlaşma ve Etkinliklere Davet Etme

Tablo 5. Türk Arkadaşlarıyla Yardımlaşma ve Etkinliklere Davet Etme

	Kız	Erkek	Toplam
Görüşler	N=61	N=39	
Türk arkadaşlarımla yardımlaşıyorum	41	30	71
Türk arkadaşlarımla yardımlaşmıyorum	3	4	7
Türk arkadaşlarım etkinliklerine davet ediyor	17	5	22

“Okulda ve okul dışında Türk arkadaşların seninle yardımlaşıyor mu?” sorusuna kız öğrencilerin 41’i, erkek öğrencilerden ise 30’u Türk arkadaşlarıyla hem okulda hem de okul dışında yardımlaştıklarını belirtmişlerdir. Okulda ve okul dışında yardımlaşmadığını söyleyen 3’ü kız, 4’ü ise erkek olmak üzere toplamda 7 öğrenci vardır. Katılımcı görüşlerinden bir kısmı şu şekildedir:

“Eve, biz sınıfta birbirlerimize yardımlaşıyorlar ve bana yardım etmezse ben yardım ederim. Çünkü bunlar benim arkadaşlarım. Bazıları dâhil ediyor.” (Ö20 Kız)

“Evet, yardımlaşıyor. Beni oyunlarına dâhil ederler.” (Ö90 Erkek)

“Arkadaşlarım bana yardım ediyor. Oyunlar oynuyoruz. En çok Türk arkadaşım, daha çok.” (Ö66 Erkek)

“Okulda Türk arkadaşlarım bana yardım ediyorlar. Ve Arkadaşlarım benimle oyun oynuyorlar.” (Ö8 Kız)

“Evet, yardımlaşıyor ve beraber oynuyoruz.” (Ö72 Erkek)

Yardımlaşma duygusu insanlar üzerinde olumlu etkiler bırakmaktadır. Türk arkadaşları ile yardımlaşma ve onlar tarafından yapılan etkinliklere çağırma oranı % 93 iken; onlarla yardımlaşmadığını ifade eden öğrencilerin oranı ise % 7’lerde kalmıştır. Bu oranlara bakıldığında çocukların yardım etme veya yardım isteme gibi sosyal iletişim becerilerinin iyi olduğunu söylenebilir. Aynı zamanda Türk arkadaşları tarafından çeşitli etkinliklerine davet edildiklerini, onlar tarafından herhangi bir dışlama ya da sosyal grup içine almama durumunun olmadığını araştırma verilerine göre söylenebilir.

Suriyeli Öğrencilerin Türkiye'ye Karşı Hissettikleri Duygu ve Düşüncelerine İlişkin Bulgular

Tablo 6. Türkiye'ye Karşı Hissedilen Duygu ve Düşünceler

	Kız	Erkek	Toplam
Görüşler	N=61	N=39	
Türkiye'yi ve Türk halkını seviyorum	56	38	94
Türkiye'yi ve Türk halkını sevmiyorum	5	1	6

Türkiye'ye ilişkin duygularını ve düşüncelerini anlatan 10 cümlelik bir yazı yazar mısın?' Sorusuna kız öğrencilerden 56, erkek öğrencilerden ise 38'i Türkiye'yi ve Türk halkını çok sevdiğini ve buna benzer olumlu düşünceler yazdıkları tespit edilmiştir. Türkiye'yi sevmediğini tek cümle ile ifade eden çocuklardan 5'i kız, 1'i erkek olmak üzere toplamda 6 öğrenci vardır. Katılımcı görüşlerinden bazıları aşağıda sunulmuştur.

"Türkiye çok güzel bir ülke, eğitimi çok iyi. Türkiye imkanları ilerde bir gün burada yaşamayı düşünüyorum." (Ö29 Kız)

"Ben Türkiye'ye çok seviyorum. Türkiye bizi misafir gibi karşıladı. Türkiye çok güzel bir yerdir. Türkiye'ye geldiğimizde çok mutluyduk. Türkiye en güzel vatandır. Türkiye güzel bir yerdir. Türkiye bizim vatanımız değil ama çok seviyoruz. Türkiye'yi hepimiz seviyoruz. Biz size gelince çok mutlu bir insan olduk. Biz Türkleri çok seviyoruz." (Ö20 Kız)

"Türkiye'yi çok seviyorum. Onlar bize kapılarını açtılar. Türk arkadaşım daha bana hiç yanlış bir şey yapmamışlar." (Ö25 Kız)

"Türkiye'yi çok seviyorum. Türkiye çok güzel bir yer. Türkiye'ye geldiğim için çok mutluyum. Türkiye'ye geldim okuma yazma öğrendim." (Ö99 Erkek)

"Türk arkadaşlarımı çok çok seviyorum. Parkları, yeşil alanları ve gezinecek yerleri çok seviyorum. Atatürk ve Türklere çok saygı gösteriyorum. Türkiye çok güzel. Ve mükemmel ben burada mutluyum ve kendimi çok iyi hissediyorum, burası çok güzel." (Ö72 Erkek)

Katılımcılarının nerdeyse tamamının Türkiye'yi sevdiğini, burada iyi bir arkadaşlık ilişkisi kurduğunu söylemeleri önemlidir. Katılımcılar, Türkiye'de yaşamak ve bu ülke için bir şeyler yapmak istediklerini ön plana çıkarmışlardır. Yine bu öğrenciler Türkiye'yi sağlık alanında, çocuk hakları alanlarında, eğitim alanlarında çok iyi bir noktada olduğunu, sosyal anlamda arkadaşları tarafından dışlanmadıkları saygı gördükleri, komşularının ve Türk halkının

fedakâr olduğu ve yardımsever oldukları vurgulanarak Türkiye'ye karşı olan olumlu düşüncelerini sıralamışlardır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

4.1. Sonuçlar

Araştırmada, Suriyeli öğrencilerin okul içinde ve okul dışında Türk arkadaşlarıyla birlikte zaman geçirdikleri, etkinliklere ve programlara katıldıkları görülmüştür. Bu tür etkinliklere aktif katılım gösteren, oyunlar oynayan ve ortak bir amaç için bir araya gelen öğrencilerde, birlikte hareket etme eğilimlerinin gelişmesi sağlanmış olur. Bu birliktelik duygusu aynı zamanda göçmen öğrencilerle, Türk öğrenciler arasındaki bağı güçlendirir. Böylece misafir olarak geldikleri toplumla güçlü bağlar kurarak göçmen öğrencilerin, ilerleyen süreçlerde topluma entegrasyonu daha kolay olması beklenmektedir. Göçmen öğrencilerin Türk arkadaşlarıyla ilişkileri kişilere göre değişkenlik göstermektedir. Göçmen öğrencilerden bazıları Türk arkadaşlarıyla sorun yaşamazken bazıları da yaşayabilmektedir (Börü & Boyacı, 2016).

Dil sorunu, göç eden grubun sosyal uyumunu da olumsuz etkilemektedir. Suriyeli öğrenciler, Türkçe konuşmakta zorluk çekse bile Türkçe konuşmaya çaba sarf etmekte ve genellikle okulda Türk arkadaşlarıyla ve öğretmenleriyle Türkçe konuşmaya çaba gösterdikleri, Türkçeyi sevdikleri varılmıştır. Bu sonuçla birlikte bu öğrencilerin toplumsal uyumun önündeki en güçlü engellerden biri olan dil sorunu en aza indirebilir. Börü ve Boyacı'nın (2016) yaptıkları araştırmada göçmen çocukların yaşadığı en önemli sorunlardan birisinin dil sorunu olduğu tespit edilmiştir. Başka bir araştırmada da göçmen öğrenciler dil sorunları yaşamaktadırlar. Öğrencilerin dil öğrenme konusunda isteksizlikleri öğrenme sürecinde istenmeyen davranışlar sergilemelerine neden olmaktadır (Yurdakul & Tok, 2018). Okulda dil ile kültürlerinin farklı olmasından dolayı göçmen çocuklar, sınıftaki arkadaşlarıyla problem yaşamaktadırlar (Topsakal Merey & Keçe, 2013). Benzer çalışmalarda (Aslan, 2020; Avcı, 2019) öğrencilerin yaşadıkları dil sorunu nedeniyle akranlarıyla iletişim kurmada zorlandıkları bunun da davranış sorunlarına yol atığı tespit edilmiştir. Göçmen öğrencilerin Türkçeyi öğrenmek istemeleri ve öğrenmeye karşı istekleri dil sorununu ortadan kaldıracığı için sosyal uyumun da sağlanmasını kolaylaştıracağı sonucuna varılabilir.

Araştırma sonucunda göçmen aileler ile yerli aileler arasında karşılıklı ev ziyaretlerinin yetersiz olduğu görülmüştür. Toplumumuzda önemli bir kavram olan misafirlik ile karşılıklı ev ziyaretleri göçmen ailelerin kültürel entegrasyonuna katkıda bulunabilir. Suriyeli öğrencilerin Türk arkadaşlarıyla aralarında fazla ziyaretler olmamasının nedenini ailelerinin fazla Türkçeyi bilmemelerinden kaynaklandığını belirtmişlerdir. Bazı katılımcılar ise Türk arkadaşlarıyla karşılıklı ziyaretleri olduğunu ve genellikle ülkeleri hakkında konuştukları sonucuna ulaşmıştır. Bu ziyaretlerin az düzeyde gerçekleşmesinde öğrencilerin istekli olduğu ama ebeveynlerin tutumlarından kaynaklandığı düşünülmektedir. Karşılıklı ev ziyaretlerinin artırılması Suriyeli öğrencilerin sosyal uyumlarına olumlu katkı sağlaması beklenmektedir. Çocukların ve aile fertlerinin çoğunun çalışmak zorunda kalması gibi ekonomik sıkıntılar ve yaşadıkları iletişim problemleri Suriyeli göçmenlerin günlük hayatlarını olumsuz yönde etkilemektedir (Şimşek, 2018).

Suriyeli öğrenciler, Türk arkadaşlarıyla oyun oynadıkları ve çeşitli şarkılar öğrendiklerini belirtmişlerdir. Çocukların dili oyundur ve oyunların bir dili yoktur. Bu anlamda Suriyeli öğrencilerin okuldan ve mahalleden Türk arkadaşlarıyla oyunlar oynaması bu iki farklı grubu birbirine yaklaştıran bir süreci içinde barındırmaktadır. Fiziksel etkinlikler, boş zamanları değerlendirme, güzel ve hoş vakit geçirme faaliyetlerinin başında gelmektedir (Humphreys, McLeod & Ruseski, 2014). Göçmen öğrencilerin okulda akademik ihtiyaçlarının karşılanması kadar fiziksel ihtiyaçlarının karşılanmasına da ihtiyaç vardır. Göçmen öğrencilerin bu ihtiyaçlarının giderilmesi okullarda yürütülen faaliyetlerle desteklenmesi önem arz etmektedir. Beden eğitimi dersi, oyunlar, göçmen öğrencilere diğer öğrencilerle sosyal etkileşimde bulunma imkânı sunmaktadır (Özbek, Özdaş & Kavan, 2021). Ortak bir amaç için oynanan oyunlar hem eğlenceli vakit geçirilmesine, hem de karşılıklı empati duygusunun oluşmasına katkı sağlayabilir.

Sonuçlar, Suriyeli öğrencilerin, Türk arkadaşlarıyla yardımlaşma içinde olduklarını göstermektedir. Yardımlaşmanın karşılıklı sağlandığı durumlarda, öğrencilerin birbirine karşı olan önyargılarını kırıp, güven içinde hareket etmelerine, birbirlerinin küçük de olsa bir ihtiyacının karşılanmasına ve bunun sonucunda da empati düşüncesinin karşılıklı olarak gelişmesine zemin hazırlayabilir. Yardımlaşma ile Suriyeli öğrencilerin entegrasyonuna katkı sağlaması beklenmektedir. Göçmen çocukların sosyal uyumları için yapılan çalışma önemlidir. Özellikle eğitim ortamında göçmen çocuklar ile yerli çocukların yardımlaşmaları çok önemlidir. Araştırmada, Türk arkadaşları ile yardımlaşma ve onlar tarafından yapılan etkinliklere çağırma oranı % 93 düzeyindedir. Bu sonuç aslında her iki grup arasında paylaşımın olduğunu göstermektedir. Yardımlaşma ve oyun gibi sosyal faaliyetler, okula uyumu olumlu yönde etkileyebilir (Yüce & Doğan, 2022).

Suriyeli öğrencilerin, Türkiye'ye karşı hissettikleri duygu ve düşüncelerine ilişkin sonuçlar incelendiğinde öğrencilerin neredeyse tamamı Türkiye'yi ve Türk halkını sevdiklerini belirtmişlerdir. Araştırmada Türk halkını sevdiğini ve Türkiye'yi sevdiğine dair olumlu görüş bildiren öğrenciler % 94'tür. Bu sonuç, sosyal entegrasyonun ve uyumun önemli bir kanıtı sayılabilir. Buna göre öğrencilerin sosyal ilişkilerinde, eğitim sürecinde ve hayatın diğer alanlarında Türkiye'de bulunmaktan memnun oldukları söylenebilir. Araştırma sonuçları göçmen öğrencilerin Türkiye'yi benimsedikleri ve sevdikleri tespit edilmiştir (Yüce & Doğan, 2022; Göksu, 2020).

4.2.Öneriler

Araştırma sonuçlarına dayalı olarak geliştirilen öneriler şu şekildedir:

1. Bu anlamda öğrencilerin okul içi ve okul dışı etkinliklerini planlarken heterojen bir grup oluşturulması önerilir. Suriyeli öğrencilerin Türkçeyi öğrenmeleri için aile içinde Türkçe konuşmalarını artırmaları ve Türkçe hikâye kitabı okumaları önerilir.
2. Bu anlamda sınıf içinde uyumu artırmak için öğrencilerin birlikte oyun oynama ve şarkı söyleme etkinliklerine daha çok yer verilmesi önerilir. Araştırmada oynanan oyunlar ve etkinlikler takım arkadaşları arasındaki yardımlaşma ve koordinasyonu sağlayarak

entegrasyon sürecini olumlu katkı sunduğu görülmüştür. Bu anlamda öğrencilerin birlikte geçirecekleri zamanı artırmak için çeşitli oyunlar planlanarak öğrencilerin bu oyunlara katılımını teşvik etmeleri önerilir.

3. Sınıf öğretmenin planlayarak Türk öğrencilerle birlikte sınıflarında bulunan Suriyeli arkadaşlarına ev ziyaretinde bulunmaları önerilir.
4. Suriyeli öğrenciler ve Türk arkadaşları arasında karşılıklı ev ziyaretleri öğrencilerin entegrasyon sürecine olan katkısı araştırma sonucumuzda görülmüştür. Karşılıklı ev ziyaretleri ve oynanan oyunların entegrasyon sürecine olan etkisini görmek için daha spesifik bir çalışmaya ihtiyaç olduğundan bu alanlarla ilgili çalışma yapılmasının önemli olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Alba, R., & Nee, V. (1997). Ethinking assimilation theory for a new era of immigration. *The International Migration Review*, 31(4), 826–874.
- Aslan, A. (2020). Suriyeli öğrencilerin ikincil sosyalleşmeleri bağlamında okulun işlevleri: Çarşamba örneği. *Anadolu Eğitim Liderliği ve Öğretim Dergisi*, 8(1), 42-58.
- Avcı, F. (2019). Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden mülteci öğrencilerin sınıf ortamında karşılaştıkları sorunlara ilişkin öğretmen görüşleri. *Language Teaching and Educational Research*, 2(1), 57-80.
- Baldık, Y. (2018). Yabancılar Türkçe Öğretimi Programı Ana Dili Türkçe Olmayan Göçmen Toplulukların Eğitim Sistemine Katılımında Türkçe Öğretiminin Önemi (Yüksek Lisans Tezi). Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Nevşehir.
- Bingül, A. ve Özdaş, F. (2020). Okul müdürlerinin göçmen öğrencilerin problemlerine ilişkin çözüm önerileri. (Editörler, Onur Zahal, Şehriban Koca, Kenan Baş). *Eğitim Bilimlerinde Teori ve Araştırmalar II* (Cilt 2) (281-300). Gece Kitaplığı.
- Gencer, T. E. Ve Özkan, Y. (2017). Göç eden çocukların kayıp nesil olmalarını engellemek: Suriyeli çocukların eğitim sistemi üzerinden entegrasyonu ve okul sosyal hizmeti uygulamaları. *Sosyal Sorunlar ve Sosyal Hizmetin Geleceği, Uluslararası Sosyal Hizmet Kongresi (USHK17)*, 29-31 Mayıs 2017, Ankara, Türkiye.
- Göksu, M. Z. (2020). Afganistan uyruklu ilköğretim öğrencilerinin gözüyle vatanseverlik. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 18(39), 33-63.
- Güzel, S. (2013). Göçmen Çocuklar ve Denizli’de Yaşam Koşulları. *Hacettepe Üniversitesi Sosyolojik Araştırmalar Dergisi*. 1-36.
https://web.archive.org/web/20220223065623/http://www.sdergi.hacettepe.edu.tr/makaleler/Serkan-guzel12_20ocak2013.pdf
- Harunoğulları, M. (2016). Suriyeli sığınmacı çocuk işçiler ve sorunları: Kilis örneği. *Göç Dergisi*, 3(1), 29-63.

- Humphreys, B. R., Mcleod, L. ve Ruseski, J. E. (2014). Physical activity and health outcomes: Evidence from Canada. *Health Economics*, 23(1), 33-54.
- Özbek, D., Özdaş, F., & Kavan, N. (2021). Beden eğitimi öğretmenlerinin göçmen öğrencilere ilişkin görüşlerinin incelenmesi: bir durum çalışması. *Milli Eğitim Dergisi*, 50(1), 785-806.
- Perşembe, E. (2005). Almanya'da Türk kimliği - din ve entegrasyon. Araştırma yayıncılık.
- Portes, A., & Zhou, M. (2012). The new second generation: Segmented assimilation and its variants. In *The new immigration*. Routledge.
- Topsakal, C., Merey, Z., & Keçe, M. (2013). Göçle gelen ailelerin çocuklarının eğitim-öğrenim hakkı ve sorunları üzerine nitel bir çalışma. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(27), 546-560.
- UNCHR. (2017). (<https://www.unhcr.org/globaltrends>) adresinden alınmıştır
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayınevi.
- Yurdakul, A. Ve Tok, T. N, (2018), Öğretmen gözüyle mülteci/göçmen öğrenci. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9(2), 46- 58.
- Yüce, E., & Doğan, T. (2022). Geçici koruma altında bulunan öğrencilerin okula uyumları (Türk ve Suriyeli öğrencilerin gözünden). *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 37(1), 155-170

GÖÇ SONRASINDA YAŞANAN OKUL ÖNCESİ EĞİTİM PROBLEMLERİ

ASLI ŞAHİN¹, Doç. Dr. ALPER YUSUF KÖROĞLU²

¹Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü,

ORCID ID 0009-0004-6039-0538

²Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi Çocuk Gelişimi Bölümü,

- ORCID ID 0000-0002-8131-0021

ÖZET

Tarihsel süreç boyunca insanoğlu, çeşitli gerekçelerle bulunduğu konumdan gönüllü veya zorunlu olarak ayrılmıştır. Göç olarak adlandırılan bu sürecin, bireyler üzerinde önemli ölçüde değişiklik yarattığı söylenebilir. Göç olgusunun; kendi kararlarını ve sorumluluklarını alabilen yetişkin bireylerin aksine, okul öncesi dönemdeki çocuklar tarafından çok daha karmaşık algılandığı, dolayısıyla gelişimsel açıdan aşılması gereken pek çok problemi de beraberinde getirdiği düşünülmektedir. Göç ile bulunduğu bölgeden ayrılmış ve okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocuklarda; dil problemlerine, adaptasyon ve kültürel problemlere yaygın bir şekilde rastlanıldığı söylenebilir. Dolayısıyla bu problemlerin çözülmemesi gelecekte aşılması daha güç problemlere sebebiyet verebilir. Kaldı ki göçmen olmayan çocuklar bile okul öncesi eğitim sürecine alışmakta güçlük çekerken, farklı kültür ve mekândan gelen çocukların, sürece alışmakta zorluk çekmesini yadırgamak gerçeklikten oldukça uzak bir düşüncedir. Bu süreçte, çocuklar kadar problemler ile yüzleşmek zorunda kalan diğer paydaşlar ebeveynler ve okul öncesi öğretmenleridir. Sürecin başarılı yürütülebilmesi için, öncelikle ebeveyn ve okul öncesi öğretmeni arasında sağlıklı bir iletişim kurulması gerekmektedir. Sağlıklı bir iletişim ve doğru bilgi akışının sağlanabilmesi amacıyla dil eğitimi ve aile katılımına yönelik eksikliklerin giderilmesi büyük bir önem arz etmektedir. Ayrıca problemlerin en aza indirgenmesi açısından çocuk, ebeveyn, okul öncesi öğretmeni ve yöneticiler olmak üzere bütün paydaşların eksikliklerini gidermeye yönelik girişimlerde bulunulması gerekmektedir. Problemlerin sağlıklı iletişim sayesinde çözüldüğü gerçeği göz önünde bulundurulduğunda ise bütün paydaşların her şeyden önce dil eğitimi konusunda bilinçlendirilmesi daha da değerli hale gelmektedir. Bunun yanı sıra okul öncesi öğretmenleri tarafından planlanan faaliyetlere, seminerlere olan katılım, ebeveynler açısından dolayısıyla da çocuklarının sürece adaptasyonu açısından oldukça önemlidir. Adaptasyon problemlerinin önemli ölçüde kültürel farklılıklardan kaynaklandığı düşünüldüğünde ebeveynlerle iş birliğinin kültürel problemlerin çözümünde de önemli bir etkiye sahip olduğu düşünülebilir. Bu çalışmada, göç sonrasında yaşanan okul öncesi eğitim problemleri; dil problemleri, adaptasyon ve kültürel problemler bağlamında ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Göç, Okul Öncesi Eğitimi, Dil, Adaptasyon, Kültür

GİRİŞ

Göçler, her bireyi farklı açılardan etkilemekle birlikte bireyleri ortak olarak etkileyen göç öncesi, göç sırası ve göç sonrası unsurlar da mevcuttur. Göç öncesinde bireylerin yakınlarından uzak kalması sonucu travma etkisi yaratan hüznü duyular yaşanırken, göç sırasında yol boyunca yaşanan aksaklıklar ve gıdaya erişim problemleri yaşanabilmektedir. Göç sonrasında ise dil, adaptasyon ve eğitim problemleri ile karşılaşmaktadır (Atasoy Çiçek, 2017). Göçlerin yoğun bir şekilde yaşanmasıyla birlikte bir problem çözüme kavuşturulmadan bir diğerinin ortaya çıkması, dünya üzerinde farklılıklara olan hoşgörünün azalmasına sebep olmaktadır (Kan ve Kanmaz, 2022). Dolayısıyla bu yaşananlarda en fazla zarar gören çocuklar olmaktadır. Bu sebeple çocukların bu süreçten en az zararla kurtulması için gerekli önlemlerin alınması büyük önem arz etmektedir (Mercan Uzun ve Bütün, 2016).

Göç eden çocuklar güvenli mekâna gelmiş olsalar bile yeni yaşamlarına adapte olma süreçleri pek çok sorunlara sebep olmuştur. Okul öncesi dönemin, çocukların en önemli gelişim çağlarına tekabül etmesinden dolayı bu dönemde çocuklar göçün sebebiyet verdiği durumlara karşı daha hassas davranmaktadır. Göç sonrası yaşanan problemler değerlendirildiğinde ise eğitime yönelik problemlere daha sık rastlanılmaktadır (Yanık Özger ve Akanser, 2019). Çocukların yeni ortamlara, akranlarına ve öğretmenine adapte olması ve yeni bir dile alışması oldukça zordur (Polat Uluocak, 2009). Okul öncesi kurumlarına alışma süreci de ebeveynlerden ayrı kalma stresi ile sıkıntılı bir süreci beraberinde getirmektedir. Bu sürecin sağlıklı bir şekilde atlatılabilmesi için gerek çocuğun okuldaki deneyimlerinin gerekse akran kültürünün yakından incelenmesi oldukça önemlidir (Yanık Özger ve Akanser, 2019).

Ele alınan bu çalışmada, göç sonrasında yaşanan okul öncesi eğitim problemleri; dil problemleri, adaptasyon ve kültürel problemler bağlamında incelenmiştir. Çalışmanın asıl amacı; göç sonrasında, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların yaşadıkları problemlere kalıcı çözümler bulabilmek aynı zamanda bu çocukların ilerleyen kademelerde akademik başarılarına, daha sağlıklı bir kişilik geliştirmelerine ve sosyalleşmelerine tavsiyeler aracılığıyla katkıda bulunmaktır. Bunun yanı sıra, çocuğun yaşamında yer edinen tüm paydaşların, öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda problemlere olan farkındalıklarının artması beklenmektedir.

1. DİL PROBLEMLERİ

Ailede konuşulan dil ile okulda konuşulan dil arasındaki farklılıklar doğrultusunda, göç sonrasında çocuklar kendisini çok dilli bir düzenin içerisinde bulmaktadır. Ancak diller arasındaki bu fark, iletişim problemlerini de beraberinde getirebileceği için çocuğun sosyalleşmesini, algılaması, uyum sağlamasını ve akademik başarısını etkilemektedir (Avcı, 2019; Kiremit vd., 2018). Dolayısıyla dil gelişimi, çocukların yalnızca iletişim becerilerini değil sosyal becerilerini de etkilemektedir. Ayrıca bu problem, çocukların göç sonrasında sınıflarına gelen çocuklara karşı önyargılı davranmalarına sebep olmaktadır (Özoruç ve Sığırtmaç, 2022). Bütün bunlar değerlendirildiğinde göç alan bölgeler bu problemlerin çözümü için gerekli hassasiyeti göstermelidir (Kiremit vd., 2018).

Mercan Uzun ve Bütün (2016) tarafından yapılan çalışmada, katılımcılar tarafından en önemli problemin dil bilmemekten kaynaklandığı dile getirilmiştir. Öğretmenler, çocuklar ile kurdukları iletişimin çok kısıtlı olduğunu dile getirmişlerdir. Bu sebeple öğretmenler, sorunlara çözüm bulamadıklarını dolayısıyla çocukların problemler ile yalnız mücadele etmek zorunda kaldıklarını ifade etmişlerdir. Aynı zamanda öğretmenlerin iletişim eksikliği sonucunda strese girdikleri ve bu stresi öğrencilerine yansıttıkları, görüşleri arasındadır. Hatta öğretmenler, iletişim eksikliği sonucunda öğrencilerin temel gereksinimlerini karşılama konusunda da problemler yaşadığını dile getirmişlerdir. Benzer şekilde Avcı (2019) tarafından yapılan çalışma incelendiğinde, göç sonrasında okul öncesi eğitim kurumlarında en çok rastlanan problemlerin başında dil problemlerinin geldiği görülmektedir. Yapılan çalışma doğrultusunda, bu durumun pek çok problemi de beraberinde getirdiği gözlemlenmiştir. Öğrencilerin anlatılanları algılayamaması sebebiyle etkinliğe olan ilgilerinin azalması ve sıklıkla beden dilini kullanmayı tercih etmeleri, öğretmenlerin görüşleri arasındadır. Bunun yanı sıra, dil problemlerinin ebeveyn ile öğretmen arasındaki iletişimi de olumsuz etkilediği vurgulanmıştır. Çocuk ve öğretmen arasında iletişim kopukluğu yaşanması durumunda çocukların ebeveynlerine gerekli bilgileri ulaştıramadığı görülmüştür. Tüm bunların ışığında bu problemlere çözüm üretebilmek adına aşağıdaki tavsiyelerde bulunulmuştur (Avcı, 2019; Kiremit vd., 2018).

- Çocukların ebeveynleri dil kurslarına yönlendirilmeli veya okul açılmadan önce yaz dönemlerinde çocuklara dil eğitimleri verilmelidir.
- Gerek çocuk gerekse ebeveynler mecburi olarak oryantasyon eğitimi almalıdır.
- Üst düzey yetkililer girişimlerde bulunmalı ve kalabalık sınıf mevcudu sorunu çözülmelidir.
- Çocukları kazanabilmek adına gerçekçi adımlar atılmalıdır.
- Çocukların dil becerisi kazanabilmeleri adına özel materyaller hazırlanmalıdır.

2. ADAPTASYON PROBLEMLERİ

Okullar, yeni bir ortama giren çocuğun sağlıklı bir uyum gerçekleştirebilmesi için gerekli desteği sunmaktadır. Fakat göç sonrasında çocukların yaşamlarında değişen tek şey okulları değildir. Göç sonrasındaki adaptasyon süreci ciddi problemlere sebebiyet vermektedir. Özellikle de büyük şehirlerde suça sürüklenen çocukların birçoğunun göç eden ailelerin çocukları olması dikkat çekmektedir. Bu sebeple göç eden bireylerin yaygın olduğu bölgelerde adaptasyona yönelik programlar bir hayli önem kazanmaktadır. Dolayısıyla adaptasyon sürecinin ciddi bir öneme sahip olduğu söylenebilir. Bir çocuğun okulunun değişmesi, başa çıkması gereken önemli bir problemdir ve bu durumla baş edebilen çocuklar göçün olumsuzluklarını daha kolay telafi edebilir (Polat Uluocak, 2009).

Çakan vd. (2018) tarafından yapılan çalışma incelendiğinde; Katılımcılar, dil ve sosyal yönden olumlu gelişmeler gösteren mülteci çocukların adaptasyon açısından da iyi yönde gelişmeler gösterdiğini ifade etmişlerdir. Bunun yanı sıra katılımcılar, kurallara adaptasyon açısından mülteci çocukların gerek olumlu gerekse olumsuz özelliklerine değinmişlerdir. Haklarını savunma, başkalarının haklarına saygı duyma özellikleri olumlu olarak görülürken, beslenme ve hijyen kurallarına dikkat etmeme ve arkadaşlarının beslenmelerinden izinsiz şekilde faydalanma gibi özellikleri ise olumsuz özellikler arasında görülmüştür. Ancak bazı

öğretmenler zamanla olumsuz özelliklerin aşılabileceğine vurgu yapmaktadır. Ayrıca katılımcılar, çocukların adaptasyon süreçlerinde ebeveynlerinin işbirlikçi olmalarının önemli bir rol oynadığını belirtmişlerdir. Öğretmenler, mülteci öğrencilerin adaptasyonunu kolaylaştırmak adına, kendilerini kolay ifade edecekleri ortamlar oluşturmaya aynı zamanda kısa ve öz kaidelere yer vermeye özen göstermiştir. Avcı (2019) tarafından yapılan çalışmaya göre ise, göç sonrasında çocuklardaki adaptasyon problemlerinin dil ve kültür problemlerinden kaynaklandığı sonucuna varılmıştır. Göç sonrasında, faaliyetler her ne kadar çocukların dikkatini çekse bile sınıfta yalnız oynamak daha cazip gelmektedir. Özellikle de çocukların göç sürecinde yaşadığı olumsuzluklar, çocukların kendilerini kimsenin anlamayacağını düşünmelerine sebep olmakta ve bunun sonucunda çocuklar kendisini soyutlamaktadır. Ayrıca adaptasyon problemi iş birliğindeki eksiklik sonucunda ebeveynlerde ve öğretmenlerde de görülmektedir. Tüm bunların ışığında bu problemlere çözüm üretebilmek adına aşağıdaki tavsiyelerde bulunulmuştur (Avcı, 2019; Çakan vd., 2018; Sakız, 2016).

- Çocukların ebeveynlerine oryantasyon eğitimleri verilmelidir.
- Çocukların oryantasyon sürecine yönelik, öğretmenlere hizmet içi eğitim verilmelidir.
- Çocukların adaptasyonu için, olumsuz toplumsal algıların ortadan kaldırılması gerekmektedir.
- Öğretmenlerin, göç eden çocuklara karşı duyarlılıkları ve olumlu yaklaşımları adaptasyon sürecini hızlandırmaktadır.
- Çocukların okula adaptasyonlarını kolaylaştırabilmek adına psiko-sosyal destek sağlanmalıdır.

3. KÜLTÜREL PROBLEMLER

Göçler, tarih boyunca insanlığı siyasi, ekonomik, sosyal ve kültürel açıdan etkilemiştir. Göçlerin neticesinde inanç, gelenek ve kültür açısından pek çok farklı yaşantıya sahip bireyler bir arada yaşamak mecburiyetinde kalmıştır. Farklı kültürlerden gelen bireylerin bir arada yaşaması kültürel anlamda adaptasyon problemlerini beraberinde getirmiştir. (Baş vd., 2017). Dolayısıyla kültür olgusu bütün uygarlıklarda farklılaşmakla birlikte globalleşen dünya ile bir mücadele alanı haline gelmiştir. Dünyada yoğun derecede göç alan bölgelerde yaşanan ötekileştirmeler, kültürel ve toplumsal problemlere neden olmakta ve bu problemler, global bir şekilde bütün ülkelere sıçrayarak önemli bir tehdit oluşturmaktadır. Bu sebeple problemlerin global bir istilaya dönüşmemesi adına bu alanda yapılacak çalışmalar için büyük bir çaba sarf edilmelidir (Kan ve Kanmaz, 2022).

Çakan vd. (2018) tarafından yapılan araştırmaya göre, ebeveynlerden bazılarının göç sonrasında sınıfa gelen çocuklara saygı duydukları görülürken, bazı ebeveynlerin ise bu çocuklara karşı önyargılı davrandıkları görülmüştür. Aynı çalışmada, göç sonrası sınıflara gelen çocukların inanç ve beslenme kültürlerinde farklılıklara rastlanılmıştır. Bu farklılıklar, yemek yeme alışkanlıklarında kendini gösterirken, kızlar ve erkeklerin etkinlikte el ele tutuşmasına tepki vermek gibi cinsiyete göre farklı bir bakış açısı geliştirme şeklinde de kendini göstermektedir. Yanık Özger ve Akansel (2019) tarafından yapılan çalışmada da Çakan vd. (2018) tarafından yapılan çalışmada değinildiği gibi göç sonrasında gelen çocuklar ile yerli gruplar arasında beslenme konusundaki kültürel farklılıklara rastlanılmıştır. Bu farklılıklar sınıf

kurallarının değişmesine sebebiyet vermiştir. Özoruç ve Dikici Sığırtmaç (2022) tarafından yapılan çalışmaya göre ise okul öncesi öğretmenlerden biri göç sonrasında çocuklarda kültürel kavram eksikliği ile karşılaştığını belirtmiştir. Ayrıca çocukların dini ve milli bayramlarımızı ve özel günleri algılayabilmelerinin oldukça zor olduğu ifade edilmiştir. Ancak aynı araştırmada, öğretmenlerin göç sonrasında sınıflarına gelen öğrencileri hakkındaki görüşleri alınmış ve bir öğretmen tarafından farklı kültürden gelen öğrencilerin öğretmenlerin motivasyonlarını olumlu yönde etkilediği ifade edilmiştir. Bu durumun bir problem olarak görülmesinin aksine çocukların farklı bir kültüre adapte olabilmeye çabaları bir öğretmen tarafından olumlu algılanmıştır. Ayrıca yapılan bu çalışmada, velilerin göç sonrasında sınıfa gelen çocuklara karşı önyargılı olmalarını çocukların kültür ve giyimlerinin farklı olması etkilemiştir. Tüm bunların ışığında bu problemlere çözüm üretebilmek adına aşağıdaki tavsiyelerde bulunulmuştur (Avcı, 2019; Kaypak ve Bimay, 2016; Kiremit vd., 2018; Yanık Özger ve Akansel, 2019).

- Göç neticesinde gelen gruplar ile farklı kültür, dil, inanç gelenek ve göreneklere sahip yerli grupların birbirine adapte olabilmesine önem verilmelidir.
- Göç eden gruplar için kültürel temelli eğitim olanaklarının sunulması önemlidir.
- Kültür aktarımı, ebeveyn ve çocuk arasındaki bütünleşmenin sağlanması açısından önemlidir. Bu sebeple kültür aktarımında, önemli bir görev üstlenen dil eğitimine hassasiyet gösterilmelidir.
- Okul öncesi öğretmenleri, ebeveynler için göç sonrasında çok kültürlü sınıflar hakkında seminerler planlamalıdır.
- Yoğun göçler sebebiyle, sosyal farklılaşmayla birlikte kültürel yozlaşma ve değerlerimizde dejenerasyona yer vermemek amacıyla kent kültürüne yönelik çalışmalara yer verilmelidir.

SONUÇ

Göç sonrasında, bireylerin aşması gereken pek çok problem gün yüzüne çıkmaktadır. Ancak, örgün eğitime devam eden ebeveynlerin çocukları için göç sonrasında yaşanan problemlerin çözüme kavuşturulma süreci çok daha sancılı geçmektedir. Ele alınan bu çalışmada da göç sonrasında okul öncesi eğitimde yaşanan dil problemleri, adaptasyon ve kültürel problemlere değinilmiştir. Alanda yapılan çalışmaları incelediğimizde, bu problemlerin birbirini doğrudan veya dolaylı bir şekilde etkilediğine dair bir çıkarımda bulunmak mümkündür. Çocukları ilkokula hazırlayan, temel beceri ve alışkanlık kazanmalarında önemli bir rol üstlenen okul öncesi eğitim kurumları, problemlerle baş etmek amacıyla ne kadar erken harekete geçerse çocuklar da ilerleyen yaşlarda o derece sağlıklı bir gelişim gösterecektir. Bu problemler, elbette çocuğun içinde bulunduğu sistemin bütün paydaşlarını ilgilendirmektedir. Ancak alanda yapılan çalışmalara göre, bizzat sahada görev alan okul öncesi öğretmenleri, gerek görüşlerini paylaşarak problemlerin açığa çıkarılmasında gerekse problemlere çözüm önerilerinin sunulmasında bir pusula görevi üstlenmektedir.

Problemleri bütüncül olarak ele aldığımızda, dil bilmeme diğer problemlerin çözülmesinde en büyük engeldir. Bunun için öğretmenler, ebeveynlerden kendileri ve çocukları için dil öğrenme konusunda özverili olmalarını beklemektedir. Ayrıca, çocukların kuralları daha iyi kavrayıp

kendilerini kolayca ifade edebilecekleri sınıf ortamlarına yer verilmesi önerilmektedir. Böylelikle kendisini ifade eden ve karşısındakini anlayabilen bir çocuğun sınıfa, öğretmenlerine ve arkadaşlarına adapte olması çok daha kolay olacaktır. Bunun yanı sıra, uyum programlarının hayata geçirilmesi adaptasyon sürecinde atılacak en önemli adımlardan birisi olarak görülmektedir. Çünkü, sınıfa adapte olan çocukların farklı kültürlere adapte olmasının çok daha kolay olacağı düşünülmektedir. Aynı zamanda, kültürel farklılıklara olan hoşgörüyü arttırmak adına çok kültürlü sınıf ortamlarına çocuklar kadar ebeveynlerin de hazırlanması, problemlerin çözümünde oldukça etkili olmaktadır. Tüm bunların ışığında, bütün girişimde bulunma çabaları pek çok kalıcı çözümü beraberinde getirecektir.

KAYNAKÇA

- Atasoy Çiçek, Ş. (2017). *Okul öncesi eğitim kurumlarında Türkçe bilmeyen 3-6 yaş çocuklarının karşılaştıkları sorunlar hakkında öğretmen görüşleri* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Doğu Akdeniz Üniversitesi.
- Avcı, F. (2019). Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden mülteci öğrencilerin sınıf ortamında karşılaştıkları sorunlara ilişkin öğretmen görüşleri. *Language Teaching and Educational Research*, 2(1), 57-80. <https://doi.org/10.35207/late.537817>
- Baş, M., Molu, B., Tuna, H. İ., Baş, İ. (2017). Göç eden ailelerin sosyo-kültürel ve ekonomik değişiminin kadın ve çocuk yaşamına etkisi. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırma Dergisi*, 6(3), 1680-1693.
- Çakan, A., Mercan, M. ve Mercan Uzun, E. (2018). Okul öncesi kurumlarına devam eden mülteci çocukların sosyal-duygusal gelişimleri. *Zorunlu Göçler ve Doğurduğu Sosyal Travmalar*, 264-294.
- Kan, K. ve Kanmaz, M. (2022). Küreselleşmenin kültürel boyutu ve göçün etkileri. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 47(59), 59-73. <https://doi.org/10.52642/susbed.1011321>
- Kaypak, Ş. ve Bimay, M. (2016). Suriye savaşı nedeniyle yaşanan göçün ekonomik ve sosyo-kültürel etkileri: Batman örneği. *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi*, 6(1), 84-110.
- Kiremit, R. F., Akpınar, Ü. ve Tüfekci Akcan, A. (2018). Suriyeli öğrencilerin okula uyumları hakkında öğretmen görüşleri. *Kastamonu Education Journal*, 26(6), 2139-2149. <https://doi.org/10.24106/kefdergi.428598>
- Mercan Uzun, E. ve Bütün, E. (2016). Okul öncesi eğitim kurumlarındaki Suriyeli sığınmacı çocukların karşılaştıkları sorunlar hakkında öğretmen görüşleri. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*, 1(1), 72-83.
- Özoruç, N. ve Dikici Sığırtmacı, A. (2022). Okul öncesi öğretmenlerinin mülteci çocukların eğitim sürecinde karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 51(233), 237-258. <https://doi.org/10.37669/milliegitim.779155>
- Polat Uluocak, G. (2009). İç göç yaşamış ve yaşamamış çocukların okulda uyumu. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (26), 35-44.

- Sakız, H. (2016). Göçmen çocuklar ve okul kültürleri: Bir bütünleştirme önerisi. *Göç Dergisi*, 3(1), 65-81.
- Yanık Özger, B. ve Akansel, A. (2019). Okul öncesi sınıfındaki Suriyeli çocuklar ve aileleri üzerine bir etnografik durum çalışması: Bu sınıfta biz de varız!. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 7(3), 942-966.

MIGRATION AND EDUCATION: A COMPLEX RELATIONSHIP**Assistant Professor Dr. Selami Yeşilyurt**

Atatürk University, Kâzım Karabekir Education Faculty,

- ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-2770-6033>**ABSTRACT**

The relationship between migration and education is complex and multifaceted; the integration of migrants into the education system must be carefully managed for the benefit of both migrants and the local population. Awareness of migration and access to basic education are critical for migrants to adapt to society and succeed in their new lives. Migrant children may face various challenges in the education process due to language barriers, cultural adaptation issues, and socio-economic difficulties. However, initiatives such as language education, cultural bridge programs, and citizenship education can facilitate these children's adaptation to the education system, encourage their active participation in society, and help them embrace democratic values. Nevertheless, migration can impact the quality of education for both migrants and the local population. The quality of the education systems in the countries from which migrants come can affect the academic success of migrant children. In host countries, the increasing number of students may lead to insufficient existing educational resources and a decline in the quality of education. Conversely, the diverse cultural and educational perspectives brought by migrants can contribute new and enriching viewpoints to local education systems. At this point, it is crucial for policymakers to implement anti-discrimination policies and support programs with inclusive policies based on transparency and dialogue to ensure that migrant children have equal opportunities in education. However, in these education policies, a balanced approach is needed between access to educational opportunities for migrant children and the concerns of the local population. We believe this balanced approach is critical for establishing social cohesion and supporting economic development. This study aims to raise awareness on the issue of migration and education and contribute to the development of more effective policies in this area.

Keywords: Migration, Education system, Integration, Cultural adaptation, Equity policies, Social awareness

GÖÇ VE EĞİTİM: KARMAŞIK BİR İLİŞKİ**ÖZET**

Göç ve eğitim arasındaki ilişki karmaşık ve çok boyutludur; göçmenlerin eğitim sistemine entegrasyonu hem göçmenlerin hem de yerli halkın yararına olacak şekilde dikkatle yönetilmelidir. Göç bilinci ve temel eğitime erişim, göçmenlerin topluma uyum sağlamaları ve yeni yaşamlarında başarılı olmaları için kritik öneme sahiptir. Göçmen çocuklar, dil bariyerleri, kültürel uyum sorunları ve sosyo-ekonomik zorluklar nedeniyle eğitim süreçlerinde çeşitli

zorluklarla karşılaşabilirler. Buna mukabil, dil eğitimi, kültürel köprü programları ve vatandaşlık eğitimi gibi girişimler, bu çocukların eğitim sistemine daha iyi adapte olmalarını sağlayabilir; topluma aktif katılımları teşvik edilerek demokratik değerleri benimsemeleri sağlanabilir. Ancak göç, hem göçmenlerin hem de yerli halkın eğitim kalitesini etkileyebilir. Göçmenlerin geldikleri ülkelerdeki eğitim sistemlerinin kalitesi, göçmen çocukların akademik başarılarını etkileyebilir. Göç alan ülkelerde ise artan öğrenci sayısı, mevcut eğitim kaynaklarının yetersiz kalmasına ve eğitim kalitesinin düşmesine neden olabilir. Bununla birlikte, göçmenlerin getirdiği farklı kültürel ve eğitimsel perspektifler, yerel eğitim sistemlerine yeni ve zenginleştirici bakış açıları kazandırabilir. Bu noktada politika yapıcıların şeffaflığı ve diyalogu esas alan kapsayıcı politikalarla göçmen çocukların eğitimde eşit fırsatlara sahip olmalarını sağlamak için ayrımcılık karşıtı politikalar ve destek programlarını uygulamaları oldukça önemlidir. Ancak bu eğitim politikalarında, göçmen çocukların eğitim fırsatlarına erişimi ile yerli halkın endişeleri arasında dengeli bir yaklaşım sergilenmesi gerekmektedir. Bu yaklaşımı toplumsal uyumun tesisi ve ekonomik kalkınmanın desteklenmesi açısından kritik olduğunu düşünmekteyiz. Bu çalışma, göç ve eğitim konusundaki farkındalığı artırmayı ve bu alanda daha etkili politikaların geliştirilmesine katkıda bulunmayı amaçlamaktadır

Anahtar Kelimeler: Göç, Eğitim sistemi, Entegrasyon, Kültürel uyum, Eşitlik politikaları, Toplumsal farkındalık

INTRODUCTION

Migration is a complex phenomenon that deeply affects the lives and futures of individuals and societies (Castles et al., 2014). Facilitating the integration process of migrants and ensuring their contribution to the new society requires both migration awareness and access to basic education, which are critically important. Essentially, migration and education are two complex and intersecting concepts for individuals, societies, and nations (Bartlett & Ghaffar-Kucher, 2013). The relationship between migration and education is a significant issue for both migrating individuals and the societies receiving them (Dustmann & Glitz, 2011). Migration can affect individuals' educational levels, educational systems, and societal structures in various ways (Faist, 2000). On the one hand, migration can influence access to educational opportunities, while on the other, education can shape migration flows and the integration of migrants into the host society (Schiller & Çağlar, 2009). This paper will explore the complex interactions between migration and education, examining the different dimensions of this relationship, as well as the issues of migration awareness and basic education, how they feed into each other, and how these challenges can be addressed.

THE IMPACT OF MIGRATION ON EDUCATION

Migration can have various impacts on education, which can be both positive and negative. These impacts vary depending on the origins of the migrants, the destinations, the reasons for migration, and the conditions they face (Suárez-Orozco & Suárez-Orozco, 2002). Migrant children may encounter numerous challenges in their educational processes due to

language barriers, cultural adaptation issues, and socio-economic difficulties encountered during the migration process (Portes & Rumbaut, 2001). These children often need support in adapting to the education system. Language barriers can be a significant obstacle, especially for children who migrate at a young age. Research shows that migrant children's language proficiency has a direct impact on their academic achievement (Cummins, 2000).

Migration can affect the quality of education for both migrants and the native population (OECD, 2018). The quality of education systems in the countries from which migrants come can influence the academic success of migrant children. In countries receiving migrants, the increasing number of students may lead to insufficient educational resources and a decline in the quality of education (Dustmann & Glitz, 2011). However, the different cultural and educational perspectives that migrants bring can also introduce new and enriching viewpoints to local education systems (Banks, 2016; Portes & Rumbaut, 2001).

The positive effects of migration on education can be summarized as follows:

Access to better educational opportunities: Some migrants move from countries with limited development opportunities to countries with better educational systems and more educational options (Grogger & Hanson, 2011).

Acquisition of new skills: Migrants can acquire new skills through the migration experience, such as learning a new language and adapting to a new culture (Chiswick & Miller, 2015).

Increased diversity in education: Migrant students can bring diverse perspectives and experiences to schools and classrooms, creating a richer learning environment for all students (Banks, 2016).

The negative effects of migration on education can be summarized as follows:

Barriers to accessing education: Migrants may face difficulties in accessing education due to language barriers, financial challenges, discrimination, and bureaucratic obstacles related to migration (Brown, 2015).

Educational delays: Migration can lead to delays in education and learning loss, particularly for children who are out of school for extended periods during or after migration (Dustmann & Glitz, 2011).

Lower educational attainment: Some migrant groups tend to have lower educational attainment levels compared to the native population of the host country (OECD, 2018).

Social exclusion and discrimination: Migrant students may face exclusion and discrimination in educational institutions from their peers or from educators with anti-immigrant attitudes. This can negatively impact their academic performance and overall well-being (Vedder & Horenczyk, 2006).

Cultural adaptation difficulties: Migrant students may struggle to adapt to the new educational system and cultural norms, which can adversely affect their learning process and social integration (Berry et al., 2006).

THE IMPACT OF EDUCATION ON MIGRATION

The educational level of individuals plays a decisive role in their reasons for migrating. Individuals with higher levels of education are generally more inclined to migrate in search of better job opportunities and living conditions (Docquier & Rapoport, 2012). This phenomenon is particularly associated with the concept of brain drain, where there is a migration of skilled labor from developing to developed countries. While brain drain creates a shortage of qualified labor in the countries of origin, it enriches the knowledge and talent pool in the receiving countries (Docquier & Rapoport, 2009).

The educational attainment of migrants directly influences their integration processes and economic success in the countries they migrate to. Educated migrants are more likely to find employment easily and integrate more rapidly into the new society (Chiswick & Miller, 2009). On the other hand, migrants with lower levels of education often end up in low-paying jobs and face greater challenges in social integration (OECD, 2018).

Education can also influence migration flows and the integration of migrants into the host society in various ways, which can be either positive or negative.

The positive effects of education on migration may include:

Desire to migrate: The aspiration to access better educational opportunities can motivate individuals to migrate (Grogger & Hanson, 2011).

Skill development for migrants: Education can help migrants develop skills that facilitate their employment and contributions to the host society (Dustmann & Glitz, 2011).

Social integration: Education can assist migrants in learning a new language, adapting to a new culture, and engaging more with the host society (Ager & Strang, 2008).

However, the impact of education on migration can also have negative aspects:

Brain drain: Highly skilled migrants tend to migrate from developing to developed countries in search of better educational and employment opportunities, leading to brain drain and loss for developing countries (Docquier & Rapoport, 2012).

Educational inequalities: Migrants may be disadvantaged by factors such as inequalities and discrimination within the educational system (Brown, 2015).

Unrealistic expectations: Education does not automatically guarantee success and prosperity for migrants in their destination countries, which can lead to disappointment and dissatisfaction (Pires, 2015).

THE IMPORTANCE OF MIGRATION AWARENESS

The lack of migration awareness and fundamental education issues form a mutually reinforcing cycle. Migrants who lack migration awareness may face greater challenges in accessing basic educational opportunities (Dryden-Peterson, 2016). On the other hand, migrants who cannot access basic education may struggle more with adapting to the new society and have fewer opportunities to develop migration awareness (Suárez-Orozco & Suárez-Orozco,

2002). Additionally, many migrants encounter difficulties in accessing basic education due to language barriers, financial challenges, and discrimination (UNESCO, 2019).

Migration awareness helps migrants understand their place in society and facilitates their integration into the community. This awareness also allows the native population to better comprehend the challenges faced by migrants and the contributions they bring (Ager & Strang, 2008). Educational institutions play a critical role in enhancing migration awareness. Specifically, programs and educational materials in schools aimed at the integration of migrant children can increase awareness about migration among both migrant and native students (Banks, 2016; Cummins, 2000).

POLICY RECOMMENDATIONS

Understanding and Managing the Complex Relationship Between Migration and Education

Understanding and managing the complex relationship between migration and education should be a critical priority for policymakers. Below are policy recommendations and solutions aimed at enhancing migration awareness, ensuring access to basic education, and positively developing the migration-education relationship:

Language Education and Cultural Adaptation Programs

Language education and cultural adaptation programs for migrant children facilitate better adaptation to the education system. Such programs help migrant children overcome language barriers and improve their academic success (Cummins, 2000). According to an (OECD, 2019) report, these programs play a significant role in facilitating the integration of migrant children into the education system.

Integrated Language Support Programs

Integrated language support programs should be implemented to help migrant children overcome language barriers. These programs should support both native language development and the acquisition of the new language. Bilingual education models and language transfer strategies, as suggested by Cummins (2000), can be utilized. Additionally, the translanguaging approach highlighted by (García & Wei, 2014) can be effective in multilingual classroom settings.

Teacher Training and Support Programs

Teacher training programs should be offered to equip educators with the necessary skills to meet the specific needs of migrant children. These programs should include topics such as intercultural competence, second language acquisition pedagogy, and trauma awareness. Deardorff's (2009) intercultural competence model can form the foundation of these trainings, developing the ability to communicate effectively with people from different cultures and

provide culturally sensitive services. Bennett's (2017) research demonstrates that intercultural competence plays a crucial role in the integration of migrants.

Psychosocial Support and Counseling Services

Comprehensive psychosocial support and counseling services should be provided to help migrant children cope with the trauma and adaptation challenges they face. These services should be culturally sensitive and multilingual. School-based intervention models proposed by Fazel et al. (2012) can serve as the foundation for these services.

Cultural Bridge Programs

"Cultural bridge programs" should be implemented to facilitate the cultural adaptation of migrant children. These programs help children maintain their cultural identity while adapting to the new culture. They promote intercultural dialogue and mutual understanding while encouraging the learning of the new culture and language (Portes & Rumbaut, 2001). Ager and Strang's (2008) work also indicates that these programs positively affect migrants' social integration and interaction with the local community. Multicultural education approaches, as proposed by Banks and Banks (2019), can be integrated into these programs. Furthermore, Portes and Rumbaut's (2001) selective acculturation model can guide the design of these programs. According to Banks (2016), multicultural education approaches will ease the coexistence of different cultures and strengthen social cohesion. These programs will also help migrants better adapt to the new society and understand cultural differences (Berry et al., 2006).

Citizenship Education

Comprehensive citizenship education should be provided to migrants regarding the political system, rights, and responsibilities of the country they have migrated to. This education encourages migrants' active participation in society and is crucial for embracing democratic values (Kymlicka, 2003). As Bauböck (2006) pointed out, citizenship education supports the political integration of migrants and strengthens social belonging.

Family Involvement and Community Collaboration

Programs should be developed to encourage the active involvement of migrant families in the education process. These programs should not only inform families about the education system but also value their cultural resources and knowledge (Bartlett et al., 2015). Epstein's (2014) family involvement model can be used in designing these programs.

Social Awareness Campaigns

Social awareness about the challenges and contributions of migrants should be raised. Such campaigns can increase empathy and understanding toward migrants in society, thereby facilitating their integration into the community (Koser, 2007). Additionally, as suggested by Bajaj and Bartlett (2017), education systems can enrich themselves by adopting the cultural diversity and different educational approaches that migrants bring.

Labor Market Integration Programs

Labor market integration programs should be implemented to ensure migrants have access to job opportunities that match their educational levels. These programs will enable migrants to become economically independent, contribute to local communities, and form bonds with the local population (OECD, 2018).

Equality and Access Policies in Education

Anti-discrimination policies and support programs should be implemented to ensure migrant children have equal opportunities in education. These policies can reduce the socio-economic challenges faced by migrant children and improve their educational achievements (Brown, 2015). According to a UNESCO (2019) report, providing accessible and quality educational opportunities to migrants is crucial in increasing educational levels.

Nevertheless, this issue is both sensitive and intricate. Striking a balance between ensuring migrant children's access to education and addressing the concerns of the local community is a fundamental aspect of educational policy. To achieve this balance, the following points should be taken into consideration:

Emphasis on Equality: As mentioned in the OECD (2018) report, migrant children often face additional challenges such as language barriers and cultural differences. Therefore, policies should offer equal educational opportunities to all children, whether migrants or natives.

Societal Benefit: As highlighted by Betts and Collier (2017), access to education for migrant children benefits the entire society in the long run. The awareness that well-educated individuals contribute more to the economy and enhance social cohesion should be instilled in society.

Inclusive Policies: According to Eurostat (2019), offering similar support to children from local families facing similar economic challenges can make policies more inclusive. This approach could be a key to establishing social peace.

Transparency: As UNESCO (2019) suggested, informing the public about the aims, implementation, and outcomes of policies can prevent misunderstandings and reduce the impact of provocations.

Dialogue: Establishing dialogue between the native population and migrants, as suggested by Castles et al. (2014), can increase mutual understanding. This dialogue can be encouraged through community events, cultural exchange programs, and joint projects.

Increasing Resources: As proposed in the World Bank's education report, increasing the overall education budget can provide more resources for all students (World Bank, 2020).

CONCLUSION

Migration and education are two critical societal phenomena with a complex and dynamic relationship (Suárez-Orozco et al., 2011), requiring a nuanced approach that balances

the needs of both migrant and native populations. By implementing equitable educational policies, fostering intercultural understanding, and investing in the diverse potential of migrants, societies can benefit from a truly inclusive and globally engaged education system.

The main educational challenges faced by migrant children include language barriers, access to educational resources, and cultural adaptation issues (OECD, 2018). These challenges can negatively impact the academic performance and social integration of migrant students (Portes & Rumbaut, 2001).

Language barriers are among the most critical obstacles faced by migrant children in their educational processes. Research shows that language proficiency directly affects academic success and social integration (Cummins, 2000). Therefore, the implementation of effective language support programs and bilingual education models is of great importance (Thomas & Collier, 2017).

Access to educational resources significantly influences the educational opportunities available to migrant children. Economic challenges can prevent many migrant families from providing adequate educational resources for their children (Bartlett et al., 2015). In this context, it is crucial to offer special support programs and scholarships to create equal educational opportunities (Schleicher, 2019). However, policies aimed at ensuring equal access to educational resources for migrant children must also consider the concerns of the native population. Approaches such as emphasizing equality, societal benefit, inclusive policies, and increasing resources can help create a balanced and fair education system.

Cultural adaptation issues present another significant challenge for migrant children in their educational processes. Being educated in a different cultural environment can complicate the social and academic adaptation of these children (Berry et al., 2006). Schools adopting a culturally diverse and inclusive approach can be effective in overcoming these challenges (Banks & Banks, 2019).

Enhancing migration awareness and addressing fundamental educational issues are critical for ensuring the educational success and societal integration of migrant children (Szelei et al., 2020). Additionally, raising awareness among educators about migration, spreading cultural sensitivity training, and adopting multicultural educational approaches are important (Gay, 2018).

In conclusion, developing the relationship between migration and education in a positive direction requires the implementation of comprehensive and holistic policies (European Commission, 2020). These policies should include language education programs, cultural adaptation supports, the provision of accessible and quality educational opportunities, and the creation of opportunities to enrich education systems with the cultural diversity brought by migrants (UNESCO, 2019). When designing migration policies and educational programs, carefully considering the complex interactions between migration and education will lead to sustainable solutions that benefit both migrant children and host societies (Bajaj & Bartlett, 2017).

References

- Ager, A., & Strang, A. (2008). Understanding integration: A conceptual framework. *Journal of Refugee Studies*, 21(2), 166-191. <https://doi.org/10.1093/jrs/fen016>
- Bajaj, M., & Bartlett, L. (2017). Critical transnational curriculum for immigrant and refugee students. *Curriculum Inquiry*, 47(1), 25-35. <https://doi.org/10.1080/03626784.2016.1254499>
- Banks, J. A. (2016). *Cultural diversity and education: Foundations, curriculum, and teaching* (6th ed.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315622255>
- Banks, J. A., & Banks, C. A. M. (2019). *Multicultural education: Issues and perspectives*. John Wiley & Sons.
- Bartlett, L., & Ghaffar-Kucher, A. (2013). *Refugees, immigrants, and education in the global south: Lives in motion*. Routledge.
- Bartlett, L., Rodríguez, D., & Oliveira, G. (2015). Migration and education: Sociocultural perspectives. *Educ. Pesqui.*, 41(spe), 1153-1170. <https://doi.org/10.1590/S1517-9702201508144891>
- Bauböck, R. (2006). *Migration and citizenship: Legal status, rights and political participation*. Amsterdam University Press.
- Bennett, M. J. (2017). Developmental Model of Intercultural Sensitivity. In Y. Kim (Ed.), *International encyclopedia of intercultural communication*. Wiley. <https://www.idrinstitute.org/wp-content/uploads/2019/02/DMIS-IDRI.pdf>
- Berry, J. W., Phinney, J. S., & Sam, D. L. (2006). Immigrant youth: Acculturation, identity, and adaptation. *Applied Psychology: An International Review*, 55(3), 303-332.
- Betts, A., & Collier, P. (2017). *Refuge: Transforming a broken refugee system*. Penguin Random House UK.
- Brown, C. S. (2015). *The educational, psychological, and social impact of discrimination on the immigrant child*. Migration Policy Institute.
- Castles, S., Haas, H. d., & Miller, M. J. (2014). *The age of migration: international population movements in the modern world* (Fifth ed.). Palgrave Macmillan.
- Chiswick, B. R., & Miller, P. W. (2009). The international transferability of immigrants' human capital. *Economics of Education Review*, 28(2), 162-169. <https://doi.org/10.1016/j.econedurev.2008.07.002>
- Chiswick, B. R., & Miller, P. W. (2015). International migration and the economics of language. In B. R. Chiswick & P. W. Miller (Eds.), *Handbook of the Economics of International Migration* (Volume 1A - The Immigrants ed., pp. 211-269). North Holland.
- Cummins, J. (2000). *Language, power and pedagogy: Bilingual children in the Crossfire*. Multilingual Matters.
- Deardorff, D. K. (2009). *The SAGE handbook of intercultural competence*. SAGE Publications.
- Docquier, F., & Rapoport, H. (2009). Documenting the brain drain of "la crème de la crème": Three case-studies on international migration at the upper tail of the education distribution. *Journal of Economics*, 62(2), 159-194.
- Docquier, F., & Rapoport, H. (2012). Globalization, brain drain, and development. *Journal of Economic Literature*, 50(3), 681-730. <https://doi.org/10.1257/jel.50.3.681>
- Dryden-Peterson, S. (2016). Refugee education in countries of first asylum: Breaking open the black box of pre-resettlement experiences. *Theory and Research in Education*, 14(2), 131-148. <https://doi.org/10.1177/1477878515622703>
- Dustmann, C., & Glit, A. (2011). Migration and education. In S. M. a. L. W. E. A. Hanushek (Ed.), *Handbook of the Economics of Education* (pp. Vol. 4). Elsevier.

- Epstein, J. L. (2014). *School, family, and community partnerships: Preparing educators and improving schools* (Second ed.). Westview Press.
- European Commission. (2020). *Communication from the commission to the European parliament, the council, the european economic and social committee and the committee of the regions: Action plan on integration and inclusion 2021-2027*. COM(2020) 758 fina.
- Eurostat. (2019). *Children at risk of poverty or social exclusion*. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Children_at_risk_of_poverty_or_social_exclusion
- Faist, T. (2000). *The volume and dynamics of international migration and transnational social spaces*. Oxford Scholarship Online.
- Fazel, M., Reed, R. V., Panter-Brick, C., & Stein, A. (2012). Mental health of displaced and refugee children resettled in high-income countries: risk and protective factors. *The Lancet*, 379(9812), 266-282.
- García, O., & Wei, L. (2014). *Translanguaging: Language, bilingualism and education*. Palgrave Macmillan.
- Gay, G. (2018). *Culturally responsive teaching: Theory, research, and practice* (3rd ed.). Teachers College Press.
- Grogger, J., & Hanson, G. H. (2011). Income maximization and the selection and sorting of international migrants. *Journal of Development Economics*, 95(1), 42-57. <https://doi.org/10.1016/j.jdeveco.2010.06.003>
- Koser, K. (2007). *International migration: A very short introduction*. Oxford University Press.
- Kymlicka, W. (2003). Multicultural states and intercultural citizens. *Theory and Research in Education*, 1(2), 147-169.
- OECD. (2018). *The resilience of students with an immigrant background: Factors that shape well-being*. OECD Publishing.
- OECD. (2019). *The road to integration: Education and migration* (OECD Reviews of Migrant Education ed.). OECD Publishing.
- Pires, A. J. G. (2015). Brain drain and brain waste. *Journal of Economic Development*, 40(1), 1-34. <https://doi.org/10.35866/caujed.2015.40.1.001>
- Portes, A., & Rumbaut, R. n. G. (2001). *Legacies: The story of the immigrant second generation*. University of California Press.
- Schiller, N. G., & Çağlar, A. (2009). Towards a comparative theory of locality in migration studies: Migrant incorporation and city scale. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 35(2), 177-202. <https://doi.org/10.1080/13691830802586179>
- Schleicher, A. (2019). *PISA 2018: Insights and interpretations*. OECD Publishing.
- Suárez-Orozco, C., & Suárez-Orozco, M. M. (2002). *Children of immigration*. Harvard University Press.
- Suárez-Orozco, C., Yoshikawa, H., Teranishi, R., & Suárez-Orozco, M. (2011). Growing up in the shadows: The developmental implications of unauthorized status. *Harvard Educational Review*, 81(3), 438-473. <https://doi.org/10.17763/haer.81.3.g23x203763783m75>
- Szelei, N., Tinoca, L., & Pinho, A. S. (2020). Professional development for cultural diversity: the challenges of teacher learning in context. *Professional Development in Education*, 46(5), 780-796. <https://doi.org/10.1080/19415257.2019.1642233>
- Thomas, W. P., & Collier, V. P. (2017). *Why dual language schooling*. Fuente Press.
- UNESCO. (2019). *Global education monitoring report 2019: Migration, displacement and education – Building bridges, not walls*. UNESCO Publishing.

- Vedder, P. H., & Horenczyk, G. (2006). Acculturation and the school. In D. L. Sam & J. W. Berry (Eds.), *The Cambridge handbook of acculturation psychology* (pp. 419-438). Cambridge University Press.
- World Bank. (2020). *World Development Report 2020: Trading for Development in the Age of Global Value Chains*. World Bank.

GÖÇÜN OKUL ÖNCESİ DÖNEM ÇOCUKLAR ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİN DİL GELİŞİMİ BAĞLAMINDA İNCELENMESİ

Yüksek Lisans Öğrencisi, GÜLER DUMAN, Doç. Dr. ALPER YUSUF KÖROĞLU

¹ Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel Eğitim Ana Bilim Dalı Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalı, -ORCID ID 0009-0004-7538-6451

² Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Çocuk Gelişimi Bölümü, ORCID ID 0000-0002-8131-0021

ÖZET

Göç, toplumların politika oluşturucularıyla doğrudan ilişkilendirilebilen bir olgu olarak kabul edilir ve kültürel, ekonomik, sosyal ve politik yönleri kapsayarak insan yaşamının tüm tarihsel dönemlerinde önemli bir rol oynamıştır. Göçler çeşitli sebeplerle gerçekleşse de, en çok etkilenen grup çocuklar olmuştur. Okul öncesi dönemi çocuklarının, gelişimsel alanların sağlıklı ilerlemesi açısından kritik bir zaman dilimidir ve göçe maruz kalan çocukların büyüme ve gelişim süreçleri olumsuz etkilenmektedir. Bu nedenle, göç sürecindeki zorlayıcı koşullar, çocuklarda bilişsel, dil, fiziksel ve sağlık, sosyal, duygusal yönden derin yaralar açılmasına veya kalıcı zararlar oluşmasına yol açabilmektedir. Göç etmiş çocuklarda uyum sorunları ortaya çıkabilmektedir. Bu durum gelişim özelliklerine ve eğitimlerine de etki etmekte olup bu bireyler göç ettikleri yerlerdeki çeşitli zorluklarla karşılaşmaktadırlar. Bu zorluklardan birisi de göç edilen bölgede, sağlıklı şekilde iletişim kurabilmek için, konuşulan dilin öğrenilmesidir. Dil, belirli kuralları olan ve bu kurallar çerçevesinde insanlar arasında iletişimi sağlayan sözlü veya yazılı biçimlerde geliştirilmiştir; sesler ve sembollerle yapılandırılmıştır. İnsanın doğum öncesi döneminden itibaren başlar ve yaşam boyu devam eder. Bebekler, anne karnında çevredeki sesleri duymaya başlarlar. Yani, anne karnındaki fetüs, ilk sözlü uyarıları ebeveynlerinden ve çevresinden alır. Erken çocukluk döneminde dil gelişimi, çocukların ileri sosyal ve akademik hayatlarını doğrudan etkileyen en öncelikli ve önemli gelişim alanlarından biridir. Okul öncesi çağındaki çocukların yabancı ülkelere gitmeleri, ana dil öğrenimlerinin yetersiz kalmasına ve ana dillerindeki eğitimlerinin kesintiye uğramasına neden olmuştur. Bu durum, her iki dilin de yeterince öğrenilememesine ve okulda başarısızlık yaşanmasına yol açmıştır. Sonuç olarak, bu çocuklar hem bulundukları ülkenin eğitim sisteminden tam olarak faydalanamamış, hem de kendi kültürlerine olan bağlarını zayıflatarak kopmuşlardır. Raporlar, bütünleştirilmiş öğrencilerin okula devam ettiklerinde dil sorunlarıyla daha fazla karşılaştıklarını ve akademik başarısızlık ile entelektüel yetiyitimi tanısı aldıklarını, aynı zamanda okul başarılarının azaldığını belirtmektedir. Göç eden bireylerin, yerleştikleri ülkenin dilini öğrenmeleri gereklidir. Dil öğrenimi, göçmenlerin yeni toplumlarına entegrasyonunu kolaylaştırır ve yerel haklarından etkin bir şekilde yararlanmalarını sağlar. Bu çalışmada göçün okul öncesi dönem çocukları üzerindeki etkisinin dil gelişimi bağlamında incelenmesi amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler : Göç, Okul Öncesi Dönemindeki Çocuklar, Dil Gelişimi**GİRİŞ**

Bireylerin doğdukları ya da yaşadıkları çevreyi çeşitli sebeplerle terk etmeleri göç olarak adlandırılır. Göç, genel anlamda bir yerden başka bir yere geçiş yapma anlamına gelmekle birlikte, bu hareketliliğin arkasında birçok faktör yatmaktadır. Bu faktörler genel olarak nüfus dinamikleri, ekonomik zorluklar, çevresel değişiklikler, eğitim sistemlerindeki eksiklikler, siyasi istikrarsızlıklar ve savaşlar gibi faktörlerle açıklanmaktadır.

Göç hem göçmen bireylerin hem de göçmenleri kabul eden toplumların yapısında çeşitli açılardan etkili olan karmaşık bir olgudur. Göç eden bireyler, yeni bir sosyal çevreyle karşı karşıya kalmakta ve bu çevreye uyum sağlamak zorundadır. Bu uyum sürecinde dikkate alınması gereken temel unsurlardan biri dil faktörüdür. Dil, bireylerin temel düzeyde günlük yaşamlarını sürdürebilmeleri için gerekli bir beceri olmanın ötesinde, daha geniş bir perspektifte, sosyal uyumun sağlanmasında kritik bir araçtır. Toplumlar, kültürel yapılarının oluşumunda ve kültürel miraslarının aktarımında dili kullanmakta olup, bu bağlamda dilin dinamik ve canlı bir yapı oluşturduğu ifade edilebilir. Dil, toplumsal üyeler arasında iletişimi sağlayan bir araç olmasının yanı sıra, sosyo-kültürel değerlerin ve normların taşıyıcısıdır (Hammer, 2017).

Göç, hem göçmen bireyler hem de ev sahibi ülkeler açısından çeşitli zorluklar doğuran karmaşık bir olgudur; bu zorlukların başında dil edinimi gelmektedir (Hou ve Beiser, 2006). Göçmenlerin yaşadığı travmatik deneyimler ve göç sonrası karşılaştıkları yaşam güçlükleri, birçok bireyi psikolojik ve ruhsal sorunlarla başa çıkmaya zorlamaktadır (Schiess-Jokanovic ve ark., 2021). Uyum sağlanamadığında, kültürleşme stresi ortaya çıkabilir ve bu durum somatik ya da zihinsel bozuklukların gelişmesine yol açabilir (Moilanen ve ark., 1998). Hedef dilde yeterlilik eksikliği, devlet kurumlarında ve işyerlerinde hizmet sunumunda, ev sahibi ülkede iş bulmada ve göçmenlerin yeni yaşam tarzına ve kültüre adaptasyonunda zorluklara neden olmaktadır. Ayrıca, göçmen öğrencilerin ev sahibi ülkenin eğitim sistemine entegrasyonu, başka bir sorunu gündeme getirmektedir. Bu çocukların okul ve yaşam başarıları, eğitim dilindeki yeterliliklerine bağlıdır. Dolayısıyla, göçmenler ve çocukları için dil edinimi, ev sahibi kültüre entegrasyon sürecinde kritik bir önem taşımaktadır (Li, 2013). Bu bağlamda, göçmenlerin entegrasyonu için dil edinimi zorunlu bir gereklilik olarak değerlendirilmektedir (Esser, 2006). Göç eden bireyler, ev sahibi ülkenin diline göç öncesinde veya sonrasında maruz kalabilmektedir. Göç öncesi dil hazırlık kursları, okullar ve çevrimiçi platformlar aracılığıyla maruz kalmanın, dil edinimi üzerinde olumlu etkiler yarattığı söylenebilir (Adserà ve Pytliková, 2016).

Uluslararası göç bağlamında dil yeterliliğinin kritik bir rol oynadığı anlaşılmaktadır. Göçmenlerin ev sahibi ülkeye başarılı bir şekilde uyum sağlamalarını engelleyen başlıca etmenlerden biri, dil edinimindeki yetersizliklerdir (Li, 2013). Yeterli dil becerilerine sahip olmak, göçmenlerin ev sahibi kültüre daha kolay adapte olmalarını, eğitim, sağlık ve istihdam olanaklarından etkin şekilde yararlanmalarını ve yaşam kalitelerini iyileştirmelerini

sağlamaktadır (Adserà ve Pytliková, 2016). Ev sahibi ülke açısından ise, göçmenlerin dil yeterliliği, daha iyi kültürel ve sosyal uyumun gerçekleşmesini, mevcut iş gücünün daha verimli kullanılmasını ve toplumsal barışın korunmasını desteklemektedir. Göçmenlerin dil yeterliliklerinin her iki taraf için de bu kadar önemli olmasına rağmen, genellikle bu alanda sorunlarla karşılaşmaktadır. Bu nedenle, ev sahibi ülkelerin dil edinimi konusunda etkili politikalar geliştirerek bu süreci verimli bir şekilde yönetmeleri gerekmektedir (Baştürk, 2019).

Bu faktörlerden en çok etkilenen istisnasız çocuklardır. Göçmen çocuklar, öncelikle dil engelleri ile karşı karşıya kalmaktadırlar. Özellikle de okul öncesi dönemi çocuklarının, gelişimsel alanların sağlıklı ilerlemesi açısından kritik bir zaman dilimidir ve göçe maruz kalan çocukların büyüme ve gelişim süreçleri olumsuz etkilenmektedir. Göç sürecindeki zorlayıcı koşullar, çocuklarda bilişsel, dil, sosyal, duygusal, fiziksel ve sağlık yönden derin yaralar açılmasına veya kalıcı zararlar oluşmasına yol açabilmektedir. Dil gelişimi, bireyin doğumundan itibaren devam eden bir süreçtir. Bebek, doğum anından itibaren çevresiyle etkileşime geçmeye başlar, çevresel uyarıcılara tepki verme ve duyduğu sesleri taklit etme yeteneği gösterir. Kısacası, çocuk doğumdan itibaren dil kullanımına ve çevresiyle iletişim kurmaya yönelik bir eğilim sergiler.

GÖÇMEN ÇOCUKLARIN DİL PROBLEMLERİ

Göçmen çocukların eğitim yaşamına entegrasyonlarını engelleyen temel faktörlerden biri, bulundukları hedef ülkenin yerel dilini yeterince bilmemeleridir. Yerel dili yeterince öğreninceye kadar ciddi zorluklarla karşılaşmaktadırlar. Ortak bir dilin eksikliği veya yetersizliği, iletişim açısından önemli etkiler doğurmakta; deyim ve atasözlerinin yanlış anlaşılmasına ve sınıf içindeki iletişimi destekleyen jest ve mimiklerin fark edilememesine neden olmaktadır. Bu bağlamda ortaya çıkan sorunlar arasında: iletişim yetersizliğinden kaynaklanan motivasyon düşüşü, kültürel algılama konusunda eksiklikler, gerekli rehberlik ve danışmanlık hizmetlerinin dil engeli nedeniyle alınamaması, ifade yetersizliğinin neden olduğu öz güven kaybı ve olası dışlanma ile akran zorbalığı, eğitimde önemli bir kriter olan hazırbulunuşluk düzeyinin dil becerilerinin henüz kazanılmamış olması, ders materyali ve kaynaklarının bilmediği bir dilde sunulması ve öğretmenlerle yeterli iletişim kurulamaması yer almaktadır (Chuang vd., 2011:155). Okul öncesi çağındaki çocukların yabancı ülkelere gitmeleri, ana dil öğrenimlerinin yetersiz kalmasına ve ana dillerindeki eğitimlerinin kesintiye uğramasına neden olmuştur. Bu durum, her iki dilin de yeterince öğrenilememesine ve okulda başarısızlık yaşanmasına yol açmıştır.

Göçmen ailelerin çocuklarını okul öncesi eğitime kayıt ettirme konusunda yerli ailelere kıyasla genellikle daha az istekli olduğu gözlemlenmektedir (Leseman, 2002). Bu temel sorun, ailenin ekonomik ve sosyal/kültürel yapısıyla doğrudan ilişkilidir. Özellikle kız çocuklarının okul öncesi eğitim kurumlarına kayıt oranlarının daha düşük olduğu görülmektedir. Sosyal eşitsizlikleri ve uyum sorunlarını azaltmak amacıyla okul öncesi eğitim kurumlarının, genellikle düşünüldüğünün aksine, önemli bir rol üstlendiği vurgulanmalıdır. Küçük yaşta

akranlarıyla etkileşime giren çocuklar, ebeveynlerine kıyasla daha yüksek bir uyum gösterme eğilimindedir. Göçmen çocuklarının eğitime yapılan yatırımların, eğitim sürecinin en erken aşamalarında odaklandığında daha yüksek bir getiri sağladığına dair güçlü kanıtlar mevcuttur (Heckman, 2006).

Göç geçmişi olan çocuklar için ikinci dil becerilerinin kazanılmasındaki güçlükler, doğrudan eğitim başarılarını etkileyebilir. Dillerin çeşitliliği ve dilbilimsel olarak ayrıntılı açıklamaların eksikliği, güvenilir ve geçerli değerlendirme yöntemlerinin geliştirilmesini engellemektedir. Bu durum, ikinci dil öğreniminde zorluk çeken çocukların, dil bozukluğu (SLI) yaşayan çocuklardan ayırt edilmesi gereken tanısız bir ikileme karşı karşıya kalmasına neden olmaktadır. Göçmen kökenli çocuklar, dilsel profilleri açısından SLI'li çocuklara benzerlik gösterebilmektedir. Bu çocuklar, ikinci dil becerilerini edinme sürecinde belirgin sorunlar yaşadıkları için, ana dillerindeki dil değerlendirmeleri büyük önem taşımaktadır. Klinik olarak, dil bozukluklarının çok dilli çocuklarda ve tek dilli çocuklarda benzer prevalans gösterdiği varsayılmaktadır. Ayrıca, çok dilli çocuklar, tıpkı tek dilli akranları gibi, bazı bilişsel zayıflıklar sergileyebilirler. Dil engelleri, ruh sağlığı hizmetlerine erişim, bu hizmetlerin uygunluğu ve kabul edilebilirliği üzerinde çeşitli olumsuz etkiler yaratabilir. Bu engeller arasında zihinsel sağlık sorunlarıyla ilgili damgalama, zihinsel sağlığa fiziksel sağlığa kıyasla daha az öncelik verilmesi ve sağlık sistemi hakkında bilgi eksikliği bulunmaktadır. Küçük yaşta mülteci olanlar, sığınma süreçlerinde tutuklanma ve sınır dışı edilme korkusu yaşayabilirler. Batı Avrupa ülkelerinde, travma tedavisinde yaygın olarak konuşma terapisi uygulanmakta olup, farmakolojik tedavi bu popülasyon arasında daha fazla tercih edilmektedir. Konuşma terapisi sırasında dil engeli, iletişimin ince nüanslarının kaybolmasına neden olabilir. İletişim kalitesini artırmak ve yanlış anlamaları en aza indirmek için, dil engeli söz konusu olduğunda profesyonel tercümanların dahil edilmesi gerekmektedir. Tercümanın cinsiyeti ve etnik kökeni, bu süreçte önemli bir etken olabilir. Tercümanların göçmen mülteci gruplarıyla ilgili deneyimleri, ruh sağlığı hizmetlerine erişim ve bu hizmetlerden yararlanma konusunda güven duygusunu güçlendirebilir. Ayrıca, asimetrik kültürleşme, çocukların ev sahibi ülkenin kültürünü ve dilini ebeveynlerinden daha hızlı öğrenmelerine yol açabilir. Göçün yarattığı finansal, mesleki ve sosyal stres faktörleriyle birlikte bu durum, göçmen ailelerde nesiller arası çatışma ve stresin artmasına zemin hazırlayabilir (Yurt ve Keskin,2021).

Tezcan (1997)'a göre, öğretmenlerin çoğu toplumun orta sınıfından geldikleri ya da bu sınıfa sonradan dahil oldukları için, genellikle orta sınıfın kullandığı dili benimsemektedirler. Bu durum, göç yaşamış ailelerin sosyo-ekonomik olarak yoksul sınıflardan olması nedeniyle, bu ailelerin kullanmış olduğu dilin anlaşılmasında büyük zorluklar yaşanmasına yol açmaktadır. Bu iletişim eksikliği, öğretmenlerin göçmen ailelerle etkili bir şekilde iletişim kurmasını engeller ve dolayısıyla öğrencilerin başarı oranlarını olumsuz yönde etkiler. Sosyal eşitliğin sağlanmasında okulun büyük bir rolü vardır; okullar, öğrenci grupları arasında mevcut eşitsizlikleri artırmak yerine, bu eşitsizlikleri azaltmaya yönelik stratejiler geliştirmelidir. Özellikle eğitimde geri kalan veya başarısız öğrenciler çeşitli destekleyici tedbirlerle desteklenmelidir. Çocukların okul başarısını etkileyen önemli faktörler arasında, aile içindeki iletişim, ebeveynlerin iş yaşamı ve ailenin mensup olduğu sosyal tabakaya özgü eğitim

yöntemleri bulunmaktadır. Genel olarak değerlendirildiğinde, göç yaşamış ailelerin çocukları, daha cezalandırıcı ve sıkı kontrol altında olan eğitim ortamları nedeniyle, diğer sosyal tabakalardaki çocuklara kıyasla okulda daha düşük başarı sergilemektedirler. Ayrıca, ailelerin çocuklarının ders çalışmasına ve ev ödevlerini tamamlamalarına yardımcı olup olmamaları ve çocukların sorularına yanıt verip vermedikleri, aile ile okul başarısı arasındaki ilişki üzerinde etkili bir diğer önemli faktördür. Göç eden çocuklar, öncelikli olarak dil bariyerleri ile karşılaşmaktadır. Çocukların akademik başarıları, ailenin iç iletişim dinamikleri, ebeveynlerin meslekleri ve ailenin ait olduğu sosyal tabakaya özgü eğitim yaklaşımları tarafından önemli ölçüde etkilenmektedir. Genel bir değerlendirme yapıldığında, aile içinde daha sıkı bir disiplin ve kontrol altında olan, elverişsiz bir eğitim ortamında yetişen göçmen çocukların, diğer sosyal gruplardaki çocuklara kıyasla okul başarılarının daha düşük olduğu gözlemlenmiştir.

SONUÇ OLARAK

Yeni bir coğrafyayla tanışmanın en büyük zorluğu, iletişim dilinin farklı olmasıdır. İletişim, insanın temel ihtiyaçlarının karşılanması ve yaşamın sürdürülebilmesi açısından kritik bir rol oynamaktadır. Göçmen çocukların karşılaştığı zorluklar arasında en belirgin olanı, hedef ülkenin yerel dilini yeterince bilmemeleridir. Bu durum, onların okul yaşantısına entegrasyonlarını engelleyen temel bir eksiklik olarak ortaya çıkmaktadır. Elbette, dil sorununun yanında birçok başka sorun da mevcuttur, ancak eğitimle ilgili ilk engelin dil kaynaklı olduğunu belirtmek yerinde olacaktır.

Dil yetersizliğinden kaynaklanan başlıca sorunlar şunlardır: motivasyon eksikliği, kültürel algı sorunları, gerekli rehberlik ve danışmanlık hizmetlerinin etkin bir şekilde sağlanamaması, ifade yetersizliğinden kaynaklanan öz güven kaybı, dışlanma ve akran zorbalığına maruz kalma, ders materyalleri ve kaynaklarının bilinmeyen bir dilde olması, öğretmenle etkili iletişim kuramama ve en önemlisi, eğitim açısından kritik bir kriter olan hazırbulunuşluk düzeyinin dil becerileri bakımından henüz yeterli olmamasıdır.

KAYNAKÇA

Adserà, A., & Pytliková, M. (2016). Language and migration. In *The Palgrave handbook of economics and language* (pp. 342-372). Palgrave Macmillan, London.

- Baştürk, Ş. (2019). Göçmenlere yönelik sosyal politikalar. Sosyal politika içinde (s.486-522). Dora Yayıncılık, Bursa.
- Chuang, S. S., Rasmi, S., Friesen, C. (2011). “Service Providers’ Perspectives On The Pathways Of Adjustment For Newcomer Children And Youth In Canada”. Immigrant Children: Change, Adaptation, And Cultural Transformation, 149-170.
- Cunha, F., Heckman, J., Lochner L., Masterov, D. (2005), “Interpreting the Evidence on Life Cycle Skill Formation”, Working Paper 11331, National Bureau of Economic Research, Cambridge, MA:
- Esser, H. (2006). Migration, language and integration. Wissenschaftszentrum Berlin für Sozialforschung, Berlin.
- Hammer, K. (2017). Sociocultural integration and second language proficiency following migration. In The Linguistic Integration of Adult Migrants: Some lessons from research (pp. 91-96). DeGruyter Mouton, Germany.
- Heckman, J. (2006), "Skill Formation and the Economics of Investing in Disadvantaged Children", Science, Vol. 312, pp. 1900-1902.
- Hou, F., & Beiser, M. (2006). Learning the language of a new country: A ten-year study of English acquisition by South-East Asian refugees in Canada. International Migration, 44(1), 135-165.
- Leseman, P.M. (2002). “Early Childhood Education and Care for Children from Low-income or Minority Backgrounds”, A Paper for Discussion at the OECD Oslo Workshop, June 6-7 2002, OECD, Paris.
- Li, G. (2013). Immigrant language acquisition: An international review. In International Handbook of Migration Studies (pp. 286-297). Routledge.
- Mahmut Tezcan, Eğitim Sosyolojisi. Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları, Ankara 1997, s. 75-90; Ergün, a.g.m.s.90
- Moilanen I, Antero M, Hanna E, Varpu P, Lauri V (1998) Long term outcome of migration in childhood and adolescents. Int J Circumpolar Health, 57: 180-187.
- Schiess-Jokanovic, J., Knäfel, M., Kantor, V., Weindl, D., Schäfer, I. & Lueger-Schuster, B. (2021) Complex post-traumatic stress disorder and postmigration living difficulties in traumatised refugees and asylum seekers: the role of language acquisition and barriers. European Journal of Psychotraumatology, 12(1), 1-11. DOI: 10.1080/20008198.2021.2001190
- Yurt, E. ve Keskin, G. (2021). Göçün çocuklar üzerindeki etkisi. (Ed. Zahide Doğanay). 8th International

Medicine and Health Sciences Researches Congress Tam Metin Kitabı içinde (ss. 2-14).
Asos Yayınları

KARİKATÜR UYGULAMALARINDA GÖÇ YANSIMALARI

Bedia YANIK¹, Doç. Dr. Sevtap KANAT²

¹ İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, ORCID: 0009-0009-3947-950X

² İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, ORCID:0000-0002-9182-0244

ÖZET

Göç, insanlığın geçmişten günümüze farklı nedenlerle gerçekleştirdikleri ve etkisi derinden hissedilen bir olgudur. Göç eylemi; göç eden kişileri ve göç edilen yerleri sosyal, politik, ekonomik ve kültürel anlamda hayatın bütün dinamiklerine etki etmektedir. Özellikle günümüzde farklı sebeplerle artış gösteren pek çok çalışmaya ve tartışmaya konu olan göç olgusu, insanlığa ciddi sorunlar ve trajediler yaşatmaktadır. Göç alan bölgelerde yaşayan bireyler ve göç eden insanlar farklı etkenlere maruz kaldıklarından göç olgusunu farklı yaşayıp farklı tepki vermektedirler. Göç olayının bireysel ve toplumsal alanda yarattığı farklı etkiler, sanat alanında da birtakım yansımalar ve etkiler olarak karşımıza çıkmaktadır. Çünkü sanatın doğası toplumdaki her türlü değişimden etkilenir. Sinema, edebiyat, tiyatro gibi farklı disiplin alanlarında nesne olan göç; karikatür alanında da sıklıkla kullanılmaktadır. Her türlü toplumsal olaylara kayıtsız kalmayan sanatçılar, yaratıcı ve eleştirel bakış açısıyla göç olgusunun acı ve sorgulanabilir yönlerini sanatları aracılığıyla ele alarak farkındalık yaratmaktadırlar.

Karikatür sanatçıları çalışmalarında basit ve anlaşılır uygulama mantığı benimsemektedirler. Konunun mizahi yönden ele alınması düşündürücü bir etki yaratarak toplum üzerinde daha etkili ve daha kalıcı olabilmektedir. Karikatür çizimleri, göç olgusunu temellendirmenin yanı sıra onun derinlemesine incelenmesini de sağlayan önemli bir iletişim aracı olarak hizmet vermektedir. Bu çalışmanın amacı, farklı sosyo kültürel yapıya ve farklı gelir seviyesine sahip toplumların göç olgusuna karşı düşüncelerini karikatür çizimleri aracılığıyla incelemek. Küresel bir sorun haline gelen göç olgusuna yönelik gerçekleştirilen bu araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden literatür taraması yapılmış karikatür sanatçılarının eserleri gösterge bilimsel analiz yöntemiyle incelemesi yapılmıştır.

Çalışmada elde edilen sonuçlara göre sanatçıların toplumsal olaylara kayıtsız kalmadıkları, göçün toplum üzerindeki maddi ve manevi etkilerini estetik bir dille aktardıkları görülmüştür. Ayrıca, karikatürlerin sadece mizahi unsurlar taşımakla kalmayıp, aynı zamanda derin toplumsal eleştiriler ve duygu dışavurumları barındırdığı sonucuna ulaşılmaktadır. Çalışmanın sonuçları, göçle ilgili karikatürlerin, farklı ülkelerdeki sosyal dinamikleri ve kültürel algıları anlamak için değerli birer gösterge sunduğunu ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Göç, göçmen, Kültür, Mizah, Karikatür, Göstergebilim.

TÜRKİYE'YE GÖÇ EDEN AİLELERİN ÇOCUKLARININ RESİM ÇİZİMLERİNDEKİ GÖÇ ALGISI YANSIMALARININ İNCELENMESİ

Yüksek Lisans Öğrencisi, ZEYNEP TOPBAŞ¹

Dr. Öğr. Üyesi ÖZLEM YILMAZ DEMİREL²

¹ Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Temel Eğitim A.B.D. Okul Öncesi Eğitimi Bölümü

- ORCID/ 0009-0007-2571-9117

²Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi,

- ORCID/ 0000-0001-9999-1120

ÖZET

Resim tüm insanlar için bir iletişim aracıdır. Kişi içinde bulunduğu durumu, yaşadığı çevreyi, çevre ile ilişkilerini ve yaşadığı duygu durumları resim aracılığıyla aktarabilmektedir. Çocuklar tarafından çizilen resimler de tıpkı yetişkinler gibi iç dünyalarında yaşadıkları duygu ve düşünce durumlarını yansıtmaktadır. Çizilen resimdeki her detay (renk, figür, orantı) çocuğun düşünce dünyasındaki yansımalarıdır. Bu alanla ilgili pek çok çalışma yapılmış ve çocukların çizmiş olduğu resimler ile çocukların duygu ve düşünce algıları değerlendirilmeye çalışılmıştır. Çocuklar açısından göç süreci beslenme, barınma, eğitim, sağlık gibi pek çok temel unsuru barındırmaktadır. Göçün sonucunda bazen çocuklar ailenin sorumluluğunu üstlenmek zorunda kalabilmektedir. Bu sorumluluk çocuğun eğitim, okul, akran ilişkileri, oyun oynama gibi haklarından uzaklaşmasına da neden olmaktadır. Bunun sonucunda ise göç edilen yeni ortama uyum süreçleri, kendilerini tanıma ve kabul etme süreçleri zor geçebilmektedir. Bu çalışma da ise çocukların yaşadıkları göç sonucunda yeni bir çevreye gelmeleriyle birlikte yaşadıkları duygu durumları, çevre algısı, göç algısı, okul ve arkadaş algısı noktasında yapılan göçün resim yansımalarına ilişkin çalışmalar incelenmiştir. Araştırmanın amacı; göç olgusunun çocukların duygu ve düşüncelerindeki dışa vurum noktasında ortaya koymaktır. Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden doküman inceleme tekniği ile değerlendirilmiştir. Araştırma sürecinde ulusal dergilerde yayınlanan makale ve çalışmalar incelenmiştir. Değerlendirmeye 2014-2024 yılları arasındaki çalışmalar alınarak sınırlılık getirilmiştir. Elde edilen sonuç neticesinde göç eden ailelerin çocuklarında göç algısı, göç sonrası okul algısı, arkadaş ve akran algısı, resim çizimlerine kullandıkları figürlere ve renk seçimlerine yansımaktadır. Çocukların çizdikleri resimlerde okul temasında okul, bayrak, öğretmen, arkadaş figürleri, tercih edilen renklerde göç ettikleri ülkenin bayrak rengi, canlı ve sıcak renkler (sarı, kırmızı, turuncu); diğer unsurlarda ise güneş, ağaç, gökyüzü, bulutlar tercih edilmiştir. Araştırmalar incelendiğinde figür, renk, unsur yansımaları doğrultusunda çocukları anlamada resim etkili bir yöntem olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: göç, çocuk resimleri, resim analizi, göç algısı, göç-okul ilişkisi, göç-arkadaş ilişkisi

1. GÖÇ

Göç konusunda pek çok tanımlama olmakla birlikte en genel tanımı siyasi, ekonomik, toplumsal nedenlerden dolayı bir bölgeden farklı bir bölgeye gönüllü, zorunlu, geçici ya da kalıcı olarak yer değiştirme hareketidir. Bir başka tanıma göre ise bireylerin daha iyi bir yaşam için bulundukları bölgenin imkân yetersizliği nedeniyle daha bir bölge arayışı sonunda gerçekleşen olgudur (Tezelli, Azkeskin, Kabakcıoğlu ve Badem, 2022).

Göçmen tanımı ise yaşadığı çevreyi bazı faktörler gereği terk eden, terk etmek zorunda kalan kişidir. Göç ettikleri bölgenin izni dahilinde göç eden kişiler olarak da bahsedilmektedir. Göç ile birlikte bu durumu yaşayan bireyler yeni bir çevreye adapte olmaya çalışırken bir yanda da hayatta kalma mücadelesi vermektedir. Hayatta kalma, risk alma durumları yeni gittikleri çevreye göre değişkenlik göstermektedir. Temel ihtiyaçların karşılanmasıyla hayata tutunma süreleri paralellik göstermektedir.

Göçten etkilenen en önemli grup çocuklardır. Okul çağı dönemindeki bir çocuk için bu süreç diğer yaş gruplarına göre daha zor geçebilmektedir. Yeni bir çevre, sosyal ve psikolojik süreçler, yerleşim yerine alışma süreci gibi pek çok unsur eğitim hayatında gecikmelere neden olmaktadır. Kritik yaş döneminin geçmesi ile çocuk göç ettiği bölgenin farklı dil kullanımı ile çevreye uyumu da zorlaşabilmektedir (Alan, Çomut ve İpek, 2020).

2. ÇOCUK ve RESİM

Resim tüm bireyler için bir iletişim aracıdır. Birey için bulunduğu çevreyi, yaşadığı toplumu, çevre ile ilişkilerini ve yaşadığı duygu durum ve çatışmaları resim ile aktarabilmektedir. Çocuklar da tıpkı yetişkinler gibi dil ile aktaramadıklarını çoğu zaman çizdikleri resimler ile yansıtır. Çocuk resimleri, sadece sanatsal olarak anlam ifade etmemekle birlikte çocukların duygularını, düşüncelerini, iç çatışmalarını hatta geleceğe yönelik hayalleri hakkında ipuçları vermektedir (Yavuzer, 2021).

Çocuklar konuşma diline geçmeden önce resim ile iç içedir. Çocukların dilden önce ilk iletişim aracı resimdir. Çocuk gelişim dönemi itibarıyla olgunlaşmayla birlikte basit karalamalar yapmaktadır. Yapmış olduğu bu karalamalar başlangıçta bilinçsiz, rastgele karalamalar iken gelişimle birlikte bilinçli çizimler haline gelmektedir.

Her bireyin gelişim düzeyi ve gelişimi farklılık göstermektedir. Ancak sanat gelişimindeki dönemler ile bireyin gelişim dönemleri paralel ilerlemektedir. Bireyler pek çok alanda farklı gelişim gösterse de resim gelişim aşamalarında da belli gelişim hiyerarşisi olduğu için resim çizimlerinde benzer ilerlemeler yaşamaktadır (Savaş, 2014).

Çocukların resim gelişim aşamalarını Avusturyalı bilim insanı Victor Lowenfeld açıklamıştır. Lowenfeld bireyin kendini sanatla ifade ederken büyük haz duyduğunu ifade etmiştir. Lowenfeld resim gelişim aşamalarını “Sanatsal Gelişim Evreleri” olarak şu şekilde açıklamıştır. (Halmatov, 2020).

- Karalama Evresi (2-4 yaş)
- Şema Öncesi Evre (4-7 yaş)
- Şematik Evre (7-9 yaş)
- Gerçekçilik Evresi (9-12 yaş)
- Görünürde Doğalcılık Evresi (12-14 yaş) (Yavuzer,2021).

2.1. Victor Lowenfeld- Resim Gelişim Aşamaları

Karalama Evresi (2-4 yaş): Başlangıçta kontrolsüz olarak başlayan karalama dönemi bireyin gelişimi ve olgunlaşma gibi unsurlarla birlikte kontrollü karalamalar olarak devam etmektedir. Çocuklar 18.ay civarı sayfada çeşitli işaretlemeler yapmaktadır. Bu aşamaya pek çok araştırmacı karalama evresi tanımı yapmaktadır. El-göz koordinasyonun artmasıyla birlikte kontrolsüz olan karalamalar amaçlı ve koordineli hale gelmektedir (Güven, 2009; Yavuzer, 2021).

18.aydan sonra çocuk üç parmağı ile tuttuğu kalemle sayfa üzerinde çizikler yapmaya başlar. Daha sonra kalemi tüm avuç içiyle sıkı sıkı tutar. Bu tutum şekli çocuk için daha rahattır. Kalemi avuç içiyle sıkı sıkı tutan çocuk omuz hareketiyle birlikte karalamalar yapmaktadır. Kolu bu şekilde kullanıyor olması kaba motor gelişimidir (Güven, 2009). Olgunlaşma ile birlikte çocuk çizimlerinde daha kontrollü, daire, yuvarlamalar gibi şekiller de yapmaya başlayacaktır. 3 yaş civarı benlik gelişimi ile çizimlerde basit insan resimleri oluşmaktadır. Baş çevresinden çıkan el ve ayaklar resimlerde dikkat çekmektedir. Kocabaş olarak da adlandırılan bu çizim karalama döneminin önemli çizimlerindendir.

Şema Öncesi Evre (4-7 yaş): 4 yaş ile başlayan bu dönemde çizimlerde insan figürü sıkça görülmektedir. Başlangıçta iki boyutlu olan çizimlerde yaş ilerledikçe vücut detayları meydana gelmektedir. Benmerkezciliğin yoğun olduğu 5 yaş civarında çocukların çizimlerinde insan, ağaç, ev gibi unsurlara da rastlanmaktadır (Keskin, 2021). İnsan çizimlerinde en dikkat çeken ise çizimlerin önden çizim olmasıdır. Benmerkezci bakış açısıyla çizim yapan çocuğun resimleri ön profilden oluşmaktadır. Dönemde en çok dikkat çeken unsurlardan biri de saydam resim çizimidir. Çocuk resimlerinde bir kadının hamilelik durumunu çizerken karnında bebek röntgeni şeklinde ifadeler kullanabilmektedir (Yavuzer, 2021). Dönem sonuna doğru yer/gök çizgisi resimlerde görülmeye başlamaktadır.

Şematik Evre (7-9 yaş): Şematik evre ile birlikte insan çizimlerindeki ayrıntılar artmaya başlamaktadır. Çocuk kendine özgü insan çizimleri sergileyebilmektedir. Vücut için önemli gördüğü parçaları abartırken önemsiz gördüğü parçaları silik ya da küçük çizebilmektedir. 7 yaşla birlikte yer/gök çizgisi belirginleşmektedir. Kâğıdın üst kısmını gökyüzü, alt kısmını yer çizgisi olarak kullanmaya başlamaktadırlar. Bu iki çizgi arasında çizilen unsurlar çocuk gözünde aynıdır ve çizimlerdeki büyüklükler aynı olabilmektedir. Çizimlerinde insan figürü ve uçak unsuru aynı büyüklükte olabilmektedir (Ekinci, 2008; Yavuzer, 2021).

Gerçekçilik Evresi (9-12 yaş): Bu dönemdeki çocuk kendisinin birey olduğunu ve toplumun bir üyesi olduğunun farkında olarak çizimler yapmaktadır. Çizimlerinde ayrıntılar belirgin ve gerçeğe uygundur. Resimde daha çok toplumsal olaylar, toplumu ilgilendiren güncel konular, özel günler ve bayramlar gibi temalar bulunmaktadır. Konu seçimlerinde cinsiyet faktörü de dikkat çekmektedir. Kız çocukları çiçek, bebek gibi unsurlar çizerken erkekler araba, uçak,

asker gibi figürleri tercih etmektedir. Çizimlerde estetik kaydı görülmektedir. Bu bağlamda kullanılan renk, gölgelendirme, ara renk seçimi gibi öğelerinde dikkat çektiği söylenebilir (Avara, 2019).

Görünürde Doğalcılık (12-14 yaş): Yaş itibarıyla ergenlik döneminde denk gelen görünürde doğalcılık dönemi, mantık dönemi olarak da adlandırılmaktadır. Bu dönemde çocuklar kendi istekleri ile resim çizmek istemeyebilirler. Genellikle yönlendirme veya cesaretlendirme ile resim çizdikleri görülmektedir. Çizimlerinde dikkat çeken bir diğer faktör ise eleştirel düşüncenin resme yansımasıdır. Çocuk bulunduğu toplum ya da çevre etkisiyle duygu durumundaki eleştirel yaklaşımını çizimleri ile yansıtmaktadır (Halmatov, 2020).

2.2. Çocuk Resimlerindeki Ayrıntılar

Çizgi: Karalama döneminde başlangıçta gelişigüzel olan ilerleyen süreçlerde gelişimle birlikte amaçlı hale gelen şekillerdir. Olgunlaşma ve kas gelişimi ile çocuk kalemi daha kontrollü tutmaya başlamaktadır. Şema öncesi döneme gelindiğinde çizgiler insan figürüne dönüşmektedir. Çizilen daire şeması kafayı, düz çizgiler gövdeyi ifade etmektedir. 5 yaş civarında insan figürlerinde kafadan çıkan el ve ayaklar görülmektedir. Yaş ve gelişim ilerledikçe figürlerde göz, parmak, kulak gibi ayrıntılar oluşmaktadır (Malchiomi, 2005; Savaş, 2014).

Renk: Karalama döneminde kontrolsüz şekillerin ortaya çıkarken çocukta renk kavramı ve renk seçimi yoktur. Renk kullanımında özgürce seçimler yaparak amaç olmaksızın boyalamalar yapmaktadır. Gerçeğe uygunluk kaygısı olmadan canlı ve parlak renk seçimleri görülmektedir. Şema öncesi dönemle birlikte renk seçiminde çevresinde gördüğü nesneleri gerçeğe uygun olarak ağacın gövdesini kahverengi, güneşi sarı renge boyamaktadırlar. Ancak tüm figürlerin rengi gerçeğe uygun değildir. Şema dönemi ile birlikte renk kullanımında gerçeğe uygunluk artmaktadır (Dilci, 2017; Avara, 2019).

Orantı: Karalama döneminde çizgisel hareketler olsa da şekillerde orantıdan bahsedilemez. Şema öncesi dönemle birlikte 4-5 yaş civarında insan figürlerinde baş ile gövde bir arada çizilirken baş gövdeye oranla daha büyük çizilebilir. Bu dönemde çocuk önem verdiği kişi ya da nesneleri büyük çizerken önemsiz gördüğü unsurları da oldukça küçük çizme eğilimi gösterebilir. Yaş ve dönem ilerledikçe kas gelişimiyle birlikte çizimlerde ayrıntılar artarken nesneler gerçeğe uygun oranda çizilmektedir (Aydın, 2006; Avcı, 2020).

Mekân / Perspektif: Karalama döneminde henüz mekân algısı ve perspektiften bahsedilemez. Sayfada çizilen şekiller çocukların mekân algısı geliştikçe ortaya çıkmaktadır. Bu durumda 4 civarından görülmektedir. Şema öncesi dönemde mekân algısı gelişmeye başlamaktadır. Çocuklar bu dönemde çizdikleri figürleri yer zeminine yakın çizmektedir. 5-6 yaş civarı ile şekiller tüm sayfada geniş alanda yer almaktadır. Yeni bir dönemle birlikte çocuklarda oluşan yer ve gök çizgisiyle birlikte şekiller bu zeminlere göre oluşmaktadır. Örneğin evler yer zemine yakinken, uçak güneş gibi unsurlar gök çizgisine yakındır. Dönem sonlarına doğru ufuk çizgisi ile uzaktaki nesneler küçük çizilmeye başlayabilir (Malchiomi, 2005; Savaş, 2014).

2.3. Çocuk Resimlerindeki Figür ve Nesneler

Çocuk resimlerinde inceleme ve değerlendirme tek bir imge üzerinden yapılmamaktadır. Çocuğun resimlerindeki figür ve nesneler yaşadığı çevre, aile yapısı, teknolojik gelişmeler gibi pek çok unsurun yansıması olabilmektedir. Resimdeki unsurlar değerlendirirken çocuklara resim hakkında sorular sorulmalı ve resmin bütünü kapsamlı olarak incelenmelidir. Resimdeki unsurların kullanımı bazen duygu durumunun yansıması olarak da görülebilmektedir.

Çocuğun yaptığı resimlerde kendini duygularını dışa vurmada kullandıkları simgeler önemli yer tutmaktadır. Resim etkinliğindeki her bir simge, yaşantıdan yansıyan imgedir. Bu imgeler çocuğun çevresindekileri algılamasının ürünüdür (Ekinci, 2008; San, 1979).

Şemsiye: Resimde yağmurlu bir havada, anne ve babası ile çizilmiş bir şemsiye figürü varsa bu normal bir değerlendirmedir. Yağmur olmadığı halde çizilen bir şemsiye anneye bağlılığı temsil edebilmektedir (Paktuna Keskin, 2012).

Merdiven: Resimlerde çizilen merdiven hedef ve bir amacı ifade etmektedir. Çocukların resimlerinde görülen merdiven unsuru sorumluluk almaya hazır hale geldiği olarak değerlendirilebilir (Savaş, 2014).

Çatı: İnsan figürlerinde başı temsil etmektedir. Bütün problemlerin temelinde baş temsil edildiği gibi çözümü de başı temsil etmektedir. İnsan için baş ne kadar önemliyse çatı da ev için oldukça önemlidir. Bu bağlamda çatı duyguların yoğunluğunu ifade etmektedir. Çatı unsuru renkle birlikte değerlendirilmektedir. Kırmızı renkli bir çatı mutluluğu temsil ederken siyah bir çatı mutsuzluğu, karamsarlığı ifade edebilmektedir (Paktuna Keskin, 2012; Savaş, 2014).

Ağaç: Resimlerdeki ağaç unsuru evle birlikte değerlendirilmektedir. Ağacın gövdesi kolları, dalları ise elleri temsil etmektedir. Ağacın üzerindeki meyveler bireyin hayal ve hedefleri hakkında ipuçları verebilmektedir. Ağaç bazen de aileyi temsil etmektedir. Ağacın kökleri, meyveleri, yaprakları insan neslini ifade edebilmektedir (Ekinci, 2008; Çankırılı, 2022).

Güneş: Okul öncesi dönem çocukları için güneş anneyi temsil etmektedir. Genel olarak resmi bütününe bakılarak güneş hakkında yorum yapılmalıdır. Güneş bazen yarım bazen bulutların ardında çizilirken bazen de hiç çizilmeyebilir. Bu durumda resmin bütününe bakılarak anne ile ilişkiler gözden geçirilmelidir (Çankırılı, 2022).

3. GÖÇ ALGISI

Çocuklardaki göç algısı, özellikle göçmen çocuklarda yeni bir ülkedeki arkadaşlık ilişkileri, okul ve eğitim süreci belirleyici olmaktadır. Çünkü çocuklar akranlarıyla bu süreci yaşayarak topluma uyumu kolay ya da zor geçirmektedir. Yine aynı şekilde göçmen çocukların yeni ülkeye alışma sürecinde en önemli etkenlerden biri okul ve eğitimidir. Okul ortamı, eğitimciler ve akranlar ile göçmen çocukların farklı kültürü tanıma, o kültür ile etkileşimi ve sosyal beceriler kazanması etkilenmektedir. Bu bağlamda çocukların göç ve göçmenlikle ilgili duygu ve düşünceleri anlamak için resim etkili bir yöntemdir. Çocuk resimleri üzerine yapılan araştırmalarda göçmen temalarında okul algısı, arkadaş algısı ve oyun algısı üzerine çalışmalar bulunmaktadır.

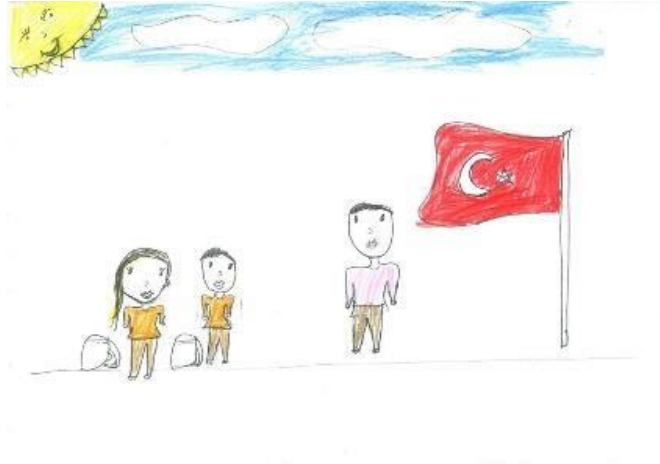
3.1. Göç ve Okul Algısı

Okul çocuklar için, günlük yaşamında daha önce karşılaşmadığı ve tanımadığı pek çok olgunun bir arada olduğu bir ortamdır. Bu ortamda çocuk yeni kuralları, topluma ait değerleri ve sosyalleşmek için gereken etmenlerle tanışmaktadır. Bu bağlamda;

Alan, Çomut ve İpek (2020)’in yapmış olduğu “Okul Çağındaki Göçmen Çocukların Okula Ait Algılarının Resimlerle Karşılaştırılması” çalışma ile göçmen çocukların okul algısı üzerine resim aracılığıyla incelemeler yapılmıştır. Bu çalışma Türkiye’ye göç eden ailelerdeki çocuklardan 10-14 yaş arasındaki okula giden 8 çocuk ve okula gitmeyen 8 çocuk olmak üzere toplam 16 çocuk ile çalışma yapılmıştır. Araştırma nitel bir araştırma olup deneysel desen kullanılmıştır. Araştırma İstanbul ili Sarıyer, Fatih, Kağıthane ve Küçükçekmece ilçelerinde gerçekleştirilmiştir. Yapılan çalışmada çocuklara verilen A4 kâğıdı ve renkli boyalar dağıtılıp her iki gruba da “Bir Okul Çiz” yönergesi verilmiştir. Çizilen resimler, okul algısı, çizilen figür ve nesneler üzerinden değerlendirme yapılmıştır. Çocukların resimleri incelendiğinde okul figürü üzerinde kapı, pencere, bayrak, merdiven, perde, perdede çiçek, pencereye çizilmiş insan ve okul çizilmeme durumu gibi unsurlara rastlanmıştır. Okul figürünün etrafında ise güneş, çocuk, ağaç, öğretmen, top, bayrak, çiçek, gökkuşağı gibi unsurlara rastlanmaktadır.

Görsel 1

Görsel 2

Yukarıda belirtilen Alan, Çomut ve İpek (2020)'in yapmış olduğu “Okul Çağındaki Göçmen Çocukların Okula Ait Algılarının Resimlerle Karşılaştırılması” çalışmasından alınan Görsel 1’deki resme göre okula giden ve ülkelerinin bayrak resmini çizen çocukta yeni ülkede okula uyum sağlamada zorluk yaşadığı belirtilirken Görsel 2’deki resmi yapan çocuk ise resimde bayrak, arkadaşları ve öğretmenini çizmeyi tercih etmiştir. Resim hakkında sorular sorulduğunda ise İstiklal Marşı Töreni olduğunu ifade etmiştir. Bu çocuğun resim hakkındaki ifadeleri de dikkate alındığında yeni ülkedeki okula ve çevresine uyum sağladığı belirtilmiştir.

Görsel 3

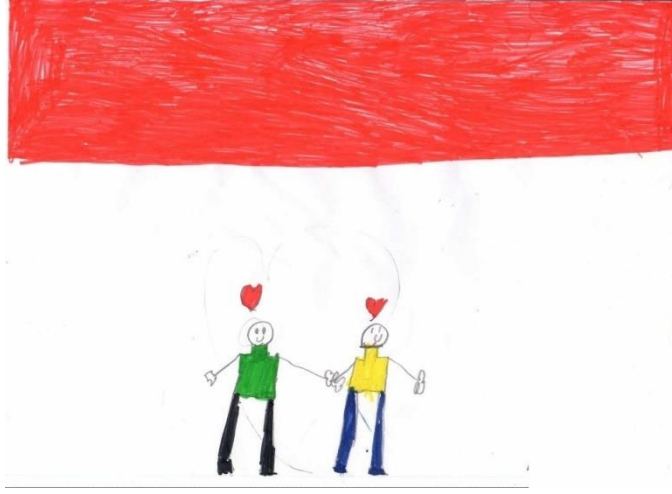
Görsel 4

Yukarıdaki Görsel 3'e göre okula gitmeyen çocuk okul binasını ve öğretmenleri gittiği camii hocası ile bağdaştırmıştır. Çizimde güneş, bulut, ağaç, pencerede insanlar ve çiçek gibi unsurlara yer vermiştir. Görsel 4'te ise okula gitmeyen çocuk resimde ev ile okul arasına yol çizmiştir. Okula servis ile gitmek istediğini belirten çocuk, okula gidiş gelişi detaylı hayal etmektedir. Okul yanına ev çizmesi ise kendini güvenli ortama alma isteğini yansıtmaktadır. Sonuç olarak okula gitmeyen çocukların okul hakkındaki düşünceleri resme daha renkli yansımaktadır.

3.2. Göç ve Arkadaşlık Algısı

Çocukların sosyal beceriler kazanması istemli ya da istemsiz bir düşünce olup davranışlardan meydana gelen bir süreci temsil etmektedir. Çocuklardaki sosyal gelişim olgusu çevre ve arkadaş etkileşimi sonucu olmaktadır. Başlangıçta aile ile başlayan sosyalleşme süreci arkadaş edinerek çevre ile şekillenecektir (Tezelli, Badem, Azkeskin ve Kabakcıoğlu, 2022).

Bu görüşlerden yola çıkarak, Tezelli, Badem, Kabakcıoğlu ve Azkeskin (2022)'in yapmış olduğu “Türkiye’ye Göç Eden Suriyeli Ailelerin Çocuklarının Çizdikleri Resimlerde Arkadaşlık Kavramının İncelenmesi” çalışmaları ile göçmen çocukların arkadaşlık algısı üzerine resim aracılığıyla incelemeler yapılmıştır. Çalışma 2021-2022 eğitim öğretim yılında İstanbul’un Beylikdüzü İlçesinde ilkokul kademesindeki 30 Suriyeli öğrenciler yapılmıştır. Araştırma nitel bir çalışma olup olgubilim deseni kullanılmıştır. Çalışma için çocuklara A4 kâğıt, kalem, silgi, renkli kalemler verilmiştir. “Arkadaşlık denince aklınıza ne geliyor?” sorusu sorularak çocuklardan arkadaşlık temalı resim yapmaları istenmiştir. 40 dakikalık ders saati kadar süre tanınmış ve ders bitinde resimler toplanarak çocuklardan resimleri hakkında bilgi alınmıştır. Çalışmada resim çizmek istemeyen çocuk bulunduğu için 25 çocuğun resmi değerlendirilmeye alınmıştır. Çalışma da resimlerde estetik kaygısı duyulmadan çizimlere, kullanılan renk ve figürlere odaklanılmıştır.

Görsel 5

Görsel 6

Yukarıda belirtilen Tezelli, Badem, Kabakcıoğlu ve Azkeskin (2022)'in yapmış olduğu “Türkiye’ye Göç Eden Suriyeli Ailelerin Çocuklarının Çizdikleri Resimlerde Arkadaşlık Kavramının İncelenmesi” çalışmasından alınan Görsel 5 ve Görsel 6 resim çizimine göre öğrencilerin arkadaşlık temalı resim yansımaları olumlu tasvir edildiği sonucuna varılmıştır.

Görsel 7

Görsel 8

Çalışmadan alınan Görsel 7 ve Görsel 8 de ise çocuk resimlerindeki bakış açısı değerlendirme sonucuna göre Görsel 7 çiziminde uzak bakış açısı gözlemlenirken Görsel 8’de yakın bakış açısı yansımaktadır.

4. Göç ve Çocuk Temasında Yapılan Araştırmalar

Avcı (2020) “9-14 Yaş Çocukların Resimsel Anlatımlarında Göç ve Göçmenlik Algısı” başlıklı yüksek lisans tezinde, çocukların göç ile ilgili algısı, okul algısı, yeni ülkedeki çevre algısı hakkında algıları incelenmiştir. Resimlerinde savaşın etkilerini, yaşadıkları korku, üzüntü, kaygı gibi duyguları yansıttıkları görülmüştür. Resimleri incelendiğinde ise valizleriyle kaçan insanlar, savaş uçakları, yaralıları gibi imgelere rastlanmıştır.

Akça (2021) “Mülteci Çocukların Resimlerinde Oyun Algısı” araştırma çalışmasında çocukların göç algısının oyun ile ilişkilendirilerek resim ile aktarılması sağlanmıştır. Hatay ilinde 32 çocuk ile yapılan araştırmada çocuklara “Severek oynadığın bir oyunun resmini çizer misin?” yönergesi verilmiştir. Resimler renk, figür, savaş imgeleri üzerinden değerlendirme yapılmıştır. Ayrıca çocuklara çizdikleri resim hakkında sorular sorularak değerlendirme detaylandırılmıştır. Çocukların çizdiği resim için verdiği bir yanıtta “Çocuklar oyun oynarken dikkatli olmalı yoksa başı belaya girer ve üzerine ateş topu gelebilir” cevabı ile çocukların göç ve oyun algısını resimlerine yansıttıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Atmaca ve Aydoğdu (2021) “İlkokul Öğrencilerinin İmgeleminde Göç ve Göçmen Çocuklar” araştırmasında 4.sınıf öğrencilerinden göç ve göçmenlik konusunda resim çizmeleri istenmiştir. Çizilen resimler belirli kategori ve temalara göre sınıflandırılarak değerlendirme yapılmıştır. Savaş ve şiddet, doğal afet ve ekonomik nedenler olarak belirlenen tema sınıflandırmasına göre inceleme yapılmıştır. Savaş ve şiddet kategorisinde silahlar, bomba, yıkılan şehirler; doğal afet

kategorisinde deprem, kuraklık; ekonomik nedenler kategorisinde ise yoksulluk imgelerine rastlanmıştır.

Tatlıcıoğlu (2019) “Suriyeli Çocukların İyi Olma Hallerinin İncelenmesi- Altındağ Örneği” doktora tezi incelendiğinde göçe maruz kalan çocuklar maddi durum, eğitim, ev ve çevre koşulları, arkadaş ilişkileri, okul ilişkileri ve öznel iyi olma hali açısından değerlendirmeye alınmıştır. Araştırmada çocuklar üzerindeki sağlık ve sosyal dışlanma etkisi üzerinde durulmuştur. Göç ettikleri ülkeye kendi kültür, gelenek ve yaşam biçimlerini götürdükleri için başlangıçta dışlanma hissettikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Avara (2019) “Savaş Nedeniyle Göçe Maruz Kalmış 9-12 Yaş Arası Suriyeli Mülteci Çocuk Resimlerinin Psikolojik ve Plastik Açıdan Yorumlanması” yüksek lisans tezi incelenmiştir. Bu çalışmada çocuklara “Mutlu çocuk resmi çizer misin?” yönergesinden sonra “Mutsuz çocuk resmi çizer misin?” yönergesi verilerek çocukların resimleri incelenmiştir. Çocukların resimleri renk, figür, kâğıt kullanımı açısından incelenip resimlerdeki imgeler ile değerlendirilmiştir. Mutlu çocuk temasındaki resimlerde Türk Bayrağı imgesinin sıklıkla kullandığı ve güven duygusunun temsil edildiği sonucuna ulaşılmıştır.

5. SONUÇ ve ÖNERİLER

Göç bir ülkeyi, toplumu, insanları derinden etkileyen bir olgu olup bu gruplardan en çok etkilenen ise çocuklardır. Yeni gidilen bir ülkenin kültürüne, geleneklerine, yaşam şartlarına ve toplumuna uyum sağlamak oldukça zordur. Çocuklar bazen bu yeni sürece alışmak için direnç gösterebilir. Bu durumun en sağlıklı ve kolay atlatılması arkadaş çevresi ve okul ile sağlanabilir. Bu nedenle yetişkinlere önemli sorumluluklar düşmektedir. Yeni gelinen ülkedeki eğitim yöneticileri, öğretmenler ve toplumda yaşayan diğer insanlar göçmen çocukların bu süreci olumlu atlatmaları için destek olmalıdır. Okullarda göçmenlerle ilgili Psikolojik Danışman ve Rehberlik Hizmetleri artırılmalıdır. Göçmen olmayan ve göçmen öğrenciler arasındaki arkadaşlık bağının gelişmesi için çeşitli etkinlik ve faaliyetler yürütülmelidir. Göçmen çocukların uyum zorluğu yaşamaması ve dil problemleri için kurslar verilmelidir. Her iki ülkedeki ilişkilerin olumlu ilerlemesi için kültürel faaliyetlerin sıkça yapıldığı örf, adet ve yöresel etkinliklerin olduğu çalışmalar yapılmalıdır. Göçmen çocukların dil ile aktaramadıkları iç dünyasındaki çatışma ve duygularını açığa çıkarmak için resim, oyun gibi yöntemlerle kendilerini ifade etmelerine olanak sağlanmalıdır. Sonuç olarak yapılan araştırmalar neticesinde göçmen çocukların kendilerini, ifade edemediklerini ya da ifade etmek istemediklerini resim ile yansıttıkları görülmektedir. Ayrıca göç etmemiş, ülkede yerleşik olarak yaşayan çocuklar üzerindeki göç olgusunun çocuklar üzerindeki sosyal duygusal etkisine de benzer şekilde çocuk resim çizimleriyle çalışma yapılmalıdır.

KAYNAKÇA

Alan, S., İpek, M., Çomut, E. (2021). *Okul Çağındaki Göçmen Çocukların Okula Ait Algılarının Resimlerle Karşılaştırılması*. IBAD Sosyal Bilimler Dergisi, (11), 435-456.

Akça Pekşen R. (2021). *Mülteci Çocukların Resimlerinde Oyun Algısı*. Manas Sosyal Araştırma Dergisi, (10), 1694-7215.

Arısoy, A. *İlkokullarda Resim İş Eğitimi ve Karşılaşılan Sorunlar* (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1997.

Atmaca, T. & Çelik, K. (2024). *İlkokul Öğrencilerinin İmgeleminde Göç ve Göçmen Çocuklar*. Uluslararası Mülteci Hakları Derneği, Araştırma Makalesi. (9). 2149-4398.

Avara, S. *Savaş Nedeniyle Göçe Maruz Kalmış 9-12 Yaş Arası Suriyeli Mülteci Çocuk Resimlerinin Psikolojik ve Plastik Açından Yorumlanması*. (Yüksek Lisans Tezi). Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hatay, 2019.

Avcı, N. & Topçu, D., *Aile Sosyolojisi*. Eraslan, L. (Edt). *Ailede Çocuk ve Ebeveyn İlişkileri*. Anadolu Üniversitesi Yayını. Eskişehir, 2020

Aydın, D. *7-12 Yaş Grubu Çocukların Resimlerinde Kullandıkları Benzer Biçimler*. (Yüksek Lisans Tezi). Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir, 2006.

Çankırılı, A., *Çocuk Resimlerinin Dili*. Uğurböceği Yayınları. İstanbul, 2020.

Çetin, O. *7-11 Yaş Arası Özel Gereksinimli Öğrencilerin Aile İçi İlişkilerinin Resim Analizi Yoluyla Betimsel Olarak İncelenmesi- Sultanbeyli Örneği* (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Aydın Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2018.

Dilci, T. *Çocuk Resimlerini Okuyabilmek Sorunlar ve Çözümler*. Eğitim Yayınevi, Konya, 2017.

Ekinci, B. *Göçe Maruz Kalmış 9-11 Yaş Çocukların Kendilerini Dışa Vurma Açısından Resimlerinin Yorumlanması* (Yüksek Lisans Tezi). İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya. 2008.

Güven, G. *Okul Öncesi Çocuklarının İnsan ve Aile Resmi Çizimlerinin Değerlendirilmesi*. (Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 2009.

Halmatov, S., *Çocuk Resimleri Analizi ve Psikolojik Resim Testleri*. Pegem Yayıncılık, Ankara, 2020.

Keskin, G. *Anne Baba Tutumları ve Farklı Aile Tutumlarına Sahip 4-6 Yaş Çocuklarının Resimlerine Yansıyan Aile Özelliklerinin Analizi*. Aydın Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul, 2021.

Kırıñoğlu Tekin, O. *Sanatta Eğitim*. Ütopya Yayıncılık. Ankara, 2019.

Malchiodi, C.A., *Çocukların Resimlerini Anlamak*. Epsilon Yayınevi, İstanbul, 2005.

Paktuna Keskin, S. *Çocuk Çizgilerindeki Giz- Çöp Çocuk*. Boyut Yayıncılık, İstanbul, 2012.

Savaş, İ. *Çocuk Resmi ve Bilinçaltı*. İstanbul Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2014.

Tatlıcıoğlu, O. *Suriyeli Çocukların İyi Olma Hallerinin İncelenmesi- Altındağ Örneği*. (Doktora Tezi) Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2019.

Tezelli, S., Badem, A., Azkeskin, A., Kabakcıoğlu, G., (2022). *Türkiye'ye Göç Eden Suriyeli Ailelerin Çocuklarının Çizdikleri Resimlerde Arkadaşlık Kavramının İncelenmesi*. SOBİDER Sosyal Bilimler Dergisi, (9), 426-443.

Yavuzer, H., *Resimleriyle Çocuk*. Remzi Kitabevi, 26. Baskı, İstanbul, 2021.

ÇAĞDAŞ ENSTELASYON SANATINDA GÖRÜLEN GÖÇ GÖSTERGELERİNİN GÖSTERGEBİLİM ÇÖZÜMLEMELERİ

Doç. Dr. Rasim SOYLU

<https://orcid.org/0000-0001-7136-1928>

Sakarya Üniversitesi, Sanat Tasarım ve Mimarlık Fakültesi, Sakarya / TÜRKİYE

ÖZET

Göç ilk insanlardan itibaren başlayan bir dünyaya yayılım olarak da tanımlanabilir. Tarihin her döneminde görülen göç olgusu coğrafi şartlar, yaşam koşulları, doğal felaketler, kıtlık, savaş ve salgın hastalıklar gibi nedenlere dayanabilirler. Yeni bir yere taşınmak ve yeni bir yaşam biçimi geliştirmek kulağa hoş gelmekle birlikte aslında pek çok sorunları da beraberinde getirmektedir. Özellikle bir felaketten kaçmak için insanların kalabalık gruplar halinde göçleri sırasında çok olumsuzluklar yaşanmaktadır. Bazı insanlar göç sırasında canları ve yakınlarını kaybederlerken beraberinde sahip oldukları mülklerini, mal varlıklarını ve kültürel birikimlerini de kaybetmektedirler. Tarihte yaşanan kavimler göçüyle birlikte özellikle coğrafi keşifler ile birlikte yeni keşfedilen yerlere büyük göç dalgaları başlamıştır. Savaşlar ve istilalar da büyük göçlere sebep olmuştur. Yirmi birinci yüzyıla gelindiğinde ne yazık ki modernizme rağmen insanlığın büyük problemlerine çözüm bulunamamış ve göç olgusu da bütün acı yönleriyle devam etmiştir. Sanat insanların duygu ve düşüncelerinin dışavurumu olarak göç olgusunu da bir tema ve konu olarak ele almıştır. Renk ve biçimler yanı sıra göç sembolleri de sanat eserlerine yansıyan göç göstergeleri olmuşlardır. Enstelasyon sanatı modern sanat içerisinde yer alan çok boyutlu bir ifade biçimidir. Önceleri üç boyutlu eşyalarla başlayan mekan düzenlemesi günümüzde dijital görüntü, ses, hareket ve performanslarla birlikte çok disiplinli bir sanat türüne dönüşmüştür. Göç göstergeleri olarak tanımlanabilecek üç boyutlu nesnelerin yanı sıra görüntü, ses ve hareketin de yer aldığı enstelasyonlar, insanlara göç olgusunun etkilerini yakından gözlemleme olanağı sunmaktadır. Bu çalışmada çağdaş sanat içerisinde yer alan bazı enstelasyonlarda görülen göç göstergeleri göstergebilim çözümleme yöntemlerinden yararlanılarak incelenecektir. Belirtisel, sembolik ve görsel göstergelerin düz anlam, yan anlam ve derin anlam çözümlemesi yapılacak, ayrıca karşıt anlamlar şeması ve eyleyenler şemasından yararlanılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Göç, Enstelasyon, Gösterge, Göstergebilim Çözümleme

SEMIOTICS ANALYSIS OF MIGRATION SIGNS SEEN IN CONTEMPORARY INSTALLATION ART

Abstract

Migration can also be defined as a world spread that started with the first humans. The phenomenon of migration, which has been seen in every period of history, may be based on reasons such as geographical conditions, living conditions, natural disasters, famine, war and epidemics. While moving to a new place and developing a new lifestyle sounds nice, it actually brings with it many problems. Many negativities occur especially when people migrate in large groups to escape from a disaster. While some people lose their lives and relatives during migration, they also lose their property, assets and cultural accumulation. With the migration of tribes throughout history, especially with geographical discoveries, great waves of migration to newly discovered places began. Wars and invasions also caused great migrations. In the twenty-first century, unfortunately, despite modernism, no solution could be found to the major problems of humanity and the phenomenon of migration continued with all its painful aspects.

Art has also dealt with the phenomenon of migration as a theme and subject as the expression of people's feelings and thoughts. In addition to colors and shapes, migration symbols have also become indicators of migration reflected in works of art. Installation art is a multidimensional form of expression within modern art. Space arrangement, which first started with three-dimensional objects, has now turned into a multidisciplinary art form with digital images, sound, movement and performances. Installations that include images, sounds and movements, as well as three-dimensional objects that can be defined as migration indicators, offer people the opportunity to closely observe the effects of migration. In this study, migration indicators seen in some installations in contemporary art will be examined using semiotic analysis methods. Denotative, connotative and deep meaning analysis of indexical, symbolic and visual indicators will be made, and the schema of opposite meanings and the schema of actants will be used.

Key Words: Migration, Installation, Sign, Semiotic Analysis

1. Giriş

Gösterge görünen anlamı dışında başka bir şeyi gösteren şey olarak tanımlanır. Göstergebilim ise göstergeleri inceleyen bir bilim dalı olarak kurulmuştur. Önceleri dilbilim alanında düşünülürken daha sonra bütün bilim alanlarını kapsayacak şekilde genişlemiştir. Göstergeler dil göstergeleri ve dil dışı göstergeler olarak ikiye ayrılmaktadır. Ayrıca belirti (index), görüntü (icon) ve sembol (symbol) olmak üzere üç tür göstergeden söz edilebilir. Göstergebilim göstergelerin oluşum ve gelişimi dışında anlamlama üzerine de çalışır (Rifat, 2013: 113).

Her göstergenin görünen düz anlamları yanı sıra yan anlamları da vardır. Hatta her gösterge, kökeni ve etimolojisi dışında mitolojik, dinsel, sosyolojik veya psikolojik derin anlamları çağrıştıracaktır. Ayrıca her gösterge pozitif anlamı dışında negatif yani karşıt anlamlarına da gönderme yapar. Göstergebilim sanat, edebiyat, sinema, tiyatro, iletişim, medya, moda ve toplumsal alanlarda gösterge çözümleme yöntemi olarak kullanılabilmektedir (Akerson, 2006,15).

Özellikle sanat eseri çözümlemesinde bir sanat eleştirisi yöntemi olarak da düşünülebilir. Bir sanat eseri her şeyden önce kendisi bir göstergedir. Kendisini yaratan sanatçısını, onun yaşadığı dönemi ve sanat akımını gösterir. Ayrıca sanat eseri üzerindeki renkler ve biçimler de birer göstergedir. Her türlü görsel gösterge ve sembolik ifade de birer gösterge olarak ele alınabilir ve çözümlenebilir. Sanat eseri çözümlemelerinde anlam çözümleme şeması, karşıt anlamlar şeması, Gremias'ın eyleyenler şeması ve göstergebilimsel dörtgen şemasından yararlanılır (Soylu, 2021, 43-44).

İngilizce “Installation” kelimesinden Türkçeye geçen enstalasyon, yerleştirme sanatı olarak tanımlanabilir. Aslında bir çeşit kurma ve kurulum olan enstalasyon, gerçek ve sanal nesnelerle bir mekan düzenlemesi olarak da tarif edilebilir. Enstalasyon sanatı modern sanat içerisinde özellikle yirminci yüzyılın ikinci yarısından itibaren bütün dünyada gelişen disiplinler arası bir sanat pratiğidir (Taştan, 2018:49).

Enstalasyonu bir sanatçının estetik ve anlamsal kaygılarla bir veya birden çok nesneyi bir mekan içerisinde kurgulaması ve yerleştirmesi olarak tanımlamak da mümkündür. Enstalasyonda sanatçı-nesne, nesne-mekan, sanatçı-nesne-mekan, nesne-seyirci, mekan-seyirci, sanatçı-nesne-mekan- seyirci ilişkisi iç içe olabilir. Sanatın geldiği noktada seyirci de sanatın içerisinde yer almakta ve bir parçası olabilmektedir. Toluyağ'a (2020,104) göre “Enstalasyon sanatı, izleyicinin katılımıyla deneyimlenen ve birçok farklı disiplinden de beslenen bir eylemdir”.

Göç bir canlının yaşadığı bölgeden ayrılıp başka bir bölgeye geçmesi olarak tanımlanabilir. Bu yer değiştirme isteyerek olabileceği gibi istemeyerek veya zorunluluk olarak da meydana gelebilmektedir. Hayvanlar hatta bitkiler mevsim ve doğal şartlar sebebiyle göç ederler. Ancak insanların göçlerinde doğal ve coğrafi şartların dışında savaş, afetler, felaketler, kıtlık, ekonomik koşullar, salgın hastalık ve sürgünler de yer alabilir (Gülbüz, 2016: 8).

İnsanlar için göç sadece bir mekan değiştirme değildir. Göçün insanlar üzerinde hem psikolojik hem de sosyolojik etkileri vardır. Her göç beraberinde kültürel ve kimlik problemleri yaratır (Ekici ve Tuncel, 2015, 10). İnsanlar pek çok zenginliklerini ana vatanlarında bırakarak göçerler. Göçle beraber manevi bazı değerlerini de kaybedebilirler. Göç edilen yeni mekan vatan olarak benimsemek için birkaç kuşak adaptasyon sorunu yaşamaktadır.

Temur Koran (2017: 5) göçü şöyle tarif eder: “Göç insanları ait olduğunuz topraklardan zorunlu olarak kopartıp yeni coğrafyalara sürüklemekle kalmaz, aynı zamanda geçmiş ve gelecek arasında (bir nevi arafta) kalmaya mahkûm eder”.

2. Göç Konulu Enstelasyonlar

Sanatçı sorunları seyretmez aynı zamanda çözüm de üretmeye çalışır. Toplumsal olayları yansıtan sanat eserleri arasında göç konusu üzerinde önemle durulması gereken bir insan hakları farkındalığı oluşturmaktadır. Göç teması işleyen çok sayıda enstelasyon çalışması yapılmıştır. Bu enstelasyonlarda göç ve göçmen sorunlarıyla ilgili her türlü nesne, görüntü, ses ve performans kullanılmaktadır. Göçün bireysel ve toplumsal etkilerinin ele alındığı enstalayon çalışmalarında seyirci de kompozisyona dahil olabilmekte ve bu insan hakları problemine karşı dikkat çekilmektedir.

Atalay’a (2021, 74) göre göç temalı enstelasyonlar “Çağdaş sanatın göç yolculuğunu konu edinmesi, duyarlılık temelli olarak değerlendirebilir. Sanatçıların tepkilerini aktardıkları çalışmalar, radikalce göstergeleri açık y a da daha kapalı kavramlar üzerinden aktarabilmektedir”.

Çinli sanatçı Ai Weiwei, 2016 yılında Berlin’de Konzerthaus binasının girişinde can yelekleriyle yaptığı "Güvenli Geçiş" isinli, enstelasyonu büyük bir ilgi görmüştür. Ai Weiwei, Akdeniz’de göç sırasında boğulma tehlikesi geçiren mülteci ve göçmenler sorununa dikkati çekmek için Berlin’de Konzerthaus binasının dış sütunlarını mültecileri simgeleyen can yelekleriyle kaplamıştır. Büyük umutlarla yola çıkan ve denizde boğularak yaşamını kaybeden mültecileri anmak için Konzerthaus binasının girişindeki sütunlara çok sayıda can yeleği yerleştirmiştir. Ai, ayrıca sütunların arasına da üzerinde “Güvenli geçiş” yazan bir şişme bot

yerleştirmiştir. Ai bu çalışması için Midilli adasında toplanan yaklaşık 14 bin can yeleğini kullanmıştır (Başay, 14.02.2016).

Görsel 1. Ai Weiwei, Berlin Konser Evi. Fotoğraf: AA/ Mehmet Kaman, URL 1.

Gizli kimliği ile dünya çapında tanınan grafiti ve stencil sanatçısı Banksy'nin Disneyland'ı hicv eden Dismaland adını verdiği tematik parkında içinden göçmenlerin bulunduğu botlarla oynanabilen bir havuz tasarlamıştır. Özellikle Akdeniz'de boğulan göçmenlere gönderme yapan Banksy dünyanın bu trajediyi görmezden geldiğini düşünmektedir (Demirel, 2020: 92).

Görsel 2. Banksy, Dismayland. URL 2.

İsviçreli sanatçı Christoph Buchel'in 2019 yılında 58. Uluslararası Venedik Bienali'nde sergilediği Barca Nostra adlı tekne gerçekbir göç trajedisinde oluşmaktadır. Bu tekne, 2015 yılında Akdeniz'de göçmenleri taşıırken batan ve yüzlerce kişinin ölümüne sebep olan teknenin bizzat kendisidir (Uçar, 2023, 266).

Görsel 3. Christoph Büchel, “Barca Nostra/ Teknemiz” Venedik Bienali. 2019, URL 3.

Guy Wouete’nin *Sur le Chemin de l’immigration* adını verdiği enstalasyonunda göç yolunda yitirilen yaşamlara gönderme yapmaktadır. Sınırları koruyan dikenli teler aslında canların ecel celladı olmuştur. Telerin önündeki yüzlerce ayakkabı kaybedilmiş canların sembolüdür. Pet şişeler ise en temel gereksinimlerini sağlayamayan ve temiz içme suyu bile bulamayan göçmenlere gönderme yapmaktadır.

Görsel 4. Guy Wouete, *Sur le chemin de l’immigration*, Galerie 23, Amsterdam, 2010, (URL 4)

Fotoğraf sanatçısı Tom Kiefer sınırda el koyulmuş eşyalardan oluşan, *El Sueño Americano / Amerikan Rüyası* çalışması göçmenler üzerine yapılmış bir projedir. Göçmenler ve sığınma arayanlar tarafından taşınan ve ABD Gümrükleri ve Sınır Koruması tarafından ele geçirilen

kişisel eşyaların fotografik bir belgelemesidir. ABD/Meksika sınırından. ABD sınır görevlileri bu eşyaların gerekli olmadığını veya potansiyel olarak ölümcül olduğunu düşündü. Kiefer, izleyicinin bu fotoğrafları anlatılmamış ve bilinmeyen hikâyeler, kısa kesilmiş insan yolculuklarının işaretleri olarak değerlendirmesini istemektedir. Daha iyi bir yaşam aramak için çölde tehlikeli yolculuğa çıkanlara şefkat ve empati kuran kişisel bir bağlantı yaratmaya çalıştığı da söylenebilir (URL 5).

Görsel 5. Tom Kiefer, El Sueño Americano / Amerikan Rüyası, 2003-2014, URL 6.

Göçmenlerin eşyalarından enstalasyon yapan diğer bir sanatçı da Arbela Dorman'dır. Londra'daki St. James Kilisesi'nde, Midilli kıyılarından toplanan yüzlerce kıyafeti kilisenin tavanından aşağıya avize gibi sarkıtarak göçmenlerin dramına farkındalık yaratmak istemiştir (Uçar, 2023, 269).

Görsel 6. Arabella Dorman, Askıya Alınmış Eşyalar Enstalasyonu, 2017, Londra St James's Kilisesi URL 7.

Kendisi de göçmen sorunları yaşamış Suriye’li sanatçı Mohamad Hafez Mülteji Bavulu adını verdiği bir seri enstalasyon çalışması ile mültecilerin ve göçmenlerin kimlik sorunlarına değinmiş, maddi ve manevi kayıplarına dikkat çekmek istemiştir URL 8.

Görsel 7. Mohamad Hafez, Unpacked: Refugee Baggage, 2003-2011, URL 9.

Kendisi de göçmen olan ve Londra’da yaşayan Suriye’li diğer bir sanatçı İssam Kourbaj da mülteci ve göç dramına dikkat çeken enstalasyonlar çalışmaktadır.

Görsel 8. İssam Kourbaj, Karanlık Sular Yanan Dünya Enstalasyonu, 2017, British Museum Londra, URL 10.

3. Göç Temalı Enstelasyonların Göstergebilim Çözümlemeleri

Göç temalı enstelasyonlarda gösterge olarak incelenebilecek çok sayıda renk ve biçim öğeleri yanı sıra simgesel ve görüntüsel göstergeler vardır. Bunlar içerisinde en çok göze çarpanlar bavul, kapı, deniz, fırtına, ateş, bot, sandal, duvar, dikenli tel, sınır, sınır güvenlik, sahil güvenlik, göçmenlerin eşyaları, giysiler, ayakkabılar, can yelekleri, eldivenler, su şişesi gibi çok sayıda nesne ve figür gösterge olarak ele alınabilir. Ayrıca umut veya umutsuzluk, özgürlük ya da esaret gibi kavramları yansıtan renkler de birer gösterge olarak çözümlenebilir.

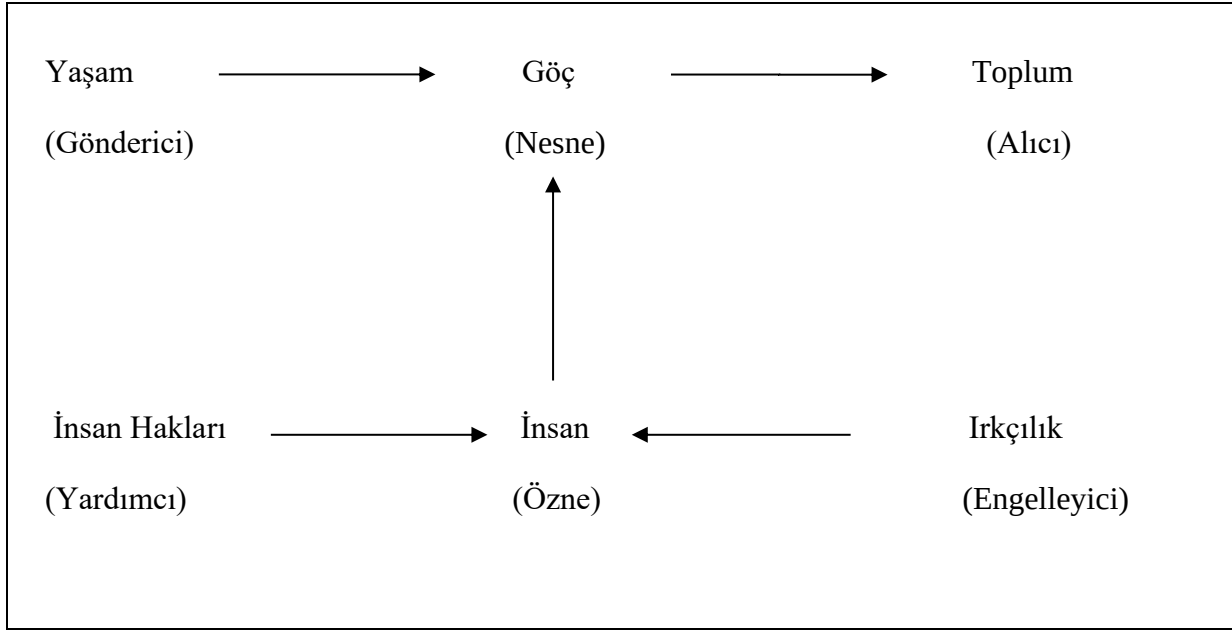
Çizelge 1: Göç Göstergelerinin Düz anlam, Yan anlam ve Derin Anlam Şeması

Göstergeler	Düz Anlam	Yan Anlam	Derin Anlam
Siyah-Beyaz	Renk	Umutsuzluk, Drama, Trajedi	Renk Psikolojisi, İdeoloji
Turuncu	Renk	Kurtulma Ümidi, Yaşam Mücadelesi	Renk Psikolojisi, İdeoloji
Kırmızı	Renk	Tehlike, Heyecan,	Renk Psikolojisi, İdeoloji
Bavul	Eşya	Yolculuk, Göç, Özlem	Psikoloji, Ekonomi
Kapı	Mimari Eleman	, Girmek, Çıkmak, Yolculuk, Göç,	Psikoloji, Psikanalizm, İdeoloji,
Otomobil	Araç	Gelmek, Gitmek, Yolculuk, Göç,	İdeoloji, Ekonomi
Deniz	Su	Aşılması Zor Olan	Coğrafya, Jeopolitik
Bot-Tekne	Deniz Aracı	Göçmenler, Mülteciler	İdeoloji, İnsan Hakları
Can Yeleği	Boğulmaktan Korunma Giysisi	Göçmenler, Mülteciler	İdeoloji, İnsan Hakları
Ayakkabı	Giysi	Zaruri İhtiyaçlar	İdeoloji, Ekonomi
Eldiven	Giysi	Zaruri İhtiyaçlar	İdeoloji, Ekonomi
Dikenli Tel	Sınır Koruma Aracı	Kaçak Göçmenler, Mülteciler, Kaçakçılık	İdeoloji, İnsan Hakları
Sınır	Coğrafi Alanların Kenar Çizgileri	Kaçak Göçmenler, Mülteciler, Kaçakçılık	İdeoloji, İnsan Hakları
Ateş	Yakma	Tehlike, Felaket	İdeoloji, Ekonomi
Su Şişesi	Eşya	Zaruri Ve Yaşamsal İhtiyaçlar	İdeoloji, Ekonomi

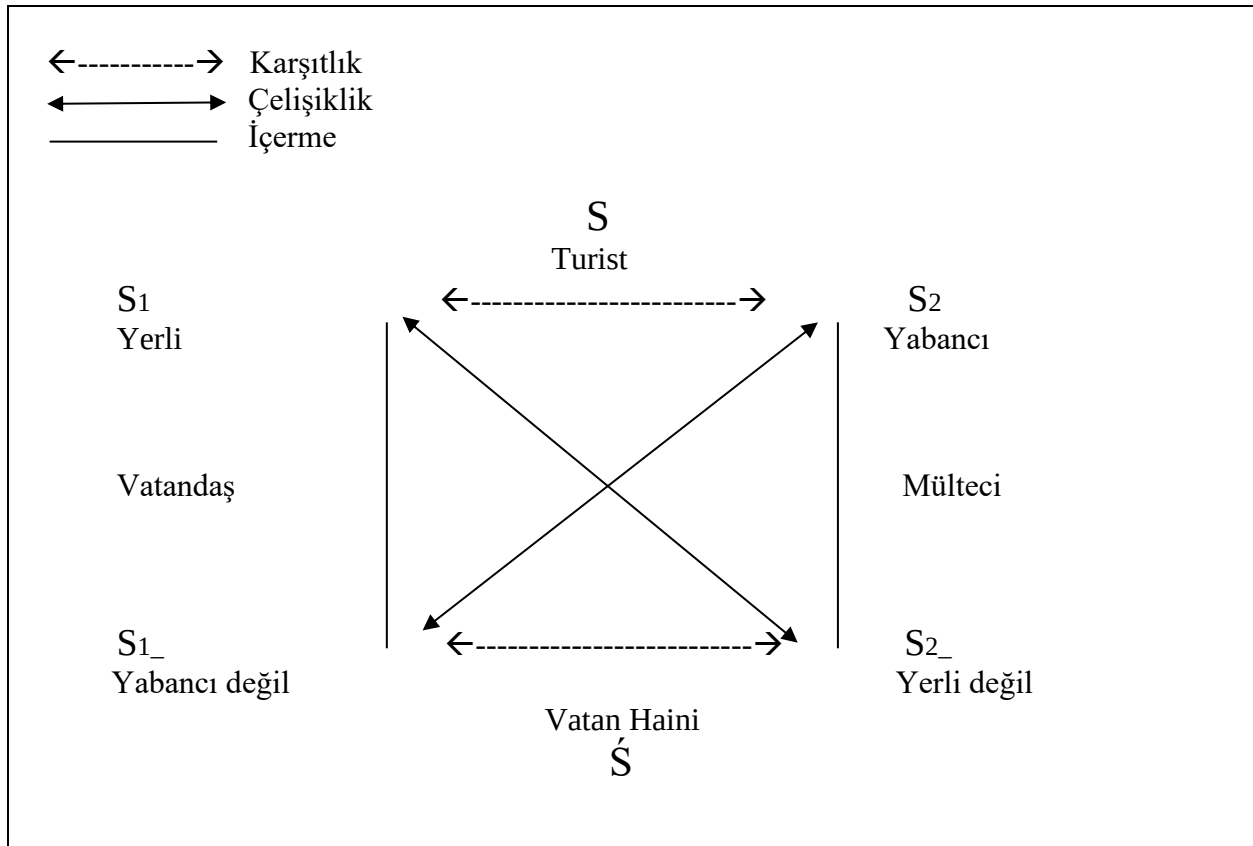
Çizelge 2: Göç Gösterge Çözümlemelerinde Ortaya Çıkan Temel Karşıtlıklar (Batu,2011: 134-Günay, 2012: 105).

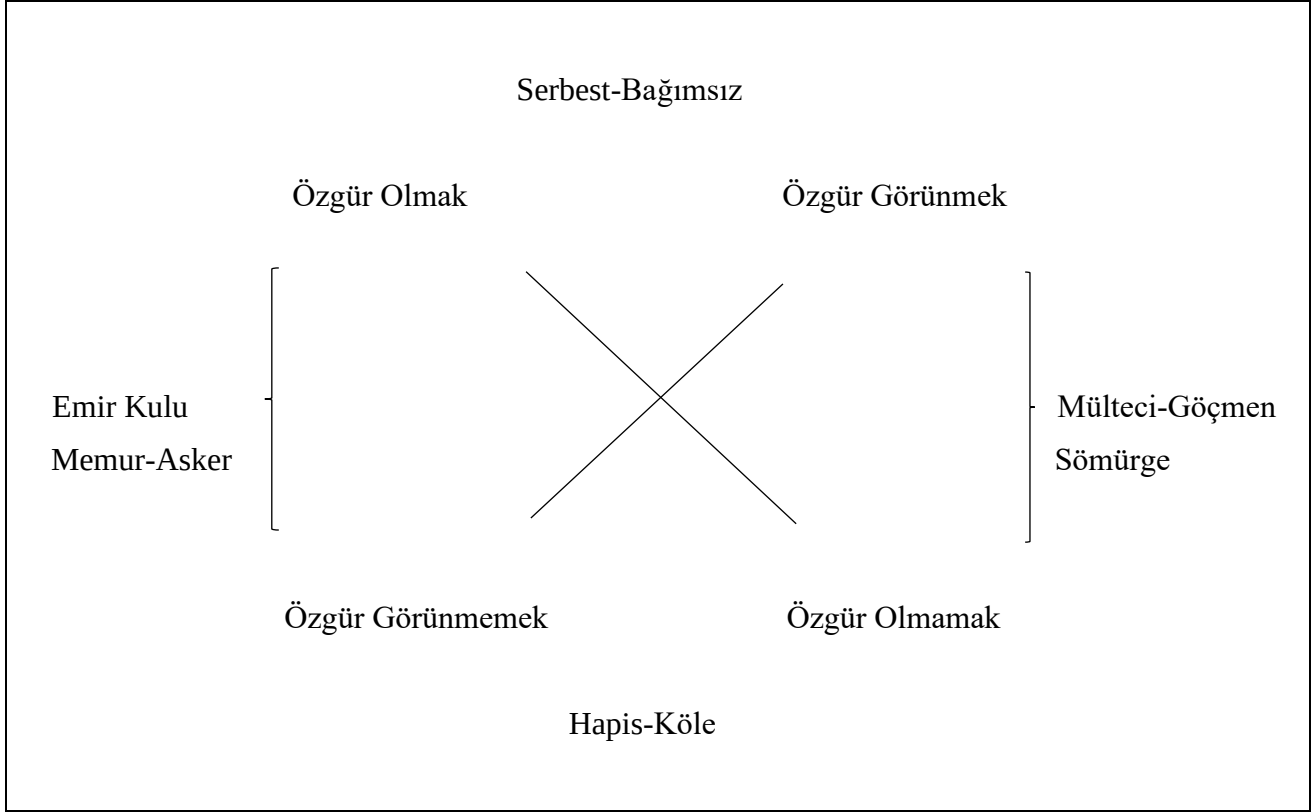
Göçmen	Yerleşik
Özgür	Tutsak
Yaşam	Ölüm
İnsani	İnsanlık dışı
Savaş	Barış
Terör	Huzur
Umut	Umutsuzluk
Aydınlık	Karanlık
Açlık	Tokluk
Acz ve Zaaf	Güç ve Kudret
Zaruri İhtiyaç	Gayr-ı Zaruri İhtiyaç

Çizelge 3: Göç Göstergesinin Eyleyenler Şeması (Rifat, 2009:74).

Çizelge 4: Göstergebilimsel Dörtgen Uygulama Şeması (Gremias, 1987: 49-56).

Çizelge 5: Göstergebilimsel Dörtgen Uygulama Şeması (Gremias, 1987: 110).

4. Sonuç

Göstergebilim göstergeleri inceleyen bir bilim dalıdır. Pek çok bilim dalında kullanıldığı gibi sanat alanında da sanat eserlerini incelemek ve çözümlemek için kullanılmaktadır. Sanat eserinin kendisi de sanatçısının ve yapıldığı dönemin sanat anlayışının bir göstergesidir. Sanat eseri üzerinde belirtisel, görüntüsel ve simgesel göstergeler yer alır. Göstergebilim yöntemi ile sanat eseri üzerinde yer alan bu göstergeler çağrıştırdıkları düz anlam, yan anlam ve derin anlamlara göre çözümlenirler. Göstergeler karşıt anlamlarına da gönderme yapabilirler. Ayrıca Gremias'ın Eyleyenler Şemasından da göstergelerin çözümlenmesinde yararlanılabilir.

Göç ilk insanlardan beri süregelen en önemli toplumsal olaylardan birisidir. Özellikle zorunlu göçler ve ilticalar insanların psikolojik ve sosyol yaşamında derin travmalar bırakır. Sanat eserleri güzelliklerin yanı sıra trajik ve dramatik olayları da konu edinebilir. Göç teması da sanatın içerisinde bu yönleriyle yer almaktadır. Türk sanatında naif bir ressam olarak yer alan İbrahim Balaban da çok sayıda göç temalı resim çalışmıştır. Bu çalışmada Balaban'ın Mavili Göç adlı resmi ele alınmış ve göstergebilim çözümleme yöntemiyle incelenmiştir.

Kaynaklar

- Akerson, F., Göstergebilime Giriş, İstanbul: Multilingual Yayınevi, 2006.
- Atalay, M. C. Proje Olarak, "Göç" Teemalı Yerleştirme (Enstalasyon), Transnational Press London, Editör: Tilbe, A. & Atalay, M. C., Basım sayısı:1, Sayfa sayısı:215, ISBN:978-1-80135-111-9, Bölüm Sayfaları:70 -91, 2021.
- Başay, E. (14.02.2016). Berlin Konser Evi sütunları can yelekleriyle donatıldı, <https://www.aa.com.tr/tr/kultur-sanat/berlin-konser-evi-sutunlari-can-yelekleriyle-donatildi/521038> 11.02.2022.
- Demirel, H. (2020). Çağdaş Sanatta Göç Teması, Uluslararası Beşeri Bilimler ve Sanat Dergisi, Cilt 1 Sayı 1, s. 87-104.
- Ekici, s. Ve Tuncel, G. Göç ve İnsan, Birey ve Toplum Dergisi, Bahar, C. 5. S. 9, Sf. 9-21, 2015.
- Gürbüz, M. (2016). Türkiye’de Göç Olgusu (1950-1960) Ve Türk Resmine Yansıması, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü.
- Koran, T. (2017). Sergi Kataloğu, İstanbul, Evin Sanat Galerisi.
- Rifat, M (2013). Xx. Yüzyılda Dilbilim Ve Göstergebilim Kuramları,1.İstanbul: YKY.
- Soylu, R. Sanat Eseri Çözümlemeleriyle Göstergebilim. Ankara: Pegem Akademi, 2021.
- Taştan, R. T. (2018). Türkiye’ de Çağdaş Sanatta Yerleştirme (Enstalasyon) ve Kültür, Gazi Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Resim Anasanat Dalı. Sanatta Yeterlik Tezi, Ankara.
- Toluyag, Dilek. “Sanat Pratiğinde Enstalasyon, Mekan ve Nesne”. Akademik Sanat, vol. 5, no. 11, 2020, pp. 101-14.
- Uçar, M. Güncel Sanat Pratiğinde Göç Kavramı, Conference Book, Barcelona Academy 1st International Conference On Migration Studies, January 25 - 28, 2023.
- URL 1. <https://www.aa.com.tr/tr/kultur-sanat/berlin-konser-evi-sutunlari-can-yelekleriyle-donatildi/521038> 22.07.2024.
- URL 2. <https://www.sueddeutsche.de/kultur/themenpark-dismaland-wie-banksy-disneyland-sieht-1.2615924> 22.07.2024.
- URL 3. https://de.wikipedia.org/wiki/Barca_Nostra 22.07.2024.

- URL 4. <http://histart.over-blog.com/2016/03/l-ailleurs-chez-guy-wouete.html> 22.07.2024.
- URL 5. <https://coconinoarts.org/exhibitions/tom-kiefer-el-sueno-americano/> 22.07.2024.
- URL 6. <https://www.theartchemists.com/avant-garde-tom-kiefer-sueno-americano-project/> 22.07.2024.
- URL 7. <https://www.theguardian.com/world/2017/dec/13/artist-arabella-dorman-refugees-clothing-london-church-highlight-crisis> 22.07.2024.
- URL 8. <https://law.yale.edu/yls-today/news/unpacking-unpacked-mohamed-hafez> 22.07.2024.
- URL 9. <https://www.yatzer.com/unpacked-refugee-baggage> 22.07.2024.
- URL 10. <https://www.arabbritishcentre.org.uk/whatson/dark-water-burning-world-the-island-of-lesbos-the-boats-of-syria/> 22.07.2024.

İBRAHİM BALABAN'IN MAVİLİ GÖÇ RESMİNİN GÖSTERGEBİLİM ANALİZİ**Doç. Dr. Rasim SOYLU**<https://orcid.org/0000-0001-7136-1928>

Sakarya Üniversitesi, Sanat Tasarım ve Mimarlık Fakültesi, Sakarya / TÜRKİYE

Prof. Dr. Mustafa DİĞLER<https://orcid.org/0000-0002-0784-4463>Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi, Sanat Tasarım ve Mimarlık Fakültesi, Karaman/
TÜRKİYE**Özet**

Göç insanların kendi istekleriyle ya da zorunluluklar sebebiyle bir yerden başka bir yere mekan değiştirmesidir. Kendi istekleriyle olduğunda heyecan verici ve romantik olan göç zorunluluklar söz konusu olduğunda hüznü ve acı vericidir. Özellikle de ana vatanlarını terk etmek zorunda olanlar için göç en az üç nesil sürecek bir travma anlamına gelmektedir.

Göç eyleminin gerçekleşmesi büyük zorluklar ve sıkıntılar yaşanan bir süreçtir. Göçün gerçekleşmesinden sonra ise daha uzun sürecek bir adaptasyon ve uyum süreci de göçün beraberinde ortaya çıkar. Göç sırasında yaşanan can ve mal kayıpları yanı sıra kimlik ve değerlerin de değişime uğraması uzun vadede telafisi zor sorunları ortaya çıkarır.

Resimlerinde göç teması işleyen sanatçılar göçün zorlukları yanında kültürel kayıplara da dikkat çekmektedirler. Türk resminin duayen sanatçılarından İbrahim Balaban resimlerinde göç konusunu ele alırken daha çok göç sırasında yaşanan zorlukları ele almaktadır. Belgesel olarak da nitelendirilecek bu resimler, ülkemizdeki göç olgusunu hiç bitmeyen bir dram olarak tasvir etmektedir.

Bu araştırmanın amacı İbrahim Balaban'ın resimlerinde görülen göç göstergelerinin incelenmesi ve çözümlenmesidir. Yöntem olarak göstergebilimden yararlanılacaktır. Göstergebilim yirminci yüzyılda göstergeleri inceleyen bir bilim olarak kurulur. Gösterge kendisinden başka bir şeyi gösteren şey olarak tanımlanır. Göstergeler, belirtisel gösterge, görsel gösterge ve sembol gösterge olarak üçe ayrılır. Sanat eserleri de göstergebilimden

yararlanılarak incelenebilmektedir. Bir sanat eserinde renkler, biçimler ve semboller gösterge olarak ele alınmakta ve çözümlenmektedir.

Bu çalışmada İbrahim Balaban'ın Mavili Göç resminde görülen göç göstergeleri göstergebilim anlam çözümleme şeması, karşıt anlamlar şeması, eyleyenler şeması ve göstergebilimsel dörtgen şemasından yararlanılarak çözümlenecektir. Göç göstergelerinin çözümlenmesi özellikle görsel göstergelerin göç olgusunu tanımlaması ve etkilerini yansıtması açısından çok önemlidir.

Anahtar Kelimeler: İbrahim balaban, Göç, Göstergebilim, Göstergebilim Çözümleme Yöntemi

SEMIOLOGICAL ANALYSIS OF İBRAHİM BALABAN'S BLUE MIGRATION PAINTING

Abstract

Migration is the movement of people from one place to another, either voluntarily or out of necessity. Migration, which is exciting and romantic when it is voluntary, is sad and painful when it comes to obligations. Especially for those who have to leave their homeland, migration means a trauma that will last at least three generations.

The act of migration is a process with great difficulties and troubles. After migration occurs, a longer adaptation and adjustment process occurs along with migration. In addition to the loss of life and property during migration, the change in identity and values creates problems that are difficult to compensate for in the long term.

Artists who use the theme of migration in their paintings draw attention to cultural losses as well as the difficulties of migration. While İbrahim Balaban, one of the doyen artists of Turkish painting, deals with the issue of migration in his paintings, he mostly deals with the difficulties experienced during migration. These pictures, which can also be described as documentaries, depict the phenomenon of immigration in our country as a never-ending drama.

The aim of this research is to examine and analyze the migration indicators seen in İbrahim Balaban's paintings. Semiotics will be used as a method. Semiotics was established in the twentieth century as a science that studies signs. A sign is defined as something that indicates something other than itself. Indicators are divided into three groups: indexical indicator, visual

indicator and symbolic indicator. Works of art can also be examined using semiotics. In a work of art, colors, shapes and symbols are considered and analyzed as indicators.

In this study, the migration indicators seen in İbrahim Balaban's Blue Migration painting will be analyzed using the semiotic meaning analysis scheme, opposite meanings scheme, actants scheme and semiotic quadrilateral scheme. Analyzing migration indicators is very important, especially in terms of visual indicators defining the phenomenon of migration and reflecting its effects.

Key Words: İbrahim balaban, Migration, Semiotics, Semiotics Analysis Method

1. GİRİŞ

Bireysel yaşam da toplumsal yaşam da zorluklar ve mücadeleler ile başlar. İnsanlar hatta diğer canlılar da yaşamak için zorlu yaşam koşullarıyla mücadele ederler. Beklenmedik olaylar ve felaketler insanların problemlere çözüm arayışlarını ve yaratıcı fikirlerini geliştirir.

Yaşamında mücadeleyi elden bırakmayan ve toplumsal dayanışma içerisinde olanlar hayatta kalmaya devam ederler. Pes edenler ve mücadeleyi bırakanlar yok olmakla karşı karşıya kalırlar. Bazı doğal veya toplumsal felaketlere karşı göç etmek doğanın yaşam kanunları arasında yer almaktadır. Hayvanların bile göç ederek varlıklarını sürdürdükleri bir dünyada insanların da bazı durumlarda göç etmeleri kaçınılmazdır.

Göç bireysel veya toplum olarak yer ve mekân değiştirme olarak tanımlanmaktadır. Bu yer değiştirme ile birlikte hem birey hem de toplum üzerinde anlam ve değerler bağlamında da değişimler yaşanmaktadır. Hem terk edilen yerler hem de yerleşilen yeni mekânlar bu değişimden etkilenmektedirler (Ekici ve Tuncel, 2015, 10).

Sanat sadece güzel ve estetik olan ile ilgilenmez. Trajik ve acı verici olaylar da sanatın konusu olabilir. Özellikle toplumsal olayların etkisi sanat tarihinde oldukça sık görülmektedir. Savaşlar, doğal felaketler, salgın hastalıklar ve göç gibi toplumsal olaylar sanat tarihinde pek çok sanat eserine yansımıştır.

Türk sanatında sosyal içerikli ve toplumsal gerçekçilikle resim yapan çok sayıda sanatçı vardır. İbrahim Balaban da bunlardan birisidir. Onun sanat eğitimi hapishanede ideolojik suçlamalarla yatmakta olan Nazım Hikmet ile başlamıştır. Sadece sanat değil felsefi ve sosyolojik konuları da hapishane yaşamında nazım Hikmet'ten ders almıştır.

İbrahim Balaban resimlerinde köylü ve işçi insanların ezilmeleri yanı sıra Anadolu insanının çektikleri yaşam zorlukları yer alır. Göç konusu da Balaban'ın sıklıkla işlediği bir konu olmuştur (Geçen, 2023, 288).

Göstergebilim yirminci yüzyılın başlarında Fransız dilbilimci Saussure ve Amerikalı mantık bilimci Peirce tarafından kurulmuş, göstergeleri inceleyen bir bilim dalıdır. Gösterge kendisinden başka bir şeyi gösteren şey olarak tarif edilir. Saussure'e göre gösterge gösterilen ve gösterenden oluşur. Peirce buna bir de yorumlayan faktörü etkilemiştir. Ona göre eğer yorumlayan yoksa gösterge anlamını yitirir.

Göstergeler dil göstergeleri ve dil dışı göstergeler olarak ikiye ayrılır. Göstergeler belirtisel gösterge, görüntüsel gösterge ve simgesel gösterge olarak üçe ayrılır. Her göstergenin görülen düz anlamı yanı sıra ikinci dereceden yan anlamları ve derin anlamları olabilir.

Göstergebilim yönteminden edebiyat, görsel sanatlar, sinema, tiyatro, moda, medya iletişim ve toplumbilimsel alanlarda yararlanılmaktadır. Bir sanat eserinin incelenmesinde ve çözümlenmesinde de göstergebilim yönteminden yararlanılmaktadır (Akerson, 2006,15).

Her sanat eseri kendisi de sanatçısını ve yaşadığı dönemi gösteren bir göstergedir. Bir sanat eseri incelenirken öncelikle sanat eserindeki göstergeler tanımlanmalıdır. Tespit edilen göstergeler çağrıştırdıkları düz anlam, yan anlam ve derin anlamlarını çözümleyen bir şema üzerinde gösterilebilir. Ayrıca her gösterge karşıt anlamlarına da gönderme yapar düşüncesinden hareketle çağrıştırdıkları karşıt anlamlar da bir çizelge üzerinde gösterilir. Kıssa ve masal çözümlemelerinde kullanılan Gremias'ın Eyleyenler Şeması'ndan da bazı sanat eserlerinin çözümlemesinde yararlanılabilir (Soylu, 2021, 43-44).

2. İBRAHİM BALABAN

1921 yılında Bursa'nın Osmangazi ilçesi Seçköy'de doğmuştur. Kendi biyografisinde (1969:89): hayatını “Seçköy'de nakışların içinde doğdum, karasabanın yanında büyüdüm” sözleriyle özetler. Bütün eğitimi köyün üç sınıflı okulunda tamamlanır. Onun sanat yaşamının temelleri küçükken annesinin işlediği nakışlara ilgi duymasıyla başlamıştır. Ayrıca babası köy muhtarı olduğu için, halkevinden köylülerin okuması için gönderilen kitapları herkesten önce o okuma imkânı bulmuştur. Daha on altı yaşındayken hapis haneye düşen Balaban, ikinci hapis deneyiminde, onun ustası ve öğretmeni olan Nazım Hikmet ile tanışmıştır. Nazım Hikmet'in çizdiği portresine karşılık o da Nazım Hikmet'in portresini çizer. Onun portresini çok beğenen Nazım boyaları ve resim malzemelerini Balaban'a hediye eder (Yavuz, 2017, 39-41).

Hapishane yılları okuduğu kitaplar, dinlediği menkıbeler ve çalıştığı resimler ile onun için bir okul gibi olmuştur. Burada sadece sanat üzerine değil felsefe, sosyoloji ve ekonomi üzerinde de bir şeyler okuma imkânı bulmuştur. Gençlik yılları acılar içerisinde geçen sanatçı, kendisini Anadolu insanının çileli yaşamlarını toplumsal gerçekçi bir üslupla tasvir ederek avutmaya çalışmıştır (Genç, 2016, 558).

Görsel 1. İbrahim Balaban (URL 1).

1.1. İbrahim Balaban'ın Sanatı

Herhangi bir sanat eğitimi almadığı için köylü ressam yakıştırması da yapılan sanatçı İbrahim Balaban, resimlerinde daha çok köy yaşamı, çalışan işçiler, hapishane, toplumsal olaylar ve göç gibi konular işlemiştir. Ayrıca fikirlerini ve anılarını da yazdığı kitaplarda dile getirmiştir. Anonim Anadolu halk resmi ve halk efsanelerini de bir araya getiren sanatçı Anadolu insanının çileli yaşamını ve yaşam zorluklarını da ele almış ve o dönemin gerektirdiği toplumsal gerçekçilik akımını da resimlerinde yansıtmıştır.

Balaban'ın sanat anlayışı yaşadığı deneyimlerin birikimiyle, sosyalist gerçekçilik etkisiyle devam etse de onun resimlerinde Anadolu'nun toplumsal değerleri olan manevi dinamiklerini de görmek mümkündür. Genç'e (2016, 561) göre bu "öz bilinç" olarak değerlendirilebilir.

3. İBRAHİM BALABAN'IN MAVİLİ GÖÇ RESMİNİN GÖSTERGEBİLİM ANALİZİ

İbrahim Balaban'ın 1978 yılında yaptığı 70 x 100 cm. ölçülerindeki Mavili Göç resmi sanatçının toplumsal sorunlara eğildiği bir dönemin ürünüdür. Mavi ve soğuk renklerin egemen olduğu resmin kompozisyonu piramidal kompozisyon olarak değerlendirilebilir. Resmin merkezinde yüklerini sırtına almış ve çocuklarını da kucağına ve sırtına almış bir kadın, bir adam, bir genç kız ve ufak bir çocuk figürlerinden oluşan bir aile görülmektedir. Figürlerin ayaklarının altı engebeli ve kaygan bir zemin etkisi yaratmaktadır. Resmin arka planındaki mavi ve koyu renkler figürlerin bu zorlu göçlerinin gece yapıldığı izlenimini vermektedir. Onur ve Çoban'a (2022, 1081) göre figürlerin birbirlerine sokulmaları ve birlikte hareket etmeleri bu tekinsiz ortamda çaresizlik içerisinde birbirlerinden güç almaya çalışmaktadırlar. Belirsizlik ve umutsuzluk içerisinde ilerleyen figürlerin yüz ve göz ifadelerinden, resmin dışavurumcu bir üslupta yapıldığı da söylenebilir. Güngör' e göre (2020, 1613) Balaban resimlerinde naif üslubunun bir yansıması olarak figürleri deforme etmekte ve anatomik çarpıtmalar yapmaktadır. Resmin biçimsel dili, figürlerin içinde bulundukları psikolojik duru fantastik bir kurgu içerisinde yansıtmaktadır.

Görsel: İbrahim Balaban, “Göç”, 1978, Duralit Üzerine Yağlı Boya, 100x70 cm (Balaban, 2012: 21)

3.1. Mavili Göç Resminde Görülen Göstergeler

Mavili Göç resminde mavi, yeşil, sarı, siyah ve beyaz renkler anlamları ve psikolojik etkileri itibariyle birer gösterge olarak ele alınabilir. Ayrıca karanlık ve aydınlık, koyu ve açık lekeler, figürlerin ayakları altındaki dalgalı zemin, figürlerin yüz ve göz ifadeleri, eller ve çıplak ayaklar da düz ve yan anlamlarıyla birer gösterge olarak çözümlenebilir.

3.2. Mavili Göç Resminde Görülen Göstergelerin Anlam Çözümleme Şeması

Çizelge 1: Göç Göstergelerinin Düz anlam, Yan anlam ve Derin Anlam Şeması (Soylu, 2021, 45).

Göstergeler	Düz Anlam	Yan Anlam	Derin Anlam
Siyah	Renk	Umutsuzluk, Drama, Trajedi	Renk Psikolojisi, Psikanalizim, İdeoloji
Beyaz	Renk	Aydınlık, Umut, Bilgi	Renk Psikolojisi, Psikanalizim, İdeoloji
Mavi	Renk	Karanlık, Belirsizlik, Soğuk	Renk Psikolojisi, Psikanalizim, İdeoloji
Yeşil	Renk	Yaşam Ümidi	Renk Psikolojisi, Psikanalizim, İdeoloji
Sarı	Renk	Aydınlık, Umutsıcaklık	Renk Psikolojisi, Psikanalizim, İdeoloji
Koyu ve Karanlık	Leke	Umutsuzluk, Drama, Trajedi	Psikoloji, Psikanalizim, İdeoloji
Aydınlık Ve Açık Lekeler	Leke	Umut, Yaşam Mücadelesi	Psikoloji, Psikanalizim, İdeoloji
Dalgalı Zemin	Lekeseli İzler	Umutsuzluk, Drama, Trajedi	Psikoloji, Psikanalizim, İdeoloji
Sıcak Renkler	Renk	Umut, Yaşam Mücadelesi	Psikoloji, Psikanalizim, İdeoloji
Gözler	Bakış	Mutsuzluk, Umutsuzluk,	Psikoloji, Psikanalizim, İdeoloji
Yüz İfadeleri	Mimik	Mutsuzluk, Umutsuzluk, Göçün Sıkıntıları	Psikoloji, Sosyoloji, İdeoloji
Çocuk	Yetişkin Olmayan	Masumiyet, İnsanlık Dramı	Psikoloji, Sosyoloji, İdeoloji
Çıplak Ayak	Ayakkabı Yokluğu	Fakirlik, Zor Yaşam Koşulları	Psikoloji, Sosyoloji, İdeoloji
Elbise	Giyecek	Yerel Kültür, Kıyafetler, Farklı Etnik Kimlikler	Kültür, İdeoloji, Etnoloji

3.3. Mavili Göç Resminde Görülen Göstergelerin Karşıt Anlamlar Şeması

Sanat eserindeki göstergeler görünen ve bilinene anlamlarının karşıt anlamlarını da çağırıştırır ve gönderme yapar. Bunlar karşıt anlam şemasında şu şekilde gösterilebilir.

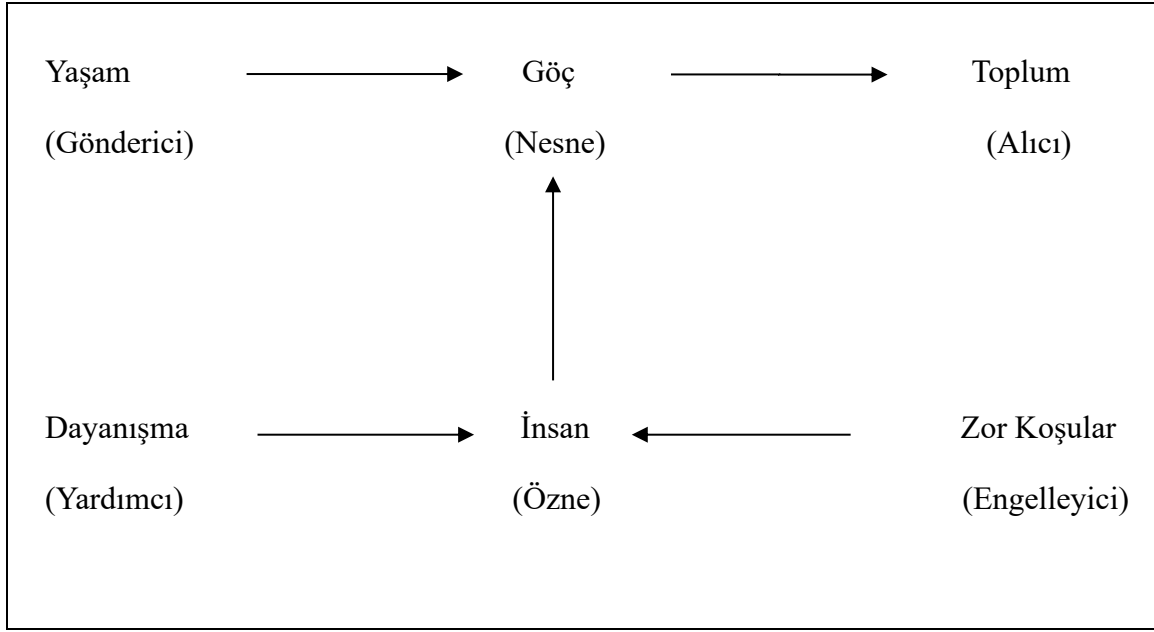
Çizelge 2: Mavili Göç Resminde Görülen Göstergelerin Çözümlemelerinde Ortaya Çıkan Temel Karşıtlıklar (Batu,2011: 134-).

Olumlu Anlam	Olumsuz Anlam
Yerleşik	Göçmen
Yaşam	Ölüm
İnsani	İnsanlık dışı
Rahat	Zahmet
Kolaylık	Zorluk
Umut	Umutsuzluk
Mutluluk	Mutsuzluk
Aydınlık	Karanlık
Açlık	Tokluk
Güç ve Kudret	Acz ve Zaaf
Zenginlik	Fakirlik
Varlık	Yokluk
Eğitim	Eğitimsizlik
Bilgi	Cehalet
Sıcak	Soğuk

3.4. Mavili Göç Resminde Görülen Göstergelerin Eyleyenler Şeması

Gremias her anlatının gönderen, kahraman, nesne, engelleyen, yardım eden ve alıcı gibi eyleyenlerden oluştuğunu varsayar. Sanatta göç olgusunun da ortaya çıkmasında bu eyleyenler şeması tatbik edilebilir (Rifat, 2009:74).

Çizelge 3: Göç Göstergesinin Eyleyenler Şeması (Rifat, 2009:74).

4. Sonuç

Sanat insanların duygu ve düşüncelerini yansıtan bir olgudur. Bu bağlamda göç gibi insanların hem bireysel hem de toplumsal yaşamını etkileyen olguları da içermesi olağandır. Sanat eserlerini okuyabilmek ve anlamlayabilmek çok önemlidir. Sanat eleştiri yöntemleri arasında sayılmaya başlayan göstergebilim de sanat serlerini çözümlemek ve anlamlandırmak için bilimsel bir yöntemdir. Hatta sosyal bilimler alanında göstergebilim sayesinde nesnellik ilkesinin işlemeye başladığı söylenebilir.

İbrahim Balaban çağdaş Türk resminde sosyal gerçekçilik temasıyla tanınmış bir ressamdır. Hiç sanat eğitimi almamış olmakla birlikte tanıştığı ve uzun süre birlikte hareket ettiği Nazım Hikmet sayesinde sosyal, ideolojik ve felsefi konularda kendisini geliştirmeye çalışmıştır. Onun resimlerinde Anadolu insanının özellikle köy yaşamının zorluklarının yansıdığını görürüz. Özellikle göç konusu üzerine yaptığı resimlerde insanların yer ve mekan değiştirmelerinin psikolojik ve sosyal zorluklarına ve değer kayıplarına dikkat çekmiştir.

Kaynaklar

Akerson, F., Göstergebilime Giriş, İstanbul: Multilingual Yayınevi, 2006.

Balaban, İ. İz Düşümü. İstanbul: Öncü Kitabevi, 1969.

Batu, B. Sanat Eğitimi Alanında Yapıt İncelemelerinde Bir Yöntem Olarak Görsel. Doktora Tezi Ankara Ü.: Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2011.

Ekici, s. Ve Tuncel, G. Göç ve İnsan, Birey ve Toplum Dergisi, Bahar, C. 5. S. 9, Sf. 9-21, 2015.

Geçen, F. “Resim Sanatçılarından İbrahim Balaban’ın Göç İçerikli Eserlerinin İrdelenmesi”, Conference Book, Academy 1st International Conference On Migration Studies, Barcelona, 2023.

Genç, S. İbrahim Balaban’ın Resim Ve Kitaplarında Toplumsallık Algısı, Bartın Üniversitesi Uluslararası Edebiyat ve Toplum Sempozyumu Bildiriler Kitabı, Cilt 2, 2016.

Güngör, T. Çağdaş Türk Resim Sanatında Göç Olgusu: Mehmet Başbuğ Özelinde Bakmak. MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi, 9(3), 1608-1626, 2020.

Onur, Ö. O. ve Çoban, İ. (2022). “Çağdaş Türk Resminde İllüstratif Etkiler: İbrahim Balaban Örneği”. Ulakbilge, 77, Ekim, s. 1075–1082. doi: 10.7816/ulakbilge-10-77-07, 2022.

Rifat, M. (2009). Göstergebilimin ABC’si, İstanbul: Say Yayınları, 2009.

Soylu, R. Sanat Eseri Çözümlemeleriyle Göstergebilim. Ankara: Pegem Akademi, 2021.

Url 1. <https://www.aa.com.tr/tr/kultur-sanat/nazim-hikmetin-koylu-ressami-ibrahim-balaban/1500327> 28.07.2024.

Yavuz, Z.S. “İbrahim Balaban’ın Türk Resim Sanatındaki Yeri ve Resimlerindeki Anadolu Betimlemeleri”, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2017.

GÖÇ OLGUSU: SANATTA KİMLİK VE AİDİYET ARAYIŞI

Burcu Kaya²

Özet

Göç, insanlık tarihi boyunca derin etkilere sahip olmuştur ve sanat alanında da bu etkiler görülebilir. Bu çalışmada, göçün sanat üzerindeki etkileri ve sanatın göç olgusunu nasıl ele aldığı incelenmiştir. İlk olarak, göçün sanat üzerindeki genel etkileri değerlendirilmiştir. Göç, sanatçıların kimlik, köken ve aidiyet gibi kavramları sorgulamalarına ve eserlerinde bunları yansıtmalarına neden olmuştur. Özellikle, göçmenlerin yaşadığı zorluklar, acılar ve kimlik arayışları sanat eserlerine yansımıştır. Ayrıca, farklı sanat disiplinlerinde göç temasının işlendiği örnekler incelenmiştir. Göç teması, resim, performans sanatları gibi çeşitli alanlarda ele alınmıştır. Son olarak, sanatın göç olgusunu ele almasının sosyal ve politik açıdan nasıl bir rol oynadığı tartışılmıştır. Sanat, göçmenlerin hakları ve yaşadıkları adaletsizlikler konusunda toplumu bilinçlendirme ve duyarlılığı artırma açısından önemli bir araç olarak kullanılmaktadır. Bu çalışma, göç ve sanat arasındaki ilişkiyi anlamak ve göç olgusunu ele alan sanat eserlerinin önemini vurgulamak için bir çerçeve sunmaktadır. Göçmen deneyimini sanat yoluyla ifade etmek, hem göçmenlerin sesini duyurmak hem de toplumu bu konuda bilinçlendirmek için güçlü bir araç olarak değerlendirilmelidir.

Anahtar Kelime: Göç, Sanat, Kimlik, Aidiyet, Arayış

THE PHENOMENON OF MIGRATION: THE QUEST FOR IDENTITY AND BELONGING IN ART

Abstract

Migration has had profound effects throughout human history, and these effects can also be observed in the field of art. This study examines the impact of migration on art and how art addresses the phenomenon of migration. Firstly, the general effects of migration on art are evaluated. Migration has led artists to question concepts such as identity, origins, and belonging, and to reflect them in their works. Particularly, the challenges, pains, and quests for identity experienced by migrants have been reflected in art pieces. Furthermore, examples of the migration theme in various art disciplines are explored. The theme of migration has been addressed in diverse fields such as painting, performance arts, among others. Lastly, the social

² burcukaraduman76@gmail.com, ORCID ID 0000-0003-3662-7078

and political role of art in addressing the phenomenon of migration is discussed. Art serves as an important tool for raising awareness and increasing sensitivity towards the rights and injustices experienced by migrants. This study provides a framework for understanding the relationship between migration and art and emphasizes the importance of art pieces addressing the phenomenon of migration. Expressing the migrant experience through art is considered a powerful tool for both amplifying the voices of migrants and raising awareness within society.

Keywords: Migration, Art, Identity, Belonging, Quest

VAHED KHAKDAN VE ESERLERİNDE GÖÇ İMGELERİ**Vahed Khakdan and the Imagery of Migration in His Works****Öğr. Gör., ÜMİT PARSIL¹, Doç. Dr., FAHRETTİN GEÇEN²**

¹ Adıyaman Üniversitesi, Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu, El Sanatları Bölümü,
ORCID iD: 0000-0002-1901-5400

² İnönü Üniversitesi, Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi, ORCID iD: 0000-0002-0787-7505

ÖZET

Vahed Khakdan, çağdaş sanatın önemli isimlerinden biri olarak, eserlerinde göç temasına derinlemesine odaklanmaktadır. Bu çalışmada, Khakdan'ın resimlerinde göç imgelerinin nasıl işlendiği, hangi semboller ve temalar aracılığıyla bu imgelerin ifade edildiği ve bu imgelerin izleyiciler üzerinde nasıl bir etki yarattığı incelenmiştir. Araştırmanın amacı, sanatçının göçü işleme biçimiyle sanatsal kimliğini nasıl ortaya koyduğunu bilimsel olarak sunmaktır. Bu çalışmanın önemi, göçün insanlar üzerinde yarattığı olumsuz etkilerin, bireysel kimliklerle farklı teknik ve üsluplarla nasıl yansıtıldığını gözler önüne sermektir. Araştırmada, verilere ulaşmak amacıyla internet, makale ve kitap gibi kaynaklar taranmış ve veriler elde edilmeye çalışılmıştır. Literatür taramalarının yanı sıra, sanatçının dört eseri betimsel resim analizi yöntemiyle incelenmiş ve elde edilen bilgilerle sanatçının göç konusundaki ifade biçimi hem biçimsel hem de tematik olarak ortaya konmaya çalışılmıştır. Göç, Khakdan'ın eserlerinde hem fiziksel hem de ruhsal bir boyut taşır. Fiziksel hareketlilik, göçmenlerin karşılaştığı zorluklar ve sınırlar aracılığıyla ifade edilirken, ruhsal boyut ise göçmenlerin içsel dünyalarını yansıtan soyut figürler ve göçü temsil eden obje ve nesnelerle ortaya konur. Khakdan'ın eserlerinde göç teması, çeşitli semboller ve temalar aracılığıyla vurgulanır; bunlar arasında göçmenlerin taşıdığı eşyalar, geçilmesi gereken sınırlar ve yeni bir toplumda kimlik arayışları öne çıkar. Renk kullanımı ve kompozisyon tercihleri, göçün duygusal ve psikolojik etkilerini yansıtırken, kültürel çeşitliliği ve göçmen topluluklarının zenginliğini kutlayan bir perspektif sunar. Khakdan'ın göç temalı resimleri, izleyicilere estetik bir deneyim sunmakla kalmaz, aynı zamanda göç olgusunun karmaşıklığını ve insani boyutunu anlamaya teşvik eder. Bu şekilde, Khakdan'ın eserleri, göçmenlerin yaşadığı deneyimlere dair empati ve anlayış geliştirilmesine önemli bir katkı sağlar. Bu araştırma, Khakdan'ın eserlerindeki göç imgelerini daha geniş bir bağlamda anlamlandırmayı amaçlamakta ve sanatçının bu temayı işleyişindeki derinliği ve çok katmanlılığı vurgulamaktadır. Göç olgusu, Khakdan'ın sanatsal anlatımında hem bireysel hem de toplumsal bir perspektifle ele alınarak, izleyicilere karmaşık ve düşündürücü bir görsel deneyim sunar.

Anahtar Kelimeler: Göç, İç Mekan, Vahed Khakdan

Abstract

Vahed Khakdan, as a significant figure in contemporary art, profoundly focuses on the theme of migration in his works. This study examines how Khakdan depicts migration imagery in his paintings, the symbols and themes through which these images are conveyed, and the impact these images have on the viewers. The aim of this research is to present a scientific analysis of how the artist's approach to migration reflects his artistic identity. The importance of this study lies in demonstrating how the adverse effects of migration on individuals are portrayed through different techniques and styles. To gather data, sources such as the internet, articles, and books were reviewed. In addition to literature reviews, four of the artist's works were analyzed using descriptive painting analysis. The findings were used to illustrate Khakdan's expressive approach to migration both formally and thematically.

In Khakdan's works, migration encompasses both physical and psychological dimensions. Physical mobility is represented through the challenges and barriers faced by migrants, while the psychological aspect is conveyed through abstract figures and objects symbolizing migration, reflecting the inner worlds of the migrants. The theme of migration in Khakdan's works is emphasized through various symbols and themes, including the belongings carried by migrants, the borders they must cross, and their search for identity in a new society.

Khakdan's use of color and compositional choices reflect the emotional and psychological effects of migration while presenting a perspective that celebrates cultural diversity and the richness of migrant communities. Khakdan's migration-themed paintings not only provide an aesthetic experience for viewers but also encourage a deeper understanding of the complexity and human dimension of migration. His works contribute significantly to fostering empathy and understanding of the experiences of migrants. This research aims to contextualize the migration imagery in Khakdan's works, highlighting the depth and multilayered nature of his approach to this theme. By addressing both individual and societal perspectives, Khakdan's artistic narrative offers viewers a complex and thought-provoking visual experience.

Keywords: Migration, Interior Space, Vahed Khakdan

1. GİRİŞ

Vahed Khakdan, çağdaş sanatın önemli figürlerinden biri olarak, eserlerinde göç teması üzerinde derinlemesine durmaktadır. Sanatçının resimlerinde göç, bireysel ve toplumsal deneyimlerin bir birleşimi olarak ele alınmakta ve bu deneyimler görsel bir zenginlikle sunulmaktadır. Araştırmada, Khakdan'ın eserlerinde göç imgelerinin nasıl işlendiği, hangi semboller ve temalar aracılığıyla bu imgelerin ifade edildiği ve bu imgelerin izleyiciler üzerinde nasıl bir etki yarattığı incelenecektir. Khakdan'ın sanatı, göçmenlerin yaşadığı fiziksel ve ruhsal zorlukları, renk kullanımı ve kompozisyon tercihleriyle ustalıkla yansıtırken, aynı zamanda kültürel çeşitliliği ve göçmen topluluklarının zenginliğini de anlatır.

2. VAHED KHAHDAN'IN RESİM ÖRNEKLEMLERİ ÜZERİNDEN GÖÇ TEMASI:

2.1. Vahed Khakdan'ın 'Nostalji' isimli eseri üzerinden göç temasının irdelenmesi

Görsel 1: Vahed Khakdan, “Nostalji”, Tuval üzerine Yağlı boya, 2016, 120 × 160 cm, Tahran Müzayedesı (Mardani ve Rahmani, 2021: 150).

Vahed Khakdan'ın “Nostalji”, adlı eseri, yoğun bir kompozisyon yapısıyla dikkat çeker. Sanatçı, bu eseri kapalı bir mekân içerisinde kurgulamış olup, bu mekânın içinde yer alan objeler hasreti, özlemi ve kapalı alandaki tutsaklığı sembolize etmektedir. Bavul, insanların uzun yolculuklarında ve başka yerlere gitmelerinde, kısa veya uzun süreli göç durumlarında kullandıkları bir nesne olarak öne çıkar. Bu bağlamda, bavul eserde göçün en belirgin göstergesi olarak dikkat çeker.

Eserde, fotoğraflar, kıyafetler, oyuncaklar gibi çeşitli objeler ve nesneler bulunmaktadır. Bu nesneler, yaşamın bir parçası olarak özlemi ve hatıraları simgeler. Ayrıca, kutuların paketlenmiş halleri de taşınma ve göç sürecini temsil eder. Resimdeki nesnelerin dağınık yerleşimi, psikolojik olarak huzursuzluğu ve hoş olmayan bir durumu işaret eder.

Eserin görsel yapısında, pencereden gelen ışık umudu temsil ederken, iç mekândaki koyu tonlu kapalı görünüm ise umutsuzluk ve hüznü yansıtır. Bu ışık ve gölge oyunları, eserin duygusal derinliğini artırır ve izleyiciyi hem görsel hem de duygusal bir yolculuğa çıkarır. Pencereden sızan ışığın umudu simgelemesi, izleyiciye karanlık ve sıkışık bir ortamda bile umudun varlığını hatırlatır.

Sonuç olarak, Khakdan'ın “Nostalji”, adlı eseri, kapalı bir mekânın içerisinde kompoze edilen nesneler aracılığıyla göç, özlem ve tutsaklık temalarını ustalıkla işler. Nesnelerin yerleştirilişi ve kompozisyonun bütünlüğü, eserin anlatım gücünü ve derinliğini artırır. Sanatçının bu eserde kullandığı semboller ve mekânsal düzenlemeler, izleyiciye hem görsel hem de duygusal bir deneyim sunar.

2.2. Vahed Khakdan'ın 'Dora ve Kızıl At' isimli eseri üzerinden göç temasının irdelenmesi

Görsel 2: Vahed Khakdan, “Dora ve Kızıl At”, Tuval üzerine Yağlı boya

Vahed Khakdan'ın “Dora ve Kızıl At”, adlı eserinde, kapalı mekân ve pencereden gelen ışığın kullanımı belirgin bir şekilde göze çarpmaktadır. Kapalı mekân, tutsaklığı ve sıkışmışlık hissini sembolize ederken, pencereden süzülen ışık, umudu simgelemektedir. Bu ikili karşıtlık, eserin duygusal ve anlatımsal derinliğini artırmaktadır.

Eserde yer alan nesnelerin ve objelerin dağınıklığı, hüznü, karmaşayı ve umutsuzluğu temsil eder. Bu dağınıklık, göç eden bireylerin yaşadığı içsel karmaşayı ve belirsizliği yansıtır. Resimdeki bavul ve at imgeleri, göçün en önemli göstergeleri olarak öne çıkar. At, tarih boyunca bir yerden bir yere gitmek için kullanılan bir hayvan olarak hareket ve yolculuğu simgelerken, bavul ise kişisel eşyaların taşınması ve göç sürecinin somut bir göstergesi olarak dikkat çeker.

Sanatçı, bu iki nesneyi temel belirleyici öğeler olarak kullanırken, aynı zamanda yaşamın her alanında kullanılabilecek diğer nesneleri de eserine dahil ederek hayatın kendisini temsil eden bir görünüm sunmuştur. Bu şekilde, göç temasının yanı sıra, bireyin hayatındaki geçici ve kalıcı unsurları da görsel olarak ifade etmektedir.

Eserde kullanılan soğuk renkler, umutsuzluk ve hüzne gönderme yaparken, pencereden gelen ışık, umut ve aydınlanma fikrini sembolize etmektedir. Bu renk paleti, izleyiciye göç sürecinin duygusal zorluklarını ve içsel çatışmalarını aktarır. Soğuk renklerin hâkim olduğu mekânda, ışığın varlığı izleyiciye her zorluğun içinde bir umut ışığı olduğunu hatırlatır.

Sonuç olarak, Vahed Khakdan'ın “Dora ve Kızıl At”, adlı eseri, kapalı bir mekânın tutsaklık ve pencereden gelen ışığın umut sembolizmi ile göç temasını derinlemesine işler. Sanatçının

nesneleri ve renk paletini kullanımı, eserin duygusal yoğunluğunu ve anlatım gücünü artırır. Bu eserde, göçün fiziksel ve duygusal boyutları ustalıkla görselleştirilmiş olup, izleyiciye hem görsel hem de düşünsel bir deneyim sunar.

2.3. Vahed Khakdan'ın 'Memleket Hasreti' isimli eseri üzerinden göç temasının irdelenmesi

Görsel 3: Vahed Khakdan, "Memleket Hasreti", Tuval üzerine Yağlı boya

Vahed Khakdan'ın "Memleket Hasreti" adlı eserinde, kompozisyonun doluluğu belirgin bir şekilde göze çarpmaktadır. Sanatçı, eserinde günlük ev kullanım malzemelerini dağınık bir şekilde yerleştirerek, izleyiciye içsel bir yolculuk sunar. Bu dağınıklık, bireyin kendi evinden ayrılmasıyla yaşadığı psikolojik dağınıklığa ithaf niteliğindedir.

Sanatçı, realist bir etütle çalıştığı bu eserde, koyu renk tonlarını ustalıkla kullanarak göçün yarattığı hüznü ve korkuyu yansıtır. Koyu renklerin hâkim olduğu bu kompozisyon, izleyiciye göç eden bireylerin içinde bulunduğu duygusal çalkantıları ve belirsizlikleri derinlemesine hissettirir. Günlük ev eşyalarının dağınık bir şekilde sunulması, göç sürecinin yarattığı kaos ve bireylerin yaşamlarındaki düzensizliği simgeler.

Eserin genel kompozisyonunda, her bir nesne ve detayın titizlikle yerleştirildiği görülmektedir. Bu özenli yerleştirme, hem görsel hem de duygusal olarak yoğun bir anlatım sunar. Dağınıklığın sembolik anlamı, göç eden bireylerin evlerini ve hayatlarını geride bırakırken yaşadıkları psikolojik ve duygusal karmaşayı ifade eder.

Koyu renk tonlarının kullanımı, göç sürecinin getirdiği hüznü, belirsizlik ve korkunun görsel bir yansımasıdır. Bu renk paleti, izleyiciye göç eden bireylerin iç dünyalarındaki karanlık ve melankolik atmosferi hissettirir. Khakdan, bu teknikle, göçün sadece fiziksel bir hareket olmadığını, aynı zamanda derin duygusal ve psikolojik etkiler yaratan bir süreç olduğunu vurgular.

Sonuç olarak, Vahed Khakdan'ın "Memleket Hasreti" adlı eseri, günlük ev kullanım malzemelerinin dağınık kompozisyonu ve koyu renk tonlarıyla göç temasını derinlemesine işler. Sanatçının realist yaklaşımı ve sembolik dili, izleyiciye göçün yarattığı duygusal ve psikolojik zorlukları etkileyici bir şekilde sunar. Bu eser, göçün bireyler üzerindeki etkilerini ve bu süreçte yaşanan içsel karmaşayı güçlü bir anlatımla ifade eder. Ayrıca ev eşyalarının varlığı memleket özlemine de bir göndermedir.

3. ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

Bu araştırmada Vahed Khakdan'ın eserlerinde göç imgelerinin analizini yapmak için nitel bir araştırma yöntemi kullanmıştır. Vahed Khakdan'ın eserleri hakkında mevcut literatür taranarak sanatçının göç teması üzerindeki çalışmaları hakkında bilgi edinilmiştir. Sanatçının çeşitli dönemlerine ait resimleri incelenerek, göç temasının nasıl işlendiği ve hangi semboller ve temalar aracılığıyla ifade edildiği belirlenmiştir. Bu analizde, renk kullanımı, kompozisyon tercihleri ve nesne kullanımı detaylı bir şekilde incelenmiştir. Sanatçının bu eserleri arasında üç tanesi seçilerek betimsel resim analizi ile çözümlenmiştir.

Araştırma sürecinde elde edilen bulgular, Khakdan'ın eserlerinde göç imgelerinin nasıl bir anlatı oluşturduğunu ve izleyici üzerinde nasıl bir etki yarattığını derinlemesine ortaya koymayı amaçlamıştır. Bu bağlamda, makale, sanatçının göç temalı resimlerini hem estetik hem de toplumsal bir perspektiften ele alarak kapsamlı bir analiz sunmuştur.

SONUÇLAR

Vahed Khakdan'ın göç temalı resimleri, izleyicilere sadece estetik bir deneyim sunmakla kalmaz, aynı zamanda göç olgusunun karmaşıklığını ve insani boyutunu derinlemesine anlamaya teşvik eder. Sanatçı, eserlerinde göçün fiziksel ve ruhsal boyutlarını, renk kullanımı ve kompozisyon tercihleriyle ustalıkla işler.

Vahed Khakdan'ın "Nostalji", adlı eserinde göç temasını anlatan sonuçlar şu şekilde özetlenebilir:

1. **Kapalı Mekân ve Tutsaklık:** Eser, kapalı bir mekân içerisinde kurgulanmış olup, bu kapalı alan göç eden bireylerin yaşadığı tutsaklık ve sıkışmışlık duygusunu sembolize eder.
2. **Bavulun Göç Sembolü Olarak Kullanımı:** Bavul, insanların uzun yolculuklarında ve başka yerlere gitmelerinde kullandıkları bir nesne olarak, göçün en belirgin göstergesi olarak eserde öne çıkar.
3. **Objeler ve Göç:** Eserdeki fotoğraflar, kıyafetler, oyuncaklar gibi objeler, bireylerin yaşamlarının bir parçası olan hatıraları ve özlemleri simgelerken, paketlenmiş kutular taşınma ve göç sürecini temsil eder.
4. **Dağınıklık ve Psikolojik Durum:** Resimdeki nesnelerin dağınık yerleşimi, göç eden bireylerin yaşadığı psikolojik huzursuzluğu ve hoş olmayan durumu işaret eder.
5. **Işık ve Umut:** Pencereden gelen ışık, umudu temsil ederken, iç mekândaki koyu tonlu kapalı görünüm umutsuzluk ve hüznü yansıtır. Bu, göç eden bireylerin umudunu ve karşılaştıkları zorlukları simgeler.

6. **Göçün Duygusal ve Görsel Anlatımı:** Eserin kompozisyonu ve kullanılan semboller, göç temasını hem görsel hem de duygusal açıdan derinlemesine işler, izleyiciye güçlü bir anlatım sunar.

Sonuç olarak, Khakdan'ın "Nostalji", adlı eseri, göçün neden olduğu tutsaklık, özlem, huzursuzluk ve umudu sembolik bir dille anlatır. Sanatçının kullandığı nesneler ve mekânsal düzenlemeler, izleyiciye göçün zorluklarını ve duygusal etkilerini etkileyici bir şekilde yansıtır.

Vahed Khakdan'ın " Dora ve Kızıl At " adlı eserinde göç temasını anlatan sonuçlar şu şekilde özetlenebilir:

1. **Kapalı Mekân ve Tutsaklık:** Eser, kapalı bir mekân içerisinde kurgulanmıştır. Bu mekân, göç eden bireylerin yaşadığı tutsaklık ve sıkışmışlık hissini sembolize eder. Göçmenlerin yeni ortamlarına uyum sağlarken hissettikleri izolasyonu ve kısıtlanmışlığı ifade eder.
2. **Pencereden Gelen Işık ve Umut:** Pencereden süzülen ışık, umudu simgeler. Göçmenlerin karşılaştıkları zorluklara rağmen geleceğe dair umutlarını ve daha iyi bir yaşam arayışlarını temsil eder. Bu ışık, her zorluğun içinde bir umut ışığının bulunduğunu hatırlatır.
3. **Dağınıklık ve Psikolojik Durum:** Eserde yer alan nesnelerin ve objelerin dağınıklığı, hüznü, karmaşayı ve umutsuzluğu temsil eder. Bu dağınıklık, göç eden bireylerin yaşadığı içsel karmaşa ve belirsizliği yansıtır. Göç sürecinin getirdiği duygusal ve psikolojik zorlukları ifade eder.
4. **Bavul ve At İmgeleri:** Bavul ve at imgeleri, göçün en önemli göstergeleri olarak öne çıkar. At, hareket ve yolculuğu simgelerken, bavul kişisel eşyaların taşınması ve göç sürecinin somut bir göstergesi olarak dikkat çeker. Bu imgeler, göçmenlerin sürekli hareket halinde olduklarını ve evlerinden uzakta yaşamlarını sürdürdüklerini vurgular.
5. **Nesnelerin Temsili:** Sanatçı, temel belirleyici öğeler olarak kullandığı bu iki nesnenin yanı sıra, yaşamın her alanında kullanılabilecek diğer nesneleri de eserine dahil ederek hayatın kendisini temsil eden bir görünüm sunmuştur. Bu, göç temasının yanı sıra bireyin hayatındaki geçici ve kalıcı unsurları da görsel olarak ifade etmektedir.
6. **Soğuk Renklerin Kullanımı:** Eserde kullanılan soğuk renkler, umutsuzluk ve hüzne gönderme yapar. Bu renk paleti, izleyiciye göç sürecinin duygusal zorluklarını ve içsel çatışmalarını aktarır. Göçmenlerin karşılaştıkları duygusal zorlukları ve belirsizlikleri vurgular.
7. **Umutsuzluk ve Umut Kontrastı:** Eserdeki soğuk renklerin hâkim olduğu mekânda, pencereden gelen ışığın varlığı, her zorluğun içinde bir umut ışığının bulunduğunu hatırlatır. Bu kontrast, göçmenlerin umutsuzluklarına rağmen umutlarını kaybetmediklerini gösterir.

Sonuç olarak, Vahed Khakdan'ın " Dora ve Kızıl At " adlı eseri, kapalı mekânın tutsaklık ve pencereden gelen ışığın umut sembolizmi ile göç temasını derinlemesine işler. Sanatçının nesneleri ve renk paletini kullanımı, eserin duygusal yoğunluğunu ve anlatım gücünü artırır. Bu eserde, göçün fiziksel ve duygusal boyutları ustalıkla görselleştirilmiş olup, izleyiciye hem görsel hem de düşünsel bir deneyim sunar.

Vahed Khakdan'ın "Memleket Hasreti" adlı eserinde göç temasını anlatan sonuçlar şu şekilde özetlenebilir:

1. **Kompozisyonun Doluluğu ve Psikolojik Dağınıklık:** Eserdeki yoğun kompozisyon ve günlük ev kullanım malzemelerinin dağınık yerleştirilmesi, bireyin kendi evinden ayrılmasıyla yaşadığı psikolojik dağınıklığı ve içsel karmaşayı yansıtır. Göç eden bireylerin yaşadığı duygusal çalkantılar, eser aracılığıyla güçlü bir şekilde ifade edilir.
2. **Koyu Renk Tonları ve Duygusal Derinlik:** Sanatçının koyu renk tonlarını ustalıklı kullanması, göç sürecinin yarattığı hüznün, korku ve belirsizlikleri derinlemesine hissettirir. Koyu renklerin hâkim olduğu bu kompozisyon, izleyiciye göç eden bireylerin iç dünyalarındaki karanlık ve melankolik atmosferi aktarır.
3. **Dağınık Ev Eşyaları ve Kaos:** Günlük ev eşyalarının dağınık bir şekilde sunulması, göç sürecinin yarattığı kaosu ve bireylerin yaşamlarındaki düzensizliği simgeler. Bu dağınıklık, göç eden bireylerin yaşamlarında karşılaştıkları belirsizlikleri ve zorlukları sembolize eder.
4. **Titizlikle Yerleştirilmiş Nesneler:** Eserin genel kompozisyonunda her bir nesne ve detayın titizlikle yerleştirilmiş olması, sanatçının anlatım gücünü ve duygusal yoğunluğunu artırır. Bu özenli yerleştirme, göç sürecinin bireyler üzerindeki derin etkilerini ve bu süreçte yaşanan içsel karmaşayı güçlü bir şekilde ifade eder.
5. **Göçün Duygusal ve Psikolojik Etkileri:** Khakdan, göçün sadece fiziksel bir hareket olmadığını, aynı zamanda derin duygusal ve psikolojik etkiler yaratan bir süreç olduğunu vurgular. Eser, göç eden bireylerin yaşadığı duygusal zorlukları ve içsel çatışmaları etkileyici bir şekilde sunar.
6. **Memleket Özlemi:** Ev eşyalarının varlığı, göç eden bireylerin memleket özlemine de bir göndermedir. Bu nesneler, bireylerin geride bıraktıkları evlerini ve yaşamlarını hatırlatır, memleket hasretini sembolize eder.

Sonuç olarak, Vahed Khakdan'ın "Memleket Hasreti" adlı eseri, günlük ev kullanım malzemelerinin dağınık kompozisyonu ve koyu renk tonlarıyla göç temasını derinlemesine işler. Sanatçının realist yaklaşımı ve sembolik dili, göçün bireyler üzerindeki duygusal ve psikolojik etkilerini güçlü bir şekilde ifade eder. Bu eser, göç sürecinde yaşanan içsel karmaşayı ve memleket özlemini etkileyici bir anlatımla izleyiciye sunar.

KAYNAKÇA

Mardani, A. ve Rahmani, A. (2021). GÖÇ KAVRAMI VE MODERN RESSAMLARIN ÇALIŞMALARINA YANSIMASI (ÖRNEK OLAY: 20. YÜZYILDA ORTA DOĞU'DAN SEÇİLMİŞ RESSAMLAR). *Sanat Dergisi* , (37), 140-153.

Görsel Kaynakçalar

Görsel 1: Mardani, A. ve Rahmani, A. (2021). GÖÇ KAVRAMI VE MODERN RESSAMLARIN ÇALIŞMALARINA YANSIMASI (ÖRNEK OLAY: 20. YÜZYILDA ORTA DOĞU'DAN SEÇİLMİŞ RESSAMLAR). *Sanat Dergisi* , (37), 140-153.

Görsel 2: <https://avammag.com/25143/english-user/a-note-on-vahed-khakdan/>

Görsel 3: https://iranvart.com/gmedia-album/vahed-khakdan/#GmediaGallery_666-4400

BİJAN BAHADORİ KEŞKULİ'NİN GÖÇ TEMALİ RESİMLERİNDEKİ BİÇİMSEL TAVIRLARIN, GÖÇÜN ACISINI ANLATMASINDAKİ ETKİSİ

THE EFFECT OF FORMAL APPROACHES IN BIJAN BAHADORİ KEŞKULİ'S MIGRATION-THEMED PAINTINGS ON CONVEYING THE PAIN OF MIGRATION

Öğr. Gör., ÜMİT PARSIL¹, Doç. Dr., FAHRETTİN GEÇEN²

¹ Adıyaman Üniversitesi, Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu, El Sanatları Bölümü,
ORCID iD: 0000-0002-1901-5400

² İnönü Üniversitesi, Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi, ORCID iD: 0000-0002-0787-7505

ÖZET

İranlı bir ressam ve sanatçı olan Bijan Bahadori Keşkuli, göçebe yaşam kültürüyle büyümüş ve eserlerinde bu yaşam biçimin yansıtmış bir kimliktir. Sanatçı sanatçı kimliğini geleneksel ve imgesel resim çalışmaları yaparak başlamıştır. Yumuşak kayalar üzerine resimler yaparak sanat hayatına başlamıştır. Bahadori, eserlerinde geleneksel kültürleri, etnik kimliği ve sosyal düşünceleri temasal olarak ortaya koymuştur. Araştırmanın amacı Bijan Bahadori Keşkulî'nin yaptığı göç temalı resimlerin göçün acısını anlatmada biçimsel tavırlarının ne kadar etkili olduğunu göstermektir. Araştırmanın önemi ise sanatta sadece temanın ifadede etkili olmadığı, biçimsel tavırların renk, çizgi, üç boyut, espas vurgu, boşluk vb. elemanlarında önemli bir araç olacağını göstermesidir. Sanatçının eserlerinde dikkat çeken ilk unsur, renk paletidir. Keşkuli, genellikle karanlık ve pastel tonları kullanarak göçmenlerin yaşadığı zorlukları ve belirsizlikleri vurgular. Bu renk seçimi, göçün duygusal yükünü izleyiciye doğrudan iletmeyi amaçlar. Karanlık tonlar, umutsuzluk ve kaygıyı temsil ederken, pastel renkler daha çok geçmişe duyulan özlemi ve kaybolan bir dünyayı simgeler. Kompozisyon ise Keşkuli'nin göç temalı resimlerinde önemli bir yer tutar. Sanatçı, genellikle boş ve geniş mekanlar resmederek, göçmenlerin içinde bulunduğu izolasyonu ve yersiz yurtsuzluğu aktarır. Figürlerin yerleşimi, sıkça düzensiz ve rastgele bir şekilde sunulur; bu, göçmenlerin düzenli bir hayat sürememe durumunu yansıtır. Bu düzensizlik, izleyicinin eserin içinde kaybolmasına ve göçmenlerin hissettiği kaybolmuşluğu hissetmesine neden olur. Keşkuli'nin figüratif tasvirleri de oldukça etkileyicidir. Figürler, genellikle yorgun, bitkin ve çaresiz bir halde resmedilir. Bu tasvirler, göçmenlerin fiziksel ve psikolojik durumlarını ortaya koyar. Özellikle yüz ifadeleri ve beden dilleri, göçün getirdiği acıyı, umutsuzluğu ve mücadeleyi açıkça yansıtır. Sanatçı, bu figürler aracılığıyla izleyiciye empati kurma imkanı sunar. Araştırma nitel araştırma yöntemi ile yapılmış olup verilere ulaşmak amacıyla literatür taramasına gidilmiştir. Araştırmada sanatçıya ait 3 eser örnekleme kullanılmış göç konusu, eserlerin biçimsel tavırları ve acı temasıyla sınırlandırılmıştır. Sonuç olarak, Bijan Bahadori Keşkuli'nin göç temalı resimlerinde kullandığı biçimsel tavırlar, göçün acısını etkili bir şekilde anlatır. Renk paleti, kompozisyon ve figüratif tasvirler, izleyiciyi göçmenlerin yaşadığı duygusal ve fiziksel zorluklarla yüzleştirir. Bu

unsurlar, Keşkuli'nin sanatsal yeteneği ve toplumsal duyarlılığı ile birleşerek, göç temasının derin ve dokunaklı bir anlatımını sunar.

Anahtar Kelimeler: Bijan Bahadori Keşkuli, Göç, Biçimsel Tavrılar, Acı

ABSTRACT

Bijan Bahadori Keşkuli, an Iranian painter and artist, grew up in a nomadic culture and reflected this way of life in his works. The artist began his artistic journey by creating traditional and figurative paintings, initially painting on soft rocks. Bahadori thematically addresses traditional cultures, ethnic identity, and social thoughts in his works. The purpose of this study is to demonstrate how effective the formal approaches in Bijan Bahadori Keşkuli's migration-themed paintings are in conveying the pain of migration. The significance of this research lies in showing that not only the theme but also formal approaches such as color, line, three-dimensionality, emphasis on space, and void are important tools in expression. The first notable element in the artist's works is his color palette. Keşkuli frequently uses dark and pastel tones to emphasize the difficulties and uncertainties faced by migrants. This choice of colors aims to directly convey the emotional burden of migration to the viewer. Dark tones represent hopelessness and anxiety, while pastel colors symbolize a longing for the past and a lost world. Composition plays a crucial role in Keşkuli's migration-themed paintings. The artist often depicts empty and vast spaces to convey the isolation and displacement experienced by migrants. The placement of figures is frequently irregular and random, reflecting the inability of migrants to lead an orderly life. This irregularity causes the viewer to feel lost within the artwork, mirroring the sense of being lost felt by migrants. Keşkuli's figurative depictions are also highly impactful. The figures are often portrayed as tired, exhausted, and helpless. These depictions reveal the physical and psychological states of migrants. Especially the facial expressions and body language clearly reflect the pain, hopelessness, and struggle brought by migration. Through these figures, the artist provides the viewer with an opportunity to empathize. The research was conducted using qualitative research methods, with a literature review employed to gather data. Three of the artist's works were used as samples, focusing on the theme of migration, the formal approaches of the works, and the theme of pain. In conclusion, the formal approaches used by Bijan Bahadori Keşkuli in his migration-themed paintings effectively convey the pain of migration. The color palette, composition, and figurative depictions confront the viewer with the emotional and physical challenges faced by migrants. These elements, combined with Keşkuli's artistic talent and social sensitivity, present a profound and poignant portrayal of the theme of migration.

Keywords: Bijan Bahadori Keşkuli, Migration, Formal approaches, Pain

1. BİJAN BAHADORİ KEŞKULİ VE SANATSAL KİMLİĞİ

Bijan Bahadori, resim eğitimi almamış bir 20. yüzyıl İranlı ressamıdır. Eserlerinde Kaşkay kabilesini etnografik bir ciddiyetle ele almıştır. Sanatçının üslubu, yaşadığı coğrafya ve kültürle şekillenmiştir. Bahadori'nin resimlerinde canlı renkler kullanmış ve Kaşkay kültürünün zengin renk paletini yansıtmıştır. Dans sahnelerinde ritim ve hareket, sanatçının resim dilinin karakteristik özelliklerindendir. Bahadori, figürlerin yüz ifadeleriyle olayların duygusal etkisini başarıyla yansıtır. Doğa ve figürlerin uyumu, resimlerinin belirgin özelliklerindendir. Kadın figürü, Kaşkay kültürünün ana taşıyıcısı olarak öne çıkar. Teknik açıdan klasik kalıpların dışına çıkmamış, sulu boya ve kurşun

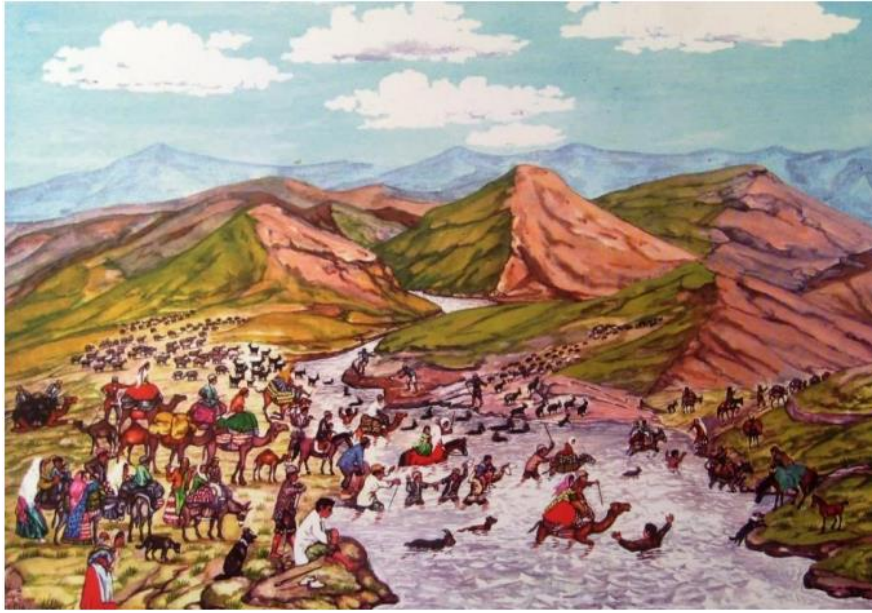
kalem kullanarak natüralist bir üslup benimsemiştir. Sanatçı, Kaşkay kültürünü belgeleyen resimleriyle Pieter Brueghel ile benzerlikler taşır. Ancak Bahadori, kendi kabilesine ait kültürü bilinçli olarak resimlerine aktarırken, Brueghel köylüleri gözlemleyen bir kentli sanatçıdır (Ayğan ve Mardani, 2023: 123-128).

Göçebe bir yaşam tarzıyla büyüyen Bahadori, sanat kariyerine geleneksel ve imgesel resim çalışmaları yaparak başlamıştır. Yumuşak kayalar üzerine çizimler yaparak sanat hayatına adım atan Bahadori, eserlerinde geleneksel kültürleri, etnik kimliği ve sosyal düşünceleri ön plana çıkarmıştır.

Sanatçının kompozisyonları, insan, hayvan, doğa özellikleri, göç ve hareket kavramları gibi çeşitli unsurları içermektedir. Bahadori'nin genel resim tarzı, coğrafi unsurları görsel şekillerle betimlemeye odaklanır. Perspektif çalışmalarında renk atmosferini kullanma biçimi, Piter Brueghel ve İran minyatürleri ile benzerlik göstermektedir. Bahadori, büyük nesneleri yakında, daha uzaktaki nesneleri ise küçük göstererek mekansal derinlik yaratır. Form, çizgi ve renk kullanımı, dışavurumcu deformasyon ile birleşerek hikâye ve anlatımı eserlerinde belirgin kılar. Sanatçı, guaj boya ve sulu boya teknikleriyle kâğıt üzerinde farklı boyutlarda eserler üretmiştir (Kiani, 2014)

2. ESER ÖRNEKLEMLERİ ÜZERİNDEN ANALİZLER

2.1.Bijan Bahadori Keşkuli'nin 'Kaşkayların Göç Yolu' isimli eserinin analizi

Görsel 1: Bijan Bahadori, Kaşkayların Göç Yolu, Kâğıt Üzerine Sulu Boya, Meshkin Fam Art Museum (Ayğan ve Mardani, 2023:125).

Bahadori'nin üslubunun en belirgin özelliklerinden biri, doğanın tüm unsurlarının temalarla uyum içinde yer almasıdır. Doğal görsel unsurlar, figürler ve olaylarla ilişkilendirilmiş, kompozisyonlar bütünlük içinde izleyiciye sunulmuştur. Kalabalık kompozisyonlarda, doğanın renkleri figürlerin giysilerindeki renk ve motifler, çadırların renk ve motifleriyle uyumlu bir şekilde gösterilmiştir. Göç resimlerinde, dağlar, tepelikler ve nehirlerin sıralanışı ile göç güzergahında ilerleyen figür topluluklarının uyumu, Bahadori'nin zihinsel kodlarında yer alan

ve bir kabile üyesi olarak aşına olduğu sosyal yaşamın bir yansıması olmalıdır (Ayğın ve Mardani, 2023:125).

Sanatçının eserindeki göç görünümünü sağlayan en büyük şey hareket ve figür yoğunludur. Figürlere bakıldığında sağa doğru bir toplu bir hareket eylemi görülmektedir. Sanatçının eserinde figür imgelerinin realist etkiden çok minyatür formlara yakın olması da sanatçının sanatçı kimliğini gösteren nemli bir göstergedir. Kuşbakışı görünümle çizilen eserde figürlerin çokluğu ve ırmaktan geçişi kafilenin çektiği sıkıntıyı hissel ve zihinsel açıdan algılanmasını sağlayan önemli ifade biçimleridir.

2.2.Bijan Bahadori Keşkuli'nin 'Göç Yolunda Kaşkay Kadınları' isimli eserinin analizi

Görsel 2: Bijan Bahadori, Göç Yolunda Kaşkay Kadınları, Kâğıt Üzerine Sulu Boya Meshkin Fam Müzesi (Ayğın ve Mardani, 2023:131).

Resimde, güneş ışığının aydınlattığı ve baharın yeşilin çeşitli tonlarıyla bezenmiş doğası içerisinde yer alan insan ve hayvan figürleri tasvir edilmiştir. Figürler, resim alanına dağınık bir şekilde yerleştirilmiş olup, süt sağma ve hayvan otlatma gibi farklı eylemlerle meşguldür. Kompozisyonun ön planında, baharın canlı renklerini taşıyan geometrik desenlerle süslenmiş bir kıl çadırın önünde, iki Kaşkaylı kadın betimlenmiştir. Bu kadınlardan biri oturmuş halde, el aynasından kendine bakan figürün saçlarını taramaktadır. Sanatçı, izleyicinin dikkatini özellikle sahnenin bu kısmına çekmek istemektedir. Bahadori, beline kadar uzanan saçlara sahip iki kadın figürü ve ayna gibi unsurları kullanarak, göçebe yaşamın yorucu ve hareketli rutininden ayrı, özel bir alanın varlığına duygusal bir gönderme yapmıştır (Ayğın ve Mardani, 2023:131).

Eserde yer alan kıyafet, çadır gibi görünümler Kaşkay geleneksel kıyafetleri ve yaşam formlarını da yansıtmaktadır. Develerin ve diğer hayvanların varlığı, çadırlar ve figürlerin görünümü bir göç esnasında dinlenen bir kabileyi anlatmaktadır. Eserde göç esnasında kafilenin dinlenmek için gösterdikleri çabalar görselleştirilmiştir. Çekilen sıkıntılar dolaylı yoldan anlatılmıştır.

2.3.Bijan Bahadori Keşkuli'nin 'Göç' isimli eserinin analizi

Görsel 3: Bijan Bahadori Keşkuli, “Göç”, Kâğıt Üzerine Suluboya, 1986, 100 × 70 cm, Meshkinfam Müzesi, Şiraz (Mardani ve Rahmani, 2021:151).

Bu eserde göç unsurunu sanatçı anne ve babanın çocuklarını sırtlarına alıp ağır şartlara sahip cağrafi koşullarda taşımalarını yansıtarak göstermiştir. Eserde figürlerin yüzlerindeki yorulmuşluk ve bıtkınlık, ızdırap okunabilmektedir. Figürlerin kıyafetleri yoksunluk ve sıkıntının bir göstergesi olarak görülebilir. Yamalı ve dağınık kıyafetler yoksulluğun bir göstergesidir. Eserde kullanılan soğuk renklerin ağırlığı ve iklimsel görünümün soğuk hali de acı ve ızdırap görüntüsünün birer göstergesi olarak söylenebilir. Arka fonun boşluk etkisi figürlerin ön plana çıkmasını güçlendirmekte ve figürlerin yalnızlığını hissettirmektedir.

3. YÖNTEM

Bu araştırmada, Bijan Bahadori Keşkuli'nin göç temalı resimlerinde biçimsel tavırların göçün acısını anlatmadaki etkisini incelemek amacıyla çeşitli kaynaklara başvurulmuştur. Makaleler, kitaplar, internet kaynakları ve tezler gibi ikincil veri kaynakları detaylı bir şekilde incelenmiştir. Araştırma, nitel araştırma yöntemleri çerçevesinde yürütülmüştür ve sanatçının üç eseri örneklem olarak seçilmiştir.

Veri Toplama ve Örneklem

Araştırma sürecinde, Keşkuli'nin göç temalı resimlerinin derinlemesine analiz edilmesi amacıyla üç eser belirlenmiştir. Bu eserler, sanatçının göç temasını en iyi temsil eden ve biçimsel tavırlarıyla dikkat çeken çalışmaları arasından seçilmiştir. Seçim sürecinde, eserlerin göç temasını işleyiş biçimi ve sanatsal tekniklerin çeşitliliği göz önünde bulundurulmuştur.

Betimsel Resim Analizi

Araştırmada, seçilen eserler betimsel resim analizi yöntemi ile ele alınmıştır. Betimsel resim analizi, sanat eserlerinin görsel unsurlarını detaylı bir şekilde inceleyerek, bu unsurların nasıl ve ne şekilde duygusal ve tematik anlamlar taşıdığını ortaya koymayı amaçlar. Bu yöntem, Keşkuli'nin eserlerindeki renk kullanımı, kompozisyon, figüratif anlatım ve sembolik öğeleri analiz etmeyi içerir.

Sınırlılıklar

Bu araştırmanın sınırlılığını, yalnızca göç temasına odaklanmış olması oluşturur. Keşkuli'nin geniş sanat yelpazesi içinde sadece göç temalı eserleri incelenmiş, diğer temalar ve eserler araştırma kapsamı dışında bırakılmıştır.

SONUÇ

Sanat, insanın yaşadığı tecrübeleri, öğrenimleri ve duygularını ifade etmesinde önemli bir araçtır. Göç konusu da sosyal ve bireysel etkileri olan konulardan bir tanesidir. Sanatçılar içinde önemli ilham konusu olan ya da olabilecek bir konudur. Bijan Bahadori Keşkuli'de göç temalı eserleriyle öne çıkan bir sanatçılarından bir tanesidir. Keşkuli'nin resimlerinde, göçmenlerin yaşadığı acıyı ve zorlukları biçimsel tavırlarla anlatma becerisi, onun eserlerinin derinliği ve etkileyiciliği açısından büyük önem taşır. Bijan Bahadori Keşkuli'nin göç temalı resimlerinde kullandığı biçimsel tavırlar, göçün acısını etkili bir şekilde anlatır. Renk paleti, kompozisyon ve figüratif tasvirler, izleyiciyi göçmenlerin yaşadığı duygusal ve fiziksel zorluklarla yüzleştirir.

Bijan Bahadori Keşkuli'nin eserlerinde ilk dikkat çeken unsurlardan biri, kullandığı renk paletidir. Sanatçı, göçmenlerin yaşadığı zorlukları ve belirsizlikleri vurgulamak için genellikle karanlık ve pastel tonları tercih eder. Bu renkler, göçün duygusal yükünü izleyiciye doğrudan iletme amacı taşır.

Keşkuli'nin karanlık tonları kullanması, umutsuzluk ve kaygıyı temsil eder. Bu renkler, göçmenlerin geleceğe dair belirsizliklerini ve yaşadıkları sıkıntıları yansıtır. Özellikle "Göç Yolu" adlı eserinde kullanılan gri ve mavi tonları, soğukluğu ve yalnızlığı betimler. Bu renkler, göçmenlerin içinde bulunduğu fiziksel ve duygusal durumu çarpıcı bir şekilde gözler önüne serer. Gri tonlar, belirsizliği ve umutsuzluğu simgelerken, mavi tonlar ise soğukluk ve izolasyonu ifade eder. Bu renk seçimi, izleyicinin eseri daha derinlemesine anlamasını ve göçmenlerin yaşadığı duygusal yükü hissetmesini sağlar.

Pastel tonlar ise daha çok geçmişe duyulan özlemi ve kaybolan bir dünyayı simgeler. Keşkuli, bu renkleri kullanarak göçmenlerin geride bıraktıkları memleketlerine ve yaşadıkları yerlere duydukları özlemi ifade eder. Bu renkler, aynı zamanda göçmenlerin kaybolan umutlarını ve geleceğe dair belirsizliklerini de yansıtır. Örneğin, "Terk Edilen Ev" adlı eserinde kullanılan pastel tonlar, göçmenlerin geride bıraktıkları evlerinin ve yaşamlarının sembolü olarak karşımıza çıkar. Bu renkler, izleyiciye göçmenlerin geçmişlerine dair bir pencere açar ve onların yaşadığı duygusal travmayı anlamalarına yardımcı olur.

Bijan Bahadori Keşkuli'nin göç temalı resimlerinde önemli bir yer tutan bir diğer unsur ise kompozisyonudur. Sanatçı, genellikle boş ve geniş mekanlar resmederek, göçmenlerin içinde bulunduğu izolasyonu ve yersiz yurtsuzluğu aktarır. Bu kompozisyon tarzı, izleyicinin eserin içinde kaybolmasını ve göçmenlerin hissettiği kaybolmuşluğu hissetmesini sağlar.

Keşkuli'nin eserlerinde sıkça rastlanan boş ve geniş mekanlar, göçmenlerin yaşadığı yalnızlığı ve terk edilmişliği simgeler. Bu mekanlar, izleyiciye göçmenlerin içinde bulunduğu durumu daha yakından hissettirir. Özellikle "Boş Sokaklar" adlı eserinde, sanatçı geniş ve boş sokakları resmederek, göçmenlerin içinde bulunduğu izolasyonu ve yalnızlığı gözler önüne serer. Bu kompozisyon, izleyicinin eserin içinde kaybolmasını sağlar ve göçmenlerin yaşadığı yalnızlık duygusunu daha derinlemesine anlamalarına yardımcı olur.

Sanatçının figürlerin yerleşimi konusundaki tercihi de göçün acısını anlatmada önemli bir rol oynar. Keşkuli, figürleri genellikle düzensiz ve rastgele bir şekilde yerleştirir. Bu düzensizlik, göçmenlerin düzenli bir hayat sürememe durumunu yansıtır. Figürlerin bu şekilde yerleştirilmesi, izleyicinin eseri daha derinlemesine incelemesini ve göçmenlerin yaşadığı kaotik durumu anlamasını sağlar. Örneğin, "Kaotik Kalabalık" adlı eserinde figürler rastgele ve düzensiz bir şekilde yerleştirilmiştir. Bu düzensizlik, göçmenlerin yaşadığı belirsizliği ve kaosu yansıtır.

Bijan Bahadori Keşkuli'nin göç temalı resimlerinde figüratif tasvirler de önemli bir yer tutar. Sanatçı, figürleri genellikle yorgun, bitkin ve çaresiz bir halde resmeder. Bu tasvirler, göçmenlerin fiziksel ve psikolojik durumlarını ortaya koyar ve izleyicinin empati kurmasını sağlar.

Keşkuli'nin figüratif tasvirlerinde dikkat çeken bir diğer unsur ise yüz ifadeleri ve beden dilidir. Sanatçı, göçmenlerin yüz ifadelerini ve beden dillerini kullanarak, onların yaşadığı duygusal ve fiziksel zorlukları yansıtır. Özellikle yüz ifadeleri, göçmenlerin yaşadığı acıyı ve umutsuzluğu çarpıcı bir şekilde ortaya koyar. Örneğin, "Yorgun Göçmen" adlı eserinde, figürün yüz ifadesi ve beden dili, göçmenlerin yaşadığı zorlukları ve umutsuzluğu açıkça yansıtır. Bu tasvirler, izleyicinin göçmenlerin yaşadığı durumu daha derinlemesine anlamasına yardımcı olur.

Keşkuli'nin figüratif tasvirlerinde sıkça rastlanan bir diğer tema ise çaresizlik ve yorgunluktur. Sanatçı, göçmenleri genellikle yorgun ve bitkin bir halde resmeder. Bu tasvirler, göçmenlerin yaşadığı fiziksel ve psikolojik zorlukları açıkça ortaya koyar. Özellikle "Bitkin Yolcular" adlı eserinde, figürler yorgun ve bitkin bir halde resmedilmiştir. Bu tasvirler, izleyicinin göçmenlerin yaşadığı durumu daha derinlemesine anlamasına ve empati kurmasına yardımcı olur.

Bijan Bahadori Keşkuli'nin göç temalı resimlerinde, göçün toplumsal ve bireysel etkileri de çarpıcı bir şekilde ele alınır. Sanatçı, göçmenlerin yaşadığı zorlukları ve toplumsal dışlanmayı biçimsel unsurlar aracılığıyla yansıtarak, izleyicinin bu konuda farkındalık kazanmasını sağlar.

Keşkuli'nin eserlerinde sıkça rastlanan bir diğer tema ise toplumsal dışlanma ve izolasyondur. Sanatçı, göçmenlerin toplum tarafından dışlandığını ve izole edildiğini resmeder. Bu tema, göçmenlerin yaşadığı toplumsal zorlukları ve dışlanmayı çarpıcı bir şekilde ortaya koyar. Örneğin, "Yalnız Göçmen" adlı eserinde, figürler toplumdan izole bir şekilde resmedilmiştir. Bu tasvir, göçmenlerin yaşadığı toplumsal dışlanmayı ve izolasyonu açıkça yansıtır.

Sanatçının eserlerinde ele aldığı bir diğer önemli tema ise bireysel travmalar ve kaybolmuşluk duygusudur. Keşkuli, göçmenlerin yaşadığı bireysel travmaları ve kaybolmuşluk duygusunu biçimsel unsurlar aracılığıyla yansıtarak, izleyicinin bu konuda empati kurmasını sağlar. Özellikle "Kaybolan Umutlar" adlı eserinde, figürlerin yüz ifadeleri ve beden dilleri, göçmenlerin yaşadığı bireysel travmaları ve kaybolmuşluk duygusunu açıkça ortaya koyar. Bu tasvirler, izleyicinin göçmenlerin yaşadığı durumu daha derinlemesine anlamasına ve empati kurmasına yardımcı olur.

KAYNAKÇA

Artun, A. (2010). *Sanat ve Göç: Küreselleşme Sürecinde Sanat ve Kültürel Kimlik*. İstanbul: İletişim Yayınları.

Ayğan, A., & Mardani, A. (2023). Yüzyılda Kaşkaylı Bir Bozkır Ressamı: Bijan Bahadori Keşkuli. *Art-e Sanat Dergisi*, 16(31), 119-141.

Berger, J. (1984). *Ways of Seeing*. London: Penguin Books.

Danto, A. C. (1998). *After the End of Art: Contemporary Art and the Pale of History*. Princeton University Press.

Kiani, M. (2014). *Modern İran Sanatında Geleneksel İzler*. Sanat Tarihi Dergisi, 51.

Mardani, A., & Rahmani, A. (2021). GÖÇ KAVRAMI VE MODERN RESSAMLARIN ÇALIŞMALARINA YANSIMASI (ÖRNEK OLAY: 20. YÜZYILDA ORTA DOĞU'DAN SEÇİLMİŞ RESSAMLAR). *Sanat Dergisi*, (37), 140-153.

Görsel Kaynakçalar:

Görsel 1: Ayğan, A., & Mardani, A. (2023).Yüzyılda Kaşkaylı Bir Bozkır Ressamı: Bijan Bahadori Keşkuli. *Art-e Sanat Dergisi*, 16(31), 119-141.

Görsel 2: Ayğan, A., & Mardani, A. (2023).Yüzyılda Kaşkaylı Bir Bozkır Ressamı: Bijan Bahadori Keşkuli. *Art-e Sanat Dergisi*, 16(31), 119-141.

Görsel 3: Mardani, A., & Rahmani, A. (2021). GÖÇ KAVRAMI VE MODERN RESSAMLARIN ÇALIŞMALARINA YANSIMASI (ÖRNEK OLAY: 20. YÜZYILDA ORTA DOĞU'DAN SEÇİLMİŞ RESSAMLAR). *Sanat Dergisi*, (37), 140-153.

SURİYELİ GÖÇMEN ÇOCUKLARIN EĞİTİM SÜRECİNDE YAŞADIĞI SORUNLAR VE ÇÖZÜMLERİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Doç. Dr. SAİT YILDIRIM ¹

¹ Iğdır Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümü

ORCID ID: 0000-0002-6044-2447

ÖZET

Suriye’den savaş sebebi ile Türkiye’ye gelen milyonlarca birey toplumun Sosyo-ekonomik, eğitsel, ekonomik ve politik açıdan etkileri kaçınılmaz olmuştur. Dezavantajlı bir grup olarak göçmen çocukların eğitim yaşamında karşılaştıkları sorunlar hem göçmenler için hem de Türkiye’de eğitim gören çocuklar için önemli bir sorun alanıdır. Bu çalışmada, Suriyeli göçmen çocukların eğitimde yaşadıkları güçlükleri ve bu güçlüklerin yönetilmesine yönelik stratejileri incelemeyi amaçlamaktadır. Öncelikle göçmen çocukların eğitime erişim zorluğu ilk olarak belirmiştir. Eğitim fırsatları oluşsa da dil engeli, ekonomik sorunlar ve toplumsal uyum gibi konular temel sorunlar olarak görülmektedir. Çalışmada, literatür taraması yapılarak hem göçmen çocukların eğitime dair sorunlar ve bu sorunlara yönelik çözüm odaklı proje uygulama ve stratejilerin değerlendirilmesi hedeflenmektedir. Mevcut araştırmaların bulguları doğrultusunda bu sorunlar değerlendirilmiştir. Genel olarak incelendiğinde göçmen çocukların eğitim süreçlerinde karşılaştıkları en önemli sorunlardan biri, dil engelidir. Türkçe bilmeyen çocuklar, eğitimde geri kalmakta ve sınıf arkadaşlarıyla uyum sağlamakta zorluk yaşamaktadır. Dil bariyerlerinin aşılması için, Türkçe dil eğitimi programlarının güçlendirilmesi ve öğretmenlerin bu konuda özel eğitim almalarını içeren projeler gerçekleştirilmiştir. Ayrıca, ekonomik durumları yetersiz olan aileler, çocuklarının eğitim masraflarını karşılamakta zorlanmakta ve bu durum, çocukların okula devam etmesini engellemektedir. Ayrıca, sosyo-ekonomik desteklerin artırılması ve ailelerin çocuklarının eğitimine daha fazla katkı sağlayabilmeleri için ekonomik yardım programlarının yaygınlaştırılmasını içeren uluslararası fonların kullanıldığı görülmüştür. Toplumsal entegrasyonun sağlanması için ise, STK’lar öncülüğünde yerel halk ile göçmenlerin kaynaşmasını sağlamak için uygulamalar gerçekleştirilmiştir. Ayrıca göçmen bireylere yönelik mesleki eğitimler ile istihdam olanağı sağlanması amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Suriyeli göçmen çocuklar, eğitim, entegrasyon.

SOSYAL MEDYADA SURIYELİ GÖÇMENLERE YÖNELİK ALGILARIN POLİTİK BİÇİMLENİŞİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Doç. Dr. SAİT YILDIRIM ¹

¹ Iğdır Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümü

ORCID ID: 0000-0002-6044-2447

ÖZET

Suriye’de 2011’de başlayan iç savaş milyonlarca Suriyelinin vatanından olmasına yol açmıştır. İç karışıklık kısa bir süre sonra komşu ülkeleri ve dünya ülkelerini etkilemeye başlamıştır. Sınır ülkelerinden biri olan Türkiye’ye savaşın başlangıcından beri milyonlarca mülteci gelmiştir. Toplumun tüm kesimlerini bir şekilde etkileyen göçmen sorunu ekonomik sosyal ve politik olarak birçok sorunu beraberinde getirmiştir. Bu çalışmada politik biçimleniş üzerine bir değerlendirme yapılacaktır. Çalışma kapsamında politik biçimlenişin sosyal medya üzerinden gelişimi ve dönüşümünün incelenmesi amaçlanmaktadır. Sosyal medyada toplumsal etki veya karışıklığa sebep olan örnek vaka analizleri yer almaktadır. Yöntem olarak, literatür taraması ve eleştirel söylem analizi kullanılarak, sosyal medya platformlarında Suriyeli göçmenlere yönelik yapılan paylaşımlar incelenmiştir. Bu olaylarda temel kıtas olay veya durumlarda mültecilerin aktör olmasıdır. Bilindiği üzere aynı veya benzer olaylarda bireylerin mülteci olması toplumsal anlamda tepkinin kitlesel ölçüde şekillenmesine yol açmaktadır. Bu noktada sembollerin etnik ve kültürel açıdan belirlendiği kuramsal olarak dikkat çekmektedir. Sürecin politik boyutu ise Türkiye özelinde oldukça güçlüdür. Her siyasi söylemin duruşun göçmenlere dair politik tutumu ayrıdır. Öyle ki göçmen sorununu odağa alan ve o ölçüde politikalarını şekillendiren parti kurulmuştur. Bu durum toplumsal yapıda göçmenler konusunda yaşanan bakış açısını farklılaştırdığı gibi radikalleştirmektedir. Özellikle, sosyal medya kullanıcılarının Suriyeli göçmenlere yönelik negatif ve pozitif algılarının, toplumdaki genel tutumlara nasıl yansıdığı ve bu söylemlerin göçmenlerin entegrasyon sürecine olan etkileri de dikkate değerdir. Sosyal medyada Suriyeli göçmenlere yönelik olumsuz söylemlerin artışı, bu göçmenlerin toplumsal uyum süreçlerini olumsuz yönde etkileyebilir ve ayrımcılığı körükleyebilir. Bu süreci politikacıların söylemleri kitleleri karşı karşıya getirebilir. Bu durumun yanında toplumsal kriz durumları da yine politik ayrımın kökleşmesi ile artabilir.

Anahtar Kelimeler: Suriyeli göçmenler, sosyal medya, politik söylem, sembolik etkileşimcilik.

ÇOCUK SUÇLULUĞU VE GÖÇ

Yüksek Lisans Öğrencisi, Hakan ÇAĞLAR¹, Dr. Öğr. Üyesi Özlem Yılmaz DEMİREL²

¹Karamaoglu Mehmet Bey Üniversitesi, Sosyal Bilimler
Enstitüsü, Hakancaglar_alanya@hotmail.com-0009-0003-0466-0591

²Karamaoglu Mehmet Bey Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, 0000-0001-9999-1120

ÖZET

Göç ve suç kavramlarını birbirinden bağımsız düşünmek pek de mümkün değildir. Bu iki kavramı tanımlamak gerekirse göç denildiğinde insanların sosyal, ekonomik, siyasal ve kültürel nedenlerden dolayı bulundukları yeri terk edip başka yere hareket etmelerine verilen addır. Suç denildiğinde ise kanunda açıkça yasaklanan eylemlerin kasıtlı ya da bilmeyerek yapılmasıdır. Göç özellikle çocuklarda, suçun diğer etmenleri göz önüne alındığında çocuğun içinde bulunduğu aile, sosyoekonomik durum, arkadaş çevresi çocuğu suça iten nedenler arasında sayılabilir. Tüm bu sorunların yanında diğer etmenlerin idare edilememesi durumunda göçün yaygın olduğu bölgelerde eğitim, sosyal, ekonomi, sağlık, güvenlik açısından bazı sorunların çıkacağı, bu tür sorunlarında suçluluk oranlarını arttıracığı düşünülmektedir. Ülkemiz uzun yıllardan beri süregelen ve son yıllarda özellikle çok sayıda mülteci ve sığınmacıya ev sahipliği yapmaktadır. Bu göç sürecinin şüphesiz ki en ağır etkileri çocuklar üzerindedir. Ülkemizde yaklaşık 4 milyona yakın mülteci bulunmaktadır. Mülteciler Derneğinin 2020 yılında yayımladığı rapora göre ülkemizde 2021 yılının şubat ayında 3 milyon 585 bin 209 Suriye vatandaşı bulunmaktadır. Rapordaki en önemli nokta Suriyeliler arasındaki 18 yaş altı nüfustur. Rapora göre 18 yaş altı toplam 1 milyon 660 bin 581 Suriyeli mevcuttur. Bu rakamın 519.130 u 5-9 yaş, 481.243 ü 0-4 yaş arası çocuklardan oluşmaktadır. Mülteciler arasında en fazla sayıya sahip olan Suriye uyruklular arasında çocuk nüfus gurubu önemli bir oranı (%27) oluşturmaktadır. Bahsi geçen Suriye vatandaşlarının yanı sıra kayıt altına alınamamış yüzlerce Afganistan ve Pakistan uyruklu çocuk da ülkemizde yaşamaktadır. Netice itibarıyla bu çocuklar farklı şekillerde suça itilmektedir. Göçle gelen bu bireyler ortam ve sosyal çevre değişikliğinden dolayı suça daha yatkın hale gelmektedir. İkincisi göç edilen yerdeki bireylerde de ortam ve yine sosyal çevresi değiştiğinden suça eğilimli hale gelmektedir. Türkiye'deki suç oranlarında son yıllarda Suça Sürüklenen Çocuklar (SSÇ) büyük bir yer edinmiştir. Suçla ilgili olan olaylarda yabancı uyruklu (Suriye, Afganistan, Pakistan) çocukların suç dağılımına bakıldığında özellikle işlenen suçlarda Suça Sürüklenen Çocuklar (SSÇ) olarak işlem yapılan yabancı uyruklu çocuklarında yaralama ve mala karşı suçlar (hırsızlık), madde kullanımı gibi suçların daha fazla işlendiği görülmektedir. Ayrıca bu Suça Sürüklenen Çocuk (SSÇ) olarak suça karışan çocuklarda intihar söylemleri ve teşebbüs vakaları da yaşanmaktadır. Bu verilerden hareketle, çalışma kapsamında göç ve çocuk suçluluğu ele alınmıştır. Sistematik derleme olarak yapılan bu çalışmada Google Akademik üzerinden taranan ve 2014-2024 yılları arasında çocuk

suçluluğunu ele alan çalışmalar ele alınmış ve çocuk suçluluğunun nedenleri ve sonuçları detaylı olarak incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk ve göç, çocuk suçluluğu, suça sürüklenmiş çocuk, sığınmacı ve mülteci çocuklar

1)Göç Nedir?

Göç ve suç kavramlarını birbirinden bağımsız düşünmek pek de mümkün değildir. Kimi zaman göç eyleminin kendisi de bir suç unsuru olabilmektedir. 1998-2016 arası dönemde, Türkiye’ye kaçak giriş yapan göçmen sayısı 1.281.959’dur (www.goc.gov.tr). Göçle birlikte yaşanan sorunlar, artan yalnızlık ve çaresizlik hissi, mali imkânsızlıklar göçmenlerin suç işleme eğilimini artırmaktadır. Diğer taraftan, göçmenlere yönelik suçlar da işlenmektedir. Yabancı düşmanlığı, ötekileştirme, dışlanma ve nefret suçları göçmenlerin maruz kaldığı suç ve eylemlerden bazılarıdır.(Karasu,2018).

Sürekli yerleşmek amacıyla yer değiştirmek anlamına gelen göç, toplumun temellerini büyük ölçüde etkilerken birey ve grupların davranışlarında değişikliğe sebep olan bir sosyal problem olarak karşımıza çıkmaktadır. Daha iyi hayat koşulları, daha kaliteli sağlık, eğitim, kültürel faaliyetler ve kazançlı iş elde etme göçün gerekçelerini oluşturmaktadır. Göçün yol açtığı sorunlardan birisi de suç oranlarını arttırmasıdır.(Altun,2023). Göç iki şekilde suçu etkileyebilmektedir. Birincisi, göç eden bireyler ortam ve sosyal çevre değişikliğinden kaynaklı suça daha yatkın hale gelebilmektedir. İkinci olarak ise göç edilen yerdeki bireylerin de ortam ve sosyal çevresi değiştiğinden suça daha eğilimli hale gelebilmektedir. Suç açısından göç, hem göç eden bireyleri hem de göç edilen yerdeki bireyleri etkilemektedir (Delice ve Yaşar, 2014).

2)Suç Nedir?

Suç “hukuk kurallarının toplum için zararlı ve tehlikeli görülerek yasakladığı ve cezai yaptırıma bağladığı eylem” olarak tanımlanmaktadır (Ana Britannica, 1994). Tappan (1947)’e göre suç “ceza yasalarını herhangi bir savunma ve nezareti olmaksızın ihlal etmede kasıtlı davranma”dır ve devlet tarafından cezalandırılır. Suç ayrıca kanunda açıkça yasaklanan eylemlerin kasıtlı ya da bilmeyerek yapılmasıdır.

3)Çocuk Suçluluğu

Çocuğun içerisinde büyüdüğü yakın çevresi, çocuğun gelişiminde önemli bir etkidir. Çocuk çeşitli açılardan uygun olmayan bir çevrede büyür ve doğru olmayan normları öğrenirse, çocuğun öğrenmiş olduğu yanlış normlar bir süre sonra onun normal haline gelebilmektedir. (Çabuk,2022). Çocuğun ilk suç eyleminin görmezden gelinmesi, onun aynı ve benzer eylemleri tekrarlamasına, daha fazla suç işlemesine neden olmakta ve onu suça teşvik etmektedir (Çopur ve ark. 2015).

Yavuzer (2001), çocuğun gelişme ve öğrenme sürecinde olduğunu dikkate alarak , “Suçlu çocuk yoktur, suça itilmiş çocuk vardır” görüşü ile suça sürüklenme kavramının benimsenmesine öncülük etmiştir. Çocuklar gelişimlerinin ilk dönemlerinde, doyum ve haz sağlamak amacıyla, anti-sosyal olarak değerlendirilebilecek dürtüsel davranışlar sergileyebilir

ve neredeyse her birey çocukken küçük de olsa suç eylemi içerisinde bulunabilir ve küçük çaplı suç davranışı gerçekleştirebilir. Çocuğun suç işleme davranışı içinde arkadaş çevresi ve ailesi yakın planda etkili olmakta, çocuk arkadaş çevresi, ailesi ve ailedeki bireylerin etkisiyle suç işleme davranışını gerçekleştirmektedir.

Çocuk suçluluğu ile ilgili olarak, hukuksal düzenlemelere bakıldığında, 2005 yılında kabul edilen 5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu'nun (ÇKK) 3. (1) a) maddesine göre, çocuğun tanımı BM Çocuk Hakları Sözleşmesi'nde olduğu gibi "Daha erken yaşta ergin olsa bile 18 yaşını doldurmamış kişi" olarak yapılmıştır. Diğer yandan 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 28. Maddesinde "Kişilik, çocuğun sağ olarak tamamıyla doğduğu anda başlar ve ölümle sona erer. Çocuk hak ehliyetini, sağ doğmak koşuluyla, ana rahmine düştüğü andan başlayarak elde eder." şeklinde açıklanmıştır.

4)Dış Göç ve Suçluluk İlişkisi

Göç ve suç arasında ilişki kurulmasının en önemli nedenlerinden biri göç sonucu göç edenlerin yerleştikleri toplumda karşılaşmaları muhtemel uyum sorunlarıdır. Çünkü göç, özellikle topluma egemen olan hukuk kuralları, gelenek görenek, adetler ve görgü kuralları gibi toplumsal kontrol mekanizmaları üzerinde olumsuz etkilere sahiptir. Bu durum göçmelerin suç işleme eğilimlerini etkilemektedir (Tekin, 2021).

Ülkemize dış göçle gelen mülteci konumundaki çocuklar eğitim, barınma ve ekonomik sebeplerle suçla karşı karşıya gelmekte, suç işleme davranışı göstermektedirler.

Düzensiz göç, bir ülkeye yasal olmayan yollarla girmek, bir ülkede yasadışı şekilde kalmak veya yasal yollarla girip yasal süresi içerisinde ülkeden ayrılmamak (GİGM, 2018) ve ülkede izinsiz çalışmaktır (YUKK, 2013). Düzensiz göç, yasadışı ve kontrolsüz bir biçimde gerçekleştiğinden, düzensiz göçmenlerin sayısı ve koşulları ile ilgili sağlıklı verilerin oluşturulması da oldukça güçtür. Dışişleri Bakanlığı 2005-2014 yılları arasında Türkiye'de kayıt altına alınan toplam düzensiz göçmen sayısının 500 bin civarında olduğunu belirtirken, 2015-2016 yıllarını kapsayan bir yıllık dönemde bu sayının 321.000'e ulaştığını açıklamaktadır. 2016'nın ilk çeyreğinde Türkiye'de Afganistan, Somali, Irak, İran, Eritre, Myanmar (Burma), Özbekistan, Türkmenistan vd. farklı ülkelerden gelen kayıtlı 226 bin 193 sığınmacı ve geçici koruma kapsamında 2 milyon 749 bin 410 Suriyeli yaşadığı belirtilmektedir (UNHCR, 2016).

UNICEF (2017) Türkiye'deki Suriyeli vatandaşların durumuna ilişkin açıkladığı verilerle, kayıtlı Suriyeli vatandaş sayısını 2.854.968, kamplarda kalan Suriyeli sayısını ise 260.320 olarak açıklamaktadır. Bu durumda kamp dışında yaşayan 2.594.648 Suriyeli vatandaşın söz edilmektedir ki bu sayının 1.28 milyonunu çocuklar oluşturmaktadır. GİGM (2018) Mayıs ayı verilerine göre ise Türkiye'de kayıtlı 3.589.384 Suriyeli bulunmaktadır ve bu sayının 1.64 milyonunu çocuklar oluşturmaktadır. Bu sayılar bize düzensiz göç ile Türkiye'ye gelen Suriyelilerin ülkede kaldıklarını ve sayılarının da her geçen yıl giderek arttığını göstermektedir. Türkiye'de refakatsiz çocuklara ilişkin istatistiki verilere ise 2005 yılından itibaren ulaşılabilmektedir. 2005-2012 yılları arasında sığınma talebinde bulunan refakatsiz çocukların sayısı çoğu Afganistan, Somali ve İran'dan gelen, 342'si erkek olmak üzere 352 olarak belirtilmektedir (Topçuoğlu, 2012). 2007-2011 yılları arasında ise 24569 kaçak çocuk göçmen yakalanmıştır (Atasu-Topçuoğlu, 2012) ve bu sayıya Suriyeli göçmen çocuklar dâhil edilmemiştir. Elbette ki bu veriler kolluk güçlerince tespit edilmiş, kayıt altına alınmış ve statüleriyle ilgili yasal sürecin başlatıldığı çocuklardır. Dünyada ve ülkemizde refakatsiz çocuklara ilişkin sayıların belirtilen yıllarda da günümüzde de çok daha yüksek olduğu tahmin edilmektedir. GİGM 2018 Ağustos ayı verilerine bakıldığında Suriye'deki göç dalgası ile gelen

ve geçici koruma kapsamında yani kamplarda yaşayan 0-18 yaş aralığındaki erkek çocuk sayısı 877.175 iken, kız çocukların sayısı 796.896'dır (Tablo 1) (GİGM, 2018). Bu çocuklardan kaçının refakatsiz olduğuna dair resmi bir istatistik ise maalesef bulunmamaktadır. Sadece bu sayılar bile düzensiz göç sürecinde çocukların önemli bir kitle olduğuna işaret etmektedir. (Alış ve Düzel, 2018).

Tablo 1. Geçici koruma Kapsamında Bulunan Suriyeli Çocukların Yaş ve Cinsiyet Dağılımı

Yaş	Erkek	Kadın
0-4	279.938	261.367
5-9	247.534	232.308
10-14	191.471	175.746
15-18	158.282	127.475
Toplam	877.175	796.896

Ülkemizin 1.2 milyonu aşkın mülteci çocuğa ev sahipliği yapmakta olduğu ve bu kadar büyük bir nüfusun hangi suçlara neden olabileceği ve ne denli büyük sorunlara neden olabileceği verilerle görülmektedir.

5)Çocuklardaki Suç Türleri

Çocuklardaki suç türlerine bakıldığında en fazla suç türlerinin yaralama, hırsızlık ve uyuşturucu-uyarıcı madde kullanımı olduğu görülmektedir. Türkiye'ye dış göçle mülteci konumunda gelen ailelerin çocukları yerleştikleri bölgede sayılan bu suç türleriyle suça karışmaktadırlar. Özellikle Türkiye'ye mülteci olarak gelen ailelerin çocukları ekonomi ve çevrelerindeki arkadaş ortamının etkisiyle suçla karşı karşıya kalmakta, adli mercilerde çeşitli suç çeşitliliği adı altında yargılanmaktadırlar.

TÜİK 2020 yılı verilerine göre toplam suç sayısı 114.038 olup bunların içerisinde en çok işlenen suç türünde ilk sırada (%31.4) yaralama, ikinci sırada (%30,5) hırsızlık gelmektedir. Bu iki suç türü toplam suç türünün içerisinde büyük bir oranı (%61.9) oluşturmaktadır. Bu verilere dayanarak Türkiye'deki çocuk suçluluğu oranlarının içinde mülteci çocuklarda diğer çocuklara oranla az da olsa önemli bir yer edinmektedir. TÜİK verilerine ilişkin suçlar Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2. TÜİK 2020 Verilerine Göre Suça Sürüklenen Çocukların Suç Türleri ve Suç Sayıları

SUÇ TÜRLERİ	SUÇ SAYILARI	%
Yaralama	35808	31.4
Hırsızlık	34809	30.5
Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde	5718	5.0
Tehdit	5029	4.5
Pasaport Kanununa Muhalefet	3897	3.5
Mala Zarar Verme	3830	3.3
Cinsel Suçlar	3208	2.8
Genel Tehlike Yaratan Suçlar	2984	2.6
Yağma (Gasp)	2184	1.9
Diğer	16571	14.5
TOPLAM	114038	100

6) Dış Göçle Gelen Çocukların Suça Maruz Kalma Nedenleri

Sığınmacı olarak Türkiye'ye yerleşen ailelerin çocukları özellikle yoksulluk ve ailedeki kişi sayı fazlalığından dolayı çalışmak zorunda kalmakta ve çalışmanın ötesinde imkânsızlıklardan kaynaklı suça yönelmektedirler.

Göçmen çocuklar ve suç ilişkisi üzerine yapılan araştırmalar bu çocukların suça karışma oranlarının çeşitli faktörlerden etkilendiğini ortaya koymaktadır. TÜİK (2020) verilerine göre, göçmen çocukların en sık karıştığı suçlar arasında fiziksel saldırı yer almaktadır. Bu çocukların suça yönelmesinde ekonomik koşullar, aile yapısı, kentleşme ve psikolojik sorunlar gibi etkenler rol oynamaktadır.

Türkiye'de düzensiz göçmen çocuklar arasında suça karışma oranları belirgin bir şekilde artmaktadır. Özellikle Suriyeli çocukların uyum süreçlerinde yaşadığı zorluklar, suça karışma riskini artırmaktadır. Bu çocukların eğitim, barınma ve sosyal hizmetlere erişim konusundaki eksiklikleri, suça sürüklenmelerinde önemli bir rol oynamaktadır.

Yukarıda değinildiği gibi özellikle ülkemizde yaklaşık 4 milyona yakın Suriye vatandaşı bulunurken ve bunların yarısı çocuklardan oluşurken, çocukların eğitim, sosyal hizmet, kalabalık aile yapısından kaynaklı sebeplerden ötürü suç işleme davranışını arttırmaktadır.

Sonuç ve Öneriler

Türkiye'ye dışarıdan mülteci konumuyla gelen çocuklar, yeni bir yere adapte olamamasından ve ekonomik şartların iyi olmamasından, eğitim olanaksızlıklarından dolayı çalışmak zorunda kalmakta, bu yüzden imkansızlıklar yüzünden suçla karşı karşıya gelmektedirler. Mülteci çocukları suçtan korumak ve onları sokakta çeşitli suçlara karışmalarını önlemek için, Ar-ge çalışmaları yapmak ve bu çocukların tespiti yapılarak ,çeşitli koruma tedbirleri alarak, bulundukları topluma kazandırılmaları sağlanmalıdır. Ayrıca toplumun suç konusunda bilinçlenmesini sağlayarak basılı ve yayın organlarını kullanarak Göç'ün insanlar üzerinde

toplumsal etkilerini göstermek ve Çocukların eğitimle bütünleşmesini sağlamaya yönelik yönetici ve öğretmenlerle toplantılar düzenlenmelidir.

Kaynakça

Ana Britannica. (1994). Hürriyet Ofset Matbaacılık ve Gazetecilik
A.Ş.: İstanbul

Alış, S. ve Düzel, B. (2018). Düzensiz Göçle Gelen Suriyeli Mülteci Çocuklar Bağlamında Türkiye’de Refakatsiz Göçmen Çocukların Durumu Ve Başlıca Risklerin Değerlendirilmesi. AGB Özel Sayısı, 6.

Altun, A. (2023).Göçmen Gençlik ve Suçluluk Arasındaki İlişkiye Teorik Bir Bakış. Premium Sosyal Bilimler E-Dergisi, 7, 109-116.

Atasü Topcuoğlu, R. (2012). *Türkiye’de Göçmen Çocukların Profili, Sosyal Politika ve Sosyal Hizmet Önerileri*. Ankara: Uluslararası Göç Örgütü Yayını.

Çabuk, G. (2022). Suçluluğu Bağlamında Çocuğu Suça İten Nedenler. Sosyal Politika ve Sosyal Hizmet Çalışmaları Dergisi. 3(1), 129-143.

Çocuk Koruma Kanunu(5395),(2005).Mevzuat.gov.tr(Erişim Tarihi:06.08.2024)

Delice, M. & Yaşar, M. (2014). Göç ve Şiddet Suçları İlişkisinin İncelenmesi. *Akademik Bakış Dergisi*, 44, 1-18.

Dış İşleri Bakanlığı (2024). <http://w.mfa.gov.tr/turkiye-de-duzensiz-goc.tr.mfa> (Erişim Tarihi:06.08.2024)

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (GİGM), (2018). http://www.goc.gov.tr/icerik/duzensiz-goc_409_422. (Erişim Tarihi:06.08.2024)

Karasu, M. (2018).Suç Korkusu, Göç ve Suriyeli Sığınmacılar: Şanlıurfa Örneği. Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi, 3, 332-347

Tappan, Paul W. (1947). “Who Is the Criminal?” *American Sociological Review*, Vol. 12, No.1, pp. 96-102.

Türk Medeni Kanunu(4721),(2001). Mevzuat.gov.tr(Erişim Tarihi:06.08.2024)

Tekin, H. (2021).Uluslararası Literatürde Göç ve Suç İlişkisi. SDE Akademi Dergisi, 2, 12-40.

Türkiye İstatistik Kurumu. (2020). Erişim Adresi: <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=98&locale=tr> Erişim tarihi:06.08.2024

UNICEF, (2017). *Çocuk Çocuktur: Yollardaki Çocukların Şiddet, İstismar ve Sömürüden Korunması*. (<http://www.unicef.org.tr/basinmerkezidetay.aspx?id=32768>) (Erişim Tarihi: 03.06.2018)

UNHCR, (2016). *Global Trends, Mid-Year Trends Report*, The UN Refugee Agency. (<http://www.unhcr.org/search?comid=56b086754&cid=49aea93aba&scid=49aea93a5c&tags=midyear>) (Erişim Tarihi: 03.06.2018)

Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (YUKK), (2013). [Mevzuat.gov.tr](http://www.mevzuat.gov.tr)(Erişim Tarihi:06.08.2024)

Yavuzer, H. (2001). *Çocuk ve Suç* (10. Basım). İstanbul: Remzi Kitapevi (s.31-33).

MÜLTECİ GENÇLERİN KÜLTÜRLEŞME SÜREÇLERİ VE DAYANIKLILIK

Doç. Dr. B. Dilara Şeker ¹

¹ Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, - 0000-0001-5914-5886

ÖZET

Günümüzde yaşanan kitlesel travmalar nedeniyle, küresel olarak zorla yerinden edilen milyonlarca genç, kendilerinin veya ebeveynlerinin doğduğu ülkelerden başka ülkelerde yaşamaktadır. Bu gençlerin aileleri, daha iyi bir gelecek arayışıyla savaş ve karmaşadan kaçarak zorunlu ya da gönüllü, kalıcı ya da geçici, belgeli ya da belgesiz göç etmiş olabilir. Bu süreç, aktörler açısından hem zorlayıcı hem de güçlendirici bir deneyim olarak değerlendirilebilir. Ancak göç eden gruplar içinde mültecilerin ve sığınmacıların yeni ortamlarına uyum sağlamaya çalışırken birçok zorlukla karşı karşıya kaldıkları bilinmektedir. Özellikle bu gruplar içinde genç mülteciler, kimlik ve sorumluluklardaki değişiklikler nedeniyle ruh sağlığı sorunları geliştirme riski yüksek, kırılgan bir gruptur.

Genç mülteciler, hem bir gelişim dönemi olarak ergenlik dönemi hem de kendi statülerinden kaynaklanan zorluklar, kesintiye uğrayan yaşam süreçleri, sosyal destek ve statü kaybı, geleceğin öngörülemezliği, kopmuş aile bağları, sosyal ve ekonomik entegrasyonun önündeki yapısal engeller, vatan hasreti ve ayrımcılık gibi kişisel ve kolektif çaba gerektiren sorunlarla mücadele etmek zorunda kalmaktadırlar. Alan yazında ergen mültecilerle ilgili çoğunlukla kırılganlık, risk faktörleri ve ruh sağlığı sorunları incelenmiştir. Ancak genç mültecileri güçlendiren kaynaklar, süreçler, güçlü yönler, yeterlilikler ve iyi uyum sağlamalarını kolaylaştıran sosyo-ekolojilerinin nitelikleri hakkındaki araştırmaların sınırlılığı göze çarpmaktadır. Bu nedenle göç sürecinde dayanıklılık, dikkat edilmesi ve çalışılması gereken önemli bir kavramdır. Dayanıklılık bireylerin zorluklarla karşılaşmış olmasına rağmen ortalama veya iyi uyum sağlamasını açıklamakta kullanılmaktadır. Bu çalışma kavramsal bir araştırmadır ve amacı, genç mültecilerin dayanıklılık bakış açısı ile kültürleşme süreçlerini değerlendirmek, yapılan çalışmalara yer vermek ve özellikle ulusal alan yazında konu ile ilgili var olduğu düşünülen kuramsal boşluğu daraltmaktır. Ayrıca çalışmada, genç mültecilerin uyumunu etkileyen bireysel, sosyal ve kültürel değişkenlerin ortaya konulması, mülteci gençlerin ve ev sahibi toplumların iyi oluş düzeylerini artıracak ve sosyal uyumla ilgili politika yapımcıların farkındalık düzeylerini artıracak çıkarımlara ve önerilere de yer verilmiştir.

Anahtar kelimeler: Genç Mülteciler, Dayanıklılık, Kültürleşme

ACCULTURATION PROCESSES AND RESILIENCE OF REFUGEE YOUTH

ABSTRACT

Due to the mass traumas experienced today, millions of young people globally displaced by force are living in countries other than those where they or their parents were born. The families of these young people may have migrated voluntarily or involuntarily, permanently or

temporarily, documented or undocumented, in search of a better future, fleeing war and chaos. This process can be considered a challenging and empowering experience for the actors involved. However, it is known that refugees and asylum seekers within migrating groups face many difficulties while trying to adapt to their new environments. Particularly among these groups, young refugees are a vulnerable group at high risk of developing mental health problems due to changes in identity and responsibilities.

Young refugees have to cope with issues that require personal and collective effort, such as the challenges of adolescence as a developmental period, difficulties arising from their status, interrupted life processes, loss of social support and status, unpredictability of the future, broken family ties, structural barriers to social and economic integration, homesickness, and discrimination. The literature on adolescent refugees has mainly examined vulnerability, risk factors, and mental health problems. However, the limited research on the resources, processes, strengths, competencies, and socio-ecological qualities that empower young refugees and facilitate their good adaptation is noticeable. Therefore, resilience during migration is an important concept that needs attention and study. Resilience is used to explain individuals' average or good adaptation despite facing difficulties. This study is conceptual research and aims to evaluate the acculturation processes of young refugees from a resilience perspective, to include studies conducted, and to narrow the theoretical gap believed to exist in the national literature on the subject. Additionally, the study consists of implications and recommendations that will reveal the individual, social, and cultural variables affecting the adaptation of young refugees and increase the awareness levels of policymakers regarding social cohesion and the well-being of refugee youth and host communities.

Keywords: Young Refugees, Resilience, Acculturation

1.GİRİŞ

Dünya genelinde 2022 yılı sonunda 117 milyon kişinin yerinden edildiği kaydedilmiştir. Bu kişilerin 35,3 milyonu mülteci, 5,4 milyonu ise sığınmacıdır ve savaş, çatışmalar, şiddet, doğal afetler, kültürel, sosyal, dini, ekonomik ve politik sebeplerle zorunlu olarak yer değiştirmişlerdir (McAuliffe ve Oucho, 2024:5). Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği, 21. yüzyılın ikinci on yılını “yerinden edilme on yılı” olarak tanımlamıştır (UNHCR, 2019:4). Yerinden edilmiş kişiler, yasal statülerine göre göçmen, sığınmacı, mülteci veya geçici koruma altında olanlar gibi farklı kategorilere ayrılmaktadır. Bu çalışmada, Suriye, Afganistan, İran ve Irak gibi ülkelerden zorunlu olarak gelen, üçüncü bir ülkeye yerleştirilmek için uzun süre bekleyen kişiler, uluslararası literatürle uyumlu olması için mülteci olarak adlandırılmıştır. Mülteciler, zulüm korkusu nedeniyle sürekli ikamet ettikleri ülkeden ayrılmak zorunda kalan, geri dönemeyen veya dönmek istemeyen kişilerdir. Göç öncesinde, göç sürecinde ve sonrasında çoklu travmatik deneyimlere maruz kalan ve vatandaşlık statüsü beklentisi nedeniyle daha fazla belirsizlik yaşayan gruplardır (Sheikh ve Anderson, 2018). Mülteciler, göçü planlamadan ve zorunlu sebeplerle aniden gerçekleştirdikleri için, yeniden yerleşim, kültürleşme ve uyum süreçleri daha zorlu geçmektedir (Berry ve Sam, 1997). Bu nedenle, milyonlarca genç savaş ve kargaşadan kaçarak kendilerinin veya ebeveynlerinin doğduğu ülkeden başka ülkelere yaşamaktadır ve göç sürecinin her aşamasında alınan kararlarda gençler edilgen oldukları için süreç daha zorlayıcı olabilir (Rezazadeh ve Hoover, 2018). Mültecilerin ve sığınmacıların üçüncü bir ülkeye yerleştirilmesi uzun bir süreçtir. Bu nedenle, birçok mülteci genç, üçüncü bir ülkeye kalıcı olarak yerleştirilmeden önce birkaç ülkede uzun süre yaşamak zorunda kalmaktadır (UNHCR, 2018). Bu süre, bu gruplar için uluslararası sınırların ötesinde yeniden yerleşim fırsatları ve kaynaklara erişimde belirsizliklere neden olmaktadır (Adams ve Kivlighan III, 2019). Bu durumda mülteci gençlerin geldikleri ülkede uzun süreler beklemek zorunda kalacakları anlamını taşımaktadır. Bu sürecin, mülteciler

için zorlayıcı olmanın yanında güçlendirici bir deneyim olduğu da bilinmektedir. Özellikle bu gruplar içinde genç mülteciler, kimlik ve sorumluluklardaki değişiklikler nedeniyle hassas bir grup olarak değerlendirilebilir. Mülteci gençlerin, gelişim dönemi olarak ergenlik döneminde olmalarının getirdiği kimlik edinme gibi bazı zorlukların yanında kendi mültecilik statülerinden kaynaklanan zorluklar, sosyal destek ve statü kayıpları, geleceğin öngörülemezliği, kopmuş veya azalan aile bağları, sosyal ve ekonomik uyumun önündeki yapısal engeller, vatan hasreti ve ayrımcılık gibi kişisel ve kolektif çaba gerektiren sorunlarla mücadele etmek zorunda kaldıkları bilinmektedir. Genellikle mülteci gençlerle yapılan çalışmalarda ruh sağlığı sorunları, kırılganlık, risk faktörleri ele alınmasına rağmen bu grubu güçlendiren kaynaklar, süreçler, yeterlilikler ve iyi uyum sağlamalarını kolaylaştıran dayanıklılıkla ilgili araştırmaların sınırlılığı göze çarpmaktadır. Dayanıklılık kavramı bireylerin yaşadıkları zorluklara rağmen ortalama veya iyi uyum sağlaması olarak ifade edilebilir. Bu nedenle bu grubun ihtiyaç ve sorunlarının yanında güçlü yanlarının, özellikle bu süreçte dayanıklılık kavramının da çalışılması gereken bir kavram olarak karşımıza çıktığı görülmektedir. Bu çalışma kavramsal bir araştırmadır. Çalışmada, genç mültecilerin kültürleşme süreçleri dayanıklılık bakış açısından incelenmiş ve literatürdeki çalışmalar gözden geçirilerek, özellikle ulusal literatürde var olduğu düşünülen boşluğun kapatılması amaçlanmıştır. Ayrıca, sosyal uyumla ilgili politika yapıcılarının farkındalık düzeylerini artıracak çıkarımlar ve öneriler de sunulmuştur.

2. GENÇ MÜLTECİLER VE KÜLTÜRLEŞME

İnsan gelişiminde ergenlik dönemi bireyin hayatına yön ve anlam veren hedefler, roller, yetenekler, inançlar ve değerlerle ilişkili bir kimlik duygusu oluşturma görevini içeren karmaşık bir geçiş aşamasıdır (Guler ve Berman, 2019). Kimlik ve sorumluluklardaki değişiklikler ve rol karmaşası ergen mülteciler için farklı zorluklar ortaya çıkarmaktadır. Kimlik oluşum sürecinde yaşanan kayıp ve travmaların kimlik için belirgin şekilde tehdit oluşturduğu görülmektedir (Karataş ve diğ., 2020). Kimlik ve sorumluluklardaki değişiklikler ve rol karmaşası, ergen mülteciler için daha sıkıntılı olabilir ve uzun süreli riskler yaratabilir (Abu-Kaf, Al-Said ve Braun-Lewensohn, 2021). Ergen mültecilerin kimliklerinin kişisel (din, etnik köken), kişilerarası (akranlar, aile dinamikleri) ve çevresel (iki kültürlü ortamlar) özelliklerden etkilendiğini gözlenmiştir. Bu grupla yapılan çalışmalarda kimliklerinin, hayatlarındaki belirsizlikten, kendilerinin ve aile üyelerinin güvenliğine ilişkin endişelerinden büyük ölçüde etkilendiğini bulunmuştur (Ndengeyingoma ve diğ., 2014; Daiute ve Lucic , 2010). Mülteci gençler kendilerini birden fazla kültürel alan ve grup içinde tanımlayarak kimliklerini inşa ederler. Günlük yaşamda kişiler birden fazla gruba üye oldukları için farklı kimliklere sahip olabilirler. Toplum, kimliklere anlamlar yükler ve bu anlamlar paylaşılır, bu da bireylerin birbirini anlamasına yardımcı olur. Kişinin kimlik oluşumunun zaman ve mekanla tutarlı olduğu varsayılrsa da kimliğin çok yönlü, kişinin kendisine ve çevresine bakışına göre şekillenen, bağlamsal ve akışkan bir yapıya sahip olduğu, yaşam boyu derinleşip genişlemeye devam ettiği ve gruplar arası ilişkilerle yeniden inşa edildiği bilinmektedir (Daniel, 2019). Ancak, belirli bir gruba üyelikle oluşturulan kimlik, çoğunluk tarafından değersiz görüldüğünde bu durum ayrımcılığa yol açabilir (Weichselbaumer, 2020). Mülteci gençler yeni yerleşim yerlerinde farklı kimlikler inşa ettiklerinden bu süreç mülteci gençler için çok daha fazla sorunlu geçebilir (Karataş ve diğ., 2020). Ayrıca bu durum gençler arasında kafa karışıklığına ve sıkıntıya neden olabilir (Berry, Phinney, Sam ve Vedder, 2006). Bu nedenle kültürleşme süreci çok daha fazla önem kazanmaktadır.

Kültürleşme, göç eden bireylerin kişisel, ailevi ve kültürel düzeylerde mücadele etmeleri gereken bir psikolojik süreç olup, yaşamın çeşitli alanlarını kapsayan oldukça karmaşık bir olgu olarak tanımlanabilir (Ferguson ve Birman, 2016). Kültürleşme kavramı farklı kültürlerden bireylerin birbirleriyle temaslarından kaynaklanan kültürel değişiklikleri ifade etmektedir

(Berry ve Sam, 2016). Kültürleşme sürecinde bireyler bilişsel, duygusal ve sosyal değişiklikler yaşarlar. Bireyler, köken kültürlerini kaybetmeden yeni katıldıkları kültürü benimseyebilirler. Kültürleşme sürecinde, köken grup ve baskın ev sahibi grup sosyo-kültürel açıdan birbirlerini dışlamazlar. Ayrıca yeni bir ev sahibi ülkedeki bir bireyin bu kültürlerden birine, her ikisine veya hiçbirine yönelimli olabileceğini, ancak bu farklı yönelimlerin müzakeresinin farklı alanlar ve sosyokültürel bağlamlarda değişebileceğini de öne sürülmektedir (Nguyen ve Benet-Martínez, 2013). Kültürleşme süreci stresli bir deneyim olarak görülebilir (Berry ve diğ., 2006). Bireyin göç öncesi deneyimleri, göç etme motivasyonu, ailelerin ayrılması, güvenli bir çevrenin kaybı ve belirsizlikler, kişi için oldukça stresli olabilir (Suárez-Orozco ve Suárez-Orozco, 2001). Mülteci gençler, kültürleşme stresini daha yoğun bir şekilde yaşamaktadırlar. Üstelik mülteci gençler ve aileleri ülkelerinden ayrıldıktan sonra üçüncü ülkeye yerleştirilmek için seçilme ve onaylanmaları uzun süreler alabilir (UNHCR, 2018). Ergen mülteciler üzerine odaklanan kültürleşme araştırmalarında, ergenlik döneminde yeniden yerleştirilen mültecilerin, yetişkinlik döneminde yeniden yerleştirilen mültecilere kıyasla kültürleşme deneyimlerinde bazı farklılıklarda olabileceğini göstermiştir (Birman, 2006).

Kültürleşme sürecinde bir mülteci gencin yeni bir kültüre uyum sağlama süreciyle ilgili olarak benimseyebileceği bütünleşme (entegrasyon), ayrılma, asimilasyon ve marjinalleşme gibi kültürleşme stratejileri de dahil olmak üzere dört farklı strateji vardır. Bunlardan bütünleşme stratejisi, bir kişinin hem köken hem de ev sahibi kültürleriyle eşit derecede özdeşleştiği ve bu nedenle iki kültürlü olduğu anlamına gelmektedir. Ayrılma stratejisi de bir kişinin kendi köken kültürüyle özdeşleştiğini ancak ev sahibi kültürüyle özdeşleşmediğini göstermektedir. Asimilasyon stratejisi, bir kişinin kendi köken kültürüne yönelimini terk ettiğini ve yalnızca ev sahibi kültürle özdeşleştiğini ifade etmektedir. Marjinalleşme stratejisi ise bir kişinin ne kendi köken kültürüyle ne de ev sahibi kültürle özdeşleşmediğini göstermektedir (Berry, 2019:18-25). Farklı göçmen gruplarıyla yapılan ve onların tercih ettikleri kültürleşme stratejilerine odaklanan çalışmalar bulunmasına rağmen, mülteci ergenlerin kültürleşme deneyimleri ve tercih ettikleri stratejilerle ilgili sınırlı sayıda çalışma mevcuttur. Örneğin, ABD'de yaşayan mülteci gençlerle yapılan bir araştırma, ergen mültecilerin Amerika'daki yeni hayatlarına ne kadar sürede ve hangi şekillerde uyum sağladıklarının, ailelerinin diğer üyelerine kıyasla değişkenlik gösterebildiğini ortaya koymaktadır (Birman, 2006). Başka bir çalışmada ise genç mültecilerin ayrılma ve asimilasyon gibi tek bir kültüre odaklanan kültürleşme stratejilerini daha fazla tercih ettiklerini, ancak bütünleşme gibi iki kültürlü kültürleşme stratejilerini daha az tercih ettikleri ortaya konulmuştur (Trickett ve Birman, 2005). Ayrıca, ergenlik döneminde yeniden yerleştirilen mültecilerin kültürleşme tercihleri, yetişkinlik döneminde yerleştirilen mültecilerden farklılık göstermektedir (Titzmann ve Lee, 2022). Ancak, kişilerin tercih ettikleri bu stratejilerin ortamsal faktörlerden etkilenmesi nedeniyle sabit ve nihai olmadıkları söylenebilir (Berry, 2019:18-25). Kişilerin tercih ettikleri bu kültürleşme stratejilerinin uzun vadeli sonuçları, psikolojik (psikolojik iyi olma ve yaşam doyumu) ve sosyo-kültürel (sosyal ve kültürel işlevsellik becerileri) uyumla ilişkili olarak değerlendirilmektedir (Sam ve diğ., 2008).

Gençlerin yeni geldikleri ev sahibi topluma olumlu uyum sağlamaları, gelecekteki uyumlarının bir göstergesi olarak değerlendirilmektedir. Buna karşılık, yaşamın erken dönemlerinde uyum sağlayamamak, olumsuz ve muhtemelen gelecekte zincirleme sonuçlara yol açabilir (Motti-Stefanidi, 2018). Bu nedenle mülteci gençlerin dayanıklılığını kavramsallaştırmaya yönelik bütünleştirici bir çerçevenin önemli olduğu düşünülmektedir. Genellikle gençliğin uyumuna ilişkin mevcut literatürün, kırılma üzerine temellendiği görülmektedir. Ancak aynı göçmen gençlerde olduğu gibi dayanıklılık kavramına odaklanmanın mülteci genç uyumunu da kolaylaştıracığı düşünülmektedir. Dayanıklılık kavramının kişinin çeşitli psikopatolojik riskler

ve önemli zorluklara rağmen geliştirdiği etkili ve olumlu bir şekilde uyum sağlama kapasitesini ifade eder (Masten, 2014; Masten, 2018a). Tanımın temelde iki değerlendirmeye dayandığı görülmektedir. Bunlardan ilki; kişinin yüksek düzeyde olumsuz ve istenmeyen sonucu öngören risklere veya olumsuzluklara maruz kalmış olmasıdır. Riskin varlığı olmadan, olumlu uyum, yeterliliğin bir işareti olmasına rağmen mutlaka bir dayanıklılık göstergesi olarak değerlendirilmemektedir. İkincisi ise kişinin bu stresli duruma rağmen yeterince iyi uyum sağlaması gerekir. Özellikle çocuklarda ve gençlerde iyi uyumun önemli bir göstergesi, yaşlarına göre belirgin gelişimsel görevlerde ne kadar iyi performans gösterdikleridir (Masten, 2014b). Ancak mülteci gençlerin uyumunda sadece yaşlarına uygun gelişimsel görevlerle ne kadar iyi başa çıktıkları değil, aynı zamanda kültürleşme görevlerini ne kadar iyi müzakere ettiklerini ve kültürleşmenin zorluklarını ne kadar iyi yönettiklerini de dikkate almak önemlidir (Motti-Stefanidi ve Masten, 2020).

Dayanıklılık perspektifi bağlamın rolünü ve olumlu sonuçlara yol açan bağlamlar arasındaki alışverişin kalitesini vurgular (Lerner, 2006). Kişinin bir zorlukla etkili bir şekilde mücadele etme kapasitesi; sorunun doğasına, gelişimsel zamanlamasına ve organizmada yerleşik koruyucu süreçlere, diğer insanlarla ilişkilere ve dış sistemlere bağlıdır. Bireyler, zorluklara karşı koymak ve rahatsızlıklar ile mücadelede uyum, direnç, iyileşme veya dönüşüm sağlamak için karmaşık iç, ilişkisel ve dış kaynaklardan ve uyarlanabilir araçlardan yararlanır. Dayanıklılık dinamik bir süreçtir çünkü bireyler, onların ilişkileri ve çevreleri sürekli değişmektedir. Dayanıklılığın bu ilişkisel veya bağlamsal doğası, aynı risklere maruz kalan bireyler arasında farklı uyum sonuçları gözlemlendiğinde açıkça ortaya çıkar. Aynı önleme veya müdahale girişimlerinin etkisi kişinin bağlamına göre farklılık göstermektedir. Dayanıklılık perspektifi, göç öncesinde, sırasında ve sonrasında olumlu sonuçlara yönelik koşulların ve süreçlerin anlaşılmasında önemli bir teorik bakış açısı sağlar. Dayanıklılık perspektifi kısaca mültecileri güçlendiren kaynaklar, süreçler, güçlü yönler, yeterlilikler ve iyi uyum sağlamalarını kolaylaştıran sosyo-ekolojilerinin nitelikleri hakkında bilgi vermektedir. Bu nedenle ülkemizde uzun süreler yaşamak zorunda olan farklı gruplardan mülteci gençlerin dayanıklılığını etkileyen değişkenlerin ve dayanıklılık düzeylerinin ortaya konulmasının uyum süreçleri hakkındaki farkındalığı ve memnuniyeti arttıracakı düşünülmektedir.

3. GENEL DEĞERLENDİRME VE SONUÇLAR

Ele alınan konu ile genç mültecilerin dayanıklılık perspektifinden kültürleşme süreçleri değerlendirilmiştir. Genç mülteciler, hem ergenlik döneminin getirdiği kimlik ve sorumluluklardaki değişiklikler hem de mültecilik statülerinden kaynaklanan zorluklar nedeniyle kırılgan bir gruptur. Bu gençler, sosyal destek ve statü kaybı, geleceğin öngörülemezliği, kopmuş aile bağları, sosyal ve ekonomik entegrasyonun önündeki yapısal engeller, vatan hasreti ve ayrımcılık gibi kişisel ve kolektif çaba gerektiren sorunlarla mücadele etmektedirler.

Çalışmada, genç mültecilerin dayanıklılık perspektifinden kültürleşme süreçleri ele alınmış ve bu süreçte karşılaştıkları zorluklar ve güçlü yönler incelenmiştir. Dayanıklılık, bireylerin zorluklarla karşılaşmış olmasına rağmen ortalama veya iyi uyum sağlamasını açıklayan önemli bir kavramdır. Genç mültecilerin uyumunu etkileyen bireysel, sosyal ve kültürel değişkenler ortaya konulmuş ve bu değişkenlerin gençlerin ve ev sahibi toplumların iyi oluş düzeylerini artıracak şekilde ele alınması gerektiği vurgulanmıştır.

Farklı bakış açısı ile bu alanda öneriler ortaya konulabilir;

1. **Psikososyal Destek Programları:** Genç mültecilerin ruh sağlığı ve psikososyal destek ihtiyaçlarına yönelik programlar geliştirilmelidir. Bu programlar, gençlerin kimlik ve sorumluluklardaki değişikliklerle başa çıkmalarına yardımcı olmalıdır.
2. **Eğitim ve Entegrasyon:** Eğitim sistemleri, mülteci gençlerin entegrasyonunu kolaylaştıracak şekilde düzenlenmelidir. Eğitim kurumları, kültürel çeşitliliği teşvik eden ve ayrımcılığı önleyen politikalar benimsemelidir.
3. **Aile Destek Programları:** Mülteci ailelerin bir arada kalmasını ve sosyal destek ağlarını güçlendirecek programlar oluşturulmalıdır. Aile bağlarının korunması, gençlerin uyum süreçlerini olumlu yönde etkileyecektir.
4. **Toplumsal Farkındalık:** Ev sahibi toplumlarda mültecilere yönelik farkındalık artırıcı kampanyalar düzenlenmelidir. Bu kampanyalar, mültecilerin yaşadığı zorlukları ve katkılarını vurgulayarak toplumsal uyumu teşvik etmelidir.
5. **Politika Geliştirme:** Sosyal uyumla ilgili politika yapıcıların farkındalık düzeylerini artıracak çalışmalar yapılmalıdır. Politika yapıcılar, mülteci gençlerin ihtiyaçlarını ve güçlü yönlerini dikkate alarak kapsayıcı politikalar geliştirmelidir.

Ayrıca konu bağlamında yeni bir yaklaşım ile;

1. **Araştırma Çalışmaları:** Genç mültecilerin dayanıklılık ve kültürleşme süreçlerine yönelik daha fazla nitel ve nicel araştırma yapılmalıdır. Bu araştırmalar, gençlerin güçlü yönlerini ve uyum süreçlerini destekleyen faktörleri ortaya koymalıdır.
2. **Multidisipliner Yaklaşım:** Mülteci gençlerin sorunlarına yönelik çözümler geliştirilirken, psikoloji, sosyoloji, eğitim ve sağlık gibi farklı disiplinlerin işbirliği içinde çalışması önemlidir.
3. **Uzun Vadeli Takip:** Genç mültecilerin uyum süreçlerini uzun vadeli olarak takip eden çalışmalar yapılmalıdır. Bu çalışmalar, gençlerin zaman içindeki gelişimlerini ve uyum süreçlerini daha iyi anlamamıza yardımcı olacaktır.

Bu çalışma, genç mültecilerin dayanıklılık perspektifinden kültürleşme süreçlerini ele alarak, bu alandaki kuramsal boşluğu daraltmayı ve politika yapıcılar için farkındalık yaratmayı hedeflemektedir. Genç mültecilerin uyum süreçlerini destekleyecek politikalar ve programlar geliştirilmesi hem mülteci gençlerin hem de ev sahibi toplumların iyi oluş düzeylerini artıracaktır.

KAYNAKÇA

[1] Abu-Kaf, S., Al-Said, K., Braun-Lewensohn, O., Community coherence and acculturation strategies among refugee adolescents: How do they explain mental-health symptoms?, Comprehensive Psychiatry, 106, 152227, 2021.

[2] Adams, M. C., Kivlighan III, D. M., When home is gone: An application of the multicultural orientation framework to enhance clinical practice with refugees of forced migration, Professional Psychology: Research and Practice, 50(3), 176, 2019.

[3] Birman, D., Acculturation gap and family adjustment: Findings with Soviet Jewish refugees in the United States and implications for measurement, Journal of Cross-Cultural Psychology, 37(5), 568-589, 2006.

- [4] Berry, J. W., Sam, D. L., Acculturation and adaptation, *Handbook of Cross-Cultural Psychology*, 3(2), 291-326, 1997.
- [5] Berry, J. W., Sam, D. L., Theoretical perspectives, *The Cambridge Handbook of Acculturation Psychology*, 2, 11-29, 2016.
- [6] Berry, J. W., Phinney, J. S., Sam, D. L., Vedder, P., Immigrant youth: Acculturation, identity, and adaptation, *Applied Psychology*, 55(3), 303-332, 2006.
- [7] Berry, J. W., *Acculturation: A personal journey across cultures*, Cambridge University Press, 2019.
- [8] Daiute, C., Lucić, L., Situated cultural development among youth separated by war, *International Journal of Intercultural Relations*, 34(6), 615-628, 2010.
- [9] Daniel, S. M., Writing our identities for successful endeavors: Resettled refugee youth look to the future, *Journal of Research in Childhood Education*, 33(1), 71-83, 2019.
- [10] Ferguson, G. M., Birman, D., Acculturation in the United States of America, In Sam, D. & Berry, J. (Eds.), *Cambridge Handbook of Acculturation Psychology*, 396-416, 2016.
- [11] Guler, J., Berman, S. L., Acculturation, identity distress, and internalizing symptoms among resettled adolescent refugees, *Journal of Adolescence*, 76, 129-138, 2019.
- [12] Karataş, S., Crocetti, E., Schwartz, S. J., Rubini, M., Understanding adolescents' acculturation processes: New insights from the intergroup perspective, *New Directions for Child and Adolescent Development*, 2020(172), 53-71, 2020.
- [13] Lerner, R. M., Resilience as an attribute of the developmental system: Comments on the papers of Professors Masten & Wachs, *Annals of the New York Academy of Sciences*, 1094(1), 40-51, 2006.
- [14] Masten, A. S., *Ordinary magic: Resilience in development*, Guilford Publications, 2014.
- [15] Masten, A. S., Resilience theory and research on children and families: Past, present, and promise, *Journal of Family Theory & Review*, 10(1), 12-31, 2018a.
- [16] Masten, A. S., Adult resilience after child abuse, *Nature Human Behaviour*, 2(4), 244-245, 2018b.
- [17] McAuliffe, M., Oucho, L. A. (Eds.), *World Migration Report 2024*, International Organization for Migration (IOM), Geneva, 2024.
- [18] Motti-Stefanidi, F., Resilience among immigrant youth: The role of culture, development and acculturation, *Developmental Review*, 50, 99-109, 2018.
<https://doi.org/10.1016/j.dr.2018.04.002>
- [19] Ndengeyingoma, A., Montigny, F. D., Miron, J. M., Development of personal identity among refugee adolescents: Facilitating elements and obstacles, *Journal of Child Health Care*, 18(4), 369-377, 2014.
- [20] Nguyen, A. M. D., Benet-Martínez, V., Biculturalism and adjustment: A meta-analysis, *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 44(1), 122-159, 2013.
- [21] Rezazadeh, M. S., Hoover, M. L., Women's experiences of immigration to Canada: A review of the literature, *Canadian Psychology/Psychologie Canadienne*, 59(1), 76, 2018.

- [22] Sam, D. L., Vedder, P., Liebkind, K., Neto, F., Virta, E., Immigration, acculturation and the paradox of adaptation in Europe, *European Journal of Developmental Psychology*, 5(2), 138-158, 2008.
- [23] Sheikh, M., Anderson, J. R., Acculturation patterns and education of refugees and asylum seekers: A systematic literature review, *Learning and Individual Differences*, 67, 22-32, 2018.
- [24] Suárez-Orozco, C., Suárez-Orozco, M. M., *Children of immigration*, Cambridge: Harvard University Press, 2001.
- [25] Titzmann, P. F., Lee, R. M., New temporal concepts of acculturation in immigrant youth, *Child Development Perspectives*, 00, 1-8, 2022. DOI: 10.1111/cdep.12458.
- [26] UNHCR, *Global trends: Forced displacement in 2019*, 2019.
- [27] Weichselbaumer, D., Multiple discrimination against female immigrants wearing headscarves, *ILR Review*, 73(3), 600-627, 2020.

GÖÇMEN KADINLAR VE ŞİDDET

Arş. Gör. Dr. Fatma YILDIRIM¹, Arş. Gör. Sıla GÜL², Prof. Dr. Nuriye
BÜYÜKKAYACI DUMAN³

¹ Hitit Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, ORCID ID: 0000-0002-1996-4278

² Kastamonu Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, ORCID ID: 0000-0002-5375-4864

³ Hitit Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, ORCID ID: 0000-0002-4246-3607

Özet

Göçmen kadınlar, yeni ülkelerinde çeşitli zorluklarla karşılaşabilirler. Özellikle kağıtsız göçmen kadınlar, yasal korumadan yoksun oldukları için şiddet riski altında olabilirler. Göç sürecinde yaşadıkları travmalar, dil ve kültür farklılıkları, ekonomik güçsüzlük ve sosyal izolasyon gibi faktörler, göçmen kadınları şiddet riski altında daha savunmasız hale getirebilir. Bu durum, göçmen kadınların cinsel şiddet, aile içi şiddet ve diğer türlerde şiddete maruz kalma olasılığını artırabilir. Tekrarlayan istismara maruz kalma, inanılmama ve ölüm korkuları, utanç, faili koruma isteği, şiddeti normalleştirme, cinsel şiddete maruz kalan göçmen kadınların toplum tarafından reddedilmesi, damgalanması ve ötekileştirilmesi, kağıtsız göçmen kadınların polise ve sağlık kuruluşlarına başvuramaması, cinsel şiddetin nasıl raporlanacağına ilişkin korku ve adalete güvenmemek gibi zorluklarla karşılaşılabilir. Göçmen kadınlarda cinsel şiddetin, ruhsal bozukluklara, obstetrik komplikasyonlara, cinsel işlev bozukluklarına, istenmeyen gebeliklere, güvenli olmayan kürtajlara ve cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlara neden olabileceği belirtilmektedir. Ayrıca göçmen kadınlar, yaşadıkları şiddeti rapor edememe, adalete ulaşamama ve sağlık hizmetlerinden yararlanamama gibi sorunlarla karşılaşabilirler. Bu nedenle, göçmen kadınlara yönelik destek hizmetleri ve koruma mekanizmalarının güçlendirilmesi önemlidir. Bu bağlamda hemşirelerin göçmen kadınların şiddetle ilgili riskleri ve belirtileri konusunda farkındalığı artırılmalı, bu konuda hemşirelere hizmet içi eğitimler düzenlenmelidir. Hemşireler, şiddete maruz kalan göçmen kadınlara duygusal ve psikolojik destek sunmalı, onları danışmanlık hizmetlerine yönlendirmeli ve gerektiğinde kriz müdahalesi yapmalıdır.

Anahtar kelimeler: Göç, göçmen, kadın, şiddet, cinsel şiddet, hemşire

Migrant Women and Violence

Abstract

Immigrant women may face various challenges in their new country. Undocumented immigrant women, in particular, may be at risk of violence because they lack legal protection. Factors such as the traumas they experience during the migration process, language and cultural differences, economic weakness and social isolation may make immigrant women more vulnerable at risk of violence. This may increase the likelihood that immigrant women will experience sexual violence, domestic violence, and other forms of violence. Exposure to repeated abuse, fear of not being believed and death, shame, desire to protect the perpetrator, normalization of violence, social rejection, stigmatization and marginalization of immigrant women subjected to sexual violence, inability of paperless immigrant women to apply to the police and health institutions, fear of how to report sexual violence and lack of justice. Difficulties such as distrust may be encountered. It is stated that sexual violence in immigrant women can cause mental disorders, obstetric complications, sexual dysfunctions, unwanted pregnancies, unsafe abortions and sexually transmitted infections. In addition, immigrant women may face problems such as not being able to report the violence they experience, not being able to access justice and not being able to benefit from health services. Therefore, it is important to strengthen support services and protection mechanisms for immigrant women. In this context, nurses' awareness about the risks and symptoms of violence among immigrant women should be increased, and in-service training should be organized for nurses on this subject. Nurses should provide emotional and psychological support to immigrant women exposed to violence, refer them to counseling services, and provide crisis intervention when necessary.

Key words: migration, immigrant, women, violence, sexual violence, nursing

Giriş

Dünya Sağlık Örgütü (WHO) şiddeti “başka bir kişi, grup veya topluluk tarafından yaralanmaya, ölüme, psikolojik hasara, az gelişmişliğe yol açabilecek şekilde kendisine, gerçek veya tehdit amaçlı, kasıtlı olarak fiziksel güç veya kuvvet kullanılması” olarak tanımlamaktadır (WHO, 2022). Kadına yönelik şiddet, çeşitli şekillere bürünen ve doğası gereği fiziksel, cinsel veya psikolojik olabilen çok sayıda kontrol edici, tehdit edici, saldırgan ve istismarcı eylemi içeren küresel bir olgudur (Guruge ve ark., 2012). İstismarın, saldırganlığın ve korkutmanın farklı biçimlerini kapsayan yakın partner şiddeti tüm kültürler, etnik kökenler ve milliyetler arasında meydana gelen yaygın bir olgudur (Ahmad ve ark., 2013). Özellikle zorunlu göç sürecinde, toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin artması ve toplumsal cinsiyet rollerindeki kutuplaşmanın artması, göçmen kadınların toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve şiddet riski açısından daha savunmasız bir konuma gelmelerine neden olmaktadır (Freedman, 2016).

Savunmasız göçmen kadınların maruz kaldığı baskı, genellikle belirli ırk, etnik köken, sınıf, cinsiyet, cinsel yönelim ve göçmen baskı ve ayrımcılık sistemlerinin kesişim noktalarındaki konumları nedeniyle katlanarak artmaktadır (Ghafournia ve Easteal, 2018). Kesişimsellik,

'farklı baskı biçimlerine dayanan kimlik, sosyal konum ve yapısal engeller açısından farklı ırklardan kadınların deneyimlerinin çeşitliliğini ve çokluğunu' anlamının bir yoludur (Mehrotra 2010). Göçmen ve mülteci kadınlara yönelik şiddete ve onların savunmasızlığına ilişkin nüansların çoğu, kültürel ve dil açısından farklı sayıda insanın olması olarak görülmektedir. Bu kadınların şiddet deneyimlerindeki cinsiyet ile ırk, etnik köken ve göçmenlik statüsünün kesişmesinin getirdiği karmaşıklığın ele alınamaması, onların dışlanmasına ve görünmezliğine katkıda bulunmakta ve korunma haklarına zarar vermektedir (Hearn ve ark. 2016).

Göçmen Kadınlar ve Aile İçi Şiddet

Göç, benzer süreçlere tabi olan bireylerin veya grupların yer değiştirmesi anlamına gelse de, göç sürecinden geçen bireylerin benzer deneyimler yaşadığı ve göçün sonuçlarının tüm toplumsal gruplarda aynı olduğu anlamına gelmez (Arpacı, 2020). Göçmen kadınların %30-40'ının yakın partnerleri tarafından şiddete uğradığı belirtilmektedir (Finfgeld-Connett ve Jhonson, 2013).

Göçmen ve kadınlar, yakın partner şiddeti ve yakın partner cinayeti dahil ciddi şiddet mağduriyeti açısından yüksek risk altındadır. Göçmen kadınlarda aile içi şiddet çoğunlukla fiziksel saldırganlık, cinsel saldırı ve psiko-duygusal istismara kadar değişen farklı şiddet kategorileri olarak görülmektedir. Bu tür aile içi şiddet; anlaşmazlıkları çözmek, davranışı düzeltmek, uyum sağlamak veya kadının yanlışlarını cezalandırmak için yaygın olarak kullanılmaktadır (Paat, 2014). Aile içi şiddetin fiziksel yaralanma, depresyon, travma sonrası stres, anksiyete, cinsel yolla bulaşan hastalıklar, madde bağımlılığı, olumsuz sağlık sonuçları, sağlık hizmetlerinden yararlanamama veya mikro düzeyde ölüm gibi yıkıcı etkilere yol açabileceği bildirilmektedir (Ansara ve Hindin, 2011).

Göçmen kadınların aile içi şiddet deneyimlerini açıklama konusundaki isteksizliklerinin sıklıkla şüpheli epidemiyolojik bulgulara katkıda bulunduğu belirtilmektedir. İsteksizlikleri kısmen aile uyumu ve birliğin kadın sorumluluğu olarak kabul edildiği geleneksel cinsiyet rollerine sahip ataerkil sosyal yapıların varlığıyla açıklanabilir. Ayrıca eğitim düzeyi ve sosyoekonomik durum ve çevresel özellikleri; aile içi şiddete toplumsal hoşgörü, kadınların susturulması, kadınların hakları konusunda farkındalık eksikliği de kadınların aile içi şiddeti bildirmemesi konusunda etkili faktörlerdendir. Bunun yanında göçmen kadınlar, göçmenlik durumlarına bağlı olarak göçmenlik statüleri üzerindeki etkisine ilişkin endişeler nedeniyle devlet kurumlarından hizmet arama konusunda isteksiz olabilmektedir (Park ve ark., 2021).

Aile içi şiddet politikalarının kalitesini artırmak için cinsiyet dışında hangi eşitsizliklerin dikkate alındığını ve bu eşitsizliklerin nasıl kavramsallaştırıldığını ve şiddetle nasıl ilişkilendirildiğini belirlemek önemlidir (Hearn ve ark. 2016).

Göçmen Kadınlar ve Cinsel Şiddet

Cinsel şiddet, mağdurun gönüllü rızası olmadan veya rıza gösteremeyen veya reddedemeyen biriyle yapılan cinsel eylem veya cinsel eylem elde etme girişimi olarak tanımlanır (Basile ve ark., 2014). Göç ve kriz dönemlerinde, özellikle kadınlar için cinsel şiddetin arttığı küresel bir koruma zorluğu olarak kabul edilmektedir (UNHCR, 2020). Cinsel şiddetin yaygınlığını

belirlemek zor olabilmektedir çünkü birden fazla sebep -kişisel, kişilerarası, toplumsal ve politik- bu durumu etkileyebilmektedir. Tekrarlayan istismara maruz kalma, inanılmama ve ölüm korkuları, utanç, faili koruma isteği, şiddeti normalleştirme, cinsel şiddete maruz kalan göçmen kadınların toplum tarafından reddedilmesi, damgalanması ve ötekileştirilmesi, kağıtsız göçmen kadınların polise ve sağlık kuruluşlarına başvuramaması, cinsel şiddetin nasıl raporlanacağına ilişkin korku ve adaletle güvenmemek gibi zorluklarla karşılaşılabilir (Schrijver ve ark., 2018; Freedman ve ark., 2017). Dünya genelindeki mülteci gruplarında cinsel şiddetin yaygınlığı hakkında verileri sentezlemek için yapılan bir sistematik derlemede; cinsiyet ve yaş fark etmeksizin cinsel şiddetin yaygınlığının değişken (%0- %99,8) olduğu, çalışmaların %89'unda cinsel şiddete maruz kalan bireylerin kadınlardan oluştuğu ve %65'inde cinsel şiddet türünün tecavüz olduğu belirtilmiştir (Araujo ve ark., 2019). Sabit ikamet eksikliğiyle bağlantılı olmakla birlikte sosyal zorluklar ve akrabalar veya tanıdıklarda konaklama sırasında kadınların tecavüz veya cinsel tacize maruz kaldığı bildirilmektedir (Gola ve ark., 2012).

Göçmen kadınlarda cinsel şiddetin, emosyonel sorunlara, obstetrik komplikasyonlara, cinsel işlev bozukluklarına, istenmeyen gebeliklere, güvenli olmayan kürtajlara ve cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlara neden olabileceği belirtilmektedir (Jina ve Thomas, 2013).

Sağlık değerlendirmelerinin bir parçası olarak hemşireler, kadınların göç öncesi, sınır geçişleri ve göç sonrası deneyimleri (özellikle travma ve şiddet ile ilgili olanlar) ve bunların kadınların ve ailelerinin sağlığını nasıl olumsuz etkilediğine ilişkin sorgulamalara yer vermelidir. Hemşireler, yakın erkek partner şiddeti hakkında soru sorma, risk değerlendirmeleri yapma, güvenliği planlama ve travma danışmanlığı gibi dilsel ve kültürel açıdan uygun yönlendirmeleri yapma konusunda rahat olmalıdır (Guruge ve ark., 2010).

Hemşirelerin kadınlarla güvene dayalı, destekleyici ve yargılayıcı olmayan ilişkiler kurması ve kadınların geçmiş deneyimlerini ve başarılarını tanımlamasını, bunlardan yararlanmasını ve bunlardan öğrendiklerini geliştirmesini sağlayacak stratejiler geliştirmesi gerekir. Hemşirelerin yakın erkek partner şiddetini ortadan kaldırmaya yönelik çabaları, bireysel 'kurban' ve 'fail' odağının ötesine geçmeli ve göçmen kadınları, erkekleri ve ailelerini etkileyen ırkçılık, cinsiyetçilik ve sınıf ayrımcılığı gibi çoklu baskıları ortadan kaldıracak sistemik değişiklikleri savunmalıdır (Guruge ve ark., 2010). Hemşireler sağlık sistemi içinde savunucu olarak hareket edebilirler, dil ve kültür açısından uygun hizmetlerin eksikliği gibi hizmetlere erişim ve hizmet kalitesinin önündeki yapısal engelleri belirleyip bunlara karşı çıkabilirler. Hemşireler aynı zamanda kadınları birbirine bağlayan programlar oluşturarak destek sistemlerinin yeniden inşasına yardımcı olmak için kadınlarla birlikte çalışabilir, böylece endişelerini kolektif olarak dile getirebilir ve birbirleri için neyin işe yaradığını öğrenebilirler (Guruge ve Gastaldo, 2008).

Sonuç

Göçmen kadınların uğradıkları şiddet türleri sık görülmekle birlikte cinsel şiddetin rapor edilmesi güçtür. Göçmen kadınların incinebilir grup olmasının yanında şiddete uğraması kadınlarda emosyonel sorunların artmasına, obstetrik komplikasyonlara, cinsel işlev bozukluklarına, istenmeyen gebeliklere, güvenli olmayan kürtajlara ve cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlara neden olabilir. Bu bağlamda hemşirelerin göçmen kadınların şiddetle ilgili

riskleri ve belirtileri konusunda farkındalığı artırılmalı, bu konuda hemşirelere hizmet içi eğitimler düzenlenmelidir. Hemşireler, şiddete maruz kalan göçmen kadınlara duygusal ve psikolojik destek sunmalı, onları danışmanlık hizmetlerine yönlendirmeli ve gerektiğinde kriz müdahalesi yapmalıdır.

Kaynakça

1. Ahmad, F., Rai, N., Petrovic, B., Erickson, P., & Stewart, D. E. (2013). Resilience and resources among South Asian immigrant women as survivors of partner violence. *Journal of Immigrant and Minority Health*, 15(6), 1057–1064.
2. Ansara, D. L., & Hindin, M. J. (2011). Psychosocial consequences of intimate partner violence for women and men in Canada. *Journal of Interpersonal Violence*, 26(8), 1628–1645.
3. Araujo, J. d., Souza, F. M., Proença, R., Bastos, M. L., Trajman, A., & Faerstein, E. (2019). Prevalence of sexual violence among refugees: a systematic review. *Revista de saude publica*, 53, 78.
4. Basile KC, Smith SG, Breiding MJ, Black MC, Mahendra RR. Sexual violence surveillance: uniform definitions and recommended data elements. Version 2.0. Atlanta, GA: National Center for Injury Prevention and Control, Centers for Disease Control and Prevention; 2014 April 2024]. Available from: https://www.cdc.gov/violenceprevention/pdf/sv_surveillance_definitions-2009-a.pdf
5. Finfgeld-Connett, D., & Johnson, E. D. (2013). Abused South Asian women in westernized countries and their experiences seeking help. *Issues in mental health nursing*, 34(12), 863-873.
6. Freedman, J., Kivilcim, Z., & Baklacioglu, N. Ö. (2017). Gender, Migration and Exile. A gendered approach to the Syrian Refugee Crisis (s.1-16). New York: Routledge.
7. Ghafournia, N., & Eastal, P. (2018). Are immigrant women visible in Australian domestic violence reports that potentially influence policy?. *Laws*, 7(4), 32.
8. Gola H, Engler H, Schauer M, Adenauer H, Riether C, Kolassa S, et al. (2012). Victims of rape show increased cortisol responses to trauma reminders: a study in individuals with war- and torture-related PTSD. *Psychoneuroendocrinology*. 37(2):213-20. <https://doi.org/10.1016/j.psyneuen.2011.06.005>
9. Guruge, S., & Gastaldo, D. (2008). Violence in couples and immigration: How to be part of the solution?(Editorial). *Presencia*, 8.
10. Guruge, S., Khanlou, N., & Gastaldo, D. (2010). Intimate male partner violence in the migration process: Intersections of gender, race and class. *Journal of Advanced Nursing*, 66(1), 103-113.
11. Guruge, S., Roche, B., & Catallo, C. (2012). Violence against women: an exploration of the physical and mental health trends among immigrant and refugee women in Canada. *Nursing research and practice*.
12. Jina R, Thomas LS. (2013). Health consequences of sexual violence against women. *Best Pract Res Clin Obstet Gynaecol*. 27(1):15-26. <https://doi.org/10.1016/j.bpobgyn.2012.08.012>
13. Mehrotra, G. (2010). Toward a continuum of intersectionality theorizing for feminist social work scholarship. *Affilia*, 25(4), 417-430.

14. Paat, Y. F. (2014). Risk and resilience of immigrant women in intimate partner violence. *Journal of Human Behavior in the Social Environment*, 24(7), 725-740.
15. Park, T., Mullins, A., Zahir, N., Salami, B., Lasiuk, G., & Hegadoren, K. (2021). Domestic violence and immigrant women: A glimpse behind a veiled door. *Violence against women*, 27(15-16), 2910-2926.
16. Schrijver, L., Beken, T. V., Krahé, B., & Keygnaert, I. (2018). Prevalence of sexual violence in migrants, applicants for international protection, and refugees in Europe: a critical interpretive synthesis of the evidence. *International journal of environmental research and public health*, 15(9), 1979.
17. UNHCR. (2021). UNHCR BM Mülteci Örgütü. (2021, December, 25). Türkiye'deki Mülteciler ve Sığınmacılar. <https://www.unhcr.org/tr/turkiyedeki-multeciler-ve-siginmacilar>.
18. WHO (World Health Organisation). (2022). Violence prevention alliance. Erişim adresi: <https://www.who.int/groups/violence-prevention-alliance/approach>

GÖÇ VE ANNELİK: NEREDEYİM, KİMİM?

Arş. Gör. Sıla GÜL¹, Arş. Gör. Dr. Fatma YILDIRIM², Prof. Dr. Nuriye BÜYÜKKAYACI DUMAN³

¹Kastamonu Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, , ORCID ID: 0000-0002-5375-4864

²Hitit Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, ORCID ID: 0000-0002-1996-4278

³Hitit Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, ORCID ID: 0000-0002-4246-3607

Özet

Göç, küreselleşmenin önemli bir boyutudur. Göçmenlerin kültürel ve dilsel adaptasyonlarını ve yeni bir ülkeye geçişini içermektedir. İnsanlar dini ya da etnik çatışmalar, savaşlar, siyasi baskılar, doğal afetler, yoksulluk ve baskı nedeniyle göç etmeye çalışmaktadır. Göç süreci kültürel bir olgu olan annelik tarzını belirleyen etmenler arasında önemli bir yere sahiptir. Göçmen anneliğin çeşitli zorlukları vardır, kendi içerisinde belirli ve tek tip uygulamalar ile sınırlı değildir. Göçmen anneler kültür çatışması, yeterli bakım ve tedavi alamama, iletişim engelleri, sağlık hizmetine erişimde aksaklıklar, sosyal destek eksikliği ve bebek bakımında zorlanma gibi sorunlar yaşamaktadır. Bebek bakımı ve emzirme konusundaki bilgi eksikliği yenidoğanın sağlığını da olumsuz etkilemektedir. Ayrıca, göçmen anneler sosyal baskıya, ırk ayrımcılığına ve sağlık hizmeti verenlerle olumsuz etkileşimlere maruz kalmaktadır. Bu sebeple göçmen annelerin sağlığının korunması ve geliştirilmesinde sağlık profesyoneli grubu olan hemşirelerin görev, yetki ve sorumlulukları vardır. Hemşireler göçmen annelerin bilgi eksikliklerini saptamalı ve sağlık eğitimlerinde öncü olmalıdır. Gerekli takipleri düzenli olarak yaparak göçmen annelerin sağlığını koruyucu yaklaşımı benimsemelidir.

Anahtar Kelimeler: Göç, Annelik, Kadın, Hemşire

Abstract

Migration is an important dimension of globalization. It involves immigrants making cultural and linguistic adaptations and moving to a new country. People try to migrate due to religious or ethnic conflicts, wars, political pressures, natural disasters, poverty and oppression. The migration process has an important place among the factors that determine the style of motherhood, which is a cultural phenomenon. Immigrant motherhood has various challenges and is not limited to specific and uniform practices. Immigrant mothers experience problems such as culture conflict, not receiving adequate care and treatment, communication barriers, problems in accessing health services, lack of social support and difficulty in baby care. Lack of knowledge about baby care and breastfeeding also negatively affects the health of the newborn. Additionally, immigrant mothers are exposed to social pressure, racial discrimination, and negative interactions with healthcare providers. Therefore, nurses, a group of health professionals, have duties, powers and responsibilities in protecting and improving the health of immigrant mothers. Nurses should identify the knowledge gaps of immigrant mothers and

be pioneers in health education. It should adopt a protective approach to the health of immigrant mothers by carrying out the necessary follow-ups regularly.

Keywords: Migration, Motherhood, Woman, Nurse

Giriş

Göç kavramı geçmişten günümüze kadar farklı temellere dayanan nüfus hareketliliği olarak ya da ülke içerisinde veya sınır ötesinde süresi, nedeni ve yapısı her ne olursa olsun, insanın bir yerden başka bir yere gitmesi olayı olarak açıklanmaktadır (Dedeoğlu ve ark., 2016; Baklacioğlu, 2010). İnsanlar dini ya da etnik çatışmalar, savaşlar, siyasi baskılar, doğal afetler, yoksulluk ve baskı nedeniyle göç etmeye çalışmaktadır (Howell ve Timberlake, 2014). Göç kadınlar açısından direnme fırsatı ve yaşadıkları o yerlerdeki baskıcı tutumlardan kaçma olarak görülmektedir. Kadınların göç etme nedenleri arasında borç, yoksulluk, fiziksel şiddet, evlilikte anlaşmazlıklar, mutsuz ve bozulmuş evlilikler, boşanma zorluğu, kadın aleyhine organize edilmiş toplumsal cinsiyet rolleri yer almaktadır (Kofman ve ark., 2000). Bu nedenler fizyolojik ve psikolojik sağlıklarını olumsuz yönde etkilemektedir. Bunlar arasında dil engelleri, düşük sosyoekonomik durum, aile üyelerinden ayrılma ve onlarla iletişim kuramama, kültürel farklılıklar, ırkçılık, ayrımcılık ve siyasi engeller vardır (Hill ve ark., 2012; Tsao ve ark., 2015). Ayrıca, sağlık ve eğitim hizmetlerine erişim üzerinde olumsuz etkisi vardır (Hill ve ark., 2012; Boerleider ve ark., 2014). Göç başlı başına kritik bir süreç iken kadın bir göçmen olmak, üstelik anne bir göçmen olmak daha büyük zorluklar ortaya çıkarmaktadır. Kadın olma süreci biyolojik cinsiyet ile başlayıp, toplumsal rol gibi sosyal beklentilerin öğrenilmesiyle şekillenmektedir. Toplumlarda sosyal statüyü belirlemede rol alan en önemli değişkenlerden birisi de anneliktir (Erden-İmamoğlu, 2013). Bu derlemede göçün annelik üzerine etkisinin ele alınması amaçlanmıştır.

Göçmen Anne ve Kültür

Gebelik, doğum ve annelik, kadınlara ve ailelere mutluluk veren doğal süreçlerdir ancak birçok göçmen kadın için kültürün farklı olduğu yeni bir ülkeye yerleşmeye çalışırken anne olmak onlar için zorlayıcı olabilmektedir (Benza ve Liamputtong, 2014). Annelik ve çocuk yetiştirme kültürel olarak öğrenilir. Kültürel arka planın annelik deneyimini şekillendirmesi muhtemeldir. Dolayısıyla bu uygulamalar göçten etkilenmekte ve aynı zamanda kültürler arası uyum süreçlerine de konu olmaktadır (Sigad ve Eisikovits, 2009). Wikberg ve Bondas'a (2010) göre kültür, 'bir etnik gruba ait bireylerin düşünce ve eylemlerini etkileyen ve deneyimlere anlam veren, öğrenilmiş ancak dinamik değerler ve inançlar modeli' anlamına gelmektedir. Berry (1990), göçmenler tarafından kullanılan dört kültürleşme stratejisinden oluşan bir model tanımlamaktadır: Yeni kültüre yönelik güçlü bir yönelimi ve kişinin eski kültürüne olan bağlarından vazgeçmeyi yansıtan *asimilasyon* ; kişinin kendi menşe kültürüne güçlü bir bağlılık ve yeni kültürden kopma olarak tanımlanan *ayrılık*; kişinin kendi menşe kültürünün ve benimsediği kültürün unsurlarıyla özdeşleşmesini ve bunların kombinasyonunu içeren *entegrasyon* ; ve her iki kültürün de reddedilmesi ve katılım eksikliği ile karakterize edilen *marjinalleştirme*. Berry (1997) ise göç üzerine yapılan araştırmalar entegrasyonun hem göçmen hem de ev sahibi toplum için en uygun strateji olduğunu doğrulamaktadır.

Göçmen annelerin çocuk yetiştirme uygulamalarında kendi köken kültürlerini vurguladıkları görülmüştür. Göçmenlik zor olabilir ve aileye ve menşe kültürüne duyulan özlemle şekillenebilir, ancak aynı zamanda olumlu bir deneyim de olabilir (Sigad ve Eisikovits, 2009). Göçmen annelerin annelik deneyiminin sosyal ve kültürel değerlerden etkilendiği, kültürel açıdan duyarlı anne sağlığı hizmetlerinin anne ve bebek sağlığını desteklediği ve anneliğe uyumu kolaylaştırdığı belirtilmektedir. Ayrıca göçmen annelere dil engelleri ve kültürel uygulamalarla ilgili desteğin olumlu annelik deneyimlerini teşvik ettiği, annelerin doğum öncesi kliniklerine gitme isteklerini arttırdığı, böylece gebelik ve doğum sırasındaki komplikasyonları önlediği bulunmuştur (Benza ve Liamputtong, 2014).

Göç ve Annelik: Neredeyim, Kimim?

Göç süreci kültürel bir olgu olan annelik tarzını belirleyen etmenler arasında önemli bir yere sahiptir. Göçmen anneliğin çeşitli zorlukları vardır, kendi içerisinde belirli ve tek tip uygulamalar ile sınırlı değildir. Bu zorluklar göçmen annelerin göç ettikleri ortamları değerlendirmesini sorunlara pratik çözümler üretmesini gerekli kılmaktadır (Kalem, 2021). Yaşamını göçmen olarak sürdüren kadının anne olmasıyla beraber birçok konuda tercihte bulunması zorunlu bir hal almaktadır. Günden güne göçmen kadınların sayıları artmakta olup göçün kadın yaşamına olumlu ve olumsuz birçok etkisi ortaya çıkmaktadır (Fleury, 2016). Göçmen anneler hâlâ istihdamla ilgili sorunlarla ve sosyal yardıma erişimde zorluklarla, ebeveynlik, araba kullanma ve yaşam tarzı öğrenmede eşitsizlikler ile karşı karşıya kalmaktadır (Zhu, 2020).

Göçmen kadınların anneliğe geçiş sürecinde göçün getirdiği olumsuzlukların yanı sıra gebelik süreci kadınlar için daha büyük riskler taşımaktadır. Göçmen anneler genellikle yeterli bakım ve tedavi alamadıkları için bebeklere yönelik sorunlar ortaya çıkabilmektedir (Degni ve ark., 2014; Yelland ve ark., 2015). Bunun yanı sıra göçmen anneler sağlık profesyonellerine erişimde gecikme riskiyle karşı karşıya kalmaktadır ve sıklıkla kendilerinin ve yeni doğan bebeklerinin sağlık ve refahını sağlamak için gerekli desteği alamamaktadır. Göçmen annelerin olumsuz muameleye maruz kalma eğiliminde olduklarına ve muhtemelen yetersizlik duyguları deneyimlemelerinin yanı sıra, kötü anne sağlığı sonuçlarına yol açan sağlık sistemlerine kırılgan oldukları düşünülmektedir (Sigad ve Eisikovits, 2009). Ayrıca göçmen anneler yasal ve ekonomik kaygılar, dil engelleri, farklı normlar, düşük güven ve kültürel uygunluk gibi zorluklar da yaşamaktadır (Almeida ve ark., 2013). Yetersiz tercüman ve kültürel araçların eksikliği, iletişim ve bilgi engellerinin olduğu belirtilmektedir. Bu engeller kadınların önemli randevularını kaçırmalarına, gerekli tıbbi testlerin eksik kalmasına ve kadınların kendilerini rahatsız hissetmelerine neden olmaktadır. Avrupa'da göçmen annelerin doğum sonuçlarında mevcut eşitsizlikler açıktır ve iyileştirilmiş bakımın ve bakıma erişimin planlanmasına yönelik kanıt eksikliğinin altını çizilmiştir (Villadsen ve ark., 2016; Pisani ve ark., 2016). Yapılan bir çalışmada göçmen yeni annelerin yalnızlık hissettikleri, sezaryen doğumdan korktukları, aile desteğine ihtiyaç duydukları ve doğum sonrasında sağlık hizmetlerinden daha fazla destek aradıkları bulunmuştur (Glavin ve Sæteren, 2016). Hoban ve Liamputtong'un (2013) çalışması, Kamboçyalı göçmen kadınların, çocuklarının doğumundan sonraki 4-6 haftaya kadar bir sağlık

uzmanına başvurmadıklarını, evde yalnız olduklarını, kaygılı olduklarını, emzirme ve bebek bakımı konusunda zorluk yaşadıklarını göstermiştir.

Göçmen kadınların sağlığının korunup geliştirilmesinde o gruba en yakın temasta bulunan sağlık profesyonelleri olan hemşirelere önemli görev, yetki ve sorumluluklar düşmektedir. Eğitici, savunmacı, yol gösterici rolleri ile hemşireler göçmen kadınların yaşadıkları sorunları farkında olup onları uygun birimlere yönlendirmelidir (Bükecik ve ark., 2019). Hemşireler, göçmen annelerin mevcut güçlü yönlerini tanıyarak ve geliştirerek anneleri desteklemelidir. Göçmen annelerin inanç ve beklentilerinin daha derinlemesine anlaşılması, hemşirelere göçmen kadınları ve çocuklarını destekleyen, aileleri güçlendiren ve kültürel açıdan duyarlı, ihtiyaç temelli programlar oluşturmada yardımcı olan müdahaleler geliştirmede yardımcı olabilir (Marmot, 2010). Diğer disiplinler ile iş birliği içinde olarak kadınlara sorunlarla etkili baş etme teknik ve becerilerini kazandırmalıdır. Ayrıca hemşireler göçmen kadınların mahremiyetine saygı göstermeli ve ön yargıdan uzak bir şekilde kültürel farklılıklara göre bakım vermelidir. Eğitici, danışman, araştırmacı ve rehabilite edici rolleri ile üreme sağlığı hizmetleri, gebelik, abortus, cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlardan korunma yolları, cinsel şiddet gibi konularda göçmen kadın ve annelere hizmetler sunmalıdır (Bükecik ve ark., 2019).

Sonuç ve Öneriler

Sonuç olarak; göçmen olmak, kadın olmak, anne olmak başlı başına ele alınması gereken çok boyutlu kavramlardır. Göçmen anneler göç ettiklerinde kültür çatışması, iletişim ve dil engelleri, sağlık personellerinin ayrımcılık içeren tutumları gibi sorunlar ile karşılaşır. Gebelik sürecinde, doğum ve doğum sonrasında yeterli sağlık hizmetlerine ulaşamamaları sonucunda hem göçmen annenin hem de bebeğinin sağlığı tehlikede olur. Sağlığı koruyucu ve geliştirici politikalar çerçevesinde göçmen annelerin takip edilmesi gerekir. Antenatal izlemlerin düzenli yapılması, anne ölümlerinin en sık görüldüğü doğum ve sonrasında sağlık hizmetlerine ulaşımının kolaylaştırılması, iletişim ve dil konusunda, yenidoğan bakımı hakkında kurslara yönlendirilmelidir. Ayrıca başta hemşireler olmak üzere göçmen annelerin bakım ve tedavisinde rol alan tüm sağlık profesyonellerinin kültürlerarası bakım kavramı konusunda farkındalıklarının oluşması veya var olan farkındalıklarının artırılması için kurum içi eğitimler düzenlenmelidir.

Kaynakça

1. Almeida, L. M., Caldas, J., Ayres-de-Campos, D., Salcedo-Barrientos, D., & Dias, S. (2013). Maternal healthcare in migrants: a systematic review. *Maternal and child health journal*, 17, 1346-1354.
2. Benza, S., & Liamputtong, P. (2014). Pregnancy, childbirth and motherhood: a meta-synthesis of the lived experiences of immigrant women. *Midwifery*, 30(6), 575–584. <https://doi.org/10.1016/j.midw.2014.03.005>
3. Berry, J. W. (1990). Psychology of Acculturation. Understanding Individuals Moving between Cultures. S. 232–253 in: RW Brislin (Hrsg.), *Applied Cross-Cultural Psychology*.

4. Berry, J. W. (1997). Immigration, acculturation, and adaptation. *Applied psychology*, 46(1), 5-34.
5. Boerleider, A. W., Francke, A. L., van de Reep, M., Manniën, J., Wiegers, T. A., & Devillé, W. L. (2014). “Being Flexible and Creative”: a qualitative study on maternity care assistants' experiences with non-western immigrant women. *PLoS One*, 9(3), e91843.
6. Bükecik, E., Şahin, S., Abay, H., Kaplan, S., & Düzgün, A. A. (2019). Mülteci kadınlar ve üreme sağlığı: sağlık hizmetlerine ulaşmalarını etkileyen faktörler, engeller ve çözüm öneriler. *SDU Journal of HealthScienceInstitute/SDÜ Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 10(4).
7. Dedeoğlu, S., Karabıyık, E. ve Çetinkaya, Ö. (2016). Bereketli Topraklar Zehir Gibi Yaşamlar: Suriyeli Göçmen Mevsimlik Gezici Tarım İşçileri Adana Ovası Mevcut Durum Araştırma Raporu. (Dijital Baskı). Altan Matbaa, Ankara
8. Degni, F., Suominen, S. B., El Ansari, W., Vehviläinen-Julkunen, K., & Essen, B. (2014). Reproductive and maternity health care services in Finland: perceptions and experiences of Somali-born immigrant women. *Ethnicity & health*, 19(3), 348–366. <https://doi.org/10.1080/13557858.2013.797567>
9. Erden-İmamoğlu, S. (2013). Gender role and social identifications: The two major factors to shape Turkish women. *Education*, 134(1), 82-93.
10. Fleury, A. (2016). Understanding Women And Migration: A Literature Review, KNOMAD Working Paper 8, http://www.knomad.org/docs/gender/KNOMAD%20Working%20Paper%208%20final_Formatted.pdf. (Erişim Tarihi: 04.05.2024).
11. Glavin, K., & Sæteren, B. (2016). Cultural diversity in perinatal care: Somali new mothers experiences with health care in Norway.
12. Hill, N., Hunt, E., & Hyrkäs, K. (2012). Somali immigrant women's health care experiences and beliefs regarding pregnancy and birth in the United States. *Journal of transcultural nursing : official journal of the Transcultural Nursing Society*, 23(1), 72–81. <https://doi.org/10.1177/1043659611423828>
13. Hoban, E., & Liamputtong, P. (2013). Cambodian migrant women's postpartum experiences in Victoria, Australia. *Midwifery*, 29(7), 772–778. <https://doi.org/10.1016/j.midw.2012.06.021>
14. Howell, A. J., & Timberlake, J. M. (2014). Racial and ethnic trends in the suburbanization of poverty in US metropolitan areas, 1980–2010. *Journal of Urban Affairs*, 36(1), 79-98.
15. Kalem, A. S. (2021). Göç ve Annelik: Uluslararası Göçmen Kadınların Annelik Pratikleri. *Medeniyet ve Toplum Dergisi*, 5(2), 86-105.
16. Kofman, E. Phizacklea, A. Raghuram, P. ve R. Sales. (2000) Gender and international migration in europe employment welfare and politics, New York, Routledge
17. Marmot M. (2010). *Fair society healthy lives (The Marmot Review)*. Erişim Adresi: <https://www.instituteofhealthequity.org/resources-reports/fair-society-healthy-lives-the-marmot-review>
18. Özgür-Baklacıoğlu, N. (2010). Dış Politika ve Göç: Yugoslavya’dan Türkiye’ye Göçlerde Arnavutlar. Derin Yayınları, İstanbul.
19. Pisani, M., Gerada, M., Grech, D., Tratnik, E., Sissoko, M., Abdi, F., ... & Baldacchino, K. (2016). My diversity: action research: age, gender & diversity perspectives in the Maltese refugee context.

20. Sigad, L. I., & Eisikovits, R. A. (2009). Migration, motherhood, marriage: Cross-cultural adaptation of North American immigrant mothers in Israel. *International migration*, 47(1), 63-99.
21. Tsao, Y., Creed, D. K., & Gamble, J. (2015). Emotional well-being of Vietnamese immigrant women during the transition to motherhood: A descriptive cohort study. *Nursing & Health Sciences*, 17(1), 49-56.
22. Villadsen, S. F., Mortensen, L. H., & Andersen, A. M. (2016). Care during pregnancy and childbirth for migrant women: How do we advance? Development of intervention studies--the case of the MAMA ACT intervention in Denmark. *Best practice & research. Clinical obstetrics & gynaecology*, 32, 100–112.
<https://doi.org/10.1016/j.bpobgyn.2015.08.013>
23. Wikberg, A., & Bondas, T. (2010). A patient perspective in research on intercultural caring in maternity care: A meta-ethnography. *International Journal of Qualitative Studies on Health and Well-being*, 5(1), 4648.
24. Yelland, J., Riggs, E., Small, R., & Brown, S. (2015). Maternity services are not meeting the needs of immigrant women of non-English speaking background: Results of two consecutive Australian population based studies. *Midwifery*, 31(7), 664–670.
<https://doi.org/10.1016/j.midw.2015.03.001>
25. Zhu, Y. (2020). Learning to become good mothers: Immigrant mothers as adult learners. *Adult Education Quarterly*, 70(4), 377-394.

SURİYELİ Sığınmacıların Türkiye'ye Uyum Süreci: Ötekilerin Ötekisi

Ayşe Betül TANRIVERDİ³

¹ Dr. Öğr. Üyesi Sivas Cumhuriyet Üniversitesi İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölümü, Sivas- Türkiye
ORCID: 0000- 0002- 5046-4618

ÖZET

Göç konusu sosyo-ekonomik, kültürel, siyasi yönleri bulunan ve bu veçheleri tetikleyen bir olgudur. Türkiye'nin jeopolitik konumu sığınmacı göçü, düzensiz göç gibi olguları meydana getirmekte; dış göç alımı Türkiye tarihinin kaçınılmaz bir sonucu olmaktadır. Göç, sadece fiziksel bir ortamın değiştirilmesiyle kalmamakta; aynı zamanda göç edilen yere sığınmacının dili, kültürü, bakış açısı ve yaşam tarzı taşınmaktadır. Göç edenin gittiği ülkeye adaptasyonu gittiği ülkenin diline, kültürüne, yaşam tarzına uyumu açısından; yani kültürleşmesi bakımından önem arz etmektedir. Kültürleşme göç edilen yere, iletişime geçilen kişilere, kendi deneyimlerini aktarmayı, onların deneyimlerini anlamayı, etkileşime geçmeyi ifade etmektedir. Kültürleşme psikososyal ve kültürel adaptasyonu, sosyal bütünleşme kurulan güçlü bağları ön plana çıkararak uyum sürecini belirlemektedir.

Uyum süreci ister olumlu ister olumsuz bir şekilde tamamlansın Türkiye'de gittikçe artan şekilde yabancı düşmanlığı, ötekileştirici üsluptadır. Sığınmacı düşmanlığı tek nedene bağlı olmamakta; başta ekonomik nedenler gelerek sığınmacıların güvenlik tehdidi olarak görülmesi, ayrımcı politika yapılması, sosyal medyadan yayılan nefret söylemleri bunu izlemektedir. Bu söylemlerin var olan çok kültürlüğü, kültürel göreliliği belirleyen olumlu yönlerinin ele alınması yerine ırkçılığa varan söylemlerin geleceğin Türkiye'si adına tehdit oluşturacağı düşünülmektedir.

Türkiye'ye gelen sığınmacılara yönelik siyasi düzlemde sosyal medyada ırkçı söylemler kamuoyunda yankı uyandırmakta, Suriyelilere karşı olumsuz algı oluşturulmaktadır. Bu olumsuz algının misafir edilen Suriyelilere karşı ötekileştirici tutum ve davranışların yansıtılmasına neden olması çalışmanın ana problemidir. Araştırmada Türkiye'de yaşayan Suriyelilerin sosyo-ekonomik yapısı ve yaşadıkları olumsuzluklar ele alınmaktadır. Çalışmanın örnekleme kartopu örnekleme olup nicel araştırma yöntemi kullanılmış, toplamda 25 Suriyeli ile anket yapılarak bulgular yorumlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Suriyeli sığınmacı, nefret söylemi, kültürleşme, adaptasyon

³ Dr. Öğr. Üyesi Sivas Cumhuriyet Üniversitesi İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölümü, Sivas- Türkiye
abetultanriverdi@cumhuriyet.edu.tr, ORCID: 0000- 0002- 5046-4618

THE ADAPTATION PROCESS OF SYRIAN REFUGEES TO TURKEY: THE OTHER OF THE OTHERS

Migration is a phenomenon that has socio-economic, cultural and political aspects and triggers these aspects. Turkey's geopolitical position brings about phenomena such as asylum seeker migration and irregular migration; foreign migration is an inevitable consequence of Turkey's history. Migration is not only a change of physical environment, but also the language, culture, perspective and lifestyle of the asylum seeker are carried to the destination. The adaptation of the migrant to the country of destination is important in terms of his/her adaptation to the language, culture and lifestyle of the country of destination; in other words, in terms of acculturation. Acculturation means transferring one's own experiences to the place of migration, to the people with whom one communicates, understanding their experiences and interacting with them. Acculturation determines psychosocial and cultural adaptation, social integration determines the adaptation process by highlighting the strong ties established.

Whether the harmonisation process is completed positively or negatively, xenophobia and marginalising attitudes are increasing in Turkey. Hostility towards asylum-seekers is not based on a single reason; it is primarily due to economic reasons, followed by the perception of asylum-seekers as a security threat, discriminatory policies, and hate speech spread through social media. Instead of addressing the positive aspects of these discourses that determine the existing multiculturalism and cultural relativism, it is thought that discourses that reach racism will pose a threat to the future Turkey.

Racist discourses on social media against asylum-seekers coming to Turkey resonate in the public opinion and negative perception is created against Syrians. The main problem of the study is that this negative perception leads to the reflection of othering attitudes and behaviours towards Syrians who are hosted. In this study, the socio-economic structure of Syrians living in Turkey and the negativities they experience are discussed. The sample of the study is snowball sampling and quantitative research method was used, a total of 25 Syrians were surveyed and the findings were interpreted.

Kelimeler: Syrian refugee, hate discourse, acculturation, adaptation

1. Giriş

Dış göç olgusu göçmenler için hem anavatanından ayrılışın verdiği hüznün hem de göç ettiği topraklara uyumun zorluğu anlamına gelir. Sosyo-ekonomik düzeyine bağlı olmaksızın yerinden edilme, bilhassa savaş nedeniyle gerçekleştiyse, büyük acı, özlem ve çatışma duygularını bünyesinde barındırır. Ana yurda olan bitmek bilmez bir özlem, göç edilen yere adapte olamama, ötekileştirilme göçmenlerin yaşayacağı sıkıntıların başında gelmektedir. Uluslararası göç örneği bağlamında Suriye’li göçü 2011 yılından beri Türkiye’de önemli bir konu olmaktadır. Türkiye’deki tartışmalar genellikle güvenlik ve ulus-devlet yapısının korunmasına yönelik olup konuya Suriyeliler tarafından bakılması önem arz etmektedir. Suriyeliler, anavatanlarında savaşın neden olduğu ölümler, yıkılan evler, artan işsizlik sebepleriyle göç etmek zorunda kalmışlardır. Suriyeli göçmeler göçün geçmişten getirdiği

yoksulluk, savaş gibi birtakım psiko-sosyal zorluklarının yanı sıra göç ettikleri yörenin toplumsal yapısına ilişkin uyum zorluklarıyla yüzleşebilmektedir. Bu doğrultuda Suriyeliler Türkiye’de kabul edilme ve onaylanma koşulları şehrin demografik yapısına bağlı olarak uyum süreçleri değişkenlik göstermektedir

2. Literatür

Göç toplumun sosyo-ekonomik, siyasi, kültürel alanıyla ilişkili olarak birçok konuyu etkileyen ve sorunu tetikleyen olgudur. Bireylerin ve toplumların yaşamında değişiklik yapması nedeniyle göç incelenmesi gereken güncel sorunlardanır. İnsanlar zorunlu ve gönüllü olarak doğdukları yerlerden ayrılarak ya kendi ülkesinde ya da farklı ülkelerde yaşamaktadır. Göç sonucunda yalnızca fiziksel ortam değiştirilmez gidilen yere yaşam tarzı, kültür, dil motivasyonları da götürülmektedir (Adıgüzel, 2016: 3). Göç olgusunun sosyolojik yönünde uluslararası göç ve göçmenlerin sınıflandırılması gerekmektedir. Göçmenler geldikleri ülke ve kökenlerine göre farklılaştığı gibi göç etme motivasyonları açısından da farklılık az etmektedir. Emek göçü, öğrenci hareketliliği, zorunlu göç, düzensiz göç, mülteci ve sığınmacılar, kayıp göçmenler, kaçakçılık ve modern kölelik, zorunlu ve geri dönüşlerdir (Canatan, 2020). Göçlerin temel sebebi tarih boyunca ekonomik olarak görülmektedir. Nüfusun artışıyla gıda üretiminin aynı hızda olmaması gıda ihtiyacını karşılayacak yerlere göç edilmesini gerekli kılmıştır. Bir başka söyleme göre göç olgusu işgücü ve ödenen ücret arasındaki ilişkiye dayanmaktadır. Buna işgücü transferi denmekte olup iş gücüne bağlı göç iki nedene bağlanmaktadır. İşgücü fazla olan yerden işgücü ihtiyacı olan ülkelere transfer veya işgücüne ihtiyaç olduğunu gösteren pazarlarda ödenen ücretlerin yüksek olmasına bağlı olarak görülmektedir (Karpas, 2010: 76).

Türkiye’deki farklı göçmen grupları arasında düzenli göç, düzensiz iş göçü, düzensiz transit/geçiş göçü, sığınma göçü görülmektedir. Düzenli göç, Türkiye’de çalışmak ve aile üyeleriyle yaşamak amacıyla gelen kişilerdir. Bu gruptakilere pembe kart sahibi denmekte olup siyasi haklara sahip değillerdir. Düzensiz iş göçünde olanlar, Türkiye’ye yasal olarak giriş yapmış ancak sürelerini aşmış veya vizelerini yenileyememiş kişilerdir. Bu kişiler vizelerini yenileyebilmek için ülkeye sık sık giriş çıkış yapmaktadır. Düzensiz transit göç, Türkiye’ye insan kaçakçılığı yollarıyla gelmekte veya bu yolla ülkeden çıkarılmaktadır. İzin süresi aşan veya gerekli belgeleri olmadan üçüncü ülkeye gitmeye çalışan göçmenler düzensiz statüsüne düşmektedir. Sığınma göçü, çeşitli nedenlerle ülkelere göç ederek gelenlere kalıcı bir çözüm bulunana kadar geçici sığınma tanınmasıdır (İçduygu ve Biehl, 2012: 22-33).

Göç olgusu tarih boyunca var olmasına rağmen küreselleşmenin bir sonucu olarak görülmektedir. Dünyanın birçok yerindeki göç hareketleri, ülkeler arasında hızla değişen sosyo-ekonomik değişkenlerin etkisi olduğu söylenebilir. Başka bir ülkeden diğer ülkeye yerleşmek amacıyla gelme süreci küresel göç örüntülerini meydana getirmektedir. İkinci Dünya Savaşından sonra küresel göçün artması göçün küresel bir sorun olmasına neden olmaktadır (Giddens, 2005: 257-258). Türkiye’de göçler yirminci yüzyılın ortalarında köyden kente doğru olarak başlayarak 1960’lı yıllarda ise dış göçe doğru evrilmeye başlayarak ikinci yarısından sonra transit göçlerin uğrak yeri olmuştur (Canatan, 2020: 78). Türkiye’de 20.yüzyılın

ortalarından itibaren işgücü göçü veren ülke iken 2000’li yıllardan sonra göç alan bir ülke olarak göçmen sorunuyla karşılaşmıştır. Çoğunlukla Irak, Suriye, Afganistan gibi ülkelerden göç alınmıştır. 2013 yılında 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu ile İçişleri Bakanlığı’na bağlı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü kurulmuştur (Adıgüzel, 2016: 12).

Suriyeliler Türkiye’yi yaşadıkları yere yakın olmasından ve Türkiye’yi güvenli bulmalarından dolayı seçmektedir. Mardin ilinde yapılan bir çalışmaya göre gelecek beklentilerini karşılayamadıkları ve beklenti içinde oldukları görülmektedir. Suriye’nin geleceğinin belirsizliğini korumasına rağmen öz vatanlarının onlar için vazgeçilmez olduğu belirtilmektedir (Apak, 2015). *“Suriye’de savaşın neden olduğu ölümler, bireylerin evlerinin yıkılması, işsizliğin artması vb. nedenleri arasındadır.”* (Apak, 2014).

Göçmelerin göç ettiği ülkeye uyumunu temel alan kültürleşme göçmenlerin uyumunu ifade eden kavramlardan birisidir. Göçmenler kültürleşme deneyimini, göç ettikleri toplumda iletişim geçtiği kişilerle deneyimlemektedir. Kültürleşmede ekonomik adaptasyon, sosyal bütünleşme, yaşamın tatmin edici olması, güçlü bağlar kurarak kendilerini evlerinde hissetmelerini sağlamaktadır. Sivil toplum kuruluşları ve medya bu uyum sürecinde ayrı bir yere sahiptir. Fakat medyanın kimi zaman göçmen karşıtı yayınlar yapması bu uyum sürecini zorlaştırabilmektedir (Şirin, 2012: 402-405). Suriyeliler dahil Afrika ve Asya ülkelerinden gelen göçmen kitlesinin yasal çalışma izinlerinin olmaması, kayıt dışı istihdama, sosyal güvencesiz, Türkiye’deki işçilere göre düşük ücret ve kötü çalışma koşulları sonucunu meydana getirmektedir (Kara, 2018: 82).

Türkiye’de yaşayan Suriyeli göçmenlerin genellikle düzensiz işlerde, enformal sektörde çalıştıkları, bu sektördeki iş piyasasında yer edindikleri görülmektedir (Özkarslı, 2015). Mardin ilinde yapılan araştırmaya göre, Mardin ilinde yaşayan göçmenlerin geliri olmayan, işsiz ve ekonomik yoksulluk içinde olan nüfus olduğu belirtilmektedir (Apak, 2014). Aydın ilinde yapılan bir çalışmaya göre yerel halkın Suriye’lilere genel olarak olumsuz tutum içinde olmasına rağmen toplumsal düzeni olumsuz etkilemedikçe karşı çıkmadıkları görülmektedir (Saçan ve ark., 2017).

Suriyelilerin uyum sürecinde göç ettikleri ilin demografik yapısı Suriyelilere yönelik algılar noktasında öne çıkmaktadır. Buna göre Suriyelilere yönelik etnik kimliğe bağlı yargılamalar yapılmakta, etnik kimlikleri Suriyelilerin yaşam şeklini, kalitesini belirlemektedir. Örneğin, *“Kürt kökenli Suriyeli göçmenler genellikle kendi ekonomik düzeylerine yakın bölgeleri seçerken küçük atölye tarzı işletmelerde çalışmaktadırlar. Fakat Arap kökenli göçmenler daha çok hizmet sektöründe çalışmaktadırlar. Türkmenler ise meslek olarak seçecekleri alanlar bulamadıklarından hem harabe evlerde yaşamayı tercih etmektedirler hem de dilenerek geçimlerini sağlamaya çalışmaktadırlar.”* (Doğan & Karakuyu, 2016).

3. Teorik Çerçeve

Göçle ilgili çok sayıda eski kuram itme ve çekme etmenlerine odaklanmıştır. İtme unsurları, siyasi ve nüfus baskıları, savaş, kıtlık insanları göçe sürüklerken, emek piyasasındaki gelişme, yaşam koşullarının daha iyi oluşu çekici unsurlardan olabilmektedir (Giddens, 2005: 258). Göç teorileri göçün ortaya çıkışını açıklayan teorilerdendir. Bunlardan ilki yeni klasik teori olan, itici ve çekici faktörlerdendir. İtici ve çekici faktörler insanları göçe etmesini sağlayan bir süreçtir. Kente veya daha gelişmiş yörelere olan itici unsurlar göç olayının sebebini açıklamaktadır. İletişim ve ulaşım imkanlarının artması insanların daha kolay geçmesini sağlamaktadır (Canatan, 2020: 105).

Toplumsal yapıyı etkileyen göç karmaşık dinamikleri bünyesinde barındırır. Göç tartışmaları üç farklı yaklaşım temelinde ele alınabilir. Bunlar; ekonomik teori, tarihsel- yapısalci yaklaşım, göç sistemleri teorisidir. Ekonomik güç teorileri, insanların nüfusun yoğun olduğu yerlerinden seyrek olan yerlere, gelir düzeyi düşük olan yerlerden yüksek olan yerlere göç etme eğilimini vurgulamaktadır. Bu teoriler sıklıkla itme-çekme teorileri olarak bilinmektedir. İtici faktörler demografik büyümeyi, düşük yaşam standartlarını, ekonomik fırsat yoksunluğunu ve siyasi baskıları içerirken çekici faktörler emeğe olan talebi, boş arazileri, cazip ekonomik fırsatları ve siyasi özgürlükleri içermektedir (Castles ve Miller, 2008:31).

4. Yöntem

Araştırmada Kaya'nın (2022) geliştirmiş olduğu göçmenler için sosyal uyum ölçeği kullanılmıştır. Çalışmadan elde edilen veriler Google Forms üzerinden Arapça diliyle toplanmış olup Türkçe'ye çevrilmiştir. Çalışmada nicel araştırma tekniği kullanılmıştır. Suriyelilerin Türkiye'ye olan uyum sürecinin ve nefret söylemlerine yönelik tutumlarının araştırıldığı çalışma pilot çalışma olarak değerlendirilebilir. Bu nedenle çalışma için etik kurul izni alınmasına gerek duyulmamış olup örneklem grubundan katılım hali hazırda sınırlı sayıda kalmıştır. Bu nedenle elde edilen veriler herhangi bir istatistiki analize tabi tutulamamış yalnızca frekans tabloları yorumlanmıştır.

5. BULGULAR

	KATILIYORUM	BIRAZ KATILIYORUM	KATILMIYORUM	TAMAMEN KATILMIYORUM
1. Buradaki insanlar Türkiye'li olmamama rağmen bana kötü davranmıyor	28%	64%	4%	4%
2. Kendimi bu ülkeye ait hissedemiyorum.	16%	44%	28%	12%
3. Kendi kültürümle Türk kültürü arasında sıkışmış hissediyorum	12%	40%	32%	16%
4. Geleceğe yönelik hayallerim beni ayakta tutuyor	80%	20%	0%	0%
5. Ev sahibi halkla iletişim kurdukça burayı sevdim	48%	36%	8%	8%
6. İnsanların küçümseyici bakışları altında eziliyorum	20%	28%	24%	28%
7. Kişi istediği sürece her zorluğa göğüs gerebilir	32%	48%	8%	12%
8. İnsanların "sizi istemiyoruz" demelerin dayanamıyorum	56%	20%	8%	16%
9. Çevremde kendi milletimden	28%	60%	12%	0%

insanların olması bana güven veriyor				
10. Ülkemde bıraktığım, benim için değerli olan şeylerin yokluğunu Hissediyorum	68%	28%	0%	4%
11. Yerel halkın göçmenlerden Nefret ettiğini düşünüyorum	32%	32%	24%	12%
12. Bir gün her şeyin düzeleceğine inanıyorum	40%	36%	16%	8%
13. Türkçe konuşabilmek beni diğer göçmenlerden avantajlı kılar	52%	36%	8%	4%
14. Bize yapılan yardımlar beni güçlendiriyor	8%	44%	28%	20%
15. Çaresiz hissettiğimde psikolojik destek alamamak beni üzüyor	40%	48%	12%	0%
16. İleride istediğim mesleğe ulaşacağımı düşünmüyorum	44%	24%	20%	12%
17. Buradaki insanların bize iyilik yapması burayı sevmemi sağlıyor	32%	40%	24%	4%
18. Psikolojik olarak iyi hissettiren insanların varlığı bana kendimi iyi hissettiriyor	52%	32%	12%	4%
19. Yalnız olmak çaresiz hissettiriyor	56%	36%	8%	0%
20. Tutucu bir ailede yetiştiğim için topluma karışmaya Çekiniyorum	12%	52%	28%	8%
21. Kariyer planlarım için buradaki her zorluğa göğüs germeye hazırım	28%	52%	16%	4%
22. Türkiyeliler hoşgörülü olduğu için onları tanımaktan çekinmiyorum	56%	28%	12%	4%
23. Geçmiş olumsuz yaşantılarım buradaki insanlara güvenimi olumsuz etkiledi	24%	44%	28%	4%
24. Kendime bu ülkede iyi bir gelecek göremiyorum	24%	20%	44%	12%
25. Ailemdeki insanların dışlanması beni de olumsuz etkiliyor	36%	24%	36%	4%
26. Buraya alışmak için mücadele ediyorum	56%	40%	4%	0%
27. İkinci sınıf insan muamelesi görmek beni artık üzmüyor	32%	20%	24%	24%
28. Başarılı bir insan olursam dışlanmam	48%	40%	4%	8%

Araştırmaya katılım sağlayan örneklem grubunun çoğunluğu Hatay ilindendir. Demografik verilere bakıldığında, %12 kadın, %88 erkek olduğu, eğitim düzeyine bakıldığında, %36 Lise, %24 Ön lisans, %24 Ortaokul, %12 ilkokul, %4'ünün ise lisans mezunu olduğu, %92'sinin evli, %8'inin bekar olduğu görülmektedir. Meslek gruplarına bakıldığında ise mobilya, inşaat, kasap, şoför, çiftçi, terzi, sütçü, araç yıkama, esnaf ve müteahhit gibi iş alanlarında çalışmaktadırlar. Katılımcıların %100'ü sigortasız çalışmaktadırlar. Anavatanlarında hangi işleri yaptıkları sorulduğunda ise, Üniversite veya lise öğrencisi, aynı mesleği yaptıklarını ifade etmişlerdir. Gelir düzeylerini nasıl algıladıkları sorulduğunda ise %48'inin orta, %52'sinin

düşük bulunduğu görülmektedir. Çocuğunun okulda ayrımcılığa maruz kalıp kalmadığına yönelik soru yöneltildiğinde ise %16.7'sinin ayrımcılığa maruz kaldıkları, %83.3'ünün ayrımcılığa maruz kalmadığını ifade etmektedirler.

Katılımcıların %92'si Türkiye'dekilerin kendilerine kötü davranmadığını belirtmektedir. %60'ı kendisini Türkiye'ye ait hissetmediği; %52'sinin kendi kültürü ile Türkiye'deki kültür arasında sıkışmış hissettiği, %100'ü hayallerinin kendisini ayakta tuttuğu, %84'ü Türkiye'dekilerle iletişim kurdukça Türkiye'yi sevdiği, %52'sinin Türkiye'dekilerin küçük düşürücü bakışları altında kendisini ezilmiş hissettiği tespit edilmektedir. %82'si Kişinin istediği sürece her zorluğa göğüs gerebileceğini düşünmektedir. %82'si ise, insanların "sizi istemiyoruz" demelerin dayanamıyorum, demektir. %88'i çevresinde kendi milletinden insanların olmasından güven duyduğunu belirtmektedir. %96'si ülkesinde bıraktıklarının yokluğunu hissettiği, %64'ü yerel halkın göçmenlerden nefret ettiğini düşünmektedir. %76'sı bir gün her şeyin düzeleceğine inanmaktadır. %88'i Türkçe konuşmasının kendisini ayrıcalıklı kıldığına katılmaktadır. %52'si kendilerine yapılan yardımın onları güçlendirdiğini belirtmektedir. %88'i çaresiz hissettiğinde psikolojik destek alamamanın üzücü olduğunu belirtmektedir. %68'i ileride istediği mesleğe ulaşacağını düşünmektedir. %72'si Türkiye'deki insanların onları iyilik yapmasının Türkiye'yi sevmelerini sağladığını belirtmektedir. %84'ü psikolojik olarak onları hissettiren insanların varlığının kendilerini iyi hissettirdiğini belirtmektedir. %92'si yalnız kalmanın çaresiz hissettirdiğini belirtmektedir. %64'ü tutucu bir ailede yetiştiği için topluma karışmaktan çekindikleri belirtmektedir. %80'e kariyer planları için Türkiye'deki zorla göğüs germeye hazır olduklarını belirtmiştir. %84'ü Türkiyeliler hoşgörülü olduğunu düşünerek onlarla tanışmaktan çekinmediklerini belirtmiştir. %68'i geçmiş olumsuz yaşantılarının buradaki insanlara güvenini olumsuz etkilediğini belirtmiştir. %56'sı Türkiye'de kendisine iyi bir gelecek Göremediği ifade etmektedir. %70'i ailesindeki kişilerin dışlanması onu olumsuz etkilemektedir. %100'ü ise buraya alışmak için mücadele etmektedir.

6. Sonuç

Suriyelilerin Türkiye'ye olan uyum süreçlerini ve Türkiye'deki yaşamlarını nasıl algıladıklarının araştırıldığı çalışmada, Kaya'nın (2022) geliştirmiş olduğu göçmenler için sosyal uyum ölçeği kullanılmıştır. Araştırmada veriler Arapça diliyle Google Forms üzerinden toplanarak cevaplar Türkçe'ye çevrilmiştir. Araştırma pilot çalışma kapsamında olduğu için etik kurul izni alınmamış; örneklem grubu yetersizliğinden dolayı bulgular frekans tablosu şeklinde verilmiş ve bulgular yorumlanmıştır. Buna göre araştırmadan elde edilen bulgulara göre, Suriyelilerin Türkiye'de henüz uyum sürecinde olduğu görülmektedir. Türkiye'de yaşamaktan esasen mutlu olmadıkları, eğitim hayatında değil ancak toplumsal yaşamlarında dışlandıkları bu yüzden rahatsızlık duydukları tespit edilmektedir. Araştırmaya katılan örneklem grubunun tamamı sigortalı bir işte çalışmamaktadır. Bu durum Türkiye'de yaşayan Suriyelilerin alt kültür grubunda yaşam sürdükleri görülmekte böylece, sosyo-ekonomik ve eğitim düzeylerinin düşük olduğu tespit edilmektedir.

Kaynakça

- Adıgüzel, Y. (2016) Göç Sosyolojisi, Nobel Yayınları: Ankara
- Apak, H. (2014). Suriyeli göçmenlerin kente uyumları: Mardin örneği. *Mukaddime*, 5(2), 53-70.
- Apak, H. (2015). Suriyeli göçmenlerin gelecek beklentileri: Mardin örneği. *Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(1), 125-142.
- Canatan, K. (2020) Toplumsal Değişim Perspektifinden Göç Sosyolojisi, Eski Yeni Yayınları: Ankara
- Castles, S., Miller, M.J. (2008) Göçler Ağı Modern Dünyada Uluslararası Göç Hareketleri (çev. Bülent Uğur Bal, İbrahim Bulut), İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları: İstanbul
- Çoklu Yazar (2016) Diyarbakır Göç Araştırması, Toplumsal Kabul, Uyum ve Değişme Bağlamında Diyarbakır İline Göç Olgusu: Sorunlar ve Çözümler (Ed. Âdem Solak), Hegem Vakfı Yayınları: Ankara
- Doğan, B., & Karakuyu, M. (2016). Suriyeli göçmenlerin sosyoekonomik ve sosyokültürel özelliklerinin analizi: İstanbul Beyoğlu örneği. *Marmara Coğrafya Dergisi*, (33), 302-333.
- Eroğlu, H.T. (2015), Nüfus, Kentleşme ve Çevre (Macionis, J.J. Sosyoloji iç. Çev.Ed. Prof. Dr. Vildan Akan) Nobel Yayınları: Ankara
- Giddens, A. (2005) Sosyoloji (çev. Cemal Güzel) Ayraç Yayınları: Ankara
- İçduygu, A., Biehl, K. (2012) Türkiye'ye Yönelik Göçün Değişen Yörüngesi (Kentler ve Göç Türkiye, İtalya, İspanya Örnekleri iç. Der. Ahmet İçduygu) Bilgi Yayınları: İstanbul
- Kara, M.A. (2018) Göç Yazıları Kuramdan Alana Türkiye'de Göç, Kırmızı Çatı: Ankara
- Karpat, K. (2010) Osmanlı'dan Günümüze Etnik Yapılanma ve Göçler (çev. Bahar Tırnakçı) Timaş Yayınları: İstanbul
- Marshall, G. (2009) Sosyoloji Sözlüğü (çev. Osman Akınhay, Derya Kömürcü), Bilim ve Sanat Yayınları: Ankara
- Özkarslı, F. (2015). Mardin'de enformel istihdamda çalışan Suriyeli göçmenler. *Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(1), 175-192.
- Saçan, S. (2017). Aydın Halkının Suriyeli Göçmenlere Yönelik Bakış Açısının İncelenmesi. *Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 1(1), 28-38.
- Şirin, N.A. (2012) 1989 Göçü ve Sonrası ile ilgili Türkiye'de Yapılan Sosyolojik Araştırmalarla İlgili Bir Değerlendirme (89 Göçü Bulgaristan'da 1984-89 Azınlık Politikaları ve Türkiye'de Zorunlu Göç iç. Ed. Neriman Ersoy-Hacısalıhoğlu, Mehmet Hacısalıhoğlu), Yıldız Teknik Üniversitesi BALKAR & BALMED: İstanbul
- Yaman, F. (2018) Göç ve Toplum, Dünya'da ve Türkiye'de Değişen Nüfus Hareketleri, Ketebe: İstanbul
- Kaya, Ö. S. (2022). Göçmenler için Sosyal Uyum Ölçeği (GSUÖ): Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 26(2), 353-368.

TÜRKİYE’NİN KENTLEŞMESİNDE GÖÇLERİN YERİ VE ÖNEMİ

Öğr. Gör. Esra YAŞAR⁴

Dr. Öğretim Üyesi İbrahim YILDIZ⁵

ÖZET

Kurtuluş savaşı sonrası verilen büyük mücadeleler sonrası kurulan Türkiye Cumhuriyeti, kurulduğu zamanlardan içinden çıkılan büyük savaşlar nedeniyle büyük nüfus kayıpları yaşamış ve kalan toprakların askeri olarak da savunulabilmesi için insan kaynağına gereksinim duymuştur. İzlenen nüfus artış politikaları, dönemin güvenlik politikalarının bir gereği olarak düşünülmektedir. Bu durum Türkiye’nin dış göçlere de kapılarını açmasında etkili olmuştur. Özellikle bulunulan coğrafyada baskı ve zulümlere maruz kalan Türk ve Müslümanların Türkiye’ye gelmeleri bu açıdan önemli görülmüştür.

Türkiye’de yapılan ilk nüfus sayımında yaklaşık 13.5 milyon olan nüfus, Türkiye’nin yüzyıllık tarihinde sürekli artmış olup araştırmamızın yapıldığı 2024 tarihi itibarıyla de nüfusu 85 milyonu aşmıştır. Tarihsel süreç içinde nüfusun artışıyla birlikte kentleşme oranının da sürekli artış gösterdiği bilinmektedir.

Türkiye İstatistik Kurumunun verilerine göre Türkiye 1927 yılında % 24.2 olan kentleşme oranı, 1940 yılında % 24.4, 1950 yılında % 25, 1960 yılında % 26.2, 1970 yılında % 38.5, 1980 yılında 43.9, 1990 yılında %59, 2000 yılında %64.9, 2014 yılında % 91.8 ve 2023 yılında % 93 olmuştur. Bu veriler Türkiye’deki kentleşme oranının sürekli olarak arttığını göstermektedir. Bu veriler 2014 yılında kentleşme artış hızında diğer dönemlere göre daha hızlı artış olduğunu göstermektedir. 2014 yılındaki artışta 6360 sayılı kanunun etkileri görülmektedir. Türkiye’deki kentleşme ile kente göç arasındaki ilişkiyi konu alan çalışmamızda kentlere göçün kentleşmedeki yeri ve önemi araştırılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Göç, Türkiye, Kentleşme

⁴ Siirt Üniversitesi, Öğr. Gör., Sosyal Bilimler M.Y.O., ORCID: 0000-0002-6981-5430

⁵ Siirt Üniversitesi, Dr. Öğretim Üyesi, İ.İ.B.F., ORCID: 0000-0002-4440-837X

ABSTRACT

The Republic of Turkey, which was established after great struggles after the War of Independence, suffered great population losses due to the major wars it fought and needed human resources to defend the remaining lands militarily. The population growth policies pursued were considered as a necessity of the security policies of the period. This situation was also effective in Turkey's opening its doors to foreign migration. In this respect, it was considered important for Turks and Muslims who were subjected to oppression and persecution in the geography to come to Turkey.

The population, which was approximately 13.5 million in the first census conducted in Turkey, has continuously increased in Turkey's century-long history, and as of 2024, when our research was conducted, the population exceeded 85 million. It is known that the rate of urbanization has increased continuously along with the increase in population in the historical process.

According to data from the Turkish Statistical Institute, Turkey's urbanization rate was 24.2% in 1927, 24.4% in 1940, 25% in 1950, 26.2% in 1960, 38.5% in 1970, 43.9% in 1980, 59% in 1990, 64.9% in 2000, 91.8% in 2014 and 93% in 2023. These data show that the rate of urbanization in Turkey is increasing continuously. These data show that there was a faster increase in the rate of urbanization in 2014 compared to other periods. The increase in 2014 reflects the effects of the Law No. 6360. In our study on the relationship between urbanization and urban migration in Turkey, the place and importance of migration to cities in urbanization has been investigated.

Keywords: Migration, Turkey, Urbanization

1. GİRİŞ

En kısa şekliyle içinde yaşayan nüfus yoğunluğunun artması ve sınırlarının genişlemesi olarak tanımlanabilecek olan kentleşme kavramı, içinde barındırdığı toplumun sosyal, kültürel, ekonomik ve siyasal dinamiğinden etkilenmektedir. Toplumun yapısı değiştiğinde kentler de paralel bir şekilde değişim ve dönüşüm geçirmektedir. Bu değişimin temelinde ise kitlesel bir şekilde gerçekleşen göç olgusunun yattığını söylemek pek de yanlış olmayacaktır.

Gelişmiş olan batı ülkeleri, sanayileşmenin etkisi ve düşük doğum-ölüm oranları ile kentleşme oranları sınırlandırılabilmiş olsa da gelişmemiş veya az gelişmiş ülkelerde durum daha farklıdır. Kırsal alanda yaşanan tarımsal sorunlar, ülkemiz gibi az gelişmiş ülkelerde insanların yoğun ve plansız bir şekilde kentlere göç etmesi sonucunu doğurmuştur.

İnsanlık tarihi kadar eski bir kavram olan göç olgusu, başlangıçta temel ihtiyaçları karşılamaya yönelik gerçekleşmiş olsa da günümüzde nitelik bakımından değişerek

çeşitlenmiştir. İticilik, ileticilik ve çekicilik nedenlerine bağlı olarak sebebi farklılık gösteren göç için bazen tek bir sebep yeterliyken bazen birden çok farklı sebep var olabilmektedir.

Ülkemizin göç hareketliliği ile tanışması 1950’li yıllara dayanmaktadır. 1950’li yıllarda başlayan sanayileşme ve tarımda makineleşme, kırsal alanda emeğe duyulan ihtiyacı azaltmış ve ciddi bir işsizlik sorunu yaratmıştır. Bu hareketlilik daha çok kırdan kente göçü içermektedir. Göç hareketliliği, 1960-1980 arasındaki dönemde daha çok kentsel alanlardaki dönüşümlerden; 1980-1990 yılları arasında da teknolojinin ilerlemesi ile gelişen ulaşım ağları ve iletişimden etkilenmiştir (Kocatürk, 2021:4)

Çalışmamızda, Türkiye’de tarihsel olarak kentleşme süreçleri ve bu süreç içerisinde kentlere gerçekleşen göç arasındaki ilişki odağında, göç hareketliliğinin kentleşme üzerindeki önemi ele alınmıştır.

2. Kentleşme Kavramı ve Nedenleri

Kentleşme dar anlamıyla, kentin rakamsal bazda artması, kent içerisinde yaşayan insan sayısının çoğalması anlamına gelmektedir. Geniş anlamda ise “sanayileşme ve ekonomik gelişmeye koşut olarak, kent sayısının artması ve kentlerin büyümesi sonucunu doğuran, toplum yapısında artan oranda örgütlenme, iş bölümü ve uzmanlaşma yaratan, insanların davranış ve ilişkilerinde kentlere özgü değişikliklere yol açan bir nüfus birikimi sürecidir” (Erkan, 2010:19). Gelişmiş ülkelere nazaran gelişmekte olan ülkelerin kentleşme oranları, doğum-ölüm oranları ve göç kavramına bağlıdır. Günümüzde özellikle az gelişen ve gelişmekte olan ülkelerde oldukça hızlı bir kentleşme hareketi görülmektedir. Gelişmekte olan ülkeler içerisinde sayılabilen Türkiye’de yaşanan hızlı kentleşme, büyük olarak nitelendirilebilecek şehirlerin daha da büyümesine neden olmaktadır.

Kentleşme kavramı sadece rakamsal bazda ele alınacak kadar basit bir kavram olmayıp, temel itibarıyla birçok olgudan etkilenmektedir. İlk olarak ekonomik nedenlerden söz etmek mümkündür. Tarımda makineleşmenin başlamasıyla ilkel yöntemler geri planda kalmıştır. Kırsal alanda yaşayan insanların temel geçim kaynağı olarak sayılabilen tarım, artık insan gücüne ihtiyaç duymamaya başlamıştır. Özellikle genç neslin kırsal alanda boy gösteren işsizlik problemleri, onları kente yöneltmiştir. Tarım topraklarının miras yoluyla bölünmesi, sulama yapılmasının zorlaşması, çeşitli doğa olayları neticesinde tarım topraklarının verimsiz hale gelmesi de ayrıca kente göçü gündeme getiren nedenler arasında sayılabilmektedir (Keleş, 1984:23-24)

İkinci olarak sanayi devriminin ardından başlayan değişimlerle beraber, insanların dünyasını değiştirebilecek araç üretimi kolaylaşmıştır. Teknolojinin gelişmesi, kırsal alandaki insanların uğraştığı birçok zanaat alanını ele geçirmiş ve insanların işlerini kaybetmelerine neden olmuştur. Bu durum da kente göçü beraberinde getirmiştir. Bunun haricinde ulaşım ve iletişimde de gelişmeler yaşanmıştır. Ulaşımında yaşanan gelişmeler, kentle ilişkiyi arttırırken; iletişimde yaşanan gelişmeler sayesinde kırsal alanda yaşayan insanlar kentler hakkında daha çok bilgiye erişebilme imkânı bulmuştur. Kentin çekici özellikleri de bu sayede daha çabuk yayılmıştır (İsbir, 1986:21).

Üçüncü olarak, siyasal ve hukuksal nedenlerden bahsetmek mümkündür. Verilen siyasi kararlar, yönetim yapısının özellikleri, hukuki düzenlemeler kentleşmeyi özendirici nitelik taşıyabilmektedir. Ülke içerisindeki siyasi rejim tarafından yerleşme ve seyahat özgürlüğü, gezme, ticaret yapma gibi temel hak ve özgürlükleri sınırlandırıcı politikalar izlenirse kentleşme kuşkusuz olumsuz etkilenecektir. Öte yandan yaşanan bazı siyasi sorunlar da ülke içerisinde kırdan kente göçü tetikleyebilmektedir. Örneğin ülkemizin Güneydoğu Anadolu bölgesinde yaşanan terör olayları sebebiyle bölgenin kırsal alanlarında yaşayanlar, kente göç etmek zorunda kalmıştır.

Kentleşme nedenleri açısından son olarak da sosyo-psikolojik etkilerden söz etmek mümkündür. Kent ve kırsal alan arasında var olan yaşam düzeyi farklılığı bir gerçektir. Kentlerin bünyesinde barındırdığı özgür ortam, imkânların daha fazla olması, çok daha geniş bir kümeye dâhil olma duygusu, kentli olma arzusu; eğitim, sağlık, sosyal yaşam açısından daha geniş bir yelpaze barındırması kentlerin çekiciliğini arttırmaktadır. Kırsal alanda yaşayan insanlara cazip gelen kentteki geniş olanaklar, kente göçü hızlandırmaktadır.

Dört ana başlık altında toplanabilen kentleşme nedenlerini birbirinden ayrı düşünmek pek mümkün değildir. Bütün nedenler, iç içe geçmiştir ve belirli oranlarda kentleşme olgusunu tanımlamada kullanılmaktadır.

3. Göç Kavramı ve Nedenleri

İnsanlar var oldukları günden beri daimi bir hareketlilik içerisinde. Bu hareketliliğin nedenleri dönem içerisinde, durumun gereklerine göre değişse bile genel hatlarıyla barınma koşulları, güvenlik ihtiyaçları, gıda bulma, iklim koşulları, doğal afetler olarak sayılabilir. Tüm bu nedenler tek bir unsura bağlanabileceği gibi iç içe geçmiş birden çok faktörü de barındırabilir (Kef, 2010:28)

Göç, bir ikametgâh değişikliği olarak tanımlanamayacak kadar kapsamlı bir kavramdır. Göç en basit tanımı ile mekânsal değişikliğin yanında; toplumsal, ekonomik, kültürel, siyasal boyutları ile bir toplumun yapısını tamamen değiştiren hareketlerin tümüdür (Sağlam, 2006:34)

Sanayinin gelişmesi ile birlikte gelişmiş olan ülkelerde göç ve kentleşmenin arttığı görülmektedir. Ülkemiz gibi gelişmekte olan ülkelerde ise göç, sanayinin gelişmesine bağlı olmaktan ziyade, kırsal alanda yaşamın zorlaşması, tarımda makineleşme ile birlikte insan emeğine duyulan ihtiyacın azalması ve işsizlik sorunları nedeniyle göçe mecbur bırakılmıştır. (Güven ve Dülger, 2017:20)

Türk toplumlarında ilkçağdan beri gerçekleşen göç hareketleri ortaçağa kadar devam etmiş ve Türkler, gittikleri birçok noktada Türk devletleri kurmuşlardır. XI. Yüzyılın sonlarında büyük kitleler şeklinde Anadolu'ya göç eden Türkler, Osmanlı Devleti'nin kuruluşunun ardından göç hareketliliğini bir devlet politikası olarak sürdürmüşlerdir. Cumhuriyet dönemindeki göç hareketliliği, II. Dünya Savaşı'nın ardından kendisini göstermeye başlamıştır. 1950 yılından sonra kırsal alandan kentlere göçün hızla artması ile kentleşme başlamıştır. Kırsal alandaki imkân yetersizliğinden kaynaklanan bu göç hareketliliğinin sanayileşme ile bağlantısını kurmak güçtür. Hızlı, çarpık kentleşme ile sonuçlanan hareketlilik, gerek sosyo-kültürel gerek ekonomik anlamda olumsuz etkilerini hissettirmiş ve bu etkiler, günümüzde halen devam etmektedir.

Göç olgusunun temelinde yatan sebeplerin çeşitli durumlar çerçevesinde değişebileceğinden bahsedilmiştir. Ancak temel olarak göçün itici, iletici ve çekici etkilerine de değinmek gerektiği düşünülmüştür.

İtici Sebepler: Yerleşim yerinin artık sosyo-ekonomik ihtiyaçlara yetersiz kalması sebebiyle göçün gerçekleşmesi olarak ifade edilebilir. Tarım alanlarının miras sebebiyle bölünmesi, tarım alanında meydana gelen değişiklikler, eğitim, sağlık gibi temel ihtiyacının karşılanmaması gibi şikâyetler itici nedenler arasında sayılabilmektedir. 1950 sonrasında ülkemizde meydana gelen kente göç sebeplerinin temelinde itici nedenlerin yattığını söylenebilir (Özkan, 2018:51)

1990'lı yıllarda ülkemizin doğu bölgelerinde şiddetlenen terör olayları da itici sebepler arasında gösterilebilir. Bölge halkı, can güvenliğini korumak amacıyla küçük kitleler halinde bölgeden göç ettiği görülebilen; devlet eliyle bir bölgenin boşaltılması sonucunda daha büyük kitleler halinde göçe mecbur bırakıldığını söylemek mümkün olmaktadır.

İletici Sebepler: Ulaşım alanında yaşanan gelişmeler ile göç etmenin maliyeti azalmış ve göç etmenin ulaşılabilirliğini arttırmıştır. Ulaşım araçlarının çeşitlenmesi ve taşınmayı kolaylaştırması, göçü arttıran önemli bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Aynı şekilde iletişim ağının gelişmesi ile birlikte insanlar göç edenler ile daha kolay bir şekilde irtibat kurabilmiş, yerleşebilecek daha fazla mekânın varlığından ve imkânlardan haberdar olabilmişlerdir (Çelik, 2006:163-165) Gelişen teknoloji ile ulaşım ve iletişim kolay ve erişilebilir hale gelmektedir. Şüphesiz bu durum da göçü kolaylaştıran ve arttıran bir neden olarak karşımıza çıkmaktadır.

Çekici Sebepler: Yukarıda değinilen itici ve iletilici nedenler göç için önemli sebepler olsa da yetersiz kalmaktadır. Göç edilen yerin kendisine has çekici birtakım özellikler barındırması gerekmektedir. Göç edilecek kentin barındırdığı sosyal yaşam alanları, daha iyi eğitim ve sağlık olanakları, daha geniş iş yelpazesi gibi etkenler, şehrin çekiciliğini arttırmaktadır. Ülkemizde başta İstanbul olmak üzere Bursa, Kocaeli, İzmir gibi kentlerin sanayi gibi birçok alanda istihdam sağlaması bu kentleri çekici hale getirmektedir (Güç, 2017:42)

4. Tarihsel Süreç İçerisinde Türkiye’de Göç ve Kentleşme

Kurtuluş savaşı sonrası verilen büyük mücadeleler sonrası kurulan Türkiye Cumhuriyeti, kurulduğu zamanlarda içinden çıkılan büyük savaşlar nedeniyle büyük nüfus kayıpları yaşamıştır. Bu sebeple ülke nüfusunun tespiti ihtiyacı ortaya çıkmış, 1927 yılında Cumhuriyet Dönemi’nin ilk nüfus sayımı yapılmıştır. Bu sayıma göre Türkiye’nin 1927 yılında nüfusu 13.660.275 olarak kayıtlara geçmiştir (Bozbeyoğlu ve Tamer, 2004). Tarih içerisinde ülkemizin nüfusu destekleyici politikalar sayesinde sürekli artmış ve çalışmamızın yapıldığı 2024 yılı itibari ile ülkemizin nüfusu 85.372.377 olmuştur (TÜİK, 2024).

1950 yılına kadar nüfusun büyük bir bölümü kırsal alanlarda yaşamaktaydı. 1927 yılında yapılan ilk nüfus sayımında da 13.660.275 olan toplam nüfusun yaklaşık %75.78’lik büyük bir bölümünün (10.342.391) köylerde yaşam sürmesi erken cumhuriyet dönemine ilişkin önemli bir ölçüt oluşturmaktadır (Güç, 2017:44).

1927-1950 tarihleri arasında geçen 23 yıllık bir dönemde ülkemizde önemli bir kentleşme süreci yaşanmamıştır. Bunun nedeninin ülkenin içerisinde bulunduğu ekonomik, sosyal ve siyasi durumlar olduğu söylenebilir.

1950 yılından sonra hızlı bir kentleşme süreci içerisine giren Türkiye, köyden kente doğru yaşanan iç göçlerle tanışmaya başlamış, çok partili dönem ile birlikte ülke genelinde yatırımlar artmış ve devlet tarafından uygulanmaya başlayan politikalar ile kent sayısı ve kentli nüfus oranının artışı hızlandırmıştır. 1955 yılında nüfusun %71.2'si köyde yaşarken bu oran 1980 yılında %56.1, 1990 yılında %40.99 ve 2000 yılında %35.1'e gerilemiştir. Bu oranlar 2000 sonrası dönemde de azalmaya devam etmiş; 2010 yılında %29, 20 olan kır nüfus oranı, 2022 yılında %6.6 olmuştur (TÜİK, 2023)

1950-1980 yılları arasında artış gösteren kentleşme oranı, gecekondulaşma sorununu beraberinde getirmiştir. Kırsal alandan kente yoğun bir şekilde göç eden nüfus, yetersiz kalan konut ihtiyacını kendi imkânları dâhilinde gidermek istemiş ve günümüzde hala çözüm bekleyen bu ciddi yapısal değişim kaçınılmaz olmuştur. 1980 sonrasında kentleşme oranı eski hızını kaybetmiş olsa da devam etmiştir. Kentler arasında meydana gelen sosyo-ekonomik farklılıklar, teknolojiyle beraber gelişen ulaşım ve iletişim sayesinde kentten kente göçün kapısı da aralanmıştır. Özetle, oldukça plansız ilerleyen göç hareketleri, kentler içerisinde birçok sorunu beraberinde getirmiştir.

2011 yılında Suriye'de boy gösteren iç savaş sonrasında milyonlarca insan göç etmek zorunda bırakılmıştı. Coğrafi konumu sebebiyle özellikle Türkiye'ye yerleşme eğilimi gösteren Suriyelilerin ülkemizdeki sayısının yaklaşık 4 milyon olduğu söylenebilir (Tamer ve Yılmaz, 2020:84) Kısa bir süre içerisinde ülkeye plansız bir şekilde yayılım gösteren göçmenlerin; ekonomik, siyasal, sosyal ve kültürel anlamda olumsuz etkileri tartışmaya açık bir konu haline gelmiştir. Bu durum, geçmişten bu yana kentleşmeyle ilgili sorunlar yaşayan ülkemizin durumunu daha da karmaşık hale getirdiğini söylemek çok da yanlış olmayacaktır.

5. SONUÇ

Gelişmekte olan ülkeler arasında sayılan Türkiye'de yaşanan göç ve kentleşme, batı ülkelerinden farklı olarak gerçekleşmektedir. Sanayileşmeyi tamamlamış batı ülkelerinde düşük doğum ve ölüm oranları, kentlere yığılmayı engelleyerek kentleşme sorunlarını önemli ölçüde ortadan kaldırmıştır. Ancak ülkemiz gibi gelişmekte olan ülkelere meydana gelen yüksek doğum-düşük ölüm oranlarına ek olarak kentlere doğru gerçekleşen plansız göç, kentleşme düzenini derinden sarsmıştır.

1950 yılına kadar kuvvetli göç dalgasına maruz kalmayan Türkiye, bu yıldan itibaren iç göç ile tanışmıştır. Özellikle kırdan kente doğru yoğun bir göç dalgası yaşamıştır. 1960'lı yıllarda

sanayileşmenin artması ve teknolojinin gelişmesiyle birlikte de dış göç veren ülkeler arasında girmiştir (Özer ve Yıldırım, 2024:85-86).

2013 yılındaki 6360 sayılı kanunun 2014 yılında yürürlüğe girmesiyle Türkiye'deki kentleşme oranının % 93'lere çıkmasında ise kanunun Büyükşehir sınırları içindeki kırsal yerleşimleri de kent olarak tanımlamasıyla kırsal nüfus ve kentsel nüfus hesaplamalarındaki değişikliğin etkisi olarak yorumlanabilir. Türkiye'deki kentleşme incelendiğinde, kentleşmenin daha çok kırdan kente gerçekleşen göçlerle arttığı bunun yanında Türkiye'nin dönemsel olarak almış olduğu göçlerin de kentleşmede etkili olduğu görülmektedir. Rakamsal olarak kentleşmenin sistematik olarak arttığı, bunun yanında kırsal nüfusun da sürekli olarak azalması kırdan kente göçün olduğunu göstermektedir.

Hızlı nüfus artışına ek olarak şiddetli bir şekilde gerçekleşen kırdan kente göçe bağlı olarak ortaya çıkan hızlı kentleşme, az gelişmiş ülkelerde ciddi sorunlara neden olmaktadır. Bu duruma konut yetersizliğini, kentsel yoksulluğu, gecekondulaşmayı, çevre sorunlarını, istihdam yetersizliğini, kültürel çatışmaları ve pek tabii sosyo-ekonomik sorunları örnek göstermek yerinde olacaktır. 1950'lerde başlayan ve oldukça plansız bir ilerleme gösteren Türkiye'de kentleşme sorunları oldukça detaylı olması sebebiyle ayrı bir çalışma konusu olmaktadır.

Günümüz Türkiye'sinde kırdan kente göçten ziyade, küçük şehirlerden metropole göç hareketliliği yaşanmaktadır. Büyük şehirlerin çekici etkenlerine karşı koyamayan ve daha iyi bir yaşamı hak ettiğini düşünerek kervana katılan nüfus, büyük şehirleri ve metropollerini büyük bir ekonomik, hukuksal, çevresel, siyasal ve sosyo-kültürel çıkmaza sürüklemektedir. Köy hayatından çıkıp 'şehirleşme' kervanına katılmak, şüphesiz bir statü göstergesi olmuş, 'kentlileşme' kavramı göz ardı edilmiştir. Modern düzenin bir hediyesi olan kentler, az gelişmiş veya gelişmekte olan ülkeler için kâbus niteliğindedir demek yanlış olmayacaktır.

KAYNAKÇA

Çelik, F., İç Göçlerin İtici ve Çekici Güçler Yaklaşımı ile Analizi, Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi (27), 149-170, 2006.

Erkan, R., *Kentleşme Ve Sosyal Değişme*, Bilimadamı Yayınları, Ankara , 2010

Güç, E., *Türkiye'de Göç ve Kentleşme: İzmir Egekent-2 Toplu Konut Uygulaması Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Kütahya, 2017.

Güven, A. ve Dülger, B., Siyasal Şiddet Nedeniyle Kente Göç Eden Ailelerde Sosyal Yapısı Ve Kentsel Bütünleşme Sorunsalı, Enderun Dergisi, 1(2), 17-26, 2017.

İsbir, E.G. *Şehirleşme Ve Meseleleri*, Ocak Yayınları, Ankara, 1986.

Kef, E., *Türkiye’de Yaşanan Göç Olgusunun Kentleşme Üzerindeki Yansımaları (Sosyo-Ekonomik Yaklaşım)*, Yüksek Lisans Tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat, 2010.

Keleş, R., *Kentleşme Politikası*, İmge Yayınevi, Ankara, 1993.

Kocatürk, G.A., Türkiye’de Kentleşme ve Göç Olgusuyla İlgili Makalelerin Dönemsel Olarak İncelenmesi, Kent ve Çevre Araştırmaları Dergisi, 3(1), 4-27, 2021

Özer, M.A. ve Yıldırım, S., Türkiye’de Kentleşme Sürecinde Göç Ve Toplumsal Entegrasyon, Çağdaş Yerel Yönetim Dergisi, 33(2), 73-104, 2024.

Özkan, Ö.T., *Türkiye’de İç Göç Olgusunun Kentleşme Sürecine Etkisi*, Yüksek Lisans Tezi, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Niğde, 2018

Sağlam, S., Türkiye’de İç Göç Olgusu ve Kentleşme, Hacettepe Üniversitesi Türkiye Araştırmaları (HÜTAD), (5), 33-44, 2006.

Tamer, A. ve Bozbeyoğlu, A.Ç., 1927 Nüfus Sayımının Türkiye’de Ulus Devlet İnşasındaki Yeri: Basında Yansımalar, Nüfusbilim Dergisi/Turkish Journal of Population Studies, 26, 73-88, 2004.

Tamer, M. ve Yılmaz, V., *Türkiye’de Göç ve Kentleşme Üzerine Bir Değerlendirme*, 2. Uluslararası Sosyal Bilimler Ve Eğitim Bilimleri Sempozyumu (USVES), 83-93, Elazığ, 2020.

TÜİK, 2023 Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları, <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=49685#:~:text=%C4%B0l%20ve%20il%C3%A7e%20merkezlerinde%20ya%C5%9Fayanlar%C4%B1n,6%2C6'ya%20d%C3%BC%C5%9Ft%C3%BC> (Erişim Tarihi: 18.07.2024)

TÜİK, Dünya Nüfus Günü, 53680, <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Dunya-Nufus-Gunu-2024-53680#:~:text=T%C3%BCrkiye%2C%2085%20milyon%20372%20bin,1%2C1'ini%20olu%C5%9Fturdu> (Erişim Tarihi: 18.07.2024)

GÖÇMENLERİN KONUT SORUNUNUN TÜRKİYE’NİN GÖÇ POLİTİKALARINDAKİ YERİ

Dr. Öğretim Üyesi İbrahim YILDIZ⁶⁷

Öğr. Gör. Esra YAŞAR

ÖZET

Türkiye bulunduğu coğrafyada meydana gelen olaylar nedeniyle belli dönemlerde önemli göç dalgalarıyla karşılaşmıştır. Meydana gelen bu göçlerin büyük oranda kitlesel olması ve kısa bir zaman diliminde gerçekleşmesi, bu göçlere önceden tam olarak bir hazırlık yapılamasına ve doğal olarak bu göçlerin yönetiminde de önemli boşlukların ortaya çıkmasına sebebiyet vermiştir.

Önemli bir göç ülkesi olan Türkiye’de özellikle kitlesel göçlerden sonra kentlerde birçok sorun ortaya çıkmaktadır. Kısa sürede nüfusun hızla artması kentlerde önemli sorunlara yol açmaktadır. Yaşanan sorunların asgari düzeye indirilmesi için de göçmenlerin barınma sorunlarının çözülmesin oldukça önemlidir. Bu nedenle çalışmamızda Türkiye’nin konut politikalarında göçmenlerinin yerinin ortaya çıkarılması amaçlanmaktadır. Bu bağlamda Türkiye’ye belli dönemlerde gerçekleşen kitlesel göçlerle gelen göçmenlere yönelik konut politikaları incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Uluslararası göç, Türkiye, Göçmen, Konut, Politikası,

ABSTRACT

Türkiye has encountered significant waves of migration in certain periods due to the events occurring in its geography. The fact that these migrations were largely massive and took place in a short period of time led to the lack of preparation for these migrations in advance and naturally to the emergence of important gaps in the management of these migrations.

⁶ Siirt Üniversitesi, Dr. Öğretim Üyesi, İ.İ.B.F., ORCID: 0000-0002-4440-837X

⁷ Siirt Üniversitesi, Öğr. Gör., Sosyal Bilimler M.Y.O., ORCID: 0000-0002-6981-5430

In Turkey, which is an important immigration country, many problems arise in cities, especially after mass migrations. The rapid increase in population in a short time causes serious problems in cities. In order to minimize the problems experienced, it is very important to solve the accommodation problems of immigrants. For this reason, our study aims to reveal the place of immigrants in Turkey's housing policies. In this context, housing policies for immigrants who came to Turkey with mass migrations in certain periods were examined.

Key Words: International migration, Türkiye, Immigrant, Housing, Policy

1. Giriş

Osmanlı İmparatorluğu'nun yıkılması sonrasında kalan topraklarda kurulan Türkiye Cumhuriyeti, kaybedilen topraklardan ana yurda gelen göçlere kayıtsız kalmayarak büyük kitlesel göçler almıştır. Özellikle Osmanlı Devleti'nin kaybettiği topraklarda yeni kurulan devletlerde özellikle Türk ve Müslümanlara uygulanan baskı ve zulümlere dayanacak gücü kalmayan insanların baskı ve zulümlerden kurtulmak için sığındıkları bir ülke olmuştur. Belli dönemlerde belli ülkelerin kendi ülkelerindeki vatandaşlara uyguladıkları baskı ve zulümlerin yoğunlaşmasıyla belli dönemlerde Türkiye'ye balkanlardan göçler yoğunlaşmıştır. Türkiye'ye Balkanlardan göçlerin yanında bölgede ortaya çıkan krizler sonrasında farklı coğrafyalardan kitlesel göçler gelmiştir. Türkiye, çoğu zaman almış olduğu uluslararası göçlere hazırlık yapamamıştır. Türkiye'nin bulunduğu coğrafyada yaşanan olaylar sonrasında gerçekleşen göçlerin de kısa sürede başlaması ve yoğunlaşması Türkiye'nin bu göçlere büyük oranda bir hazırlık yapılamamasında etkili olmuştur.

Uluslararası göçler sonrasında kentlere yönelen büyük nüfus kitleleri için en önemli sorun barınmadır. Kitlesel göçlerden sonra kentlerde önemi kentsel sorunların yaşanmaması, kentsel yaşam kalitesinin düşmemesi için koşullara uygun konut politikası izlenmesi önemlidir. Bu durum, hem göçmenlerin daha iyi koşullarda yaşamaları hem de kent sakinlerinin huzurlarının bozulmaması açısından önemlidir.

Bu çalışma ile önemli bir göç ülkesi olan Türkiye'nin belli dönemlerde yoğun kitlesel göçler alması nedeniyle kentlere yönelen büyük nüfus kitlelerinin barınma sorunlarına yönelik izlemiş olduğu konut politikalarına yer verilmiştir. Bu bağlamda Türkiye'nin 100 yıllık tarihinde uluslararası göçmenlere yönelik konut politikaları literatürden elde edilen veriler doğrultusunda araştırılmıştır.

2. Göç ve Türkiye

Göç, bireylerin ya da kitlelerin bir yerleşim ünitesinden diğer bir yerleşim ünitesine kalıcı yerleşmek amacıyla yaptıkları yer değişikliği sürecidir. İnsanların tarih sahnesine çıkmasıyla başlayan göçler, tarihin her döneminde gerçekleşen bir hadise olarak önemli sonuçlar doğurma potansiyeline sahip olmuştur. Dünyada olduğu gibi Türkiye için de gündemde önemli yer tutan bir olgu olmuştur.

Türkiye, konumu nedeniyle hem hedef göç ülkesi hem de göç sürecinde kaynak ülke olarak dünyada önemli göçlere ev sahipliği yapmakta, aynı zamanda transit göç yollarında önemli bir durak olan transit bir göç ülkesi konumundadır. Türkiye'nin kurulduğundan beri göç alan ya da zaman zaman göç veren ve göç edenlerin uğradıkları transit bir göç ülkesi olması dünyada önemli bir göç ülkesi olduğunu göstermektedir.

Türkiye'nin kurulduğu yıllarda Balkan ülkelerinden gelen göçler, zamanla Kafkas ülkelerinden, Afrika'dan ve Ortadoğu ülkelerinden gelen göçlerle adeta hız kesmeden devam etmiştir. Belli dönemlerde başlayan büyük göç kitleleri bazı dönemlerde normalin çok üzerinde devam etmiştir. Cumhuriyetin ilk yıllarında göçler ülkenin güvenliği açısından önemli görülse ve desteklense de belli dönemlerde tamamen insani gerekçelerle çok büyük insan kitlelerinin kabul edildiği, gelen sığınmacıların da konup kollandığı insan hareketliliğine dönmüştür.

Türkiye'nin kurulduğu dönem Balkan Ülkelerinde Osmanlı Devleti'nin kaybettiği topraklarda huzur ve güven ortamı bozulan Türk ve Müslümanlara artan baskı ve zulümler nedeniyle önemli göç dalgaları olmuştur. Bu insanların can güvenliği ve devletin insan kaynağına ihtiyaç duyması nedeniyle bu göçler devlet tarafından da kolaylaştırılmıştır. Zaman zaman ülkelerle ikili anlaşmalar imzalanarak Türkiye'ye kitlesel göçler kabul edilmiştir.

30 Ocak 1923 tarihinde “Yunan ve Türk Halklarının Mübadelesine İlişkin imzalanan Sözleşme ve Protokol” ile Türkiye ile Yunanistan arasında yapılan Nüfus Mübadelesi ile yaklaşık 350.000 kişi olmak üzere Yunanistan'dan Türkiye'ye yaklaşık 500.000 kişni göç ettiği tahmin edilmektedir (Sezer, 2012: 29). Mübadele kapsamında yaklaşık 200.000 Rum Yunanistan'a gönderilmiştir (Kayam, 1993: 27).

Cumhuriyetin ilanından sonra Bulgaristan'dan Türkiye'ye 3 önemli göç dalgası olmuştur. 1923-1939 yılları arasında Bulgaristan'dan Türkiye'ye toplam 198.688 kişi göç etmiştir (Şimşir, 1987: 55). 1 Ocak 1950 ile 30 Kasım 1951 tarihleri arasında 154.393 kişi

Türkiye'ye "iskanlı göçmen" olarak göç etmiştir. Göçmenlerin iskân defterine kayıtları yapılmış, ilk etapta geçici olarak misafirhanelere yerleştirilmişlerdir. Göçmenlerin vatandaşlık işleri ve sağlık kontrolleriyle birlikte diğer işlemleri misafirhanelerde tamamlanmıştır (Konukman, 1990: 48). 1950 yılındaki göçlerin devamı olarak 1968 yılında Türkiye ile Bulgaristan arasında "Yakın Akraba Göçü Antlaşması" imzalanmasıyla 200.000'e yakın Türk, göçmen olarak Türkiye'ye gelmiştir (Pazarcı, 1985:21). 22 Ağustos 1989 tarihinde tekrar vize uygulaması başlatılmasından Türkiye'ye gelenlerin yaklaşık 100.000'i geriye dönmüş ve göçler sonucunda Bulgaristan'dan Türkiye'ye göç edenlerin 200.000'i Türkiye'de kalmıştır (İhlamur ve Öner, 2012: 223-225; Konukman, 1990: 63).

Yugoslavya'nın kuruluşunun resmen ilan edilmeyeyle birlikte Türkiye'ye olan göçler artarak devam etmiş ve 1940 yılına kadar Yugoslavya'dan Türkiye'ye yaklaşık 250.000 kişi göç etmiştir, 1953 yılındaki nüfus sayımına göre Yugoslavya'da 259.535 Türk vardı. Aynı yılda başlayan göçlerden Türkiye'ye 200.000 civarında Türk gelmiştir (Yücelden, 1976: 1094-1095).

1923-1940 yılları arasında Romanya'dan Türkiye'ye 120.136 göçmen gelmiştir. 1932 yılından sonra Türkiye ile Romanya hükümetleri arasında göç sorununa çözüm bulmak için uzun görüşmeler yapılmıştır. Bu sorun ancak 4 Eylül 1936'da taraflar arasında bir göçmen sözleşmesinin imzalanması ile çözüme kavuşmuştur (Metin, 2011:185).

1923-1990 yılları arasında Balkanlardan Türkiye'ye gelen Türk göçmenlerin sayısı 717.122 kişidir (Sarınay, 2011: 359).

İran-Irak Savaşı sırasında Irak'tan Türkiye'ye 51.000 kişi gelmiştir. 28 Ağustos 1988'de Irak'tan Türkiye'ye gelen ilk ciddi sığınmacı akını İran-Irak Savaşı'nın bitiminden sonra Irak Silahlı Kuvvetleri'nin kendi vatandaşlarına karşı girmiş olduğu katliam ile başlamıştır. Katliamlardan kaçan yaklaşık 500.000 Irak vatandaşı 16 giriş noktasından Türkiye'ye geçmişlerdir (Kaynak, 1993:45; Akçam, 2006: 277).

Irak'tan Türkiye'ye gelen ikinci ciddi sığınma olayı, Irak'ın Kuveyt'i işgali ve sonra da ele geçirmeye çalışmasıyla başlamıştı. 2 Ağustos 1990-17 Ocak 1991 tarihleri arasında Irak'tan Türkiye'ye yine oldukça önemli sayıda insan canını kurtarmak için kaçmıştı. 2 Nisan 1991 tarihinden itibaren Irak'tan Türkiye'ye üçüncü dalga halinde sığınmacılar gelmişti. Bu büyük kitlesel göç ile gelenlerin sayısı 14 Nisan 1991 tarihinde 460.000'e ulaşmıştı. Soruna çözüm üretilmesi için 36. paralel ile Türkiye sınırı arasında kalan alanda tampon bölge oluşturulmuştur. Tampon bölge oluşturulduktan sonra da yüz binlerce sığınmacı kurulan

Güvenlik Bölgesine yerleştirilmiştir. Ancak bu yerleştirmeler sonrasında da Türkiye’de 5.000 kadar sığınmacı kalmıştı (Kaynak, 1993: 27- 28).

İslam devriminden sonra yaklaşık 500.000 ile 1.000.000 arasında kişinin transit göçmen olarak İran’dan Türkiye’ye geçtiği tahmin edilmekte, fakat kaç İranlı’nın Türkiye’ye giriş yaptığı konusunda kesin bir rakam bulunmamaktadır. Türkiye’ye gelen bu kitleden 10.000 ile 20.000 arasında bir sayının Türkiye’de kaldığı tahmin edilmektedir (Karaçay, 2006: 305).

Sovyetlerin Kırım’da hâkimiyetinin başlamasıyla Kırım’ın dış dünya ile irtibatı tamamen kopmuştu. Stalin, 1930’lu yılların başlarında zamanında Türkiye’ye giderek Osmanlı pasaportu almış ve tekrar Kırım’a dönmüş olan Kırım Tatarları yahut onların soyundan gelenleri sınır dışı etmişti. Böyle sınır dışı edilen ve Türkiye’ye gelenlerin sayısının 5-10 bin civarında olduğu tahmin edilmektedir. Türkiye’ye Kırım Tatar göçleri 1944 sonrasında da devam etmiştir (Kırımlı, 2006: 151).

1949 yılında Doğu Türkistan’da komünist iktidarın yönetime gelişinden itibaren, uygulanan terör yüzünden buradan 150.000’den fazla kişi ülkesinden kaçmak zorunda kalmıştı. Tek kurtuluş yolu olarak görülen Hindistan yolunda binlerce kişi yaşamını yitirmişti. Bu insanlardan kurtulabilenler zaman içerisinde Türkiye’ye gelmişlerdi (Çam, 1998: 314).

Türkiye, bulunduğu bölgede meydana gelen olaylar neticesinde kitlesel göçler olarak doğrudan etkilenmiştir. 2010 yılında Tunus’ta başlayan Ortadoğu’ya yayılan “Arap Baharı” olarak bilinen halk ayaklanması sonrasında da bölgeden önemli bir sığınmacı kitleyi kabul etmiştir. 2011 yılında itibaren Suriye’den başlayan ve 2016 yılında resmi rakamlara göre 4 milyona yaklaşan sığınmacı kitle, Türkiye’nin bu tarihe kadar akmış olduğu en büyük uluslararası göç olma niteliğine sahiptir. Kısa sürede yoğunlaşan bu göçlere tam olarak bir hazırlık yapılamamıştır.

3. Türkiye’nin Göçmenlere Yönelik Konut Politikaları

Türkiye’de göçmenlere yönelik dönemsel olarak farklı konut projelerinin hayata geçirildiği görülmektedir. Göçmenlerin barınmalarına yönelik ilk çalışmalar Yunanistan ile yapılan nüfus mübadelesinin yapıldığı dönem başlamıştır.

Arı'ya göre (1960: 80) mübadele öncesinde göçmenlerin uygun yerlere yerleştirilmeleri için uğraş alanlarına ilişkin bilgileri toplanmış olsa da göçlerden sonra düzenli ve koordinasyonlu yerleştirme politikasını sağlayacak düzenlemeler yapılamamıştır. Yalnızca bu göçmenlerin bir kısmı mübadele kapsamında göç ettirilen Rumlardan boşaltılan kontlara yerleştirilmişlerdir. 1924-1933 yılları arasında Yunanistan'dan gelen göçmenler Türkiye'nin 52 farklı iline yerleştirilmişlerdir. Bu mübadillerin 62.947'si İzmir'e, 33.328'i İstanbul'a, 31.058'i Bursa'ya, 25.515'i Balıkesir'e, 24.705'i Edirne'ye, 23.454'ü Samsun'a, 23.221'i Tekirdağ'a, 19.739'ü Kırklareli'ne, 17.074'ü Kocaeli'ne, 15.750'si Niğde'ye, 15.468'i Manisa'ya yerleştirilmiştir. Geriye kalan mübadiller daha çok Doğu ve İç Anadolu bölgelerine yerleştirilmişlerdir. Gelen göçmenlerin daha çok Batı illerine yerleştirildikleri görülmektedir (Mutlu, 2005: 220).

Türkiye'ye getirilen mübadiller bir süre misafirhanelerde misafir edilmişlerdir. Daha sonra yerleştirilecekleri yerlere yönlendirilmişlerdir. Türkiye'de akrabaları olanlar Rumlardan kalan konutlara daha kolay yerleştirilmişlerdir. Herhangi bir tanıdığı olmayanlar ise kentlerde ya da belirledikleri köylerde kalmak üzere kendi başlarının çaresine bakmaya çalışmışlardır (Sezer, 2012: 24; Kaplanoğlu, 1999: 101). Mali durumu iyi olan göçmenler istedikleri yerlere gidip kalabilmişlerdir (Arı, 1960: 97). Mübadillerin büyük bir kısmı kesin olarak bir yerlere yerleştirilememiş ve konut sorunu yaşamışlardır. Bu durum mübadillerin birkaç kez ev değiştirmek zorunda kalmalarına yol açmıştır. Kurtuluş savaşı sırasında Rum çeteler tarafından tahrip edilen yapıların yeniden inşa edilerek mübadillere verilmesi planlansa da yeteri kadar mali kaynak bulunamadığı için bu projede de başarılı olunamamıştır. Daha sonra iktisadihaneler projesi gündeme gelmiş, bu proje ile mübadiller için ihaleler yoluyla müteahhitlere konutlar yaptırılmıştır (Gökacı, 2005: 199- 203). Mübadil çiftçiler için, toprak ve bağ-bahçe dağıtımı, kredi açılması, tohumluk verilmesi; tarım araçları tahsisi, gerektiğinde büyük ve küçükbaş hayvan verilmesi; sanatkârlar için de dükkan verilmesi, döner sermaye kredileri tahsisi gibi hususlar düşünülmüştü. Toprak-İskân Genel Müdürlüğü'nün arşivlerindeki bilgilere göre; 1923-1933 yılları arasında Yunanistan mübadilleri için, yani 380.243 nüfusa, 66.872 adet ev, 11.609 adet dükkân, 4.996 parça arsa, 4.482.567 dönüm toprak, 98.606 dönüm bağ, 160.300 dönüm bahçe tahsis edilmiştir (Mutlu, 2005: 220).

Türkiye'ye gelen Türk göçmenlere yönelik hayırsever bir politika izlense de göçmenlerin iskân edilmelerine yönelik uygun bir politika izlenemediği söylenebilir. Göçmenlerin göç etmeden önceki ekonomik uğraşlarına göre iskân edilememeleri ve barınma

ihtiyaçlarının da tam olarak karşılanamaması nedeniyle çoğu zaman bulundukları yerden tekrar göç etmek zorunda kaldıkları görülmektedir.

Türkiye, kısa sürede göçmenlerin yaşamaya başladıkları mekanlara uyumunu sağlamak göçmenlere yardımlarda bulunmuştu. Göçmenler için evler yapılmış, göçmenlere tarımsal faaliyet için toprak dağıtılmıştı. 1923-1960 yılları arasında göçmenlere 172.480 konut tahsis edilmiş, 1989 yılında Bulgaristan'dan zorunlu göç ile gelenlere de toplam 23.495 konut yapıp teslim edilmiştir (Yusuf, 2006: 115).

1950-1951 yılları arasında hükümet, Bulgaristan'dan gelen çiftçi göçmenler için köylerde, işgücü için de şehir ve kasabalarda olmak üzere iki tip konut projesi hazırlamıştı. Göçmenlerin iskanı için gösterilen bu faaliyetlerin yanında, evlerini kendilerinin inşa etmesi için de aynı ve nakdi yardımlar sağlanmıştır. Bu uygulamaların özellikle 1940-1949 yılları arasında Bulgaristan'dan gelen Türkler için yapıldığı görülmektedir (Konukman, 1990: 49).

Türkiye'ye gelenler iktisadi olarak hayata sıfırdan başlamak zorunda kalmışlardır. 1955-1956 yıllarında Türkiye'ye gelenler burada genellikle akrabalarının olması nedeniyle de daha rahat iş bulmuşlardır. Tüccar iş adamları gibi şehirlerde yaşayanlar ise Türkiye'ye daha çabuk yerleşmişlerdir. 1957-1958 yılında gelenler enflasyon nedeniyle daha zor şartlarda kalmışlardır. Konut problemi büyük şehirlerde kalan Yugoslav göçmenleri için en büyük problemi oluşturmaktadır. Büyük şehirlerde kiraların çok yüksek olması şartları daha da ağırlaştırmıştır (Zaim, 1960: 13). Bu göçmenler, hiçbir devlet yardımı olmadan yalnızca kendi gayret ve çalışkanlıklarıyla göç etmenin getirdiği zor şartlardan sıyrılmaya çalışmışlardır. Göçmenler önceleri akrabalarının yanında misafir olmuşlar, daha sonra da kendi imkanlarıyla evlerine çıkabilmişlerdi (Ağanoğlu, 2012: 385). 2011 yılında kadar Türkiye'ye gelen uluslararası göçlerin belli dönemlerde yoğunlaşması ve sayı bakımından 2011 yılında başlayan Suriye göçlerinden kat kat az olması bu göçlerle gelen göçmenlere yönelik belli konut projelerin hayata geçirilebilmesinde etkili olmuştur.

Türkiye'ye 2011 yılında başlayan Suriye göçlerin Türkiye'nin tarihinde görülmemiş bir yoğunlukta gerçekleşmesi ve büyük nüfus kitlesinin gelmesi nedeniyle sığınmacı olarak gelen Suriyelilerin barınma ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik yeterli bir çalışmasının yapılamamasına yol açmıştır. Sınır kentlerinde kurulan barınma merkezleri de yetersiz kalmıştır. Suriyeli sığınmacıların bir kısmı göçlerin ilk zamanların büyük kentlerde en sağlıksız evlerde, odalarda, parklarda hatta kiraladıkları bazı dükkanlarda yaşamaya çalışmışlardır.

Sonuç ve Değerlendirmeler

100 yıllık Cumhuriyet tarihinde belli dönemlerde yoğun kitlesel göçler alan Türkiye, dünyada önemli bir göç ülkesidir. Bu nedenle gelebilecek göçlere uygun politikalar üreterek hazırlık yapılması büyük önem taşımaktadır.

Türkiye, almış olduğu kitlesel göçler sonrasında gelen kitlelerin bir takım sorunlarla uğraştıkları görülmekte, meydana gelen sorunların başında ise barınma sorunları gelmektedir. Belli dönemlerde göçmenlere yönelik konut projeleri yapılsa da kaynak yetersizliği ya da göçmenlerin sayıda çok fazla olmaları gibi nedenlerle göçmenlere yönelik yeteri kadar konut yapılamaması hem göçmenlerin hem de geldikleri yerlerde yaşayan Türk vatandaşlarının önemli sorunlar yaşamalarına yol açmaktadır.

Türkiye'nin 100 yıllık cumhuriyet tarihinde göçmenlere yönelik politikaları incelendiğinde göçmenlerin konut sorununun göç politikaların yerinin olmadığı fakat yaşanan barınma sorunları nedeniyle belli dönemlerde bazı projelerle aşılmaya çalışıldığı görülmektedir.

Kaynakça

- Ağanoğlu, H.Y. (2012) Osmanlıdan Cumhuriyete Balkanların Makus Talihi: Göç, İstanbul: Kum Saati Tarih Dizisi.
- Akçam, Z. (2006) “AB Kapısında Türkiye’nin Göç Politikası: Yeni Açılımlar Ne Olmalı”, 8-11 Aralık 2005 Uluslararası Göç Sempozyumu Bildirileri, İstanbul: Zeytinburnu Belediye Başkanlığı Yayın No:6, s.277.
- Arı, O. (1960) Bulgaristanlı Göçmenlerin İntibakı: 1950-1951 senelerinde Bulgaristan’dan Tehcir Edilen Türk Göçmenlerinden Yalnız Bursa’da Hürriyet Mahallesi ve İstanbul’da Taşlılar’da İskan Edilenlerin İntibakı İle İlgili Sosyolojik Problemler, Ankara: Rekor Matbaası.
- Çam, Y. (1998) “İkinci Dünya Harbi Ve Türkiye,” Altıncı Askeri Tarih Semineri Bildirileri 1, (1997, 20 – 22 Ekim, İstanbul), Ankara: Genelkurmay Basımevi, s.314.
- Gökacı, M.A. (2005) Nüfus Mübadelesi: Kayıp Bir Kuşağın Hikâyesi, İstanbul: İletişim Yayınları.

- Kaplanoglu, R. (1999) Bursa’da Mübadele, Bursa: Avrasya Etnografya Vakfı Yayınları
- Karaçay, B. (2006) “Düzensiz Göç Politikaları ve Türkiye’nin Uygulamaları,” Uluslararası Göç Sempozyumu Bildirileri, Zeytinburnu Belediye Başkanlığı Yayın No:6.
- Kayam, H. C. (1993) “Lozan Barış Antlaşmasına Göre Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi ve Konunun TBMM’de Görüşülmesi”, Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, Cilt: 9, Sayı: 27.
- Kaynak, M. (1993) Iraklı Sığınmacılar ve Türkiye (1988-1991), Ankara: Tanmak Yayınları
- Kırımlı, H. (2006) “Kırım’dan Türkiye’ye Kırım Tatar Göçleri, Uluslararası Göç Sempozyumu Bildirileri, İstanbul: Zeytinburnu Belediye Başkanlığı Yayın No: 6.
- Konukman, E. (1990) Tarihi Belgeler Işığında Büyük Göç ve Anavatan: nedenleri, boyutları, sonuçları, Ankara.
- Metin, Ö. (2011) “Atatürk Dönemi Türkiye-Romanya İlişkileri (1923-1938),” Ankara: Gazi üniversitesi, Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Bilim Dalı, Doktora tezi.
- Mutlu, N.Y. (2005) Lozan’da Mübadele veya Memleketin Türk Nüfusunun Arttırılması, İstanbul.
- Pazarcı, H. (1985) “Uluslararası Hukuk ve Andlaşmalar Yönünden Bulgaristan’daki Türklerin Statüsü,” Bulgaristan’da Türkler Semineri, Ankara Üniversitesi Rektörlüğü Yayınları no:94.
- Ihlamur, S.G. ve Öner, A.Ş. (2012), Küreselleşme Çağında Göç: kavramlar ve tartışmalar, İstanbul: İletişim Yayıncılık.
- Sarınay, Y. (2011) Cumhuriyet Döneminde Balkan Ülkelerinden Ankara’ya Yapılan Göçler (1923-1990), Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, 27 (80), 351-387.
- Sezer, S. (2012), Lozan ve Mübadele, İstanbul: T.C. İstanbul Kültür Üniversitesi, Atatürk ilkeleri ve İnkılâp Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları, Sayı:7.
- Sezer, S. (2012), Lozan ve Mübadele, İstanbul: T.C. İstanbul Kültür Üniversitesi, Atatürk ilkeleri ve İnkılâp Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları, Sayı:7.

Şimşir, B.N. (1987) “Bulgaristan Türkleri ve Göç Sorunu,” Bulgaristan’da Türk Varlığı Bildiriler, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 2. baskı.

Yusuf, S. (2006), “Türkiye’ye Yönelik Soydaş Göçü ve Sonuçları,” Uluslararası Göç Sempozyumu Bildirileri, İstanbul: Zeytinburnu Belediye Başkanlığı Yayın No: 6.

Yücelden, Ş. (1976) Yugoslavya Türkleri: Türk Dünyası El Kitabı, Ankara: Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü, Seri:1, No: A5

Zaim, S. (1960), Son Yugoslav Göçleri Hakkında Rapor, İstanbul: İktisat Fakültesi Mecmuası, 19 (1-4), Samet Matbaası.

MIGRATIONS DUE TO SIGNIFICANT EARTHQUAKES IN TÜRKİYE IN RECENT YEARS

Asst. Prof. MURAT CAMUZCUOĞLU ¹

¹ Bayburt University, Faculty of Applied Sciences, muratcamuzcuoglu@bayburt.edu.tr –
0000-0001-7205-1550

ABSTRACT

Türkiye is geologically located in an earthquake zone. With this feature, earthquakes occur intensively and cause migration due to the significant earthquakes in recent years. In addition to the damage to the structures in the places where people live, various infrastructure problems and the security concerns they experience here are effective in people's migration. Migration due to earthquakes in Türkiye has both physical and social and economic effects. In particular, earthquakes such as the 1999 Gölcük earthquake (7.4), the 2011 Van earthquake (7.2-5.3), the 2020 Elazığ earthquake (6.8), the Izmir earthquake (6.6) and the 2023 Kahramanmaraş (Elbistan) earthquake (7.7-7.6) which is considered the disaster of the century, caused people to leave their places of residence and migrate. The number of people who migrated has reached approximately 3.2 million people. More than 85% of this number occurred as a result of the earthquake in Kahramanmaraş (7.7-7.6), which affected 11 provinces. Factors such as the cessation of various economic activities in the regions where earthquakes occur, deficiencies in infrastructure and job losses have caused difficulties in establishing new lives of people who migrated. Against such situations, the creation and construction of new settlements after earthquakes is of great importance. Migrations due to earthquakes allow local governments and states to test what crisis management offers socially.

In conclusion, the significant earthquakes in Türkiye in recent years have caused people to leave their settlements and migrate. Accordingly, it has shown that both emergency response and long-term planning should be made. The effectiveness of various measures and policies that can be taken to mitigate the effects of future earthquakes has also become critical in terms of disaster management.

Keywords : Migration, Earthquakes, Geology

1. INTRODUCTION

Migration is defined as movement from one place to another for economic, political, ecological or individual reasons. Migration is a social, cultural and demographic displacement aiming at return or permanent settlement in the short, medium and long term [1]. Migration is an action that has been seen in every age and every society and will continue to be seen.

Forced migration movements occur independently of people's decisions and attitudes. Migrations are "permanent or temporary," depending on the conditions of threats such as natural disasters and war that reveal the reasons for migration [2].

Throughout history, many natural disasters have left deep scars on various societies—landslides, floods, overflows, avalanches, droughts, fires, volcanic eruptions, earthquakes, etc. Natural events are among the main disasters. Such natural disasters can cause many negativities in the geographies where they occur and can also affect various regions.

In this study, migrations due to earthquake disasters, which are among the natural disasters that occurred in Turkey in recent years, were examined and it was seen that the earthquake that caused the most migration in Turkey was the Kahramanmaraş and Elbistan earthquake, which was called the disaster of the century and affected 11 provinces. As a result of this earthquake, which affected approximately 15 million people, there were intense migrations to the provinces near the areas affected. It is seen that people are affected socially, economically, and culturally as a result of migrations. To avoid such problems, the integrated disaster management process should be implemented well in case of an earthquake that may occur again.

2. MIGRATIONS DUE TO DISASTERS ACROSS THE WORLD

When we examine migrations due to disasters in the world, A major earthquake that occurred in Haiti in 2010 significantly destroyed the capital, Port-au-Prince, and caused the deaths of thousands of people. As a result of this disaster, a large wave of forced migration occurred from Haiti to the United States and other countries. In 2004, a Tsunami occurred due to a large earthquake in the Indian Ocean, and the Aceh region of Indonesia was seriously affected by this Tsunami. Thousands of people lost their lives and many people became homeless. This disaster caused displaced people to migrate to other regions and countries. With the explosion and radiation leak that occurred at the Chernobyl Nuclear Power Plant in Ukraine in 1986, many people had to leave the region due to environmental risks. An example in history was when people in the explosion area had to migrate due to explosions [3, 4]. In addition to these disasters, significant earthquakes that have occurred in different parts of the World throughout history have caused economic losses; It has led to the death and injury of hundreds of thousands of people or the migration of millions of people. The earthquake that occurred in the Indian Ocean in 2004 caused the death of 165,816 people in Indonesia alone and more than 2 million people had to migrate (said from AidWatch, 2006). Again, in 2008, the earthquake that occurred in the Sichuan region of China caused the death of 68,109 people, and approximately 15 million people were displaced within the first month period after the earthquake [5]. In the Mexico City earthquake in Mexico (September 19, 1985), approximately 9,500 people died, the population of the city and its surroundings decreased from 8.8 million to 8.2 million, and approximately 600,000 people had to migrate [6].

People who are subjected to forced migration compromise both their physical and mental health due to the earthquake disaster while also facing severe economic problems [7]. Following the earthquake's devastating effects, the forced migrations caused many social, cultural, political, and financial issues.

People have been forced to migrate due to various disasters in different parts of the world. According to 2018 data, 17.2 million people worldwide made forced migration [8].

3. DISASTERS IN TÜRKİYE

When we examine the disasters that occur in Turkey, as it is known, Turkey has an active tectonic structure and is a country that frequently faces earthquakes. The earthquake risk is exceptionally high in Eastern Anatolia, Marmara and Aegean regions. Significant earthquakes that occur or may occur can cause great damage and loss of life in residential areas. Because of such situations, people are forced to migrate. On the other hand, with Turkey's vast geography, floods and floods may occur after sudden and hefty rains, especially during the winter months. This situation poses significant risks, especially for people living in river valleys and low-lying areas and may lead to evacuations. Landslides and landslides can occur in mountainous regions and sloping lands and as a result of heavy rains or geological structures, the ground becomes unstable and moves, which can pose serious dangers for the local people living there and cause migration. Some regions of Turkey are extremely hot and dry during the summer months, causing water resources to decrease or agricultural production to be negatively affected, especially for people living in villages who earn their living by dealing with agriculture and animal husbandry. Due to these weather conditions, forest fires are also widespread in Turkey, and fires cause people living in forested areas and surrounding areas to lose their homes or temporarily abandon them.

As a result of these disasters, severe human and economic losses may occur in Turkey from time to time and may cause people living in the affected areas to migrate. State and local governments try to minimize such adverse effects of disasters through efforts to reduce disaster risk, manage disasters and increase the resilience of communities.

When we look at the disasters experienced in Turkey in recent years, it can be seen that the most damaging disaster is earthquakes. The earthquakes that have occurred in recent years, their magnitudes and the number of deaths due to earthquakes are in the table below (Table 1).

When the earthquakes that occurred are examined, the Kahramanmaraş earthquake, which was prominent in size and called the disaster of the century, stands out (Table 1). Sequential earthquakes of magnitude 7.7 centered in Pazarcık in Kahramanmaraş province and magnitude 7.6 centered in Elbistan; It also heavily affected surrounding regions such as Gaziantep, Diyarbakır, Şanlıurfa, Hatay, Adana, Kilis, Malatya, Osmaniye and Adıyaman causing large-scale loss of life and property. In the earthquakes that occurred one after another in Kahramanmaraş, nearly 54,000 people died and 2.7 million people were left homeless and forced to migrate (Table 1).

Table 1. Some significant Earthquakes in Turkey [4].

<u>Earthquakes</u>	<u>Earthquake Magnitude</u>	<u>Number of Deaths in the Earthquake</u>	<u>Number of People Migrating After the Earthquake</u>
August 17, 1999, Gölçük	7.4	18.000	25.000
October 23, 2011, Van	7.2-5.3	644	250.000
January 24, 2020, Elazığ	6.8	41	22.429
October 30, 2020, İzmir	6.6	117	109.470
February 6, 2023, Kahramanmaraş	7.7-7.6	53.537	2.7 million

According to the information given in the table below, in the migrations from the affected provinces and Kahramanmaraş due to the earthquake that occurred on February 6, 2023 (Table 2), it is seen that nearby provinces are generally preferred, and the most migration is to Ankara. It is thought that the fact that Ankara is the capital city and the socio-economic environment is better than other provinces played an essential role in the choice of earthquake victims.

Table 2. Migrations to provinces due to Kahramanmaraş earthquake

<u>PLACES THAT RECEIVE THE HIGHEST MIGRATION</u>	<u>NUMBER OF MIGRATING PEOPLE</u>
ANKARA	205.405
ANTALYA	154.086
MERSİN	65.086
KAYSERİ	40.442
MUĞLA	40.300
ELAZIĞ	50.000

Distribution of Earthquake Victims Staying in Other Provinces by Province*

*It was prepared by compiling Anadolu Agency data within the framework of information obtained from the governorships [9].

The report on migration after the Kahramanmaraş earthquake and the damage assessment studies carried out after the quake reported that 582 thousands of independent sections and 202 thousands of buildings were heavily damaged and demolished or should be urgently demolished [10].

The Kahramanmaraş and Elbistan earthquakes that occurred on February 6, 2023, were recorded as the earthquakes that caused the most loss of life and physical damage in the history of the Republic of Türkiye. It is seen that the earthquakes in question affected approximately 15 million people due to their broad impact areas at the same time, they were the trigger of significant social destruction and change.

4. GENERAL EVALUATION AND RESULTS

Unlike the earthquake-related migrations in Gölcük, migrations in other earthquake regions (especially Kahramanmaraş-centered) showed movement toward rural areas and out of the province. It is observed that people migrating to other provinces after the earthquake face socio-economic problems, as well as problems such as not being able to participate in employment, unemployment, cultural incompatibility, educational disruption, housing problems and loneliness [11].

In fact, in the forced migrations that occur after the earthquake, people can always return even though they establish a new life in different places. However, the probability of returning to those who maintain their lives in a regular job, organize their education, or move for permanent settlement (migrants) is relatively low.

Although the most important consequences of earthquakes are deaths and injuries, earthquakes not only destroy infrastructure and superstructures but also cause unemployment, employment problems, and disruption of production, and can have consequences that can significantly affect social life [12]. In other words, “earthquakes cause economic losses as well as loss of life and can cause various problems for earthquake victims.”

Against such problems, in the model called "Integrated Disaster Management process" today, the dangers and risks are determined in advance to prevent the damages caused by disasters and emergencies. Measures are taken to avoid or minimize the damages that may occur before the disaster happens. At the same time, it is envisaged that effective intervention and coordination should be ensured and that post-disaster recovery efforts are carried out with integrity. Therefore, the fact that this model can be applied to all states, institutions, and organizations constitutes a precaution against situations that may be encountered against disasters in the future. Defining the roles and responsibilities of the service groups or coordination units involved in intervention activities in disasters and emergencies will be the basic principles for intervention planning before, during, and after the disaster.

KAYNAKÇA

- [1] Yalçın, C., *Göç Sosyolojisi*. Anı. Ankara, 2004.
- [2] Köşk, U.C., Küreselleşme ve uluslararası Göç ilişkisinde değişen göçmen algısı, *Researcher Social Science Studies*, 1(8), 241–259, 2017.
- [3] Deniz, O., Yıldız, Z., Parin, S., Erdoğan, R., Deprem ve göç: 2011 Van depremi örneği, *Social Sciences Studies Journal (SSS Journal)*, 3 (7), 1426-1444, 2017.
- [4] Karatay, D.Z., Çilmi M., Deprem sonrası yaşanan zorunlu göç ve istihdam problemi, *Akademik Yaklaşımlar Dergisi /Journal of Academic Approaches*, C: 15, S: 1-Deprem Özel Sayısı, 2024.
- [5] IFRC., *China: Sichuan earthquake*, 2008.
- [6] Alscher, S., *Environmental factors in Mexican migration: The cases of Chiapas and Tlaxcala*, In *Environment, Forced Migration and Social Vulnerability*, Springer Berlin Heidelberg, 2010.
- [7] Lomnitz, C. and Wisner, B., *Earthquakes*, Handbook of Hazards and Disaster Risk Reduction press. (B. Wisner, J.C. Gaillard and I. Kelman, eds.). London: Routledge, 2012.
- [8] Wessells, M. and Kostelny, K., Do no harm issues in psychosocial support: Post-tsunami practitioner learning in Sri Lanka, *Asian American Journal of Psychology*, 12 (3), 225-233, 2021.
- [9] Yılmaz, G. G ve Turan Ş. A., Afetlerin Etkilerinin Zorunlu Göç Bağlamında İncelenmesi: 2023 Kahramanmaraş Depremi, *Journal of Disaster and Risk* 6(4), 1247-1268, 2023.
- [10] Sağiroğlu, A. Z., Ünsal, R. ve Özenci, F., Deprem Sonrası Göç ve İnsan Hareketlilikleri Durum Değerlendirme Raporu. AYBÜ-GPM Rapor Serisi15. Ankara: Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Göç Politikaları Uygulama ve Araştırma Merkezi (AYBÜGPM), 2023.
- [11] Peker, A.E., Şanlı, İ., Deprem ve göç ilişkisi: 24 Ocak 2020 Elâzığ deprem örneği, *Fırat Üniversitesi İİBF Uluslararası İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 6 (1), 125-154, 2022.
- [12] Şahin, İ. ve Yavuz, Ö., *Afetlerin ekonomik etkilerinin analizi*. 12. Uluslararası Türk Dünyası Sosyal Bilimler Kongresi, 301-306, Kazan/Tataristan, 2014.

GÖÇ SORUNLARIYLA İLİNTİLİ GERÇEKLEŞTİRİLEN TASARIM PROJELERİ

Dr., Evrim KABUKCU

Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Salihli Meslek Yüksekokulu Tasarım Bölümü,

- · 0000-0003-0258-0881 ·

ÖZET

Günümüzde göç olgusu yerel, bölgesel, ulusal ve uluslararası düzeyde birçok ülkenin en önemli sorunlarından biri haline gelmiştir. Beslenme ihtiyacı, doğal afetler ve temel zorunlulukların karşılanması amacı ile başlayan göç kavramı; bireylerin ya da toplulukların siyasal, toplumsal veya ekonomik nedenlerle yaşamlarını sürdürdükleri yerleşim yerlerini terk ederek başka bir yerleşim yerine gitme eylemi olarak tanımlanabilir. Bu bağlamda; göç kavramı; hem göç veren ve hem de göç alan ülkelerin toplumsal yapılarında yarattığı büyük değişimler nedeniyle çok çeşitli açılardan toplumları derinden etkilemektedir.

Göçle birlikte ortaya çıkan farklı bir toplumda ve farklı bir yerde yaşama deneyimi, çoğunlukla bireylerin bu döneme kadar sürdürmüş olduğu normal yaşam şartlarının tamamı ile değişmesine neden olarak çözülmesi gereken birçok sorunu da beraberinde getirmektedir. Bu süreçteki yaşamsal deneyimlerin pozitifliği; içinde yaşanılan topluma ve coğrafyaya uyumun sağlanabilmesi ile doğrudan ilintilidir.

Göç olgusu, kanunlar ve ülkelerarası kısıtlamalara rağmen tüm dünyada önüne geçilemeyen bir hızla toplumları etkisi altına almaya devam etmektedir. Dünyanın farklı birçok bölgesinden göç eden insanların geldikleri sosyo-kültürel alt yapının göç edilen bölgeden farklı olması nedeniyle bir takım uyum problemlerinin ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

Bu sorunlarla ilgili farkındalık yaratma amacıyla olan; göçmenlerin barınma, yeme-içme, giyim-kuşam ve kullanım eşyaları vb. konulardaki sorunlarına vurgu yapan ve bu konularda üretilen, çözümsel yaklaşımları içeren tasarım projeleri bulunmaktadır.

Bu nitel çalışma kapsamında sözü edilen göçün zorlu koşullarında göçmenlerin ihtiyaçlarını gidermeyi hedefleyerek bu süreci kolaylaştırmak için üretilmiş olan çözümsel tasarımlar ve tasarım projesi örneklerinin ortaya çıkarılması amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler : Göç, Göç Sorunları, Tasarım Projeleri

1. GİRİŞ

Göç teması özelinde ele alınan bu çalışma kapsamında öncelikle göç kavramı, göç ve tasarım ilişkisi üzerinde durulmuş; ardından göç sorununa ilişkin geliştirilen tasarım projelerinden örnekler verilmiştir. Çalışmada incelenen tasarım projeleri, göç ile ilgili örnek projeleri tek bir yerde toplayan ve aynı alanda çalışan diğer yaratıcı insanların çalışmalarını desteklemeyi ve birbirine bağlamayı amaçlayan *Design for Migration* platformundan edinilmiştir.

2. GÖÇ OLGUSU VE TASARIM

Göç, günümüzün çok çeşitli açılardan incelenmesi ve çözümler üretilmesi gereken en önemli konularından biridir. Özellikle Avrupa'da önümüzdeki yıllarda da varlığını sürdürecektir olan bu durum, Batı dünyasının siyasi gündemini ve "*ötekiler*" ve "*çeşitlilik*" algısını önemli ölçüde etkilemektedir.

Bu bağlamda; son yıllarda gerçekleştirilen bazı tasarım projeleri; tasarımın göç sorunlarıyla nasıl başa çıkmaya çalıştığını; tartışmaların açılmasını destekleyerek, topluluklar arasında sosyal entegrasyonu kolaylaştırarak, yanlış bilgileri karşılaştırarak ve alternatif anlatıların ortaya çıkmasına izin vererek göstermeye çalışmaktadır.

Böylece bu tür tasarım projeleri, içinde yaşanılan toplumda göç ve göçmenlerle ilgili sorunlara olan farkındalığı arttırmak ve ortaya çıkan karmaşık sorunlara daha ulaşılabilir bir yol ve yöntem sunabilmek, "*başkalarına*" maruz kalmanın verdiği korku ve gerginliği azaltmak ve *kültürel çeşitliliğe uyuma* yöneliktir.

3. TASARIM PROJELERİ

3.1. Calais'den Konuşmalar - Mathilda della Toree

Calais'den Konuşmalar [1], gönüllülerin Calais'de tanıştıkları göçmenlerle yaptıkları konuşmaları paylaşmak için kamusal alanı kullanarak mülteci krizinden etkilenenleri yeniden *insanileştirmeyi* amaçlamaktadır. Bu oluşum, Calais'de sıkışıp kalan ve sesleri sıklıkla susturulan veya görmezden gelinen, İngiltere'ye ulaşmaya çalışan binlerce yerinden edilmiş insan için bir tanıklık etme yolu olarak tanımlanabilir.

Sürekli büyüyen bu *konuşma koleksiyonu*, deneyimlerin çeşitliliğini yakalamaya odaklanmaktadır ve mültecilerin *kötü adamlar, kahraman görseller veya umutsuz kurbanlar* olarak yeni klişeler yaratmaktan kaçınmaktadır. Bu anlamda; amaç, tasarlanan posterleri (Görsel 1) dünyanın dört bir yanındaki duvarlara yapıştırarak kamusal alanları ele geçirmek için ses aramak ve bu sayede toplumsal değişime ilham vermektir. Bu amaçla; bir dekonstrüksiyon yöntemi benimsenerek sohbete katılan göçmenlerin anlattığı hikayeler, A3 posterlere sığacak konuşmalara bölünmektedir.

Görsel 1. Conversations From Calais [1]

Göçmenleri ana akım medyada geleneksel olarak tasvir edildiği şekilden uzaklaşmasını sağlamak, *sıradan ama samimi ve ilişkilendirilebilir konuşmaları* hatırlamak, belgelemek ve anmak amacıyla bu hikayeleri daha geniş bir kitleyle paylaşmanın bir yolunu arayan Londra'da yaşayan grafik tasarımcı, illüstratör ve aktivist olan *Mathilda Della Torre*, hikayelerin yayıncısı olmuştur. Bu doğrultuda, duvarlarda galeri alanları ve gazete sayfaları oluşturmakta ve *Instagram*'ı her konuşmanın görsel arşivi olarak kullanmaktadır.

Görsel 2. Conversations From Calais [2]

Uygulamalarını *yaratıcı alışverişler* yoluyla insanları bir araya getirmek ve dışlanmış sesleri hikayelerin merkezine yerleştirmek için kullanan hikayeleri konuşulmadıkları alanlara koymak amacıyla, göçmenlerle gerçekleştirilen sohbetleri İngiltere'deki reklam panolarına taşımayı, ayrıca okullarda veya diğer eğitim ortamlarında göçle ilgili yeni anlatılara ilham verebilecek konuşmalar ve atölyeler vermek amacıyla olan *Mathilda Della Torre* [3], 2023 yılında posterler ve alıntılarının yanı sıra bir avuç kısa, özenle seçilmiş denemenin yer aldığı, *görünmeyenlerin samimi, hüznü, komik, tanıdık ve alışılmadık hikayelerini* paylaşan *Conversation from Calais* (Görsel 2) adlı kitabı yayınlamıştır.

3.2.Konuşan Eller

Eski askeri üs “*Caserma Piave*”nin içindeki birçok alandan birinde, bir grup sığınmacı ve mültecinin el işleriyle kendilerini ifade ettikleri ve tasarımı *bir anlatı biçimi* olarak keşfettikleri kendi kendini yöneten atölye, Tasarımcı *Fabrizio Urettini*'nin bir fikrinden doğmuş ve mülteci konaklama uygulamalarını tanıtmak için mücadele eden *CSO Django* tarafından desteklenen faaliyetlerden ortaya çıkmıştır.

Proje [4], manuel aktiviteyi (mesleki entegrasyona hazırlık ama aynı zamanda sanatsal ifadeye hazırlık) birleştirerek ve kendi hikayelerini, vatanlarını, yolculuklarını ve beklentilerini hesaba katarak sığınmacılara ve mültecilere yönelik bir entegrasyon süreci yaratmayı amaçlamaktadır. Bu proje, *entegrasyonu ve iş fırsatlarını güçlendirmeyi* amaçlayan bir dizi hizmet sunmaktadır. Ayrıca proje, sığınmacıları, mültecileri, daimi ikamet eden göçmenleri, gönüllüleri ve sivil toplum kuruluşlarını da dahil edebilecek bir oyun ve hareket buluşma yeri sağlamayı istemektedir.

Görsel 3. Talking Hands [4]

Göçmenlerin entegrasyonlarını teşvik etmek amacıyla, kabul edilmelerini, ayrımcılığa uğramamalarını veya hor görülmemelerini sağlamak için çalışma amacıyla yola çıkan organizasyon iki önemli halledilmesi gereken soruna işaret etmektedir: *Dil öğrenmek ve hayatı idame edebilmek için çalışmak.*

Görsel 4. Rifugiati [5]

Bu proje [5], kırma, dikme, delme ve boyama yeteneğine sahip ellerle çalışma, Treviso'da oluşturulan atölyede var olan becerileri geliştirme ve bir yerleştirme yolu başlatma fırsatı sunmaktadır. Bu haliyle, eski kışla "Piave"de, *Konuşan Eller çalışıyor, üretiyor, insanlara onur sunuyor.*

Rifugiati [4], çocuklar için mikro alanlardır. *Tasarımcı Matteo Zorzenoni* tarafından *Talking Hands (Konuşan Eller) Projesi* işbirliğiyle çizilen eserler, güçlü bir grafik çağrışımla karakterize edilmektedir. Geri dönüştürülmüş malzemeler, çağdaş bir bakış açısıyla yeniden yorumlanan tipik Afrika dokularıyla zenginleştirilmekte ve böylece mikro ev mimarilerine hayat verilmektedir (Görsel 4).

Görsel 5. Talking Hands [5]

Dokuma Hikayeler [4], *Studio Zanellato Bortotto Mülteci Grubunun* göçmenlerin el becerisi ve yaratıcı yeteneklerini değerlendirmeyi amaçlayan bir projedir. Renkler ve desenlerle yaratıcı çalışmalar yapan göçmenler; alışveriş çantaları, alçak masalar ve kaplar gibi parlak ahşap yapı ve dokuma ip yüzeyleriyle öne çıkan bir dizi ürün (Görsel 5) üretmektedirler.

Alta Visibilità (Yüksek Görünürlük) [4], iki yüzünden birinin Afrika kumaşlarıyla süslendiği, ters çevrilebilir güvenlik ceketlerinden oluşan bir koleksiyondur. Yüksek görünürlüklü giysiler (HV) veya güvenlik ceket, bir kişinin varlığının algılanmasını sağlayan bir giysidir. *İş ekipmanı* olarak sınıflandırılmaktadır ve genellikle sokak işçileri ve tersaneler gibi en savunmasız mesleki kategorilerde kullanılmaktadır. Güvenlik ceket, İtalya'daki sığınmacıların ve mültecilerin sembolik bir üniforması haline gelmiştir. Floresan yelek giymiş bir çocuğun yürüdüğü veya bisiklete bindiğini görüldüğünde, bu durumun büyük çoğunluğunda yerel polis tarafından düzenlenen bir yol güvenliği kursuna katılan ve güvenlik yeleği alan bir mülteci olduğu düşünülmektedir.

Görsel 6. Alta Visibilità [4]

Alta Visibilità (Görsel 6), genellikle nötr, yalnızca işlevselliğe odaklanan bir nesneye estetik değer kazandırmak ve giyeni daha bilinçli kılmak için özelleştirilmektedir. Bu anlamda; moda literatüründe sıklıkla kimliği ve bir topluluğa ait olmayı işaret eden bir unsur olarak incelenen üniforma, başka bir anlam kazanmaktadır. Kimin giydiğini kolayca tespit edip tanımak için doğan bir iş kıyafeti, toplumun görmezden gelmeye veya görmezden gelmeye meyilli olduğu mülteciler ve sığınmacılar gibi birey grupları için bir *görünürlük göstergesi* haline gelmektedir.

Görsel 7. Mavi Denim Halı [5]

Mavi Halı [4], katılımcı planlama atölyesi olan *Talking Hands*, her hafta düzenlediği aktiviteleri halka açık bir parka, *Dalmazia* sokağının bahçesine taşımaktadır. Park insanları sanat yaratma, sanat uygulama ile ilgili bir aktiviteye dahil olmaktadır. Birçok sığınmacı, sakinler, emekliler ve kendiliğinden yardım teklif eden vatandaşlar katılmaktadır. Denim mavi bir halı üretimi, kollektif olarak gerçekleştirilmektedir. Çünkü her halının altında bir ev vardır. *Dünyayı temsil eden mavi bir halı* (Görsel 7), ayakların altında uzanan bir planisfer, varoluşun bir kartografisi, yolculuğun ve yeni bir ülkeye varışın bir tanıklığını üstlenmektedir.

Denim kumaş üzerine yapılan işleme, dünyanın bir haritasını temsil etmektedir. Bir kıtadan diğerine yapılan bir yolculuğun hikayesini anlatmaktadır. Neredeyse her evde bulunan ve bu nedenle çeşitli kültürlerle ilişkilendirilebilen evrensel bir şey olduğu için bilinçli olarak bir halı simge olarak seçilmiştir [5].

3.3.Sürdürülebilirlik için Tasarım Laboratuvarı -LDS

LDS | Sürdürülebilirlik için Tasarım Laboratuvarı (Görsel 8) [6], Floransa Üniversitesi Tasarım Yüksek Lisans Derecesi dersinin eğitim yolu içinde disiplinler arası bir derstir. Laboratuvar dersi, sürdürülebilirliğin ekonomik, sosyal ve çevresel zorluklarıyla ilgili konuları ve ürün, hizmet, iletişim ve strateji açısından tasarım disiplindeki etkilerini ele almaktadır.

2019-2020 akademik yılının ilk döneminde, sürdürülebilirlik için tasarım, sosyal inovasyon için tasarım ve sosyal katılım gibi temalarla ilgili olarak laboratuvarında 6 aylık tematik bir seminer etkinleştirilmiştir.

Görsel 8. LDS | Sürdürülebilirlik için Tasarım Laboratuvarı[6]

Seminerde, *Capannori*'de (LU, Toskana, İtalya) bulunan ve 2018'in sonunda *Odissea Sosyal Kooperatifi* tarafından kurulan bir sosyal girişim olan *Terra di Tutti* ile yakın bir işbirliği yapılmıştır. *Terra di Tutti*, çok disiplinli bir zanaat atölyesi (marangozluk, serigrafi, terzilik, seramik vb.) etkinleştirerek *Capannori* yerel bölgesindeki göçmenlerin, mültecilerin ve sığınmacıların zanaat becerilerini geliştirmeyi hedeflemektedir.

Terra di Tutti [7], çevreye saygıyı ana değerlerinden biri haline getiren bir *yeniden kullanım ekonomisi* projesidir. Canlı sistemlerde hiçbir şeyin israf edilmemesi ve tüm maddelerin işlenerek sürekli olarak yaşam döngüsüne dahil edilmesi gibi, kreasyonlarının da üretim artıklarını geri kazanıp bunları yeni ve değerli aksesuarlara dönüştürmeyi amaçlamaktadır. Bu amaçla; israfı ve çevresel etkileri en aza indirgeyerek erdemli bir tedarik zinciri oluşturmaya yardımcı olmak için bölgedeki işletmeler ve insanlar arasındaki ilişkileri örme çabasıdır. Böylece çevreye gelebilecek potansiyel zararı; yeni, kullanışlı ve güzel bir nesneye dönüştürebilmenin mümkün olabileceği inancındadır.

Tematik seminer [8], öğrencilerin göç ve yerel zanaat topluluklarında göçmenlerin iş bulma gibi sosyal konulardaki farkındalıklarını arttırmayı amaçlamaktadır. Öğrenciler için ana hedef, *Terra di Tutti* sosyal girişimi gibi karma bir gerçekliğin kritik sorunlarını ve tipik özelliklerini incelemek ve bölgedeki rekabet güçlerini nasıl arttıracaklarını, yenilik getireceklerini ve kendi toplum ilişkileri ağlarını nasıl harekete geçireceklerini anlamaktır.

Sosyal Yenilik Tasarımı [9], semineri, bu nedenle yüksek lisans derecesi dersi öğrencileri ile *Terra di Tutti*'de çalışan mülteciler arasında yakın tasarım ve kültürel etkileşime tanık olmuştur. Sistemsel ve stratejik bir tasarım yaklaşımının ardından, öğrenciler tarafından belirlenen ve gerçekleştirilen tasarım senaryoları, söz konusu sosyal girişimin gerçekliğini farklı ölçeklerde (ürün, iletişim, hizmet, süreç ve strateji) ele almış ve hepsi ayrıntılı olarak nihai prototipler üretmiştir. Projelerin prototiplerinin tümü, *Terra di Tutti* tarafından büyük bir coşkuyla karşılanmış ve bazıları sosyal girişim tarafından hemen kullanılmak ve etkinleştirilmek üzere seçilmiştir (web sitesi, ürün kataloğu, sergi standları vb.).

3.4.Güvenli Geçiş Çantaları

2015 yılından beri Yunanistan'ın Midilli Adası, Avrupa'ya doğru benzeri görülmemiş bir nüfus hareketinin merkez noktalarından biri olmuştur. Özellikle Mart 2016'daki AB-Türkiye anlaşmasından sonra, binlerce mülteci ve göçmen, farklı dışlanma biçimleri ve insanlık dışı yaşam koşulları deneyimleyerek Midilli adasında mahsur kalmıştır. Bu nüfusu desteklemenin giderek daha önemli yollarına yönelik araştırmalar, adanın kıyılarına yığılmış görünüşte işe yaramaz malzemelerin (can yelekleri, tekneler, plastik-cam şişeler, vb.) sürekli olarak yönetilmesi ve kullanılması ihtiyacıyla birlikte, Midilli Dayanışması atölyelerinin doğmasına neden olmuştur: *Güvenli Geçiş Çantaları* ve *Humade Crafts*. Her ikisi de Midilli'deki *Mosaik Destek Merkezi*'nde yer almaktadır [10]

Güvenli Geçiş Çantaları Atölyesi [11], Midilli Dayanışması'nın temel entegrasyon ve eğitim projelerinden biri olarak 2015 yazında Midilli'de oluşturulmuştur. Mültecilerin adada yaşayan yerlilerle birlikte çantalar yarattığı bir geri dönüşüm projesidir. Bunlar, mültecilerin Türkiye'den Ege Denizi'ni geçerken kullandıkları Lesvos kıyılarında bırakılan can yelekleri ve sandalların yanı sıra çadırlar ve gereksiz bağışlanmış giysiler gibi göçle ilgili diğer malzemelerden yapılmaktadır. Çantalar, milyonlarca insanın insanlık dışı Avrupa sınır politikaları sonucu yapmak zorunda kaldığı güvenli olmayan geçişlere rağmen *umudun sembolleri* olarak tasarlanmaktadır.

Görsel 9. Güvenli Geçiş Çantaları Atölyesi [11]

“*Güvenli Geçiş Çantaları Atölyesi*” fikri (Görsel 9), 2013 yılında ortaya çıkmış ve 2015 yazında Lesvos'da hayata geçirilmiştir. Lesvos adasında 100.000'den fazla parçanın bulunduğu bir can yeleği mezarlığı bulunmaktadır. Can yelekleri, milyonlarca mültecinin Avrupa sınır politikaları sonucu yapmak zorunda kaldığı *güvenli olmayan geçişin bir sembolüdür*.

Adanın plajlarını kirleten muazzam miktardaki plastik yığınlar nedeniyle plajları temizleme ve geri dönüştürmenin bir yolunu bulma çabalarına katkıda bulunma ihtiyacı ile kullanılmış can yeleklerini bir kara alanına gömmek yerine, onlara yeni bir anlam kazandırmak ve *'bir istek varsa bir yol da vardır'* şeklinde olumlu bir hatırlatma oluşturmak amacıyla projeye başlanmıştır.

Görsel 10. Güvenli Geçiş Çantası [10]

Her çanta (Görsel10), zorlu ve zorunlu bir seyahatin tarihini taşımaktadır. Bu anlamda; “deniz karadan daha güvenli olmadıkça kimse evini terk etmez ve kimse çocuğunu bir tekneye bindirmez” [10] yaklaşımıyla Güvenli Geçiş Çantaları ile farkındalığı arttırmaya ve bu mesajın tüm dünyada duyulmasını ve unutulmamasını sağlamaya çalışılmaktadır.

3.5. Cucula

Mülteciler El Sanatları ve Tasarım Şirketi, mültecilerin kendileri için gelecekte bir kariyer yaratmalarını sağlayan Berlin merkezli bir proje modelidir. CUCULA kendini sanatsal bir deneysel alan, deneysel bir imalathane, tasarım ve eğitim için bir laboratuvar ve kültürlerarası değişim için bir platform olarak görmektedir. Proje [12], 2014'ün başında başlangıçta ütöpik bir yaklaşımla bir kampanya olarak başlamıştır. Mülteciler El Sanatları ve Tasarım Şirketi kapsamında mültecilerin eğitim ve formasyon yaklaşımları için *yeni yollar ve çözüm önerileri* araştırılmıştır.

CUCULA, sosyal zorlukların pragmatik ve çözüm odaklı eylemlerle karşılandığı deneysel bir tasarım alanı olarak kendini görmektedir. CUCULA, 2014'ten beri, dahil olanların yeni koşullarına ve ihtiyaçlarına sürekli olarak değişen ve uyum sağlayan projeler uygulamaktadır. Bazen üretken bir fabrika ve eğitim programı olarak, bazen de bir atölye formatı, performans, stüdyo veya kampanya olarak hareket eden CUCULA, çağdaş zorluklar ve sosyal sorunlar için çözümler bulmaya çalışmaktadır. Model proje [13], gerçek yaşam bağlamlarında sosyal eşitlik için potansiyel alanı araştırmayı ve bu süreçte heyecan verici tasarım olanakları açmayı amaçlamaktadır.

CUCULA için proje şu anlamlara gelmektedir:

- Birlikte etkileşim kurmak, deney yapmak, harekete geçirmek ve perspektifler yaratmak,
- Diyaloğu başlatmak, davet etmek ve katılmak ve düşünceyi teşvik etmek,
- Kişilikleri, potansiyeli ve disiplinler arası işbirliğini tanıtmak,
- Katılım için somut fırsatlar sağlamak.

CUCULA; tasarımı, eylem ve etkileşimler için yeni kapsamları görselleştirmeyi amaçlayan somut imgelere ve ürünlere odaklanarak, yansımayı tetiklemeyi ve dayanışma temelli girişimleri teşvik etmeyi amaçlamaktadır.

Geniş bir eğitim programıyla birlikte bir start-up olarak ütopyanın şekillenmesi gerçekleşmiştir. Berlin projesi *gerçek bir işe* dönüşmüş ve bir fabrika olarak *Enzo Mari'nin* tasarımlarına dayalı tasarım mobilyalar (Görsel 11) üretmektedir.

Görsel 11. CUCULA [13]

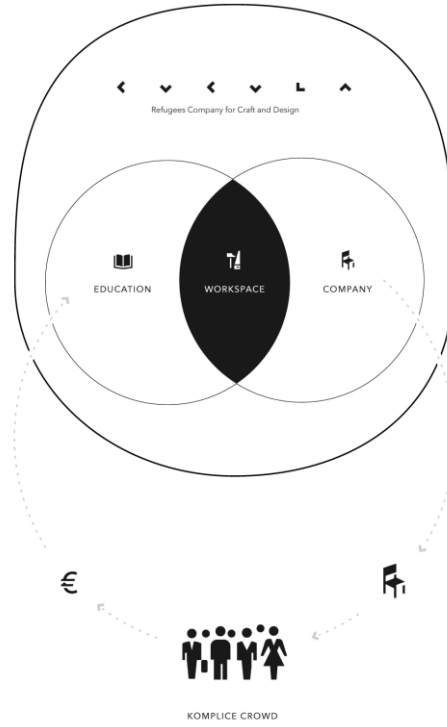
Kolektif yaratıcı üretim ve eğitim alanı, uluslararası kursiyerler için belirli bakış açıları oluşturmakta ve zor koşullar altında bile istikrarı nasıl sağlayabileceklerini ve mesleki eğitime nasıl girebileceklerini göstermektedir.

CUCULA atölyesinde, sekize kadar genç mülteci (sürekli rotasyon halinde) tasarım ve zanaatkarlıkta temel becerileri öğrenmektedir. Kurslar, pratik modüller ve bireysel hukuki danışmanlık ve günlük desteğin sunulduğu entegre eğitim programı CUCULA Eğitimi'nin yardımıyla, kursiyerler çıraklıklarına, eğitim programlarına veya mesleklerine kalıcı istihdam, staj veya sadece eğitim programına katılımcı olarak hazırlanmışlardır. Bu programın amacı; bir yapı sağlamak, sosyal ağlara erişim sağlamak, öz yeterliliği ve kendi mesleki gelecek beklentilerini harekete geçirme, geliştirme, planlama ve uygulama yeteneğini teşvik etmektir.

Bir tasarım üretim tesisi olarak CUCULA (Görsel 12), yüksek kaliteli tasarım nesneleri üretmekte ve satmaktadır. Mülteciler, tasarımcılar ve sanatçılarla işbirliği içinde, şirketin kendi atölyesinde marangozluk işleri, ürün geliştirme, set tasarımı, performans sanatı ve özel yapım ürünler dahil olmak üzere çeşitli projelerin ve sipariş edilen işlerin gerçekleştirildiği canlı bir üretim alanı yaratılmıştır. Kolektif üretim; mültecilere geleceklerini hazırlamaları ve aynı zamanda eğitimlerini ortak finanse etmeleri için somut bir bakış açısı sağlamıştır.

Enzo Mari'nin tasarımlarına göre mobilya imalatına ek olarak, Jerszy Seymour, Stephen Burks ve Cheick Diallo gibi ünlü tasarımcılarla daha fazla tasarım ve üretim deneyi gerçekleştirilmiştir. CUCULA, yıllar içinde Rebecca Raue, David Zink Yi, Antje Engelmann, Friedrich Herz ve daha birçok sanatçıyla çok sayıda sergi ve atölye çalışması düzenlemiştir. Bu

şekilde CUCULA, bireylere fırsatlar ve toplumsal sorunlara çözümler sunan bir ekonomik model projesi formüle etmiştir.

Görsel 12. Tasarım Üretim Tesisi [13]

CUCULA'nın çalışmaları, kampanyaya yönelik metodolojik yaklaşımları sayesinde büyümüş ve tanınmıştır. Bu bağlamda; önemli toplumsal değişimlerin yaşandığı zamanlarda, göçmenlere ilişkin olumlu bir algının *gerçek bir 'imaj'* olarak iletilmesinin teorik söylemden çok daha canlı ve etkili olduğu düşünülmektedir.

3.6. Hummustown

Hummustown[14], Roma'daki mültecilerin, Roma'nın dört bir yanına lezzetli Suriye yemekleri pişirmek, paketlemek ve dağıtmak gibi onurlu bir gelir getiren iş fırsatı sunarak ekonomik bağımsızlık kazanmalarına yardımcı olmaktadır. Ayrıca 2018'den beri, Roma'daki evsizlere, göçmenlere ve mültecilere ayda yaklaşık 100 adet ücretsiz öğün (bazen ayda iki kez) sağlamaktadır.

Görsel 13. Hummustown [14]

Hummustown [15], Roma'da yaşayan Suriyeli-İtalyan *Shaza Saker* tarafından yürütülen bir projedir ve şu anda Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü için çalışmaktadır. Kurucu *Shaza Saker*, "Mülteciler kendi ülkelerinden ne tür uzmanlık veya beceri getirirlerse getirsinler, dil bilmedikleri ve gelir fırsatlarını keşfetmelerine olanak sağlayacak destek ağına sahip olmadıkları için anında dezavantajlı durumdalar." diyor. "Bu mültecilerin dürüst ve onurlu bir gelir elde etmeye başlamalarının en iyi yolu, tüm sınırları aşan tek beceriyi sunmalarına izin vermektir - *Suriye'nin zengin mutfak geleneği*."

Suriyeli mültecilerin sayısı yıllar geçtikçe azaldığından, *HummusTown*, ilgi beyanını Suriye dışındaki ülkelere gelen mülteciler, aile içi şiddet mağdurları da dahil olmak üzere diğer savunmasız toplulukları desteklemek için uyarlamıştır. Ayrıca COVID-19 salgınından en çok etkilenen ekonomik olarak dışlanmış İtalyanları da desteklemektedir.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Göç teması özelinde ele alınan bu çalışma kapsamında öncelikle göç kavramı, göç ve tasarım ilişkisi üzerinde durulmuş; ardından göç sorununa ilişkin geliştirilen tasarım projelerinden örnekler verilmiştir.

Göç ile ilgili örnek projeleri tek bir yerde toplayan ve aynı alanda çalışan diğer yaratıcı insanların çalışmalarını desteklemeyi ve birbirine bağlamayı amaçlayan *Design for Migration* platformundan edinilerek incelenen tasarım projelerinden sonra gerçekleştirilebilecek araştırma önerileri ise göçmen tasarımcıların üretimleri, göçmenler için gerçekleştirilen tasarım projeleri, Türkiye özelinde gerçekleştirilen tasarım ve üretime dayalı projeler ve çıktıları vb. konularıdır.

KAYNAKLAR

- [1]Calais'den Konuşmalar, <https://designformigration.com/portfolio/conversations-from-calais/> (Erişim Tarihi: 25.07.2024)
- [2] Conversations from Calais, <https://www.conversationsfromcalais.com/> (Erişim Tarihi:23.07.2024)
- [3] Mathilda Della Torre, <https://www.instagram.com/mathildadellatorre/> (Erişim Tarihi: 25.07.2024)
- [4]Konuşan Eller, <https://designformigration.com/portfolio/talking-hands/>(Erişim Tarihi: 29.07.2024)
- [5]Talking Hands, <https://talking-hands.it/en/progetti/>(Erişim Tarihi: 21.07.2024)
- [6] Sürdürülebilirlik için Tasarım Laboratuvarı, <https://designformigration.com/portfolio/laboratory-of-design-for-sustainability/>(Erişim Tarihi: 19.07.2024)
- [7]Terra di Tutti, <https://www.terraditutti.it/aziende/>(Erişim Tarihi: 05.08.2024)
- [8]LDS,<https://base.milano.it/en/designing-togetherness-symbiosis-strategies-in-times-of-global-crises-lab-design-for-sustainability-universita-degli-studi-di-firenze/> (Erişim Tarihi: 25.07.2024)
- [9]Design Across The Borders in Times of Global Crisis, https://www.dida.unifi.it/upload/sub/pdf/eventi/Milano_Design_week_2024_Locandina.pdf(Erişim Tarihi: 01.08.2024)
- [10] Lesvos Dayanışması, <https://lesvossolidarityshop.org/pages/about-us> (Erişim Tarihi: 25.07.2024)
- [11]Güvenli Geçiş Çantaları, <https://designformigration.com/portfolio/safe-passages-bags/>(Erişim Tarihi: 21.07.2024)
- [12]Tasarım Projesi CUCULA, <https://designformigration.com/portfolio/cucula/>(Erişim Tarihi: 19.07.2024)
- [13] CUCULA, <https://www.cucula.org/en/story/>(Erişim Tarihi: 23.07.2024)
- [14]Hummustown, <https://www.hummustown.com/en/feeding-the-homeless/> (Erişim Tarihi: 03.08.2024)
- [15]Tasarım Projesi Hummustown, <https://designformigration.com/portfolio/hummustown/> (Erişim Tarihi:01.08.2024)

HEKİM VEYA HEMŞİRE GÖÇÜ KONULU ÇALIŞMALARIN BİBLİYOMETRİK ANALİZİ

Prof. Dr. Sıddık KESKİN

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Tıp Fakültesi

ORCID ID: 0000-0001-9355-6558

ÖZET

Bibliyometrik analiz kısaca; belirli bir alanda ve araştırmacı tarafından belirlenen bir dönemde yayımlanmış çalışmaların, nicel analizi ve bu çalışmaların; yazar, ülke, dergi ve organizasyon gibi birimlerle ilişkilendirildiği bir analiz yöntemi olarak tanımlanabilir. Son yıllarda, sağlık çalışanlarının özellikle, hekim veya hemşirelerin uluslararası göçü oldukça yaygınlaşmıştır. Bu durum, sağlık çalışanlarının göçü ile ilgili problemlerin ele alınması bakımından konunun önemini artırmıştır. Bu nedenle çalışmada; web of science veri tabanında, “hekim veya hemşire göçü” anahtar kelimesi ile belirlenen makalelerin, bibliyometrik analizi yapılmış ve bu makalelerin; yazar, ülke, dergi ve organizasyon gibi birimlerle ilişkisi incelenmiştir. Bu amaçla, çalışmaya 363 makale dahil edilmiş ve bu makalelerin bibliyometrik analizi için VOSviewer (ver: 1.6.20) programı kullanılmıştır. Makaleler, yayın, kaynak, yazar, organizasyon ve ülke bazında analiz edilmiştir. Buna göre yayın bazında; 111 atıf (14 bağlantı gücü) ile Astor (2005)’un çalışması ilk sırada yer alırken, kaynak bazında 200 atıf ile “Journal of Nursing Scholarship” ilk sırada yer almıştır. En fazla atıf alan yazarlar, 34 atıf (158 bağlantı gücü) ile “Nichter, Mark” ve “Prescott, Megan” olmuştur. Organizasyon bazında; 92 atıf ve 363 bağlantı gücü ile Amerika Birleşik Devletleri’ndeki “University of Pennsylvania” birinci sırada yer alırken, en fazla atıf alan ülke, 704 atıf ve 693 bağlantı gücü ile yine Amerika Birleşik Devletleri olmuştur. Sonuç olarak, hekim veya hemşirelerin göçü ile ilgili yapılan çalışmaların; yazar, ülke, dergi ve organizasyon bazında geniş bir yelpazede olduğu gözlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Bibliyometri, hekim göçü, hemşire göçü, ağ haritası

1. GİRİŞ

Sağlık sadece hastalık ve sakatlığın olmayışı değil, bedence, ruhça ve sosyal yönden tam iyilik halidir [1]. Bu nedenle ülkelerin sağlık politikalarının oluşturulmasında ve oluşturulan politikaların uygulanmasında, yeterli sayıda ve nitelikte sağlık işgücü gerekmektedir. Bu sağlık işgücünün büyük bir kısmını ise hekim ve hemşireler oluşturmaktadır. Nitelikli, verimli ve

yeterli sayıda sağlık işgücü için başta hekim ve hemşireler olmak üzere sağlık çalışanlarının, doğru zamanda ve doğru yerde istihdam edilmesi gerekir. Genelde sağlık çalışanlarının, özelde ise hekim ve hemşirelerin istihdamı, ulusal ve uluslararası insan kaynakları ile sağlanabilmektedir. Bu bağlamda, sağlık çalışanlarının uluslararası göçü, son yıllarda hızla artmıştır. Bu nedenle de hekim ve hemşire göçünün nedenlerinin belirlenmesi ve göçün önlenmesine yönelik tedbirlerin alınması sağlık politikacılarının gündemine girmiştir. Zira hekim ve hemşire göçünün nedenlerinin doğru olarak belirlenmesi, bu göçün önlenmesi için oldukça önemlidir. Hekim ve hemşire göçü ile ilgili birçok çalışma yapılmış ve yapılan çalışmaların çoğunda, göçü etkileyen çok sayıda faktör olduğu vurgulanmıştır.

Herhangi bir alanda yapılan çalışmalar; ülke, organizasyon, atıf ve yazar gibi kriterler bazında değerlendirilmek istendiğinde Bibliyometrik analiz kullanılabilir. Genel anlamıyla Bibliyometrik analiz, belirli bir alanda yayımlanmış olan akademik çalışmaların, nicel analizi ile birlikte, bu çalışmaların; anahtar kelime, yazar, ülke, dergi ve organizasyon gibi kriterler bazında değerlendirildiği bir analiz yöntemi olarak tanımlanabilir.

Bu bağlamda, ele alınan bu çalışmada, web of science (WOS) veri tabanında, “hekim veya hemşire göçü” anahtar kelimesi ile bulunan makalelerin; yayın, yazar, ülke, dergi ve organizasyon bazında ilişkisi incelenmiştir.

2. DENEYSEL ÇALIŞMALAR

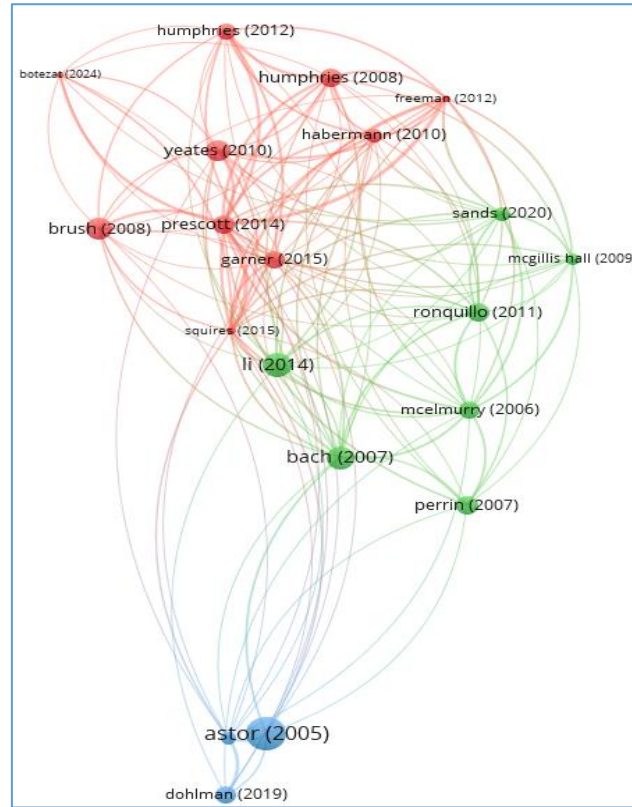
Çalışmaya web of science (WOS) veri tabanında, “hekim veya hemşire göçü” anahtar kelimesi girilerek erişim sağlanan 363 makale dahil edilmiştir. Bu makaleler; yayın, yazar, ülke, dergi ve organizasyon bazında analiz edilmiştir. Analiz sonuçları çizelgeler ve ağ haritası olarak sunulmuş ve Bibliyometrik analiz için Vosviewer (sürüm 1.6.20) programı kullanılmıştır.

3. SONUÇLAR VE DEĞERLENDİRME

Yayın için sonuçlar: Yayın için sonuçlar, Çizelge 1’ de, ağ haritası ise Görsel 1’de verilmiştir. Çizelge 1 ve Görsel 1’ de görüldüğü üzere; Astor (2005)’un çalışması, 111 atıf ile ilk sırada yer alırken, bunu 59 atıf ile Li (2014)’nin çalışması izlemiştir. Toplam bağlantı gücü bakımından ise; 82 toplam bağlantı gücü ile Prescott (2014) ilk sırada yer alırken, 63 toplam bağlantı gücü ile Squires (2015) ikinci sırada yer almıştır.

Çizelge 1. Yayın İçin Sonuçlar

Yayınlar	Atıflar	Toplam Bağlantı Gücü
Astor (2005)	111	14
Li (2014)	59	26
Bach (2007)	54	35
Brush (2008)	50	23
Yeates (2010)	43	31
Perrin (2007)	36	17
Prescott (2014)	34	82
Humphries (2008)	34	39
Ronquillo (2011)	34	29
Dohlman (2019)	33	13
Mcelmurry (2006)	32	36
Garner (2015)	32	29
Humphries (2012)	28	33
Sands (2020)	22	29
Habermann (2010)	21	29
Chen (2011)	16	21
Mcgillis Hall (2009)	15	21
Squires (2015)	8	63
Freeman (2012)	5	49
Botezat (2024)	2	17

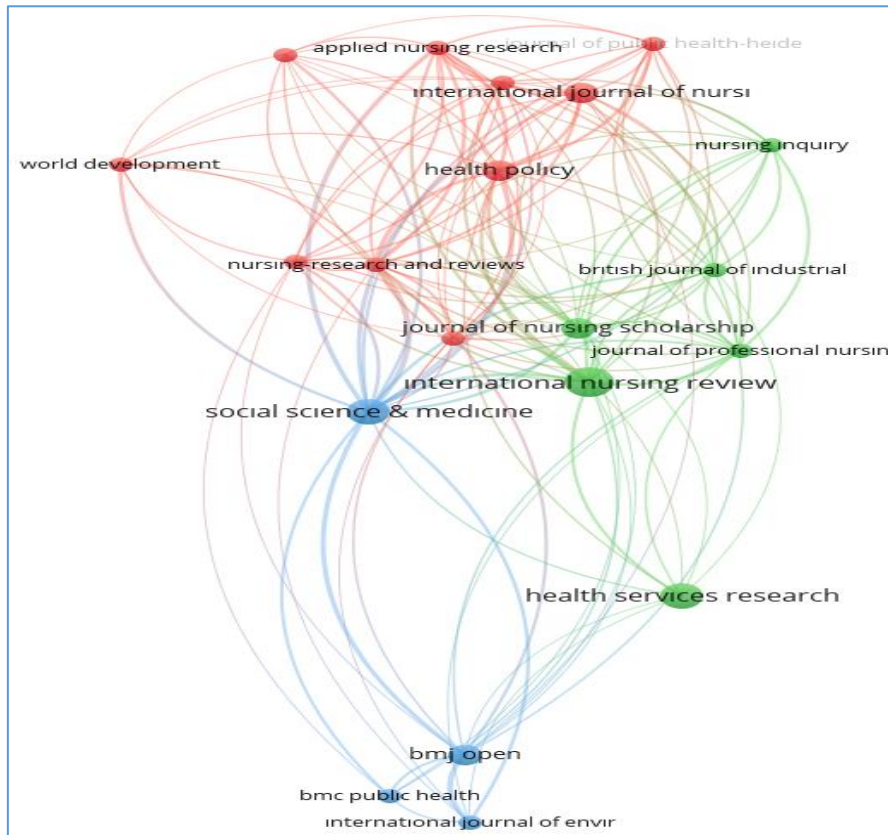
Görsel 1. Yayın İçin Ağ Haritası

Dergi veya kaynak için sonuçlar: Dergi veya kaynak için sonuçlar, Çizelge 2’ de, ağ haritası ise Görsel 2’de verilmiştir. Çizelge 2 ve Görsel 2’ de görüldüğü üzere; 2 yayın ve 200 atıf ile ‘Journal of Nursing Scholarship’ birinci sırada yer alırken, bunu 147 atıf ile ‘Social Science & Medicine’ dergisi izlemiştir. Toplam bağlantı gücü bakımından ise; ‘Social Science &

Medicine’ dergisi, 116 toplam bağlantı gücü ile ilk sırada yer almış, ikinci sırada ise 72 toplam bağlantı gücü ile ‘Nursing-Research and Reviews’ yer almıştır.

Çizelge 2. Dergi veya Kaynak İçin Sonuçlar

Dergi veya Kaynak	Belgeler	Atıflar	Toplam Bağlantı Gücü
Journal of Nursing Scholarship	2	200	47
Social Science & Medicine	3	147	116
International Nursing Review	4	83	67
Health Services Research	3	66	15
International Journal of Nursing Studies	2	64	48
Health Policy	2	62	71
International Journal of Nursing Sciences	1	59	29
British Journal of Industrial Relations	1	54	42
International Labour Review	1	43	35
Nursing Inquiry	1	34	33
International Journal of Environmental...	1	33	22
Journal of Professional Nursing	1	32	46
Human Resources for Health	1	22	32
Journal of Public Health-Heidelberg	1	21	34
BMC Public Health	1	18	14
BMJ Open	2	17	39
Developing World Bioethics	1	12	20
Nursing-Research and Reviews	1	8	72
Applied Nursing Research	1	5	55
World Development	1	2	19

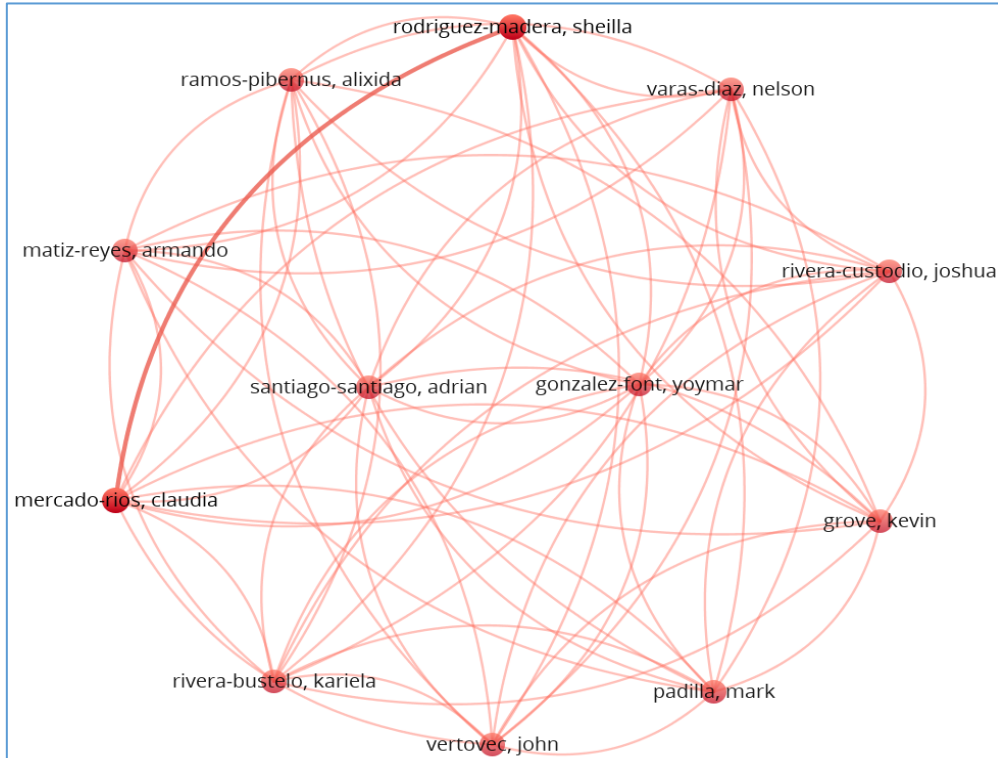

Görsel 2. Dergi veya Kaynak İçin Ağ Haritası

Yazar için sonuçlar: Yazar için sonuçlar ve ağ haritası, sırası ile Çizelge 3 ve Görsel 3’te verilmiştir. Çizelge 3 ve Görsel 3’ te görüldüğü üzere; ‘Nichter, Mark’ ve ‘Prescott, Megan’ 34 atıf ile atıf sıralamasında ilk sırada yer almıştır. Toplam bağlantı gücü bakımından ise 638 toplam bağlantı gücü 12 dergi ilk sıra yer almıştır.

Çizelge 3. Yazar İçin Sonuçlar

Yazar	Belgeler	Atıflar	Toplam Bağlantı Gücü
Nichter, Mark	1	34	158
Prescott, Megan	1	34	158
Coffia, Marcia A.	1	32	303
Janepanish, Poolsuk	1	32	303
Kishi, Rieko	1	32	303
Mcelmurry, Beverly J.	1	32	303
Solheim, Karen	1	32	303
Woith, Wendy	1	32	303
Gonzalez-Font, Yoymar	1	2	638
Grove, Kevin	1	2	638
Matiz-Reyes, Armando	1	2	638
Mercado-Rios, Claudia	1	2	638
Padilla, Mark	1	2	638
Ramos-Pibernus, Alixida	1	2	638
Rivera-Bustelo, Kariela	1	2	638
Rivera-Custodia, Joshua	1	2	638
Rodriguez-Madera, Sheilla	1	2	638
Santiago-Santiago, Adrian	1	2	638
Varas-Diaz, Nelson	1	2	638
Vertovec, John	1	2	638

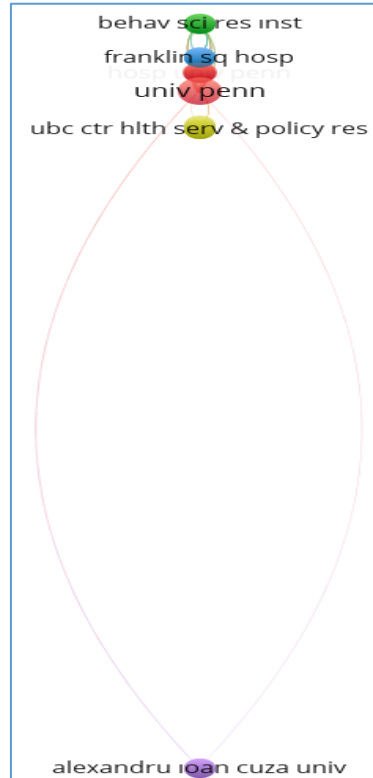

Görsel 3. Yazar İçin Ağ Haritası

Kurum veya organizasyon için sonuçlar: Kurum veya organizasyon için sonuçlar Çizelge 4’te ağ haritası ise Görsel 4’te verilmiştir. Çizelge 4 ve Görsel 4’te görüldüğü üzere; 2 yayın, 92 atıf ve 363 toplam bağlantı gücü ile Amerika Birleşik Devletleri’nde bulunan “University of Pennsylvania” birinci sırada yer almıştır. Ubc Dept ve University British Columbia ise 34 atıfla; ikinci sırada yer almışlardır.

Çizelge 4. Kurum veya Organizasyon İçin Sonuçlar

Kurum veya Organizasyon	Belgeler	Atıflar	Toplam Bağlantı Gücü
Univ Penn	2	92	363
Ubc Ctr Hlth Serv & Policy Res	1	34	152
Ubc Dept Hist	1	34	152
Univ British Columbia	1	34	152
Hosp Univ Penn	1	33	345
Massachusetts Gen Hosp	1	33	345
Penn Presbyterian Med Ctr	1	33	345
Philadelphia Coll Osteopath Med	1	33	345
Franklin Sq Hosp	1	16	223
Univ Teaching Hosp Kigali	1	16	223
Yale Global Hlth Leadership Inst	1	16	223
Yale Univ	1	16	223
Univ Windsor	1	5	8
Behav Sci Res Inst	1	2	188
Florida Int Univ	1	2	188
Ponce Hlth Sci Univ	1	2	188
Univ Poerto Rico	1	2	188
Alexandru Ioan Cuza Univ	1	2	157
Gh Zane Inst Econ & Social Res	1	2	157
Open Univ Netherlands	1	2	157

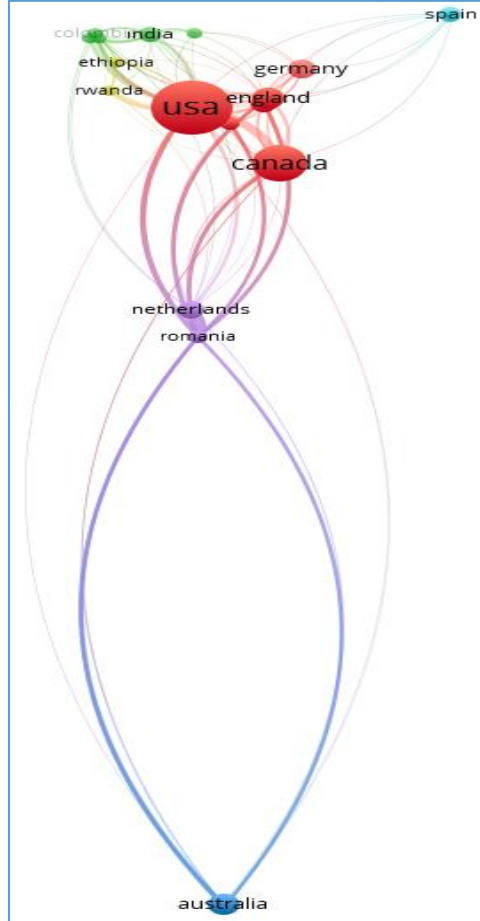

Görsel 4. Kurum veya Organizasyon İçin Ağ Haritası

Yayın yapan ülkeler için sonuçlar: Yayın yapan ülkeler için sonuçlar Çizelge 5’te ağ haritası ise Görsel 5’te verilmiştir.

Çizelge 5. Yayın Yapan Ülkeler İçin Sonuçlar

Ülkeler	Belgeler	Atıflar	Toplam Bağlantı Gücü
USA	21	704	693
Canada	9	132	305
England	3	118	124
India	2	112	158
Colombia	1	111	129
Nigeria	1	111	129
Pakistan	1	111	129
Ireland	2	62	84
Peoples R China	1	59	67
Germany	3	53	60
Netherlands	2	20	138
Rwanda	1	16	113
Spain	2	10	47
Switzerland	1	10	47
Romania	1	2	103
Australia	3	2	84
Ethiopia	1	1	31
U Arab Emirates	1	1	29
Saudi Arabia	1	0	83
Indonesia	1	0	83

Görsel 5. Yayın Yapan Ülkeler İçin Ağ Haritası

Çizelge 5 ve Görsel 5’te görüldüğü üzere; en çok yayın yapan ülkeler sıralamasında; 21 yayın, 704 atıf ve 693 toplam bağlantı gücü ile Amerika Birleşik Devletleri birinci sırada yer alırken, bunu 9 yayın, 132 atıf ve 305 toplam bağlantı gücü ile Kanada izlemiştir. 3 yayın ve 118 atıf ile İngiltere ise üçüncü sırada yer almıştır.

4. GENEL DEĞERLENDİRME VE SONUÇLAR

Çalışmada; WOS veri tabanında, “hekim veya hemşire göçü” anahtar kelimesi ile belirlenen makalelerin, bibliyometrik analizi yapılmıştır. Makaleler, yayın, kaynak, yazar, organizasyon ve ülke bazında analiz edilmiştir. Buna göre yayın bazında; 111 atıf (14 bağlantı gücü) ile Astor (2005)’un çalışması ilk sırada yer alırken, kaynak bazında 200 atıf ile “Journal of Nursing Scholarship” dergisi ilk sırada yer almıştır. En fazla atıf alan yazarlar, 34 atıf (158 bağlantı gücü) ile “Nichter, Mark” ve “Prescott, Megan” olmuştur. Organizasyon bazında; 92 atıf ve 363 bağlantı gücü ile Amerika Birleşik Devletleri’ndeki “University of Pennsylvania” birinci sırada yer alırken, en fazla atıf alan ülke, 704 atıf ve 693 bağlantı gücü ile yine Amerika Birleşik Devletleri olmuştur. “Hekim veya hemşire göçü” anahtar kelimesi ile erişilen çalışmaların; özellikle ülke, dergi ve organizasyon bazında geniş dağılım gösterdiği gözlenmiştir.

Bireysel ve toplumsal bazda sağlığın korunması ve sağlık alanında ilerlemelerin sağlanabilmesi için sağlık çalışanlarının özellikle de hekim ve hemşirelerin göç nedenlerinin doğru olarak belirlenmesi gerekmektedir. Bunun için de yapılan çalışmaların, özellikle ülke bazında doğru değerlendirilip ilişkilendirilmesi önemlidir. Bu bağlamda, Bibliyometrik analiz yararlı olabilir. Zira Bibliyometrik analiz, ilgilenilen alanda yayımlanmış çalışmaları; ülke, konu, yıl, katkı sağlayan kurum, anahtar kelime, yazar sayısı ve atıf gibi kriterlere göre analiz edebilmektedir. Bibliyometrik yöntemler; literatürü keşfetmede ve en etkili çalışmaları belirlemede araştırmacılara yardımcı olabilir veya araştırmacıları yönlendirebilir [2]. Bibliyometrik analiz ile ilgilenilen konu hakkında olası sorunlar belirlenerek, bu sorunların giderilmesine katkı sağlanabilir [3]. Bununla birlikte herhangi bir bilimsel alanda yayımlanmış çalışmaların belirli zaman aralıkları ile analiz edilmesi de adı geçen bilimsel alanının gelişmesine katkı sağlayabilir [4].

Günümüz dünyası, göç veya nüfus hareketliliğiyle hızla küreselleşmektedir. Bu durum, geçmişte olduğu gibi gelecekte de devam edecektir. Bu nedenle “göç ve sağlık” sektörlerindeki karar vericiler; yapılacak planlamalarda ve uzman raporlarının hazırlanmasında, bibliyometrik

analiz sonucu elde edilen bulguları veya göstergeleri kullanılabilir. Ayrıca, kurumların, organizasyonların ve ülkelerin araştırma ve geliştirme politikalarının belirlenmesinde de bibliyometrik bulgulardan veya göstergelerden yararlanılabilir.

KAYNAKÇA

- [1] DSÖ, (2024). <https://www.who.int/campaigns/world-health-day/2024> (Erişim tarihi: 08.08.2024)
- [2] Krauskopf, E. (2018). A bibliometric analysis of the Journal of Infection and Public Health: 2008-2016. Journal of infection and public health, 11(2), 224-229
- [3] Üstdiken, B. Pasadeos, Y. (1993). Türkiye’de örgütler ve yönetim yazını. Amme İdaresi Dergisi, 26(2), 73-93.
- [4] Kozak, N. (2001). Sağlık, Sosyal ve Teknik Bilimleri alanlarında Yayınlanmakta olan Akademik Dergiler Üzerine Karşılaştırmalı Bir İnceleme, Türk Kütüphaneciliği, 15(3), 296-310.

GÖÇ VE SAĞLIK KONULU ÇALIŞMALARIN BİBLİYOMETRİK ANALİZİ

Prof. Dr. Sıddık KESKİN

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Tıp Fakültesi

ORCID ID: 0000-0001-9355-6558

ÖZET

Bibliyometrik analiz kısaca; belirli bir alanda ve araştırmacı tarafından belirlenen bir dönemde yayımlanmış çalışmaların, nicel analizi ve bu çalışmaların; yazar, ülke, dergi ve organizasyon gibi birimlerle ilişkilendirildiği bir analiz yöntemi olarak tanımlanabilir. Göç ve sağlık önemli bir küresel sorundur. Çeşitli nedenlerle yapılan göçler, göç ile sağlık arasındaki iki yönlü ilişkiye dayalı olarak önemli sağlık sorunlarına neden olabilmektedir. Bu nedenle çalışmada; web of science veri tabanında, “göç ve sağlık” anahtar kelimesi ile belirlenen makalelerin, bibliyometrik analizi yapılmış ve bu makalelerin; yazar, ülke, dergi ve organizasyon gibi birimlerle ilişkisi incelenmiştir. Bu amaçla, çalışmaya 832 makale dahil edilmiş ve bu makalelerin bibliyometrik analizi için VOSviewer (ver: 1.6.20) programı kullanılmıştır. Makaleler, yayın, kaynak, yazar, organizasyon ve ülke bazında analiz edilmiştir. Buna göre yayın bazında; 582 atıf ve 28 bağlantı gücü ile Rechel (2013)’in çalışması ilk sırada yer alırken, kaynak bazında 582 atıf ve 28 bağlantı gücü ile “Lancet” ilk sırada yer almıştır. En fazla atıf alan yazarlar, 582 atıf (450 bağlantı gücü) ile “Mackenbach, Johan P”, “McKee, Martin”, “Mladovsky, Philipa”, “Rechel, Bernd” ve “Ingleby, David” olmuştur. Organizasyon bazında; 582 atıf ve 565 bağlantı gücü ile Hollanda’daki “University of Amsterdam” birinci sırada yer alırken, en fazla atıf alan ülke, 619 atıf (381 bağlantı gücü) ile İngiltere olmuştur. Sonuç olarak, göç ve sağlık konulu çalışmaların; yazar, ülke, dergi ve organizasyon bazında geniş bir yelpazede olduğu gözlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Bibliyometri, göç, sağlık, ağ haritası

GİRİŞ

En genel anlamıyla göç, bireylerin ya da toplumların, farklı sosyo-ekonomik nedenlerle, yaşadıkları veya oturdukları yerleşim yerinden, başka bir yerleşim yerine veya ülkeye gitmesi olarak ifade edilebilir. Göç kavramı yeni bir kavram değildir. Global dünyada, uluslararası ulaşım, haberleşme, sermaye değişimi, iklimsel değişiklikler ve uygulanan politikalar gibi

nedenlerle her zaman oldukça sık göç olayları yaşanmaktadır. Yaklaşık olarak 244 milyon kişinin uluslararası göçmen olduğu tahmin edilmektedir [1]. Göç, sağlığın önemli bir belirleyicisi olup, özellikle göç alan ülkelerin sağlık politikalarının şekillenmesinde göç, önemli bir faktör olarak göz önünde bulundurulmaktadır. Ancak göç ile sağlık arasında iki yönlü ilişkinin olması, bunlar arasındaki ilişki yapısını açıklamayı zorlaştırmaktadır. Bu nedenle de göç ve sağlık kavramlarını içeren veya bu kavramlarla ilişkili olan çok sayıda çalışma yapılmıştır. Bu çalışmalar; konu, yıl, katkı sağlayan kurum, yazar ve atıf gibi kriterlere göre analiz edilerek değerlendirilmek istenebilir. Bu amaçla Bibliyometrik analizden yararlanılabilir. Bibliyometrik analiz, belirli bir alanda ve araştırmacı tarafından belirlenen, belirli bir dönemde, yayımlanmış olan akademik çalışmaları, nicel analizle birlikte, bu çalışmaları; yazar, ülke, dergi ve organizasyon bazında ilişkilendiren bir analiz yöntemi olarak ifade edilebilir.

Bu bağlamda, ele alınan bu çalışmada, web of science veri tabanında, “göç” ve “sağlık” anahtar kelimesi ile bulunan makalelerin; yayın, yazar, ülke, dergi ve organizasyon bazında ilişkisi incelenmiştir.

2. DENEYSEL ÇALIŞMALAR

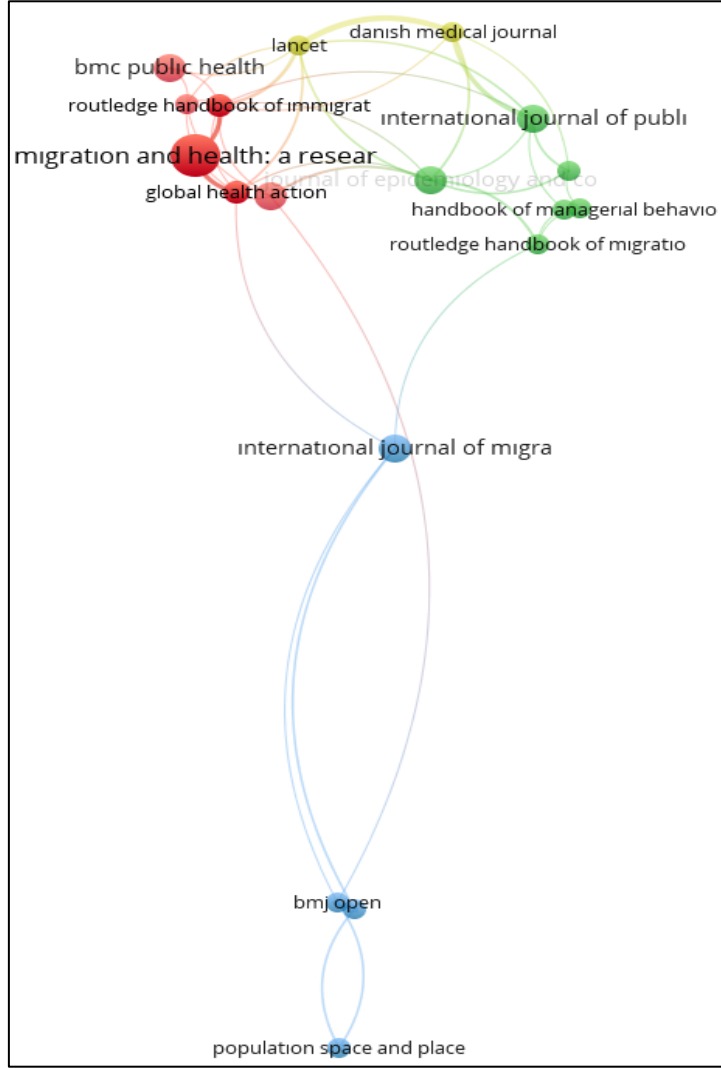
Çalışmaya web of science (WOS) veri tabanında, “göç” ve “sağlık” anahtar kelimesi girilerek erişim sağlanan 832 makale dahil edilmiştir. Bu makaleler; yayın, yazar, ülke, dergi ve organizasyon bazında analiz edilmiştir. Analiz sonuçları tablolar ve ağ haritası olarak sunulmuş ve Bibliyometrik analiz için VOSviewer (sürüm 1.6.20) programı kullanılmıştır.

3. SONUÇLAR VE DEĞERLENDİRME

Yayın için sonuçlar: Yayın için sonuçlar, Çizelge 1’ de ve ağ haritası Görsel 1’de verilmiştir. Çizelge 1 ve Görsel 1’ de görüldüğü üzere; Rechel (2013)’in çalışması, 582 atıf ve 28 toplam bağlantı gücü ile ilk sırada yer alırken, Wickramage (2018),’in çalışması ise 125 atıf ile atıf sıralamasında ikinci sırada yer almıştır. Toplam bağlantı gücü bakımından ise Anglewicz (2017) ve Kendall (2018)’in çalışmaları, 27 toplam bağlantı gücü ile ikinci sırada yer almışlardır.

Çizelge 1. Yayın İçin Sonuçlar

Yayın	Atıf	Toplam Bağlantı Gücü
Rechel (2013)	582	28
Wickramage (2018)	125	3
Urkuquia (2011)	84	10
Sechenk (2007)	64	8
Norredam (2015)	42	27
Brzoska (2015)	28	9
Wang (2019)	23	4
Anglewicz (2017)	16	27
Kendall (2018)	6	27
Gustafsson (2018)	4	7
Bilgic (2022)	3	5
Kotsioni (2016)	2	12
Kirkcaldy (2009)	2	2
Hunter (2019)	1	7
Petreski (2021)	1	5
Serrano-Gallardo (2024)	0	7
Paloyo (2024)	0	5
Siegel (2020)	0	5
Smith (2007)	0	1
Safman (2008)	0	1

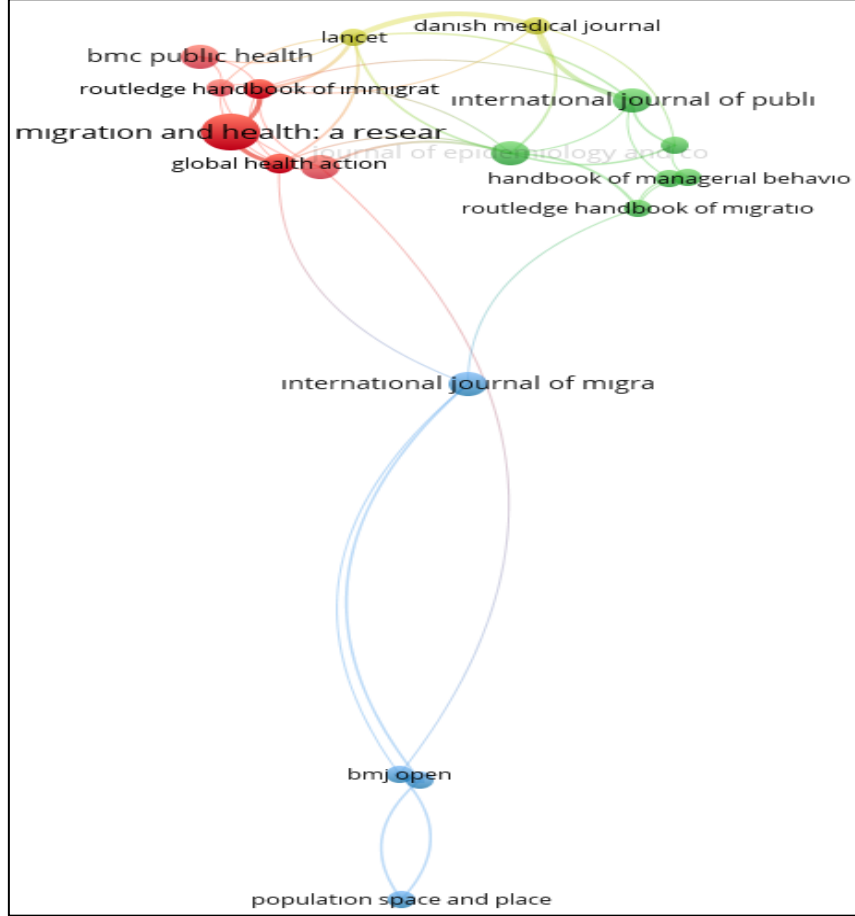
Görsel 1. Yayın İçin Ağ Haritası

Dergi veya kaynak için sonuçlar: Dergi veya kaynak için sonuçlar, Çizelge 2’ de, ağ haritası ise Görsel 2’de verilmiştir.

Çizelge 2. Dergi veya Kaynak İçin Sonuçlar

Dergi veya Kaynak	Belgeler	Atıflar	Toplam Bağlantı Gücü
Lancet	1	582	28
BMC Public Health	2	125	3
International Journal of Public Health	2	92	15
Journal of Epidemiology and Commun...	2	84	15
Danish Medical Journal	1	42	27
Population Space and Place	1	23	4
Bmj Open	1	16	27
Global Public Health	1	6	27
Global Health Action	1	4	8
Bundesgesundheitsblatt-Gesundheitsf...	1	3	6
Routledge Handbook of Immigration a...	1	2	13
Handbook of Managerial Behavior and...	1	2	2
Research agenda for migration and hea...	2	1	7
International Journal of Migration heal...	2	1	5
Migration and Health: A Research meth...	4	1	2
Routledge Handbook of Migration and...	1	0	6
Economic Record	1	0	5

Nordic Journal of Migration Research	1	0	2
Journal of Population Research	1	0	1
Progress In Humon Geogreaphy	1	0	1

Görsel 2. Dergi veya Kaynak İçin Ağ Haritası

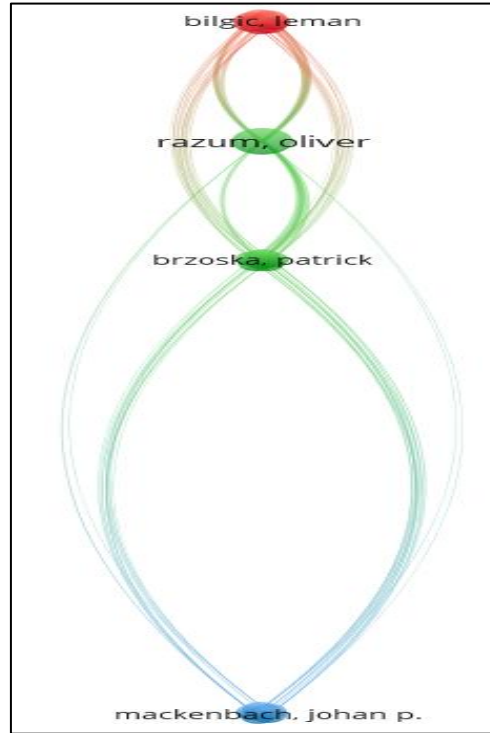
Çizelge 2 ve Görsel 2’de görüldüğü üzere; 582 atıf ve 28 toplam bağlantı gücü ile ‘Lancet’ dergisi ilk sırada yer alırken, bunu 125 atıf ile ‘BMC Public Health ’ dergisi izlemiştir. Toplam bağlantı gücü bakımından; “Danish Medical Journal”, “BMJ Open” ve “Global Public Health” dergileri 27 toplam bağlantı gücü ile ikinci sırada yer alan dergiler olmuştur.

Yazar için sonuçlar: Yazar için sonuçlar ve ağ haritası sırası ile Çizelge 3 ve Görsel 3’te verilmiştir.

Çizelge 3. Yazar İçin Sonuçlar

Yazar	Belgeler	Alıntılar	Toplam Bağlantı Gücü
Mackenbach, Johan P.	1	582	450
Mckee, Martin	1	582	450
Mladovsky, Philipa	1	582	450
Rechel, Bernd	1	582	450
Ingleby, David	1	582	450
Razum, Oliver	3	31	708
Brzoska, Patrick	1	28	318
Ellert, Ute	1	28	318

Kimil, Ahmet	1	28	318
Salman, Ramazan	1	28	318
Sass, Anke-Christine	1	28	318
Zeeb, Hajo	1	28	318
Anglewicz, Philip	2	22	0
Bilgic, Leman	1	3	392
Bozorgmehr, Kayvan	1	3	392
Hoevener, Claudia	1	3	392
Kajikhini, Katja	1	3	392
Koschollek, Carmen	1	3	392
Loer, Anne-Kathrin M.	1	3	392
Sarma, Navina	1	3	392

Görsel 3. Yazar İçin Ağ Haritası

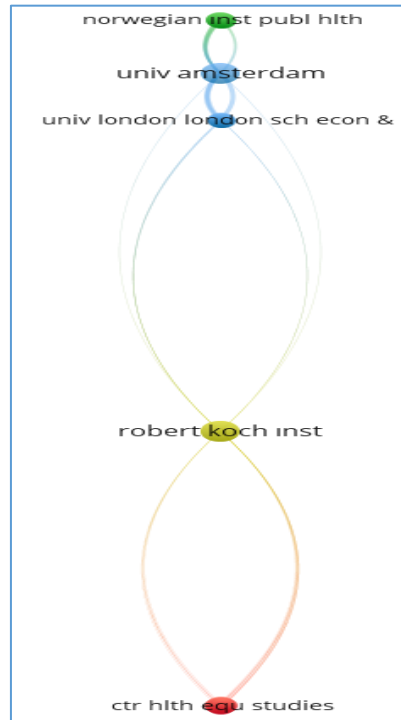
Çizelge 3 ve Görsel 3’ te görüldüğü üzere; “Mackenbach, Johan”, “Mckee, Martin”, “Mladovsky, Philipa”, “Rechel, Brend” ve “Ingeleby, David” 582 atıf ile atıf sıralamasında ilk sırada yer alan yazarlar olmuştur. Toplam bağlantı gücü bakımından ise 708 toplam bağlantı gücü ile “Razum Oliver” ilk sırada yer almıştır.

Kurum veya organizasyon için sonuçlar: Kurum veya organizasyon için sonuçlar Çizelge 4’te ağ haritası ise Görsel 4’te verilmiştir.

Çizelge 4. Kurum veya Organizasyon İçin Sonuçlar

Kurum veya Organizasyon	Belgeler	Atıflar	Toplam Bağlantı Gücü
Univ Amsterdam	2	582	565
Univ London London Sch Econ & Polit Sci	1	582	331
Univ London London Sch Hyg& Trop M...	1	582	331
Univ Med Ctr Rotterdam	1	582	331
Robert Koch Inst	2	31	123
Univ Bielefeld	2	31	123
Ctr Hlth Equ Studies	1	0	331

Karolinska Inst	1	0	331
Res Inst Higher Educ & Sci Inaecu	1	0	331
Stockholm Univ	1	0	331
Univ Autonoma Madrid	1	0	331
Univ Cadiz	1	0	331
Univ Leeds	1	0	331
Inst Invest Sanitaria Puerta Hierro Sego...	1	0	331
Norwegian Inst Publ Hlth	1	0	234
Primary Care & Hlth Promot Ricapp Ric...	1	0	234
Univ Bergen	1	0	234
Univ gdansk	1	0	234
Univ Zaragoza	1	0	234
Western Norway Univ Appl Sci	1	0	234

Şekil 4. Kurum veya Organizasyon İçin Ağ Haritası

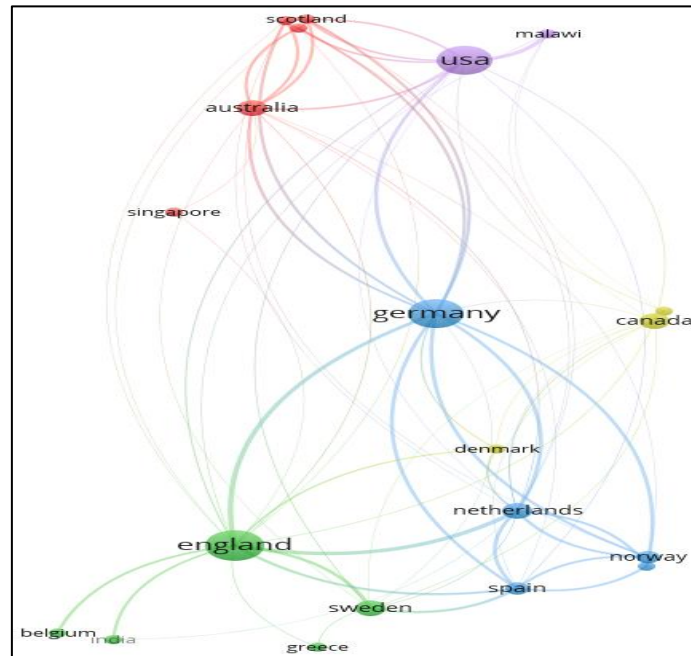
Çizelge 4 ve Görsel 4’te görüldüğü üzere; 2 yayın, 582 atıf ve 565 toplam bağlantı gücü ile Hollanda’da bulunan “University of Amsterdam” birinci sırada yer almıştır. İngiltere’de bulunan “Univ. London” ve Hollanda’da bulunan “Univ. Med. CTR Rotterdam” ise 582 atıfla; “University of Amsterdam” ile birlikte yine birinci sırada yer alırken, toplam bağlantı gücü bakımından 331 toplam bağlantı gücü ile ikinci sırada yer almışlardır.

Yayın yapan ülkeler için sonuçlar: Yayın yapan ülkeler için sonuçlar Çizelge 5’te ağ haritası ise Görsel 5’te verilmiştir.

Çizelge 5. Yayın Yapan Ülkeler İçin Sonuçlar

Ülke	Belgeler	Atıflar	Toplam Bağlantı Gücü
England	11	619	381
Netherlands	3	582	306
Germany	10	235	399

USA	10	173	260
Australia	3	125	158
Scotland	1	125	143
South Africa	1	125	143
Switzerland	1	125	143
Canada	3	85	47
Denmark	1	42	41
Malawi	1	16	91
Sweden	3	4	116
India	1	3	27
Belgium	1	2	33
North Macedonia	1	1	33
Spain	2	0	257
Norway	2	0	159
Poland	1	0	157
Greece	1	0	6
Singapore	1	0	2

Görsel 5. Yayın Yapan Ülkeler İçin Ağ Haritası

Çizelge 5 ve Görsel 5’te görüldüğü üzere; en çok yayın yapan ülkeler sıralamasında; 11 yayın ve 619 atıf ile İngiltere birinci sırada yer alırken, bunu 10 yayın ile Almanya ve Amerika Birleşik Devletleri izlemiştir. Toplam bağlantı gücü bakımından ise; 399 toplam bağlantı gücü ile Almanya ilk sırada yer almış, 381 toplam bağlantı gücü ile İngiltere ise ikinci sırada yer almıştır.

4. GENEL DEĞERLENDİRME VE SONUÇLAR

“Göç ve sağlık” anahtar kelimesi ile belirlenen 832 makalenin; yayın, dergi, yazar, organizasyon ve ülke bazlı ilişkilendirmesi yapılmıştır. Buna göre yayın bazında; 582 atıf ve 28 bağlantı gücü ile Rechel (2013)’in çalışması ilk sırada yer alırken, dergi veya kaynak bazında

582 atıf ve 28 bağlantı gücü ile “Lancet” dergisi ilk sırada yer almıştır. En fazla atıf alan yazarlar, 582 atıf (450 bağlantı gücü) ile “Mackenbach, Johan P”, “McKee, Martin”, “Mladovsky, Philipa”, “Rechel, Bernd” ve “Ingleby, David” olmuştur. Organizasyon bazında; 582 atıf ve 565 bağlantı gücü ile Hollanda’daki “University of Amsterdam” birinci sırada yer alırken, en fazla atıf alan ülke, 619 atıf (381 bağlantı gücü) ile İngiltere olmuştur. “Göç ve sağlık” konulu çalışmaların; özellikle ülke, dergi ve organizasyon bazında belirgin varyasyon gösterdiği gözlenmiştir. Göç ve sağlık, birbiri ile oldukça yakın ilişkili olduğundan, ülkelerin veya politika yapıcılarının göç ve sağlık ilişkisini göz önünde bulundurmalarının önemli olduğu düşünülmektedir. Diğer yandan, planlanan sağlık ve göç politikaları ile uygulama arasındaki belirgin farklılıklar da göçmenlere sağlık hizmeti sağlamada farklılığa neden olabilmektedir. Göçmen gruplarının çeşitliliğine ve farklı sağlık risklerine bağlı olarak, uygun sağlık politikalarının belirlenmesi ve uygulanabilmesi için göç ve sağlık kavramları ile ilgili çalışmaların ayrıntılı değerlendirmesi önemlidir.

Bireysel ve kamu sağlığının korunmasında, gerçek ilerlemelerin sağlanabilmesi, göç sürecinin iyi analiz edilmesi ve “göç-sağlık” ilişkinin doğru belirlenebilmesi ile mümkündür. Bunun için de yapılan çalışmaların, özellikle ülke bazında doğru değerlendirilip ilişkilendirilmesi önemlidir. Bu bağlamda, Bibliyometrik analiz yararlı olabilir. Zira Bibliyometrik analiz; ülkelerin, kurumların, araştırmacıların, dergilerin veya araştırma gruplarının ilişkilerini ve etkilerini değerlendirmek için kullanılan analiz yöntemlerinden birisidir. Zupic ve Čater [2], Bibliyometrik yöntemlerin, yayınlanan araştırmanın tanımı, değerlendirilmesi ve izlenmesi için nicel bir yaklaşım olduğunu belirtmişlerdir. Krauskopf [3] ise Bibliyometrik yöntemlerin; araştırmacıların literatürü keşfetmede ve en etkili çalışmaları belirlemede araştırmacılara yardımcı olabileceğini belirtmiştir. Al ve ark. [4]’ da Bibliyometriyi, bilimsel çalışmaların sayısal analizler ve istatistikler yardımıyla ilişkilendirilmesi olarak tanımlamışlardır.

Bibliyometrik analiz, ilgilenilen konu için belirli bir zaman aralığındaki makale sayısını ortaya koyabildiği gibi makalelerin sonraki çalışmaları ne düzeyde etkilediğini de ortaya koyabilmektedir. Ayrıca, bibliyometrik yöntemlerle, araştırmalardan elde edilen bulgularının veya fikirlerin alıntı, işbirliği ve yazı yoluyla nasıl ilişkilendirildiği de belirlenebilir.

Bibliyometrik analiz, bilimsel araştırmaların performansının değerlendirilmesi, araştırma konularındaki eğilimlerin belirlenmesi ve araştırma alanları, ülkeler ve yazarlar arasındaki işbirliğinin belirlenmesinde araştırmacılara yardımcı olabilir.

KAYNAKÇA

- [1] Anonymous (2024). IOM. Global Migration Trends Factsheet. Berlin: Global Migration Data Analysis Centre, IOM; 2017. <http://gmdac.iom.int/global-migration-trendsfactsheet>. Accessed 13 Sep 2017.
- [2] Zupic, I., Čater, T. (2015). Bibliometric methods in management and organization. Organizational Research Methods, 18(3), 429- 472.
- [3] Krauskopf, E. (2018). A bibliometric analysis of the Journal of Infection and Public Health: 2008-2016. Journal of infection and public health, 11(2), 224-229
- [4] Al, U., Sezen, U., Soydal, İ. (2019). Türkiye'nin bilimsel yayınlarının sosyal ağ analizi yöntemiyle değerlendirilmesi. Hacettepe Üniversitesi Proje Raporları No: 110K044, Ankara

GÖÇÜN KALKINMA ÜZERİNE ETKİLERİ

Prof. Dr. Melahat DEMİRBİLEK ¹

¹ Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, - ORCID ID:0000-0003-1281-2367

ÖZET

Göç, en kısa tanımı ile insanların mekânsal olarak yer değiştirmesidir. Küreselleşme, ulaşım, iletişim olanaklarının artması, insani yaşam beklentileri konusunda farkındalığın yükselmesi giderek daha fazla insanın göçe katılmasına yol açmaktadır. İnsanların göç nedenleri farklı değişkenlere göre gruplandırılmaktadır. Bunlar arasında iç göç- dış göç, gönüllü göç-zorunlu göç, düzenli göç-düzensiz göç, iklimsel-çevresel göç vb. gruplandırmalar yer almaktadır. Göç yalnızca bir coğrafi mekân değiştirme süreci olmayıp, aynı zamanda sosyal, kültürel, ekonomik siyasi yönleriyle toplum yapısında değişimlere yol açan bir nüfus hareketidir.

Kalkınma konusundaki ilk tanımlar, kalkınma kavramını yalnızca ekonomik büyüme ve gelişme odaklı açıklarken zamanla bu tanım sosyal ve çevresel boyutları da ele alacak şekilde genişlemiştir. Buradan hareketle kalkınma, en yalın hali ile bir ülkenin ekonomik, toplumsal, siyasal yapısında gelişme sağlanarak toplumun refahının artması olarak tanımlanabilir. Kalkınma tanımındaki genişlemeyle birlikte göç ve kalkınma arasında doğrusal bir ilişki olduğu ifade edilebilir. Göç kuramları göçün yönünün az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelere; gelişmiş, kalkınmada öne geçmiş ülkelere doğru olduğunu işaret etmektedir. Uluslararası göç ve kalkınma arasındaki ilişkiyi ele alan yaklaşımlar konusunda farklılıklar olduğu görülmektedir. 1950-1960’larda yaygın kabul gören “iyimser” yaklaşımın kendi içinde farklılaşan değerlendirmeleri olmakla birlikte, göçün eşitsizlikleri azaltma ve sürdürülebilir büyümeyi sağlama açısından orta ve uzun vadede kalkınma üzerinde pozitif etkisi olduğunu öne sürmektedir. İyimser yaklaşımı içeren çalışmalar işçi dövizleri, beyin göçü, bilgi ve teknoloji transferi, döngüsel göç gibi konuları ön plana çıkarmaktadır 1960’lardan sonra görülmeye başlayan “karamsar” yaklaşım da kendi içinde farklı görüşlerin olduğu teorik değerlendirmelere sahip olmakla birlikte temelde göçü, yoksulluktan ve sefaletten kaçış olarak görmektedir. Karamsar yaklaşım zaten yoksulluk içinde bulunanların gittikleri ülkeye ne gibi bir faydaları olacağını tartışmaya açması üzerine kurmaktadır. Böylelikle göç-kalkınma ilişkisine yönelik karamsar yaklaşımın temel varsayımı göçü azgelişmişliğin sadece bir belirtisi olarak değil aynı zamanda kalıcılaşmasına neden olan bir faktör olarak değerlendirmesi olmuştur. Göçün kalkınma ilişkisinin yönü hakkında yaklaşımlar arasında farklılıklar olmakla birlikte göçün kalkınma üzerinde etkileri olduğu açık olarak ifade edilebilir.

Anahtar Kelimeler: Göç, kalkınma, göç-kalkınma ilişkisi.

1. GİRİŞ

Göç, insanın varoluşundan günümüze değin devam eden (gelecekte de devam edeceği öngörülen) bir olgu olarak giderek önemini artırmaktadır. Göç en kısa tanımı ile mekânsal yer değiştirme olarak ifade edilebilir. Bununla birlikte literatürde göç tanımları dar ve geniş anlamlarıyla farklılaşabilmektedir. Uluslararası Göç Örgütü Göç Terimleri Sözlüğü'ne (2009, s.22) göre göç “Bir kişinin veya bir grup insanın uluslararası bir sınırı geçerek veya bir Devlet içinde yer değiştirmesi. Süresi, yapısı ve nedeni ne olursa olsun insanların yer değiştirdiği nüfus hareketleri” olarak tanımlanmakta ve buna, mültecilerin, yerinden edilmiş kişilerin, ekonomik göçmenlerin, aile birleşimi gibi farklı amaçlarla hareket eden kişilerin göçünün de dâhil olduğu belirtilmektedir. Koçak ve Terzi (2012, s. 164) göç kavramını “insanların bulundukları yerden ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel nedenlerden dolayı başka bir yere hareket etmelerine verilen genel bir ad, evrensel bir olay” olarak tanımlamaktadırlar. Birey ve toplum açısından göç mekân değişikliğinin yanısıra birey ve toplumun anlam ve değer dünyasının da değişim ve dönüşüm yaşamasına da neden olmaktadır (Ekici ve Tuncel, 2015, s.10).

İnsanlar niçin göç etme gereği duymaktadırlar? Bu sorunun cevabı, literatürde birbirini tamamlayıcı şekilde farklı yönleriyle ele alınmaktadır. Bu kapsamda göç; nedenlerine, türlerine, yarattığı etkilere göre bağlı olarak farklı şekillerde kategorize edilmektedir. *Nedenlerine göre*; ekonomik göç, zorunlu göç, gönüllü göç, iklim göçü, emek göçü; *amaçlarına göre*; çalışma, sığınma; *türlerine göre*; iç göç, uluslararası göç, düzensiz göç, transit göç, döngüsel göç; *hedefe varmakta kullanılan yöntemlere göre*; yasal, yasa dışı vb. olarak sınıflandırılmaktadır (Buz, 2021, s.2, Selçuk, 2021; Yılmaz, 2014, 1686-1687). Bu çalışmada göç sınıflandırmaları arasında herhangi bir ayrıma gidilmemiş, tüm kategoriler bir bütün olarak değerlendirilmiştir.

Göç olgusu, sosyal, ekonomik, kültürel, güvenlik vb. açılardan farklı yönleriyle pozitif veya negatif etkileri öne çıkarılarak değerlendirilmektedir. Bu alanlardan biri de “kalkınma”dır. Kalkınma en yalın ve kısa tanımı ile bir ülkenin ekonomik, toplumsal, siyasal yapılarının değişerek insanın maddi ve maddi olmayan alanda iyileşmesi ve toplumun refahının artmasıdır. İlk tanımlar, kavramı sadece ekonomik büyüme ve gelişmeye bağlı açıklarken zamanla bu tanımın sosyal ve çevresel boyutları da ele alacak şekilde genişletildiği görülmektedir (Genç, Ustabası Gündüz ve Çöpoğlu, 2019, s. 480-489). Bir başka ifade ile “ekonomik kalkınma” anlayışı yerini “insani kalkınma” anlayışına bırakmaktadır denilebilir. Bu açıdan Aktaş'a (2014, s.45) göre, insani kalkınma yaklaşımının ön plana çıktığı günümüzde kalkınmanın geleneksel tanımı yanında yaşam kalitesi, nitelikli bir eğitim, sağlıklı ve uzun yaşam gibi faktörler de dikkate alınmaktadır. Buradan hareketle insan temelli bir kalkınma anlayışı, bireylerin seçim yapma ve fırsatlarını genişletecek şekilde ekonomik, sosyal, politik ve kültürel değişimi ifade etmektedir.

Bu bakış açısıyla konu değerlendirildiğinde göç ve kalkınma arasında karşılıklı bir etki olduğundan bahsedilebilir. Göç kalkınmayı göç alan ve göç veren ülkeler bağlamında negatif ya da pozitif yönlü etkilerken, kalkınma da göç üzerinde etki oluşturmaktadır. Göç kuramlarına bakıldığında göçün yönünün az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelere kalkınmada öne geçmiş

gelişmiş ülkelere doğru olduğu (Genç, Ustabaşı Gündüz ve Çöpoğlu, 2019, s. 481) görülmektedir. Bir diğer ifade ile düşük kalkınma düzeyine sahip ülkelerdeki insanlar yukarıda belirtilen farklı nedenler ve amaçlara bağlı olarak yüksek kalkınma düzeyine sahip ülkelere göç etmektedirler.

Göç ve kalkınma arasındaki ilişkinin giderek daha fazla ilgi görmesinin nedenleri arasında; göçün küreselleşmesiyle birlikte uluslararası göç hareketliliğinin artması ve gittikçe daha fazla ülkenin, toplumun ve bireyin göç hareketlerinden etkilenmesi, göç hareketlerinin zorunlu, ekonomik gibi farklı göç türlerini içeren bir biçimde çeşitlenmesi ve karma göç akışlarının ön plana çıkması, göçün hem ulusal hem de uluslararası düzeyde siyaset ve politikaların şekillenmesi üzerindeki artan etkisi (Memişoğlu ve Yiğit, 2019, s.40) yer almaktadır. Aşağıda kalkınma ve göç arasındaki etkileşimi ele alan yaklaşımlara yer verilmiştir.

2. GÖÇ ve KALKINMA İLİŞKİSİ

Göç ve kalkınma arasındaki ilişki ilk önceleri yoksulluk, çatışma ve yardımlar ekseninde ele alınmış olmakla birlikte günümüzde göç ve kalkınmanın birbirini nasıl etkilediği sorusuna cevap aramaya devam etmektedir (Darboe, 2017, s 10). Yılmaz'ın (2014, s. 1692) ifade ettiği gibi göç ilk bakışta tek yönlü yer değiştirme hareketi gibi görünse de ekonomik ve sosyal sonuçları açısından bakıldığında, göçün oldukça dinamik ve çok yönlü bir hareket olduğu görülmektedir. İnsanın bulunduğu coğrafi, sosyal ve doğal çevreden ayrılarak başka bir mekâna yerleşmesi, ekonomik, sosyal, siyasi ve kültürel geçişkenliğe zemin hazırlamaktadır. Tarihsel süreç içerisinde savaş, ticaret ve göç hareketliliğinin temel nedenleri iken 1900'lu yılların ikinci yarısından itibaren iletişim ve ulaşım araçlarındaki gelişme ve yaygınlaşma bu hareketliliğin en belirgin nedeni olmaya başlamıştır (Ekici ve Tuncel, 2015, s.19).

Aslında göçün etkileri göç veren ve göç alan ülkedeki ekonomik, sosyal ve politik koşullara bağlı olarak değişebilmektedir. Dolayısıyla bu etkiler göçün geçicidaimi, düzenli-düzensiz, bireysel veya aile bireyleriyle birlikte ya da kitlesel olması, göçmen haklarının durumu, göçmenin sosyo ekonomik geçmişi (medeni durumu, yaşı, cinsiyeti, nitelik düzeyi) gibi özelliklere bağlı olmaktadır. Diğer yandan göçün ekonomik kalkınmayı destekleyici etkilerinin baskın özellikte olmayabileceği de dikkate alınmalıdır (Aktaş, 2014, s.45).

Göç akımlarının dört farklı dönem içinde incelenmesi mümkündür. Birinci dönem petrol krizi sonrasında başlamış, Batılı ülkelerin göçmen alımını durdurması ile sonuçlanan 1973 krizidir. Bu dönemde göç ve kalkınma arasındaki ilişkiye bakışta iyimser yaklaşım baskın konumdadır. 1973-1990 yıllarını kapsayan ikinci dönemde artan beyin göçüne dayalı olarak kötümser/karamsar yaklaşım öne çıkmıştır. Bu dönemde göç ve kalkınma ilişkisine duyulan şüphecilik, kalkınma alanında göçün dışarıda bırakılmasına neen olmuştur. 1990-2000 yılları arasındaki üçüncü dönemde göçün kalkınmaya etkisi pozitif ve negatif yönleri ile yeniden tartışma konusu olmuştur. Ancak göç ve kalkınma arasındaki ilişkiye dair şüphecilik devam etmiştir. 2000'li yılların başından itibaren ise göç ve kalkınma arasındaki ilişkiyi inceleyen tartışmaların artması ile birlikte iki konu arasındaki ilişkiye dair ilgi yeniden yoğunlaşmaya

başlamış, genel olarak göç hareketliliğinin göç veren ülkelerin kalkınması üzerine olumlu etkileri olduğu fikri ağır basmaya başlamıştır (Gökbayrak, 20028, s.66).

Uluslararası göç, bireysel olarak göçmenlerin hayatlarını önemli ölçüde etkilerken göçe konu ülkelerin hem toplumsal yapılarını hem de sermaye birikimlerini etkilemektedir. Bu etkiler göç alan ve göç veren ülkelerde farklı şekillerde ortaya çıktığı gibi, sermaye birikim süreçleri farklı aşamalarda olan ülkelerdeki etkileri de farklılaşmaktadır. Dolayısıyla ülkelerin geliştirdikleri ulusal göç politikaları da farklılaşmaktadır. Aynı zamanda ülkelerin kendilerine özgü tarihsel koşulları da ulusal göç politikalarını etkilemektedir. Örneğin İkinci Dünya Savaşı sonrasında Avrupa'daki birçok ülke savaş dolayısıyla kaybettikleri işgücünü yerine koyabilmek için ciddi oranda göçmen çekecek, serbestleştirici göç politikaları izlemişlerdir. (Cebeci, 2020, s. 98).

Göç ve kalkınma alanlarının birbirine etkisini farklı boyutlarıyla ele alan yaklaşımlar bulunmaktadır. Bu yaklaşımların oluşumunda genellikle göç alan ülkenin ekonomik koşulları, göç veren ülkeye mesafesi, kalınabilecek süre, yönetim yapısı, akrabalık ilişkileri, göç edenlerin kişisel özellikleri, etnik kökenleri, cinsiyetleri, inançları vb. özelliklerinin dikkate alındığı görülmektedir (Tanrıvermiş ve Gündoğan, 2021, s.54). Göç ve kalkınma ilişkisini açıklayan yaklaşımlar belli başlıklar altında gruplandırılmaktadır. Bunlar arasında; 1) İyimser ve kötümser/karamsar yaklaşım, 2) Göç alan ve göç veren ülkeler açısından kalkınma ilişkisi, 3) Döviz Havaleleri, 4) Diaspora etkisi. Aşağıda bu yaklaşımlara detaylı olarak yer verilmiştir.

2.1. İyimser ve Kötümser/Karamsar Yaklaşım

Literatürde göç ve kalkınma arasındaki ilişkiyi pozitif sonuçlarını öne çıkaran iyimser yaklaşım, negatif sonuçlarını öne çıkaran kötümser/karamsar yaklaşımlar yer almaktadır.

2.1.1. İyimser Yaklaşım

İkinci Dünya Savaşı ile başlayan, 1950'li ve 1960'lı yıllarda yaygın kabul gören, 1973 petrol krizine dek devam eden İyimser yaklaşım, göç ve kalkınma arasındaki ilişkiyi pozitif yönden ele almaktadırlar. İyimser yaklaşım göçün eşitsizliğin azaltılması ve sürdürülebilir büyümenin sağlanması için uzun vadeli potansiyel bir araç olduğunu ileri sürmektedir. İyimser yaklaşım içerisinde: işlevselcilik, neo-klasik, modernizasyon, kuzey-güney transferi, beyin gücü, eşitlikçilik, yatırımcılık gibi görüşler bulunmaktadır. İyimser yaklaşım hem iç göç hem de uluslararası göçün analizini içermektedir. Örneğin, iyimser yaklaşımın bir parçası olarak kabul edilen neo-klasik göç teorisine göre kırsaldan kente göç ekonomik kalkınmanın temelini oluşturmaktadır. Diğer yandan uluslararası boyutta ise göçün ekonomik gelişmeyi ve göç alan ülkedeki beyin gücünü arttırdığını savunmaktadır (Memişoğlu ve Yiğit, 2019, s.46; Tanrıvermiş ve Gündoğan, 2021, s.54). İyimser yaklaşım göçü insanların hem göç ettikleri hem de geride bıraktıkları menşe ülkelerin kalkınmasına hizmet edecek olan üretim faktörlerinin eşit tahsis edilmesi olarak görmektedir. Bu yaklaşım, “dengeli büyüme” sürecinde, ulusal ve uluslar arası düzeyde işgücünün geleneksel tarım sektöründen kentsel ve endüstriyel sektörlere göçünü ekonomik büyümenin bir ön koşulu olarak görmektedir (Darboe, 2017, s.22).

1990'lı yıllar ve onu takip eden 2000'in ilk yıllarında, iyimser yaklaşım yeniden öne çıkmaya başlamıştır. Bunda büyük oranda uluslararası siyasetteki önemli gelişmelerin payı olduğu düşünülebilir. Soğuk savaşın bitmesi, dünyanın artık güvenlik temelli politikalarından ziyade normatif açılımlara yönelmesi, demokrasi, insan hakları ve özgürlüklerin küreselleşmeyle birlikte devletlerin temel söylemleri haline gelmesi bunda etkili olmuştur. Ayrıca bu gelişmeler sadece göç ve kalkınma ilişkisine değil, genel anlamda göç ve göçmenliğe karşı daha ılıman yaklaşımları kabullenmeyi sağlamış ve iyimser yaklaşım yeniden öncelik kazanmıştır (Memişoğlu ve Yiğit, 2019, s.47). Görüldüğü gibi iyimser yaklaşım, göçün kalkınma üzerinde pozitif etkilerine vurgu yapmakta ve kalkınmaya ivme kazandırdığı fikrini öne çıkarmaktadır.

2.1.2. Kötümser/Karamsar Yaklaşım

Kötümser/karamsar yaklaşım 1960'lı yıllardan itibaren ortaya çıkmaya başlamış olup, 1970'li ve 1980'li yıllarda etkili olmuştur (Aktaş, 2014, s.38). 1970'li yıllarda karamsar yaklaşımın daha ön plana çıkmasında dünya genelinde artan sosyal eşitsizliğin rolü olduğu ifade edilebilir. Uluslararası göçün bu yıllardan itibaren hem küreselleşmenin ve sosyal dönüşümün bir parçası olarak hem de kendi başına toplumları dönüştüren bir güç olarak önemi giderek artmıştır. Kötümser/karamsar yaklaşım yapısalci teorinin temellerini oluşturmaktadır. Yapısalci göç teorisi, göç hareketliliğinin göç veren ülkeye zarar verdiğini öne sürmekte ve genel olarak bağımlılık ve beyin göçü kavramlarına vurgu yapmakta, göçü yoksulluktan ve sefaletten kaçış olarak görmekte, zaten yoksulluk içinde bulunanların gittikleri ülkeye ne gibi bir faydaları olacağını tartışmaktadır. Böylelikle göç-kalkınma ilişkisine yönelik karamsar yaklaşımın temel varsayımı, göçü az gelişmişliğin sadece bir belirtisi olarak değil aynı zamanda kalıcılılaşmasına neden olan bir faktör olarak değerlendirmesi olmaktadır (Memişoğlu ve Yiğit, 2019, s.47). Kötümser yaklaşımın kalkınma ekseninde göç hareketlerinin, üretim ve ekonomi açısından ucuz işgücü hareketliliği olarak tanımlandığı görülmektedir. Petrol krizi ile başlayan dönem için göç faaliyetlerinin az gelişmişlik sebebiyle bulunulan ülkenin terk edilmesi olarak nitelendirildiğinden kötümser bakış açısına yol açtığı düşünülmektedir. Diğer taraftan göç alan ülke içine dengesiz büyüme ile ülke içi siyasal kararlar, ekonomik stratejiler ve sosyal planlamanın üzerinde negatif etkiye yol açtığına değinilmektedir (Tanrıvermiş ve Gündoğan, 2021, s.53). Kötümser yaklaşım göçü kapitalizmin küresel düzeyde yoğunlaşmasından kaynaklanan, bu nedenle de göç hareketlerini tetikleyen yapısal koşulları kendiliğinden düzeltemeyen “acıdan kaçma” eylemi olarak algılamaktadır. İyimser yaklaşımın aksine, burada göç, az gelişmişliğin acılarını arttıran daha negatif bir etken olarak görülmektedir. Kötümser yaklaşıma göre göç, beşeri sermayenin geri çekilmesine ve geleneksel istikrarlı toplulukların ve bunların ekonomilerinin çöküşüne sebep olmaktadır. Bu perspektiften bakıldığında, göçün mevcut niteliksiz işgücünün ve göç veren ülkelerin üretken ve dinamik yapısının “kontROLSÜZ olarak azalmasına” yol açacağına inanılmaktadır (Darboe, 2017, s. 24).

Temel kavramsal ayrışmalara karşın her iki bakış açısının üzerinde anlaşmaya vardığı ortak çıkarımlar da bulunmaktadır. Bunlar; bir başka ülkeye yerleşmenin göçmenlere ve ailelerine ekonomik açıdan çoğu zaman faydalı olduğu aksi takdirde göç eylemini zaten gerçekleştirmeyecekleri; göç akışlarının çoğu zaman göç alan ülkelerdeki işverenler tarafından

istenilen ve talep edilen bir durum olduğu; ulusal düzeyde göçmen işçi ihraç eden ülkeler için göçmen dövizlerinin temel bir yapısal kaynak olduğu yönündedir. Diğer yandan, göçmen dövizlerinin tek başına bir ülkeyi ekonomik açıdan kalkındırmaya yettiğine yönelik herhangi bilinen bir örnek olmadığı, göçmenlerin kendi ülkelerine yaptıkları yatırımların ülkenin ulusal ekonomik büyümesi üzerinde küçük bir etki oluşturduğu, göçmen dövizlerinin birçok alanda olumlu etkisi olmasına rağmen göç hareketinin aynı zamanda göç veren ülkelerin nüfusunun azalmasına yol açtığı, göç veren ülke hükümetlerinin ulusal kalkınmayı başka yöntemlerle de teşvik etmedikleri sürece göçün çoğunlukla göç eden ailelerin işsizlik ve mali sıkıntılarına kısa vadeli çözüm sağladığı ortak çıkarımlar arasındadır (Memişoğlu ve Yiğit, 2019, s.47). Karamsar yaklaşımın, göçün kalkınma üzerinde bir pozitif bir etkisi olmadığı, hatta kalkınmayı negatif yönde yavaşlatacağı tezini öne çıkardığı ifade edilebilir. Ancak her iki yaklaşımın da ülkelerin tarihsel, ekonomik, sosyal, kültürel yapılarına göre bu etkilerin değişebileceği, koşullara göre göçün kalkınma üzerinde bazen olumlu, bazen olumsuz etkileri olabileceği, bazen de her iki etkinin birlikte görülebileceği konusunda ortak düşüncede oldukları ifade edilebilir.

2.2.Göç Alan ve Göç Veren Ülkeler Açısından Kalkınma İlişkisi

Kalkınma ve göç ilişkisi göç alan ya da göç veren ülkelerdeki bazı değişkenlere göre farklılaşmaktadır. *Göç veren* bir ülkede nitelikli işgücünün ülkeden ayrılmasıyla ekonomik büyüme ve verimliliğin daralması öngörülmektedir. Neoklasik göç kuramı, gelişmiş ve az gelişmiş/gelişmekte olan ülkelerdeki emek piyasası dengesizliklerinden yola çıkarak emek göçünün yönünün çoğunlukla az gelişmiş/gelişmekte olan ülkelere doğru olduğunu belirtmektedir. Bu kapsamda ülkeler arasında işgücü piyasaları ve ücretler açısından bir dengeleme söz konusu olmaktadır. Buradan hareketle göç veren ülkenin emek piyasasındaki emek arzı fazlalığının ortadan kalkacağı, işsizlik oranının azalarak ücretlerin artma eğilimine gireceğini ifade etmek mümkün görünmektedir. Ayrıca işgücü alan ülke ile ticaret hacminin artmasının ülke ekonomisine ve kalkınmaya pozitif etki edeceği beklenebilmektedir. Ek olarak göç edenlerin gelirlerinin bir bölümünü menşe ülkeye transfer etmeleri ülkedeki döviz hacmini artıracığından kalkınmayı desteklemesi öngörülmektedir. Buna karşılık ülkelerin göç vermesi, özellikle nitelikli iş gücünün göç etmeleri sonucu vasıflı işgücü açığının ortaya çıkmasına ve göç eden bu nitelikli işgücüne yapılan yatırımın ülke aleyhine dönmesine yol açmasının kalkınmaya negatif etkide bulunacağı beklenenler arasındadır (Köse ve Yenihan, 2021, s.398; Tanrıvermiş ve Gündoğan, 2021, s.58).

İşçi dövizlerinin kalkınma üzerinde pozitif etkilerinin olacağı öngörülmekle birlikte, göç veren ülke ekonomilerine yönelik bazı olumsuz etkilerinin olacağı da mümkün görünmektedir. Yabancı ülkelere yoğun bir biçimde işgücü gönderen ülkelerde bu işçilerin menşe ülkelerine gönderdikleri dövizlerin Hollanda Hastalığı'na yol açarak ülke sanayileşmesini olumsuz yönde etkileyecekleri öne sürülmektedir. Yoğun işçi gönderen ülkelerdeki aile yakınları üretim konusunda pek fazla çaba harcamamakta, işçi dövizleri nüfusun bir kısmının tüketim kalıplarında önemli değişimlere neden olmakta ve içe dönük sanayi oluşturulmasına yol açmaktadır (Aktaş, 2014, s.44). Diğer taraftan insanların diğer ülkelere göç etmesinin temel

nedeninin sadece az gelişmişliğin negatif etkilerinden kaynaklanmadığını, insanların varlıklarını sürdürmek için göç ettiklerini savunan görüşler de mevcuttur (Darboe, 2017, s.13).

Göç alan ülkelerde ise tersi bir durum olarak nitelikli işgücünün büyüme üzerinde pozitif etkiye sahip olduğu ifade edilmektedir. Göç hareketlilikleri az gelişmiş ya da gelişmeye devam eden ülkelerde döviz dayalı bir sermaye hareketliliği oluşturarak iç piyasalardaki likiditeyi artırmaktadır. Gelişmiş ülkelerde ise nispeten daha düşük maliyetlerle emek gücüne sahip olunması mümkün olmaktadır. Bu durum ise göç veren ve gelişmekte olan ülkelerde dezavantajlı, göç alan ve gelişmiş ülkelerde ise avantajlı bir sonuca yol açmaktadır (Tanrıvermiş ve Gündoğan, 2021, s.58). Ayrıca kayıtdışı istihdamın yüksek olduğu ülkelerin emek göçü almaları durumunda ülkedeki ticaret düzeyleri üzerinde bir baskı ortaya çıkacağı beklenmektedir. Ülkenin sosyal güvenlik sistemine kayıtlı olarak çalışanların azaldığı, genel olarak sosyal güvenlik şemsiyesi altındaki bireylerin sayısında da bir düşüş olduğu gözlenmektedir. Ayrıca emek arzı fazlalığı sonucunda işgücünün daha ucuz hale gelmesi ülkede teknoloji kullanımının ve üretkenliğin azalmasına yol açabilecektir (Köse ve Yenihan, 2021, s.397).

Hem göç alan hem de göç veren ülkeler açısından kalkınma anlamında tek yönlü bir etkiden bahsetmek güçlük içermektedir. Her iki durumda da ülkelerin tarihsel, sosyal, ekonomik, kültürel, siyasi yapıları etkinin yönünü belirlemede, hangisinin öne çıkacağı değişkenlik göstermektedir.

Bu kötümser yaklaşımın yanısıra emek göçü alan ülkelerin işgücü piyasalarında artan dinamizm, özellikle işgücü açığı bulunan ülkeleri pozitif yönde etkilemesi beklenmektedir. Ayrıca göç alan ülke ile göç veren ülke arasında ticaret potansiyelinde artış gözlenmesi, göç alan ülkenin kendi iç pazarında mal ve hizmetlere olan talebin artmasının ekonomiye olumlu yansımaları beklenmektedir. Göç alan veya göç veren ülkelerde sosyal, ekonomik, siyasi, kültürel sonuçlar ortaya çıkabilmektedir. Bu sonuçların pozitif ya da negatif olması, ülkenin gelişmişlik düzeyine, ekonomik yapısına, göç biçimlerine, sosyal ve kültürel yapısına göre farklılaşabilmektedir (Gökbayrak, 2008, s.67; Köse ve Yenihan, 2021, s.398).

2.3.Döviz Transferleri

Göçmenlerin ülke kalkınmasına özellikle işçi dövizleri ile ilgili rol oynadıkları görülmektedir. Göç edilen ülkede ücretli olarak çalışıp ana vatana aktarılan dövizler ekonomik kalkınmayı ve büyümeyi destekleyebilmektedir. Özellikle göçe katılanların ülkelerinde kalan ailelerine havale ettikleri dövizler aracılığı ile aile üyelerinin başta eğitim ve sağlık harcamaları artabilmekte, bu şekilde beşeri sermayenin gelişimine katkı sağladığı savunulmaktadır. Ek olarak işçi dövizlerinin yatırım ve tasarrufa dönüşmesi, üretim ve girişim faaliyetlerine katılarak ekonomik büyüme ile kalkınma ivmesi yakalanması üzerine olumlu etkide bulunabilmektedir. Diğer yandan işçi dövizlerinin tüketimde artış sağlayarak ekonomik büyümeyi çarpan etkisiyle hızlandırabileceği de belirtilmektedir. Göçmenlerin ülkelere aktardıkları dövizler yoksulluğun azaltılmasına katkıda bulunarak kalkınmaya pozitif etki edebilmektedir. Ülkeye transfer edilen dövizler kırsal hanelere öncelikli olarak gıda sağlanmasında önemli rol

oynamaktadır. Ayrıca kırsal kesimdeki haneler tarımsal üretimin risklerini işçi dövizleriyle hafifletebilmektedirler. İşçi dövizlerinin ekonomik büyüme üzerindeki pozitif etkileri işçi dövizlerinin aktarılabilmesiyle yatırım araçlarının çeşitlendirilmesiyle artırılabilir. Özellikle bu fonların üretim amacıyla arsa, bina, makine teçhizat alımında ya da yeni bir işin kurulmasında kullanılması gelir ve istihdam yaratıcı etkiler doğurmaktadır (Aktaş, 2014, s.43; Tanrıvermiş ve Gündoğan, 2021, 61-62).

Dünya Bankası ve bazı uluslararası kuruluşlar, finansal alanda siyasi gündemin takip edilmesi anlamında göçmenlerin ülkelerine gönderdikleri dövizleri yerel, bölgesel, ulusal ve uluslararası kalkınma ile ilgili görmektedirler. Dövizler vazgeçilmez bir kaynak olarak görülmekte, makroekonomik istikrarı sağlayan dövizlerin yoksulluk gibi ekonomik sorunların yol açtığı tahribatı hafiflettiği öne sürülmektedir. Bir görüşe göre döviz havaleleri yoksulluğun azaltılmasında ve ekonomik durgunluğun azaltılmasında önemli rol oynamaktadır. (Faist, 2012; Wise ve Covarrbias, 2012). Ülkeye gönderilen işçi dövizlerinin ülkenin kalkınmasına olumlu etki edeceği görüşlerinin yanı sıra, olumsuz etkilerini vurgulayan görüşler de mevcuttur. Bazı çalışmalarda işçi dövizlerinin toplumdaki eşitsizlikleri arttıracığı, enflasyon sorunu yaratacağı da belirtilmektedir. Göçmenlerin menşe ülkelerine gönderdikleri dövizler başlangıçta ailenin geçimini sağlamak ve daha iyi barınma amaçlı kullanılırken, sonraki süreçte bu dövizler tüketime yönelmekte, kalkınmayı destekleyecek girişimci faaliyetlere aktarılmamaktadır (Aktaş, 2014, s.44; Darboe, 2017, s. 24). Ayrıca, göç edenlerin ülkelerine aktardıkları dövizlerin dezavantajlı yönleri arasında, kısa vadeli tüketim alışkanlıklarının kazanılması/artması, yerelde yaşam düzeninin değişmesine yol açacak kültürel değişimler, üretim dışı yatırımlar, gelir transferi ile haneler arası eşitsizlikler sayılabilir (Tanrıvermiş ve Gündoğan, 2021, s.60). Nitelikli işgücünün ülkelere havale gönderme ve yatırım konusundaki eğilimleri dikkate alındığında, dövizlerin yerli üretim, istihdam ya da ihracatı artıracak yönde kullanılmadığı zaman, ülke ekonomisinin gelişimine katkı yapacak önemli ve güvenilir bir dengeleyici unsur olmadığı ortadadır. Ancak, nitelikli göçmenlerin ülkelerinde istikrarlı bir ortam sağlandığında, niteliksiz göçmenlere oranla önemli miktarlarda ülkeye döviz girdisi sağlayacakları da bir belirtilmektedir (Gökbayrak, 2008, s.75).

Bir görüşe göre döviz havalelerinin kalkınmanın merkezinde yerini korumasına karşılık, beşeri sermaye transferine daha fazla önem verilmeye başlamaktadır. Bu düşünsel dönüşümle birlikte maliyet ve fayda algısı da değişmeye başlamıştır. Örneğin 1970’lerdeki “beyin göçü”, 1990 ve 2000’lerde “beyin kazanımı”na dönüşmüştür. Günümüzde kazan-kazan kavramı öne çıkmaya başlamıştır. Ayrıca insan hakları, cinsiyet eşitliği, demokrasi gibi “sosyal havale” kavramı gündeme gelmiştir (Faist, 2012).

Literatürde göç ve göçmen dövizlerinin gönderen ve alan bölgelerdeki etkileri göz önünde bulundurulduğunda, göçmenlerin hem yerel hem de uluslararası kalkınma aktörleri olduğu görülmektedir. Buna karşılık göçmenler bir taraftan kabul görürken, bir yandan da entegrasyon vb. konularla bağlantılı olarak ulusal güvenliğe bir tehdit olarak ta görülebilmektedir. Bu çerçevede politikacılar ve medya ekonomik sorunların nedeni olarak göçmenleri suçlamakta, artan eşitsizlik ve yoksulluğun, eğitim kalitesinin düşmesinin, kamu hizmetlerindeki

aksamaların, artan barınma ve sağlık maliyetlerinin sorumlusu olarak göçmenleri görmektedirler. Bu nedenle bir taraftan savaş, baskı, yağma vb. nedenlerden dolayı göçmen akınının durdurulması için sınır güvenliğinin artırılması yönünde artan tedbirler görülürken bir yandan da ülkeye giriş yapan göçmenlerin sınır dışı edilme oranı giderek artış göstermektedir. Bu göç karşıtı söylemler göçmenlerin işgücü üretimine ve ekonomiye olan katkısını gölgelemektedir (Schiller, 2012). Görüldüğü gibi literatürde göçün kalkınma üzerindeki etkileri konusunda en büyük payın, göçmen işçilerin menşe ülkelerine gönderdikleri döviz transferleri/havaleleri aracılığı ile olduğu konusu öne çıkmaktadır.

2.4. Diaspora Etkisi

Göçün kalkınma üzerindeki etkileri konusunda ele alınması gereken bir diğer konu “*diaspora*” kavramıdır. Yunanca dia (için, dolayı) ve sporos (tohum) kelimelerinden türeyen diaspora kelimesi, “sağa sola saçılmış tohumlar” anlamına gelmektedir (Yaldız, 2013, s. 290). Daha geniş bir tanımı ile diaspora, kendi devletinden/yurdundan ayrılmış ve başka uluslararasına dağılmış, ancak kendi ulusal kültürünü koruyan bir ulus ya da ulusun bir parçası için kullanılan Yunanca bir terimdir. Göç açısından diaspora genel olarak menşe ülkesinden ayrılmış olan ancak anavatanıyla bağları devam eden bireyleri, ağırları, dernek ve toplulukları ifade etmektedir. Ayrıca diaspora geçici olarak yurtdışında yerleşik olan toplulukları ve göçmen işçileri, ev sahibi ülkenin vatandaşı olmuş yabancı çalışanları, çifte vatandaşlar ile ikinci/üçüncü kuşak göçmenleri de kapsamaktadır (Selçuk, 2021, s. 36; Yaldız, 2013, s.297). Etkisini 1990’lı yılların sonunda giderek arttıran bu yaklaşım, göç veren ülkelerin vatandaşlarının geriye dönmeleri bile, yaşadıkları ülke ile kendi ülkeleri arasında ticaret, iş, teknoloji transferi, akademik işbirliği gibi çeşitli ağlar yoluyla yapacakları katkıların bilgi, teknoloji ve yatırım transferi bağlamında göç veren ülkelerin ekonomik kalkınmasına katkıda bulunacağını savunmaktadır (Gökbayrak, 2008, s.78). Bir başka ifade ile ülkelerinin dışına yayılan göçmenler (diaspora) ülkelere doğru bilgi, teknoloji, yatırım, mal ve hizmet akışının kaynağı olmaktadır. Diasporalar ulusal ekonomilerine katkı vermektedirler. Bunların arasında en bilineni göçmen dövizleridir. Diasporalar aynı zamanda yükselen ve stratejik sanayilere doğrudan yatırım yaparak anavatanlarının kalkınmasına katkıda bulunmaktadır. Diaspora üyelerinin anavatanlarına katkısı bireysel düzeyde örneğin aile bireylerine para transfer etmek şeklinde olabileceği gibi diaspora organizasyonlarının eğitim, sağlık ya da temiz suya ulaşılması gibi konularda projeler yürütmesi şeklinde de gerçekleşebilmektedir. Diasporaların ülke kalkınmasına maddi ve finansal katkılarının yanında aynı yardımları da olabilmektedir (Aktaş, 2014, s.44). Ülke dışında belirli bir süre çalıştıktan sonra kök ülkesine dönüş yaparak edindiği bilgi, beceri, farkındalık ve ilişki ağları ile tasarruflarını yatırıma dönüştüren ve girişimci hale gelen göçmen işçilerin kendi ülkesinin kalkınmasına katkıda bulunacağı beklenmektedir. Diğer yandan kendi ülkesinde girişimci hale gelen göçmen işçilerin sahip oldukları sosyal ağlar ve ihracat eğilimlerinin yüksek olması yerel, bölgesel ve ulusal ekonomiye katkı sağlayacağı beklenmektedir (Tanrıvermiş ve Gündoğan, 2021, 62).

3. SONUÇ ve DEĞERLENDİRME

Tarih boyunca yaşanagelen göç hareketi, günümüzde yalnızca mekansal bir yer değiştirme hareketi olmanın ötesinde çok daha geniş boyutlarıyla ele alınmaktadır. Bunda göçün küreselleşmesi, çeşitlerinin artması, giderek daha fazla ülkenin göçten etkilenmesi gibi nedenler yer almaktadır. Araştırmalar göçün yönünün az gelişmiş/gelişmekte olan/ düşük kalkınma düzeyindeki ülkelerden, gelişmiş/yüksek kalkınma düzeyine sahip ülkelere doğru olduğunu ortaya koymaktadır. Bu durumda göç alan ülkeler ve göç veren ülkeler açısından göçün etkileri bazı değişkenlere göre farklılaşmaktadır. Bu etkilerden biri de göçün ülkelerin kalkınmasına sağladığı avantaj ya da dezavantaj açısından ele alınmaktadır. Göç hareketliliğinin göç alan ya da göç veren ülkelerin kalkınmalarında oynadığı rol en temelde iyimser ya da kötümser yaklaşımla ele alınmaktadır. İyimser yaklaşıma göre göç, ülkelerin kalkınmalarına pozitif etkide, kötümser/karamsar yaklaşıma göre ise negatif etkide bulunacaktır. Göçün ülkelerin kalkınmasına etki etmesindeki en büyük aracın göçmen işçilerin menşe ülkelerine gönderdikleri döviz havaleleri olarak kabul edilmektedir. Bunun yanı sıra diasporaların da menşe ülkelerine döviz akışı sağlamanın yanı sıra sahip oldukları uluslar arası sosyal-ekonomik ağlar, gittikleri ülkede sahip oldukları bilgi, beceri, deneyimleri menşe ülkelerine transfer etmelerinin kalkınmaya pozitif etkide bulunacağı belirtilmektedir.

Bunların yanı sıra kalkınma tanımı başlangıçtaki ekonomik iyileşme sağlamı anlamının ötesine geçerek, günümüzde giderek genişleyen anlamıyla sosyal kalkınmayı da içine almaya başlamıştır. Bu nedenle göçün yalnızca ekonomik kalkınmaya olan etkisi değil, sosyal kalkınmaya olan etkisinin de bir bütün içinde ele alınması kaçınılmaz görünmektedir. Bu açıdan göç ve kalkınmayla ilişkili uluslar arası kuruluşların yanı sıra göç olarak veya göç vererek göçten etkilenen ülkelerin de kalkınma boyutuyla göç politikalarını revize etmeleri gelecekte göçe katılanların sayısının önlenemez olarak daha da artacağı beklentisi düşünüldüğünde daha çok öneme sahip görünmektedir. Göç ve kalkınma ile ilgili uluslar arası kuruluşların ve ülkelerin kalkınma ekseninde göçün negatif etkilerini azaltıcı, pozitif etkilerini artırıcı politikaları öne çıkarmaları ve yeni gelişmelere göre sürdürülebilir olarak revize etmeleri göçün küreselleştiği günümüz dünyasında oldukça önemli görünmektedir.

KAYNAKÇA

Aktaş, M.T. (2014). Göç Olgusu Ekonomik kalkınmada itici Güç Olabilir mi? *Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* . 7(1) . 37-48.

Buz, S. (2021). Göç Alanında Temel Kavramlar, Kuramlar ve Uygulamalar (Ed. Arda Özkan, Gülşah Taşçı). *Disiplinlerarası Bakış Açısıyla Göç* içinde (ss. 1-19). Nobel Yayıncılık.

Cebeci, A. (2020). Uluslar arası Göç ve kalkınma ilişkisinin Ekonomi Politikası. *Turkish Studies-Social Sciences*, 15(2), 92-106.

Darboe, H. (2017). Göç ve kalkınma: Gambiya Örneği. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Anabilim Dalı, Kalkınma İktisadi ve İktisadi Büyüme Bilim Dalı.

Ekici, S. ve Tuncel, G. (2015). Göç ve İnsan. *Birey ve Toplum*. 5(9): 09-22. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/307113> (Erişim Tarihi: 09.08.2024).

Faist, T. (2012). Transnationalization and Development: Toward an Alternative Agenda. (Ed. Nina Glick Schiller and Thomas Faist). *Migration, Development and Transnationalization: A Critical Stance* içinde (ss. 63-99). Berghahn Books. New York-Oxford.

Genç, Y.; Ustabaşı Gündüz, D.; Çöpoğlu, M. (2019). Göç ve Kalkınma İlişkisi. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*. 7(18): 479-498.

Gökbayrak, Ş. (2008). Uluslararası Göç ve Kalkınma Tartışmaları: Beyin Göçü Üzerine Bir İnceleme. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*. 63(3): 66-82.

Koçak, Y. ve Terzi, E. (2012). Türkiye’de Göç Olgusu, Göç nedenlerinin Kentlere Olan Etkileri ve Çözüm Önerileri. *Kafkas Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. 3(3): 163-184. <https://www.kafkas.edu.tr/dosyalar/iibfdergi/file/03/7.pdf> (Erişim Tarihi: 09.08.2024).

Köse, S. ve Yenihan, B. (2021). Emek piyasası ve Göç. (Ed. Arda Özkan, Gülşah Taşçı). *Disiplinlerarası Bakış Açısıyla Göç* içinde (ss.391-424). Nobel Yayıncılık.

Memişoğlu, F. Ve Yiğit, C. (2019). Uluslararası Göç ve Kalkınma. *Yıldız Social Scienc Review*, 5 (1): 39-62. <https://doi.org/10.51803/yssr.595809>.

Schiller, N.G. (2012) A Global Perspective on Migration and Development (Ed. Nina Glick Schiller and Thomas Faist). *Migration, Development and Transnationalization: A Critical Stance* içinde (ss. 22-62). Berghahn Books. New York-Oxford.

Selçuk, O. (2021). Göç Olgusuna İlişkin Temel Kavramlar. (Ed. Tahir Emre Gencer ve Bekir Güzel). *Göç: Göçmenlerle Çalışma ve Sosyal Hizmet* içinde (ss. 15-40). Nobel Yayınları.

Tanrıvermiş, H. ve Gündoğan, S. (2021). Ekonomi ve Göç. (Ed. Arda Özkan, Gülşah Taşçı). *Disiplinlerarası Bakış Açısıyla Göç* içinde (ss.47-86). Nobel Yayıncılık.

Uluslararası Göç Örgütü Göç Terimleri Sözlüğü (2014). Uluslararası Göç Hukuku. (Ed. Bülent Çiçekli). IOM Uluslararası Göç Örgütü, 2. Baskı. Cenevre. [https://www.goc.gov.tr/kurumlar/goc.gov.tr/files/goc_terimleri_sozlugu\(1\).pdf](https://www.goc.gov.tr/kurumlar/goc.gov.tr/files/goc_terimleri_sozlugu(1).pdf) (Erişim tarihi: 09.08.2024).

Wise, R.D. ve Covarrbias, H. M. (2012). Understanding the Relationship between Migration and Development: Toward a New Theoretical Approach. (Ed. Nina Glick Schiller and Thomas

Faist). *Migration, Development and Transnationalization: A Critical Stance* içinde (ss. 142-175). Berghahn Books. New York-Oxford.

Yaldız, F. (2013). Diaspora Kavramı: Tarihçe, Gelişme ve Tartışmalar. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 18: 289-318.

Yılmaz, A. (2014). Uluslararası Göç Çeşitleri, Nedenleri ve Etkileri. *Turkish Studies*. 9(2): 1685-1704.

DÜZENSİZ GÖÇMEN İŞÇİLER: SOSYAL KORUMA EKSİKLİĞİ VE ALINACAK POLİTİKALAR

Sevgi IŞIK EROL

Doç. Dr. Batman Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü

ORCID.org/0000-001-9925-1704

ÖZET

Düzensiz göç, göçmenlik mevzuatı kapsamında gerekli izin veya belgeler olmadan bir ülkeye girmek, orada kalmak veya çalışmaktır. İstihdam da dahil olmak üzere düzensiz göçle ilgili konular genellikle oldukça tartışmalı ve kutuplaşmış durumdadır. Çatışan sosyal ve ekonomik çıkarlar nedeniyle sorunun nasıl çözüleceği konusunda bir fikir birliği yoktur. Düzensiz emek göçü işçileri derinden etkileyen önemli bir uluslararası sorundur. Düzensizlik, daha yüksek sömürü riskiyle karşı karşıya olan göçmen işçileri, sosyal korumadan ve işe entegrasyondan yoksun oldukları için kayıt dışı istihdama itebilir. Düzensiz işgücü göçü, işgücü piyasasına erişimden dışlanmaya, gözaltına alınmaya veya sınır dışı edilmeye, ayrımcılığa, insan ticareti ve sömürüye ve işçi hakları da dahil olmak üzere diğer insan hakları ihlallerine yol açabilir. Düzensiz statüdeki göçmen işçilerin, ülke kanunlarına uygun olarak ücret, sosyal güvenlik ve diğer sosyal yardımlar ve sendika üyeliği açısından normal statüdeki işçiler veya vatandaşlarla eşit muamele görmesi büyük önem taşıyor. Ancak düzensiz göçmen işçilere yönelik politika oluşturma önündeki en büyük engel, ihlallerin yerleri, türleri ve özelliklerine ilişkin bilgi eksikliğidir. Sosyal güvenlik hakkı öncelikle bir insan hakkı olduğundan, düzensiz göçmen işçilerin de çalışma ve sosyal güvenlik mevzuatı kapsamına alınması çalışma barışı açısından son derece önemli bir konudur. Konunun önemi nedeniyle bu çalışmamızda düzensiz göçmen işçiler konusunu sosyal koruma eksikliği ve alınabilecek politikalar kapsamında ele aldık. Teorik çerçevede ele alınan bu çalışma, Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) ve Birleşmiş Milletler (BM)'den elde edilen veriler doğrultusunda açıklanmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelime: Göç, Düzensiz Göçmen İşçiler, Sosyal Koruma.

IRREGULAR MIGRANT WORKERS:

LACK OF SOCIAL PROTECTION AND POLICIES TO BE TAKEN

ABSTRACT

Irregular migration is entering, staying or working in a country without the necessary permission or documents under immigration legislation. Issues related to irregular migration, including employment, are often highly controversial and polarized. There is no consensus on how to solve the problem due to conflicting social and economic interests. Irregular labor migration is an important international problem that deeply affects workers. Disorder can push

migrant workers, who face a higher risk of exploitation, into informal employment as they lack social protection and experience a lack of job integration. Irregular labor migration can lead to exclusion from access to the labor market, detention or deportation, discrimination, trafficking and exploitation, and other human rights violations, including workers' rights. It is of great importance that irregular status migrant workers are treated equally with regular status workers or citizens in accordance with the laws of the country, in terms of wages, social security and other benefits, and union membership. However, the biggest obstacle to policy-making towards irregular migrant workers is the lack of information about the places, types and characteristics of violations. Since the right to social security is primarily a human right, including irregular migrant workers within the scope of labor and social security legislation is an extremely important issue in terms of labor peace. Due to the importance of the issue, in this study we discussed the issue of irregular migrant workers within the scope of the lack of social protection and the policies that can be taken. This study, which is discussed within the theoretical framework, has been tried to be explained in line with the data obtained from the International Labor Organization (ILO) and the United Nations (UN).

Keywords: Migration, Irregular Migrant Workers, Social Protection.

1. GİRİŞ

Günümüzde göçmen işçiler, aileleriyle birlikte kendi ülkeleri dışında yaşayan uluslararası göçmenlerin çoğunluğunu temsil etmektedir. Göç, göçmen işçilere ve ailelerine, menşe ve hedef ülkelerdeki topluluklara olumlu ve güçlendirici deneyimler getirebilir. Ancak pek çok kişi düzenli geçiş seçeneklerine erişim sağlayamadan hareket etmeye devam etmektedir. Göçmenlerin düzensiz hale gelmesinin birçok nedeni vardır. Sınırları düzenli kanallardan geçişler bile vize sürelerini aşarak düzensiz hale gelebilirler, dolayısıyla kayıtlı veya kayıt dışı ekonomide yasa dışı istihdama düşebilirler. Bazı göçmenler hedef ülkeye geçerli belgeler olmadan girebilir; işsizlik veya izin gerekliliklerine uymama nedeniyle düzenli göçmenlik statülerini kaybedebilirler. Sığınma talepleri reddedilebilir, vize başvuruları veya izinleri bürokratik olarak zamanında işleme alınmadığı için kendilerini düzensiz bir durumda bulabilirler. Bu ve benzeri nedenlerle düzensiz emek göçü bölgeler arasında değişiklik göstermekte ve bazı ülkelerde düzensiz göçmen işçi nüfusu diğerlerine göre daha fazla olmaktadır (ILO, 2022: iv).

Düzensiz göçmenlerin çoğu temel sosyal korumaya ve işçi haklarına erişimden yoksundur ve sıklıkla sömürücü işgücü uygulamalarının kurbanı olmaktadır (Chappell vd., 2011: 2). Esasen sosyal koruma tabanları, yoksulluğu, kırılganlığı ve sosyal dışlanmayı önlemeyi veya hafifletmeyi amaçlayan korumayı güvence altına alan, ulusal olarak tanımlanmış temel sosyal güvenlik garantileri kümesidir. Bu garantiler, en azından, yaşam döngüsü boyunca, ihtiyacı olan herkesin temel sağlık hizmetlerine ve temel gelir güvenliğine erişimini sağlamalıdır (ILO, 2024). Bu kapsamda sosyal güvenlik özellikle yaşlılık, işsizlik, hastalık, malullük, iş kazası, annelik veya geçimini sağlayan kişinin kaybı durumlarında, sağlık hizmetlerine erişimi sağlamak ve gelir güvenliğini garanti altına almak için bir toplumun bireylere ve hane halkına sağladığı korumadır (ILO, 2001: 1).

Sosyal güvenlik, ILO'nun Philadelphia Bildirgesi (1944) ve Gelir Güvenliği Tavsiye Kararı, (1944, No. 67) ile temel bir insan hakkı olarak tesis edilmiştir. Bu hak, 1948 tarihli İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi ve 1966 tarihli Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşmesi'nde de desteklenmektedir (ILO, 2001: 2). Dolayısıyla sosyal güvenlik hakkının geliştirilmesi, kurulduğu 1919 yılından bu yana ILO'nun görev alanının önemli bir parçası olmuştur. O tarihten bu yana ILO, bu alandaki otorite olarak kabul edilmektedir. Bu amaçla ILO Anayasası'nın Giriş bölümünde, Örgütün görevinin, diğerlerinin yanı sıra, çalışma koşullarını iyileştirmek olduğu belirtilmektedir (ILO, 19 Mayıs 2021: 4). Bu görevi yerine getirmek için ILO, göçmen işçiler de dahil olmak üzere tüm çalışanların sosyal güvenlik haklarını güvence altına almayı amaçlayan, eşit muamele ve ayrımcılık yapmama temel ilkesine dayanan kapsamlı bir standartlar bütünü geliştirmektedir (ILO, 16 Şubat 2022: 3).

2. DÜZENSİZ GÖÇMEN İŞÇİ KAVRAMI

Göçmenler gidecekleri yere ulaşır işgücü piyasasına girdikten sonra sadece gittikleri ülkelerin toplumlarına ve ekonomilerine katkıda bulunmakla kalmıyor, aynı zamanda geride kalanlara da destek oluyorlar. Aslında göçmen işçi dövizleri genellikle göç ve kalkınma arasındaki en doğrudan ve en iyi bilinen bağlantıdır (IOM, 2024: 4). Bu nedenle uluslararası göç, neredeyse tüm ülkeleri etkileyen küresel ekonominin ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir (ILO, 2022: iv). Genel olarak, uluslararası göçmenlerin tahmini sayısı son elli yılda artmıştır. 2020'de doğdukları ülke dışında bir ülkede yaşayan 281 milyon insanın sayısı 1990'dakinden 128 milyon daha fazlaydı ve 1970'teki sayının üç katından fazlaydı (IOM, 2023).

Öte yandan “Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal İşler Dairesi (United Nations Department of Economic and Social Affairs-(UNDESA))”, 2019 yılında dünya çapındaki uluslararası göçmen sayısının 272 milyon olduğunu ve bunların 245 milyonunun çalışma çağındaki (15 yaş ve üzeri) nüfus olduğunu belirtmiştir. Aynı yıl uluslararası göçmen işçilerin sayısı 169 milyona ulaşmıştır (ILO, 2021: 11). Uluslararası göçmen işçiler küresel işgücünün yaklaşık %5'ini oluşturmakta ve dünya ekonomisinin ayrılmaz bir parçası haline gelmektedir (ILO, 30 Haziran 2021: 5). 2019'da 169 milyon olan göçmen işçi sayısı, 2017'deki 164 milyon göçmen işçi sayısına kıyasla 5 milyon göçmen işçi (%3,0) ve 2013 yılındaki 150 milyon göçmen işçi sayısına kıyasla 19 milyon (%12,7) artış göstermiştir. Uluslararası göçmen işçiler, belirli bir referans döneminde, normal ikamet ettikleri ülkenin işgücünde istihdamda veya işsizlikte bulunan, çalışma çağındaki göçmenler olarak tanımlanmaktadır (ILO, 2021: 11).

Tüm Göçmen İşçilerin ve Aile Üyelerinin Haklarının Korunmasına İlişkin Uluslararası Sözleşme (International Convention on the Protection of the Rights of All Migrant Workers and Members of Their Families (ICRMW))'nin 5. maddesine göre göçmen işçiler ve aile üyeleri ile düzensiz göçmen işçiler ve aile üyeleri tanımlanmıştır. Bu sözleşmenin amaçları doğrultusunda, göçmen işçiler ve aile üyeleri, “*çalışılan devletin kanunları ve bu devletin taraf olduğu uluslararası anlaşmalar uyarınca istihdam devletine girme, kalma ve ücretli bir faaliyette bulunmasına izin verilen kişilerdir*”. Buna karşılık düzensiz göçmen işçiler ve aile üyeleri “*çalışılan devletin kanunları ve bu devletin taraf olduğu uluslararası anlaşmalar uyarınca istihdam devletine girme, kalma ve ücretli bir faaliyette bulunmasına izin verilmeyen kişiler*” olarak tanımlanmaktadır (United Nations, 18 Aralık 1990).

Konuyla ilgili olarak “*Tüm Göçmen İşçilerin Haklarının Korunması Komitesi (Committee on the Protection of the Rights of All Migrant Workers)*” düzensiz durumdaki göçmen işçileri tanımlamak için yasadışı teriminin kullanımının uygun olmadığını bunun yerine düzensiz durumda veya belgesiz teriminin kullanımının doğru bir terminoloji olduğunu belirtmektedir. Zira Komiteye göre yasadışı terimi onları suçla ilişkilendirerek damgalama eğiliminde olduğundan bundan kaçınılması gerekmektedir. Nitekim göçmen işçilerin durumu ya istihdam devletine yetkisiz bir şekilde girdikleri ve bu nedenle o devlette kalma, ikamet etme veya çalışma yetkisine sahip olmadıkları için ya da süreyi aştıkları veya izin verilen kalış koşullarını başka bir şekilde ihlal ettikleri için düzensiz olabilir (CMW, 28 Ağustos 2013).

Esasen düzensiz göçmen işçinin evrensel olarak kabul edilmiş bir tanımı bulunmamakla birlikte uluslararası insan hakları hukuku, belgesiz veya düzensiz durumdaki göçmen işçiyi, hedef ülkeye girme, kalma veya çalışma izni olmayan kişi olarak tanımlamaktadır. Düzensiz göçün istatistiksel bir resmini sunmak oldukça zordur ancak ihtiyatlı bir tahmin yaklaşık 58 milyon göçmenin düzensiz durumda olduğuna işaret etmektedir. ILO bu olguyu çalışma dünyası perspektifinden ele almaktadır. Bu nedenle adil işe alıma ilişkin uluslararası çalışma standartları, ilkeler ve yönergeler ile eşit muamele ve ayrımcılık yapmamaya ilişkin evrensel değerler ILO'nun yaklaşımının merkezinde yer almaktadır (ILO, 2022: iv).

3. DÜZENSİZ GÖÇMEN İŞÇİLERİN SOSYAL KORUMA EKSİKLİĞİ

Düzensiz göç genellikle iş, aile birleşimi için göç etmek için kullanılan yasal kanalların sınırlı olması veya diğer seçeneklerle ilgili yetersiz bilginin bir sonucudur. Düzenli emek göçü gibi düzensiz emek göçü de “itici” ve “çekici” faktörler dahil ekonomi ile politika arasındaki gerilimden kaynaklanan, hedef ve menşe ülkelerdeki emek talebi ile arz arasındaki asimetrilere kaynaklanmaktadır (IOM, 12 Ekim 2017: 2-3). Güvenli ve düzenli yol seçenekleri olmadığında, bazı insanlar sağlık veya hayatta kalma nedenleriyle ülkeyi terk etmek zorunda kalabilir. İklim değişikliğinin ve çevresel bozulmanın olumsuz etkileri; sağlık hizmetleri ve insana yakışır iş; toprak, su ve gıda dahil olmak üzere ekonomik ve sosyal haklara eşit olmayan erişim; fırsat eşitsizliğinin yanı sıra toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve toplumsal cinsiyete dayalı şiddet insanların düzensiz göç kanallarından geçmesi için zorlayıcı nedenler olabilir (ILO, 2022: iv).

Öte yandan göç kontrolünün başarısız olmasının ilk ve en sık dile getirilen nedeni, özellikle neo-liberal dönemde işgücü piyasalarının işleyişidir. Ekonomik kuralılaşdırma, geçici istihdamın genişletilmesini desteklemektedir. Gündelikleştirme çoğu zaman istihdam ilişkilerinin enformelleşmesine yol açmakta ve enformel işe alım, resmi işgücü piyasalarında çalışmak için yasal izne sahip olmayan göçmenleri kolaylıkla kapsayabilmektedir (Ambrosini ve Hajer, 202: 18). Bu durum, bazı ülkelerde düzensiz göçmen işçilerin çalışma ve sosyal güvenlik mevzuatı kapsamı dışında kalmasına ve dolayısıyla sağlık hizmetleri de dahil olmak üzere sosyal güvenliği erişememesine neden olmaktadır (ILO, ISSA ve ITC, 2021: 160).

Oysaki sosyal güvenlik hakkı, kendilerini insan haklarından tam olarak yararlanma kapasitesinden yoksun bırakan koşullarla karşı karşıya kalan herkesin insanlık onurunun korunması açısından merkezi bir öneme sahiptir (United Nations, 2024). Uluslararası hukuki açıdan bakıldığında, sosyal güvenlik hakkının tanınması, sosyal güvenliği her insanın hakkı

olan temel bir sosyal hak olarak tesis eden evrensel olarak müzakere edilmiş ve kabul edilmiş belgeler aracılığıyla geliştirilmiştir (ILO, 19 Mayıs 2021: 2). Ancak ILO Sosyal Güvenlik Sözleşmelerinin çoğu, vatandaşlar ve vatandaş olmayanlar arasında eşit muamele ilkesini oluştursa da aşağıdaki Tablo 1'de belirtildiği gibi uygulama kapsamı her zaman düzensiz durumdaki göçmen işçileri kapsamamaktadır (ILO, ISSA ve ITC, 2021: 161).

Çizelge 1: Belirli Göçmen İşçi Gruplarına İlişkin ILO Sözleşmeleri ve Tavsiye Kararları

	Göçmen Ev İşçileri	Göçmen Mevsimlik Tarım İşçileri	Düzensiz Göçmenler	Mülteciler
C102-1952 Tarihli Sosyal Güvenlik (Asgari Standartlar) Sözleşmesi	X	X		X
C118-1962 Tarihli Muamele Eşitliği (Sosyal Güvenlik) Sözleşmesi	X	X		X
R202-2012 Tarihli Sosyal Koruma Tabanları Tavsiye Kararı	X	X	X (Çocuklar)	X
C157-1982 Tarihli Sosyal Güvenlik Haklarının Sürdürülmesi Sözleşmesi	X	X		X
C97-1949 Tarihli İstihdam Amaçlı Göç Sözleşmesi (Revize Edilmiş)	X	X		X
R086-1949 Tarihli İstihdam Amaçlı Göç Tavsiye Kararı (Revize Edilmiş)	X	X		X
C143-1975 Tarihli Göçmen İşçiler (Ek Hükümler) Sözleşmesi	X	X	X	X
C181-1997 Tarihli Özel İstihdam Büroları Sözleşmesi	X	X	X	
R151-1975 Tarihli Göçmen İşçiler Tavsiye Kararı	X	X	X	X
C189-2011 Tarihli Ev İşçileri Sözleşmesi	X		X	
R204-2015 Tarihli Kayıt Dışı Ekonomiden Kayıtlı Ekonomiye Geçiş Tavsiye Kararı	X	X	X	X
C184-2001 Tarihli Tarımda Güvenlik ve Sağlık Sözleşmesi		X	X	
C168-1988 Tarihli İstihdamın Teşviki ve İşsizliğe Karşı Korunma Sözleşmesi	X	X		

Kaynak: ILO, ISSA ve ITC. (2021). *Extending Social Protection to Migrant Workers, Refugees and Their Families: A Guide for Policymakers and Practitioners*. Geneva: International Labour Office, s.162.

Düzensiz işçiler de dahil olmak üzere göçmen işçilere yönelik iş korumasının olmayışı, genel olarak tüm işçilere yönelik korumayı zayıflatmaktadır. ILO'nun Uluslararası Çalışma Konferansı tarafından yıllar içinde kabul edilen birçok uluslararası çalışma standardı, göçmen işçilerin onurunun ve haklarının korunması açısından önemlidir. Prensip olarak, aksi belirtilmedikçe tüm uluslararası çalışma standartları göçmen işçiler için geçerlidir (ILO, Haziran 2015). Buna rağmen düzensiz göçmenlerin sosyal güvenlik hakkını tanıma

konusundaki isteksizlik, düzensiz durumda olanlar da dahil olmak üzere göçmenlerin, bulundukları devletlerin ekonomisine ve sosyal güvenlik programlarına yaptıkları katkıların dikkate alınmamasından kaynaklanabilir. Oysaki doğrudan katılmayanlar bile sıklıkla dolaylı vergiler ödeyerek sosyal koruma planlarının ve programlarının finansmanına katkıda bulunmaktadır. Bazı işverenler, sosyal güvenlik katkılarından kaçınarak ve daha düşük ücretler ödeyerek, personel maliyetlerini düşürmek için düzensiz göçmen işçileri istismar edebilmektedir (United Nations, 2014: 99).

4. DÜZENSİZ GÖÇMEN İŞÇİLERİN SOSYAL KORUNMASINA YÖNELİK POLİTİKALAR

Günümüzde hükümetler, uluslararası standartlardan ve rehberlikten yararlanarak göçmen işçilerin haklarını korumak ve düzensiz emek göçünü ele almak için politikalar geliştirmeye çalışmaktadır. Bu bağlamda düzensiz emek göçüne karşı ele alınabilecek politikaları şu şekilde sıralamak mümkündür:

- Düzensiz işgücü göçü ve buna bağlı kötü koşullar hakkında veri toplama ve bilgi alışverişini iyileştirmeye yönelik uygulamaların, sosyal ortaklarla iş birliği de dahil olmak üzere hızlandırılması gerekmektedir. Bu tür uygulamalar, sektörlerle, topluluklara, ulusal ve göçmen işçilere sosyo-ekonomik faydalar sağlamak amacıyla kabul politikalarının işgücü piyasası ihtiyaçları ve göç akışlarıyla daha iyi uyumlaştırılması potansiyelini göstermektedir. Ayrıca düzensiz durumlarda göçmen işçilere ilişkin önyargıların ve kalıplaşmış algıların ortadan kaldırılmasına da yardımcı olurlar (ILO, 2022: iv).
- Düzensiz göçmen işçilere yönelik sosyal koruma sağlamak amacıyla alınacak çeşitli önlemler arasında bir diğeri de hedef ülkeler, idari prosedürlerin basitleştirilmesi ve yasal boşlukların azaltılmasından, yaygın düzenleme kampanyalara kadar çeşitli önlemler yoluyla bu göçmen işçilerin düzenli hale getirilmesini kolaylaştırabilir. Bu kapsamda ülkeler, kapsayıcı politikalar, yasalar ve programlar geliştirerek sosyal korumayı düzensiz durumdaki göçmen işçilere tek taraflı olarak genişletebilir (ILO, ISSA ve ITC, 2021: 165).
- Düzensiz durumlardaki göçmen işçilere doğru bilgi ve yardım sağlanmasına yönelik adımlar atılmalıdır. Devletler, sosyal ortaklar ve sivil toplum kuruluşları, bu göçmen işçilere hayatta kalmalarını sağlayacak bilgi, hukuki ve diğer yardım ve korumayı içeren geniş önlem ve programlar geliştirmelidir. Uygulamalar, yola çıkmadan önce ve varışta yasal ve düzenleyici araçları, kurumsal ortaklıkları ve doğrudan hizmetleri içermelidir. Göçmen işçilerin hedef ülkelerde örgütlenmesi, mevcut sendikalar arasında sınır ötesi koordinasyon da dahil olmak üzere, kolektif destek mekanizmalarını beraberinde getirmesi açısından önemlidir (ILO, 2022: iv).
- İşgücü göçü ve hareketliliğine ilişkin yeni ulusal, ikili ve çok taraflı anlaşmalar kabul edilmeli veya mevcut anlaşmalara yeniden yön verilmelidir (IOM, 12 Ekim 2017: 13). İkili ve çok taraflı sosyal güvenlik anlaşmalarının akdedilmesi ve uygulanması veya ikili iş anlaşmalarına sosyal güvenlik hükümlerinin dahil edilmesi, göçmen işçilerin yasallaşmasını ve kayıt altına alınmasını kolaylaştırabilir. Aslında bu anlaşmaların varlığı bile işçileri sosyal korumadan yararlanmak için düzenli kanallardan göç etmeye ve kayıtlı ekonomide çalışmaya teşvik edebilir (ILO, ISSA ve ITC, 2021: 167).

- İşe alımla ilgili ulusal yasa, yönetmelik ve politikalar, uluslararası insan hakları, çalışma standartları ve ILO'nun adil ve etik işe alıma ilişkin genel ilkeleriyle uyumlu hale getirilmelidir (IOM, 12 Ekim 2017: 14). Nitekim uluslararası kabul görmüş insan hakları ve ILO'nun adil işe alım konusundaki rehberliği doğrultusunda adil işe alımın sağlanmasına yönelik devletler içinde ve arasında yapılan uygulamalar da düzensiz göç yollarının önlenmesine yardımcı olabilir. Bu eylem aynı zamanda adil işe alımın düzenlenmesi, kovuşturma yapılması ve zorla çalıştırma ve insan ticareti gibi sömürücü ve istismarcı uygulamaların ortadan kaldırılması ve izinsiz istihdam nedeniyle işverenlere yaptırım uygulanması için ulusal, ikili ve sınır ötesi mekanizmaların oluşturulmasını da içermektedir. İşçi ve işveren örgütleri, haksız işe alım ve bunun zorla çalıştırma ve insan ticaretiyle olan bağlantılarıyla mücadelede kilit aktörlerdir (ILO, 2022: iv).
- Menşe ve hedef ülkeleri arasındaki diyalog ve iş birliği, işgücü göçü ve istihdamının düzenlenmesini kolaylaştırarak göçmen işçilerin korunmasının iyileştirilmesine yardımcı olabilir (ILO, ISSA ve ITC, 2021: 167). Zira sosyal ortaklar, istihdam amaçlı düzensiz göçün önlenmesine ilişkin tedbirler ve buna bağlı suiistimal edici koşullara yönelik çözümler konusunda, devletler içinde ve dışında hükümetlerle istişare ve gönüllü koordinasyonda önemli bir rol oynamaktadır. Politika tutarlılığı ve insan haklarına saygılı bir hükümet yaklaşımı, ulusal düzeyde düzensiz emek göçünün hak temelli yönetimi açısından kritik öneme sahiptir. Bu durum aynı zamanda uluslararası, bölgesel ve ikili düzeyde ilgili iş birliğinin etkinliği için de vazgeçilmez bir temeldir (ILO, 2022: iv).
- Menşe ülkeler, göçmen işçilerin işverenlerinin onlara bir sözleşme ve sosyal koruma da dahil olmak üzere insana yakışır çalışma koşulları sağlamasını sağlamak için işe alım kurumlarının kontrol ve izlemesini güçlendirebilir. Pek çok ülkede, izleme ve soruşturma mekanizmalarının olmayışı, çıkarıcı araçlar ve dolandırıcı kurumlar gibi faktörler, göçmen işçileri diğer şeylerin yanı sıra, onları usulsüzlüğe, borçluluğa, zorla çalıştırmaya ve insan ticaretine iten işlerle karşı karşıya bırakabilir. Bu özellikle göçmen ev işçileri için geçerlidir (ILO, ISSA ve ITC, 2021: 168). Bunun yanı sıra göçmen işçilerin işlerini kaybetmeleri halinde düzensiz statüye düşmelerini engellemeyi ve onlara iş değiştirme esnekliği sağlamayı amaçlayan tedbirler, düzensiz emek göçünün önlenmesi açısından büyük önem taşımaktadır (ILO, 2022: iv).

Özetle, menşe ve varış ülkelerinin öncelikli kaygısı, göçmen işçilerin refahı, makul ücretlerin ve temel korumaların sağlanması olmalıdır. Emek göçü politikaları, sömürücü uygulamaları önlemeye ve göçmenler için özgürlüğü, eşitliği, güvenliğini ve insana yakışır ve üretken çalışmayı teşvik etmeye yönelik tedbirleri içermelidir. Bu tür politikalar, farklı kategorilerdeki kadın ve erkeklerin göç deneyimlerindeki benzerlikleri ve farklılıkları tanımalı ve her türlü ayrımcılığı ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğini ortadan kaldırmanın yanı sıra diğer kırılganlıklar, ihlaller ve bunların sonuçlarıyla mücadele etmeyi amaçlamalıdır (Council of Europe, 2024: 125).

5. SONUÇ

Göçmen işçilerin yaptığı işler sadece kendilerine, ailelerine ve geldikleri ülkelere değil, aynı zamanda gidecekleri ülkeye de fayda sağlıyor. Dolayısıyla ekonomik göç hem menşe hem de hedef ülkesinin ekonomik ve sosyal kalkınmasına katkıda bulunmaktadır. Ancak göç

politikaları kanıta dayalı olmadığında, planlı hareket edilmediğinde ve istihdam politikalarıyla yeterince ilişkilendirilmediğinde emek göçünün beklenen kazanımları azalabilmektedir. Emek göçünün potansiyelinin kalkınma kazanımlarına yönelik kullanılabilmesi, göç sürecinin adil ve iyi yönetilmesine, bilgiye dayalı, güncel ve sağlam verilere dayanan etkin politikaların oluşturulmasına bağlıdır. Aksi takdirde birçok ülkede düzensiz göçmenler sürekli olarak gözaltına alınma, gözaltına alınmalarına itiraz edecek mekanizmalara başvurmama veya sınır dışı edilme korkusuyla yaşamakta, hatta sırf idari statüleri nedeniyle cezai kovuşturmayla bile maruz kalabilmektedirler.

Düzensiz göçmen işçiler çoğu zaman sosyal güvenceden yoksun, tehlikeli çalışma koşullarında, düşük ücretle, kayıt dışı ekonomide ve emek yoğun sektörlerde çalışmakta, yoksul ve sağlıksız barınma koşullarında yaşamlarını sürdürmektedirler. Toplumun bir üyesi olarak herkesin sosyal güvenlik hakkına sahip olması gerektiği göz önünde bulundurularak, düzensiz durumdaki göçmen işçilerin herhangi bir tepki korkusu olmadan temel sosyal korumaya erişimlerini sağlayacak ulusal önlemler alınmalı veya geliştirilmelidir. Sosyal korumanın göçmen işçilere ve ailelerine yaygınlaştırılmasına yönelik kapsayıcı politikalar, programlar, mekanizmalar ve yasalar geliştirilip uygulanırken, işçiler ve işverenler, hükümet ve sendikaların dahil olduğu sosyal diyaloga dayalı bütünsel ve katılımcı bir yaklaşım izlenmesi ve sınır ötesi iş birliğinin genişletilmesi, düzensiz göçmen işçilerin sorunlarının hafifletilmesinde önemli adımlar olabilir.

KAYNAKÇA

Ambrosini, M. ve Hajer. M. H. J. (2023). *Irregular Migration*. Switzerland: Springe.

Chappell, L., Glennie, A., Latorre, M. ve Mulley, S. (2011). Background Paper for the ETUC: The Impacts of Irregular Migration. https://migration.etuc.org/en/docs_en/6%20The%20impacts%20of%20irregular%20migration.pdf

CMW. (28 Ağustos 2013). General Comment No. 2 on the Rights of Migrant Workers in an Irregular Situation and Members of their Families. <https://www.ohchr.org/en/documents/general-comments-and-recommendations/general-comment-no-2-rights-migrant-workers>

Council of Europe. (2024). An Integrated Policy Agenda. https://www.coe.int/t/dg3/migration/archives/Ministerial_Conferences/8th%20conference//M MG8%20-%20thematic%20report_Chapter_IV_en.pdf

ILO. (2024). Social Protection Floor. <https://www.ilo.org/secsoc/areas-of-work/policy-development-and-applied-research/social-protection-floor/lang-en/index.htm#:~:text=The%20floor%20is%20based%20on,guarantees%20and%20services%20for%20the>

ILO. (16 Şubat 2022). Securing Social Protection for Migrant Workers and Their Families: Challenges and Options for Building a Better Future. https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_norm/---relconf/documents/meetingdocument/wcms_837401.pdf

ILO. (2022). *Protecting the Rights of Migrant Workers in Irregular Situations and Addressing Irregular Labour Migration: A Compendium*. Geneva: International Labour Office.

ILO. (30 Haziran 2021). *ILO Global Estimates on International Migrant Workers Results and Methodology*. Third edition. Geneva: International Labour Office.

ILO. (19 Mayıs 2021). *Building Social Protection Systems: International Standards and Human Rights Instruments*. Geneva: International Labour Office.

ILO. (2021). *Global Estimates on International Migrant Workers: Results and Methodology*. Third edition. Geneva: International Labour Office.

ILO, ISSA ve ITC. (2021). *Extending Social Protection to Migrant Workers, Refugees and Their Families: A Guide for Policymakers and Practitioners*. Geneva: International Labour Office.

ILO. (Haziran 2015). Labour Migration Highlights No. 7. https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_protect/---protrav/---migrant/documents/publication/wcms_384864.pdf

ILO (2001). Social Security https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/documents/publication/wcms_067588.pdf

IOM. (2024). Global Appeal 2024. Geneva: International Organization for Migration IOM. https://www.iom.int/sites/g/files/tmzbd1486/files/appeals/iom-global-appeal-2024_final.pdf

IOM. (2023). World Migration Report 2022. <https://worldmigrationreport.iom.int/wmr-2022-interactive/>

IOM. (12 Ekim 2017). Irregular Migration and Regular Pathways, Including Decent Work, Labour Mobility, Recognition of Skills and Qualifications and Other Relevant Measures. https://refugeesmigrants.un.org/sites/default/files/ts6_issues_brief_0.pdf

United Nations. (2024). About the Right to Social Security and Human Rights. <https://www.ohchr.org/en/social-security/about-right-social-security-and-human-rights>

United Nations. (2014). *The Economic, Social And Cultural Rights of Migrants in an Irregular Situation*. United Nations Publication Sales No. E.14.XIV.4 New York and Geneva: United Nations Publication.

United Nations. (18 Aralık 1990). International Convention on the Protection of the Rights of All Migrant Workers and Members of Their Families. Adopted by General Assembly resolution 45/158 of 18 December 1990. <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/international-convention-protection-rights-all-migrant-workers>

THE IMPACT OF MIGRANT WORKERS IN EVERYDAY LIFE IN THE UNITED ARAB EMIRATES (UAE)

(BİRLEŞİK ARAP EMİRLİKLERİ'NDE (BAE) GÖÇMEN İŞÇİLERİN GÜNLÜK HAYATTAKİ ETKİSİ)

Dr. Öğretim Üyesi, HAMDULLAH BAYCAR

Karadeniz Teknik Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
- 0000-0002-8720-9995

ÖZET

Birleşik Arap Emirlikleri (BAE), nüfusun yüzde 90'ını oluşturan 8 milyondan fazla göçmene ev sahipliği yapmaktadır. Toplam nüfustaki bu yüksek göçmen işçi sayısı ve oranı sayesinde, BAE'nin günlük yaşamı diğer kültürlerden büyük ölçüde etkilenmektedir. Bu kültürler arasında, Güney Asya ülkelerinden sayıca daha fazla göçmen olmasından dolayı Güney Asya kültürlerinin etkisi daha belirgindir. Bu çalışma, BAE'deki Hint ve Pakistan kültürlerinin günlük etkilerinden bazılarını incelemektedir. Özellikle, bu kültürlerin yemek kültürü üzerindeki etkileri incelenecektir. Bu çalışma karak çayı ve biryani olmak üzere iki örnek unsuru inceleyecektir. Görünürde önemsiz gibi görünen bu gıdalar, göçmenlerin hayatlarının nasıl ulusal sembollere dönüşebileceğini göstermektedir. Öyle ki karak çayı ve biryani BAE'de en önemli ulusal yiyecek ve içecekler arasına girmeyi başarmıştır. Bu çalışma, bu iki temel gıdanın nasıl ulusal semboller haline geldiğini inceleyecektir. İnceleme, devlete ait (veya sahipleri devlete yakın) medya kuruluşlarının verilerine dayanacaktır. BAE'nin bu gündelik yaşam gerçekliklerinde kapsayıcı bir kimlik ortaya koymaktan çekinmediğini savunuyor. Bu temel unsurların kabul edilmesi milliyetçilik literatüründe, “banal milliyetçilik” ve “geleneğin icadı” gibi literatüre katkı sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Göçmen işçiler, göç ve kültür, BAE göçmenleri, BAE'deki Güney Asyalılar

ABSTRACT

The United Arab Emirates (UAE) is home to more than 8 million migrants, making up 90 percent of the population. Thanks to this high number and rate of migrant workers in the total population, the UAE's everyday life is greatly influenced by other cultures. Among these cultures, the impact of South Asian cultures is more visible as they are present in more significant numbers. This study examines some of the everyday impacts of the Indian and Pakistani cultures in the UAE. Specifically, the culinary impacts of these cultures will be examined. Two significant cases, karak tea, and biryani, will be examined from the culinary side. These two seemingly insignificant staples show how the lives of migrants can turn into national symbols. In the UAE, karak tea and biryani are among the most critical national foods and beverages. This study will examine how these two staples have become national symbols.

The examination will be based on data from national news coverage, primarily state-owned channels or owners close to the state. It argues that the UAE does not hesitate to manifest an inclusive identity in those everyday life realities. Acknowledging these staples challenges nationalism studies, banal nationalism, and the invention of tradition.

Keywords: migrant workers, migration and culture, UAE migrants, South Asians in the UAE

1. GİRİŞ

Birleşik Arap Emirlikleri'nin (BAE) nüfusunun çoğunluğunu göçmenler oluşturmaktadır. İnşaat, bankacılık, turizm, petrol ve finans gibi sektörlerin başını çektiği BAE ekonomisi kuruluşu olan 1971'den bu yana çok hızlı ekonomik gelişim yaşamıştır (Daleure, 2017). Bu hızlı yükseliş ülkeye çok sayıda yabancı işçinin göç etmesine neden olmuştur.

Göçmenler, BAE'nin toplam nüfusunun yaklaşık %85-90'ını oluştururken, Emirlikli diye tanımlanan vatandaşlar nüfusun yalnızca %10-15'ini oluşturmaktadır (Kanchana, 2023). Göçmenlerin çoğu özellikle Hindistan, Pakistan, Bangladeş ve Filipinler gibi Güney Asya ülkelerinden gelmektedir. Ayrıca Asya, Afrika ve Orta Doğu'nun diğer bölgelerinden önemli topluluklar da bulunmaktadır (Strabac et al., 2018).

Göçmenlerin önemli bir kısmı, inşaat, bakıcılık, turizm ve diğer hizmet sektörlerinde çalışan işçilerdir. Bu işçiler genellikle kafala (sponsorluk) adı verilen ve bir kişi veya kurumun kefaletiyle ülkeye gelmesini şart koşan sistem kapsamında işe alınırlar (Qadri, 2020).

Literatür BAE'deki göçmen işçiler söz konusu olunca daha çok kafala sistemini dile getirmekte ve bu sistemin getirdiği sömürü ve istismarı yaygın olarak konu alarak eleştirmektedir (Qadri, 2020). Kafala sistemi dışında diğer eleştiri işçilerin çoğunun düşük ücretler, kötü yaşam koşulları ve sınırlı işçi haklarıyla karşı karşıya kalmalarıdır. Son yıllarda, BAE göçmen işçilerin haklarını iyileştirmeyi amaçlayan bazı işgücü reformları uyguladı (Babar, 2017). Bunlara ücret koruma sistemleri ve işveren değiştirme kısıtlamalarının hafifletilmesi de dahildir.

BAE'deki göçmenler genellikle kendi topluluklarıyla yaşarlar ve sosyal yaşamları genellikle bu topluluklar etrafında şekillenir. Göçmen topluluklar ve Emirlikliler arasında sınırlı bir entegrasyon vardır.

Büyük bir göçmen nüfusunun varlığı, BAE'yi dil, din ve geleneklerin bir karışımı olan kültürel olarak çeşitli bir toplum haline getirmiştir. Yukarıda anlatılan işçi göçmenlerin istismar ve zor koşullarına rağmen ve toplulukların az entegrasyonuna rağmen, göçmen işçilerin BAE toplumu ve kültürü içinde önemli etkiler bırakmaktadır. O kadar ki bu etki BAE ulusal kimlik içinde yer alacak kadar bariz olan durumlar olmaktadır.

Bu çalışma bu ulusal kimlikte yer alma sürecini iki örnekle çalışacaktır. Bu örnekler karak çay adı verilen ve daha çok Hindistan ve Pakistanlıların ülkeye getirdiği içeceklerle yine hem bu ülkelerde hem de İran'ın sıklıkla yediği biryani yemeğini konu alacaktır. Bu yiyecek ve içecekler her ne kadar BAE kültürüne sonradan girdiği kabul edilse ve bunlar göçmenlerle geldiği kabul edilse de BAE'nin ulusal kültürünün bir parçası haline gelmiştir.

Bu çalışma bu iki örneği ulusal medyada aldıkları yere dayanarak iddia etmekte. Gerek geleneksel gerekse de sosyal medya da bu iki örnek o kadar yer alıyor ki bunlar Emirliklerin bir ulusal unsuruna dönmektedir.

2. Karak Çay ve Biryani'ye Genel Bakış ve BAE'deki Önemi

2.1. Karak Çay

Güney Asya kökenli olan karak çay baharatlı bir çaydır. Karak çayı genellikle koyu siyah çay, süt, şeker ve kaküle başta olmak üzere çeşitli baharat karışımından oluşur (Pallian, 2024). Bazı karak çay ustaları safran, zencefil veya tarçın karıştırarak karak çayı farklı bir şekilde sunmaktadır. Çay zengin ve aromatik olana kadar uzunca demlenir, ardından kreması, lezzetli bir içecek oluşturmak için baharatlar ve süt eklenerek biraz daha kaynatılır.

Karak çayı Güney Asya kökenli olsa da BAE'nin ayrılmaz bir kültürel parçası haline gelerek ulusal içeceklerinden biri halini almıştır. Hem vatandaşlar hem de yabancılar, bu içeceği Arap kahvesi ile beraber en çok içilen iki içecekten biri haline getirdirler.

Popülaritesi her geçen gün daha artarak BAE'nin tüm kesimlerince tüketilen çay BAE'nin kültürel manzarasının önemli bir parçası haline geldi. Karak çayı içmek BAE'de sosyal bir ritüel haline geldi. Nitekim insanlar iş molalarında, akşamları arkadaş ve aileleriyle vakit geçirirken veya ise giderken yolda durup çay içerler. Yol kenarındaki kafelerde veya çay tezgahlarında bir fincan içmek için toplanan insan grupları görmek yaygındır. Ayrıca BAE'nin bir ulusal ritüeline dönen diğer bir çay içme şekli arabadan inmeden küçük dükkânın önünde duran araçlara karak servis edilmesidir. Bu ritüel bile insanların kendi aralarında sık sık bahsettiği ve ulusal bir unsur kazandırdığı bir durum haline gelmiştir.

Karak çayı, mütevazı yol kenarı tezgahlarından lüks kafelere kadar BAE'de yaygın olarak bulunur. Birçok küçük dükkân ve sokak satıcısı, Karak çayı konusunda uzmanlaşmıştır ve onu küçük karton bardaklarda paket servis eder.

Son yıllarda, lüks kafeler ve restoranlar, bazen çikolata veya diğer tatlandırıcılar eklemek gibi dokunuşlarla Karak çayının gurme versiyonlarını sunmaya başladı. Bazı satıcılar klasik Karak çayının safranlı Karak, zencefilli Karak veya daha sıcak aylar için buzlu Karak çayı gibi çeşitlerini sunar. Karak çayının popülaritesi, Karak aromalı dondurmalar, kekler ve hatta çikolatalar gibi çeşitli füzyon tatlılarına ilham kaynağı olmuştur. Karak çayı karışımları bazen hediyelik eşya olarak satılır ve ziyaretçilerin BAE'nin tadına bakmalarını sağlar. Bu tür yenilikler karak çayının BAE kültürü içinde ne kadar derin yer aldığını göstermektedir.

Karak çayının popülarliğinin nedenlerinden biri de uygun fiyatlı olmasıdır. Bir fincan Karak çayı genellikle Covid-19 krizine kadar 1 dirhemdi ve bu da gelir seviyesinden bağımsız olarak herkesin erişebilmesini sağlar. 2020'den itibaren bu fiyat 1.5-2 dirhem civarına çıkmıştır (Belleza & Saseendran, 2019).

Karak çayı özellikle Dubai, Abu Dabi ve Şarika gibi büyük emirliklerde popülerdir. İnsanların arabalarında, açık havada oturma yerlerinde veya hatta sokaklarda yürürken bir fincan çay içtiğini görmek yaygın bir manzardır.

Zamanla, Karak çayı sadece bir içecek olmaktan çıktı; BAE'nin çeşitli kültürünün ve geleneklerin harmanlanmasının bir sembolüdür. Ülke içindeki farklı toplulukları birbirine bağlayan ortak bir deneyimi temsil eder.

Turistler için, yerel kültürü deneyimlemenin bir parçası olarak Karak çayını denemek sıklıkla önerilir. Bazı tur rehberleri, güzergahlarına popüler Karak çayı noktalarında duraklamalar ekler. Özellikle bu durum Karak'ın bir ulusal kimlik simgesine döndüğünü göstermektedir. Nitekim turizmin bir parçası haline gelmesi BAE'nin ayrılmaz bir parçası haline geldiği anlamına gelmektedir.

2.2. Biryani

Biryani, orijinde Güney Asya'dan gelen ancak son yüzyılda sınır aşan bir yiyecektir. Önemli bir Güney Asyalı nüfusun yaşadığı BAE'de, biryani hem vatandaşlar hem de göçmenler tarafından beğenilen yemek kültürünün ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir.

Biryani, basmati pirinci, et (tavuk, koyun eti, sığır eti veya balık gibi) ve baharat karışımıyla yapılan bir yemektir (*Biryani Dejaaj ~ Emirati Chicken Biryani*, 2021). En çok kullanılan baharatlar arasında safran, kimyon, kişniş, kakule, karanfil ve tarçın bulunur. Yemek genellikle yoğurt, kızarmış soğan, haşlanmış yumurta ve kuru üzüm gibi kuru maddeler içerir.

Pirinç ve et genellikle ayrı ayrı pişirilir, sonra bir araya getirilir ve daha sonra tekrar pişirilir, genellikle lezzetlerin birbirine karışmasını sağlamak için kapalı bir kaptaki bekletilir. BAE'de büyük bir Güney Asyalı topluluk olması nedeniyle biryani, ülkenin hemen her köşesinde bulunabilen temel bir yemek haline geldi. Aile toplantılarında, özel günlerde ve hatta yol kenarındaki tezgahlardan hızlı bir yemek olarak servis edilir.

BAE'de biryani, farklı topluluklarca hafif değişikliklerle yapılarak ulusal kimliğin unsuru olmakla beraber farklı versiyonlarla da hafif değişikliklerle yapılır. BAE'ye farklı yerlerden gelen biryani, geleneksel tariflerin diğer mutfaklardan gelen lezzetlerle harmanlandığı füzyon biryanilerin oluşmasına yol açmıştır. Örnekler arasında tereyağlı tavuk biryani, döner (şavarma) biryani veya hatta suşi biryani yer alır.

Biryani, turistleri BAE'nin mutfak tarihine götüren ve yemeğin yerel kültürdeki önemini sergileyen yemek turlarında sıklıkla yer alır. BAE'deki bazı mutfak okulları ve restoranlar, katılımcıların yemeği yapmayı öğrenebilecekleri ve kültürel önemini anlayabilecekleri biryani pişirme dersleri sunar. BAE'de Biryani ülkenin zengin çeşitliliğini ve geleneklerin harmanlanmasını yansıtan kültürel bir simgedir. Aslında bu durum biryani'nin ulusal kimlik sembollerinden biri olduğunu göstermektedir. Nitekim devletler turistlere sadece kendilerini hatırlatan ve kendilerinin simgesi olduğunu inanmak istedikleri ürünleri turizmin bir parçası haline getirmektedir. Ayrıca biryani yapma derslerinin varlığı da yine buna örnek gösterilir.

3. BULGULAR VE TARTISMA

Karak çayı, Arap/Emirlikler kahvesiyle birlikte BAE'de en çok tüketilen iki içecekten biridir. Hem kahve hem de karak çayı kültürün önemli parçaları olarak kabul edilir ve artık ulusal mutfağın bir parçasıdır. Arap kahvesi yerli, tarihi ve geleneksel olarak kabul edilirken karak Hindistan'dan ithal edilmiştir ancak artık Emirlik kültürünün bir sembolü ve tartışmasız bir unsurudur.

Karak'ın, 1960'larda başlayan Güney Asya'dan kitlesel göçle popüler hale geldiğine inanılıyor. 'Karak' kelimesi Hintçeden türemiştir ve 'güçlü' anlamına gelir. Karak, çay yaprakları, şeker, süt ve diğer baharatların (bunların arasında en popülerleri kakuledir) suda kaynatılmasıyla yapılır.

Ancak, sütün hazırlanması ve türüyle ilgili tartışmalar, buharlaştırılmış veya taze olması, içeceğin tüm ulus çapında popüler olduğunu göstermektedir. Taze ve konserve süt, BAE'deki günlük konuşmalarda 'Emirlik karak çayı' ve 'Güney Asya karak çayı' ifadeleri arasındaki temel farklardan biridir.

Kökeni ve içerikleri ne olursa olsun, karak artık BAE'de tipik bir Khaleeji (Körfez) içeceğidir. Yabancı kökenleri kabul edilmesine rağmen, BAE kültürü içeceği iddia ediyor. Bu iddia, devlete ait veya devlete yakın haber platformlarında ve turizm web sitelerinde açıkça görülmektedir. Örneğin, Gulf News içecek hakkında 'BAE: Dubai'nin Jumeirah caddesinde Karak çayı ve regag kültürü', 'Karama restoranı 24 ayar altın Karak çayı piyasaya sürdü', 'Dubai'deki en iyi 10 Karak mekanı', 'BAE sakinlerinin Karak çaylarını neden sevdiği', 'BAE'deki tatlı Karak çayımız hakkındaki acı gerçek', 'BAE'de 1 Dh Karak çayı nasıl yapılır', 'BAE İnsanları: Karak çayı plaj günlerine, kış böyle görünüyor' ve 'Chaiwala Projesi: Bir Emirati, bir Hintli ve Karak'a olan ortak bir aşk' gibi birçok makale yayınladı. Bu medya kapsamı, içeceğin içeriklerinden kültürdeki yerine kadar uzanmaktadır (Belleza & Saseendran, 2019, 2019; Evangeline & Varghese, 2021; Nandkeolyar, 2020; P & Cherian, 2019; Saseendran, 2020; Shah et al., 2020; Zaki, 2020).

Bu haber Gulf News (vatandaş olmayanların sorunlarını ele almasıyla bilinen bir platform) ile sınırlı değildir, aynı zamanda diğer Emirlik platformlarında da yer almaktadır. Abu Dabi'de faaliyet gösteren National News'in de içecek hakkında benzer yazıları var ve başlıklar arasında 'Uyanın ve karak koklayın: BAE'nin güzel fincana olan takıntısı', 'BAE'deki en sevdiğimiz sekiz karak mekanı', 'Uykulu Ras Al Khaimah sokağı bir kadeh karak ile yeniden canlanıyor', 'Mohammed Ismail'in karak tarifi', 'Karak House nostaljik Emirlik yemeklerini modern bir tarzla birleştiriyor', 'Abu Dabi ve Dubai'de karak çayı için en iyi yerler' ve çayın farklı yönleriyle ilgili daha birçok yazı yer alıyor (Al Dhaheri, 2015; Campbell, 2018c, 2018a, 2018b; *The National - Showing 238 Results for 'Karak'*, 2021).

Dünya çapında popüler bir yemek olan Biryani, BAE'deki birçok kişi tarafından ulusal yemek olarak kabul edilir. BAE'de yaşayan Amerikalı bir göçmen olan Andrew (Madigan, 2018), yemek inceleme makalesine 'Biryani Üzerinde Bağ Kurmak: BAE'nin (Uluslararası) Ulusal Yemeği' başlığını koymuştur. Biryani'yi ulusal bir yemek yapan şey, onun özgünlüğüne dair bir iddiadır; Güney Asya'dan ithal statüsünü kabul ederken, insanlar onu ulusal bir yemek olarak kabul edildiği ölçüde popüler bir yemek olarak kabul ederler. Örneğin, seçkin bir 'geleneksel' menüsü olan tanınmış bir Emirlik restoranı olan Al Fanar Restaurant'ta hem biryani hem de machboos (biryaniye benzer ancak otantik bir Emirlik yemeği olarak kabul edilen bir yiyecek) bulunur. Celia (Brock-Al-Ansari, 1994) da 'The Complete United Arab Emirates Cookbook' kitabına hem tavuk hem de etli biryani ekledi.

Biryani popüler ve hatta ulusal bir yemek olarak kabul edilmesine rağmen, asla otantik bir Emirlik yemeği olarak kabul edilmez; etrafındaki anlatı, karak çayı etrafında yayılan anlatıya benzer. Otantik olarak kabul edilmesede, biryani'nin Hindistan'dan (veya Güneydoğu Asya'dan) bir mutfak olarak popüler hale getirilmesi, BAE'nin çok kültürlü statüsünü sembolize ediyor. Ancak, biryani ile rekabet halinde olan BAE, her iki yemek arasındaki bağlantıya sıklıkla değinilse de, machboos adı verilen benzer bir pirinç yemeğini Emirati olarak tanıtıyor.

Day Out Dubai web sitesi, 'Machboos aslında, biryani'nin ulusal mutfak üzerindeki etkisini vurgulayarak, Hint biryani'sinin Emirati tarafından benimsenmesidir' diyor ('A Guide to Traditional Food of the UAE', n.d.). The Telegraph, Dubai Turizm Departmanı tarafından ödenen 'Dubai'nin Geleneksel Yemeklerini ve Lezzetlerini Keşfedin' başlıklı bir makale yayınladı ve machboos'un 'biryani tarzı bir pirinç ve et yemeği' olduğunu belirtti ('Discover the Traditional Flavours of Dubai', 2021).

4. GENEL DEĞERLENDİRME VE SONUÇLAR

Milliyetçilik Teorileri çoğunlukla yabancıları ve onların günlük yaşam üzerindeki etkilerini görmezden gelerek ulus inşası sürecini vatandaşlar üzerinde yoğunlaştırır. Nüfusun çoğunun yabancı olduğu bir ülke olan BAE de birçok kişi tarafından bu durum çok aykırı bir durum kabul edilerek milliyetçilik teorilerine ve literatürüne uygun olmayan ülke olarak kabul edilir. Birçok kişi BAE'yi istisnalaştırır ve göçmenleri BAE'nin günlük yaşamında var olmayan kişiler olarak görür. Bu çalışma bu durumu çok basit iki gıda örneği ile eleştirmektedir.

Bu çalışmada, yabancı sembollerin ulus İnşa Projesi'ne nasıl dahil edildiğini gösteriyoruz. Milliyetçilik'teki ulusal olmayan sembolere banal milliyetçiliği ve geleneğin icadı gibi milliyetçilik teorilerini uygulayarak milliyetçilik teorilerine katkı sağlamıştır.

KAYNAKÇA

- A Guide to Traditional Food of the UAE. (n.d.). *Emirati Cuisine*. Retrieved 29 November 2021, from <https://www.dayoutdubai.ae/blog/safari/traditional-food-of-uae/>
- Al Dhaheri, E. (2015, June 30). *Best places in Abu Dhabi and Dubai for karak chai*. The National. <https://www.thenationalnews.com/lifestyle/food/best-places-in-abu-dhabi-and-dubai-for-karak-chai-1.99512>
- Babar, Z. (2017). The "Humane Economy": Migrant Labour and Islam in Qatar and the uae. *Sociology of Islam*, 5(2–3), 200–223. <https://doi.org/10.1163/22131418-00503004>
- Belleza, I. E., & Saseendran, S. (2019, December 23). *How a Dh1 karak tea is made in the UAE*. <https://gulfnews.com/videos/news/how-a-dh1-karak-tea-is-made-in-the-uae-1.1577110237191>
- Biryani Dejaaj ~ Emirati Chicken Biriyani*. (2021, January 18). The Big Sweet Tooth. <https://www.thebigsweettooth.com/biryani-dejaaj-emirati-chicken-biriyani/>
- Brock-Al-Ansari, C. A. (1994). *The Complete United Arab Emirates Cookbook*. Emirates.
- Campbell, F. (2018a, June 21). *Eight of our favourite karak spots in the UAE*. The National. <https://www.thenationalnews.com/lifestyle/food/eight-of-our-favourite-karak-spots-in-the-uae-1.742725>
- Campbell, F. (2018b, June 21). *Mohammed Ismail's karak recipe*. The National. <https://www.thenationalnews.com/lifestyle/food/mohammed-ismail-s-karak-recipe-1.742716>
- Campbell, F. (2018c, June 21). *Wake up and smell the karak: The UAE's obsession with the beautiful cup*. The National. <https://www.thenationalnews.com/lifestyle/food/wake-up-and-smell-the-karak-the-uae-s-obsession-with-the-beautiful-cup-1.742739>

- Daleure, G. (2017). Economic Vision of the UAE. In G. Daleure (Ed.), *Emiratization in the UAE Labor Market: Opportunities and Challenges* (pp. 27–37). Springer.
https://doi.org/10.1007/978-981-10-2765-9_3
- Discover the traditional flavours of Dubai. (2021, April 29). *The Telegraph*.
<https://www.telegraph.co.uk/travel/explore-dubai/traditional-food/>
- Evangeline, E., & Varghese, J. (2021, May 24). UAE: The culture of karak chai and regag on Dubai's Jumeirah street. <https://gulfnews.com/food/uae-the-culture-of-karak-chai-and-regag-on-dubais-jumeirah-street-1.1615248802818>
- Kanchana, R. (2023). United Arab Emirates: Recent Developments in the Protection of the Rights of Migrant Workers and of Women. *Yearbook of Islamic and Middle Eastern Law Online*, 22(1), 354–361. <https://doi.org/10.1163/22112987-20230049>
- Madigan, A. (2018, September 5). Bonding Over Biryani: The (Inter-) National Dish of the UAE. *Curiosity Magazine*. <https://www.curiositymag.com/2018/09/05/biryani-history-uae/>
- Nandkeolyar, K. H. (2020, August 3). Why UAE residents love their karak chai. <https://gulfnews.com/uae/why-uae-residents-love-their-karak-chai-1.1583679766684>
- P, D. K., & Cherian, D. (2019, December 23). Humans of the UAE: Karak chai to beach days, this is what winter looks like. <https://gulfnews.com/photos/news/humans-of-the-uae-karak-chai-to-beach-days-this-is-what-winter-looks-like-1.1577086313417>
- Pallian, J. (2024, May 16). Karak Chai (Easy, Authentic Recipe). Foodess.
<https://foodess.com/karak-chai/>
- Qadri, M. (2020, July 7). The UAE's Kafala System: Harmless or Human Trafficking? - Dubai's Role in Facilitating Corruption and Global Illicit Financial Flows. Carnegie Endowment for International Peace. <https://carnegieendowment.org/2020/07/07/uae-s-kafala-system-harmless-or-human-trafficking-pub-82188>
- Saseendran, S. (2020, January 14). The bitter truth about your sweet karak tea in UAE. <https://gulfnews.com/uae/the-bitter-truth-about-your-sweet-karak-tea-in-uae-1.68663205>
- Shah, S., Zaki, Y., & Egbert, C. (2020, December 11). Karama restaurant launches a 24k gold Karak tea. <https://gulfnews.com/videos/news/karama-restaurant-launches-a-24k-gold-karak-tea-1.1605198889900>
- Strabac, Z., Valenta, M., & Awad, M. A. (2018). Temporary labour migration to United Arab Emirates: A complex story. *Migration and Development*, 7(3), 352–365.
<https://doi.org/10.1080/21632324.2017.1421603>
- The National—Showing 238 results for 'karak'. (2021, October 6). The National.
<https://www.thenationalnews.com/queryly-advanced-search/>
- Zaki, Y. (2020, June 25). 10 top Karak spots in Dubai. <https://gulfnews.com/going-out/10-top-karak-spots-in-dubai-1.1593084646228>

GÖÇ VE NÜFUS HAREKETLERİNİN ROMA TOPLUMUNA ETKİLERİ: EPİDEMİYOLOJİK SORUNLAR

Doktora, SAİT ÖZDEMİR ¹

¹ MERSİN ÜNİVERSİTESİ, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü,
- ORCID ID 0000-0001-7493-0495

ÖZET

Bir toplumun demografik yapısını genel olarak doğurganlık, hastalık-ölüm, savaş ve göç gibi dört temel unsur etkiler. Doğurganlık ve ölüm sıklıkla edebi ve arkeolojik olarak modellenirken, göç ve nüfus hareketleri daha çok ekonomik, siyasi ve hastalık koşullarına göre değişmektedir. Roma kayıtlarında göçmenlerle ilgili nüfus sayımı verileri ve köle sayıları yoktur. Kökenlere dair edebi ve epigrafik bilgiler, okuryazar ve seçkin kişileri açıklar. Ancak özellikle savaşların ardından bilinen bir endemik sıtma bölgesine getirilen ve sayıları yüzbinlere varan köleler, Roma toplumunun salgın hastalıklara karşı doğasını etkilemiştir. Çünkü Livius başta olmak üzere pek çok yazar yaklaşık MÖ 492-MS 270 yılları arasında 30’u aşan salgın hastalık hadisesinden söz eder. Patojenler, insanlar göç ettiğinde taşınır. Bu da daha önce hastalığa maruz kalmamış popülasyonlarda önemli seviyelerde ölüm oranlarına yol açar. İngiltere kökenli göçmenler *Plasmodium falciparum* adlı sıtma parazitiye genetik olarak dirençsizken, Afrika’nın sıtma bölgelerinden Roma’ya göç eden veya esir edilen insanlar daha dirençlidir. MS 79’da Vezüv’ün patlamasıyla, kül ve lavın çevresel etkileri nedeniyle *florosis* gibi rahatsızlıklar yaşayan insanlar, kuzeye Roma’ya göç etmiştir. MS 165-180 yılları arasında ortaya çıkan Antoninus Vebası’nda ise, Roma ordusu Yakın Doğu’daki seferlerden dönerken İtalya’ya çiçek hastalığı da getirmiştir. Öte yandan, çevresel ve kültürel faktörler, göçmenlerin veya yerel nüfusun hastalıklara dirençli olup olmadığını etkilemektedir. İskelet kalıntılarının paleopatolojik analizi yoluyla da geçmişteki hastalıklara ilişkin mevcut bilgileri arttıkça bu etkiler daha iyi anlaşılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Roma, Toplum, Göç, Epidemiyoloji, Ölüm

EFFECTS OF MIGRATION AND POPULATION MOVEMENTS ON ROMAN SOCIETY: EPIDEMIOLOGICAL ISSUES

The demographic structure of a society is generally influenced by four main factors: fertility, disease and death, war, and migration. While fertility and death are often modeled through literary and archaeological means, migration and population movements are more influenced by economic, political, and health conditions. Roman records do not contain census data or the number of slaves concerning migrants. Literary and epigraphic information regarding origins explain the literate and elite individuals. However, especially after wars, slaves brought to known endemic malaria regions, numbering in the hundreds of thousands, affected the nature of Roman society against epidemic diseases. This is because many writers, primarily Livy, mention more than 30 epidemic incidents between approximately 492 BCE and 270 CE. Pathogens are carried when people migrate, leading to significant death rates in populations not previously exposed to the disease. Migrants of English origin were genetically resistant to the malaria parasite *Plasmodium falciparum*, while individuals who migrated or were enslaved from malaria regions of Africa to Rome were more resistant. In 79 CE, the eruption of Vesuvius caused people experiencing ailments like fluorosis due to environmental effects of ash and lava to migrate north to Rome. During the Antonine Plague that emerged between 165-180 CE, the Roman army brought smallpox to Italy upon returning from campaigns in the Near East. Moreover, environmental and cultural factors affect whether migrants or the local population are susceptible to diseases. As the paleopathological analysis of skeletal remains increases current knowledge of past diseases, these effects are better understood.

Keywords: Rome, Society, Migration, Epidemiology, Death

ULUSLARARASI GÜVENLİK BAĞLAMINDA GÜVENLİKLEŞTİRME AÇISINDAN GÖÇ OLGUSU: ALMANYA NİTELİKLİ İŞGÜCÜ GÖÇ YASASI (2023-2024) ÖRNEĞİ

Dr. Bedri ŞAHİN

Bağımsız Akademisyen, 0000-0002-6923-760X

ÖZET

Uluslararası İlişkiler anabilim dalının alt kürsülerinden olan Uluslararası Güvenlik alanı oluşumdan günümüze kadar büyük değişim/dönüşüm geçirmiştir. İlk ortaya çıkışında salt askeri alanlara/konulara odaklanan bu alt kürsü, süreç içerisinde birçok değişik durum/farklı gerçek ile karşılaşmış, bunların hepsinden etkilenecek yapısını yenilemiştir. Uluslararası sistemdeki bu hareketli durum, Uluslararası Güvenlik alanının statik/durağan olmadığının delilidir. İnsan hayatındaki temel içgüdü olan güvenlik ihtiyacı, uluslararası sistemin temel başat aktörü devletlerin de varlıklarını koruyabilmek/sürdürebilmek, diğer bir deyişle bekası için önemli bir konudur. Tarihi süreç hızlı bir şekilde devam ediyor, bu süreçte hiçbir öge/unsur olduğu gibi yerinde durmuyor. Bu bağlamda devletlerin güvenliğine olumsuz yönde tesir eden/edebilecek yeni tehdit unsurları meydana gelmektedir. Bu yeni tehditler karşısında proaktif davranan devletler, tehditleri farkedemeyip zamanla zayıflayan hatta yıkılma aşamasına gelen devletlere göre, varlıklarını korurlar. Makalede sırasıyla önce olma/gerçekleşme seviyesine göre sonuçlarının çok yıkıcı olması açısından, Uluslararası Güvenliğe tehdit aracı olarak göç konusu incelenmiştir. Göç konusu ile Almanya’da Kasım 2023, Mart 2024 ve Haziran 2024 tarihlerinde üç aşamada yürürlüğe girmiş olan yeni “Nitelikli İş Gücü Göçünü Geliştirme Yasası (Nitelikli İşgücü Göç Yasası)” arasında bağlantı kurulmuştur. Geçmişte olmuş göçün ayrıca bu yeni göç yasasının ülke içinde göçmen karşıtı “Almanya İçin Alternatif Partisi (AfD)” ile göç ve İslam karşıtı “Batı’nın İslamlaşmasına Karşı Vatansever Avrupalılar (PEGIDA)” Hareketi’nin gücünü artırarak, Almanya’nın yerel meclislerinde ve federal meclisinde çok etkin konuma yükselmesinin, yani ırkçı/faşist/nazi/nasyonalistlerin (Almanya’ya özgü aşırı sağcılar/aşırı uçtaki sağcı radikaller) yeniden yönetimi ele geçirme tehlikesinin, önce ülke içinde ve hızlı bir şekilde de ülke dışına yani uluslararası güvenliğe olan olumsuz etkileri incelenmiştir. Sonuç olarak, göç olayına güvenlikleştirme penceresinden bakılıp, örnek olarakda Almanya’daki son çıkan/onaylanan yeni göç yasasının uluslararası sisteme uzanan olumsuz etkileri analiz edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Uluslararası Sistem, Proaktif Davranan Devletler, Nitelikli İş Gücü Göçünü Geliştirme Yasası (Nitelikli İşgücü Göç Yasası), Almanya İçin Alternatif Partisi (AfD), Batı’nın İslamlaşmasına Karşı Vatansever Avrupalılar (PEGIDA), Güvenlikleştirme.

THE PHENOMENON OF MIGRATION IN TERMS OF SECURITIZATION IN THE CONTEXT OF INTERNATIONAL SECURITY: THE CASE OF GERMANY'S SKILLED LABOR MIGRATION LAW (2023-2024)

ABSTRACT

The field of International Security, one of the sub-disciplines of the Department of International Relations, has undergone great change/transformation since its formation. This sub-chair, which initially focused solely on military fields/topics, has encountered many different situations/different realities in the course of time and has renewed its structure by being affected by all of them. This dynamic situation in the International System is evidence that the field of International Security is not static. The need for security, which is a basic instinct in human life, is an important issue for states, the main actors of the international system, to protect/sustain their existence, in other words, for their survival. The historical process continues at a rapid pace, and no element in this process is standing still. In this context, new threats are emerging that have a negative impact on the security of states. States that act proactively in the face of these new threats are more likely to survive than states that fail to recognize threats and weaken over time, even to the point of collapse. The article examines migration as a threat to international security in terms of its destructive consequences depending on the level of precedence/realization respectively. A link was established between the issue of migration and the new “Skilled Labor Migration Promotion Act (Skilled Labor Migration Act)”, which came into force in Germany in three phases in November 2023, March 2024 and June 2024. A link was established between the issue of migration and the new “Skilled Labor Migration Promotion Act (Skilled Labor Migration Act)”, which will come into force in Germany in three phases in November 2023, March 2024 and June 2024. In addition to past immigration, the new immigration law is also being implemented by the anti-immigrant Alternative for Germany (AfD) and the anti-immigration and anti-Islamic Patriotic Europeans Against the Islamization of the West (PEGIDA). The negative effects of the rise of the Movement to a very influential position in Germany's local parliaments and federal parliament, i.e. the danger of racist/fascist/nazi/nationalists (right-wing extremists/extremist right-wing radicals specific to Germany) taking over the government again, first within the country and quickly outside the country, i.e. on international security, are analyzed. As a result, migration is viewed from a securitization perspective and, as an example, the negative effects of the recently passed/approved new immigration law in Germany on the international system are analyzed.

Keywords: International System, Proactive States, Skilled Labor Immigration Promotion Act (Skilled Labor Immigration Act), Alternative for Germany (AfD), Patriotic Europeans Against the Islamization of the West (PEGIDA), Securitization.

1. GİRİŞ

Dünya tarihinde özellikle insanlık açısından büyük bir yıkım/travma ile sonuçlanan I. Dünya Savaşı sonrasında İngiltere’de Galler-Aberystwyth’de University College of Wales’de temelleri atılan Uluslararası İlişkiler anabilim dalının bünyesinde güvenlik kavramı çok önemli bir yer tutar. Süreç içerisinde anabilim dalının 13 alt kürsüsü (alt alanlar/anahtar kelime) oluşacaktır ve bu alt kürsüler içerisinde araştırmacıların, akademisyenlerin ve medyanın üzerinde en çok odaklandıkları alan uluslararası güvenlik olacaktır. Elbetteki diğer alt kürsüler anabilim dalının gelişmesinde, zenginleşmesinde etkili olmuştur ama Uluslararası Güvenlik alanı başat aktör ulus devletlerin

uluslararası sistemde varlığını koruyabilmesi ve bekâsı bağlamında herdaim birincil önceliğini korumuştur.

Uluslararası Güvenlik süreç içerisinde gelişmekte, zenginleşmekte ve bu durum aynı zamanda uluslararası ilişkiler anabilim dalının da aslında henüz yüzyıllık bir tarihi olmasına rağmen hızla kökleşmesine, anabilim dalı olarak bilim dünyasında önemini artırmasına neden olmuştur. Uluslararası İlişkiler disiplininin ortaya çıkmasında kurucu bir role sahip bir çalışma alanıdır. Bu alan Uluslararası İlişkiler disiplini içerisinde her zaman önemli bir yere sahip olmuştur (Baysal, 2023: 138-162).

Canlı bir varlığın temel içgüdüğü varlığını korumak/varlığını tehlikeler karşısında güçlü ve gâlip kılmak olmazsa olmaz ise, devlet de canlı bir organizma şeklinde düşünüldüğünde güvenlik kavramının onun içinde hayatı önemde olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Bireylerin/vatandaşların kendilerine direk veya dolaylı şekilde yönelen/algılanan bir/birden fazla tehdit-saldırı karşısında hazırlıklı ve güçlü olmaları; bunları başarıyla alt etmeleri hâli güvenlik durumunu meydana getirecektir. Aksi durum ise varoluşsal durumu güvensiz kılacağı için belirsizlikler ve kaos ortaya çıkacaktır.

Güvenlik kavramı, sistem içerisinde hukuki düzenin sağlanabilmesi ve sürdürülebilir olması, bireylerin korkudan uzak bir biçimde yaşamalarının sağlanması ve kendilerini güven içinde hissetmeleri ile doğrudan ilişkilidir (Püsküllüoğlu, 1995: 497). Soğuk Savaş yıllarında güvenlik sadece askeri güvenlik olarak tanımlanmaktaydı. Soğuk Savaş'ın bitimiyle beraber realist teorisinin güvenlik anlayışına eleştirel yaklaşımlar hâkim olmuştur. Bu yaklaşımlar sayesinde devletlerin güvenlik anlayışları farklılaşmış ve kapsamaları genişlemiştir (Busan, 2015: 23). Uluslararası Güvenliğin tarihi seyrine bakıldığında gerek devlet idaresinde gerek siyaset/politika oluşturma/izleme açısından değişim-dönüşüm yaşadığı görülmektedir. Ulus devletlerin, küresel güçlerin (yapıların) ilk gündem maddesi olan uluslararası güvenlik küreselleşmenin tesiriyle parametreleri büyük bir açılıma mâruz kalmıştır.

Geleneksel olarak başlangıçta askeri konular ağırlıklı olan uluslararası güvenliğin salt askeri bağlamda oluşuna ilerleyen zamanla birlikte eleştirel yaklaşımlar, karşı çıkışlar meydana gelmiştir. Özellikle küreselleşme ile beraber siber alandaki yenilikler, doğal afetlerdeki artışlar, iklim değişimlerinin yerel bir sorun olmaktan çıkıp bütün dünyadaki insanlığı ilgilendiren çapta büyümesi, başta savaş ve başka nedenlerden dolayı göçlerin fazlalaşması gibi durumlar devletlerin karşılaştığı yeni tehdit alanlarıdır. Keza bunların yanısıra statik/durağan olmayan tarihi devrimin sürdüğünden şartlar/konjoktürel durumlar yeni yeni tehditlere de gebe, hiç bilinmeyen/duyulmamış yeni tehdit unsurlarının da çıkma ihtimali çok yüksektir.

Bu çalışma da başta savaş olmak üzere ve geçim sıkıntısı, kuraklık, siyasi nedenler, başka özel nedenlerden vb. dolayı genel olarak doğudan batıya ayrıca kuzeyden güneye olmak üzere insan hareketliği yani göç dalgalarının uluslararası güvenlik bağlamında güvenleleştirilmesi konusu ele alınmıştır. Yeni bir göçe dalgasına neden olan Almanya'da Kasım 2023, Mart 2024 ve Haziran 2024 tarihlerinde üç aşamada yürürlüğe girmiş olan yeni Nitelikli İşgücü Göç Yasası'nın Almanya'da mâzisi I. Dünya Savaşı hatta daha gerilere de götürülmesi mümkün olan, göçmen/yabancı düşmanlığının artmasına etkileri incelenmiştir.

Almanya'daki mevcut iktidar olan Trafik Lambası Koalisyon hükûmeti ülke sanayisinin ve birçok hizmet sektöründe işgücü ihtiyacından dolayı Federal Meclis'te onaylayıp, yürürlüğe soktuğu üç önemli yasa olan Nitelikli İşgücü Göç Yasası, Alman Vatandaşlığı Yasası ve Çifte Vatandaşlık Yasası muhalefetteki Birlik Partisi'nin ve özellikle de göçmen karşıtı AfD Partisi'nin tepkisine yol açmıştır. Bir yanda göçün yanı insan gücünün büyük bir ihtiyaç olduğunu savunan iktidar partisi öte yandan

buna karşı çıkan muhalefetteki partiler henüz iç huzuru bozacak, iç savaş çıkacak derecede birbirleriyle çatışma hâlinde olmasa bile, AfD Partisi'nin ve benzeri hareketlerin marjinal/radikal/ırkçı görüşleri Almanya'yı eski Nazi Almanya'sı dönemlerine götürme olasılığı yüzünden başta Amerika, Fransa, Avrupa Birliği ve uluslararası sistem büyük bir rahatsızlık içindedir.

Bu çalışmada Almanya'ya dışarıdan göçü kolaylaştıran bu üç yasadaki sadece Nitelikli İşgücü Göç Yasası ele alınmış olup, bu yasanın Almanya'ya 1961 yılındaki yurtdışından işçi alımından sonraki en kapsamlı olduğu vurgulanmıştır. Ayrıca Almanya'ya göç artar iken, AfD Partisi'nin de seçimlerde oy oranı artırdığı gerçeği de belirtilmiştir. Bu artış sadece Almanya sınırlarında da kalmayıp son yapılan Avrupa Birliği Parlemontosu seçimlerinde de diğer Avrupa ülkelerinde de benzer görüşlerin oranının arttığı da çalışmanın bulguları içerisindedir. Bu çalışmanın ana sorunsalı Almanya'da insangücü/işgücü ihtiyacından dolayı göçü kolaylaştıran Nitelikli Göç Yasası'nın iç kamuoyundaki güvenlikleştirmeyi daha çok gündeme getirmesi ve bu göç dalgasının yaratacağı kaosu Almanya'da oluşturabileceği gerilimleri ve olumsuz durumlara karşı uluslararası sistemin tepkileridir.

Makale çatısı aşağıdaki başlıklar hâlinde kurulup, yazılmıştır:

1. GİRİŞ

2. Uluslararası Güvenlik Üzerine Temel Bilgiler

2.1. Güvenlikleştirme

2.2. Kopenhag Okulu Güvenlikleştirme

3. Göç Olgusu Üzerine Temel Bilgiler

3.1. Göç Olgusunun Güvenlikleştirilmesi

3.2. Almanya Nitelikli İşgücü Göç Yasası (2023-2024)

3.3. 2023-2024 Yılları Yeni Göç Yasası'nın Göç Dalgasına Etkileri

4. SONUÇ

2. Uluslararası Güvenlik Üzerine Temel Bilgiler

Uluslararası İlişkiler anabilim dalının bünyesinde çok önemli bir yer teşkil eden uluslararası güvenlik konusu, uluslararası sistemin anarşik yapısından, belirsizliklerin artmasından ayrıca küreselleşmenin seviyesinin yükselmesinden dolayı her geçen gün önemini artırmaktadır. Westvalya sonrası oluşan oluşan ulus devletlerin Soğuk Savaş sonrası varlıklarını koruyabilmek, devam ettirmek kısacası bekâlarını sağlama alma adına uluslararası güvenlik konusuna çok önem vermeleri gerekiyor. Uluslararası güvenlik konularının askeri konularla başlayıp günümüze kadar birçok çeşitli konuyu da kapsamı, siber tehlikeler hatta günümüzde en çok gündemde olan yapay zeka ve sosyal medya unsuru bile bu alanın ne kadar dinamik olduğunu gösteriyor. Küçük bir iç karkasa, çatışma yukarıda bahsettiğim yeni ortaya çıkan unsurlar ile çok hızlı bir şekilde dünyaya yayılması söz konusu ve bu durum devletler arası hatta uluslararası bir sorun olması yadsınamaz bir gerçek olmuştur.

Bir diğer deyişle devletler küçük veya büyük; iç veya dış hangi konu olursa olsun hiçbir konuyu önemsememezlik edemez bir dönemde/konjontürde yaşam devam etmektedir. Örneğin bu makalenin yazım süreci içerisinde Filistin-İsrail Çatışması bağlamında Filistinli bir liderin suikast sonucu öldürülmesi sadece Ortadoğudaki bir yerel çatışma değil, etkileri neredeyse III. Dünya Savaşı çıkarabilecek ölçüde küreselleşmiştir. Aslında yaşadığımız dönemde neredeyse yerel bir unsur kalmamıştır. Hızlı aktif iletişim ağları, medya imkânları dünyadaki insanların doğru veya yanlış birçok bilgiye anında ulaşmasına olanak sağlamaktadır.

II. Dünya Savaşı'nın hemen sonrasında başlayan ve ABD ile SSCB'nin başı çektiği iki kutup arasındaki küresel ölçekteki ideolojik ve jeopolitik mücadele Soğuk Savaş (Cold War) olarak bilinir. Soğuk Savaş Dönemi (1947-1991) iki süper güç arasındaki gerginliktir. Bu dönem, iki süper gücün çeşitli yollarla rekâbet ettiği bir zaman dilimini kapsar. Uluslararası Güvenlik, tarih boyu ama yukarıda da özellikle belirtildiği üzere 1990 sonrası Soğuk Savaş süreci esnasında bireylerin ve şekli ne olursa olsun ulus devletlerin önem verdiği bir konu olmuştur.

Uluslararası İlişkiler alanında genel olarak olarak Realist teoriyi savunanlarca gündeme getirilen güvenlik temelli politikalar, her ulus devletin kendi savunma mekanizmasını/stratejilerini geliştirmesine olanak sağlamıştır. Bu mekanizmaların/stratejilerin gelişmesi önceleri sadece askeri anlamdaki güç kapasitelerinin artırılmasına sebep olurken; günümüz küresel/global dünyasında gücün sahip olduğu her seviyeye ve boyuta ve önem/öncelik verilmesini zorunlu kılmıştır. İçerisinde yaşadığımız dönemde güvenlik ve uluslararası güvenlik denilince, salt sınır güvenliğine dayalı klasik askeri tarz güvenliğe ek olarak ekonominin ve kültür öğelerinin korunması, başka bölgelerdeki enerji kaynaklarının tanınması/bilinmesi ayrıca güvenli bir biçimde kontrolü ulus devletlerin ana görevlerindendir. Bunların yanısıra devletin mâli gücün korunması, medya ve film endüstrisine hâkimiyet, salgın hastalıklar, siber saldırılar, büyük doğal afetler vb. muhakkak analiz edilmek zorundadır.

Küreselleşen dünyada ulus devletler birbirleriyle eskiye göre birçok konuda çok bağlantı hâlinde olduklarından bir diğer devletteki ölümüz bir gelişme, karşılıklı olarak devamlı izlenmektedir. Ulus devletin gücüne göre asimetrik veya simetrik olmak üzere öncelikle komşu devletler ve uluslararası sistemin başat güçleri Amerika, Rusya ve yeni yükselen güç olan Çin Halk Cumhuriyeti ile olan ilişkilere dikkat etmek gerekmektedir.

Uluslararası İlişkiler disiplininin temel konularından birisi olan güvenlik, kavramsal ve teorik çerçevede oldukça farklı perspektiflerle ele alınan bir kavramdır. Özellikle eleştirel teorilerin yaptığı katkılarla artık neyin güvenli ya da güvensiz olduğunun tekrar düşünülmesi gerekmektedir (Özcan, 2011: 445 - 466)

2.1. Güvenlikleştirme

Güvenlikleştirme yaklaşımı, dil bilimsel analizler ışığında derinleştirdiği kavramsal çerçevesi ile alternatif güvenlik teorileri arasında anılmaktadır. Güvenlikleştirme, güvenlik tehditlerinin söylem yoluyla nasıl inşa edildiklerini anlamaya çalışan eleştirel güvenlik çalışmaları yaklaşımının literatüre kazandırdığı kavramlardandır. (Hisarlıoğlu, 2019).

Ulus güvenliği sağlamak için uğraşırlar; kendi bekâları, ülke nüfusunun güvenliği, ekonomik-politik ve ekolojik alanlardaki güvenliği öncelerler. Ulus devletlerin güvenlik hedefini nasıl izledikleri, barışın sürdürülebilirliği açısından ve çatışma riskleri üzerinde belirleyici bir etkiye sahiptir.

Güvenikleştirme Teorisi ve siyasal olanın güvenceleştirilmesi, objektif ve verili güvenlik tehditlerinin varlığını sorgulayan Kopenhag Okulu'nun geliştirdiği bu yaklaşım, güvenliği bir söz-edim olarak tanımlamaktadır. Karar alıcıların bir meseleyi ulusal güvenliğe ilişkin hayatı bir tehdit olarak tanımlamaları yoluyla geliştirilen güvenikleştirme pratiği, ilgili sorunun olağan siyasal süreçlerin dışına itilmesine yol açmakta ve çözüme yönelik izlenen açıl eylem politikalarını meşrulaştırmaktadır. Bu yönüyle güvenikleştirme kavramı, güvenliğin siyasiliğine işaret etmektedir. Ulusal güvenliğe yönelik tehditlerin söylem yoluyla inşa edildiğini vurgulayan bu kavram, güvenikleştirici elitlerin güvenlik politikası inşa süreçlerinde oynadıkları rolün ve söz konusu güvenikleştirme pratiğinin halktan bulduğu desteğin önemine değinir (Mis:345-381).

2.2. Kopenhag Okulu Güvenikleştirme

Güvenliğin esasının ne olduğuna dair açıklamalarda ve anlamlandırmaya ait literatürdeki kuramlara tepki olarak ortaya çıkan Kopenhag Okulu, Uluslararası İlişkiler anabilimdalında önemli bir okuldur. Kopenhag Okulu'nun ana hedefi/uğraşısı uluslararası güvenliğe salt askeri konular, devleti merkeze alan analiz seviyeleri bağlamında ele alan analizleri şiddetli bir eleştiriye tabii tutmaktır. Okul ilk çıktığından günümüze kadar güvenliği/uluslararası güvenliği askeri konulara indirgeyen anlayışları/kuramları/analizleri derinden sarsacak argümanlar üretmiştir.

Kopenhag Okulu 1980'li yılların ortalarında Kopenhag Barış ve Çatışma Araştırmaları Merkezi bünyesinde çalışmalarını yürüten bir grup araştırmacı tarafından oluşturulmuştur. Gruba 1996 yılında Kopenhag Okulu ismini veren Bill Sweeney olmuştur. Kopenhag Okulu uluslararası güvenlik çalışmaları alanındaki Amerikan egemenliğine alternatif olarak ortaya çıkan kavramsal çerçevelerden biridir. Okulu Kritik Güvenlik Çalışmaları kategorisinden ayıran nokta, güvenliğe bir sosyal inşa süreci olarak bakmasıdır. Buna göre güvenikleştirme analizinin görevi, güvenlik dinamiklerinin nasıl işlediğini anlamaktır. Bu çerçevede şu sorular sorulmaktadır. Kim herhangi bir konuyu kolaylıkla güvenlik meselesi haline getirebilmektedir? Hangi güvenlik eylemi kimin adına yapılmaktadır? Başarılı bir güvenikleştirmenin koşulları nelerdir? Güvenikleştirmenin sonuçları nelerdir?

Güvenikleştirme teorisi, Buzan ve diğerlerinin güvenliğin genişlemesi ve derinleştirilmesi, güvenlik kelimesini geniş bir alana yayılan birçok husus ile ilişki kurmasıyla 'gerek entelektüel gerekse de siyasal tehlikelerinin olabileceği' endişesi neticesinde ortaya çıkmıştır (Buzan 1998: 1). Güvenikleştirme teorisinde güvenlik nesnel bir durum olarak değil, özgül bir sosyal sürecin sonucu olarak kabul edilir, yani aslında var olan bir tehdit söz konusu değildir ancak meseleler başarılı bir şekilde bir güvenlik sorunsalı haline getirilip sunularak yani güvenikleştirilerek inşa edilir (Williams 2003: 513). Kopenhag Okulu'nun, en gözde çalışma alanı "güvenikleştirme" kavramı ve bu kavramın varyasyonları üzerine olmuştur. Ayrıca güvenikleştirme yaklaşımı için yaptıkları çalışmalar ve bu alan için geliştirdiği yeni kavramlar nedeniyle, uluslararası ilişkiler disiplininde Okul kendisine önemli bir yer bulmuştur. Kopenhag Okulu'nun özelliği, "güvenikleştirme" kavramını devlet dış politika davranış analizine uygulamasından kaynaklanmıştır (Abrahamsen 2005: 55-80).

3. Göç Olgusu Üzerine Temel Bilgiler

Göç, hem göç eylemini gerçekleştirenlerde hem de göç alan yerlerdeki toplumsal yapıları etkilemektedir (Baritçi, 2017: 228). Göç, çok eskiden gelen ve tüm tarihi süreçte devam eden

ve ileriki zamanlarda da devam edecek olan, tüm coğrafyalardaki bir yer değiştirme eylemidir (Koçak ve Terzi, 2012: 164). İnsanların yer değiştirmesi olgusu insanlık tarihi kadar eskilere dayanır. (Gök, 2016: 65 - 82).

Göçler istemli (irâdi), zorunlu (mecburiyetten), zincirleme olmak üzere birçok nedeni vardır. Prof. Dr. Ahmet Taşağıl göçlere neden olarak çok ilginç bir bilgiyi Kanal 12 televizyonunda Türkler'in Kadim Tarihi isimli programda dile getirmiştir: Türkler'in Kadim Tarihi bağlamında verdiği bu coğrafi bilgiye göre Ortaasya bozkırlarında yaklaşık 400 çeşit endemik bitkinin olduğunu, Avrupa'da ise bu sayının 4000'lere kadar çıktığını beyan etmiştir. Konuya çoğalan insan ve hayvan nüfusu açısından yani bunların beslenme ihtiyacı penceresinden bakıldığında göçün nedenlerinin de çok çeşitli olduğunu gösterir. Ortaasya coğrafyasının bozkır olması öte yandan kuzeyden gelen Moğollar'ın Türkleri güneye doğru itmesi yani göçe zorlaması da göç nedenlerinden birisidir.

Hem insan hem hayvanların beslenme ihtiyaçlarının daha iyi sağlanabilmesi amacıyla Türkler'in devamlı kuzeyden güneye ve dahi batıya göçlerin eski tarihlerden beri devam ettiğini de vurgulamıştır. Nitekim Prof. Dr. İlber Ortaylı ve Prof. Dr. Erhan Afyoncu ve tarihçi Murat Bardakçı programda Türkler'in Ortaasya'dan sadece beslenme ihtiyaçlarından dolayı değil, Moğol saldırılarının sürekliliği ve can güvenliği nedeninin de olduğunu özellikle belirtmişlerdir.

İnsanlık tarihinde zamanımıza kadarki gerçekleşen göçler ilk olarak coğrafi keşifler, ayrıca ekonomik fırsatlar ve savaşlar gibi pek çok nedenle ortaya çıkmıştır, bu bağlamda göçün nedenleri çok fazladır. Eğitim görmüş ve yetenekli kişilerin farklı nedenlerle köken ülkeden başka ülkeye göç etmesine beyin göçü denilmektedir. Almanya'ya özellikle bu yeni yürürlüğe giren Nitelikli Göç Yasasından sonra hızlanmakla beraber; Almanya'dan da öteden beri beyin göçü diye isimlendiren şekliyle özellikle sağlık sektörü bağlamında doktorlar Amerika ve Kanada'ya göç etmektedirler. Trafik Lambası Koalisyon hükûmetinin sağlık bakanı birkaç kez Almanya'da sağlık sisteminde sorunların büyüdüğünü, özellikle doktor ihtiyacının her geçen gün arttığını beyan etmiştir.

Almanya'da sığınmacı, mülteci konumunda olanlar 1961 yılından beridir kanunlar çerçevesinde ya oturum ve çalışma izini verilip Almanya'nın sanayisine kazandırılmaktadır, fakat bu durumda olanların bazıları ise deport edilmiştir. Almanya'da onaylanıp yürürlüğe giren bu yeni yasa ile düzenli göç kolaylaştırılmıştır ama kayıt altına alınamayan bir düzensiz göçün varlığı da bilinmektedir. Fakat Almanya'daki düzensiz göç kapsamına girecek insan hareketleri tehlikeli boyutlarda değildir. Göç olgusu Almanya'nın bir ulus devlet olarak bir gerçeğidir ama savaş yenilgisini hazmedemeyen ırkçı bir halk kesimi ülkeye gelen yabancıları yıllar geçmesine rağmen kabullenebilmiş değildir.

Almanya esasında bir göç ülkesidir, göçü genel anlamda çok profesyonel şekilde kendi devletinin, sanayisinin lehinde kullanmayı bilmiş bir devlettir. Öte yandan göçmen karşıtı kesimleri de bu zamana kadar kontrol altında tutmayı başarmıştır. Almanya'nın uyum konusunda da genel mânâda başarılı olduğu söylenebilir. Göç ve Uyum Bakanlığı'na bağlı Federal Göç ve Mülteciler Dairesi (Bundesamt für Migration und Flüchtlinge) bu konuyla görevlendirilmiştir.

Almanya'nın sistemli bir şekilde ülkeye gelen göçmenleri asimilayona mâruz bıraktığı gibi genel bir yargıya varmak asla mümkün değildir. Kısmi bir asimilasyon vardır, bunu Alman

devletinin veya halkını genel stratejisi olarak nitelemek mümkün değildir. Almanya göç konusuna entegrasyon ve kültürel çoğulculuk açısından yaklaşmaktadır. Almanya'daki entegrasyon anlayışı hem göçmenlerin hem de yerleşik hayat yasayan nüfusun birbirinden etkilendiğini görsünü savunur. Elbette nüfusca az olanın çoğunluğa benzeme olasılığı daha yüksek olsa da tersi örnekler de görülmektedir. Almanya'da kebab yeme ve döner tüketme (yeme) kültürünün oluşması bu duruma güzel bir örnektir.

Kültürel Çoğulculuğu (Multikültür Yaşam) Almanya'nın doğu eyaletleri hariç, diğer bütün eyaletler içselleştirilmiş denilebilir, nitekim bu durumun bu eyaletlerde bir zenginlik olduğu fikri yaygındır. Bir diğer deyişle göçlerle gelen göçmenlerin kendi öz kültürlerini koruduğu, bazı değişimler gösterip değişseler de kendi özlerini/aidiyetlerini korumalarına saygıyla yaklaşan bu mentalite (anlayış) toplum içinde huzurlu bir yaşamı sağlamaktadır. Bu mentalite (anlayış/yaklaşım) farklılığı ve çeşitliliği olumlayıp, tehlike olarak görmemektedir. Öte yandan devlet tarafından kontrol altında tutulan ırkçı-nazi-neonazi hareketler ise bu anlayışa yüzdeyüz karşıdır.

3.1. Göç Olgusunun Güvenlikleştirilmesi

Göç olgusu aşağıdaki belli başlı nedenlerden dolayı ulus devletlerin onu, güvenlikleştirmesini gerektirmiştir. Bu nedenlere başka unsurlar da eklenebilir, bunlar göçlerin olumsuz yönleri olarak da düşünülebilir:

Özellikle 11 Eylül Terör Saldırıları sonrası, uluslararası göç ile terörizm arasında kurulan bağlantı, daha sonraki süreçte meydana gelen Madrid ve Londra terör saldırıları, ulusal hâkimiyet ve halkın güvenliği hakkında duyulan endişeler özellikle Almanya'daki AfD Partisi ve PEDİGA hareketi tarafından devamlı gündeme getirilmiştir. Halk kesimleri bu göçmen ırkçı hareketler tarafından kışkırtılmıştır. Ayrıca mevcut önceki hükûmetlere özellikle de 2024 Nitelikli Göç Yasası'nı çıkaran, onaylayan hâlihazırda iktidardaki Trafik Lambası Koalisyon hükûmetine bu konuda baskı yapılmıştır. Göçmenler tarafından gelebilecek "aşırılık" ve "şiddet" abartılarak medyanın da bu konuda asılsız haberler yapması sağlanmıştır.

Görsel 1. Fast die Hälfte der von der UN dokumentierten Todesfälle gab es im Mittelmeer. © Dan Kitwood/Getty Images (BM tarafından belgelenen ölümlerin neredeyse yarısı Akdeniz’de meydana geldi. Dan Kitwood/Getty Images).

İnsanoğlu var olduğundan beri yaşanan insan hareketleri yani göçler her dönemde farklı nedenlerden ötürü gerçekleşmiş, farklı sonuçlar ortaya çıkmıştır. Özellikle 20. yüzyılın başlarından Soğuk Savaş’ın sonuna kadar gözle görülür şekilde göç, iş gücü ihtiyacı ve ekonomik saiklerle teşvik edilmiştir. Ancak Soğuk Savaş sonrasında çeşitli sebeplerden ötürü göç olgusu devletler tarafından ileri seviyede bir güvenlik sorunu olarak görülmeye başlamıştır. Bugün hâlen önemli bir sorun olarak değerlendirilen göç olgusu gelişmiş ülkeler tarafından insani boyuttan uzak salt devlet ve çıkar (Argın, 2021: 76-84).

3.2. Almanya 2024 Nitelikli İşgücü Göç Yasası (2023-2024)

Almanya’da doğum oranlarını azalması, yaşlı nüfusun ve emeklilerin fazlaşması, Almanya’dan özellikle Amerika ve Kanada’ya göçlerin olması, bazı göçmenlerin kendi ülkelerine kesin dönüş yapmaları gibi nedenlerden dolayı, Almanya’nın beyaz yakalı, nitelikli (vasıflı) ve sanayinin ara eleman/teknik elaman diye isimlendirdiği çeşitli sektörlerdeki meslek sahibi insan gücüne yani işçilere ihtiyacı vardır.

Bu ihtiyacı dile getiren siyasetçiler, siyasi partiler vardır. Medyada da bu ihtiyacı çok ayrıntılı bir şekilde ve göçe karşı olanları ikna etmek amacıyla yazılar yayınlanmaktadır. Aşağıda örneklerini vereceğimiz medya haberlerinde Almanya’nın göçe ihtiyacının olduğuna dair argümanları sunan basılı ve internet mecrasında haber yapan gazeteler vb. vardır:

Nitelikli işgücü açığı Almanya’da özellikle sanayi sektöründe kendini hissettirmiştir. Almanya’nın yılda 400,000 göçmene ihtiyacı var. Almanya’da işgücü tükeniyor. Avrupa Birliği, Alman işgücü piyasasında gelecekte de şimdiki kadar çok insanın istihdam edilebilmesi için her yıl 400.000 yabancı işçiye ihtiyaç olduğunu hesapladı.

Görsel 2. Securitization on Migration in the EU and Africa: A Case Study. ARTICLES / Insight Turkey Winter 2002 / Volume 24, Number 1 (Görsel 2. AB ve Afrika’da Göçün Güvenikleştirilmesi: Bir Vaka Çalışması. MAKALELER / Öngörü Türkiye Kış 2002 / Cilt 24, Sayı 1).

İşgücü piyasasındaki açıklar hâlâ “kendi çabalarımızla” kapatılabilir mi? Almanya’da pek çok sektör hâlihazırda ciddi bir vasıflı işgücü sıkıntısı çekiyor. Federal İş Ajansı İstihdam Araştırmaları Enstitüsü (IAB) tarafından yakın zamanda yapılan bir araştırmanın da gösterdiği gibi, bu sorun gelecekte daha da vahim bir hâl alabilir. Almanya’da şu anda yaklaşık 47,7 milyon kişi istihdam ediliyor. Ancak demografik değişim nedeniyle bu rakamın 2020 ile 2035 yılları arasında 7,2 milyon, 2060 yılına kadar ise 8,9 milyon daha düşmesi bekleniyor. Araştırmacılar, artan emeklilik rakamlarına rağmen Almanya’daki işgücü arzının ancak her yıl 400.000 yabancı işçinin göç etmesi halinde sâbit tutulabileceğini hesapladı.

Araştırmacılar ayrıca işgücü potansiyelindeki eğilimin önüne geçmek için çok az şey yapılabileceğini ortaya koymuştur. Yabancı kadınların işgücü piyasasına daha iyi entegrasyonu ve kadınların ve yaşlıların işgücüne katılımında genel bir artış gibi önlemler, düşüşü sadece biraz azaltabilir. IAB araştırmacısı Brigitte Weber’e göre, 2035 yılına kadar 3.4 milyon işgücü üyesinin ek potansiyeli harekete geçirilebilir.

Ancak araştırmacılara göre bir sorun da göçün önümüzdeki yıllarda azalacak olması: IAB araştırmacısı Johann Fuchs, “Göç akışları pandemi öncesindeki gibi uzun bir süre devam ederse, işgücü potansiyeli 2035 yılına kadar yüzde altı azalacak, ancak 2060 yılına kadar düşüş neredeyse yüzde 20 olacak” diye beyanat vermiştir.

Araştırmacılar bu senaryonun oldukça gerçekçi olduğunu düşünüyor. Bunun temel nedenlerinden biri, Avrupa Birliği’ne göç veren başlıca ülkelerden gelen göç potansiyelinin azalmasıdır. Çünkü demografik değişim bu ülkeleri de etkiliyor. Buna ek olarak, Almanya’da yaşayan yabancı uyrukluların sayısı ve dolayısıyla göçleri daha yüksek göçle birlikte artacaktır.

Almanya'nın gerçeği işgücünün tükendiğidir. Bu bağlamda hem yukarıdaki paragraflarda hem devamı olan aşağıda bu gerçek ayrıntılarıyla beyan edilmiştir:

Federal İş Ajansı CEO'su Detlef Scheele, Ağustos 2021 sonunda "Süddeutsche Zeitung" ile yaptığı bir röportajda bu konu hakkında yorumda bulunmuştu. Scheele, Almanya'nın yılda 400.000 göçmene ihtiyacı olduğunu da söyledi. "Ancak burada sığınmadan değil, işgücü piyasasındaki boşlukları doldurmak için hedeflenen göçten bahsediyorum" diyen Scheele, "Hemşirelik ve iklimlendirme teknisyenlerinden lojistik uzmanlarına ve akademisyenlere kadar: Her yerde vasıflı işgücü sıkıntısı yaşanacaktır." Göçe karşı olası direnç konusunda ise şunları söyledi: Ayağa kalkıp "Yabancı istemiyoruz" diyebilirsiniz. Ama bu işe yaramaz."

Scheele, "Gerçek şu ki: Almanya'da işgücü tükeniyor" dedi. Demografik eğilimler nedeniyle, tipik çalışma çağındaki potansiyel işçilerin sayısı bu yıl neredeyse 150.000 azalıyor. Almanya bu sorunu ancak vasıfsız işçileri ve işini kaybedenleri eğiterek, istemeden yarı zamanlı çalışan kadın çalışanların daha uzun süre çalışmasına izin vererek ve hepsinden önemlisi ülkeye göçmen getirerek çözebilir. Yeni Federal Hükûmet tüm bunlarla mücadele etmelidir. Koronavirüs krizi, vasıflı işgücü göçünün yetersizliği sorununu daha da kötüleştirdi. Federal İstatistik Dairesi'nin istatistiklerine göre, geçen yıl yabancı mesleki yeterliliklerin tanınması için Alman makamlarına yapılan yeni başvuruların sayısı yüzde üç azalarak 42.000 seviyelerine düştü.

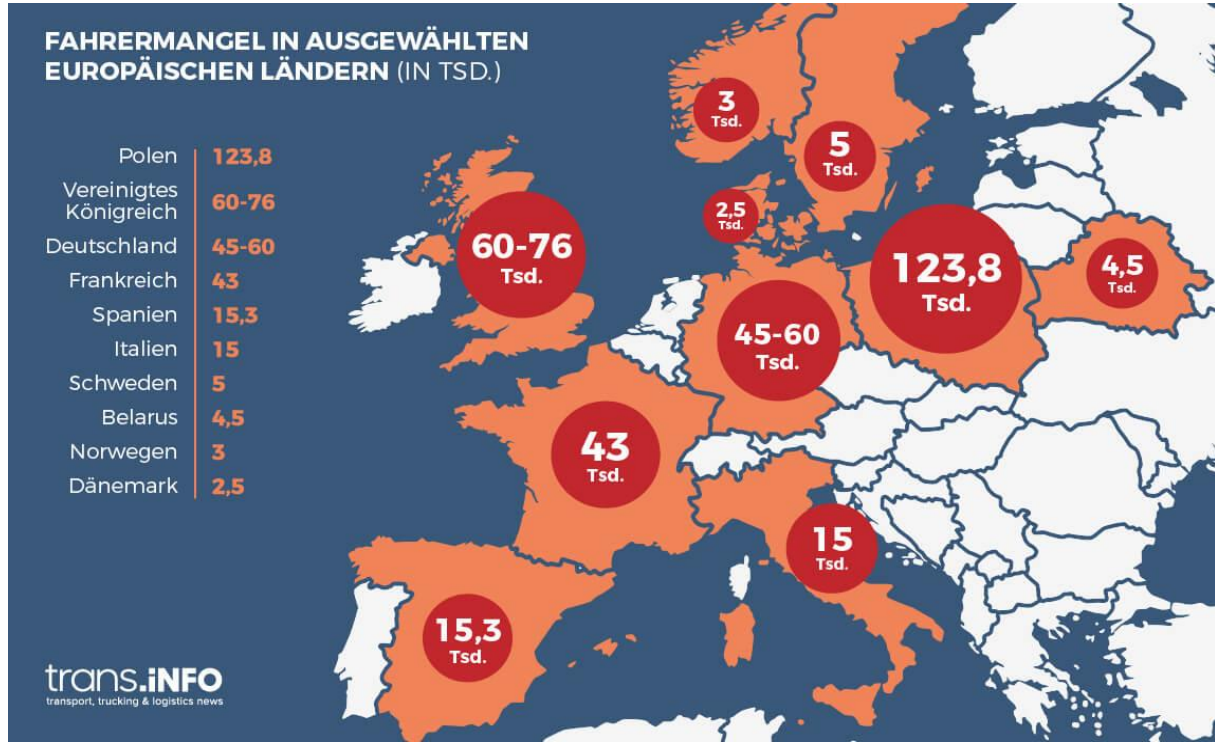
Almanya'da yapılan yeni yasal düzenlemeye göre üniversite mezunu vasıflı çalışanlar için mevcut mekanizmalar genişletilmiştir. Buna ek olarak, yeni çıkartılan fırsat kartı (Chancenkarte) üçüncü ülke vatandaşlarının iş aramasına olanak sağlayacaktır (Can, 2024). Almanya'da pek çok sektöre kalifiye işgücü sıkıntısı devam ederken sağlık sisteminde yabancı pasaportla çalışanların sayısı da giderek artıyor. Almanya sağlık sektöründeki personel açığı Berlin'i ciddi olarak düşündürmekte. Tıp dalında eğitimin artırılması, teknolojik yatırımların desteklenmesi, akademik beyin göçünün özendirilmesi gibi temel tedbirler uygulamaya alındı. Almanya'da kalifiye işçi sıkıntısı yıllardır devam eden ve giderek büyüyen bir sorun. Tahminler, Almanya'da sağlık sektöründe büyük bir kırılma yaşanacağını söylüyor; 2035 yılına kadar -muhtemelen karşılanamayacak- 1,8 milyon açık pozisyon olacağı iddia ediliyor.

İktidardaki trafik lambası koalisyon hükümetinin sağlık bakanı Almanya'da âcilen bir sağlık reformu yapılmasına dair ve sağlık sektöründeki sorunları ayrıntılı bir şekilde anlattığı beyanatlar çok önemlidir.

3.3. 2023-2024 Yılları Yeni Göç Yasası'nın Göç Dalgasına Etkileri

Almanya'da bulguları son derece doğru ve saygıdeğer istatistik kurumları vardır. Bunlardan biri olan Alman devletine ait olan Federal İstatistik Ofisidir (Statistisches Bundesamt). Federal İstatistik Ofisinin resmi internet sitesindeki son/aktüel yaptığı Nisan 2024 raporlarına göre göç konusundaki verileri aşağıdaki gibidir:

Nisan 2024 tarihindeki göç verilerine göre geçen yılın aynı dönemine kıyasla net göçte keskin artış vardır. İlk sonuçlara göre, Nisan 2024'te Almanya'da yaklaşık 48.000 kişilik bir göç fazlası olmuştur (Nisan 2023: 33.000). Bu göç fazlası, Almanya sınırları boyunca toplam 141.000 giriş ve 93.000 çıkıştan kaynaklanmaktadır (Nisan 2023: 142.000 giriş ve 109.000 çıkış).

Görsel 3. Fahrermangel in ausgewählten europäischen Ländern im Jahr 2021, Natalia Jakubowska, Journalistin Trans. info, 12.07.2023 (2021’de seçilmiş Avrupa ülkelerinde sürücü açığı, Natalia Jakubowska, Gazeteci Trans. info, 12 Temmuz 2023).

Bu devlet kuruluşunun yanısıra yine aynı derecede önemli olan bir başka devlet kuruluşu da Federal Göç ve Mülteciler Dairesi’dir (Bundesamt für Migration und Flüchtlinge). Almanya’nın göç ve mülteciler konusuyla görevli olan bu daire, Almanya’da gerek akademik gerek diğer araştırmacıların verilerinden güvenle ve sıkça yararlandıkları resmi devlet kurumudur. Federal Göç ve Mülteciler Dairesi’nin (Bundesamt für Migration und Flüchtlinge) son/aktüel verilerine göre: “Tarihsel olarak 1,5 milyonluk yüksek net göç sözkonusudur”

Doğum oranlarının her geçen yıl azaldığı Almanya’da göç yoluyla gelen işgücüne Almanya’nın ihtiyacı vardır. Bu gerçeği birçok siyasi bilmekte, ona göre politika üretmektedir. Göçün bir ihtiyaç olduğu ve Almanya’nın bir göç ülkesi olduğunu kabul edenler olduğu gibi, göçe ihtiyaç olmadığı gibi, halihazırda Almanya’da yaşayan göçmenlerin hepsini kendi ülkelerine göndermeyi düşünenler de vardır. Nüfus doğum oranları bellidir, ülke nüfusu ve sanayide ihtiyaç olan ara elaman denilen, teknik branşlardaki meslek dallarındaki ihtiyaç ortada iken ırkçı-faşist-nazi-nasyonalist zihin yapısındaki halk kesimi konuyu akıl, mantık ve Realist açıdan değil duygusal açıdan ele almaktadırlar. Göçmenlerin ülkedeki 16 eyaletten üçünün katkı sunduğu katma değer kadar oranda katma değer ürettiği gerçeğini görmemezlikten gelen bu göçmen karşıtı ırkçılar, göçü kolaylaştıran yasaların 2023 yılından 2024 yılına kadar 3 aşamada bu geçen süreç içerisinde Federal Meclis’ten ve Eyalet Meclisleri’nden geçmesine büyük tepki göstermişlerdir. Son aşama olan Haziran 2024 tarihinden sonra göç yasalarının sunduğu kolaylıklardan dolayı özellikle sağlık ve ulaşım sektöründe yurtdışından çeşitli ülkelerden yoğun bir işgücü başvurusu olmuştur. Gelen göçün sayısı fazlaştıkça bu durumdam memnun olanlar olduğu gibi, göçe karşı başta afD Partisi ve benzeri hareketler desteğini-oy oranlarını artırmışlardır. Bu halk kesimi henüz şiddete başvurmayıp, bazı sokak gösterişleri, bazı toplantılar ile tepkilerini göstermektedirler. Ama geçmişte Kristal Gece/Kırık Camlar Gecesi (Kristallnacht) ve benzeri yağma olaylarının yaşandığı, yabancılara saldırıların

olduğu, ev yakma, bazı bombalama faaliyetlerinin olduğu Almanya’da bu göç karşıtı olaylarının kontrolden çıkma ihtimâli de vardır.

Kristal Gece/Kırık Camlar Gecesi (Kristallnacht), 1938 yılında 9 Kasım ayının 9’unu, Kasım ayının 10’una bağlayan gece, olmuş yabancılara yani o zamanın şehirde yaşayan yabancılara bir diğer deyişle Yahudilere, ayrıca Yahudilerin evlerine, işyerlerine hatta ibadethaneleri olan Sinagoglar’a yapılan saldırılar, yağmalar gerçekleşmiştir. 70 yıl önce, 1938 yılında bahsedilen bu gecede Stuttgart ve Bad Cannstatt şehrindeki sinagoglar Alman İmparatorluğu’nun pek çok yerinde olduğu gibi Nazi şiddet eylemcileri tarafından ateşe verildi. Bu saldırılar, devletin ve yerel yetkililerin onayı ve aktif desteğiyle yapılmıştır.

Yukarıdaki paragrafta olabileceği varsayılan kaos durumu Almanya’nın iç huzurunu, barışını bozacağından Almanya’nın sivil yapısını sarması söz konusudur. İşte bu durumda bu sorun artık Almanya’nın bir iç sorunu olmaktan çıkıp, Avrupa Birliği’ni de etkilemesi olası bir durumdur. Kelebek etkisi şeklinde bu olumsuz durumun uluslararası sisteme kadar uzanması da elbette mümkün olabilir. Kelebek Etkisini kısaca, beklenmeyen, düşünülmeyen bir olayın içinde yer alan küçük detayların ilerleyen zaman sürecinde öngörülemeyen sonuçlar meydana getirmesi olarak tanımlayabiliriz. Bu kavramın çıkışı Edward N. Lorenz’in çalışmalarından biri olan Kaos Teorisi ile ilgilidir.

Yine Almanya’nın en saygın siyasi-politik-ekonomik vb. dergilerinden biri olan Der Spiegel dergisinin 19.01.2023 tarihinde yayınlanan sayısında “Almanya’nın nüfusu hiç bu kadar çok olmamıştı, yoğun göç geçen yıl nüfusun zirveye çıkmasına neden oldu. Yıl sonunda Almanya 84,3 milyon nüfusa ulaştı, bu arada doğum oranı keskin bir şekilde düştü”

Nitelikli göç yasasının ayrıntılarını anlatan Almanya ve Türkiye kaynaklı özel tanıtıcı internet siteleri/sayfaları son yıllarda gittikçe fazlalaşmaktadır. Bu kongre makalesinde belirli sayfa sayfa sınırı olduğundan yukarıdaki temel açıklamalar verilmiştir. Daha fazla bilgiye sahip olmak için gerek Almanca gerek Türkçe olarak aşağıdaki linklerden geniş bir bilgiye sahip olunabilir. Nitelikli göç yasasını anlatan internet sitelerinin isimleri ve linkleri listesi:

www.gehalt.de →https://www.stepstone.de/stellenangebote--arzhelferin-medizinische-fachangestellte-mfa-33154-salzkotten-deutschland-artemis-augeklinik-und-mvz-11238294-inline.html?&cid=partner_personalmarkt__8-gde-108-20253&tsl=PA_PMSG_GDE_2024556

www.deutschland.de →<https://www.deutschland.de/tr/topic/ekonomi/almanyada-nitelikli-is-gucu-yurt-disindan-goc-kolaylastirildi#:~:text=Nitelikli%20İş%20Gücü%20Göçü%20Yasası,dışından%20gelen%20kışiler%20için%20geçerli.>

www.tuerkei.diplo.de →<https://tuerkei.diplo.de/tr-tr/service/-/2285736>

www.anerkennung-in-deutschland.de →<https://www.anerkennung-in-deutschland.de/html/tr/guncel-yeni-nitelikliisgucugocuyasasi.php>

www.make-it-in-germany.info.tr →https://www.make-it-in-germany.info.tr/fileadmin/1_Rebrush_2022/c_Landingpages/PDF-Dateien/09_2023_FEG-Vorabinformation_TUR.pdf

www.dtr-ihk.de → <https://www.dtr-ihk.de/tr/hizmetlerimiz/nitelikli-isguecue-goec-yasasi>

migrando.de → <https://migrando.de/tr/blog/recht/neues-fachkraefteeinwanderungsgesetz/>

www.anerkennung-in-deutschland.de
deutschland.de/html/tr/yasa.php

→ <https://www.anerkennung-in-deutschland.de/html/tr/yasa.php>

schindhelm.com → <https://tr.schindhelm.com/tr/haberler/haberler/alman-nitelikli-isguecue-goec-yasasi>

4. GENEL DEĞERLENDİRME VE SONUÇLAR

Bu makale giriş bölümünde sıralanan konu başlıklarında da görüldüğü gibi akademik bir metodoloji gözetilerek meydana getirilmiştir. Makalenin sorunsalına ayrıntılı bir şekilde açıklama getirilmeden önce konunun özü olan salt güvenlik öncelikle açıklanıp, açıklanmış, daha sonra uluslararası ilişkiler anabilim dalı bağlamındaki uluslararası güvenliğe geçilmiştir. Yine bu bağlamda güvenlikleştirme kavramı konunun daha iyi özümsemesi için önce sözlük anlamı izleyen paragraflarda ise kavramın açıklaması zenginleştirilmiştir. Güvenlikleştirme kavramı üzerine Kopenhag Okulu penceresinden açıklamalar yapılarak, kavramın alan için ne kadar önemli-hassas bir olgu olduğu vurgulanmıştır.

Akademik metodolojiye uygun olarak öncelikle bu uluslararası güvenlik ve güvenlikleştirme alt yapısı hakkında bilgiler verildikten sonra uluslararası güvenliğin değişimi-dönüşümü-çeşitlenmesi bağlamında yeni bir tehdit unsuru olan göç konusu güvenlikleştirme ile bağlanmıştır.

Göç olgusu (dalgası) ile güvenlikleştirme olgusu arasındaki bağıntılar açıklanmadan önce de göç hakkında temel bilgiler verilmiştir. Göç olgusu/unsuru hangi özelliklerinden dolayı bir güvenlikleştirme konusu hâline gelmiştir açıklanmıştır. Bu bağlamda özel bir örneklem olarak seçilen Almanya'daki son/aktüel Nitelikli Göç Yasası'nın yurtdışından Almanya'ya olan göçü hızlandıracağı ve fazlaştıracığı vurgusu yapılarak, bunun iç kamuoyunda özellikle yabancı düşmanı (Göçmen düşmanı) bazı halk kesimlerinde yaratacağı büyük tepkileri Almanya'nın iç huzurunu bozacağı gerçeği beyan edilmiştir.

Nitekim geçmişten beri Almanya halkı içerisinde yabancıları (göçmenlerin hepsini özellikle de kökeni müslüman olanları) dışlayan, bunların hepsini ülkelerine gönderelim diye ellerinden gelen herşeyi yapan ırkçı-faşist-nazi-nasyonalist çevrelerin Almanya'nın 16 eyaletinde oluşturabileceği kargaşanın, kaosun ulus devlet Almanya'yı hem iç yönetimde hem de dış yönetimde sıkıntıya sokacağı da ayrıca belirtilmiştir. Almanya'da geniş halk kesimlerinde değil ama şiddete başvurabilecek potansiyelde ve yetenekte Zenefobik ve İslamfobik bir ırkçı halk kesimi mevcuttur. Almanya kurulduğundan beridir de yüzde 1 ila 2 oranında küçük bir oy oranı destek alan ırkçı partiler, oluşumlar ve hareketler hep var olmuştur. Özellikle ekonominin batı eyaletlerle karşılaştırıldığında biraz daha geri olan doğu eyaletlerde yabancı düşmanlığı hep var ola gelmiştir. Bu ırkçı hareketler, özellikle Corona virüs salgınından sonra Almanya'daki ekonominin eski refah dönemine göre düşüş yaşaması, enflasyonun biraz yükselmesi ayrıca Nitelikli İşgücü Yasası yürürlüğe girdikten sonraki gelen yeni göç dalgası kadar olmasa bile Almanya bir göç ülkesi olduğundan göçün herdaim sürmesi ve buna benzer

nedenlerden dolayı son 10 yılda afD Partisi adı altında hem eyalet meclislerinde hem Federal Meclis'te yüzde 10 civarlarında oy desteği olarak büyüme göstermiştir. Hatta çok yakın bir geçmişte (2 ay önce) yani 9 Haziran 2024 tarihinde yapılan Avrupa Parlamentosu seçimlerinde ırkçı partiler/aşırı sağ partiler sadece Almanya'da değil bütün Avrupa'da oy oranlarını artırdılar. Bu tehlikeli durumun uluslararası güvenliği etkileyeceği argümanı bu makalede özellikle işlenmiştir. Göçün ırkçı hareketlerin tepkilerini daha çok tetikleyeceği fikri makalede vurgulanmıştır.

Bu makale salt Almanya olarak analiz edilmiştir ama başta Hollanda da bu konu bağlamında araştırılabilir. Keza bu makalenin yazım süreci içerisinde İngiltere'de aşırı sağcıların gösterileri de bu bağlamda değerlendirilebilir. Avusturya ve İtalya hatta Macaristan ulus devletleri de bu makalede izlenen metodoloji bağlamında ele alınarak göç ve güvenlikleştirme bağlamında akademik çalışmalar yapılabilir.

2-4 Ağustos 2024 tarihinde Roma Şehri-Online olarak düzenlenen Academy 2. Uluslararası Göç Araştırmaları Disiplinlerarası Çalışmalar Kongresinde sunulan "ULUSLARARASI GÜVENLİK BAĞLAMINDA GÜVENLİKLEŞTİRME AÇISINDAN GÖÇ OLGUSU: ALMANYA NİTELİKLİ İŞGÜCÜ GÖÇ YASASI (2023-2024) ÖRNEĞİ" başlıklı makalenin kısıtı ulus devlet Almanya'dır. Ayrıca ikinci kısıtımız ise yeni yürürlüğe giren bu makalede örneklemimiz Almanya ve Almanya'da göçü kolaylaştırdığı bilinen üç aşamalı şekilde onaylanan ve yürürlüğe giren 2024 yılı Nitelikli Göç Yasası'dır. Makale bir kongreye hazırlandığından dolayı bu konu göç ve güvenlikleştirme bağlamında diğer ulus devletleri ve özellikle Almanya bağlamında yukarıda bahsedilen göç yasası gibi yurt dışından göçü kolaylaştıracığı, bilinen-görülen bir diğer yasa olan yeni Alman Vatandaşlığı Yasası hatta Çifte Vatandaşlık Yasası'ndan çok kısa (sadece bir satır) bahsedilmiştir. Esasında 2023 tarihinden beri gündem de olan bu 3 yasa 2024 yılında topluca hem eyalet hem de Federal Meclis'ten geçmiş yani onaylanıp yürürlüğe girmiştir. Bu iki yasa da bu makaleye dahil etmek mümkündür ama o zaman konu çok genişleyeceği için bu çalışma bir yüksek lisans hatta doktora tezi konusu olma potansiyeline sahiptir. Çünkü bahsedilen bu iki yasa da Almanya göç tarihinde aynen 2024 Nitelikli İşgücü Yasası gibi birçok kolaylaştırıcı ve hızlandırıcı maddeleri bünyesinde barındırmaktadır.

Bu kongre makalesi bu bağlamda gerek Türkiye Akedemyası'nda gerek dünya Akedemyası'nda birçok makaleye, yüksek lisans ve doktora tezine örnek ve ilham olma açısından önemlidir. Almanya'da ilk büyük göç dalgası 1961 yılında ölmüştür, yıllar sonra yani 61 yıl sonra ihtiyaçtan dolayı iktidardaki Trafik Lambası Koalisyon hükûmeti bu yasaların bazılarını muhalefetin sert itirazlarına rağmen ve dahi yasaların hepsine birden şiddetle de başvurma meyili/eğilimi olan afD Partisi ve PEDİGA gibi oluşumların büyük tepkilerine rağmen yürürlüğe koymuştur. Bu üç yasa Almanya'nın göç tarihinde devrim niteliğindeki yasalardır.

Hem Almanya iç düzenini ve sonrasında uluslararası güvenliği olumsuz etkileyebilecek göç-güvenlik konulu makalesi olabilecek kargaşa-çatışma ve kaosu önceden öngörme, bu gerçeklere projeksiyon tutma açısından da önemlidir. Almanya ve bu sorunu/krizi kendi ülkelerinde yaşayan diğer ülkeler de, sorun/kriz karşısında proaktif davranmak zorundadırlar. Akla, bilime ve geçmiş iyi tecrübelerle dayanan göç-mülteci politikalarıyla, yukarıda ayrıntılarıyla anlatılan göç sorununu/krizini uluslararası güvenlik seviyesine ulaşmadan çözmeleri gerekmektedir. Halkların ve dünyanın barışı, huzuru, refahı ve kalkınması için çözüm gerekli/zaruri bir durumdur.

KAYNAKÇA

Abrahamsen, Rita Blair's Africa: The Politics of Securitization and Fear, *Alternatives*, 30(1): 55-80, 2005.

Afyoncu, Erhan, Türkler İki Şeyden Korkardı. Bir Allah'tan Bir de Moğollar'dan, Habertürk Televizyonu Tarihini Arka Odası programında, <https://www.youtube.com/watch?v=kRJmL9RhVcQ> (Erişim Tarihi: 14.02.2024).

Argın, Mehmet Fatih., Uluslararası Göç Güvenlik İlişkisi: Göçün Güvenlikleştirilmesi ve Yeni Tehditler, *Uluslararası İlişkiler ve Politika Dergisi/Journal of International Relations and Politics*, Cilt:1, Sayı:1, 76-84, 202.

Baritci, F. (2017). Suriyeli Mültecilerin Türk Toplumuna Uyum Süreci Üzerine Bir Araştırma. Aksaray Üniversitesi, Uluslararası Hakemli İletişim ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi, (17), 227-245, 2017.

Baysal, Başar, Alternatif Kuramsal Bakış Açılılarıyla Uluslararası İlişkilerde Güvenlik Kavramının İncelenmesi, *Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi*. Cilt: 11 Sayı: Özel Sayı, 138-162, 2023, <https://doi.org/10.14782/marmarasbd.1375885>

Busan, Barry (), İnsanlar, Devletler ve Korku, *Uluslararası İlişkiler Kütüphanesi*, 2. Baskı, çev. Emre Çıtak, sayfa 23, 2020.

Buzan, Barry., Ole Waever ve Jaap de Wilde, Security: A New Framework for Analysis, London: Lynne Reinner, s. 1, 1998.

Can, Nevin., ALMANYA'NIN YENİ VASIFLI İŞÇİ GÖÇ SİSTEMİNE BAKIŞ: Mart 2024 İtibariyle Yürürlüğe Girecek Değişiklikler. Avukat & Arabulucu Can & Partner Hukuk Bürosu;5 Eylül 2023. <https://www.linkedin.com/pulse/almanyandin-yeni-vasifli-is-ci-goc-sistemine-bakis-mart-nevin-can/> (Erişim Tarihi: 07.08.2024).

Das Lorenz-System Seminar über gewöhnliche Differentialgleichungen Uwe Jonck und Florian Prill Februar 2003. <https://www.math.uni-hamburg.de/home/lauterbach/scripts/seminar03/prill.pdf> (Erişim Tarihi: 07.08.2024).

Der Spiegel, Deutschlands Bevölkerung, So viele waren wir noch nie, 19.01.2023. <https://www.spiegel.de/panorama/gesellschaft/bevoelkerungshoechststand-wegen-zuwanderung-erreicht-84-3-millionen-menschen-leben-in-deutschland-a-19a3e887-f06646b8-9198-be94c7009494> (Erişim Tarihi: 07.08.2024).

Deutsche Handwerks Zeitung (Alman Zanaatçılar Gazetesi) Deutschland - 3. Dezember 2021 Fachkräftemangel Deutschland braucht jährlich 400.000 Zuwanderer. <https://www.deutsche-handwerks-zeitung.de/deutschland-braucht-jaehrlich-400-000-zuwanderer-212632/> (Erişim Tarihi: 07.08.2024).

Ermağan İsmail, Dünya Siyaseti, 23.05.2024 Almanya’da Sağlık Güvenliği ve Türkiyeli Doktor Göçü, <https://dunyasiyaseti.com/icerik/almanyada-saglik-guvenligi-ve-turkiyeli-doktor-gocu.html> (Erişim Tarihi: 07.08.2024).

Gök, Gonca Oğuz, Kimin Güvenliği? Uluslararası Göç-Güvelik İlişkisi ve Uluslararası Örgütlerin Rolü, *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı: 31, 65-82, 2016.

Hisarlıoğlu, Fulya, “Güvenlikleştirme”, Güvenlik Yazıları Serisi, No.24, Ekim 2019. https://trguvenlikportali.com/wpcontent/uploads/2019/11/Guvenliklestirme_FulyaHisarlioglu_v.1.pdf DOI: 10.13140/RG.2.2.20824.65289

Historisch hohe Nettozuwanderung von 1,5 Millionen Menschen, PRESSEMITTEILUNG BAMF-Forschungszentrum veröffentlicht Migrationsbericht. <https://www.bamf.de/SharedDocs/Pressemitteilungen/DE/2024/240110-migrationsbericht-2022.html?nn=2823882022> (Erişim Tarihi: 07.08.2024).

Koçak, Yüksel., Terzi, Elvan. . Türkiye’de Göç Olgusu, Göç Edenlerin Kentlere Olan Etkileri ve Çözüm Önerileri. *Kafkas Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 3(3), 163-184, 2012.

Lauterbach, Karl., Prof. Dr. Karl Lauterbach ist seit dem 8. Dezember 2021 Bundesminister für Gesundheit der Bundesrepublik Deutschland.04.03.2024 <https://www.kma-online.de/aktuelles/politik/detail/lauterbach-will-gesundheitssystem-fuer-katastrophen-wappnen-51622> (Erişim Tarihi: 07.08.2024).

Miş,Nebi.,Güvenlikleştirme Teorisi ve Siyasal Olanın Güvenlikleştirilmesi (Securitization Theory and Securitization of the Political), Araştırma Görevlisi, Sakarya Üniversitesi, Siyaset ve Sosyal Bilimler Anabilim Dalı, *Akademik İncelemeler Dergisi*, Cilt: 6 Sayı: 2, 345 - 381, 2011.

Özcan, Arif Behiş, Uluslararası Güvenlik Sorunları ve ABD’nin Güvenlik Stratejileri, *Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, Cilt: 11, Sayı: 22, 445 - 466, 2011.

Politika Almanya, Almanya’daki Türk doktor sayısı 2 bin 600’ü geçti. 03.03.20243 Mart 2024, <https://www.dw.com/tr/almanyada-yabanci-doktor-sayısında-rekor-artış/a-68427210>. (Erişim Tarihi: 07.08.2024).

Püsküllüoğlu, Ali., Türkçe Sözlük, İstanbul: *Yapı Kredi Yayınları*, 1995.

“Reichskristallnacht” – der Pogrom im November 1938 in Stuttgart Ein Quellen- und Arbeitsbuch für den Geschichtsunterricht. Bearbeitet von Michael Hoffmann, Jürgen Lotterer und Roland Müller in Verbindung mit Karin Winkler. Stuttgart 2008. <https://www.stuttgart.de/medien/ibs/web-quellenheft-reichskristallnacht-stadtarchiv-> (Erişim Tarihi: 07.08.2024).

Statistisches Bundesamt,Wanderungen im April 2024: starker Anstieg der Nettozuwanderung gegenüber dem Vorjahreszeitraum.

https://www.destatis.de/DE/Themen/GesellschaftUmwelt/Bevoelkerung/Wanderungen/_inhalt.html#sprg236358 (Erişim Tarihi: 07.08.2024).

Savaş sonrası dönem – ^[1]Soğuk savaştan barışçıl devrime, 20. Yüzyıl Avrupa tarihine tutulan ışık 11.06.2014 <https://www.deutschland.de/tr/topic/politika/almanya-avrupa/savas-sonrasi-donem-soguk-savastan-bariscil-devrime> (Erişim Tarihi: 07.08.2024).

Taşagıl, Ahmet., Kadim Türk Tarihi - Kanal 12 / Muhammet Çaçı ile Bilgi Pusulası, 11 Haziran 2024, <https://www.youtube.com/watch?v=b6fLrev80EY&t=7s> (Erişim Tarihi: 17.02.2024).

Williams; Michael., “Words, Images, Enemies: Securitization and International Politics”, International Studies, Quarterly 47, s. 513, 2003.

www.gehalt.de → https://www.stepstone.de/stellenangebote--arzhelferin-medizinische-fachangestellte-mfa-33154-salzkotten-deutschland-artemis-augenkliniken-und-mvz--11238294-inline.html?&cid=partner_personalmarkt__8-gde-108-20253&tsl=PA_PMSG_GDE_2024556 (Erişim Tarihi: 07.08.2024).

www.deutschland.de → <https://www.deutschland.de/tr/topic/ekonomi/almanyada-nitelikli-is-gucu-yurt-disindan-goc-kolaylastirildi#:~:text=Nitelikli%20İş%20Gücü%20Göçü%20Yasası,dışından%20gelen%20kişiler%20için%20geçerli> (Erişim Tarihi: 07.08.2024).

<https://tuerkei.diplo.de/tr-tr/service/-/2285736> (Erişim Tarihi: 07.08.2024).

<https://www.anerkennung-in-deutschland.de/html/tr/guncel-yeninitelikliisgucugocuyasasi.php> (Erişim Tarihi: 07.08.2024).

https://www.make-it-in-germany.info.tr/fileadmin/1_Rebrush_2022/c_Landingpages/PDF-Dateien/09_2023_FEG-Vorabinformation_TUR.pdf (Erişim Tarihi: 07.08.2024).

<https://www.dtr-ihk.de/tr/hizmetlerimiz/nitelikli-isgucue-goec-yasasi>

<https://migrando.de/tr/blog/recht/neues-fachkraefteeinwanderungsgesetz/> (Erişim Tarihi: 07.08.2024).

<https://www.anerkennung-in-deutschland.de/html/tr/yasa.php> (Erişim Tarihi: 07.08.2024).

<https://tr.schindhelm.com/tr/haberler/haberler/alman-nitelikli-isgucue-goec-yasasi> (Erişim Tarihi: 07.08.2024).

<https://aof.sorular.net/ozet/uluslararası-iliskiler-kuramlari-ii-KKt-unite-7-kopenhag-okulu-ve-guvenliklestirme-teorisi> (Erişim Tarihi: 07.08.2024).

Görsel 1. Fast die Hälfte der von der UN dokumentierten Todesfälle gab es im Mittelmeer. © Dan Kitwood/Getty Images (BM tarafından belgelenen ölümlerin neredeyse yarısı Akdeniz’de meydana geldi. Dan Kitwood/Getty Images). <https://www.zeit.de/gesellschaft/zeitgeschehen/2024-03/uno-migranten-iom-migrationsrouten-toedlichstes-jahr>, (Erişim Tarihi: 01.03.2024).

Görsel 2. Securitization on Migration in the EU and Africa: A Case Study. ARTICLES / Insight Turkey Winter 2022 / Volume 24, Number 1 (Görsel 2. AB ve Afrika’da Göçün Güvenlikleştirilmesi: Bir Vaka Çalışması. MAKALALER / Öngörü Türkiye Kış 2022 / Cilt 24, Sayı 1).
<https://www.insightturkey.com/articles/securitization-of-migration-in-the-eu-and-africa-a-case-study>
(Erişim Tarihi: 01.03.2024).

Görsel 3. Fahrermangel in ausgewählten europäischen Ländern im Jahr 2021, Natalia Jakubowska, Journalistin Trans. info, 12.07.2023 (2021’ de seçilmiş Avrupa ülkelerinde sürücü açığı, Natalia Jakubowska, Gazeteci Trans. info, 12 Temmuz 2023).
<https://trans.info/de/neues-fachkraefteeinwanderungsgesetz-beschlossen-352573>, (Erişim Tarihi: 05.04.2024).

ULUSLARARASI İŞGÜCÜ GÖÇ HAREKETLİLİĞİNİN EKONOMİ-POLİTİK ETKİLERİ

Dr. Nida GÜNSAN ¹, Prof.Dr. Haluk YERGİN ²

¹ Bağımsız Araştırmacı, 0000-0001-7014-3099

² Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, İİBF-İktisat Bölümü, 0000-0002-8168-9115

ÖZET

Eski çağlardan bu yana bir bölgeden diğer bölgelere insan göçü yaşanmıştır. İnsanlık tarihi kadar eski bir kavram olan göç kavramı politik, ekonomik, salgın hastalıklar, savaşlar gibi nedenlerle insanların yer değiştirmesidir. Yerel, bölgesel ve uluslararası ölçeklerde gerçekleşen göç ülkelerin toplumsal, ekonomik, demografik ve siyasi yapılarında etkili olmaktadır. Kitleler halinde yoğun göçün yaşandığı ülkelerde nüfus hızlı bir şekilde artmıştır. Hızlı nüfus artışı ekonomik ve toplumsal yapıda değişimlere sebep olmuştur. Göç alan bölgedeki toplumunun inanç, tutum ve davranış özellikleri ile göç eden kitle arasındaki etnik farklılıklar nedeniyle çatışmalar yaşanabilmekte bu çatışmalarda politik sonuçlar doğurabilmektedir. Uluslararası göç hareketliliğinde en önemli argüman emek piyasalarıdır. Ücret farklılıkları, ekonomik istikrarsızlık, yoksulluk, yaşam standartlarının düşüklüğü insanları göçe iten ekonomik etmenlerdir. Literatürde göç kavramını açıklayan teoriler bulunmaktadır. Bu teoriler genellikle göçü ekonomik açıdan incelemiştir. Fakat ekonomik nedenlerden yapılan işgücü göçü, politik sonuçlar doğurabilmektedir. Dünyada göç olgusu 2010 yılındaki Arap Baharı ve 2016 yılında İngiltere'nin Brexit'ten ayrılması sonucu önemli politik etkiler ortaya çıkarmıştır. Bu çalışmada uluslararası işgücü göç hareketliliği ekonomi politik perspektifinden bakılarak incelenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Uluslararası göç, işgücü, politik etkiler, ekonomik etkiler

ECONOMIC-POLITICAL EFFECTS OF INTERNATIONAL LABOR MIGRATION MOBILITY

Since ancient times, there has been human migration from one region to another. The concept of migration, which is as old as the history of humanity, is the displacement of people for political, economic, epidemics, and wars. Migration at local, regional, and international scales impacts the social, economic, demographic, and political structures of countries. In countries with mass migration, the population has increased rapidly. Rapid population growth has caused changes in the economic and social structure. Conflicts may occur due to ethnic differences between the beliefs, attitudes, and behavioral characteristics of the society in the region receiving migration and the migrant mass, and these conflicts may have political consequences. The most important argument in international migration mobility is labor markets. Wage differences, economic instability, poverty, and low living standards are

economic factors that push people to migrate. There are theories explaining the concept of migration in the literature. These theories have generally analyzed migration from an economic perspective. However, labor migration for economic reasons can have political consequences. The phenomenon of migration in the world has had significant political effects due to the Arab Spring in 2010 and the Brexit of the UK in 2016. This study examines international labor migration mobility from a political economy perspective.

Keywords: International migration, labor force, political effects, economic effects

1. GİRİŞ

Uluslararası göçmenlerin küresel nüfus içindeki payı, dünya nüfusundan daha hızlı artmıştır (IISD, 2019).

Göç insanlık tarihi kadar eskidir. İnsanlar her zaman daha müreffeh hayat arayışında olmuşlar, yaşam koşullarını iyileştirmek veya ülkelerindeki travmatik durumlardan uzaklaşmak için göç etmişlerdir. Göçmen kişinin yasal statüsüne, hareketin gönüllü veya gönülsüz olmasına, hareketin nedenlerine veya kalış süresine bakılmaksızın, uluslararası bir sınırı geçerek ya da ülke sınırları içerisinde bir yerden başka bir yere giden veya gitmiş olan herhangi bir kişidir (Castelli, 2018: 2). Uluslararası göç, karmaşık ve birbirine bağlı kompleks yapıdadır. Uluslararası göç farklı faktörler etrafında şekillenir. Bu faktörlerin birbirileri ile etkileşimleri tam olarak açık değildir. Bu yüzden bunları farklı disiplinlerle birlikte anlamak, incelemek ve yorumlamak önemlidir. 2050 yılında toplam uluslararası göçmen sayısı 379,6 milyona ulaşacağı tahmin edilmekte ve bu da dünya nüfusunun yüzde 3,9'unu temsil edecektir (Hofmann vd., 2020). 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi, 17 kapsayıcı Sürdürülebilir Kalkınma Hedefi (SKH) ve 169 hedeften oluşmakta olup, bunlardan sekiz hedef doğrudan uluslararası göçle ilgili konulara atıfta bulunmaktadır (UN, 2019). Göç uygun politikalarla desteklendiğinde hem hedef hem de kaynak ülkelerde kapsayıcı ve sürdürülebilir kalkınmayı destekleyebilir ve göçmenlere ve ailelerine fayda sağlayabilir. 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi ve güvenli ve kurallı göç için Küresel Mutabakat, göç ve kalkınma arasındaki bu bağlantıları kabul etmektedir (IISD, 2019). Göç, günümüzün küreselleşen dünyasında hayatın bir gerçeğidir ve küreselleşme göçün karakterini değiştirmektedir (Aydın vd., 2022: 217). Uluslararası göç hareketliliğinde en önemli argüman emek piyasalarıdır. Ücret farklılıkları, ekonomik istikrarsızlık, yoksulluk, yaşam standartlarının düşüklüğü insanları göçe iten ekonomik etmenlerdir. Literatürde göç kavramını açıklayan teoriler bulunmaktadır. Bu teoriler genellikle göçü ekonomik açıdan incelemişlerdir. Fakat ekonomik nedenlerden yapılan işgücü göçü, politik sonuçlar doğurabilmektedir. Dünyada göç olgusu 2010 yılındaki Arap Baharı ve 2016 yılında İngiltere'nin Brexit'ten ayrılması sonucu önemli politik etkiler ortaya çıkarmıştır. Göç ekonomik sebeplerden ötürü yapılırsa da göç edilen bölgedeki göçmenler toplumun en zayıf halkasını oluşturmakta ve göçmenler ile yerliler arasındaki dil, din kültür gibi farklılıklar gerilime neden olmakta bu durumda ekonomik sebeplerle yapılan göçün politik sonuçlara sebep olması ile sonuçlanmaktadır (Tuncel ve Ekici, 2019). Ulusal sınırları aşmada küreselleşme kadar teknolojiye etkili olmaktadır. Hızla gelişen teknoloji ile azalan mesafeler, düşen

maliyetler göçü hızlandırmaktadır (Özdil, 2023). Bu doğrultuda çalışmada, uluslararası işgücü göç hareketliliğinin ekonomik ve politik etkilerinin neler olduğunu incelemektir.

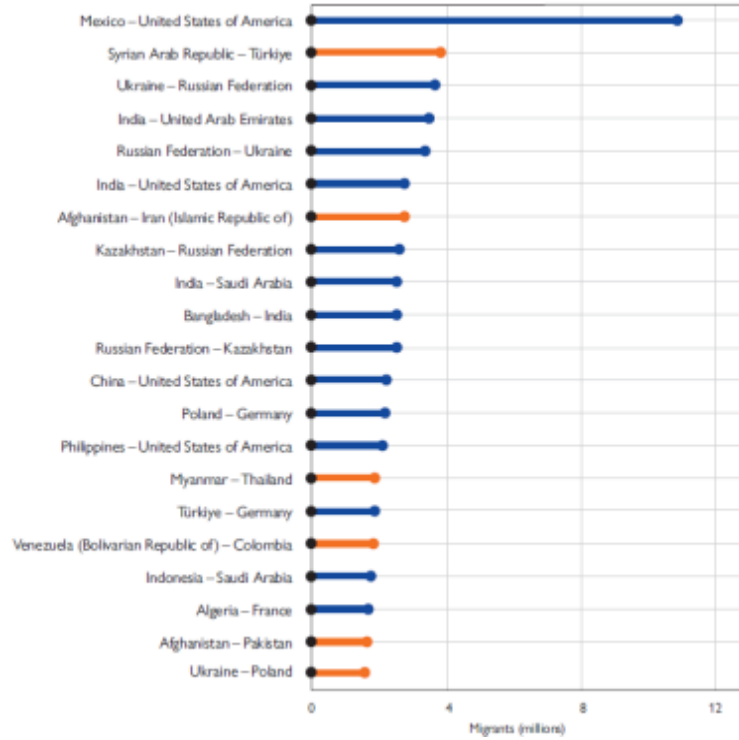
2. GÖÇ OLGUSUNA PANORAMİK BİR BAKIŞ

Göçün tarihsel geçmişi çok eskiye dayanmaktadır. Castles ve Miller 20.yüzyılda ifade ettiği göçler çağı günümüzde de önemini korumaktadır. Farklı nedenlerle ve farklı coğrafyalara yapılan göç yapılış sebepleri itibariyle çeşitlilik gösterse de neticede göç ettikleri ülkelerdeki yerlilerle farklı kültüre sahiptirler (Oluğ, 2023: 433).

İnsanlar kitleler halinde daha fazla güvenlik arayışıyla yurtlarını terk edip başka bölgelere göç etmektedir. “İnsanlık tarihi boyunca göç, bireyin zorlukların üstesinden gelme ve daha iyi bir hayat yaşama isteğinin cesur bir ifadesi olmuştur” (ILO, 2010: 1). Ravenstein (1885)’e göre; göç ticaret ve sanayi merkezlerine doğru kısa mesafelerde yapılır. Göçün ortaya çıkardığı ekonomik, sosyal, psikolojik birçok neden olduğundan bu kavram diğer bilimlerinde konusu olduğundan literatürde farklı tanımlamaları bulunmaktadır (Özcan, 2016: 185). Dünyadaki göç hareketliliği dinamik bir kavram olduğu kadar insan hayatının gerçeğidir. Göç; devletlerin ekonomik, politik, sosyal ve toplumsal gündemlerini teşkil eden önemli bir sorundur (Tuna, 2022: 288). Uluslararası göç alan yazınında göçün sebepleri dört ana temada incelenebilir (Güllüpınar, 2012: 56).

1. Ülkelerarasındaki nüfus dağılımının farklılığı,
2. Kapitalizmin devresel krizleri,
3. Bölgeler arası gelir farklılıkları,
4. Küresel olarak yeniden yapılanmaya zorlanan ekonomiler vb.

Uluslararası göç; işgücü göçünü, transit göçü, çevresel göçü, zorunlu göçü, insan ticareti ve kaçakçılığı, sığınmacı ve mültecilerin korunması gibi pek çok konuyu kapsamaktadır. Göç hareketlerinin temelinde işgücü göçü yer almaktadır. Bunun nedeni, dünyada küresel boyutta yaşanan ekonomik eşitsizlikler, işgücü arz ve talebinin değişkenlik göstermesidir (Çetin Aydın, 2021). Şekil 1’de Uluslararası göç koridorları gösterilmektedir.

Görsel 1. Uluslararası Göç Koridorları (2024)

Kaynak: IOM, 2024.

Günümüzde önemli bir kavram olan göçün ortaya çıkardığı etkilerini ve çözüm önerilerini tek bir bilim dalı açıklamak yeterli olmayabilir. Bu sebeple ekonomi ve siyaset bilimi göç politikalarına çözüm üretmek için bir araya geldiği zaman önemli katkıları olacaktır. Dolayısıyla politik ekonomi bir konuyu iktisat, uluslararası ilişkiler, siyaset bilimi gibi farklı disiplinlerin değerlendirmeleri ile sentezleyen bir disiplindir. Bu yüzden uluslararası işgücü göçünü ekonomi politiği perspektifinden incelemek faydalı olacaktır (Dikkaya ve Dinçer, 2023: 197).

3. ULUSLARARASI İŞGÜCÜ GÖÇ HAREKETLİLİĞİ

İşçilerin yaşadıkları ülkede yaptığı işteki ücretten tatmin olmamalar, sosyal tatminsizlikleri ve fırsat eşitliği gibi nedenlerden dolayı başka ülkelerde çalışmak için gitmelerine işçi göçü denilmektedir. İş gücü göçü nitelikli işgücü (beyin göçü) göçü ve niteliksiz işgücü olmak üzere ikiye ayrılmaktadır (Yılmaz, 2014: 1687). Uluslararası işgücü göçünün etkileri göç alan ve göç veren ülkelerde farklı olduğu gibi göçün nitelikli ve niteliksiz işgücü göçü olması önemlidir. Eğer göç eden işçiler niteliksiz işgücü ise göç veren ülkede toplam üretim değişmez. Ayrıca işsiz kesimin başka ülkelere çalışmaya gitmesi göç veren ülkedeki işsizlik problemlerini düşürecektir. Fakat işgücü göçü göçmenlerin kendi ülkelerindeki işlerini bırakmalarına neden olmuşsa, göç veren ülke bu durumdan zararlı çıkarken, göç alan ülkenin milli geliri artacaktır. Özellikle bu işçiler profesyonel işgücü ise göç veren ülke hem bu işgücünü yetiştirme maliyetine katlanmış, hem de bundan yararlanmamış

olacaktır. Beyin göçü olarak ifade edilen bu durum bu sebeple ülkelerin üzerinde önemle durdukları bir konudur (Biçerli, 2019: 276).

İşgücü göçü uluslararası ve ulusal politikalarda önemli bir yer tutan küresel bir olgudur. Dünyada 761 milyon kişi iç göç ederken, 281 milyon kişi ise dış göç etmektedir. Bu rakam 2000 yılından günümüze kadar %62 artmıştır. 281 milyonun 169 milyonu göçmen işçilerdir. İnsanların insana yakışır iş ve yaşam standartlarını yükseltmek, daha iyi bir gelir elde etmek istemeleri göç-kalkınma ilişkisinin nedenleridir. Afrika'da 2000 yılında 14,8 milyon olduğu tahmin edilen göçmen stoku yüzde 30 oranında istikrarlı bir şekilde artarak 2022 yılında yaklaşık 40 milyona ulaşmıştır. Afrika'nın 2017 yılında 1,2 milyar olan nüfusunun 2050 yılına kadar 2,5 milyara yükseleceği öngörülmektedir. 15-24 yaş grubunun 2015 yılında 231 milyon iken 2050 yılında 461 milyona yükseleceği tahmin edilmektedir. Bu nüfus artışı, Afrika'da 2015 yılında % 40 olan kentleşme oranının 2050 yılına kadar % 56'ya çıkacağı öngörüsüyle birleştiğinde, işgücü göçü üzerinde etkileri olacaktır (IOM, 2024: 1).

4. ULUSLARARASI İŞGÜCÜ GÖÇ HAREKETLİLİĞİNİN EKONOMİK VE POLİTİK ETKİLERİ

Göç kavramının ekonomik olarak incelenmesi Adam Smith'in "Milletlerin Zenginliği (1776)" isimli çalışmasına kadar uzanmaktadır. Smith çalışmasında, göçün emek piyasalarındaki mekânsal farklılıktan kaynaklandığına işaret etmektedir. Hicks (1932) ise ücret farklılıklarının göçe sebep olduğunu belirtmiştir (Develi, 2017: 1345). Göç alan ülkelerde göçmenler oradaki yerleşiklerden farklı fiziki ve kültürel özelliklere sahip olduklarından bu durum ekonomik, sosyal veya politik sonuçlar ortaya çıkarmaktadır (Toksöz, 2006: 33). Göç olgusu ortaya çıktığı dönemlerin siyasi, ekonomik ve kültürel etmenleri etrafında şekillenmiştir. Göç akımlarına yönelik teorik açıklamalar, dünyadaki dönemsel ekonomik politika ve uygulamalardan etkilenmektedir (Güllüpnar, 2012: 56).

1989 yılında Doğu Blok'unun yıkılmasıyla başlayan siyasi istikrarsızlıklar ve etnik çatışmalar nedeniyle kan bağı oldukları diğer Avrupa ülkelerine doğru bir göç yaşanmıştır. Avrupa ülkeleri ise bu yoğun göçe hazırlıklı değildi. Hızlı nüfus artışındaki değişim sosyal ve kültürel yapıda çatışma ve tedirginlik yaratmıştır. Bu sebeple Batı Avrupa ülkelerinde göç ve entegrasyon politikaları daha katı hale getirilmiştir. Ayrıca 11 Eylül New York, 11 Mart Madrid ve 7 Temmuz Londra saldırıları sonrası da göç politikalarına sınırlama getirilmiştir. Göç politikalarındaki bu değişim ulusal politik ve ekonomik çıkarlar çevresinde şekillenmeye başlamıştır (Cebeci, 2021: 101). Göçün coğrafi kapsamı, göçmen sayısı, toplu göç hareketleri ve bütün bunların ekonomi piyasalarındaki karşılığı göçü politik bir konu haline getirmektedir. Az gelişmiş ülkelere gelişmiş ülkelere yoğun olarak yapılan göç gelişmiş ülkeleri harekete geçirmekte kitlesel göç hareketini kısıtlamak için politikalar geliştirmektedir. Çünkü göç ekonomik nedenlerle yapılırsa bile sonrasında gitmiş oldukları ülkelerde etnik farklılıklardan dolayı politik sonuçları da beraberinde getirmektedir. Göç Batı Avrupa ülkelerinde politik bir gündem olarak devam etmektedir. Dünyadaki hızlı göçü önlemek istemelerin sebebi sadece sosyo-ekonomik etkiler nedenlerden ziyade radikal sağ partilerin göçmenlere karşı tutumlarıdır (Erbaş ve Alioğlu Türker, 2019: 899). Çünkü radikal sağ partiler, artan göç dalgaları sonucunu

Avrupa kültürünün kendi kültürel kimliğini Avrupa dışından olan kültürlerin istilasından koruma haklarının olduğunu düşünürler. Yani Avrupa kültürü dışından gelen başka bir toplumun Avrupa kimliğine sahip insanları asimile edeceğinden endişe duymaktadırlar (Öner, 2018: 41).

2010 yılında Suriye’de Arap Baharı nedeniyle iç savaş çıkmıştır. Savaşla beraber pek çok göçmen jeopolitik konumu nedeniyle Suriye’ye en yakın mesafedeki Türkiye’ye göç etmişlerdir (Gürbüz ve Çırak, 2021). Suriye’deki olaylar Türkiye ekonomisi üzerindeki olumsuzlukları da beraberinde getirmiştir. 2008 krizinin sebep olduğu iktisadi krizler devam ederken yoğun göç dalgası ile karşı karşıya kalan Türkiye’de ekonomik problemler, göçmenlere verilen çalışma izni, istihdam politikalarındaki değişimler, ithalat-ihracat dengeleri ve sektörel değişimler politika yapım süreçlerini etkilemiştir. Bütün bunlara ek olarak bölgedeki istikrarsızlık ve kargaşa Türkiye’nin diğer Ortadoğu ülkeleri ile olan ticari ilişkilerini ve ithalat ve ihracat üzerinde olumsuzluğa sebep olmuştur (Banazılı, 2018: 51).

Birleşik Krallık 2016 yılında Avrupa Birliği’nden ayrılma kararı almıştır. Birleşik Krallık AB’den ayrılmasında etkili olan ilk faktör göçmenler olmuştur. Göçmenler Birleşik Krallığa iş ve eğitim gibi nedenlerden dolayı göç etmektedir. 2008 krizinin ardından özellikle işsizliğin azaltılması ve istihdam yaratılması konusunda birçok AB ülkesinden daha iyi olan Birleşik Krallık’ta, işsizlik sorunu göçmenlere bağlamıştır. AB referandumu öncesinde Ipsos Mori’nin araştırmasının sonuçlarına göre “Günümüzde Britanya’nın karşı karşıya kaldığı en önemli sorunlar nedir?” sorusuna, birinci sırada göç ve göçmenler (%48), ikinci sırada ulusal sağlık sistemi (%37), üçüncü sırada Avrupa Birliği (%32), dördüncü sırada ekonomi (%27) ve beşinci sırada barınma (%18) şeklinde cevaplar verilmiştir. Göçmen karşıtlığı faktörü sadece Birleşik Krallık’ın siyasi gündeminde olmamış aynı zamanda Avrupa Birliği’nin pek çok ülkesinde endişe verici bir boyuta ulaşmıştır. AB’nin başa çıktığı sorunlar arasında yer alan aşırı sağın yükselişi, göçmenlere ve çok kültürlülüğe bakış anlamında Avrupa değerleri ile çatışan bir paradoksal yapı oluşturmaktadır (Çolak ve Bozkaya, 2018).

AB ve üye devletler etkili, insani ve güvenli bir Avrupa göç politikası oluşturma çabalarını yoğunlaştırmaktadır. Avrupa Konseyi, stratejik öncelikleri belirlemek suretiyle bu çabada önemli bir rol oynamaktadır (European Council, 2024).

5.SONUÇ

Bu çalışmada uluslararası işgücü göç hareketliliğinin etkileri ekonomi-politik perspektiften açıklamaya çalışılmıştır. Göç olgusu geçmişten günümüze kadar ekonomik, politik ve toplumsal etkileri bakımından geniş bir yelpazede ele alınıp incelenmesi gereken konudur. Uluslararası göç sebep ve sonuçları itibarıyla kompleks ve çok katmanlı bir yapıdadır. Bu sebeple uluslararası göçün sebep ve sonuçlarını açıklamak için tek bir bilim dalından faydalanmak yeterli olmayacaktır. Uluslararası göçü açıklayabilmek ve göç politikalarını geliştirebilmek için diğer disiplinlerinde katkıları kritik öneme sahiptir.

Uluslararası göçün temel sebebi ekonomik olsa da sonuçları politik olmaktadır. Ekonomi ve siyaset bilimini entegre eden ekonomi politik ise iki bilim dalını bir araya getirerek göç politikalarına çözüm üretmeye çalışmaktadır.

Uluslararası göçün temel nedeni ekonomik istikrarsızlıklar olurken; etkili olduğu piyasalar işgücü piyasalarıdır. Uluslararası işgücü göçünün en fazla olduğu Avrupa ülkeleri uzun yıllar eğitim ve iş için göçmenlere kapı olmuştur.

Dinamik bir olgu olan göç bu ülkelerde sosyal ve kültürel yapıda gerilimlere sebep olduğundan endişe verici duruma sebep olmaktadır. İş amacıyla başka bölgelere giden göçmenlerin göç alan ve veren ülkelerde önemli etkileri olmaktadır. Niteliksiz işgücü başka bir ülkeye çalışmaya gittiği zaman göç veren ülkede işsizlik azalacaktır. Ancak göç veren ülkelerdeki işgücü nitelikli bir işgücü ise bu ülke o işgücünü eğitmek için harcadığı zaman ve maliyeti avantaja çevirip bir katma değer yaratmayacaktır. Nitelikli işgücünün başka bir ülkeye gitmesi sonucu göç veren ülkede işsizlik artacak, milli gelir düşecektir. Göç alan ülkede nitelikli işgücü ülkenin GSYH'na olumlu katkısı olacaktır.

Sonuç itibarıyla; göç dinamik bir kavramdır. Geçmişte olduğu gibi günümüzde de insanlar sosyal ve ekonomik çıkarlarına en uygun bölgelere göç edeceklerdir. Salgınlar, savaşlar, ekonomik istikrarsızlık, siyasi belirsizlikler, insanların daha iyi yaşam koşulları ve insana yakışır işlerde çalışma istemeleri nedeniyle insanlar göç etmek isteyeceklerdir. Hızlı nüfus artışının sadece bir bölgeye olması (Avrupa ülkeleri) o bölgelerde siyasi ve ekonomik problemlerde beraberinde getirecektir. Uluslararası işgücü göç hareketliliğinin en çok yaşandığı işgücü piyasalarına yönelik politikalar geliştirilmelidir. Göç geliştirilen uygun politikalar ile kontrol altına alınabilir ve devam ettirilebilir.

KAYNAKÇA

- Aydın, G. (2021). Toplumsal Etkiler Bağlamında Uluslararası Emek Göçü. *Kırklareli Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 2(1), 1-17.
- Aydın, M., Ekiz, C., Doğanoglu, M. (2022). Göçün Ekonomi-Politigi ve Türkiye’de Göç Yönetimi. Prof.Dr. Aziz Konukman (Ed.). *Türkiye Üzerine Politik İktisat Yazıları* içinde (217-239). Ankara: Gazi Kitabevi.
- Biçerli, K. (2019). Çalışma Ekonomisi (11.Baskı). İstanbul: Beta Yayınevi.
- Kefe, İ. (2021). Covid-19 Pandemi Sürecinde Türk Bankacılık Sektöründe Uzaktan Çalışmanın Personel Giderlerine Etkisi. Nuriye Güreş (Ed.), *Bankacılık Sektörünün Değişen Yüzü* içinde (102-119). Fransa: Livre de Lyon
- Banazılı, M. (2018). Göç ve mülteci yönetimi: Türkiye’deki Suriyeliler üzerinden bir değerlendirme. *TURAN-SAM*, 10(37), 47-54.
- Castelli, F. (2018). Drivers Of Migration: Why Do People Move?. *Journal Of Travel Medicine*, 25(1), 1-7.

- Cebeci, A. (2020). Uluslararası Göç ve Kalkınma İlişkisinin Ekonomi Politigi. *Turkish Studies-Social*, 15(2), 93-106.
- Çolak, M., Bozkaya, Ö. (2018). Birleşik Krallık'taki göç karşıtı söylemlerin Brexit sürecine etkisi. In *Journal of Social Policy Conferences* (No. 75, pp. 185-209). Istanbul University.
- Dikkaya, M., Dinçer, S. (2023). Avrupa Birliği Göç Politikaları Üzerine Ekonomi Politik Bir İnceleme. *Marmara Üniversitesi Avrupa Araştırmaları Enstitüsü Avrupa Araştırmaları Dergisi*, 31(2), 195-219.
- Develi, E. (2017). 21. Yüzyılda Göç Olgusu: Uluslararası Göç Teorilerinin Ekonomi Politigi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 22(Göç Özel Sayısı), 1343-1353.
- Erbaş, H., Türker, Ö. A. (2019). GÖÇ Araştırmaları Alanında Kavramsal Sorunlar ve Etik/Politik Sorumluluk. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 59(2), 883-911.
- European Council (2024). Erişim Adresi: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/eu-migration-policy/> Erişim Tarihi: 18.07.2024.
- Gürbüz, S., Çırak, B.N.(2021).Uluslararası Göç Kavramı ve Uluslararası Göç Örgütü. Erişim Adresi:<https://www.tuicakademi.org/uluslararasi-goc-kavrami-ve-uluslararasi-goc-orgutu/> Erişim Tarihi: 26.08.2021.
- Güllüpınar, F. (2012). Göç olgusunun ekonomi-politigi ve uluslararası göç kuramları üzerine bir değerlendirme. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(4).
- Hofmann, M., Jolivel, A., Huss, D., Ambiaux, C. (2020). International Migration: Drivers, Factors and Megatrends, ICMPD, 1-13. Erişim Adresi: <https://www.icmpd.org/file/download/51472/file/Policy%2520Paper%2520-%2520Geopolitical%2520Outlook%2520on%2520International%2520Migration.pdf> Erişim Tarihi: 12.06.2024).
- ISSD (2019). UN DESA Takes Stock Global Migration. Erişim Adresi: <https://sdg.iisd.org/news/un-desa-takes-stock-of-global-migration/> Erişim Tarihi: 24.09.2019
- ILO (2010). International labour migration A rights-based approach. Erişim Adresi: https://www.ilo.org/sites/default/files/wcmsp5/groups/public/@ed_protect/@protrav/@migrant/documents/publication/wcms_208594.pdf
- IOM(2024).National Labour Migration Strategy(2024-2028). Erişim Adresi: https://www.iom.int/sites/g/files/tmzbd1486/files/documents/2024-01/national_labour_migration_strategy-2024-2028-1.pdf Erişim Tarihi: 20.07.2024.

Un (2019). International Migration 2019. Erişim Adresi: https://www.un.org/en/development/desa/population/migration/publications/migration_report/docs/InternationalMigration2019_Report.pdf Erişim Tarihi: 11.07.2024).

Oluğ, S. Uluslararası GÖÇ Teorilerinde Yaşanan Dönüşüm ve 1980 Sonrası Türkiye'ye Yönelen Kitlesel Göç Hareketleri Üzerine Bir Analiz. *Akademik İzdüşüm Dergisi*, 8(2), 432-464.

Özdil, S.(2023). Uluslararası Göç ve İşgücü Piyasası Arasındaki İlişki: Ampirik Uygulama. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Nevşehir.

Öner, S. (2018). Avrupa'da yükselen popülizm ve radikal sağ: Avusturya örneği ilişkileri. *Euro Politika*, 39-53.

Özcan, E. D. E. (2017). Çağdaş göç teorileri üzerine bir değerlendirme. *İş ve Hayat*, 2(4), 183-215.

Ravenstein, E.G. (1885). "The Laws of Migration", *Journal of the Statistical Society of London*, 48(2); 167-235.

Tuna, F. (2022). Dış Politika ve Göç: Göç Olgusu ve Dış Politikaya Etkileri. *Göç Dergisi (GD)*, 9(3), 287-294.

Toksöz, G.(2006). Uluslararası Emek Göçü(1. Baskı). İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları: İstanbul.

Tuncel, G., & Ekici, S. (2019). Göçün siyasal etkisi: Suriyeli göçmenlerin Türkiye siyasetine etkisi. *Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(2), 48-72.

Yılmaz, A. (2014). Uluslararası göç: Çeşitleri, Nedenleri ve Etkileri. *Electronic Turkish Studies*, 9(2), 1685-1704.

YEREL YÖNETİMLERİN GÖÇ OLGUSU ÜZERİNE BİR İNCELEME

Furkan ÇAPOĞLU

Hitit Üniversitesi, - ORCID ID: 0000-0003-1378-0192

ÖZET

Göç olgusu geçmişten bu yana tüm insanların ortak bir eylemi olmuştur. Bakıldığında kavimler göçüne kadar dayanan bu süreçte zamanla çeşitli ihtiyaçlar doğrultusunda dünya çapında yeni hak arayışları çeşitli olgulara neden olmuştur. Özellikle dünyada savaş ve çeşitli krizlerle beraber şekillenen coğrafyalarda yaygın bir şekilde göç hareketleri artmış ve daha insan haklarına dayalı ve refah içerisinde olacakları yaşam hakkı gibi temel haklarının güvence altında olduğu ülkelere göç algısı artmaktadır. Özellikle dünyada bakıldığında son yıllardaki Ortadoğu ve Ukrayna krizleri Türkiye’de yerel yönetimlerin bu konuda daha etkin bir rol oynamalarına sebep olmuştur. Çünkü artık göç kavramı kişisel bir olgudan toplumu ilgilendiren bir konu haline geldiğinden ötürü göç edilen yerdeki ekonomik yaşantıdan sosyal yaşama varana dek bir etki alanı yaratmaktadır. Yerel yönetimlerin egemen oldukları kentlerde kentli haklarından kaynaklanan birçok hakkın işlevini kaybetmemesi için o yöredeki hemşerilerinde refahının bozulmaması için göç faaliyetleri ortak bir çaba ve siyaset çapında nitelikli bir süreç ürünü olmalıdır. Türkiye’nin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler gereği ülke mevzuatında yapılan yasal düzenlemeler yerel yönetimlerin göç olgusu üzerinde daha etkin ve güçlü olmasına hizmet edecek şekilde düzenlenmesine rağmen istenilen seviyede bir ilerleme olmadığı aşikardır. Merkezi yönetimler ile yerel yönetimler arası uygulama saha çatışmaları söz konusu olduğundan göç olgusu üzerinde yerel yönetimlerin etki sahası kısıtlı bir hal almaktadır. Özellikle denetim mekanizmaları aracılığı ile yerel yönetimlerde çeşitli baskıya varan uygulamalar ortaya çıkmakla beraber yöreden yöreye değişen gerek siyasi tercihler yada coğrafik farklılıklardan ötürü göç olgusu ve süreci etkin bir şekilde işlemeyerek yöreden yöreye farklılık gösteren göçmenlerden kaynaklanan sorunlar ortaya çıkmaktadır. Kamu yönetimi ve yerel yönetimlerin inşa mekanizmalarının göç olgusu etrafında daha nitelikli işlev kazanması ortaya çıkan sorunların çözümünde temel rol oynamaktadır. Bu çalışmada yerel yönetimlerin göç süreci ve sonrasında sorumlulukları ve bu konuda etki alanları yasal mevzuat ışığında incelenecek olup uygun öneriler sıralanacaktır.

Anahtar Kelimeler: Göç, Yerel Yönetimler, Göç Yönetimi, Anayasa

ATATÜRK ERA SETTLEMENT POLICIES: SETTLEMENT LAW NO. 2510 OF 1934**Dr. Öğretim Üyesi, AHMET MURAT KADIOĞLU ¹**¹ Ostim Teknik Üniversitesi, Ortak Dersler Bölümü, 0000-0001-9786-1904**ABSTRACT**

Mustafa Kemal Atatürk was a leader who paid special attention to nationalization policies. Many steps were taken to spread Turkish culture for the survival of the state and for political purposes. Among the most important of these policies were the settlement policies implemented in the early Republican period. The 1934 Law on Settlement is one of the most important and detailed resettlement programs. In this study, migration and resettlement policies implemented during the Atatürk period are analyzed. After evaluating the Resettlement Law, one of the most important laws of Atatürk's era, the daily newspapers of the period were analyzed to understand the importance of the law. As a result, it was determined that although the newspapers exhibited a positive perspective towards the Settlement Law, they did not make an intensive reporting effort. On June 14, 1934, 15 news articles were published in Cumhuriyet, Akşam, Türk Sözü, Kurun, Son Posta and Milliyet newspapers in a period of 1 month. These news articles mostly included information about the law and its implementation.

Keywords: Migration, resettlement, Atatürk period, resettlement policies**ATATÜRK DÖNEMİ İSKAN POLİTİKALARI:****1934 TARİHLİ 2510 SAYILI İSKAN KANUNU****ÖZET**

Mustafa Kemal Atatürk millileştirme politikalarına özel önem veren bir lider olmuştur. Devletin bekası ve politik amaçlar doğrultusunda Türk kültürünün yayılması için birçok adım atılmıştır. Bu politikalardan en önemlileri arasında ise erken Cumhuriyet döneminde uygulanan iskan politikaları olmuştur. 1934 yılında kabul edilen İskan Kanunu ise en önemli ve detaylı iskan programları arasında yer almaktadır. Bu çalışmada, Atatürk döneminde uygulanan göç ve iskan politikaları incelenmiştir. Atatürk döneminin en önemli kanunları arasında yer alan İskan Kanunu'na ilişkin değerlendirmeler yapıldıktan sonra ilgili kanunun önemini anlamak için dönemin gündelik gazeteleri incelenmiştir. Sonuç olarak incelenen gazetelerde İskan

Kanunu'na yönelik olumlu bir bakış açısı sergilense de yoğun bir haberleştirme çabası içine girilmediği tespit edilmiştir. 14 Haziran 1934 yılında mecliste kabul edilen kanuna ilişkin incelenen Cumhuriyet, Akşam, Türk Sözü, Kurun, Son Posta ve Milliyet gazetelerinde konuyla ilgili 1 aylık süreçte 15 tane haber yayımlandığı belirlenmiştir. Bu haberlerde ise çoğunlukla kanun ile ilgili bilgiler ve uygulanma biçimlerine yönelik bilgilere yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Göç, iskan, Atatürk dönemi, iskan politikaları

Giriş

Migration is a phenomenon that started with the existence of humanity and has shown continuity in every period of history due to various reasons. In this respect, migration, which has an eternal and eternal quality, is considered to be the first action of humans regarding their lifestyle due to the transition to settled life. The human migration journey did not end with the transition to settled life in the Neolithic Age and continued in every period of history by moving to another place in individual or collective dimensions (Tepealtı, 2020: 5).

Today, the concept of migration is used to explain situations that involve many diversity, obligation or voluntariness, and that involve relocating or being forced to relocate (Sepetçioğlu, 2014: 52). Migration is the geographical displacement movement of human communities due to religious, economic, political, social and other reasons by settling from one settlement unit to another in order to spend all or part of their lives. Relocation for personal reasons and all the goods transported during this process are also called migration. In general terms, migration is the phenomenon of individuals and families leaving the place where they live for any reason and going to another settlement unit and continuing their lives there (Cebeci, 2015: 136).

Migration has a distinct and important place in the emergence and development of relations and interactions between people, societies and countries. The fact that people leave their social and natural environment and settle in another place prepares the ground for economic, social, political and cultural transitivity and accelerates this transitivity. Migration, which paves the way for the emergence of a two-way relationship (interaction), has made a multifaceted contribution to the development of civilization in material and spiritual terms. Migration, which has made a significant contribution to the development of humanity through social and cultural transitivity, has also accelerated and deepened the process of spread and diffusion of many problems experienced by societies and countries. Migration has created a complex ground of struggle in the political sphere by transferring differences in the social and cultural sphere and conflicts of interest in the economic sphere to the political sphere. Moreover,

migration has been a source of polarization and radicalization in political competition. Migration has a significant impact on the transition from evolutionary change, which has spread over a long period of time, to rapid revolutionary changes in society. In this respect, migration, which has a regenerative feature, has also led to the disappearance and dysfunctionalization of tradition and the traditional, which is the accumulation of humanity (Ekici and Tuncel, 2015: 19).

Migration is the tendency of people to move to new settlement areas and start to have a new life by giving up or being detached from the land they live in and the economic, social, cultural and social opportunities they have. In a way, the act of migration is seen as an important mechanism of state governments (Sirkeci, Cabbarlı and Nakanishi, 2008: 9). According to Castles and Miller, new trends in migration are developing due to violent conflicts, political struggles and economic reasons. Based on these reasons, they express the four main trends of migration as follows (2008: 12).

1. Globalization of Migration: With increasing migration movements, countries are affected by this movement. With the increase in the number of source areas, i.e. migration-emigrating regions, migrant-receiving countries are able to receive migrants with different cultures.

2. Acceleration of Migration: With the growth of today's migration volume, there are changes in the policies of countries regarding this process.

3. Differentiation of Migration: Countries may face more than one type of migration such as labor, asylum seekers, workers, etc. rather than a single type of migration. This diversity makes it difficult for countries to combat migration in the international arena.

4. Feminization of Migration: It is known that migration movements in the past were dominated by men. With global migration, the number of women migrants has also increased.

5. Politicization of Migration: It is stated that international migration is affected by the changing policies, bilateral relations and domestic politics of countries.

In Turkey, the phenomenon of migration has been accepted as an important state policy, especially shaped within the framework of state policies. Migration and resettlement policies guided by state policies provide information on various periods. Especially in the Early Republican Period in Turkey, forced migration and resettlement policies were implemented through state intervention. This study will examine the 1934 Resettlement Law, which is among

the important resettlement policies of the early republican period, and its reflections in the national press of the period.

SETTLEMENT LAW NO. 2510 OF 1934

The most prominent characteristic of nation-states is that they have tried to build a homogeneous society by melting different religions, languages, cultures and ethnicities into a single pot. In doing so, nation-states primarily resort to policies of dissimilation [exclusion of dissimilarities] and assimilation [similarization], which are a process of elimination, purification and simplification. Republican Turkey, which was founded on the remnants of the Empire, also aimed to create a homogenous society by implementing dissimilationist policies towards non-Muslims and assimilationist policies towards Muslim but non-Turkish elements. In early Republican Turkey, resettlement policies were implemented from time to time to realize this goal (Çağlayan, 2015: 269). In the context of settlement studies, which can be characterized as becoming a national state and gathering citizens of Turkish culture within the country with the Republican period, migration from outside was constantly encouraged (Sarı, 2010: 175).

Resettlement, which refers to settling in a place, also includes forced or arbitrary relocations and settlements. According to Article 17 of the Settlement Law No. 2510 dated 1934, resettlement is defined as: “Settlement is made by providing a family with a house or a place to live according to its population and needs, artisans and merchants with a shop or a store or a similar structure or place and an additional capital; farmers with sufficient land, livestock, tools and equipment, seeds, barns and haystacks or places.” This definition emphasizes the provision of housing and housing space to meet the housing needs of families and the provision of opportunities to enable them to participate in the production process. The Settlement Law No. 2510, which came into force in 1934, when Turkish identity was ethnically defined, is in line with the conjuncture of the period. In this respect, Article 3 of the Resettlement Law No. 2510, which regulates the admission of muhajirs and refugees and stipulates that “settled or nomadic individuals and tribes of Turkish descent and settled people who are attached to Turkish culture” are eligible to become immigrants, is very important. With this article, the forms of immigration permitted to be admitted to the country are defined as settled/nomadic individuals of Turkish origin and settled people who share Turkish culture (İnan, 2016).

After the proclamation of the Republic of Turkey, first the Law on Settlement dated 31/05/1926 and numbered 885 (Settlement Law, 1926), and then the Law on Settlement dated 21/06/1934 and numbered 2510 were enacted for the settlement of immigrants coming to

Turkey, and the General Directorate of Settlement, which was responsible for the implementation of the law, was separated from the Ministry of Interior (Ministry of Interior) and connected to the Ministry of Health and Social Welfare (Ministry of Health and Social Welfare) with the law dated 21/10/1935 and numbered 2849. With the Law No. 2510 on Settlement, among the immigrants who wanted to come to Turkey or came to Turkey, “those of Turkish descent and those who were connected to Turkish culture” were admitted to the country with the order of the Ministry of Interior. Those who asked for resettlement assistance settled in the areas indicated by the state. Those who were not of Turkish descent, on the other hand, had to stay where the state would show them and not change this place (Bostan, 2018: 69). The Law on Settlement consists of 52 articles and 10 sections in total, including the Mukaddeme Settlement Areas. The sections are respectively: Acceptance of Muhajirs and Refugees, Inside, Transfers, Culture and Administrative Measures, Settlement, Obligations, Liquidation and Rationing Mazbalar, Exemptions, Financial Provisions, Settlement Commission, Enforcement Provisions and Miscellaneous Provisions (Şakacı, 2020).

Although this law determined the basic principles of migration and settlement policies, its main objective was to accelerate the nation-building process in the country. From this point of view, it is possible to say that the settlement law enacted in 1934 had two main objectives: The first was to concentrate the Turkish population in Anatolia and strengthen Turkish culture by settling muhajirs who were connected to Turkish culture. The second was to realize the distribution of the population depending on political, social, economic and military factors. The most important pillar of the settlement policy adopted in the 1930s was composed of the Muhajirs brought from the Balkans and settled in Anatolia. The main objectives of this policy were to exploit the empty lands in Anatolia and increase the population of Anatolia, to represent (assimilate) the non-Turkish elements within the country and to “save” the elements of Turkish origin remaining in the Balkans (Çağlayan, 2015). Law No. 2510 contains the basic principles of population policy as well as the nation-state understanding, threat and security perceptions of the 1930s. With this resettlement policy, the relocation and resettlement of the population in the country was tried to be carried out within the framework of the classification of those who were not of Turkish culture, those who were not of Turkish ancestry but were of Turkish culture, and those who belonged to the Turkish race. These practices were also implemented as a requirement of policies aimed at increasing national power. In time, this classification was abolished with an amendment to the Law (İnan, 2016: 29-30).

The 1934 Law No. 2510 on Settlement not only reflects the migration policy of the Republic of Turkey in the 1930s, but also provides important opportunities to analyze the period in national and economic contexts. Within the scope of the law, detailed regulations were made regarding both internal and external migration. Foreigners were provided with facilities such as the use of state equipment and customs exemption, and rules were introduced to eliminate the problems of market competition that these facilities would cause. The Law also included the Republic of Turkey's objectives at the time to reduce social inequality and to provide land to landless farmers. In this context, it was stated that the legal entities of entities that constituted an obstacle for the State to exercise national sovereignty equally over the whole country were abolished and the assets of such entities would be distributed to landless farmers and muhajirs. In 1934, this resettlement process was welcomed positively according to the results obtained from a newspaper review of the relevant year (Şakacı, & Özkaya, 2021).

METHOD

The aim of this study is to analyze the reflections of the Settlement Law No. 2510 of 1934 in the national press of the period. In this respect, daily newspapers of the period such as Akşam, Cumhuriyet and Hakimiyeti Milliye were analyzed 15 days before and 15 days after the adoption of the law through document analysis. Document analysis is a valuable research method that has been used for many years. It consists of analyzing various types of documents, including books, newspaper articles, academic journal articles and corporate reports. Any document containing text is a potential source for qualitative analysis (Patton, 2015). When conducting a document analysis, researchers often choose between quantitative and qualitative methods. For quantitative research, they sometimes conduct content analysis and use numbers and statistics to make sense of the data. Quantitative research focuses on measurements that facilitate the comparison and statistical collection of data (Patton, 2015). In this study, both quantitative and qualitative evaluations were made. First of all, quantitative data on the number of news items related to the subject in the analyzed newspapers were extracted, and then evaluations were made regarding the quality of the news items. Bu bakımdan çalışmada şu sorulara yanıt aranmaktadır:

1. Did the newspapers of the period support the resettlement policies?
2. What kind of evaluations were made about the law in the newspapers of the period?

The universe of this study is the national press of the early republican period. The newspapers in the national press during this period were identified by scanning the newspaper

catalog of the National Library. Then, in order to limit the research, newspapers such as Akşam, Milliyet, Cumhuriyet etc., which are among the most important newspapers of the period and whose newspaper archives are in the Digital National Library, were included in the sample.

In the study, the newspapers were recorded electronically and subjected to a detailed analysis. With the help of a coding chart, the number of news items in the newspapers and the dates on which they were published were recorded quantitatively. Then, the clippings of the relevant news were coded and saved. The texts analyzed in the study were subjected to a qualitative evaluation and interpreted in terms of the conditions of the period. Within the scope of the study, it was determined that there were a total of 473642 news items about the relevant law in the newspapers of the period analyzed for 30 days.

FINDINGS

Within the scope of the study, it was determined that there were news items about the Resettlement Law adopted in 1934 in the newspapers from time to time. When the contents of these news items were analyzed, it was determined that they were about the implementation of the law and the results of its implementation.

On June 14, 1934, the first news about the Law on Settlement adopted by the Grand National Assembly of the Republic of Turkey was published in Cumhuriyet newspaper. The newspaper, known for its closeness to Mustafa Kemal Atatürk, published a front-page article on the law.

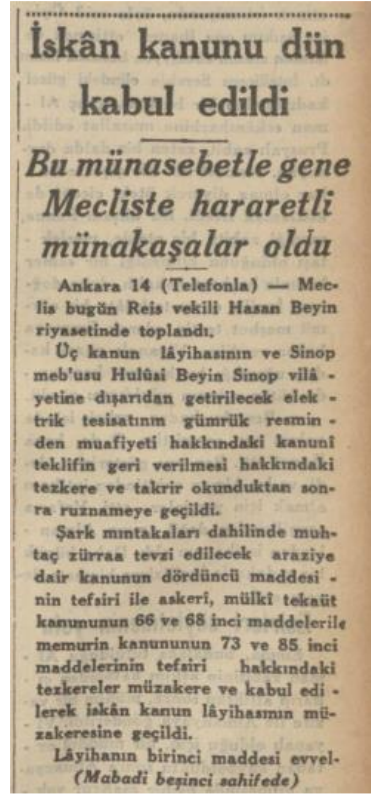

Figure 1. Iskan Kanunu Yesterday Accepted, Cumhuriyet, June 15, 1934, p.1.

The newspaper provided introductory information on the law. On the inside pages, the newspaper provides half a page of detailed information on the relevant provisions of the law and its implementation. In this respect, Cumhuriyet newspaper is important in terms of communicating and informing the public about the Settlement Law. In the other analyzed issues of Cumhuriyet, it was determined that the newspaper did not present news on resettlement policies.

In the issue of Türk Sözü newspaper published on July 15, 1934, a news article on the execution of resettlement works was published. This news article provides information on the execution of resettlement procedures.

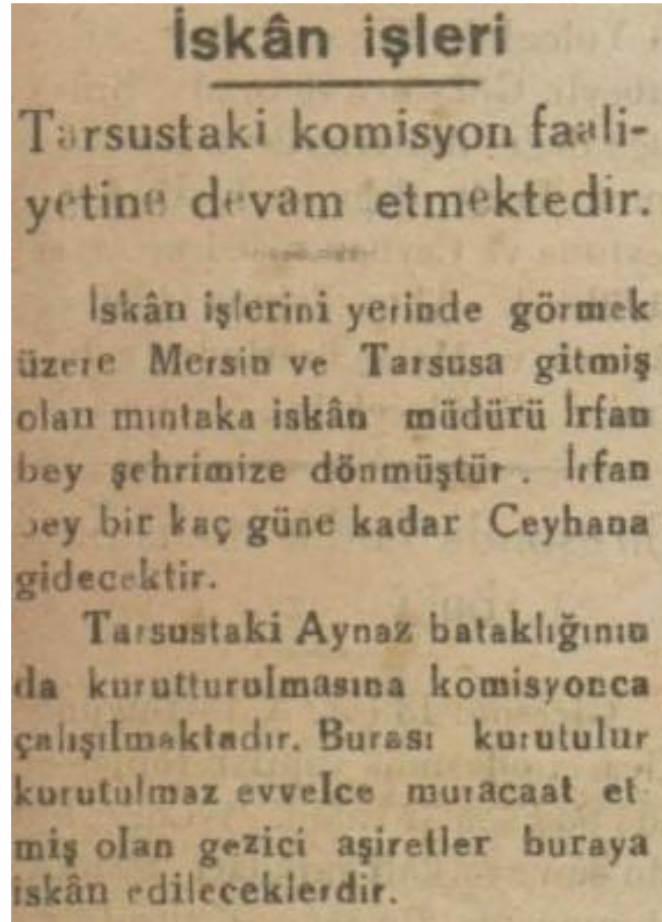

Figure 2. Settlement Works, Türk Sözü, July 15, 1934, p.2.

According to the news article, it is seen that efforts to resettle tribes in Mersin were continuing and within the scope of resettlement, swamps in Mersin were being drained and opened for settlement.

In the issue of Son Posta published on July 10, 1934, a news article was published on the resettlement of Muhajirs coming from abroad. The news article includes the statements of the General Director of Settlement regarding the settlement of the Muhajirs.

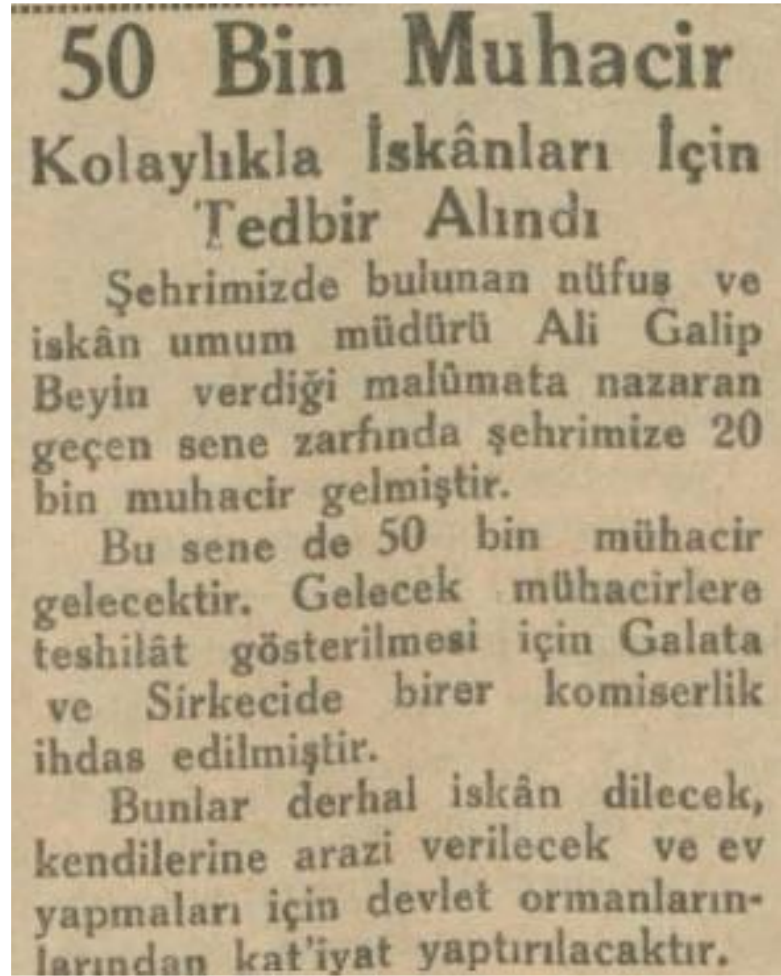

Figure 3. 50 Thousand Migrants, Son Posta, July 10, 1934, p.3.

When the details of the news article are analyzed, it is seen that the state used all means for the settlement of the muhajirs, and in addition to the land, trees from the state forests were given to the people to be resettled for the construction of houses.

In the issue of Kurun published on June 31, 1934, it was reported that work had begun for the resettlement of Thrace.

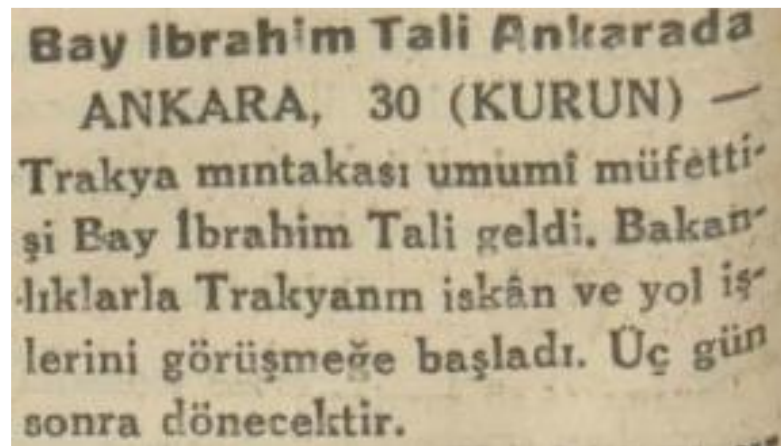

Figure 5. Mr. İbrahim Tali in Ankara, Kurun, December 31, p.2.

In the related news article, it is seen that importance is attached to the resettlement policies and that the administrators personally held meetings with the ministries in order for the policies to be carried out in a healthy manner.

In its issue published on July 12, 1934, Milliyet newspaper, with the title “Regulation on refugees”, informs that the issue regarding the exemption of refugees and muhajirs from customs tax was reversed with the new Settlement Law.

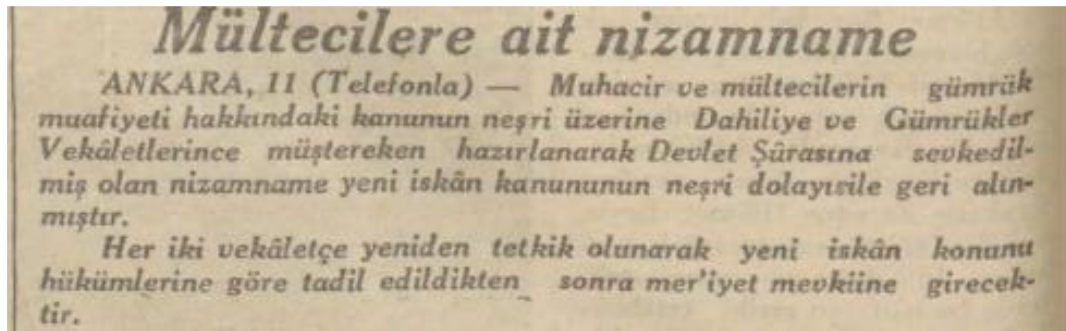

Figure 5. Regulation on refugees, July 12, 1934, Milliyet, p. 2.

In the news article published in Milliyet newspaper on July 11, 1934, a detailed article on the implementation and details of the Settlement Law was published.

Figure 6. The Iskan Law is being implemented, July 11, 1934, Milliyet, p. 6.

The news article provides information on the implementation of the law and the process. This news article draws attention as the most detailed news about the Resettlement Law in the newspapers. One of the striking points in the news article, and one of the striking points of the Resettlement Law, is about the muhajirs who do not want resettlement. Although it is stated that the phrase “free” will be added to the muhajir papers of Turkish muhajirs who do not ask the government for resettlement, it is also stated that forced resettlement can be applied “if necessary”.

Another news article published on July 10, 1934 in Milliyet refers to the practices regarding the resettlement of Muhajirs. In the news article, which includes the views of Mr. Ali Galip, it is stated that the resettlement process is regularly monitored and settlements are meticulously ensured.

Figure 7. Muhacirler will be settled rapidly, July 10, 1934, Milliyet, p. 3.

In the news article, it is stated that nearly 20 thousand muhajirs arrived in the last year, 12 thousand of them in the port of Istanbul, and this number is estimated to reach 50 thousand within a year. A look at the population of this period shows that the number of those resettled and the estimated numbers are quite high.

In the news article published in the July 1, 1934 (p. 2) issue of Milliyet newspaper, information was given about the principles of the Iskan Organization (İskan Teşkilatı). Especially in this news article, details regarding the implementation stand out. Again in the newspaper Hakimiyet'i Milliye (p. 5) on July 1, 1934, it was stated that the lahiya prepared for the İskan Teşkilatı (İskan Teşkilatı Lahiya) was sent to the executive deputies.

In the news article titled “Lahiyası Hususi İskan İskan Teşkilatı Lahiyası” (p. 2) published in Akşam on June 16, 1934, it was stated that efforts were underway to ensure that resettlement policies were carried out quickly and properly. In the news article published in Akşam on June 17, 1934, information was given about the Muhajirs regarding the resettlement policies.

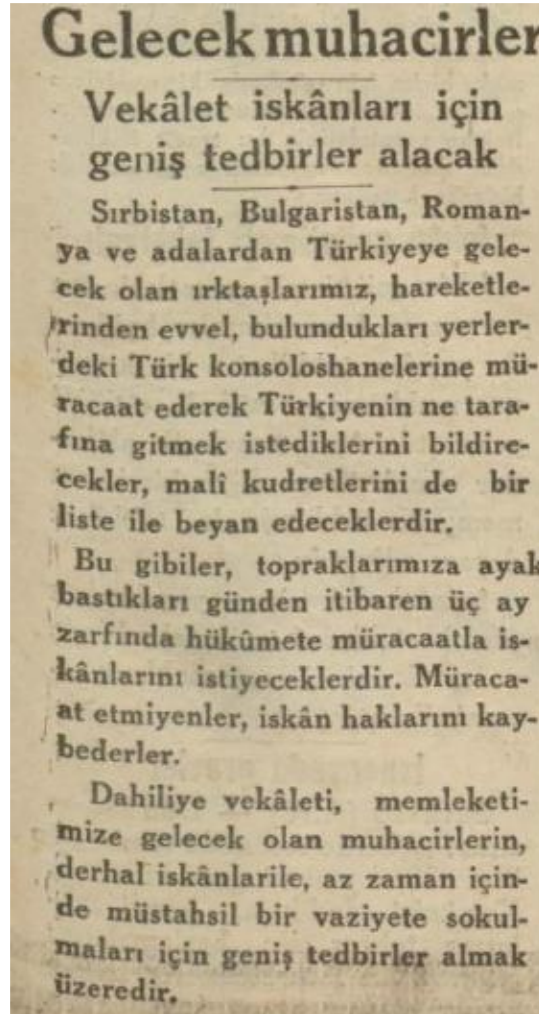

Figure 8. Muhajirs to come, Akşam June 17, 1934, p. 1.

In the news article in Figure 7, it is stated where the muhajirs should apply for resettlement and what rights they have.

CONCLUSION

Mustafa Kemal Atatürk was a statesman who gave importance to nationalization and development policies of the Republic of Turkey. As a newly established state that had just emerged from the war, the Republic of Turkey had to implement new policies quickly. Many policies were implemented in order to increase the Turkish population in Anatolia, which had decreased with the wars. One of the most important of these policies was resettlement policies. On June 14, 1934, the Law on Settlement, which was adopted by the Grand National Assembly of Turkey, was among the most important settlement policies of the Atatürk period. This law was given special importance. Especially the resettlement of the muhajirs coming from Anatolia and other countries was tried to be provided meticulously.

In this study, after a general evaluation of the Settlement Law, the news about the law in the newspapers were analyzed. When the news in the newspapers are analyzed, it is seen that the resettlement policies were carried out successfully. On the other hand, it is seen in the newspapers that the administrators who managed the resettlement policies acted meticulously. Again, there were news that the resettlement was successful and that more than 20 thousand people had arrived and that this number would increase even more. This study is important in terms of analyzing the news about the Resettlement Law in different newspapers. However, the fact that it examines a limited period of time is among its limitations. Future studies may address the reflections of resettlement policies in the following years.

REFERENCES

- Bostan, H. (2018). Geçici koruma statüsündeki Suriyelilerin uyum, vatandaşlık ve iskân sorunu. *Göç Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 39-88.
- Castles, S., ve Miller, J. M. (2008). Göçler Çağı- Modern Dünyada Uluslararası Göç Hareketleri (Çev. Bülent Uğur Bal ve İbrahim Akbulut). İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Cebeci, M. (2015). Sosyolojik açıdan göç ve göçmenlerin sosyal kültürel entegrasyonları: Kavramsal bir çalışma. *Disiplinler Arası Göç ve Göç Politikaları Sempozyumu, Canatan K. vd.(Ed.), İstanbul: İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Yayınları*, 135-158.
- Çağlayan, E. (2015). Cumhuriyet Döneminde Muş, Bitlis Ve Van'a Yapılan İskân Çalışmaları (1923-1938). *Tarih Okulu Dergisi*, 8(22), 269-293.
- Ekici, S., & Tuncel, G. (2015). Göç ve insan. *Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(1), 9-22.
- İnan, C. E. (2016). Türkiye’de göç politikaları: iskân kanunları üzerinden bir inceleme. *Göç Araştırmaları Dergisi*, 2(3), 10-33.
- Nakanishi, H., Sirkeci, İ. ve Cabbarlı, H. (2008). Sorunlu Bölgelerde Göç. Nagoya University Global Strateji Enstitüsü, Ankara.
- Patton, M. Q. (2015). Qualitative research and evaluation methods. Sage.
- Sarı, M. (2010). Atatürk Dönemi İskân Politikası'nda 2510 Sayılı Kanunun Yeri Ve Önemi. *Pursuit of History*, 2(4). 163-184

Sepetçioğlu, T. E. (2014). İki Tarihsel “Eski” Kavram, Bir Sosyo-Kültürel “Yeni” Kimlik: Mübadele Nedir, Mübadiller Kimlerdir?. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 180(180), 49-84.

Şakacı, B. K. (2020). Türkiye’nin Göç ve İskân Politikaları: 1934 Tarihli 2510 Sayılı İskân Kanunu İncelemesi. *Kamu Yönetimi ve Politikaları Dergisi*, 1(3), 36-57.

Tepealtı, F. (2020). Avrupa Birliği’nin Göç Politikaları ve Türkiye. *Ankara: Pegem Akademi*.

EVLİLİK GÖÇÜNÜN SOSYOLOJİK ANALİZİ

Dr. Öğr. Üyesi Yelda Sevim

Fırat Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Sosyoloji Bölümü,

ORCID ID: 0000-0002-1690-3015

Özet

Bu çalışma evlilik göçü ve evlilik göçünün sosyolojik faktörleri üzerine odaklanmıştır. Araştırma literatür taramasıdır. Evlilik göçü, bir bireyin evlilik nedeniyle yeni bir yere taşınması anlamına gelen karmaşık bir sosyolojik olgudur. Bu göç türü, bireylerin ve ailelerin yaşamları üzerinde önemli bir etkiye sahip olabilir ve çeşitli sosyolojik faktörlerden etkilenir.

Evlilik göçü, toplumsal cinsiyet rollerinin bireylere yükledikleri sorumluluklar, ekonomik fırsatların sunduğu imkanlar, eğitim olanaklarının cazibesi, aile birleşimi amaçlı ve sosyo-kültürel faktör kaynaklı nedenlerle gerçekleşebilir.

Evlilik göçü, bireyleri ve aileleri olumlu veya olumsuz etkileyebilir. Olumsuz etkiler arasında kültürel uyum zorlukları, ayrımcılık ve aileden ayrılma yer alır. Mekan değişikliği nedeniyle, alışılmış çevreden uzak kalmak, bireyler üzerinde psikolojik sorunlara yol açabilir. Olumlu etkiler arasında, daha iyi bir yaşam standardı, daha fazla fırsat ve daha fazla güvenlik yer alır. Cinsiyet açısından değerlendirecek olursak, kadınların erkeklere nazaran, evlilik nedeniyle göç etme olasılığı daha yüksektir. Evlilik göçü, göçü alan toplumlar da yeni işgücü oluştururken göçü veren toplumlar nüfus kaybına uğrayabilir. Savaş veya siyasi baskı altında olan ülkelerde yaşayan insanlar, daha güvenli ve istikrarlı bir ülkeye göç etmek için evlilik yolunu kullanabilirler. Ayrıca insan hakları ihlallerine maruz kalan insanlar da, daha özgür ve adil bir toplumda yaşamak için evlilik yoluyla göç etmeyi seçebilirler.

Evlilik göçünün olumsuz etkilerini azaltmak için dünyada: Göçmenlere yönelik kapsayıcı politikalar, kırsal kalkınma politikaları, göçmen aileleri destekleme programları, uluslararası işbirliğine yönelik politikalar gibi, çeşitli politikalar ve programlar uygulanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Evlilik, Göç, Evlilik Göçü, Aile, Aile Sosyolojisi

SOCIOLOGICAL ANALYSIS OF MARRIAGE MIGRATION

Abstract

This study focuses on marriage migration and sociological factors of marriage migration. The research is a literature review. Marriage migration is a complex sociological phenomenon that refers to an individual moving to a new place due to marriage. This type of migration can have a significant impact on the lives of individuals and families and is influenced by various sociological factors.

Marriage migration can take place due to the responsibilities imposed on individuals by gender roles, the opportunities offered by economic opportunities, the attractiveness of educational opportunities, family reunification and socio-cultural factors.

Marriage migration can have positive or negative impacts on individuals and families. Negative impacts include cultural adaptation difficulties, discrimination and family separation. Being away from the familiar environment due to a change of location can cause psychological problems for individuals. Positive impacts include a better standard of living, more opportunities and greater security. In terms of gender, women are more likely to migrate due to marriage than men. Marriage migration creates a new workforce in receiving societies, while sending societies may lose population. People living in countries under war or political repression may use marriage to migrate to a safer and more stable country. People subjected to human rights violations may also choose to migrate through marriage to live in a freer and fairer society.

Around the world to reduce the negative impacts of marriage migration: Inclusive policies for migrants, rural development policies, programs to support migrant families, policies for international cooperation.

Keywords: Marriage, Migration, Marriage Migration, Family, Family Sociology

GİRİŞ

Evlilik göçü, aile oluşturma amacıyla evlenerek, başka bir yerde evlenen eşle bir araya gelinmesi şeklinde gerçekleşen, özel bir göç türü olarak tanımlanmıştır(Özgür & Aydın, 2010:20). Evlilik göçü, kadın veya erkek için terkedilen ya da gidilen mekânla alakalı itme-çekme ilişkisinden ziyade, evlilik kurumunu birlikte kuracağı kişinin ikamet ettiği farklı bir yerleşime hareketi olarak kabul edilmektedir (İlkkaracan & İlkkaracan, 1999). Başka bir tanımlama da ise evlilik göçü, kültürler arası geleceğe ilişkin bağ kurmak için fırsat oluşturan göçün ilk ayağını temsil etmektedir (Williams, 2010). Evlilik nedeniyle göç edenlerin çoğunluğu kadınlardan oluşmaktadır. Göçte kadınlar, aktif olmayan ve evlilik yüzünden erkeğe bağlı göç eden kişiler olarak görülmüştür. Göçle birlikte ailenin oluşumu ve aile birliğinin bozulması süreçleri arasında da bağ olduğu kabul edilmektedir. Göç ve mekan hareketliliğiyle alakalı yaşama dair değişikliklerinin çoğu, genellikle medeni durumda meydana gelen farklılıkları kapsamaktadır. Göçün sebepleri ailenin yaşam döngüsünde gözlemlenebilecek evlenme, boşanma, birlikte veya ayrı yaşama, yeniden evlenme, eşin ölümü gibi değişikliklerden kaynaklanabilmektedir(Özgür & Aydın, 2010:21).

Evlilik göçü, hem bireyler hem de toplumlar için karmaşık ve çok yönlü sonuçları olan bir olgudur. Evlilik yolu ile gerçekleştirilen göçlerin sayısının giderek artması, bu göç türünün araştırılmasını önemli kılmıştır.

1.Evlilik Göçü

Evlilik göçü, insanlık tarihi boyunca var olan bir olgudur. Farklı kültürler ve toplumlar arasında evlilik yoluyla göç etme geleneği yüzyıllardır devam etmektedir. Bu göç türünün tarihçesini anlamak, günümüzdeki göç akımlarını ve göçmenlerin yaşadıkları zorlukları daha iyi kavramamıza yardımcı olabilir.

Evlilik ve göç arasındaki ilişki hem zaman hem de mekânda belgelenmiştir. Tarihçiler ve antropologlar, modern Avrupa'da ve sömürge Amerika'da evlilik göçünü sosyal yaşamın bir boyutu olarak ele almaktadır. Evlilik göçü, küreselleşme süreçleriyle yakından bağlantılıdır. Göçün toplumsal cinsiyet boyutuna olan ilgi arttıkça, dünya çapında sınırlar içinde ve sınırlar

arası hareketlilik kalıpları genişleyip çeşitlendikçe ve göçün çeşitli nedenlerine dair anlayışlar arttıkça, göç çalışmaları kapsamında giderek daha önemli hale gelen bir araştırma konusudur(Brettell, 2017).

2. Evlilik Göçü Türleri

Sınırları aşan evlilikler yeni bir olgu değildir. Sıklıkla gerçekleşmekte ve uluslararası hareketliliğe ve etkileşime önemli ölçüde katkı sağlamaktadır. İşçi göçlerine göre ikincil olarak konu edinildiğinden, evlilik son yıllara kadar göç çalışmalarında ihmal edilir bir konu olmuştur. Çağdaş Avrupa'da, ulus ötesi evlilikler, sınırı aşan bu aile oluşumlarının kendileri için önemli bir zorluk teşkil ettiğinden, göç rejimleri için giderek daha odak noktası haline gelmiştir(Williams,2013).

Tarihsel olarak, bekar kadınlar evlilik için sıklıkla yurt dışına seyahat etmişlerdir. Avustralya'da, ilk göç çoğunlukla erkek hükümlülerden oluşmaktaydı. Daha sonra Avustralya, sömürgeleşme yoluyla, yeni bir ülke inşa edebilecek daha fazla genç erkek talep etmiştir. Erkek göçü ile cinsiyet dengesizliği ortaya çıkmıştır. Bu durumda, evlilik partnerleri sağlamak için, kadın göçü ihtiyacını ortaya çıkarmıştır(Kim, 2010).

Az gelişmiş bir ülke ile gelişmiş bir ülke arasındaki evlilik göçü, yüksek başlık parası veya yüksek eğitim karşılığında elverişli yaşam koşullarının takası olarak görülebilir. İki eşin evlilik yoluyla kaynaklarını, daha yüksek statüyü veya parayı iyi bir görünüm karşılığında takas ettiğini varsayarlar (Çelikaksoy vd.,2006). Sınır ötesi evlilikler ülkelerin ekonomik gelişmişlik, hukuk sistemleri ve kültürel geçmişlerindeki farklılıklardan etkilenirken, bir ülke içindeki karmaşıklıklar ve benzersiz sosyal eşitsizlik kalıpları, aynı zamanda iç göçmenlerin evlilik tercihlerini ve yaşam tarzlarını da etkiler. Literatürde evlilik göçünün çoğunlukla göçmen kadınların memleketlerindeki ekonomik statülerini iyileştirme ve daha yüksek sosyoekonomik statüye ve karar alma süreçlerinde daha fazla otoriteye ulaşma motivasyonlarından kaynaklandığı tespit edilmiştir. Evlilik ve göç arasındaki bağlantı üzerine yapılan araştırmalar, genellikle evlilik göçmenlerinin, özellikle de ulusal sınırları aşanların asimile olma, uyum sağlama ve bütünleşme deneyimlerine odaklanmaktadır(Yeung & Mu,2020).

Toplumsal değişimde göçler önemli bir rol oynar. Bununla beraber evlilik süreci üzerinde de etkilidir. Evlilikte eşlerden bazen sadece birisi, bazen de her ikisi birden birlikte yer değiştirebilir. Evlilik göçü türlerine bakacak olursak, aşağıdaki şekilde sınıflandırabiliriz.

1. Transnasyonal Evlilik Göçü: Transnasyonalizm, insanların ülke sınırlarını aşarak, farklı kültürlerle sosyal, politik, kültürel ve ekonomik bağlar kurmaları olarak tanımlanmaktadır (Özmete & Arslan, 2018:173). Bu tür evlilik göçünde, bir kişi veya çift, kendi ülkelerinden farklı bir ülkeye göç eder ve burada evlilik yapar. Bu durum, genellikle göçmenin veya göç eden çiftin bir partneri o ülkede yaşıyor veya orada bulunduğu için gerçekleşir. Transnasyonal evlilik göçü, genellikle aile birleşimi programları veya bireysel tercihler sonucunda meydana gelir.

2. İkili Göç: İkili göç, evlilik yapmak amacıyla göç eden bireylerin, evlilikleri sonucunda yeni bir ülkeye yerleşmelerini ifade eder. Bu durumda, genellikle her iki eş de göç etmektedir ve evlilikleri göç ederek gerçekleşir.

3. Zorla Evlilik ve İnsan Kaçakçılığı ile İlgili Evlilik Göçü: Bazı durumlarda, evlilik göçü zorla gerçekleşebilir. Örneğin, insan kaçakçılığı yoluyla evlendirilen veya zorla başka bir ülkeye götürülen kişiler bu kategoriye girer. Bu tür evlilikler genellikle insan hakları ihlallerine yol açar ve ciddi sorunlara işaret eder.

Zorunlu göçlerde; göç hareketi öncesi savaş gibi zorlu şartlar, güvenli olmayan koşullarda yapılan seyahatlerdeki riskler, göç sonrasında gidilen ülkede, yeni yaşamın inşasında karşılaşılan zorluklar nedeniyle yapılan erken yaşta evlilikler, kadınların yaşadıkları önemli sorunlar arasındadır. Uganda’da gerçekleştirilen araştırmada, ülkede yaşanan çatışmanın, aile yapısının zayıflamasına neden olduğu ve buna bağlı olarak, resmi olarak onaylanmayan erken yaşta evliliklerin yaygınlaştığı tespit edilmiştir. Bu evliliklerin sebepleri arasında yoksulluk, ailelerin parçalanması, okula erişim kısıtlılığından kaynaklanan eğitim eksikliği, dil sorunları gibi nedenlerden kaynaklanmaktadır. Ebeveynler, kız çocuklarını, aile bütçesine yük olarak gördükleri, insan ticareti ve cinsel şiddete maruz kalmalarından korktukları için erken yaşta evliliğe zorlamışlardır. Kız çocukları da ailelerine yardımcı olmak için, evliliğe razı olmuşlardır(Schlecht vd., 2013).

4. Eş Seçimi ile İlgili Göçler: Bazı kültürlerde veya toplumlarda, evlilik için partner seçimi önemli bir göç nedeni olabilir. Örneğin, belirli bir etnik veya dini grup içinde uygun bir eş bulma amacıyla yapılan göçler bu kategoriye girer. Çoğu ülkede, kadınlar için evlilik göçü, aile kurmak ve daha iyi yaşam standartlarına sahip olmak anlamına gelmektedir. Belçika ve Almanya’da yaşayan Türk erkekleriyle evlenmeyi tercih eden Türk kadınları için evlilik göçü, yakın çevrenin sosyal baskısından kurtulmayı ve daha özgürce bir hayat sürme isteğini içermektedir. Uluslararası evliliklerin bir başka görünümü de, Kore, Tayland, Filipinler ve Japonya’daki bazı kadınlar için güvenli bir yaşam alanı ve yasal oturma hakkı elde etmenin bir yolu olarak görülmektedir. Porto Riko’lu kadınlar ise evlilik göçüne, özgürlüğün ve ekonomik bağımsızlığın başlangıcı olarak bakmaktadır (Ortiz, 1996).

5. Turistik Evlilikler: Bazı durumlarda, insanlar turistik amaçlarla başka bir ülkeye giderler ve bu süreçte o ülkede biriyle evlenirler. Bu tür evlilikler bazen vize veya ikamet izni alma amacı güder ve evlilik sonrası farklı sorunlar ortaya çıkabilir.

Bu türlerin her biri, evlilik göçünün farklı dinamiklerini ve sosyal, kültürel, hukuki etkilerini yansıtmaktadır. Evlilik göçü alanında yapılan araştırmalar, bu farklı türlerin nasıl ortaya çıktığını, bireylerin ve toplumların bu süreçlere nasıl tepki verdiğini ve bu göçlerin toplumsal yapılar üzerindeki etkilerini anlamamıza yardımcı olabilir.

3. Evlilik Göçünün Nedenleri

Evlilik göçünün nedenleri farklıdır. Ekonomik, sosyal ve siyasal nedenli evlilik göçleri olarak gruplandırabiliriz.

Ekonomik Faktörler:

Daha iyi yaşam koşulları arama: Gelişmekte olan ülkelerde yaşayan bazı insanlar, eşlerinin memleketlerinde daha iyi iş imkanları, eğitim ve sağlık hizmetlerine erişim gibi daha iyi yaşam koşulları bulmayı umarak göç etmeyi seçerler.

Yoksulluktan kaçış: Yoksulluk ve gıda güvensizliği, insanları daha iyi ekonomik fırsatlar sunan ülkelere göç etmeye iten önemli faktörler olabilir.

Seda Gönül'ün, Suriyeli kadınların evlilik deneyimleriyle ilgili makalesinde, evlilik göçü Türk erkeklerle yaptıkları evlilikler çerçevesinde ele alınmıştır. İstanbul, İzmir ve Bursa'da illerinde ikamet eden Suriyeli kadınların Türkiye'de gerçekleştirdikleri evliliklerini daha çok ekonomik kaygılarla gerçekleştikleri ve bazısı için de bu evliliklerin özgürleşme ve ekonomik rahatlama anlamına geldiği ifade edilmiştir(Biehl & Danış Şenyüz,2020:13).

Vietnamlı kadınların Vietnamlı erkekler yerine Çinli erkeklerle evlenmeyi seçmelerinin temel nedeni, Çin'de daha iyi bir hayata sahip olmaktır. Kadınlar, Çin'de yaşamının daha güçlü ekonomik koşullar, daha yüksek yaşam standardı ve aileler için daha kaliteli konutlar olması nedeniyle, daha iyi olduğunu ifade etmiştir. Vietnamlı kadınların çoğu, Çinli erkeklerle evlenerek Vietnam'daki ailelerini de geçindirebileceklerini belirtmiştir

Sosyal Faktörler:

Aile birleşimi: Birçok kişi, göç etmeden önce yurt dışında yaşayan eşlerine veya aile üyelerine katılmayı seçer.

Aşk: Aşk, bir bireyin başka bir ülkeye taşınmasına yol açabilecek güçlü bir faktördür.

Sosyal statü: Bazı kültürlerde, yabancı biriyle evlenmek sosyal statü ve saygınlık kazanmanın bir yolu olarak görülebilir.

Göçle ilgili literatürde kullanılan “bağlantılı göç” kavramı, iş bulma amaçlı veya farklı amaçlarla göç eden erkek aile bireylerinin kadınlar tarafından izlenmesini ifade etmektedir. “Evlilik göçü” n de ise, kadının evlenerek hayatını birleştireceği erkeğin yaşadığı yerleşime hareketi söz konusudur. Aile birleşimi ön plandadır. İş, güzel mekan gibi çekici özellikler kadınlar açısından belirleyici değildir; asıl bahsi geçen evlilik birliğiyle birlikte olduğu ya da olacağı erkeği arkasından takip eden kadınlardır (Erten,2017: 20).

Siyasi Faktörler:

Savaş ve zulüm: Savaş veya siyasi zulümden kaçan insanlar, daha güvenli ve barışçıl bir yaşam bulmak için başka ülkelere göç edebilirler.

Politik istikrarsızlık: Politik istikrarsızlık ve insan hakları ihlalleri, insanları daha istikrarlı siyasi sistemlere sahip ülkelere göç etmeye zorlayabilir.

Savaş, kızlar ve aileleri için ekonomik ve/veya fiziksel güvenlik arayışı, milliyetçi doğum yanlısı politikalar ve güçlendirilmiş cinsiyet rolleri gibi mekanizmalar aracılığıyla erken evlilikleri teşvik edebilir. Ekonomik belirsizliğe ek olarak, savaş kızların özellikle savunmasız olduğu ve evlilik risklerini artırabilecek fiziksel riskler getirir. Haneler, kızları ve namuslarını tecavüz veya kaçırılma gibi fiziksel zarar türlerinden korumak için evlilikleri hızlandırabilir (Torrise,2022).

Yukarıda sayılan evlilik göçü nedenlerine Kore de uygulanan evlilik göçü politikalarını da ekleyebiliriz. Kore hükümeti vatandaşlarına eş bulma, aile kurma ve evlilik ilişkilerini sürdürme konusunda yardımcı olmaktadır. Kore'deki evlilik göçündeki hızlı artış, bazı erkeklerin evlilik partneri bulma ve aile kurma konusunda zorluk çekmesiyle sonuçlanan "bekar fazlası" olgusuyla ilgilidir. Kore'de evlenememe geleneksel olarak kişisel ve ailevi bir üreme krizi olarak görülmektedir. Evlilikte gecikme ve düşüş bir sonraki neslin üremesinde başarısızlığa yol açabilir ve doğurganlık seviyelerinin yerine konulmamasına neden olabilir. Bu

nedenle Kore hükümeti bu "üreme krizini" ele almakla ilgilenmektedir ve daha fazla (kadın) evlilik göçmenini kabul etmek, ülkenin demografik sürdürülebilirliğini garanti altına almak için bir çözüm olarak açıkça tartışılmıştır. Bu nedenle hükümet, çok kültürlü ailelerdeki büyümenin, özellikle kırsal alanlarda, doğurganlık oranını artırarak Kore'deki düşük doğurganlığı ve yaşlanma eğilimini azaltabileceğini ileri sürmüştür. Evlilik göçmenlerinin arzını sürdürmek ve kolaylaştırmak için çok sayıda politika çabası sarf edilmiştir(Kim & Kilkey,2018).

4.Evlilik Göçlerinin Bireysel ve Toplumsal Sonuçları

Evlilik göçünün bireysel düzeyde sonuçlarını değerlendirecek olursak, göç eden bireyin yeni bir kültüre uyum sağlama sürecinde kimlik kargaşası yaşamasını, yeni bir aileye dahil olma süresinde yaşadığı duygusal zorlukları örnek olarak verebiliriz. Dil bariyeri, kültürel farklılıklar ve sosyal normlardaki farklılıklar sosyal ilişki kurmayı güçleştirebilir. Göçle birlikte ekonomik zorluklarda oluşabilir. Kadınlar eğitim ve kariyer yapma fırsatlarından mahrum kalabilirler.

Göç, kadınlar için özerkliği ve prestiji artırabilir. Ancak aynı zamanda sosyal izolasyonu da artırabilir. Göçmen eşlerin göçmenlik statüleri için kocalarına olan bağımlılıkları, sosyal ve işgücü piyasasına katılımlarının önünde bir engel olabilir Ulus ötesi geçim sağlayıcının hem yerleşim hem de köken ülkelerindeki aileleri destekleme konusundaki 'çifte yükü' ile birleşerek ücretli kazanç üzerindeki baskıyı artırabilir ve sosyal ağlar geliştirmek için çok az alan bırakabilir(Spencer,& Charsley, 2016).

Bireylerin doğdukları toplumlar farklılıklar gösterir. Her topluma özgü, bireylerden beklenen roller çeşitlidir. İçine doğulan kültür ile temasta birey açısından olumlu veya olumsuz durumlar gerçekleşebilmektedir. Toplumların bireylerinden beklediği roller kendine özgüdür. Bireyin içinde bulunduğu kültürle teması, doğumundan itibaren kendisi açısından olumlu veya olumsuz sonuçlar doğurabilmektedir. Göç türleriyle alakalı en temel sorunlardan olan etnosantrik ya da zenofobik bakış açısı, evlilik göçünü deneyimleyen bireyin sosyal ve kültürel uyumunu olumsuz etkileyebilmektedir (Arslan, 2020:75).

Evlilik göçünün toplumsal düzeyde sonuçlarına örnek olarak, göç eden bireylerin gittikleri kültürle etkileşimi sonucu, o toplumun kültürel zenginliğini arttırabileceğini söyleyebiliriz. Aile yapıları, cinsiyet rolleri evlilik göçünden etkilenebilir. Evlilik göçleri, ülkelerin göç politikalarını şekillendirmede önemli bir rol oynar. Aile birleşimi, vatandaşlık hakları ve göçmenlerin entegrasyonu gibi konular, göç politikalarının merkezinde yer alır.

Evlilik göçlerini cinsiyet açısından değerlendirdiğimizde, kadınlar üzerinde erkeklerden daha farklı etkiler yarattığını söyleyebiliriz. Kadınlar, genellikle erkeğin yaşadığı ülkeye göç ederler ve bu durum, onların ekonomik bağımsızlıklarını sınırlar, eğitim ve kariyer fırsatlarını kısıtlar ve sosyal çevrelerine uyum sağlamalarını zorlaştırır.

Son yıllarda, aile birleşiminin bir biçimi olarak evlilik göçü, Avrupa üye ülkelerinde göç yönetimi için giderek artan bir politika endişesi haline geldi. Sözde çok sayıda ve artan sayıda sahte evlilikle karşı karşıya kalan AB, göç politikasında bu durumu 'son boşluk' olarak görmektedir. Bu evlilikler aracılığıyla Avrupalı olmayan eşe oturma izni verilmektedir. Bu nedenle, birkaç Avrupa ülkesi, evlilik birliğini tanımadan önce, sınır ötesi evlilik başvurularını araştırarak, çıkar amaçlı evliliklerle mücadele etmek için, yasal-idari önlemleri yasalaştırdı(Vandenbroucke,2023).

SONUÇ

Evlilik göçü, çeşitli nedenlerle gerçekleşen ve farklı şekillerde sınıflandırılabilen bir göç türüdür. Bir ülkeden diğerine yapılan göçlerin önemli bir bileşenidir ve birçok açıdan araştırılması önem taşır. Evlilik göçü, farklı kültürlerin birbirleriyle etkileşimde bulunmasını sağlar. Bu etkileşim, kültürel çeşitliliğin artmasına katkı sağlar ve toplumların birbirlerini anlamalarını, kabul etmelerini ve zenginleştirmelerini teşvik eder.

Evlilik göçü, aile yapıları ve dinamikler üzerinde önemli etkilere sahiptir. Göç eden kişilerin veya çiftlerin yeni toplumlarda nasıl adapte oldukları, aile içi ilişkileri nasıl sürdürdükleri ve aile içindeki rolleri nasıl şekillendirdikleri araştırılarak, aile politikaları ve sosyal hizmetler için önemli bilgiler elde edilebilir. Evlilik göçü, göç edenlerin ekonomik durumları ve çalışma yaşamları üzerinde etkili olabilir. Göçmenlerin işgücüne katılımları, ekonomik entegrasyon süreçleri ve bu süreçlerin ekonomik büyüme ve kalkınma üzerindeki etkileri araştırılarak, göç politikalarının ekonomiye olan katkıları değerlendirilebilir. Aynı zamanda hukuki düzenlemeler ve sosyal politikalar açısından da önemli bir konudur. Göçmenlerin hakları, entegrasyon süreçleri, yasal statüleri ve korunmaları gibi konular, hukuki ve sosyal politikaların oluşturulması ve uygulanmasında dikkate alınmalıdır.

Evlilik göçü, bir ülkenin demografik yapısını doğrudan etkileyebilir. Göç edenlerin yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi gibi demografik özellikleri, nüfus projeksiyonları ve sosyal politikaların planlanması için önemli veriler sunar. Göçmenlerin yeni toplumlara entegrasyon süreçlerini ve bu süreçlerin başarı faktörlerini anlamak için önemli bir alandır. Kültürel uyum, dil öğrenimi, toplumsal kabul ve kimlik oluşturma gibi konular üzerinde yapılan araştırmalar, etkili entegrasyon politikalarının geliştirilmesine yardımcı olabilir.

Bu nedenlerden dolayı, evlilik göçünün araştırılması hem akademik dünyada hem de politika yapımında önemli bir yer tutmaktadır. Bu araştırmalar, göçmenlerin yaşamlarını iyileştirmek ve toplumlar arası ilişkileri güçlendirmek için stratejiler geliştirilmesine katkıda bulunabilir.

KAYNAKLAR

- Arslan, C. (2020). Göç ve Toplumsal Cinsiyet İlişkisi: Suriyeli Kadınlar Ne Diyor?. *Sempozyum Komitesi*, 68.
- Biehl, K., & Danış Şenyüz, A. D., (2020). Giriş: Toplumsal Cinsiyet Perspektifinden Türkiye’de Göç Araştırmaları. *Toplumsal Cinsiyet Perspektifinden Türkiye’de Göç Araştırmaları* (pp.8-17), İstanbul: Göç Araştırmaları Derneği Yayınları.
- Brettell, C. B. (2017). Marriage and Migration. *Annual Review of Anthropology*, 46(1), 81-97.
- Çelikaksoy, A., Nielsen, HS, & Verner, M. (2006). Evlilik Göçü: Pozitif Eşleme Eşleştirmesinin Sadece Bir Örneği mi?. *Hanehalkı Ekonomisi Dergisi*, 4, 253-275.
- Erten, Elif (2017) . Almanya’ya Evlilik Yoluyla Göç Eden Kadınların Karşılaştıkları Güçlükler ve Güçlükleri Yenme Stratejileri. İstanbul Üniversitesi Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- İlkkaracan, İ. ve İlkkaracan, P., (1999). 1990’lar Türkiye’inde Kadın ve Göç. 75 Yılda Köylerden Şehirlere içinde, ed. O.Baydar, Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul, 305-322.
- Kim, G., & Kilkey, M. (2018). Marriage Migration Policy in South Korea: Social Investment Beyond the Nation State. *International Migration*, 56(1), 23-38.
- Kim, M. (2010). Gender And International Marriage Migration. *Sociology Compass*, 4(9), 718-731.

- Ortiz, V. (1996). Migration and Marriage Among Puerto Rican Women. *International Migration Review* 30(2), 460-484.
- Özgür, M., & Aydın, O. (2010). Türkiye’de Kadın Evlilik Göçü. *Nature Sciences*, 5(1), 18-31.
- Özmete, E., & Arslan, E. (2018). Göç: Transnasyonalizm Ve Transnasyonal Sosyal Hizmet. *Toplum Ve Sosyal Hizmet*, 29(1), 173-207.
- Schlecht, J., Rowley, E. ve Babirye, J. (2013). Early Relationships and Marriage in Conflict and Post-Conflict Settings: Vulnerability of Youth in Uganda. *Reproductive Health Matters*, 21(41), 234-242
- Spencer, S., & Charsley, K. (2016). Conceptualising Integration: A Framework for Empirical Research, Taking Marriage Migration As a Case Study. *Comparative Migration Studies*, 4, 1-19.
- Su, L. (2012). Cross-Border Marriage Migration of Vietnamese Women to China (Doctoral dissertation, Kansas State University).
- Torrisi, O. (2022). Wedding Amidst War? Armed Conflict and Female Teen Marriage in Azerbaijan. *European journal of population*, 38(5), 1243-1275.
- Vandenbroucke, M. (2023). Legal-Discursive Constructions of Genuine Cross-Border Love in Belgian Marriage Fraud Investigations. In *Approaches to Discourses of Marriage* (pp. 71-88). Routledge.
- Williams, L. (2010). Global Marriage Cross-Border Marriage Migration İn Global Context. New York: Macmillan.
- Williams, L. (2013). 2 Transnational Marriage Migration and Marriage Migration: An Overview. *Transnational marriage*, 23-37.
- Yeung, W. J. J., & Mu, Z. (2020). Migration and Marriage in Asian Contexts. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 46(14), 2863-2879.

TERÖR NEDENİYLE GÖÇ: ÇOCUK MAĞDURLAR

Dr. Öğr. Üyesi Yelda Sevim

Fırat Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Sosyoloji Bölümü,
ysevim@firat.edu.tr- ORCID ID: 0000-0002-1690-3015

Özet

Bu çalışma, terör nedeniyle göçün çocuklar üzerindeki etkileri üzerine odaklanmıştır. Literatür taramasına dayanmaktadır. Terör, çocukları orantısız bir şekilde etkileyen küresel bir sorundur. Terör nedeniyle zorunlu göç, çocuklar üzerinde yıkıcı bir etkiye sahip olabilir.

Göçe zorlanan çocuklar, şiddet ve çatışmaya maruz kalabilir veya aile üyelerinin yaralanmasına veya ölümüne tanık olabilir. Bu deneyimler, travma sonrası stres bozukluğu, depresyon ve anksiyete gibi ruhsal sağlık sorunlarına yol açabilir. Bu durum çocukların fiziksel, zihinsel ve sosyal gelişimleri üzerinde yıkıcı bir etki yapabilir. Göç, çocukların eğitime erişimini kesintiye uğratabilir. Çocuklar, yeni bir ülkede ve kültürde kendilerini yalnız ve izole hissedebilirler. Yetersiz beslenme, barınma ve sağlık hizmetlerine erişim eksikliği gibi faktörler, çocukların hastalanma ve gelişme riskinin artmasına neden olabilir. Göç eden çocuklar, gelecekleri hakkında belirsizlik yaşayabilirler. Bu durum, endişe ve korkuya yol açabilir.

Bu konuyu inceleyen araştırmalar daha çok; çocuklarda zorunlu göçün psikolojik etkilerine, eğitimleri üzerindeki etkilerine, sosyal uyum sorunlarına, fiziksel sağlıkları üzerindeki etkilerine, çocukların geleceğe dair belirsizlikleri üzerine odaklanmıştır.

Terör nedeniyle göç eden çocukların sorunlarını azaltmak için, çocuklara bireysel terapi, grup terapisi veya psiko-sosyal destek programları gibi çeşitli şekillerde yardımlar sunulabilir. Göç eden çocukların eğitime erişimi sağlanabilir. Sosyal uyum programları geliştirilebilir. Temel ihtiyaçlara erişim olanakları sağlanabilir. Göçle dağılan ailelerin yeniden bir araya gelmesine yardımcı olmak için programlar ve politikalar geliştirilerek yardımcı olunabilir.

Terör nedeniyle göç, çocuklar için zorlu bir deneyim olabilir. Ancak, uygun destek ve hizmetlerle, bu zorluğun üstesinden gelebilir ve sağlıklı ve üretken bir yaşam sürmeye devam edebilirler.

Anahtar Kelimeler: Çocuk, Terör, Zorunlu Göç, Aile

MIGRATION DUE TO TERRORISM: CHILD VICTIMS

Abstract

This study focuses on the effects of migration due to terrorism on children. It is based on a literature review. Terrorism is a global problem that disproportionately affects children. Forced migration due to terrorism can have a devastating impact on children.

Children forced to migrate may be exposed to violence and conflict or witness the injury or death of family members. These experiences can lead to mental health problems such as post-traumatic stress disorder, depression and anxiety. This can have a devastating impact on children's physical, mental and social development. Migration can interrupt children's access to

education. Children may feel isolated and alone in a new country and culture. Factors such as poor nutrition, housing and lack of access to health services can put children at increased risk of illness and development. Children who migrate may experience uncertainty about their future. This can lead to anxiety and fear.

Research on this issue has mostly focused on the psychological effects of forced migration on children, its effects on their education, social adaptation problems, its effects on their physical health, and children's uncertainty about the future.

In order to reduce the problems of children who have migrated due to terrorism, various forms of assistance such as individual therapy, group therapy or psycho-social support programs can be offered to children. Migrant children's access to education can be ensured. Social cohesion programs can be developed. Provide access to basic needs. Programs and policies can be developed to help reunite families torn apart by migration.

Migration due to terrorism can be a challenging experience for children. However, with appropriate support and services, they can overcome this challenge and continue to lead healthy and productive lives.

Keywords: Child, Terrorism, Forced Migration, Family

GİRİŞ

Küresel olarak, dünya yoksulluk, iklim değişikliği, iklim değişikliğinin etkileri gibi zorluklarla karşı karşıyadır. Terörizm, doğal afetler, din ve kabile çatışmaları bu zorluklardan sadece bir kaçıdır. Bu zorluklar arasında terörizm, hızla çözülmesi zor bir kriz haline gelmektedir.

Terörizm geniş bir kitleyi, doğrudan kurbanlarının ötesinde sindirerek, siyasi veya sosyal bir amaç elde etmek için, bireylerin veya grupların, savaşı olmayanlara karşı önceden tasarlanmış şiddet kullanımı veya şiddet kullanma tehdidi olarak tanımlanabilir (Enders vd.,2011:321).

Mağduriyet bilimi açısından terörizm, bireye yönelik derin güvensizlik ve terör duyguları üreten iki tehdidi birleştirir ve terörizmi diğer kişilerarası şiddet eylemlerinden ayıran bu tehditlerdir. Terörizm, hem topluma karşı kasıtlı bir şiddet eylemidir ve bunun yol açabileceği tüm zararlar olduğu gibi, aynı zamanda beklenmedik bir şekilde her an gerçekleşebilecek ve dolayısıyla kişinin kendisini ve ailesini etkileyebilecek rastgele bir şiddet örneğidir (Pereda.2013).

Terör ve zorunlu göç, özellikle çocuklar olmak üzere, ilgili sivillerin fiziksel ve psikolojik refahı için ciddi tehditler oluşturmaktadır (Giordano vd., 2019). Barış ve istikrara yönelik tartışmasız en ciddi tehdittir.

UNHCR'nin yeni verileri, savaş ve şiddetin küresel ölçekte tırmanması ve doğal afetlerin artmasıyla birlikte, ülkelerinden kaçan ya da kaçmak zorunda kalan insanların 2023 yılı sonunda 117,3 milyonu bulunduğunu göstermektedir. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR), dünya genelinde mülteci sayısının 2024 yılının Nisan ayı sonunda 120 milyona ulaştığını açıkladı. Zorla yerinden edilenlerin yaklaşık yüzde 40'ını çocuklar oluşturmaktadır. Her 69 kişiden biri ya da tüm dünya nüfusunun yüzde 1,5'i şu anda zorla yerinden edilmiş durumdadır. Bu rakam her dakika en az 20 kişinin çatışma, "zulüm ya da terörden kaçmak için her şeyini geride bırakmak zorunda kaldığı" anlamına gelmektedir(URL-1-).

Terör nedeniyle göç etmek zorunda kalan çocuklar, yaşları ve bireysel farklılıklarına göre çeşitli psikolojik, sosyal ve duygusal zorluklarla karşılaşabilirler. Bu etkiler, çocukların gelişim süreçlerini olumsuz yönde etkileyebilir ve uzun vadeli sonuçlar doğurabilir.

Yaşamın erken yıllarında, çoklu, hızlı ve karmaşık fizyolojik, bilişsel ve duygusal değişikliklerle karakterize olan gelişimsel faktörler, küçük çocuğun potansiyel olarak travmatik bir olayı algılamasını ve deneyimlemesini etkiler. Bilişsel ve sözel olgunlaşmamışlık ve neden-sonuç ilişkilerinin ben odaklı algılanması, olayların nedenselliğinin yanlış anlaşılmasına, potansiyel olarak travmatik olayların anlaşılmasında zorluklara ve bu olaylarla ilgili duyguların sınırlı iletişimine yol açabilir(Slone & Mann,2016).

1. Terör ve Göçün Çocuklar Üzerindeki Etkileri

Sığınmacıların çocukları, kendi normal gelişim süreçlerine müdahale edebilecek çeşitli travmatik deneyimlere maruz kalmaları nedeniyle özellikle savunmasız bir grup olarak kabul edilirler (Weine vd.,2014). Ebeveynleri eşliğinde olsalar bile, göçmen çocuklar genellikle insan haklarının sürekli ihlallerine maruz kalmaktadır (Giordano vd., 2019).

İncelenen çalışmalar, küçük çocukların savaş, çatışma ve terörle alakalı maruziyetiyle ilgili olarak önemli sıkıntı çektiğini, ancak bunların çoğunun daha büyük çocukların ve yetişkinlerin ifadelerinden farklı olan çeşitli şekillerde sıklıkla ifade edildiğini açıkça göstermektedir. Yüksek riske ek olarak, birçok çocuk yeni korkular geliştirme, aşırı bağımlılık, düşük hayal kırıklığı toleransı, artan saldırganlık ve yeme alışkanlıklarında değişiklikler gibi spesifik olmayan davranışsal ve duygusal tepkiler geliştirir. Tüm bunlara ilave olarak, küçük çocukların uyku ve oyun ritüellerinin de siyasi şiddete maruziyetten etkilendiği bulunmuştur(Slone & Mann,2016).

Terörist eylemler, özellikle çocuklar ve ergenler gibi savunmasız gruplarda travma yaratma konusunda muazzam bir potansiyele sahiptir. Ancak, çok az sayıda çalışma terörizmin çocuk kurbanlar üzerindeki potansiyel olumsuz etkilerini analiz etmiştir. Terörizmin dolaylı mağduru olan çocuklar üzerinde yapılan araştırmalarda travma sonrası stres, kaygı, üzüntü, izolasyon ve genel psikolojik sıkıntı belirtileri ve dünyayı daha tehlikeli bir yer olarak görme eğilimi, geleceğe dair değişmiş bir bakış açısı, kişinin kendi güvenliği ve günlük aktivitelerdeki değişiklikler konusunda endişe ve dışsallaştırıcı nitelikte sorunlar tespit edilmiştir (Pereda.2013).

Şiddet ve diğer stres faktörleri hem annelerin hem de çocuklarının sağlığı üzerinde olumsuz etkilere sahip olabilir. Bu nedenle, *rahimde ve erken çocukluk döneminde yaşanan şiddet olayları, çocukluk ve sonraki yaşam sağlığı üzerinde* kritik etkilere sahip olabilir. Son yıllarda dünya genelinde terörizm ve şiddet içeren saldırılar hızla artmıştır. Bu olaylar ölümlere neden olur, altyapıyı tahrip eder ve korku ortamı yaratır; bu da hem kısa hem de uzun vadede sağlık üzerinde olumsuz sonuçlara yol açabilir ve sağlığı çok sayıda potansiyel mekanizma yoluyla etkileyebilir (Grossman vd.,2019).

Ebeveynliğin genel olarak çocukların gelişiminde sahip olduğu kritik rol daha da artmaktadır. Çocukların ebeveynlerine daha da fazla güvendiği kriz zamanlarında, ebeveynlerin, çocukların karşılaştıkları zorluklarla mücadele ederken ihtiyaç duydukları desteği sağlayabilmelerinin önemli bir unsuru, ebeveynlerin kendi yaşadıkları strestir. Ebeveynlerin kendilerinin teröre

maruz kalmalarının ardından yaşadıkları sıkıntılarından edindikleri tecrübelerinin, çocukların sıkıntılarına katkıda bulunduğu tespit edilmiştir (Yahav, 2011:97).

Teröre maruz kalan çocuklarda görülen semptomlar çok sayıda faktörden etkilenmektedir. Terörizmin karmaşık ve olumsuz etkileri ışığında, çocukların ruh sağlığı üzerindeki etkilerini azaltmak için tedavi olanaklarını göz önünde bulundurmak önemlidir (Yahav, 2011:99).

Terörist grupların Nijerya'daki faaliyetleri milyonlarca insanı yerinden etmiştir. Sosyo-ekonomik faaliyetleri de sekteye uğratmıştır. Bu faaliyetlerin çocuklar ve özellikle cinsel istismar ve sömürüye maruz kalan kız çocukları üzerindeki zarar verici bir etkisi vardır. Kız çocuklarının eğitimi ve korunması, sürdürülebilir kalkınmaya ulaşmak isteyen bir ulus için büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle, ülkede artan terörizm eğilimini engellemek için daha fazla şey yapılması önemlidir. Özellikle de, Nijerya'nın yanı sıra kız çocuklarını terörist grupların faaliyetlerinden korumak amaçlı (Onyido& Onyido,2017: 417).

Badmus, Boko Haram şiddetinin çocuklar üzerindeki sosyal psikolojik etkilerini, eğitim ve yerinden edilmiş kişiler üzerindeki sağlık etkilerini konu alan bir araştırma yapmıştır. Boko Haram şiddeti nedeniyle yerinden edilmiş kişilerin birçoğu, bu durumdan en çok çocukların etkilendiğinden şikayet etmiştir. Yetersiz beslenmeleri, son derece hijyenik olmayan koşullarda yaşamaları sorunlarını katlamıştır. Kötü sanitasyon nedeniyle enfeksiyon oranı çok yüksektir. Barınaklar ihtiyaçlara cevap vermemektedir. Bazı çadırlar, battaniyeler ve çarşaf lar yırtılmış ve yıpranmış olduğundan bebekleri ve çocukları hava değişikliklerine karşı güvende tutmamaktadır. Kişisel hijyeni sağlamak mümkün değildir ve durum çevresel ve sosyal faktörler nedeniyle daha da kötüleşmektedir.(Badmus, 2021:73).

Çocuklar kimyasal veya biyolojik terörizmin potansiyel kurbanlarıdır. Son yıllarda çocuklar Suriye'deki kimyasal saldırılar gibi terör eylemlerinin kurbanı olmuştur. Sonuç olarak, kimyasal veya biyolojik saldırıdan sonra çocukların ihtiyaçlarını hazırlamak ve yanıt vermek gereklidir. 11 Eylül 2001 terör saldırılarından bu yana çok çeşitli halk sağlığı girişimleri gerçekleşmiştir. Ancak, birçok durumda bu girişimler çocukların korunmasını sağlamamıştır (Chung vd.,2020). Suriye'deki terör örgütleri kaynaklı, iç savaş nedeniyle ülkemize göç etmek zorunda kalan aileler ve çocuklar çeşitli zorluklarla karşılaşmıştır. Aile büyüklerini kaybetmiş ve kimsesiz olan çocuklar çeşitli nedenlerden dolayı suça itilmiş veya bir şekilde suça karışmışlardır. Halen bu çocuklar, terör örgütleri ve diğer organize suç örgütlerinin hedefi durumundadır (Ataç, 2020:118).

Çocuklar göç sürecinde pasif konumdadır. Aile üzerinde çeşitli etkilere sahip olan göç süreci, sosyalleşme sürecinde olan çocuklar üzerinde de önemli etkiye sahiptir. Çocuklar göçle deneyimledikleri kavramlara farklı anlamlar yükleyebilmektedir. Çocukluk döneminde yaşanan göç deneyimlerinin etkisi ileriki yaşam dönemlerinde de etkisini sürdürebilmektedir. Göç sonrası uyum sürecinde, ailenin sağladığı psiko-sosyal destek arttıkça çocuğun uyum sürecini önemli derecede kolaylaşmaktadır. Göç edilen yerin iyi ev sahipliği ve sosyo-ekonomik destek sağlaması da çocuklarda uyumu kolaylaştıran etkenler arasında sayılabilir (Gülmez& Öztürk, 2018).

Terör ve göçün çocuklar üzerine etkilerini genel olarak psikolojik, ekonomik, eğitimsel, sağlık ve toplumsal olarak gruplandırabiliriz.

Göçte çocuklar, eğitim hayatlarını da olumsuz yönde etkileyen bir dizi sorunla karşı karşıya kalırlar. Yaşanan şiddetli olaylar, çocuklarda TSSB'ye (Travma Sonrası Şiddet Bozukluğu) neden olabilir. Bu durum, konsantrasyon güçlüğü, unutkanlık, kabuslar ve okul fobisine yol açarak öğrenmeyi zorlaştırır. Terör ve göç, çocuklarda depresyon ve anksiyete gibi duygusal sorunlara yol açabilir. Bu durum, motivasyon eksikliği, içe kapanma ve okul başarısızlığı gibi sonuçlar doğurur. Yeni bir çevreye uyum sağlama zorluğu, farklı kültür ve dil bariyerleri, çocukların okul hayatına adapte olmalarını güçleştirir. Yaşanan travma ve yeni bir çevreye uyum sağlama zorluğu, çocukların sosyal ilişkilerini zayıflatır ve sınıf arkadaşlarından uzaklaşmalarına neden olur. Ekonomik zorluklar, ailelerin göç etmek zorunda kalması veya güvenlik endişeleri nedeniyle çocuklar okuldan ayrılabilirler. Bu durum, eğitimde kesintiye yol açar ve öğrenme kayıplarına neden olur. Birçok eğitim sistemi, göçmen çocukların ihtiyaçlarına yönelik yeterli hazırlıklı değildir. Bu durum, çocukların eğitimden faydalanamamasına neden olur. Göçmen kimliği nedeniyle ayrımcılığa maruz kalmak, çocukların özgüvenini kırar ve öğrenme motivasyonlarını düşürür. Okuldan ayrılma veya düzenli eğitime devam edememe, çocukların gelecek planlarını olumsuz etkiler ve iş bulma olanaklarını sınırlar. Göçmen kamplarında veya geçici barınma alanlarında eğitim imkanlarının sınırlı olması, çocukların eğitim haklarını ellerinden alır. Sevim'in çalışması (2001) terör nedeniyle Elazığ'a göç eden ailelerin çocuklarının eğitimine odaklanmıştır. Çalışması yukarıda sayılan olumsuz etkilerle benzerlik göstermektedir.

Terör olayları nedeniyle göç etmek zorunda kalan çocuklar, yaşları ve bireysel farklılıklarına göre çeşitli psikolojik zorluklarla karşı karşıya kalabilirler. Bu zorluklar, çocukların gelişim süreçlerini olumsuz yönde etkileyebilir ve uzun vadeli sonuçlar doğurabilir. Yaşanan şiddetli olaylar, çocuklarda TSSB'ye neden olabilir. Bu durum, kabuslar, uyku sorunları, aşırı tetiklenme, içe kapanma gibi belirtilerle kendini gösterebilir. Çocuklar, yaşadıklarından dolayı üzüntü, çaresizlik, geleceğe dair kaygı gibi duygular yaşayabilirler. Bu duygular, depresyon ve anksiyete bozukluklarına yol açabilir. Yeni bir çevreye uyum sağlama zorluğu, farklı kültür ve dil bariyerleri, çocukların sosyal ilişkilerini olumsuz etkileyebilir ve yalnızlık hissine neden olabilir. Yaşanan olaylar, çocukların kendilerine olan güvenlerini sarsabilir ve geleceğe dair umutlarını azaltabilir. Aile bireylerinden ayrılmak, çocuklarda güvensizlik ve terk edilme korkusu yaratabilir. Göçmen kimliği nedeniyle ayrımcılığa maruz kalmak, çocuklarda özgüven eksikliği ve aşağılık kompleksi oluşmasına neden olabilir. Ailenin ekonomik durumu, çocuğun psikolojisini olumsuz etkileyebilir.

Terör olaylarına maruz kalmak veya tanık olmak çocuklar üzerinde olumsuz etkiler yaratır. Çocuklarda güven duygusunun zedelenmesi yanında, korku duyma, endişelenme ve çaresizlik hisleri, ani öfke krizleri veya aşırı hassasiyet, uyumada ve uyanmada güçlükler, yaşından küçük davranışlar sergileme, iştahsızlık, karın ağrısı, baş ağrısı, mide bulantı gibi tepkilerin görülebildiğini belirtilmiştir (Tuncay& Akçay, 2018:316).

Terör olayları nedeniyle göç etmek zorunda kalan çocuklar, sadece psikolojik olarak değil, aynı zamanda fiziksel sağlıkları açısından da ciddi risklerle karşı karşıya kalırlar. Bu durum, çocukların yaşamlarının her alanını etkileyebilecek uzun süreli sağlık sorunlarına yol açabilir. Göç sırasında ve yeni yerleşim yerlerinde hijyen koşullarının yetersiz olması, çocukların çeşitli bulaşıcı hastalıklara yakalanma riskini artırır. Savaş bölgelerinden kaçarken veya yeni yerleşim

yerlerinde yeterli besin bulunamaması, çocuklarda büyüme geriliği, bağışıklık sisteminin zayıflaması ve çeşitli vitamin eksiklikleri gibi sorunlara yol açabilir. Yaşanan travmatik olaylar, çocuklarda baş ağrıları, karın ağrıları, uyku bozuklukları gibi fiziksel belirtilere neden olabilir. Önceden var olan kronik hastalıklara sahip çocuklar, göç sürecinde ve yeni yaşam koşullarında bu hastalıkların alevlenmesiyle karşılaşabilirler. Beslenme yetersizliği, stres ve sağlık hizmetlerine erişimdeki zorluklar, çocukların fiziksel ve zihinsel gelişimlerini olumsuz etkileyebilir. Geçkil ve diğerlerinin yapmış olduğu saha araştırmasında sağlık çalışanları ile yapılan görüşmelerden, çocukların sağlık problemlerinin %70'nin göçle alakalı olduğu tespit edilmiştir (Geçkil vd. ,2017:182-183).Yine aynı çalışmada, göçün çocuk sağlığı üzerine etkilerini araştıran çalışmalarda daha çok psikososyal boyutun ele alındığı, biyolojik ve zihinsel sağlıklarına etkilerinin incelendiği çalışmaların sınırlı olduğu söylenmiştir(Geçkil vd. ,2017:184).

Çocuklarda büyüme ve gelişme sürecinin ve ebeveyn bağımlılığının devam eder halde olması, ayrıca kendilerini dışarıdan gelecek olumsuzluklara karşı korumadaki yetersizlikleri gibi nedenler yüzünden, göç sürecinde, sağlık açısından etkilenmektedirler. Yaşanan tüm bu olumsuzluklardan çocuklar fiziksel, ruhsal ve sosyal yapı olarak derinden ve bazen de kalıcı şekilde zarar görebilmektedir(Aydın vd. ,2017:8).

Göç eden ailelerin çoğu, savaş veya çatışma bölgelerinden ayrılırken tüm mal varlıklarını geride bırakmak zorunda kalır. Bu durum, aileleri ve çocukları derin bir yoksulluğa sürükler. Göçmen ailelerin çoğu, yeni ülkelerde iş bulmakta zorlanır. Bu durum, ailenin gelirini düşürür ve çocukların temel ihtiyaçlarının karşılanmasında güçlük yaşanmasına neden olur. Göçmen aileler, genellikle geçici barınma yerlerinde veya kiralari yüksek olan evlerde yaşamak zorunda kalırlar. Bu durum, ailenin bütçesini zorlar ve çocukların yaşam koşullarını olumsuz etkiler. Göçmen kimliği nedeniyle iş bulma ve eğitim gibi alanlarda ayrımcılığa uğramak, ailelerin ekonomik durumlarını daha da kötüleştirebilir. Ekonomik zorluklar nedeniyle çocuklar, yaşlıları okula giderken çalışmak zorunda kalabilirler. Bu durum, çocukların eğitimlerini yarıda bırakmalarına ve gelecekleri için önemli fırsatları kaçırmalarına neden olabilir. Yetersiz beslenme, çocukların büyüme ve gelişmelerini olumsuz etkiler ve bağışıklık sistemlerini zayıflatır. Ekonomik durumları nedeniyle diğer çocuklarla aynı aktivitelere katılamayan çocuklar, sosyal olarak izole olabilirler.

2. Çocuklar İçin Neler Yapılabilir?

Çocuklara psikolojik destek sağlayarak, yaşadıkları travmayı atlatmalarına ve öğrenmeye odaklanmalarına yardımcı olunmalıdır. Göçmen çocukların ihtiyaçlarına yönelik özel eğitim programları geliştirilmeli ve öğretmenler bu konuda eğitilmelidir. Göçmen çocuklara ana dilleriyle birlikte eğitim dilini öğrenmeleri için destek verilmelidir. Çocukların sosyalleşmelerine ve sınıf arkadaşlarıyla ilişkilerini güçlendirmelerine yardımcı olacak etkinlikler düzenlenmelidir. Ailelere, çocuklarının eğitimi konusunda destek verilmeli ve bilinçlendirilmelidir. Toplumda göçmen çocuklara karşı hoşgörü ve anlayışın artırılması için çalışmalar yapılmalıdır. Göçmenlerin sağlığını ele almaya çalışan bazı klinik modeller geliştirilmiştir. Bir model program New York City'deki Terra Firma'dır. Bu ödüllü model, doğrudan tıbbi bakım, ruh sağlığı hizmetleri, destek programları ve savunuculukla birlikte hukuki hizmetleri de içermektedir. Ruh sağlığı, hukuki hizmetler ve tıbbi hizmetleri tek bir ortamda birleştirerek, göçmen çocuklar birden fazla yere gitmek zorunda kalmadan çok yönlü

kaynaklara erişebilmektedir. Terra Firma modeli hastaların okul devamsızlığını en aza indirmek için gündüz saatleri yerine akşam klinik saatleri düzenlemektedir (Swamy vd. ,2018).

Okullar, göçmen çocuklara özel programlar düzenleyerek onların sosyalleşmelerine ve akademik başarılarını artırmalarına yardımcı olabilir. Toplumun, göçmen çocuklara karşı hoşgörülü ve anlayışlı olması, onların kendilerini daha güvende hissetmelerini sağlar. Göçmen kamplarında ve yeni yerleşim yerlerinde çocuklara acil sağlık hizmetleri sunulmalıdır. Çocukların aşılama programlarına dahil edilerek bulaşıcı hastalıklara karşı korunmaları sağlanmalıdır. Çocukların yeterli ve dengeli beslenmeleri için destek programları oluşturulmalıdır. Terör nedeniyle göç etmek zorunda kalan çocuklar, hem fiziksel hem de psikolojik sağlıkları açısından ciddi risklerle karşı karşıyadır. Bu çocukların sağlıklı bir yaşam sürmeleri için acil ve uzun vadeli çözümler üretilmelidir.

Göçmen ailelere ekonomik destek programları sunularak, temel ihtiyaçlarının karşılanması sağlanabilir. Göçmen çocuklara yönelik eğitim bursları verilerek, eğitimlerine devam etmeleri desteklenebilir. Göçmen ailelerin iş bulmalarına yardımcı olacak programlar düzenlenebilir. Terör nedeniyle göç etmek zorunda kalan çocukların karşılaştığı ekonomik güçlükler, onların gelecekleri için ciddi bir tehdit oluşturmaktadır. Bu sorunla mücadele etmek için uluslararası işbirliği ve kapsamlı çözüm önerileri geliştirilmesi gerekmektedir.

SONUÇ

Terör nedeniyle göç eden aileler, genellikle aniden ve plan yapmadan evlerini terk etmek zorunda kalırlar. Çocuklar bu süreçte ailelerinden uzaklaşabilir, güvenli bir barınma bulmakta zorlanabilir ve eğitimlerini aksamış olarak sürdürebilirler. Göç eden çocuklar, yeni kültürel ve dil engelleriyle karşılaşabilirler, bu da uyum sürecini daha da zorlaştırabilir.

Göç eden çocuklar genellikle travmatik deneyimler yaşarlar ve bu deneyimlerin üstesinden gelmeleri için psikolojik destek ve güvenli bir ortam sağlanması kritiktir. Uzmanlar, çocukların duygusal ihtiyaçlarını anlamak ve uygun destek sağlamak için çalışmaktadırlar. Bu süreçte, çocuklara terapi, oyun terapisi gibi yöntemlerle destek verilmesi önem taşır.

Göç eden çocukların eğitim hakları korunmalıdır. Yeni ülkelerinde eğitim alabilmeleri için gerekli kaynaklar sağlanmalı ve dil öğrenmeleri için desteklenmelidirler. Bu süreç, çocukların sosyal ve kültürel olarak uyum sağlamalarına yardımcı olacak önemli bir adımdır.

Uluslararası toplum, terörizmin kök nedenlerini ele almak ve terör mağduru çocuklara destek sağlamak için işbirliği yapmalıdır. İnsani yardım kuruluşları, yerel hükümetler ve uluslararası kuruluşlar arasında işbirliği ve koordinasyon sağlanarak, göç eden çocuklara uzun vadeli destek sağlanabilir.

KAYNAKLAR

- Ataç, İ. (2020). Suça Sürüklenen Terör Mağduru Çocuklar. HAK-İŞ Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi, 10(26), 118-131.
- Aydın, D., Şahin, N. ve Akay, B. (2017). Göç Olayının Çocuk Sağlığı Üzerine Etkileri, İzmir Dr. Behçet Uz Çocuk Hastanesi Dergisi, 7 (1): 8-14
- Badmus, B. (2021). Terrorism and Children: Preliminary Investigation of the Impact of Boko Haram on Children in the North-East of Nigeria.(Erişim Tarihi:29.07.2024).

- Chung, S., Baum, C. R., Nyquist, A. C., Council, D. P. A., Krug, S. E., Fagbuyi, D. B., ... & Tan, T. Q. (2020). Chemical-biological terrorism and its impact on children. *Pediatrics*, 145(2).
- Enders, W, Gaibullov, K and Sandler, T (2011) Domestic versus transnational terrorism: data, decomposition, and dynamics. *Journal of Peace Research* 48, 319–337. CrossRefGoogle Scholar
- Geçkil, E., Aldem, M. ve Kaleci, E. (2017). Göçün Çocuk Sağlığına Etkileri, *İnsan Bilimleri Dergisi* , 14 (1), 171–186. <https://www.j-humansciences.com/ojs/index.php/IJHS/article/view/4102> (Erişim Tarihi:05.08.2024).
- Giordano, F., Cipolla, A., Ragnoli, F., & Brajda Bruno, F. (2019). Transit Migration and Trauma: The Detrimental Effect of Interpersonal Trauma on Syrian Children in Transit in Italy. *Psychological Injury and Law*, 12, 76-87.
- Grossman, D., Khalil, U., & Ray, A. (2019). Terrorism and Early Childhood Health Outcomes: Evidence from Pakistan. *Social Science & Medicine*, 237, 112453.
- Gülmez, S. C., & Öztürk, A. (2018). Göç Yaşantısı Çerçevesinde Çocukta Psiko-Sosyal Uyum Süreci Üzerine Bir İnceleme. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi* 449-481. <https://doi.org/10.21560/spcd.vi.466705>
- Onyido, J. A. O. J. A., & Onyido, J. A. (2017). Impact Of Terrorism On The Girl Child: Implications For Sustainable Development. *African Education Indices*, 10 (1), 410-420.
- Pereda, N. (2013). Systematic review of the psychological consequences of terrorism among child victims. *International review of victimology*, 19(2), 181-199.
- Sevim, Y. (2001). “Terör Nedeniyle Elazığ’a Göç Eden Ailelerin Çocuklarının Eğitim Durumu”. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(2):259-268.
- Slone, M., & Mann, S. (2016). Effects of war, terrorism and armed conflict on young children: a systematic review. *Child Psychiatry & Human Development*, 47, 950-965.
- Swamy, P., Russell, EA, Mandalakas, AM, & Griffin, MR (2018). Göç Eden Çocuklar: Kapsamlı Entegre Sağlık Önleme Tedbirlerine İhtiyaç. *Güncel Tropikal Tıp Raporları* , 5 , 96-103.
- Tuncay, T., & Akçay, S. (2018). Terörizmin Psikososyal Etkileri ve Sosyal Hizmet Uzmanının Rollerini. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 29(2), 307-334.
- URL-1- <https://www.bbc.com/turkce/articles/cx88r7g5020o>
- Yahav, R. (2011). Exposure of children to war and terrorism: a review. *Journal of Child & Adolescent Trauma*, 4, 90-108.

AHLAKİ EŞİTLİK PERSPEKTİFİNDEN MÜLTECİ HAYVANLAR VE İNSANLAR

Dr. NUR OKUTAN

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, - ORCID ID 0000-0002-0388-7677

ÖZET

Tür önyargısı ve ayrımcılığı, insanların hayvanlardan ahlaki olarak üstün olduğu fikrine dayanır. Türçülük kavramını ileri süren bilim insanları ırksal ayrımcılığın rasyonel bir açıklaması olmadığı gibi insanların da hayvanlardan ahlaken üstün sayılamayacağını iddia ederler. Bu önyargılar ve ayrımcılık biçimleri büyük ölçüde birbirleriyle ilişkilidir. Farklı insan gruplarına yönelik ırkçı yaklaşımlar benimseyen kişiler, genellikle tür önyargıları da taşırlar. Önyargılar ve ayrımcı davranışlar, grup ya da tür üstünlüğünü ve dolayısıyla tahakkümü haklı gösteren benzer ideolojik temellerle beslenir ve birbirlerini etkiler. Bu ilişkileri ayrıntılı olarak ele alan ve empirik kanıtlar sunan çeşitli kuram ve yaklaşımlar mevcuttur; söz konusu çalışmalar genellikle göçmen karşıtlığı üzerinden incelemeler yapmıştır. Ayrıca sosyal bilimler alanında insan mültecilere ya da göçmenlere yönelik tutumlar hakkında önemli ölçüde bilimsel kaynak bulunmasına rağmen, hayvan mülteciler konusuna odaklanan çalışmalar oldukça azdır. Hayvanlar, tıpkı insan grupları gibi, yaşam alanları tahrip edildiğinde (yangınlar veya savaşlar gibi), temel gereksinimlerini karşılamada insan kaynaklı engellerle (iklim krizi gibi) karşılaştıklarında, kaçakçılık gibi yasa dışı yollarla ya da insan mültecilerle birlikte (evcil hayvanlar gibi) göç etmek zorunda kalırlar. Göç sırasında ve sonrasında yeni yerleşim yerlerinde çeşitli tehditler ve zorluklarla karşılaşır, fakat bu güçlüklerle başa çıkarken genellikle insan mülteci gruplarına kıyasla daha fazla ihmal edilirler. Hayvan mültecilerin ve insan mültecilerin ayrımcılık deneyimleri benzerlik gösterir ve karmaşık ilişkilerle birbirlerine bağlanır. İnsan mültecilere uygulanan ayrımcılık, bu gruplara hayvansı özellikler atfedilerek meşrulaştırılır. Bu tür benzetmeler ise insan-hayvan ahlaki ayrımlarına dair inançları daha da pekiştirir. Dolayısıyla şimdiki çalışmada, hayvan ve insan mülteci gruplarına yönelik tutum ve davranışlar arasındaki karmaşık ilişkileri ele alarak hayvan mülteciler sorununa odaklanmak ve bu konuda bazı önerilerde bulunmak amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Mülteci hayvanlar, mülteci insanlar, türçülük, türler arası önyargı

1. GİRİŞ

Mülteci hayvanlar meselesi, son yıllarda giderek daha fazla önem kazanan karmaşık ve çok yönlü bir olgudur (Blattner, 2021; Carpi, 2021). Mülteci hayvanlar yerlerinden edilmiş insanlar gibi çevresel felaketler, savaşlar ve kıtlıkların mağdurlarıdır. İnsan göçmenler söz konusu olduğunda, yerinden edilme, adaletsizlik ve güvenlik tehditleri öne çıkarken, hayvanların gönüllü olarak göç ettikleri yönündeki varsayımlar daha yaygındır. Örneğin, hayvanların

şiddetli hava olayları veya yangınlar nedeniyle göç etmek zorunda kaldıkları nadiren düşünülür (Blattner, 2021).

Göçün sosyal, politik ve ekonomik etkileri, mülteci hayvanlar ve insan mülteciler arasında benzerlikler taşısa da genellikle farklı politikalar ve yaklaşımlarla ele alınmaktadır (Blattner, 2021). Bu ayrım, literatürdeki önemli bir eksikliği de ortaya koymaktadır; hayvan göçmenlerle ilgili bilgiler, insan mültecilerle kıyaslandığında oldukça sınırlıdır. Örneğin, Oxford Mülteci ve Zorunlu Göç Çalışmaları El Kitabı bu konuda kapsamlı bir kaynak olmasına rağmen, hayvanlara dair çok az bilgi içermektedir (Fiddian-Qasmiyeh ve ark., 2014). Zorunlu Göç İncelemesi'nde yerinden edilmiş hayvanlarla ilgili yalnızca kısa bir makale yer almaktadır (Beirne ve Kelty-Huber, 2015). Gri literatür olarak bilinen az sayıda politika raporu, el kitabı ve broşürde hayvanların durumlarına değinilmekle birlikte, hayvan göçmenler genellikle insan mültecilerin refahlarındaki rolleriyle ele alınmaktadır (White, 2019).

Mülteci hayvanlar konusu, en az üç açıdan önemlidir. İlk olarak, bu mesele, tür önyargısı (türçülük) kapsamında değerlendirilebilecek etik bir sorundur. Mültecilik, hayvanlar için de ciddi hak kayıplarına yol açmaktadır. Göç sırasında ve sonrasında hayvanlar, stres ve kaygı gibi psikolojik zorlukların yanı sıra susuzluk ve açlık gibi temel yaşam gereksinimlerine erişimde büyük sıkıntılar yaşamaktadır. Bu zorluklarla başa çıkmak için insanlara kıyasla çok daha sınırlı desteğe sahiptirler. Bazı yasal yaptırımlar bulunsa da hayvan mültecilere yönelik adaletsiz uygulamalar genellikle meşru görülmekte ve engellenememektedir. Örneğin, hayvan kaçakçılığı, her yıl binlerce hayvanı doğal yaşamlarından koparıp farklı bir hayata sürüklemektedir. INTERPOL'ün 2019'da 109 ülkeyi kapsayan operasyonunda, binlerce hayvan kurtarılmış ve yaklaşık 600 kişi tutuklanmıştır (Blattner, 2021). İstanbul'da Mayıs 2024'te düzenlenen bir operasyonda ise 565 kaçak hayvan kurtarılmıştır ("İstanbul'da hayvan kaçakçılığı operasyonu", 2024). Benzer şekilde, hayvanların doğal yaşam alanlarından koparılması, insan yaşamı için tehlikeli veya düşman olarak görülmeleriyle bağlantılıdır (Becker ve ark., 2019; Hart, 2019). Bu durum, iklim mülteciliği gibi günümüzün önemli sorunlarıyla da ilişkili görünmektedir; iklim krizi nedeniyle göçe zorlanan hayvanlar, en savunmasız gruplardandır ve krizin yarattığı çevresel sonuçlar birçok türü yok olma tehdidiyle karşı karşıya bırakmaktadır (Evans, 2021). Savaş gibi trajik olaylar sırasında hayvan mültecilerin durumu da genellikle göz ardı edilmekte ve yalnızca insan yaşamı ve sürdürülebilirlik açısından ele alınmaktadır. Bu tür insan merkezli yaklaşımlar, yetersiz bir muhakeme biçimi olarak değerlendirilmektedir. Araştırmacılar, göç olgusunun insan-doğal çevre ve insan-hayvan etkileşimleri çerçevesinde ele alınmasının önemine dikkat çekmektedirler (Carpi, 2021).

Mülteci hayvanlar meselesinde önemli bir diğer konu, insan-hayvan etkileşimleridir. İnsanlar ve hayvanlar arasındaki duygusal ve sosyal bağlar, insanların yaşamlarında önemli bir yer tutar (Amiot ve Bastian, 2015). Mülteci insanlar, göç ederken evcil hayvanlarını da yanlarında götürmekte, bu süreçte çeşitli zorluklarla karşılaşmaktadırlar. Seyahat sırasında gerekli sağlık sertifikalarını sağlamak ve hayvanların bakımı gibi zorluklar, bazen mültecileri hayvanlarını geride bırakmak zorunda bırakmaktadır (Fisher, 2023). Terk edilen hayvanlar ise açlık, susuzluk ve hastalık gibi elverişsiz koşullar nedeniyle yaşamlarını yitirmekte, bu da mülteciler

üzerinde derin duygusal etkiler bırakmaktadır (Carpi, 2021). Buna karşın, göç sürecindeki zorlukları hayvanlarla paylaşmak, mülteciler için önemli bir destek kaynağı oluşturur (Volkan ve Akhtar, 2014). Örneğin, 1918-20 yıllarında Bağdat yakınlarındaki Bakuba mülteci kampındaki anlatılar, insanlar ve hayvanlar arasındaki dostluk ve şefkati yansıtmaktadır. İnsanlar, kuzuları sıcak tutmak için kendi battaniyelerini vermiş, erkekler ise atlarıyla güçlü arkadaşlıklar kurmuştur (White, 2019). Benzer bir dayanışma örneği, İsrail-Filistin çatışması sırasında bir hayvanat bahçesinde, savaş mağdurlarının yiyeceklerini hayvanlarla paylaşarak gösterdiği dayanışmada da görülmektedir (“Hunger hits displaced Palestinians and animals”, 2024).

Bir diğer önemli konu, hayvanların değersizleştirilmesi ile insan mültecilere atfedilen değersizlik arasındaki benzerliktir. Sosyal psikologlara göre türler arasındaki önyargılar birbirlerini besler ve pekiştirir (Dhont ve ark., 2020). Hayvanlara yönelik olumsuz tutumlara sahip olanlar, mültecilere karşı da önyargılıdır (Costello ve Hodson, 2010). Bu önyargıların ortak noktası, insanların türler veya gruplar arasındaki hiyerarşileri destekleme eğilimidir. Bu eğilim, insanların diğer türlerden ahlaken üstün olduğu inancına dayanır ve tür ayrımcılığını meşru kılar (Dhont ve ark., 2014; Dhont ve ark., 2016). İnsanlar ve hayvanlar arasındaki ahlaki farklılıklar, mültecilere yönelik olumsuz tutum ve davranışlarda da kendini gösterir. Mülteciler, olumsuz özelliklerle ilişkilendirilen hayvanlara benzetilerek insanlık alanından dışlanmaktadır. İnsan-hayvan ahlaki ayrımları arttıkça, önyargıların meşrulaştırılması olasılığı da artar (Costello ve Hodson, 2010). Bu durumu, hayvanların ırkçı ifadelerde temsil edilmesinde görmek mümkündür. Örneğin, MAC’in 2015 tarihli karikatüründe Suriyeli mülteciler farelerle birlikte resmedilmiş ve mülteciler insanlıktan çıkarılmıştır (White, 2019). Benzer şekilde, Zengin (2021) tarafından yapılan bir analiz, Türkiye’deki Suriyeli göçmenlere yönelik olarak sıklıkla hayvan metaforlarının kullanıldığını göstermektedir. Bu metaforlarda, göçmenler köpeklerle benzetilmekte ve köpekler hain ve güvenilmez olarak nitelendirilmektedir (Zengin, 2021). Bulgar ve Lübnan basınında da mültecilere yönelik önyargılar, tiksinti ve korku uyandıran, hastalık ve tehditlerle ilişkilendirilen hayvanlara benzetilerek haklı gösterilmeye çalışılmaktadır (Khazaal, 2021).

Araştırmacılara göre hayvanlarla ilgili olumsuz algılar, mültecilere yönelik ayrımcılığı ve tür ayrımcılığını sürdüren önemli faktörlerdir (Zengin, 2021). Örneğin, Avustralya’da yapılan bir çalışmada, sığınmacıların çalışma hakkından mahrum bırakılmaktan ve devlet yardımına bağımlı olmaktan yakındıkları, kendilerini toplumsal yaşamdan dışlanmış hissettikleri görülmüştür. Daha da önemlisi, sığınmacılar, “Hayvanlar gibiyiz. Uyanıyoruz, yemek yiyoruz ve uyuyoruz.” diyerek yaşamlarını “hayvan gibi olmakla” bağdaştırmaktadırlar (Hartley ve Fleay, 2017). Başka bir deyişle, adaletsizlik deneyimlerini kendi tür önyargılarıyla açıklamaya çalışmaktadırlar.

Öte yandan, araştırmalar, türler arasındaki önyargıları ve tür ayrımcılığını aşmanın yollarını göstermektedir. Türler arasında adil bir yaklaşım benimsemenin etkin yollarından biri empatiyle hareket etmektir (Bekoff, 2020; Caviola ve ark., 2019; Costello ve Hodson, 2010). Çalışmalar, hayvanların bakış açısıyla bakabilmenin ve onların duygusal deneyimlerini paylaşabilmenin tür önyargılarını azalttığını göstermektedir (Caviola ve ark., 2019). Empatik

yaklaşım, hayvanların doğal yaşamlarını ve temel gereksinimlerini fark edip buna uygun tepkiler vermeyi gerektirir (Okutan, 2022; Young ve ark., 2018). Bu nedenle, çevresel krizler ve savaşların hayvanlar üzerinde yarattığı psikolojik ve fiziksel tahribatı anlamak, göç etmek zorunda kalan hayvanlara daha adil yaklaşımlar geliştirmemizi sağlayabilir.

2. GENEL DEĞERLENDİRME VE SONUÇLAR

Sonuç olarak, mülteci hayvanlar meselesi türçülük, insan-hayvan etkileşimleri ve türler arası önyargılar açısından önemli bir konudur. Hayvan göçleri, genellikle doğalcı bir bakış açısıyla romantize edilmekte, bu da zorunlu göçün hayvanlar üzerindeki olumsuz etkilerinin göz ardı edilmesine yol açmaktadır (Blattner, 2021). Hayvan mülteciliği, konusu çok yönlü bir olgudur ve hayvanlara yönelik tutumlar, insan-hayvan ilişkileri ile insan mültecilere yönelik tutumlar birlikte ele alınmalıdır. İnsanlar, hayvanlara karşı olumlu düşünceler geliştirdiğinde, mülteci insanlara yönelik önyargılar da azalabilir. Bu, empati ile mümkündür. Empati, önyargılardan arınarak bir başkasını içinde bulunduğu durumla değerlendirmek demektir. Bu nedenle, hayvanları kendi doğaları içinde anlamak, onlara ve mülteci hayvanlara yönelik bakış açısını olumlu yönde değiştirebilir. Böylece, empati sayesinde hayvanlara karşı geliştirilen olumlu tutumlar, mülteci insanlara yönelik önyargıların azalmasına da katkı sağlar.

KAYNAKÇA

- Amiot, C. E. ve Bastian, B. (2015). Toward a psychology of human-animal relations. *Psychological Bulletin*, 141(1), 6-47. <http://dx.doi.org/10.1037/a0038147>
- Becker, J. C., Radke, H. R. ve Kutlaca, M. (2019). Stopping wolves in the wild and legitimizing meat consumption: Effects of right-wing authoritarianism and social dominance on animal-related behaviors. *Group Processes & Intergroup Relations*, 22(6), 804-817. <https://doi.org/10.1177/1368430218824409>
- Beirne, P. ve Kelty-Huber, C. (2015). Animals and forced migration. *Forced Migration Review*, (49).
- Bekoff, M. (2020). *Hayvanların duygusal dünyası: Hayvanlar nasıl empati kurar, neden dedikodu yapar ve şakalaşırlar?* (A. Taçyıldız İpekçioğlu, Çev.). Beyaz Baykuş (Orijinal eserin basım tarihi 2015).
- Blattner, C. E. (2021). Global migration crises, nonhuman animals, and the role of law. N. Khazaal ve N. Almiron (Ed.), *Like an animal: Critical animal studies approaches to borders, displacement, and othering* (Vol. 5) içinde (s. 182-255). Brill Rodopi.
- Carpi, E. (2021). Animal displacement from Syria: a story yet to be written. *Allegra Lab*. <https://allegralaboratory.net/animal-displacement-from-syria-a-story-yet-to-be-written/> 19 Temmuz 2024 tarihinde alınmıştır.
- Caviola, L., Everett, J. A. C. ve Faber, N. S. (2019). The moral standing of animals: Towards a psychology of speciesism. *Journal of Personality and Social Psychology*, 116(6), 1011-1029. <https://doi.org/10.1037/pspp0000182>

- Costello, K. ve Hodson, G. (2010). Exploring the roots of dehumanization: The role of animal human similarity in promoting immigrant humanization. *Group Processes & Intergroup Relations*, 13, 3-22. <https://doi.org/10.1177/1368430209347725>
- Dhont, K., Hodson, G. ve Leite, A. C. (2016). Common ideological roots of speciesism and generalized ethnic prejudice: The social dominance human-animal relations model (SD-HARM). *European Journal of Personality*, 30(6), 507-522. <https://doi.org/10.1002/per.2069>
- Dhont, K., Hodson, G., Costello, K. ve MacInnis, C. C. (2014). Social dominance orientation connects prejudicial human-human and human-animal relations. *Personality and Individual Differences*, 61-62, 105-108. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2013.12.020>
- Dhont, K., Hodson, G., Leite, A. C. ve Salmen, A. (2020). The psychology of speciesism. K. Dhont ve G. Hodson, (Ed.), *Why we love and exploit animals: Bridging insights from academia and advocacy* içinde (s. 29-49). Routledge.
- Evans, E. M. (2021). Care movements, climate crisis, and multi-species refugees. N. Khazaal ve N. Almiron (Ed.), *Like an animal: Critical animal studies approaches to borders, displacement, and othering* (Vol. 5) içinde (s. 161-181). Brill Rodopi.
- Fiddian-Qasmiyeh, E., Loescher, G., Long, K. ve Sigona, N. (Ed.). (2014). *The Oxford handbook of refugee and forced migration studies*. Oxford University Press.
- Fisher, B. L. (2023). “A member of our family”: Pets and the Ukraine refugee crisis. *New York University Journal of International Law and Politics (JILP)*, 55(42). <https://ssrn.com/abstract=4752731>
- Hart, K. (2019). Caring for Istanbul’s street animals: empathy, altruism, and rage. J. Sorenson ve A. Matsuoka (Ed.), *Dog’s best friend? Rethinking human-canine relations* içinde (s. 230-247). McGill-Queens University Press.
- Hartley, L. ve Fleay, C. (2017). “We are like animals”: Negotiating dehumanising experiences of asylum-seeker policies in the Australian community. *Refugee Survey Quarterly*, 36(4), 45-63. <https://doi.org/10.1093/rsq/hdx010>
- Hunger hits displaced Palestinians and animals in Gaza zoo. (2024, January 4). *Aljazeera*. <https://www.aljazeera.com/gallery/2024/1/4/photos-hunger-hits-displaced-palestinians-and-animals-in-gaza-zoo>
- İstanbul’da hayvan kaçakçılığı operasyonu: 565 hayvan kurtarıldı. (2024, 2 Mayıs). *Yeşil Gazete*. <https://yesilgazete.org/istanbulda-hayvan-kacakciligi-operasyonu-565-hayvan-kurtarildi/>
- Khazaal, N. (2021). The press outside the West: Displacement, refugees, and nonhuman animals in Bulgaria and Lebanon. N. Khazaal ve N. Almiron (Ed.), *Like an animal:*

Critical animal studies approaches to borders, displacement, and othering (Vol. 5) içinde (s. 316-340). Brill Rodopi.

Okutan, N. (2022). Hayvanlara yönelik empati. M. B. Bulut (Ed.), *Ben diğeri ve biz: Sosyal psikoloji* içinde (s. 235-265). Nobel Akademik Yayıncılık.

Volkan, V. ve Akhtar, S. (2014). Immigration, national identity, and animals. V. Volkan ve S. Akhtar (Ed.), *Cultural Zoo* içinde (s. 261-271). Karnac.

White, B. T. (2019). Humans and animals in a refugee camp: Baquba, Iraq, 1918-20, *Journal of Refugee Studies*, 32(2), 216-236, <https://doi.org/10.1093/jrs/fey024>

Young, A., Khalil, K. A. ve Wharton, J. (2018). Empathy for animals: A review of the existing literature. *Curator: The Museum Journal*, 61(2), 327-343. <https://doi.org/10.1111/cura.12257>

Zengin, S. E. (2021). Parasitic breeding herds: The representation of Syrian refugees on Turkish social media. N. Khazaal ve N. Almiron (Ed.), *Like an animal: Critical animal studies approaches to borders, displacement, and othering* (Vol. 5) içinde (s. 316-340). Brill Rodopi.

AFGAN GÖÇMENLERİN VAN VE MEŞHED'E YÖNELİK GÖÇ SÜREÇLERİNDE YAŞADIKLARI SAĞLIK SORUNLARI⁸

Dr. Hatice YILMAZ ASLAN

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü, Doktora
Mezunu, **ORCID ID:** 0000-0001-5377-8578

Özet

Göç ve sağlık, küresel siyasi gündemde belirgin bir şekilde öne çıkan, insan doğasının ayrılmaz yönleridir. Günümüzdeki göç oldukça karmaşık ve tartışmalı bir süreçtir. Alıcı ve gönderici ülkelerin gelişimi için bir dizi avantaj ve olumlu sonuçlara sahip olmakla birlikte, olumsuz sonuçlara da yol açmaktadır. Bir ülkenin nüfusu göç süreçlerine ne kadar çok dahil olursa, sonuçları da o kadar keskin bir şekilde ortaya çıkmaktadır. Durum, üçüncü ülkelerin iç istikrarı sürdürme yeteneğini olumsuz etkileyen artan ekonomik ve politik krizlerle de ağırlaşmaktadır. Bu çalışmanın odağında Türkiye ve İran'da yerleşik bir pozisyon alan Afgan göçmenlerin göç deneyimi sonrası yaşadıkları sağlık sorunlarını ele almaktadır. Siyasi istikrarsızlık, ekonomik yetersizlik, sosyal sorunlar ve iç çatışmalar nedeniyle Afganistan son kırk yıldır dünya geneline göç veren bir ülke özelliği taşımaktadır. Günümüz dünyasında uluslararası göçmenlerin önemli bir kısmını oluşturan Afgan göçmenlerin en fazla yerleştikleri ülkeler arasında Türkiye ve İran önemli bir yer tutmaktadır. İran hem coğrafi yakınlık nedeniyle Afgan göçmenlerin dünyaya yayılmalarında ilk çıkış noktalarından birini oluşturmakta hem de yoğun şekilde Afgan göçmenlere ev sahipliği yapmaktadır. Türkiye ise bugün Afgan göçmenler açısından bir taraftan hedef ülke diğer taraftan ise transit ülke konumundadır.

Benzer sosyolojik özelliklere sahip Afgan göçmenlerin Türkiye ve İran'daki sağlık sorunlarını merkeze alan bu araştırmanın nitel bir deseni bulunmaktadır. Veri toplama aracı olarak derinlemesine mülakat tekniği kullanılmıştır. Araştırmanın saha verileri İran'da Afgan göçmenlerin ilk giriş noktalarından biri olan ve en yoğun yaşadıkları kent olan Meşhed'de, Türkiye'de ise Afgan göçmenlerin ilk giriş noktalarından birini oluşturan ve aynı zamanda kalabalık bir Afgan göçmen grubuna ev sahipliği yapan Van'da toplanmıştır. Araştırma kapsamında Meşhed'de 31, Van'da ise 21 olmak üzere toplamda 52 görüşme yapılmıştır. Türkiye'nin Van kenti ile İran'ın Meşhed kentine kaçak ya da yasal yollardan giriş yapan Afgan

⁸ Bu makale 2022 yılında Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyoloji Anabilim Dalında hazırlanan "Afgan Göçmenlerin Kentsel Uyum Süreçleri Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma: Van ve Meşhed Örneği" isimli tezden üretilmiştir.

göçmenlerin sağlık anlamında yaşadıkları sorunlar karşılaştırmalı olarak irdelenmiştir. Bu çalışma Afgan göçmenlerin Türkiye ile görece daha az ortak sosyolojik özelliklere sahip olmalarına karşın sağlık alanında daha az sorun yaşadıklarını ortaya koymuştur. Bu çalışmanın amacı Türkiye'nin Van kenti ile İran'ın Meşhed kentine kaçak ya da yasal yollardan giriş yapan Afgan göçmenlerin yaşadıkları sağlık sorunlarını karşılaştırmalı olarak incelenmektir.

Anahtar Kavramlar: Afgan Göçmen, Sağlık, Meşhed, Van.

Abstract

In the focus of this study, the health problems experienced by Afghan immigrants who have settled in Turkey and Iran after their migration experience are discussed. Due to political instability, economic inadequacy, social problems and internal conflicts, Afghanistan has been a country of immigrants to the world for the last forty years. In today's world, Turkey and Iran have an important place among the countries where Afghans, who constitute a significant part of international immigrants, have settled the most. Because Iran is one of the first exit points for Afghan immigrants to spread to the world due to its geographical proximity, and also hosts Afghan immigrants intensively. Today, Turkey is a destination country on the one hand and a transit country on the other in terms of Afghan immigrants.

This research, which focuses on the health problems of Afghan immigrants with similar sociological characteristics in Turkey and Iran, has a qualitative design. In-depth interview technique was used as a data collection tool. The field data of the research were collected in Mashhad, the city where Afghan immigrants live the most in Iran, and in Van, which is one of the first entry points of Afghan immigrants in Turkey. Within the scope of the research, a total of 52 interviews were conducted, 31 in Mashhad and 21 in Van. The health problems experienced by Afghan immigrants who entered the city of Van in Turkey and Mashhad in Iran illegally or legally were examined comparatively. It has been revealed that although Afghan immigrants have relatively less common sociological characteristics with Turkey, they have fewer problems in the field of health. The aim of this study is to comparatively examine the health problems experienced by Afghan immigrants who entered the city of Van in Turkey and the city of Mashhad in Iran illegally or legally.

Key words: Afghan Migrant, Health, Mashhad, Van

Giriş

Biçimi, nedenleri, türleri değişmesine rağmen her göç hareketi bir yaşam tarzının bir dinsel yaklaşımın, bir ekonomik üretim biçiminin bütün bileşenleriyle bir yerden başka bir yere taşınması olduğu gibi, göç eden ile yerleşik olanın karşılaşmasının beraberinde getirdiği çok boyutlu bir olgu özelliği göstermektedir. Göçün temel anlamı, toplumların gelişimini yönlendiren ve bireysel veya ailevi ihtiyaçlara yanıt olarak ortaya çıkan sürekli hareket halindeki bir süreci temsil ettiği için büyük ölçüde değişmeden kalmıştır. Göç, dünya geneline yayılan ve genellikle ülkelerin büyüme ve kalkınmasında belirleyici bir faktör haline gelen dönüştürücü bir güce sahiptir (Guerrero and Pérez, 2023).

Göç ölçeği, bileşimi veya altında yatan nedenler ne olursa olsun, insanların kendi ülkelerinin sınırları içinde veya ötesinde, her zamanki ikamet yerlerinden ayrılmaları olarak tanımlanmaktadır (Uluslararası Göç Örgütü, 2019). Birleşmiş Milletler'e (2022) göre, bu yer değiştirmeler veya göçler, iş fırsatları, aile birleşimi, ekonomik faktörler, eğitim arayışı, çatışmalardan kaçış, zulüm, terörizm, iklim değişikliğinin etkileri ve nihayetinde insan hakları ihlalleri gibi çeşitli nedenlerden kaynaklanabilmektedir.

Yaşam ve insanlık için temel bir unsur olan sağlık, Dünya Sağlık Örgütü (1946) tarafından hastalıkların yokluğunun ötesine geçen fiziksel, zihinsel ve sosyal refah durumu olarak tanımlanmaktadır. İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi (Birleşmiş Milletler, 1948) sağlığı şu şekilde tanımlamaktadır; Etnik köken, ideoloji, din vs. gözetmeksizin tüm bireylerin erişmesi ve güvence altına alınması gereken bir haktır. Bu sağlık hakkı, uygun sağlık hizmetlerine zamanında, kabul edilebilir ve uygun fiyatlı erişim anlamına gelmektedir. Bu tanımlar ve konunun durumu göz önünde bulundurulduğunda şu hususlar açıkça ortaya çıkmaktadır. Evrensel bir sosyal hak olarak sağlık, göçmen bireyleri de kapsamaktadır. Göç olgusu ile sağlık arasında, göçün göçmenlerin sağlığı üzerindeki etkileri arasında açık bir bağlantı bulunmaktadır (Bozorgmehr vd., 2023, s.1). Ayrıca, göçmenlerde sağlık konusu farklı sağlık sistemleri içerisinde çeşitli açılardan incelenmiştir (Laue vd., 2023, s. 381). Dünya Sağlık Örgütü (2019) gibi kuruluşlar da göçmen ve mültecilerin sağlığını desteklemiştir.

Karmaşık bir yapıya sahip olan göç ve sağlık ilişkisinin hem olumlu hem de olumsuz yönleri bulunmaktadır. Şöyle ki; bir yandan, çatışma ve aşırı yoksulluk bağlamında göç etmek potansiyel olarak sağlık ve sosyal durumu iyileştirebilir bir olgu olabilir. Diğer yandan göç yolculuğunun kendisi de önemli bir sağlık riski oluşturabilmektedir. Göç yolculuğu sırasında

karşılaşılan sağlık riskleri, göçmenlik statüsünün ilk etapdaki belirsizliği, göçmenleri ve mültecileri belirli sağlık faktörlerine karşı daha savunmasız bırakarak karmaşıklığa yol açmaktadır. Çünkü göç yolculukları sırasında göçmenler açlık ve susuzluk çekeabilmekte, gasp ve soyguna maruz kalabilmekte, kötü muamele, şiddet ve işkenceye katlanabilmektedir. Bazı durumlarda da tutuklanma ve sınır dışı edilme söz konusudur (Fassin ve Defosse, 2023).

Türkiye ve İran'ı doğrudan dünyanın genelini ise dolaylı etkileyen son dönemin en önemli olaylarından birini Afganistan kaynaklı uluslararası göç hareketleri oluşturmaktadır. Afganistan, 1979 yılında gerçekleşen Rus işgalinden itibaren iç savaş, toplumsal, ekonomik ve siyasi istikrarsızlıklar nedeniyle sürekli göç ve göçmen üreten bir ülke konumundadır. Yaşadıkları ekonomik zorluklar, toplumsal hayatı tehdit eden iç çatışmalar nedeniyle ülkelerini terk etmek zorunda kalan Afgan göçmenlerin öncelikli olarak Pakistan, İran ve Türkiye'yi hedefledikleri söylenebilir. Afganistan kaynaklı göç hareketlerinin iki önemli durağı ve etkilenen ülke konumunda bulunan ve olası Afgan göçlerine maruz kalma potansiyeli yüksek olan İran ve Türkiye'nin söz konusu göçlerden nasıl etkilendiği, iki ülkeye yerleşen göçmenlerin yerleşik halklarla ilişkileri ve özellikle de kentsel uyumları bu bağlamda önemli bir sosyolojik problem oluşturmaktadır.

Göç Eden Bireylerin Karşılaştıkları Sağlık Sorunları

Göç insanlık için değişmeyen olguların başında yer almaktadır (Gümüş & Bilgili, 2015, s. 63). İnsan hayatında büyük öneme sahip olan göç tüm toplumsal olaylarda olduğu gibi kültürel, ekonomik, sosyal ve siyasi birçok husustan etkilenmektedir (Şahin, 2008, s. 226). Özellikle metropol şehirlere doğru ilerleyen ve önemli oranda çarpık kentleşmeyle birlikte nüfus yoğunlaşmasına yol açan göçün istihdam, eğitim, ev sorunu, altyapı ve ulaşım sorunları ile birlikte en önemli alan olan sağlık konusunda da büyük sorunlara yol açmaktadır (Topçu & Beşer, 2006, s. 40).

Göç alan yerlerde yerel halk için kurulmuş olan çok sayıdaki sağlık kuruluşu göçmenler açısından ilk etapta hizmet alımında sorunlara yol açabilmektedir. Bunun yanında göçmenlerin gelir düzeyi, sağlık güvencelerinin olmaması, dil sorunu, yeteri kadar hijyen ve gıda teminine ulaşamaması, göç sürecinin sancılı geçmesi sebebiyle yaşanan stres göçmenlerin sağlıklarını ciddi anlamda etkilemektedir (Petokorpi, 2010, s. 178).

Bu kapsamda göçmen kabul eden ülkelerin sağlık politikalarının değerlendirilmesi, göçmen sağlığı açısından kritik bir öneme sahiptir. Sağlık politikalarının hazırlanması ve uygulanması

konusundaki deneyimleri incelemek üzere kavramsal bir çerçevede sağlık politikası analizinin yapılması gerekmektedir (Yıldırım & Yıldırım, 2015, s. 118).

Afgan Göçmenlerin Sağlık Bakımından Yaşadığı Zorluklar

Göç veren ve göçü alan toplumların sosyal, ekonomik, siyasal ve kültürel yapılarında değişiklikler meydana gelmektedir. Göçmenlerin göç edilen yer veya ülkedeki toplumsal yapıyla uyum içinde olabilecekleri gibi çatışma içinde oldukları durumlarda gözlenebilmektedir. Göç sürecinden sonra bireyin bazı değişikliklerle karşı karşıya gelmesi ve bu değişikliklere uyum sağlaması gerektirmektedir. Terk edilen çevre ile içine girilen yeni çevre arasındaki farklılıklar ve benzerliklere bağlı olarak, kişilerin uyum sorunları ve uyum süreleri artabileceği gibi azabilmektedir (Çetin ve Ercan; 2008).

Göçmenler gitmek istedikleri ülkeye ulaştıktan sonra sığınma başvuru süreçleri hem çok uzun zaman almakta hem de sonucun olumlu ya da olumsuz olacağı konusunda da büyük bir belirsizlik yaşamaktadırlar. Bu süreçte göçmenler sık sık ikametgâhlarını değiştirdikleri için sosyal izolasyon gibi durumlarla karşılaşabilmektedir. Bu şartlar altındaki göçmenler, önlerine daha nasıl zorluklar çıkacağı konusunda da belirsizlikler içerisinde oldukları için hayatta kalma mücadelesi içine girmektedirler. Kendi ülkelerindeki deneyimleri ve ev sahibi ülkede karşılaşabilecekleri sorunlar genel olarak kırılğan durumda olan göçmenlerin zihinsel ve fiziksel bozukluklar açısından risk altına girmeleri sonucunu doğurabilmektedir. Göçmen nüfus için sağlık hizmetlerine erişimin geliştirilmesi sadece temel bir insani hak değil, aynı zamanda bir bütün olarak insanlar için de temel bir fayda sağlamaktadır. 2015 tarihli bir literatür tarama çalışmasında, yazarlar belgelenmemiş göçmenlerin sağlıkla ilgili karşılaştıkları engelleri üç başlıkla vermişlerdir: İlk olarak hedef ülkelerin erişim kısıtlamaları ve bakım türü dâhil olmak üzere yasa ve politikadaki sorunlar başta gelmektedir. İkinci olarak İdari ve kayıt sistemleri ile bürokratik engeller ve bireysel düzeydeki engeller ortaya çıkmaktadır. Üçüncü olarak ise göçmenlerin sınır dışı edilme, damgalanma ve sermaye eksikliğine bağlı engeller gelmektedir (Hacker vd. 2015).

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin 25. maddesine göre; herkesin yiyecek, giyecek, barınma, tıbbi bakım, gerekli sosyal hizmetler dâhil olmak üzere sağlığı temin edecek uygun bir hayat sürme hakkı vardır (UNICEF, 1948). Aynı zamanda Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi'nin, 2006 yılında yayınladığı Düzensiz Göçmenlerin İnsan Hakları başlıklı kararnamede ise kayıtsız göçmenlerin hakları tanımlanmaktadır. Buna göre devletler,

kayıtsız göçmenlere yönelik acil sağlık hizmeti sunumunun yanı sıra çocuk, engelli, gebe ve yaşlılar gibi özellikli grupların sağlık ihtiyaçlarını da karşılayacak şekilde bütüncül bir sağlık hizmeti sunmalıdır (Assembly, 2006).

Ülkeler sağlık hizmetlerinin planlanmasında, tüm göçmenlere eşit ve ayrımcılığa izin vermeksizin sunulması, riskli gruplara özelleşmiş hizmetler verilmesi gibi evrensel ilkeleri gözetmek zorundadır (Demir, vd. 2016). Buna rağmen göçmenlere yönelik sağlık hizmetleri sunumu, ülkelerin göç ve göçmen sağlığı politikaları çerçevesinde farklılık göstermekle birlikte gelişmiş ülkeler de dâhil olmak üzere olması gereken düzeyde değildir. Göçmenler dünya genelinde, temel ve koruyucu sağlık hizmetleri ile tanı ve tedavi edici hizmetlere erişim noktasında ciddi sorunlar yaşamaktadır (Karadağ ve Altıntaş, 2010). Ayrıca, göç edilen ülkenin sağlık sistemi hakkındaki bilgi yetersizlikleri, dil farklılığı ve beraberindeki iletişim sorunları da göçmenlerin sağlık hizmetlerine ulaşımını olumsuz etkilemektedir.

Göçmenlerin Van’da Ön plana Çıkan Sağlık Problemleri

Alan çalışmasını yürüttüğümüz 2019 yılındaki göçmenlere yönelik sağlık yönetmenliğine göre tüm göçmenler sağlık sigortası kapsamında yer aldığı için, katılımcıların tamamı sağlık güvencelerinin olduğunu ve bu anlamda herhangi bir problem yaşamadıklarını, sadece hastanelere yönelik Göç İdaresi vb. resmi kuruluşların tercüman yetersizliğinin olduğunu dile getirmişlerdir.

Göç alan ülkelerde sağlık kuruluşlarının yetersiz olması, ekonomik sorunlar, sağlık sigortalarının olmaması gibi durumlar göçmenlerin hem psikolojik hem de fiziksel anlamda rahatsızlıklar yaşamalarına sebep olmaktadır. Hal böyle olunca göçmenler ciddi sağlık sorunları ile karşı karşıya kalmaktadırlar. Birçok ülkenin yetersiz olmasına rağmen göçmenler için düzenledikleri belli bir sağlık sistemi bulunmaktadır. Türkiye’de de bu konuda ciddi bir yol kat edilmiş ve göçmenlerin sağlık sorunlarını karşılayacak gelişmiş bir sistem kurularak ciddi sorunların oluşması engellenmiştir.

Geçici Koruma Yönetmeliğinin 27. Maddesi Sağlık hizmetleri başlığında yabancılardan; Temel ve acil sağlık hizmetleri ile bu kapsamdaki tedavi ve ilaçlardan hasta katılım payı alınmayacağı belirtilmiştir. İkinci ve üçüncü basamakta sunulan sağlık hizmetleri de dâhil olmak üzere, sağlık hizmeti bedelleri; Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı tarafından genel sağlık sigortalılar için belirlenmiş olan sağlık uygulama tebliğindeki bedeli geçemeyeceği, sunulan sağlık hizmeti bedeli, Sağlık Bakanlığı kontrolünde, Sosyal Güvenlik

Kurumu Başkanlığı tarafından genel sağlık sigortalıları için belirlenmiş olan sağlık uygulama tebliğindeki bedeli geçmeyecek şekilde AFAD tarafından ödeneceği belirtilmiştir. Geçici korunanlar acil ve zorunlu haller dışında, özel sağlık kuruluşlarına doğrudan başvuramayacakları belirtilmiştir (GİD, 2021).

Türkiye'ye göç eden göçmen/sığınmacıların sağlık giderlerinin karşılanması yasalarla güvence altına alınmış ve buna ilişkin yasal düzenlemeler uygulamaya konulmuştur. Uygulanmaya başlanan başlıca yasal dayanaklar; 5510 Sayılı Sosyal Güvenlik ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu, AFAD Yönetmeliği, 2013/8 sayılı AFAD Genelgesi, 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu, Geçici Koruma Yönetmeliği, Geçici Koruma Altına Alınanlara Verilecek Sağlık Hizmetlerine Dair Esaslar, AFAD –Sağlık Bakanlığı Protokolü, Göçmen Sağlığı Merkezleri/Birimlerine Dair Yönerge, 2015/8 sayılı Geçici Koruma Altına Alınanlara Verilecek Sağlık Hizmetlerine Dair Genelge şeklinde düzenlemeler yer almaktadır (Mevzuat).

Özellikle bilinmesi gereken bir diğer konu sığınmacıların hastanedeki işlemleri ile ilgilidir. 5510 Sayılı Sosyal Güvenlik ve Genel Sağlık Sigortası Kanunun 60. maddesinde; ikametgâhı Türkiye'de olan kişilerden, uluslararası koruma başvurusu veya statüsü sahibi ve vatansız olarak tanınan kişiler, genel sağlık sigortalısı sayılır. Hastanelerde taburcu işlemleri, Sağlık Bakanlığı'nın 9608 sayılı 16.05.2005 tarihli Yataklı Tedavi Kurumlarında İşletme Yönetmeliği Değişikliği Genelgesi'ne göre; yataklı tedavi kurumlarında muayene ve tedavi görerek hastane ile ilişkisi kesilen hastaların döner sermaye ile ilişkisinin kesilememesi halinde hasta veya yakının fatura muhteviyatı hakkında bilgilendirilerek taburcu işleminin yapılarak hastaların insan haklarına aykırı olan rehin tutulması veya rehin kalması kesin olarak yasaklanmıştır (5510 Sayılı Kanun).

Türkiye'de göçmenlerin sağlık konusundaki bütün sorunlarının çözümü gerekli devlet politikası çerçevesinde ele alınmıştır. Özellikle kadın ve çocuk sağlığı üzerine önemli adımlar atılmıştır. Türkiye'de bulunan göçmenler, başta anne ve çocuk sağlığının korunması için Türkiye vatandaşlarının da yararlandığı bebek, çocuk ve ergenlere yönelik sunulan bağışıklama, tarama ve izlem hizmetlerinden aynı şekilde yararlanmaktadır. Göçmenlerin tüm işlemlerinde, başta çocuk yararı gözetilerek Çocuk Koruma Kanunu ve ilgili mevzuat hükümleri uygulanmaktadır. Ülkemizdeki doğurganlık çağında kadınlara yönelik kadın izlemi, gebelik izlemleri ve aile planlaması hizmetlerinin tümü geçici koruma altındaki kadınlara da

aynı şekilde sunulmakta ve şiddet mağduru kadınlar ile insan ticareti mağduru olanlar hakkında ilgili mevzuat çerçevesinde gereken tedbirler alınmaktadır.

Son olarak Van’da yaşayan göçmenlerin sağlık alanında yaşadıkları sorunlara bakacak olursak, şunları söyleyebiliriz: Çalışmamızı yaptığımız 2019 Nisan ve Mayıs aylarında Türkiye’de yaşayan göçmenlerin tamamının sağlık sigortası bulunduğu için, sağlık güvencesi ile ilgili bir sorun yaşamadıklarını dile getirmişlerdir. Katılımcıların tamamı bu konuda herhangi bir sorun yaşamadığını, sadece hastanelerde sorunlarını detaylı bir biçimde anlatamadıklarından, mütercim sorunu yaşadıklarını dile getirmişlerdir. Zira Türkiye’ye göç eden Afgan göçmenlerin çoğunluğunun ana dili farsça. Bu göçmenlerin çoğu Latin alfabesine yabancı ve devlet kurumları ile özel kurumlar tarafından verilen dil kurslarına katılmaktan imtina ettiklerinden birçok yerde dil sorunu yaşamaktadırlar.

Göçmenlerin Meşhed’de Ön Plana Çıkan Sağlık Problemleri

Meşhed’de yaşayan Afgan göçmenlerin sağlıkla ilgili problemleri diğer ülkelerdeki göçmenlerinkinden farklılık göstermektedir. Ancak sağlığa erişim koşullarında Türkiye’deki göçmenlerinkinden farklı bir durum söz konusudur. Genel olarak İran’da özellikle de Meşhed’de yaşayan Afgan göçmenlerin sağlıkla ilgili yaşadıkları problemler oradaki yabancılık statülerine göre değişiklik arz etmektedir. Şöyle ki; Pasaportlu Göçmense ve oturma izni varsa, İran’daki bütün hastanelerde uzun süre tedavi gerektirmeyen hizmetler, oturma izniyle aldığı sağlık sigortası çerçevesinde karşılanmaktadır. Eğer BMMYK’nın verdiği Mavi Kartlı (Kart-1 Amayış-İkamet Tezkeresi) Mülteci statüsündeyse ve ciddi bir kronik rahatsızlığı ve acil tedavi gerektiren ciddi bir rahatsızlığı var ise, devletin ve BMMYK’ın giderlerini karşıladığı ve belli hastanelerde geçerliliği olan sağlık kartıyla tedavi edilebilmekte ve sağlık hizmetlerinden karşılıksız faydalanabilmektedir. Ancak dediğimiz gibi sadece belli başlı devlet hastanelerinde bu sağlık sigortaları geçerli. Eğer göçmen hem pasaportsuz hem de BMMYK’nın güvencesi altında değilse ve sadece Kafa Kâğıdı yerine geçen geçici oturma iznine tabi ise, sadece doğum vb. acil sağlık durumları için bulundukları bölgedeki hastanelerde ve tüm sağlık ocaklarında, sağlık hizmetlerinden hiçbir bedel ödmeden faydalanabilmektedir. Bunun dışında kalan, yeni gelmiş ve hiçbir belge ve oturma iznine sahip olmayan belirsiz statüdeki göçmenler ise, bir önceki Kafa Kâğıdıyla olanlarınkine benzer duruma tabidirler. Görüşme yaptığımız birkaç kişi dışındaki göçmenlerin tamamı, BMMYK güvencesi altında olmayan göçmenlerden oluşmakta

ve bu göçmenler pasaportlu oturum iznine sahip olsalar bile, pahalılığından dolayı sağlık sigortasını alamadıkları için sadece ilk ve acil sağlık hizmetlerinden ücretsiz yararlanabilmektedir. Bunun haricinde göçmenler sağlık hizmetlerinde bölgede ve Meşhed’de bulunan hayır kuruluşlarının yardımlarıyla tedavi edildiklerini dile getirmişlerdir. Hem İran’ın genelinde hem de Meşhed’de Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) eğitim, geçim kaynakları ve sürdürülebilir çözümler alanlarında mültecilere erişim, destek ve yardımı genişletmek için hükümet, BM kuruluşları da dahil olmak üzere yerel ve uluslararası STK’lar ile toplum temelli birçok iş birliği yapmaktadır. Sağlık konusunda da bu kuruluşlarla iş birliği içinde göçmenlere hizmet vermeye çalışmaktadır. (İran’da alandaki STK’lardan birinde çalışan bir yetkili ile yapılan görüşmeden elde edilen bilgilere dayanmaktadır).

Hem Türkiye hem de İran’daki Afgan göçmenlerin sağlık ihtiyaçları da dünyadaki diğer göçmenlerin sağlık gereksinimlerinden farklı değildir. Mevcut istatistiklere göre, İran İslam Cumhuriyeti’nde yaşayan 3 milyonu aşkın Afgan göçmenin yaklaşık 1,5 milyonu yasadışı olarak ülkede yaşamaktadır. İran’daki 3 milyondan fazla Afgan göçmenin ücretsiz sağlık hizmeti, devlete ağır bir yük getirmekte ve insan hakları örgütleri de bu konuda İran’a yeterli yardımı sağlamamaktadır. Tahminlere göre, ülkede yılda yaklaşık 10 milyar tümen (Yaklaşık 500 bin dolar), göçmenlerin sağlık hizmetleri için harcanmaktadır. Bu, BMMYK’nın sağlık hizmeti için sağladığı hizmetin yaklaşık dört katıdır. 2017 yılında yayınlanan istatistiklere göre, İran’daki 124.000’den fazla Afgan vatandaşı sağlık sigortası programına kaydolmuştur. Bu göçmenlerin tüm masrafları Mülteciler Yüksek Komiserliği tarafından karşılanmaktadır. Bu sigorta, yatan hasta hizmetleri, klinik hizmetleri ve ayakta tedavi hizmetlerini kapsamaktadır ve sadece Sağlık Bakanlığı’nın himayesindeki devlet hastanelerinde mevcuttur. Korunmasız kişiler ve özel hastalar için bir yıllık sağlık sigortasının maliyeti yaklaşık 4500 tümendir (Yaklaşık 2000 dolar). Ancak kayıt dışı Afgan göçmenlerin durumu belirsizdir. İlke olarak, oturum izni almayan Afganlar sağlık sigortasına kaydolamazlar, bu nedenle halk sağlığı hizmetlerine sınırlı erişimleri vardır (Zahedi, 2020). Yaklaşık 1,5 milyon Afgan göçmenin yasadışı statüsü sağlık sigortasına erişmelerini engellemekte ve böylece sağlık hizmetlerine erişimini kısıtlamaktadır. Bu durumun vahameti çok sayıda Afgan kaçak göçmenin yaralanma riski nispeten yüksek olan inşaat vb. gibi zor ve tehlikeli işlerde (Sepehrdoust, 2012) çalıştığı düşünüldüğünde anlaşılmaktadır:

Sağlık sigortam yok. Pasaportum var. Bizim için sağlık sigortası masraflı bir şey. Bildiğim kadarıyla sığınmacı kartı olanlar için mümkün. Ama o da bireysel yapılmıyor ya

ailenin tamamı sigortalı olmak zorunda ya da hiçbiri. Bu durumda çok maliyetli oluyor bizim için. (MK1)

Sağlık sigortamız var ama herkesin gitmesi gereken hastane ayrı. Benim üç engelli çocuğum var ve gitmem gereken hastane ta Meşhed'in öbür ucunda. İki araç değiştirmem gerekiyor oraya gidebilmem için. Orası için vereceğim yol param bile olmuyor çoğunlukla. O yüzden ben bu sağlık kartından istifade edemiyorum. (MK7)

Sağlık sigortamız ve bu anlamda hiçbir güvencemiz yok. Biz yasa dışı olarak giriş yaptık, sağlık sigortası için oturma izni almak gerekiyor ve oda çok maliyetli. Üç yaşındaki yeğenimin göbek fıtığı vardı. Bir devlet hastanesine götürdüler. Ücretli muayene olması gerekiyormuş ama para olmadığı için abimler sonra vereceğiz demişler. Yeğenimi hastaneye yatırıp, ameliyat etmişler. Ancak abim bir buçuk ay boyunca para bulamadığı için, yengem ve yeğenime hastaneden çıkış izni vermemişler. İki hafta sonra abim parayı borç harç denkleştirip, yengemleri hastaneden çıkarabildi. (MK16)

Metodoloji

Bu çalışma araştırma deseni açısından nitel bir araştırma özelliği taşımaktadır. Nitel araştırma farklı araştırma modellerini, epistemolojik yaklaşımları derinlemesine görüşme, odak grup ve katılımcı gözlem, doküman ve görsel veri analizini kapsayan özellikle toplumsal araştırma çalışmalarında kullanılan bir araştırma metodudur. Bir problemin çözümüne yönelik gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama tekniklerini kullanan nitel araştırma daha önceden bilinen veya fark edilmemiş problemlerin anlaşılmasına yardımcı olur. Probleme ilişkin doğal olguların gerçekçi bir şekilde ele alınmasına ve buna yönelik yorumlayıcı bir süreci ifade eder (Zapata, v.d. 2019; 3; Seale, 1999). Siyaset bilimi, sosyoloji, antropoloji ve tarih gibi disiplinlerde tercih edilen nitel araştırma yöntemleri özellikle son dönem göç araştırmacılarının karşılaştıkları özgül kuramsal, epistemolojik ve ampirik zorlukları tanıyabilecek ve bu alana dair araştırma gereksinimlerini karşılayacak yenilikler geliştirebilecek metodolojik farkındalığın ve disiplinler arası diyalogun arttırılmasını daha da önemli hale getirmektedir (Zapata-Barrero ve Yalaz, 2019).

Araştırmanın evrenini Meşhed ve Van şehirlerinde minimum 4 yıl yaşayan Afgan sığınmacı bireylerin tümü oluşturmaktadır. Evren Meşhed'de büyük bir yapıya ancak daha istikrarlı bir yerleşim şekline sahip göçmenlerle, Van'da daha küçük bir topluluğa ancak oldukça dağınık bir yerleşime sahip bireyler anlamına gelmektedir. Meşhed'de yaşayan

göçmenleri, çeşitli göç hikâyelerine ve çeşitli hukuki statülere sahip olan ev hanımı, serbest çalışan, öğrenci, aşçı, terzi, mühendis, kuaför gibi meslek sahibi olan Afganistan asıllı, daha çok Şia mezhebine ve Hazara ırkına mensup göçmenlerden oluşmaktadır. Van'da ise kaçak yollarla giriş yapmış Afganistan asıllı Şia, Sünni gibi farklı mezheplere ve Hazara, Tacik ve Peştun gibi farklı ırklara mensup oluşan kişilerden oluşmaktadır. Van'daki göçmenler de yine ev hanımı, serbest çalışan, işsiz, öğrenci, terzi, kuaför gibi farklı statüye sahip bir profil ön plana çıkmaktadır.

Çalışma grubunu ise Meşhed'de kartopu yöntemiyle belirlenmiş 31 göçmen, Van'da ise aynı yöntemle ulaşılmış 26 katılımcı olmak üzere 57 kişilik bir grup oluşturmaktadır. Katılımcılara nitel araştırma tasarımlarında kullanılan kartopu örnekleme yöntemiyle ulaşılmıştır. Kartopu örnekleme yönteminin kullanılmasının sebebi, özellikle Meşhed için; kayıtlara geçmiş düzenli bir istatistiği bulunmayan göçmen grubu olmalarıdır.

Katılımcılara ulaşma, daha çok görüşülen katılımcının bir başka tanıdığını önermesi, telefonunu vermesi ile mümkün olmuştur. Görüşme yapılmadan önce önerilen katılımcıların aranıp, konuyla ilgili bir ön bilgi verildikten sonra, detaylı görüşme için randevu alınarak ya katılımcının evinde ya da farklı müsait bir mekânda yaklaşık bir saatlik süren ve ses kaydı yapılarak gerçekleştirilen görüşmeler şeklinde olmuştur.

Bulgular

Tablo 1: Meşhed'de Yaşayan Çalışma Grubu Katılımcıları

KODU	CİNSİYET	YAŞ	DOĞUM YERİ	EĞİTİM DÜZEYİ	MEDENİ HALİ	ÇOCUK SAYISI	MESLEĞİ	ETNİK KİMLİĞİ	MEZHEBİ	GELDİKLE Rİ YER	KAÇ YIL ÖNCE GELDİLER
MK1	Erkek	18	Afganistan	Lise son	Bekar		Öğrenci	Hazara	Şii	Lalesercengel	10
MK2	Erkek	78	Afganistan	Yok	Evli eş ölmüş		Yok	Hazara	Şii	Afganistan	15
MK3	Kadın	22	Afganistan	Okur- yazar	Bekar		Terzi	Hazara	Şii	Mezarı şerif	10
MK4	Erkek	15	Bamyan/Afgan	Lise	Bekar		Öğrenci	Hazara	Şii	Bamyan	10
MK5	Kadın	28	Afganistan	Yok	Dul, eş ölmüş		Kuaför	Hazara	Şii	Afganistan	5
MK6	Kadın	29	Afganistan	Lise	Bekâr		Ev hanımı	Hazara	Şii	Bamyan	16
MK7	Kadın	14	Afganistan	Lise öğrencisi ¹	Bekar		Öğrenci	Hazara	Şii	Bamyan	10

MK8	Kadın	26	Afganistan	Lise	Bekar		Sigortacı	Hazara	Şii	Orezgan	10
MK9	Kadın	29	Afganistan	İlkokul	Bekar		Ev Hanımı	Hazara	Şii	Afganistan	6
MK10	Erkek	63	Afganistan	Okur-yazar	Evli		Terzi	Hazara	Şii	Afganistan	21
MK11	Erkek	25	Afganistan/Verdek	Ön lisans	Bekar		Fayans döşem ustası	Hazara	Şii	Verdek	10
MK12	Erkek	23	Herat	Okur-yazar	Bekar		Esnaf	Hazara	Şii	Herat xeyrdizan köyü	8
MK13	Kadın	20	Afganistan	Lise	Bekar		Terzi	Hazara	Şii	Behzud	10
MK14	Kadın	42	Afganistan-mezar-ı şerif	Yok	Evli-eşi terketmiş		Ev hanımı	Hazara	Şii	Mezar-ı şerif, sec-i arap	6
MK15	Erkek	25	Afganistan/Mezarşerif	Lise	Evli		Terzi-ayakkabı tamircisi-marangoz	Hazara	Şii	Mezarşerif şehri	10
MK16	Erkek	65	Afganistan	Hozei	Evli		Hoze öğrencisi	Hazara	Şii	Afganistan	15
MK17	Erkek	30	Bamyan/Afgan	Üniversite	Bekar		Makine mühendisi	Hazara	Şii	Bamyan	4
MK18	Erkek	23	Bamyan/Afgan	Lise	Bekar		Serbest	Hazara	Şii	Deşteşar	10
MK19	Erkek	15	Kabil	Yok	Bekâr		Esnaf	Hazara	Şii	Kabil	10
MK20	Erkek	35	Afganistan	Ortaokul 2. Sınıf	Evli		Gümüşçü-alıcı	Hazara	Şii	Oruzgan	15
MK21	Kadın	43	Afganistan	Yok	Dul		Ev hanımı	Hazara	Şii	Diyavelek	4
MK22	Erkek	55	Afganistan	Okur-yazar	Evli		Serbest	Hazara	Şii	Mezar-ı şerif 38	14
MK23	Kadın	28	Afganistan	Yok	Evli		Ev hanımı	Hazara	Şii	Afganistan	7
MK24	Kadın	70	Bamyan	Yok	Evli		Ev hanımı	Hazara	Şii	Bamyan	15
MK25	Erkek	28	Afganistan/qor	Lisans mezunu	Bekar		Fizik mühendisi ama 10 yıldır terzi	Hazara	Şii	Qor vilayeti	10
MK26	Erkek	26	Herat, köy	Lise	Bekar		Yok	Hazara	Şii	Herat	8
MK27	Kadın	27	Afganistan	Lise	Bekar		Çalışmıyor	Hazara	Şii	Afganistan	6
MK28	Kadın	16	Kabil	11 sınıf matematik öğrencisi	Bekar		Öğrenci	Hazar	Şie	Kabil berçin ovası taraflarından	9
MK30	Kadın	21	Qor	Fizik lisans	Bekar		Öğrenci	Hazara	Şii	Ghor vilayeti / lalsercengel'd en	10
MK31	Kadın	15	İran	7. Sınıf kadar okumuş	Bekar		Terzi	Hazara	Şii	Bamyan	15

Meşhed kentinde yapılan görüşmelerde katılımcıların yaş ortalaması 31'dir. Katılımcılar 15 kadın ve 16 erkek erkekten oluşmaktadır. Katılımcıların doğum yerleri

Afganistan, Bamyân, Herat, Kabil, Qor ve İran'dan oluşmaktadır. Katılımcıların eğitim durumlarına bakıldığında 3 kişinin lisans, 10 kişinin lise mezunu ya da liseye devam ettiği, 2 kişi okur-yazar geri kalanların ilkököl mezunu olduğu tespit edilmiştir. 16 katılımcı bekar iken 7 katılımcı evli, 4 katılımcı ise dul şeklinde cevap vermiştir. Evli olanların ortalama 4 çocuğu vardır. Katılımcıların sigortacı, terzi, kuaför, fayans döşeme, ayakkabı tamircisi, gümüşçü, makine mühendisi gibi işlerde istihdam edildikleri gözlemlenmiştir. Meşhed'de yaşayan katılımcıların tamamı Hazara olup, Şii mezhebine tabidir. Katılımcılar Meşhed kentine Laleserçegel, Mezarı Şerif, Bamyân, Orezgan, Verdek, Herat, Behzud, Deştêşar, Kabil, Oruzgan, Diyvelek, Qor ve Ghor yerleşim yerlerinden göç etmiştir. Katılımcıların ortalama 10 yıl önce Meşhed kentine göç ettikleri anlaşılmıştır.

Tablo 2: Van'da Yaşayan Çalışma Grubu Katılımcıları

KODU	CİNSİYET	YAŞ	DOĞUM YERİ	EĞİTİM DÜZEYİ	MEDENİ HALİ	ÇOCUK SAYISI	MESLEĞİ	ETNİK KİMLİĞİ	MEZHEBİ	GELDİKLERİ YER	KAÇ YIL ÖNCE GELDİLER
VK1	Kadın	19	İran/ferahzad-Tahran	İlkokul	Evli	Yok	Ev hanımı	Tacik	Sünni	İran	5
VK2	Kadın	60	Herat	Yok	Evli	6	Ev hanımı	Tacik	Sünni	Herat	4
VK3	Kadın	46	Deşar/kabul	Lise	Dul	4	Ev hanımı	Tacik	Şii	Deşar	6
VK4	Kadın	31	Afganistan/per van	Yok	Yok	3	Ev hanımı	Hazara	Şii	Pervan	7
VK5	Erkek	32	Kabil	Yok	Evli	9	Seyyar satıcı	Hazara	Şii	Kabil	6,5
VK6	Kadın	16	Kabil	10 sınıf	Bekâr		Çalışmıyor	Hazara	Şii	Kabil	6,5
VK7	Kadın	35	Taxar	Yok	Evli	6	Ev hanımı	Özbek	Sünni	Taxar	4
VK8	Kadın	30	Taxar	Yok	Evli	Yok	Ev hanımı	Özbek	Sünni	Taxar	5
VK9	Kadın	28	Belx	Lise	Evli	1	Terzi/ev hanımı	Melez	Şii	Belx	4,5
VK10	Kadın	32	Afganistan	Lise	Dul	2	Ev hanımı	Hazara	Şii	İran/isfahan	6
VK11	Kadın	27	Taxar	Yok	Evli		Ev hanımı	Özbek	Sünni	Taxar	4
VK12	Erkek	32	Kunduz	Yok	Evli	1	Mermerci	Hazara	Şii	Kunduz/unköy	5
VK13	Kadın	33	Afganistan	Ortaokul	Dul	Yok	Kuaför	Hazara	Şii	Afganistan	5
VK14	Erkek	18	Kunduz	Lise	Bekar		Serbest	Hazara	Şii	Afganistan	5

VK15	Erkek	27	Afganistan	Yok	Evli		Sanayide çalışıyor	Hazara	Şii	Afganistan	4
VK16	Kadın	33	Ğorğ/herat	Yok	Dul	2	Ev hanımı	Hazara	Şii	Ğorğ	11
VK17	Kadın	42	Verdak/gazney	Yok	Evli	3	Ev hanımı	Hazara	Şii	Verdak	9
VK18	Erkek	23	Afganistan/per van	Lise	Bekar		Fotoğrafçı	Peştun	Sünni	Afganistan/mezarşerif	7
VK19	Erkek	85	Taxar/deşteqelem köyü	-	Evli	5	Çiftçi	Özbek	Sünni	Taxar	4,5
VK20	Erkek	22	Afganistan/kabil	7. Sınıf	Bekar		Sanayide demir doğrama çırağı	Hazara	Şii	Kabil	5
VK21	Erkek	32	Bamyan	8.sınıf	Evli	4	Serbest	Hazara	Şii	Bamyan	4
VK22	Erkek	14	Afganistan/kabil	Lise 1 öğrencisi	Bekar		Serbest	Hazara	Şii	Kabil	4
VK23	Erkek	53	Afganistan	Yok	Evli	4	Serbest	Özbek	Sünni	Afganistan	6
VK24	Erkek	51	Afganistan/kabil	Yok	Evli	6	Nakliyecisi	Hazara	Şii	Kabil	4
VK25	Erkek	49	Afganistan/kabil	8. Sınıf	Evli	5	Çalışıyor	Hazara	Şii	Kabil	11
VK26	Kadın	21	Afganistan	Lise	Evli	Yok	Ev hanımı	Hazara	Şii	Afganistan	7

Van kentinde yapılan görüşmelerde katılımcıların yaş ortalaması 34'dür. Katılımcılar 14 kadın ve 12 erkek erkekten oluşmaktadır. Katılımcıların doğum yerleri İran/Ferehzad, Afganistan, Deşar, Taxar, Belx, Verdak, Kunduz, Herat, Kabil ve Bamyan'dan oluşmaktadır. Katılımcıların eğitim durumlarına bakıldığında 7 kişinin lise mezunu ya da liseye devam ettiği, 10 kişinin okur-yazarlığının olmadığı geri kalanların ilköğretim mezunu olduğu tespit edilmiştir. 5 katılımcı bekar iken 16 katılımcı evli, 4 katılımcı ise dul şeklinde cevap vermiştir. Bir katılımcı medeni durumu kısmını boş bırakmıştır. Evli olanların ortalama 4 çocuğu vardır. Katılımcılar çiftçi, fotoğrafçı, kuaför, terzi, mermerci, nakliyecisi, kâğıt toplayıcısı, sanayide ya da seyyar satıcılığı gibi işlerde istihdam edilmektedir. Katılımcılardan 16 Hazara, 1 Melez, 5 Özbek, 1 Peştun 3 kişi ise Tacik'tir. Katılımcılardan 6 kişi Sünni, 20 kişi ise Şii mezhebine tabidir. Katılımcılar Van kentine Afganistan, Mezarı Şerif, Bamyan, Belx, Deşar, Ğorğ, Herat, İran,

İsfahan, Kabil, Kunduz, Pervan, Taxar ve Verdak yerleşim yerlerinden göç etmiştir. Katılımcılar ortalama 4 yıl önce Van kentine göç ettikleri anlaşılmıştır.

SONUÇ YERİNE

Türkiye’de göçmenlerin sağlık konusundaki sorunlarının çözümü devlet politikası ile büyük oranda çözülmüş durumdadır. Özellikle kadın ve çocukların sağlık sorunları konusunda önemli adımlar atılmış ve atılmaya da devam edilmektedir. Yetişkinlere yönelik sağlık hizmetleri 2019 yılına kadar göçmen kartı olanları sigortalı kapsamına alırken, 2019 yılından sonra sadece bazı kronik hastalıkları olanları kapsar şekilde değişmiştir. Saha çalışmamız 2019 yılında yapıldığından dolayı, göçmenlerin hastanelerde yaşadıkları dil sorunları dışında herhangi bir sorun yaşamadıklarını vurgulamışlardır. Ancak 2019’dan sonra özellikle 18 yaş üzeri yetişkin göçmenler bu konuda ciddi sorunlarla karşılaşmaya başlamışlardır. Göçmenlerin devlet tarafından kendilerine sağlanan sağlık sigortası olmadığından, tedavi için gereken ilaçları da kendi ceplerinden ödemek zorunda kalmaktadırlar. Birçok Göçmenin ekonomik anlamda çektikleri sıkıntı göz önünde tutulduğunda, sağlıkla ilgili sorunların da bu sıkıntıları pekiştirdiği görülecektir. Buna yönelik yeni düzenlemelerin yapılması ve göçmenlerin sağlık haklarının devlet güvencesi altına alınması gerekmektedir. Meşhed’de yaşayan Afgan göçmenlerin sağlıkla ilgili yaşadıkları problemlerin yabancılık statülerine göre değişiklik gösterdiğini söylemiştik. Pasaportlu göçmen statüsünde olanların yaşadığı en büyük sıkıntı, sigorta ücretlerinin yüksek oluşu. BMMYK’nın verdiği Mavi Kartlı (Kart-ı Amayış-İkamet Tezkeresi) Mülteci statüsünde olanların yaşadığı en önemli sıkıntı ise bu kartla belli başlı hastanelerde tedavi görebilmeleri. Bazı hastaneler, göçmenlerin ikamet ettikleri yerlere mesafe olarak uzak olabilmekte ve göçmenler bu hastanelere gitmek gerekli ücreti dahi ödeyemediklerinden yakınmaktalar. Devlet tarafından kendilerine verilen herhangi bir belgesi bulunmayan göçmenlerin, doğum ve sağlık ocaklarındaki ilk müdahaleler dışında hastanelerde tamamen ücretli olarak tedavi gördükleri, bunun da haftalarca hatta aylarca hastanede rehin tutulmalara varacak sorunlara yol açtığı görülmektedir. Bütün bunlar göz önüne alındığında, göçmenlere yönelik sağlık politikalarında daha bütüncül ve istikrarlı düzenlemelerin gerektiği görülmektedir.

KAYNAKÇA

- Gümüş, Y., & Bilgili, N. (2015). Göçün Sağlık Üzerindeki Etkileri. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 63-67.
- Petokorpi, V. (2010). Intercultural communication in foreign subsidiaries: The influence of expatriates' language and cultural competencies. *Scandinavian Journal Of Management*, 176-188.
- Şahin, B. (2008). Almanya'Daki Türk Göçmenlerin Sosyal Entegrasyonunun Kuşaklararası Karşılaştırması: Kimlik Ve Ait Hissetme1. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları (HÜTAD)* , 227-252.
- Topçu, S., & Beşer, A. (2006). Göç ve sağlık. *Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 37-42.
- Yıldırım, H. H., & Yıldırım, T. (2015). *Avrupa Birliği Sağlık Politikaları ve Sağlık Sistemleri*. Ankara: ABSAM Sağlık Araştırma Merkezi.
- Guerrero, P. ve Pérez, AR (2023). Organizasyonlar ve göç, karmaşıklık ve dinamik sistemler. *Siyaset ve Kültür*, (59), 235-255.
- Birleşmiş Milletler. (2023). Küresel Sorunlar Göç. Birleşmiş Milletler.
- Bozorgmehr, K., Kühne, S. ve Biddle, L. (2023). Yerel siyasi iklim ve mülteci ve göçmen sağlığı üzerindeki yayılma etkileri: kavramsal bir çerçeve ve kanıtları ilerletme çağrısı. *BMJ Küresel Sağlık*, 8(3), 1-7.
- Laue, J., Diaz, E., Eriksen, L. ve Risør, T. (2023). Norveç'te göç sağlığı araştırması: kapsam belirleme incelemesi. *İskandinav Halk Sağlığı Dergisi*, 51(3), 381-390.
- Fassin D, Defossez A-C. Displaced people's perilous journeys: border violence as a public health issue. *The Lancet* 2023; 402: 1209-11.

ULUSLARARASI HUKUK VE GÖÇ: “REFAKATSİZ ÇOCUKLAR” SORUNU ÜZERİNE BİR İNCELEME

Dr. TÜLİN YANIKDAĞ

İstanbul Üniversitesi, – ORCID ID: 0000-0001-6679-7452

ÖZET

Uluslararası göç, son yıllarda giderek artan bir şekilde devletlerin gündeminde yer alan bir konudur. Özellikle Suriye İç Savaşı ve ABD’nin Afganistan’dan çekilme kararı alması gibi bölge ülkelerini yakından ilgilendiren siyasal gelişmeler uluslararası göç hareketliliğine neden olmuştur. Suriye, Afganistan, Irak, Pakistan gibi ülkelerde yaşanan olaylara ve siyasal istikrarsızlığa Rusya’nın Ukrayna’ya yönelik askeri müdahalesinin yanı sıra Filistin-İsrail sorunu da eklenmiştir. Bu nedenle göç sorunu giderek daha da tırmanmış ve çok sayıda insanın ülkelerini terk etmesiyle sonuçlanmıştır. Uluslararası göç hareketliliğinin aktörleri arasında en savunmasız gruba, çocuklar oluşturmaktadır. Göç ve çocuk ilişkisi, devletlerin güvenlik merkezli göç yaklaşımının dışında kalmaktadır. Refakatsiz çocuklar, üzerinde uzlaşmış bir tanımı bulunmamakla birlikte göç hareketliliğinin kaçınılmaz bir sonucudur. Göçmen çocukların birçoğu, göç yolculuğu sırasında ya da ülkelerindeki istikrarsızlığın bir sonucu olarak bulundukları kaynak ülkeden henüz ayrılmayıp göç yolculuğuna başlamadan önce aile bireylerini ya da yakınlarını kaybetmektedir. Ailesini kaybeden ve artık *refakatsiz* kalan çocuklar, göç yolculuğuna tek başına devam etmektedir. Bir kısmı ise hedef ülkeye ulaştıktan sonra kendilerine refakat eden vasilerinin tutuklanması ya da sınır dışı edilmesi gibi nedenlerden dolayı yalnız kalmaktadır. Bu çalışma, uluslararası hukuk çerçevesinde refakatsiz çocuklar sorununu incelemektedir. Çocuk ve göç ilişkisinden hareketle refakatsiz çocuk olgusunun tanımına ilişkin kavramsal bir çerçeve ile uluslararası hukuk düzenlemeleri kapsamında kendilerine tanınan temel hak ve hürriyetler ayrıntılı bir şekilde ele alınacaktır. Bu bağlamda küresel boyutta yaşanan zorunlu göçün en dezavantajlı ve hassas grubunu oluşturan refakatsiz çocukların korunmasına ilişkin uluslararası hukukta tanımlanan haklar ve mevcut yasal mevzuat yeterli midir sorusu tartışılacaktır. Çalışmada uluslararası kurumların yayınladığı raporlardan ve akademik literatürden yararlanılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Uluslararası Hukuk, Göç, Refakatsiz Çocuk, Sığınmacı, Uluslararası Koruma.

İKLİM GÖÇÜ ÇAĞINDA İKLİM GÖÇMENLERİ: SORUNLAR SEBEPLER SONUÇLAR VE HAKLAR

CLIMATE MIGRANTS IN THE AGE OF CLIMATE MIGRATION: PROBLEMS, CAUSES, CONSEQUENCES AND RIGHTS

Dr. Abdullah ELMAS

Siirt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu, ORCID No: 0000-0003- 3704-3429

ÖZET

İklim değişikliği dünya çapında toplumları altüst etme tehdidinde bulunurken, kitlesel iklim göçüyle ilgili endişeler yaygınlaşmaktadır. Öte yandan diğer göçmen türlerinin aksine yasal olarak tanımlanmış bir kategori olmayan *iklim mültecisi* olarak kimin sayılacağı konusunda bir fikir birliği yoktur. Konuyla ilgili terimlerin yaygınlaşması kafa karışıklığını artırmıştır. “İklim mültecileri” terimi, BM Çevre Programı (UNEP) uzmanı Essam El-Hinnawi'nin iklim mültecilerini (iklim veya çevre göçmenleri olarak da adlandırılmaktadır) “belirgin çevresel bozulma nedeniyle geleneksel yaşam alanlarını geçici veya kalıcı olarak terk etmeye zorlanan” insanlar olarak tanımlamasıyla 1985'ten beri kullanılmaktadır. Bu, “iklim mültecileri”nin uluslararası hukukta resmen tanınan bir terim olmaması ve iklimle ilgili yerinden edilmelerin çoğunun ülkeler içinde gerçekleşmesi nedeniyle bazı karışıklıklara yol açmaktadır. Dolayısıyla iklim göçmenleri ve iklim göçü için yasal, evrensel olarak kabul görmüş bir tanım bulunmamaktadır. Bu durum, sayısız semantik savaşa yol açmakta ve iklim değişikliğinin olumsuz etkilerinden kaçanların yasal statüsü hakkında tartışmaları tetiklemektedir. İklim mültecileri, zulüm, savaş veya şiddetten kaçanları korumak için tasarlanmış olan Mültecilerin Statüsüne İlişkin 1951 Cenevre Sözleşmesi kapsamında değildir. Mülteci haklarıyla en çok ilgilenen BM kuruluşları olan BM Mülteci Ajansı (UNHCR) ve BM Kalkınma Programı, “iklim mültecisi” teriminin çevresel nedenlerle yerinden edilenleri tanımlamak için kullanılmaması gerektiği konusunda hemfikirdir. UNHCR halihazırda dünyadaki 22,5 milyon savaş ve zulümden kaçan mülteciye yeterli destek sağlamak için mücadele etmektedir. UNHCR “mülteci” tanımını tamamen yeni bir kategoriye destekleyecek şekilde genişletirse, gerekli fonu sağlamak için siyasi iştahın olup olmadığı belirsizdir. Bu çalışmada iklim mültecileri ile ilgili sorunlar, sebepler ve sonuçlar tartışılmakta ve kavram kargaşasının nedenleri irdelenmektedir. Dünyada ve Türkiye’de iklim değişikliğinin yol açtığı ülke içinde ve ülke dışına yerinden edilmeler analiz edilmiş ve insan hakları merceğinde iklim davaları çözümlemesi yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: İklim göçü, iklim göçmeni, insan hakları perspektifinden iklim davaları

GİRİŞ

Ülke İçi Yerinden Edilme İzleme Merkezi tarafından yayınlanan son istatistiklere göre, 2008'den beri dünya çapında 376 milyondan fazla insan sel, fırtına, deprem veya kuraklık nedeniyle zorla yerinden edildi ve bu sayı yalnızca 2022'de 32,6 milyon ile rekor kırdı. 2020'den beri afet nedeniyle yerinden edilmiş toplam insan sayısında, önceki on yıla kıyasla ortalama %41'lik bir artış olmuştur. Yükseliş eğilimi endişe verici derecededir. İklim değişikliğinin itici katalizör olmasıyla birlikte, 'iklim mültecilerinin' sayısı artmaya devam edecektir. Ekonomi ve Barış Enstitüsü, en kötü senaryoda, doğal afetler ve diğer ekolojik tehditler nedeniyle 2050 yılına kadar 1,2 milyar insanın yerinden edilebileceğini tahmin etmektedir. Doğru yönde atılmış adımlara rağmen, bu zorluğa yönelik ulusal ve uluslararası tepkiler sınırlı kalmaktadır ve etkilenenler için koruma yetersiz kalmaktadır. 'İklim mültecisi' için net bir tanım yoktur ve iklim mültecileri 1951 Mülteci Sözleşmesi kapsamında değildir. Çünkü mülteci tabiri yalnızca ırkları, dinleri, milliyetleri, belirli bir sosyal gruba mensubiyetleri veya siyasi görüşleri nedeniyle zulme uğrama korkusu olan ve kendi ülkelerinden koruma talep edemeyen veya istemeyen kişileri kapsamaktadır. Bu, iklimin şu anda sığınma veya mülteci statüsü aramak için bir neden olarak gösterilemeyeceği anlamına gelmektedir ancak 2018 Küresel Göç Sözleşmesi, ikinci hedefinde iklimi göç için potansiyel bir neden olarak belirtmektedir. AB, 'iklim mültecilerini' resmi olarak tanımış olsa da artan endişelerini dile getirmiş ve iklimle ilgili strese karşı en savunmasız ülkelerde dayanıklılığı desteklemek ve geliştirmek için harekete geçmiştir (European Parliamentary Research Service, 2023).

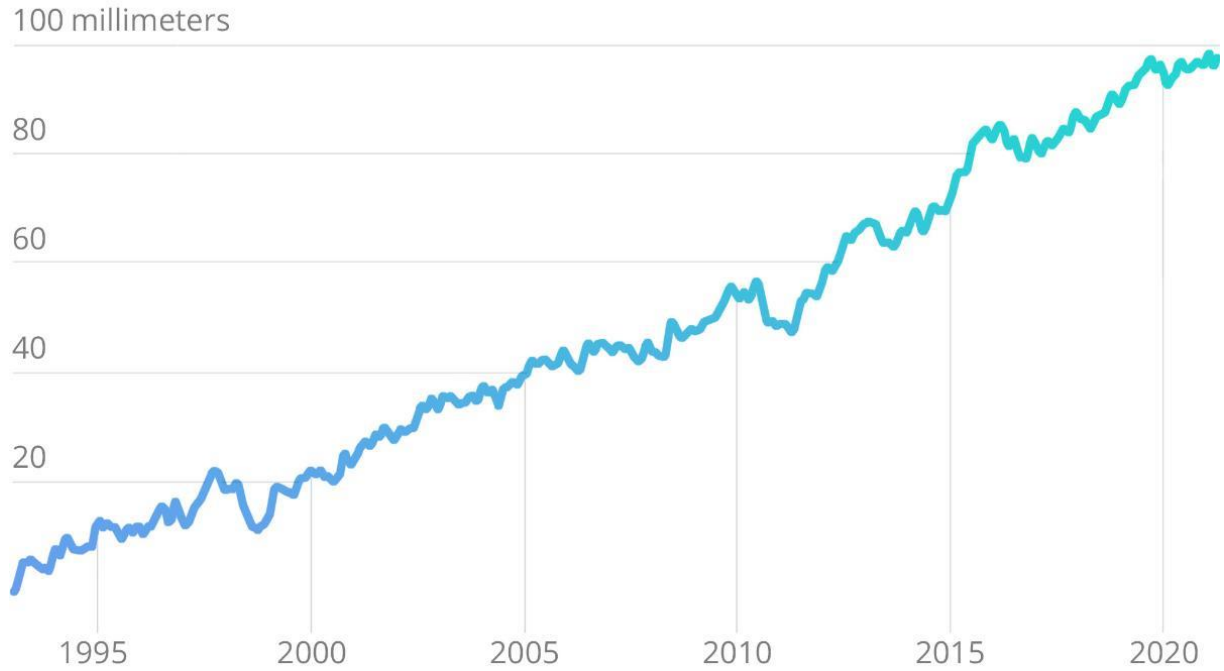
Alaska'daki küçük bir köyün birkaç düzine sakini daha yüksek bir yere taşındı. Ida Kasırgası, Louisiana'daki son yerleşim yeri olan Grand Isle kasabasını yerle bir etti. Hindistan'da binlerce kırsal çiftçi, kuraklıktan etkilenen tarlalarını terk ederek şehirlere taşınıyor. Ve milyonlarca Suriyeli, daha iyi bir yaşam arayışıyla Avrupa'ya ve başka yerlere göç etmek üzere çatışmaların yaşandığı memleketlerinden kaçmakta...Tüm bu örnekler doğrudan insan kaynaklı iklim değişikliğine atfedilebilir mi? Hayır. Ancak ısınan bir gezegen bu vakaların her birinde ve dünya genelinde sayısız başka vakada önemli bir etkidir. Küresel ısınmanın birçok etkisinden bazıları aniden meydana gelmektedir. Diğerleri ise, kısmen çatışma ve diğer faktörler tarafından maskelenerek onlarca yıl içinde gelişmektedir. Bu etkiler milyonlarca insanın yakındaki yüksek yerlere veya uzak diyarlara taşınmasına neden olmaktadır. 21. yüzyıla doğru ilerledikçe, iklim göçmenlerinin sayısının yüz milyonlara, hatta milyarlarca ulaşması muhtemeldir. İklim

değişikliği dünyanın birçok yerinde savunmasız nüfuslar için giderek artan bir tehdit oluşturmaktadır. Birkaç topluluk, iklimle ilgili olaylar karşısında taşınmak gibi zor bir karar aldı bile. Bu olayların gelecekte daha da yaygınlaşması kesin gibi görünmektedir. İklim değişikliği, kuraklık ve çölleşmenin küresel ısınmayla daha da kötüleştiği Suriye ve Afganistan gibi son yıllardaki büyük çatışmalarda bir etken olmuştur. Ancak iklim nadiren çatışmanın veya zorunlu göçün tek nedenidir. Daha sıklıkla, artan nüfus, azalan kaynaklar ve dar görüşlü hükümet politikaları gibi faktörlerin bir kombinasyonudur. İklim kaynaklı göçün dört önemli nedeni vardır:

1) Yükselen deniz seviyeleri

Deniz seviyeleri dünya çapında yükselmektedir. Gezegen ısındıkça, buzullar ve buz tabakaları geri çekilmekte ve büyük miktarda eriyik su okyanuslara girmektedir. Yükselen okyanus sıcaklıkları da deniz seviyesinin yükselmesini şiddetlendiriyor çünkü sıcak su soğuk sudan daha fazla hacim kaplamaktadır. Kısa vadeli dalgalanmalar bir yana, deniz seviyeleri yıllık yaklaşık 3,3 milimetre oranında yükselmektedir. Görünüşte küçük olan bu miktar, önümüzdeki yıllarda birçok kıyı şehrini zor durumda bırakacak kümülatif bir etkiye sahiptir.

Şekil 1: Küresel Deniz Seviyesindeki Değişim

Kaynak: Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli, 2013

Birleşmiş Milletler'e göre, dünya nüfusunun yaklaşık %40'ı kıyıdan 100 kilometre (62 mil) uzaklıkta yaşamaktadır. Birkaç küçük kıyı topluluğunun taşınması, hem kademeli olarak yükselen deniz seviyelerine hem de fırtınalardan kaynaklanan artan su baskınlarına karşı savunmasız olan alçak alanlardan çok daha büyük bir kitlesel göçün başlangıcı olabilir.

Harita 1'de de görüldüğü üzere, 2070 yılında kıyı taşkınlarına karşı en savunmasız olacak 20 dünya şehrini gösteriyor. Deniz seviyelerindeki nispeten kademeli artışın büyük etkileri olmasına rağmen, kasırgalar, tayfunlar ve diğer şiddetli fırtınalar muhtemelen alçak kentsel alanlardan göçün daha büyük kısa vadeli nedeni olacaktır.

Harita 1: 2070 Yılında Tehdit Altındaki 20 Şehir

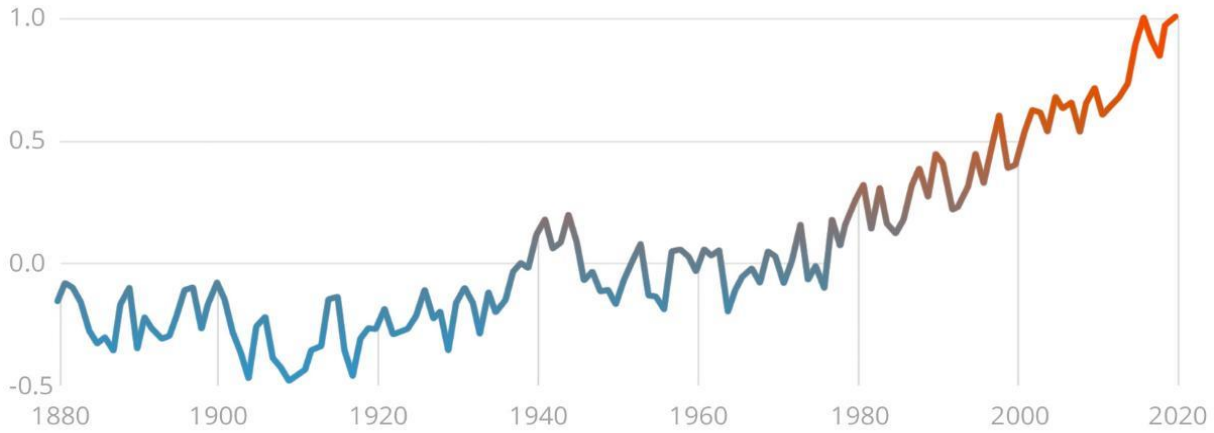

Kaynak: OECD, 2007

2) Aşırı sıcaklık

Sıcak hava dalgaları dünyanın büyük bir bölümünde daha sık görülmektedir. Gelecek, tüm bölgelerin insanlar için fazla sıcak olma ihtimalini taşımaktadır. Gezegen ısındıkça, insanların binlerce yıldır yaşadığı alanlar daha yüksek ortalama sıcaklıklara ve daha sık ve daha şiddetli sıcak hava dalgalarına maruz kalmaktadır.

Geçtiğimiz 50 yıl ortalama sıcaklıklarda giderek artan bir eğriye tanık oldu. İyimser tahminler bile ısınmanın devam edeceğini göstermektedir. Binlerce yıldır insanlar, yıllık ortalama sıcaklığın 11 ila 15 santigrat derece (52 ila 59 Fahrenheit) olduğu nispeten dar bir iklim nişinde var oldular. Gezegen ısındıkça, ortalama sıcaklıkların bu seviyeyi aştığı alanlar genişleyecektir.

Şekil 2: Küresel Sıcaklık Değişimi (1880 – 2020)

Kaynak: NASA, 2023

Ortalama sıcaklıklar arttıkça, sıcaklık uç noktaları (kısa süreli şiddetli sıcak hava dalgaları veya soğuk hava dalgaları) artmaktadır. Sıcak hava dalgaları, seller, kasırgalar ve hortumlar gibi diğer hava kaynaklı afetlerden ortalama olarak daha ölümcüldür. Sıcak hava dalgalarının sıklığı ve şiddeti, özellikle sıcaklıkların zaten yüksek olduğu tropikal bölgelerde artacaktır.

3) Çok fazla veya çok az su

İklim değişikliğinin etkileri gezegen genelinde çok eşitsiz bir şekilde dağılmıştır. Taşkınlar da dahil olmak üzere aşırı hava olayları son yıllarda daha sık görülmeye başlanmıştır. Eskiden bin yılda bir görülen bir fenomen olarak kabul edilen şiddetli seller endişe verici bir sıklıkta meydana gelmektedir. Büyük sellerden zarar gören birçok hane, iklim göçmeni haline gelerek daha yüksek bir yere taşınmayı tercih edebilir. Ancak sel mağdurlarının çoğu, sigortanın yüksek maliyetine ve gelecekteki sellerin tehdidine rağmen kalmaya karar vermektedir. Kuraklıkların daha az dramatik ama daha uzun vadeli yıkımı, göç üzerinde çok daha büyük bir etkiye sahiptir.

Dünya Bankası'nın bir raporuna göre, kuraklık koşulları nedeniyle evlerini terk eden insanların sayısı, sel veya aşırı su nedeniyle göç eden insanların sayısından beş kat daha fazladır. Michigan State Üniversitesi'nin yaptığı bir araştırmada, aşırı kuraklığa maruz kalan toprak ve insan yüzdesinin bu yüzyılın sonuna doğru muhtemelen iki katından fazla artarak yüzde 3'ten yüzde 7 ile 8 arasına çıkacağını öngörmektedir.

“Sınır ötesi göç muhtemelen iklim etkilerinin zaten kötü yönetim, şiddetli çatışma ve çevresel bozulma altında mücadele eden iç göçe maruz kalmış nüfuslara ek stres yüklemesiyle artacaktır. Artan göçün tetikleyicileri arasında kuraklıklar, daha yoğun siklonlar (eşlik eden fırtına dalgalarıyla birlikte) ve seller yer alacaktır” (ABD Ulusal İstihbarat Konseyi Raporu, 2021).

4) İklim ve çatışma

Bölgesel çatışmaların genellikle birkaç temel nedeni vardır. İklim değişikliği, çatışmalara neden olan veya onları karmaşıklaştıran bir faktör olarak giderek daha fazla öne çıkmaktadır. İklim değişikliğinin Suriye'deki iç savaşa yol açan birçok faktörden biri olduğuna dair çok az şüphe var. Aslında Suriye, iklim, çatışma ve göçün karmaşıklıklarına dair bir örnek çalışmadır.

Suriye'nin sıkıntıları için sahne kısmen uzun bir kontrolsüz nüfus artışı dönemi tarafından hazırlandı. Nüfusu 1960'ta 5 milyondan 2010'da 20 milyondan fazlaya hızla çıktı ve sınırlı doğal kaynaklarını zorladı. Ülkenin daha önceki yağış kıtlıklarından kurtulduğu bir dönemde, 1997 ile 2000 yılları arasında zayıflatıcı bir kuraklık yaşandı. 90'ların sonundaki kuraklık, Suriye'nin kayıtların tutulmaya başlandığı zamandan bu yana en kötüsüydü ve muhtemelen 900 yıldır en şiddetlisiydi. 2006 ile 2010 yılları arasında ise eskiden verimli tarım arazilerinin çölleşmesinin mahsul verimini düşürdü, 800.000 kişi gelirini kaybetti ve ülkenin hayvancılığının %85'i öldü. Ülkenin kuzeydoğu bölgesindeki tarımsal üretim çöktü ve kırsal kesim sakinleri geçim kaynaklarını kaybettikçe, gıda fiyatları fırladı ve 1,5 milyon kırsal işçi iş bulmak için şehre taşındı. Suriye hükümeti su krizini önemsiz gösterdi; bu arada 2010 yılına gelindiğinde Suriye nüfusunun beşte biri yerinden edilmişti ve Irak'tan gelen bir milyon mülteciye şehirlerin içinde ve çevresinde kurulan geçici yerleşim yerlerine yerleştirildi. Halep, sekiz yılda yüzde 50 oranında büyüdü.

Kuraklığın etkilerini daha da kötüleştiren şey yanlış yönlendirilmiş hükümet politikalarıydı. Esad rejimi uzun zamandır buğday ve pamuk gibi yoğun sulama gerektiren mahsuller ile büyümeyi teşvik ediyordu. Kuraklıktan önce bile, yeraltı suyu seviyeleri çok fazla düşmüştü ve tarım arazileri çok daha savunmasız hale gelmişti. Arap Baharı ayaklanmaları tam da bu bağlamda gerçekleşti ve Suriye'de hâlâ devam eden bir trajediye yol açtı: Yaklaşık 500 bin kişi hayatını kaybetti, 4,8 milyon kişi ülkeyi terk etti ve 6,6 milyon kişi de ülke içinde yerinden edildi. Bu 11 milyon insan iklim göçmeni mi? Tatmin edici olmayan cevap: evet ve hayır. Ancak iklim değişikliğinin önemli bir faktör olduğu konusunda şüphe yoktur.

Bu çalışmada iklim mültecileri ile ilgili sorunlar, sebepler ve sonuçlar tartışılmakta ve kavram kargaşasının nedenleri irdelenmektedir. Dünyada ve Türkiye'de iklim değişikliğinin yol açtığı ülke içinde ve ülke dışına yerinden edilmeler analiz edilmiş ve insan hakları merceğinde iklim davaları çözümlemesi yapılmıştır.

1. Tartışmalı bir Kavram Olarak ‘İklim Göçmeni/mültecisi-Çevresel Göçmen’

İklimle bağlı nedenlerle yerinden edilmiş kişileri veya kişi gruplarını tanımlamak için yaygın olarak kullanılan 'çevresel mülteci/iklim göçmeni' terimi gibi bazı terimler çeşitli sivil toplum kuruluşları tarafından sunulan durum belgelerinde, ayrıca medyada ve akademik literatürde kullanılmıştır. Bu terimler, özellikle, farklı çevresel değişim türleri ve hareketlilik biçimleri arasında bir ayırım yapılmaya başlamadan önce, konuyla ilgili düşünmenin erken aşamalarıyla ilişkilidir. Çevresel mülteci tabiri iklimle ve/veya doğal afetlere bağlı göçlerle ilgili farkındalığı artırmak ve yerinden edilmenin zorunlu doğasına odaklanmak için kullanılmıştır. Öte yandan bu durumdaki insanları tanımlamak için 'mülteci' teriminin ve statüsünün kullanılması, öncelikle terimin 1951 Mülteci Sözleşmesi ve uluslararası mülteci hukuku bağlamında belirli bir yasal anlamı olduğu için daha sonra eleştirilmiştir. İlgili BM kuruluşları ve Uluslararası Göç Örgütü (IOM), bu bağlamda 'mülteci' teriminin kullanılmasının uygun olmayacağını ve 1951 Mülteci Sözleşmesi'nde yer alan mülteci tanımının ek kişi kategorilerini içerecek şekilde genişletilmesinin uygun veya uygulanabilir olmayacağını değerlendirmiştir. Dolayısıyla iklim mültecileri için uluslararası bir yasal kategori yoktur ve iklim değişikliği uluslararası koruma için bir gerekçe değildir. 1951 Mülteci Sözleşmesi, mülteci statüsünü beş gerekçeden biri olan ırk, din, milliyet, siyasi görüş veya belirli bir sosyal gruba üyelik temelinde zulümden kaçmaya bağlamakta ve çevresel faktörlerden bahsetmemektedir. Teorik olarak, uluslar tanımı değiştirmek için sözleşmeyi yeniden açabilirler, ancak BM Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR) ile diğer uluslararası örgütler ve devletler, bunun şu anda tanınan mülteciler için daha zayıf korumalarla sonuçlanmasından endişe etmektedir. Çünkü birçok ülkede genel olarak sığınma ve yeniden yerleştirmeyi genişletmek için sınırlı siyasi iştah vardır.

Özellikle iklim göçmenlerini barındırmak için herhangi bir planla ilgili lojistik zorluklar da vardır. Çünkü etkilerin diğer göç etmenlerinden ayrılması zor olabileceği ve tüm toplulukların iklim değişikliğinin bazı etkilerini hissettiği göz önüne alındığında, tam olarak kimin uygun olacağını belirlemek neredeyse imkansızdır. Felaketlerden kaçan insanlar açık bir iklim yerinden edilmesi vakası olabilir ancak aynı zamanda sayıları yüzbinlerce olabilir (Huang, 2023).

'Çevresel göçmen' terimi ise Uluslararası Göç Örgütü de dahil olmak üzere yaygın olarak kullanılmaktadır. Bununla birlikte, 'göçmen' terimi, taşınma kararında bir dereceye kadar irade olduğunu ima ettiği için her zaman uygun görülmebilir. Popülerlik kazanan en son terimlerden biri 'çevresel/iklimsel olarak yerinden edilmiş kişi'dir. Bu terim açıklayıcıdır –

mobilité spektrumunun en az bir bölümüne (yerinden edilme) atıfta bulunur – ve yönetim ile ilgili sorumluluk anlamına gelmez. 'Yerinden edilmiş kişi' için uluslararası kabul görmüş yasal bir tanım olmamasına rağmen, 'ülke içinde yerinden edilmiş kişiler' kavramı, yerinden edilmeler ülke içinde meydana geldiğinde geçerlidir.

'İklim mültecileri' olgusu, BM Çevre Programı (UNEP) uzmanı Essam El-Hinnawi'nin 'çevresel mültecileri' şu şekilde tanımladığı 1985 yılından bu yana kamusal söylemde yer almaktadır: *“Varlıklarını tehlikeye atan ve/veya yaşam kalitelerini ciddi şekilde etkileyen belirgin çevresel bozulma (doğal ve/veya insanlar tarafından tetiklenen) nedeniyle geçici veya kalıcı olarak geleneksel yaşam alanlarını terk etmek zorunda kalan insanlar.”* Bu tanım aynı zamanda 'iklim mültecileri' terimi için de kullanılmaktadır. 'Çevresel' ve 'iklim' arasında pratik bir fark olup olmadığı belirsizliğini korumaktadır. İklim değişikliği nedeniyle yerinden edilmeden etkilenenler için koruma sağlamanın en önemli zorluklarından biri, 'iklim mültecisi' teriminin tanımlanmasında yer alan karmaşıklıklarda yatmaktadır. Aynı zamanda Mülteci Sözleşmesi'ni çevreleyen önceden var olan söylemi ve 'çevresel mültecileri' tanımlamaya yönelik önceki girişimleri de hesaba katmaktadır.

Öte yandan Uluslararası Göç Örgütü (IOM), iklim göçünü "çoğunlukla iklim değişikliği nedeniyle çevrede ani veya ilerleyici değişiklikler nedeniyle, bir kişinin veya kişi gruplarının, geçici veya kalıcı olarak, bir devlet içinde veya uluslararası bir sınırdan geçerek, alışılmış ikamet yerlerini terk etmek zorunda kalmaları veya bunu seçmeleri" (IOM, 2019) olarak tanımlamaktadır. Bu, çoğunlukla iklim değişikliğine yanıt olarak yapıldığı sürece, hemen hemen tüm göç biçimlerini kapsayan geniş bir tanımdır.

2020 yılında bir Avrupa Ekonomik ve Sosyal Komitesi (EESC) duruşması sırasında, Norveç İşletme Okulu ve Oslo Üniversitesi'nde profesör ve araştırmacı olan Isabel Borges şunları ifade etmiştir: *“Çevresel faktörler nedeniyle yerinden edilmiş bir kişiyi neyin oluşturduğuna dair doğru bir tanımın olmaması, mevcut ve potansiyel yerinden edilme akışlarının tam olarak ölçülememesine neden olmaktadır.”* Docherty & Giannini (2009) göre, 'iklim mültecisi' tanımı şu bölümleri içermelidir: “zorunlu göç, geçici veya kalıcı yer değiştirme, sınır ötesi hareket, iklim değişikliğiyle tutarlı bozulma, ani veya kademeli çevresel bozulma.”

2. Uluslararası Hukuk ve İnsan Hakları Bağlamında İklim Mültecisi Kavramı

Mülteci unvanının ülke içinde ve dışında yerinden edilmiş kişilere atfedilmesi eleştirilere yol açmıştır. Başlangıçta, 'iklim mültecileri' terimi, 1951 Mülteci Sözleşmesi'ne göre mülteci tanımında (Sözleşme mültecileri) ifade edilen mültecilerle ilgili popüler kavramlar arasındaki

sınırları bulanıklaştırdığı için BMMYK tarafından yanlış bulunmuştur. Öte yandan Mart 2018'de BM İnsan Hakları Konseyi, birçok iklim mültecisinin "mülteci" tanımına uymadığını tespit etmiş ve onları "dünyanın unutulmuş kurbanları" olarak adlandırmıştır. Haziran 2019'da Uluslararası Göç Örgütü Göç, Çevre ve İklim Değişikliği (MECC) Bölümü başkanı Dina Ionesco, iklim göçmenlerine mülteci statüsü verilmesi konusundaki endişelerini dile getirdi. Bunun, UNHRC 1951 Mülteci Sözleşmesini zayıflatabileceğini ve aynı zamanda, zorla yerinden edilmelerinin iklimden kaynaklandığına dair uygun bir kanıt sunamayan iklim yoluyla yerinden edilmiş kişileri yardım ve destekten dışlayabileceğini savundu. Asıl soru, iklim mültecilerinin yeni bir antlaşma veya sözleşmenin konusu olup olmayacağıdır. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR), çevresel değişimin bir sonucu olarak yerinden edilenlerin teorik olarak hala ülkeleri tarafından sunulan korumaya güvenebileceğini, geleneksel mültecilerin ise genellikle bir zulüm kaynağı olması nedeniyle bunu yapamayacağını, bu nedenle 1951 Mülteci Sözleşmesi'nin 1A(2) Maddesi uyarınca 'o ülkenin korumasından yararlanmak istemeyen' bir birey haline getirdiğini savunmuştur. Yine de gerçekte, tekrarlayan iklim felaketlerinin vurduğu bazı bölgeler (çoğunlukla göç hareketlerinin ağırlıklı olarak geldiği Küresel Güney'de), hem yeniden yapılanma çabalarını hem de yerinden edilmiş insanların geri dönüşünü kesintiye uğratan mevcut yapısal sorunlarla örtüştüğü için bu olaylardan kurtulmada zorluklarla karşı karşıyadır. İklim değişikliğinden dolayı yerinden edilmiş insanları yasal olarak korumak ve desteklemek için tasarlanmış yeni bir bağlayıcı sözleşmenin onaylanması en azından düşünülmelidir. Afrika'daki Kampala Konvansiyonu ile kurulan bölgesel bir sistem, yukarıdan aşağıya bir yasal çerçeve yerine, devlet davranışının gerçekliğini daha doğru bir şekilde yansıtan ikame kavramlarını daha iyi kullanabilir.

BM'nin ülke içinde yerinden edilmiş kişilerin insan hakları eski temsilcisi Profesör Walter Kälin ve Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği'nden Nina Schrepfer, zorla nüfus hareketiyle ilgili dört temel bulguyu kullanmaktadır: a) mevcut suyun azaltılması; b) mahsul veriminde azalma; c) sel, fırtına ve kıyı taşkınları riski ve d) sağlık üzerindeki olumsuz genel etki (özellikle yoksullar, yaşlılar, gençler ve marjinaler için). Bu tür durumlarda insanların geri dönüşünün önünde üç tür engel belirlemektedirler: insan hakları hukuku kapsamında bir çevre krizinin sona ermesinden sonra geri dönüşün önündeki yasal engeller: ev sahibi devletin geri dönüşü zorlayarak bireyi önemli bir işkence, insanlık dışı veya aşağılayıcı muamele veya ceza riskine maruz bırakacağı; Olgusal engeller: İnsanları ülkeye geri göndermenin hiçbir yolu yoktur (örneğin, havaalanları, yollar veya diğer temel altyapılar yoktur); İnsani engeller: İnsanları geri göndermenin mümkün olduğu ve insan hakları engellerinin bulunmadığı

durumlarda, insanları geri göndermemek için merhametli ve insani gerekçeler vardır. Yazarlara göre, üç durumdan herhangi biri mevcut olduğu sürece, etkilenen kişiler zorla yerinden edilmiş kabul edilmeli ve başka bir devletten korunmaya ve yardıma muhtaç olarak sınıflandırılmalıdır.

3. 2024 Yılında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinde Sonuçlanan İklim Davaları

AİHM üç iklim davasında karar verdi. Klimaseniorinnen Schweiz ve Diğerleri v İsviçre davasında, 2.500'den fazla yaşlı İsviçreli kadını temsil eden bir grup, hükümetlerinin küresel ısınmayı yeterince azaltmadaki başarısızlığının sağlık ve yaşam konusundaki insan haklarını ihlal ettiğini ve onları sıcak hava dalgaları sırasında ölme riskiyle karşı karşıya bıraktığını savundu. Duarte Agostinho ve Diğerleri v Portekiz ve 31 Diğer Devlet davasında altı genç Portekizli, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne bağlı ülkelerin (27 AB ülkesi ve Birleşik Krallık, İsviçre, Norveç, Rusya ve Türkiye) sıcak hava dalgaları ve orman yangınları nedeniyle okullarının kapanması ve sağlıklarının tehlikeye girmesi sonrasında birçok insan hakkını ihlal ettiğini savundu. Üçüncü davada, Fransa'nın kuzeyindeki Dunkirk şehrinin bir banliyösü olan Grande-Synthe'nin eski belediye başkanı Damien Carême, Fransız hükümetinin iklim değişikliğini önlemek için yeterli adım atmamaya yaşamı koruma yükümlülüğünü ihmal ettiğini ve dolayısıyla bölgede gelecekte sel riskini artırdığını savundu. Bu davalar, Mahkemenin AİHS ile iklim değişikliği arasındaki etkileşime ilişkin ilk esaslı değerlendirmesini temsil etmektedir.

Carême ve Duarte Agostinho'nun kabul edilemez olduğuna karar verilirken, Mahkeme *KlimaSeniorinnen* davasında (kısmen) başvuranların lehine karar vermiş ve bir AİHS Sözleşme Devleti'nin iklim değişikliği konusunda eylemsizliğinin (burada İsviçre'nin) AİHS'yi ihlal edebileceğini ileri sürmüştür.

Karar, Mahkemenin bilim ve nedensellik gibi karmaşık meselelerle derinlemesine ilgilenmesi ve iklim değişikliği temelli davalardan kaynaklanan çok yönlü hukuki meselelerle ilgili ulusal ve uluslararası yargısal ilginin daha geniş bir eğiliminin parçası olması bakımından dikkate değerdir; bu durum hem devletler hem de kurumsal aktörler için sonuçlar doğurmaktadır.

Mahkemenin, Devletlerin Sözleşme uyarınca iklim değişikliğiyle mücadele konusunda harekete geçme sorumluluğuna sahip olduğunu kabul etmesi, şüphesiz gelecekteki iklim değişikliği davalarını etkileyecek ve cesaretlendirecektir. KlimaSeniorinnen kararının, kabul edilebilirlik, hak ve nedensellik gibi temel konular da dahil olmak üzere, yerel mahkemelerin bu tür iddialara yaklaşımını etkilemesi muhtemeldir. Mahkemenin, Devletlerin Sözleşme uyarınca iklim değişikliğiyle mücadele etmek için harekete geçmesi gerektiğine dair kararı,

davaya ek olarak, en azından Sözleşmeye Taraf Devletler arasında, iklimle ilgili yeni bir düzenleme dalgasını tetikleyebilir.

İsviçre'de yaşayan yaşlı kadınlar adına iklim değişikliğiyle mücadele etmek için kurulan İsviçreli bir sivil toplum örgütü olan Verein KlimaSeniorinnen Schweiz ve dört İsviçre vatandaşı, İsviçre yetkililerinin iklim değişikliğini azaltmadaki başarısızlığının Sözleşmeyi ihlal ettiğini iddia ederek ortak bir şikâyetle bulundu. Temel iddiaları, iklim değişikliği kaynaklı sıcak hava dalgalarının yaşlı kadınlar için, 2. Madde kapsamındaki yaşam haklarını ve 8. Madde kapsamındaki kişisel özerklik ve onurlu bir şekilde yaşlanma hakkını ihlal ederek belirli sağlık riskleri oluşturduğuydu. Başvuranlar ayrıca, İsviçre yetkililerinin bu risklerin farkında olduklarını ancak Paris Anlaşması'nın 1,5 ° C sınırını ve 2030 ve 2050 iklim hedeflerine ulaşmak için bağlayıcı hedefleri elde etmek için önlem almadıklarını iddia ettiler.

Mahkemeye bir dava açmak için, başvuranların davalı Devletin “*itiraz edilen başarısızlıklarından kişisel ve doğrudan etkilenmiş*” olarak mağdur statüsünü kanıtlamaları gerekir. Dernekler farklı bir teste tabidir ve geçerli bir şekilde kurulduklarını ve amaçlarının etkilenen bireylerin insan haklarını savunmak olduğunu göstermelidirler. Mahkeme nihayetinde yalnızca Verein KlimaSeniorinnen Schweiz'in davalarını açma yetkisine sahip olduğuna karar verdi. Bireysel başvuranlar, kendilerini etkileyen olumsuz iklim değişikliği sonuçlarıyla ilgili olarak geçerli ciddiyet eşiğini karşılayamamıştı.

Mahkeme, iddianın “*karmaşık bilimsel kanıtlarla*” etkileşim gerektirdiğini kabul etti ve Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli (“IPCC”) raporlarına özel önem verdi . IPCC'nin bulgularına dayanarak Mahkeme şunları değerlendirdi: (i) antropojenik iklim değişikliği, Sözleşme haklarının kullanılmasına yönelik bir tehdit oluşturmaktadır; (ii) Devletler, sıcaklık artışını sanayi öncesi seviyelerin 1,5 ° C üzerinde sınırlayarak riskleri azaltmak için önlemler alma konusunda farkındadır ve yeteneklidir ve (iii) mevcut azaltma çabaları hedefe ulaşmak için yetersizdir.

Nedensellik açısından Mahkeme, tipik “*ama için*” nedensellik testinin iklim değişikliği davalarında uygulanamaz olduğunu ve Verein KlimaSeniorinnen Schweiz'in iklim değişikliğinin belirli savunmasız gruplar arasında artan hastalığa yol açtığına dair ikna edici bilimsel kanıtlara dayalı olarak “*yasal olarak ilgili bir nedensellik ilişkisi*” kurduğunu ileri sürmüştür. “Yerel makamların almadığı makul önlemlerin sonucu değiştirme veya zararı azaltma konusunda gerçek bir olasılığı” *olabileceği* durumlarda devlet sorumluluğu devreye girecektir.

Mahkeme, özel ve aile hayatına ilişkin hakka “fiili bir müdahale” (veya yeterince ciddi bir müdahale riski) olması durumunda 8. Maddenin tetikleneceğine karar verdi. İsviçre, “İsviçre makamlarının ilgili yerel düzenleyici çerçeveyi uygulama sürecinde kritik bir boşluk, [] emisyon sınırlamalarını nicelleştirmedeki başarısızlıkları” ve kendi emisyon hedeflerini karşılamamaları nedeniyle 8. Maddeyi ihlal etmişti. Mahkeme ayrıca, İsviçre mahkemelerinin hükümetin eylemsizliğine yönelik itirazı dinlememesinin 6. Maddeyi daha da ihlal ettiğini tespit etti. Ancak Mahkeme, İsviçre'nin ihmallerinin başvurular açısından 2. Maddeyi tetikleyip tetikleyemeyeceğinin “şüpheli” olduğunu değerlendirdi ve bu iddiayı reddetti.

mahkeme kararlarında yankı bulması ve hükümetlere karşı iklim davaları açması için daha fazla toplumu cesaretlendirmesi bekleniyor.

Ancak, artan iklim davası dalgasının karmaşıklığının bir işareti olarak, mahkeme (AİHM) iklimle ilgili diğer iki davayı usule dayalı gerekçelerle reddetti. Bunlardan biri altı Portekizli gençten oluşan bir grup tarafından 32 Avrupa hükümetine, diğeri ise bir Fransız sahil kasabasının eski bir belediye başkanı tarafından açılan davalardı.

Duarte Agostinho davası, 1999 ile 2012 yılları arasında doğan altı Portekiz vatandaşı tarafından Portekiz ve 32 diğer Sözleşme Devleti aleyhine açıldı. Başvuranlar, yaşamları boyunca artması beklenen ve aynı zamanda kendi gelecekteki çocuklarını da etkileyen iklim değişikliğinden kaynaklanan bir zarar riskine maruz kaldıklarını ileri sürdüler. Başvuranlar, iklim değişikliğinin kendi refahları üzerindeki olumsuz etkilerinden ve artan orman yangını riskinden (başvuranlardan birinin bir keresinde okula gitmesini engelledi) şikayet ettiler. Davalı Devletlerin Sözleşmenin 2. ve 8. Maddelerini ve 14. Maddesini (ayrımcılıktan korunma) ihlal ettiğini ileri sürdüler.

Carême davasında, başvuru Damien Carême, Kuzey Fransa'daki Grande-Synthe belediyesinin eski belediye başkanıydı. Kasım 2018'de kendi adına ve belediye başkanı sıfatıyla hareket eden Bay Carême, Fransız makamlarından bir dizi iklim değişikliği önlemi uygulamasını talep etti. Hiçbir eylemde bulunulmaması üzerine Bay Carême, yetkililerin taleplerini dolaylı olarak reddettiği gerekçesiyle yargısal inceleme için Conseil d'État'a başvurdu. Conseil d'État, Fransız makamlarına bölgedeki iklim değişikliğinin etkilerini hafifletmek için önlemler almalarını emretti ancak başvuruçunun kendi adına yapılan talebi reddetti. Bay Carême, Ocak 2021'de Mahkemeye, Fransa'nın Sözleşme'nin 2. ve 8. maddelerini ihlal ederek iklim değişikliğini önlemek için uygun adımları atmadığını ileri süren bir başvuruda bulundu.

KlimaSeniorinnen, *Carême* ve *Duarte Agostinho* davaları Büyük Daire'nin aynı üyeleri tarafından dinlenmiş olup, bu durum üç kararın farklı sonuçlarına rağmen bir miktar tutarlılık olduğunu göstermektedir.

Carême ve *Duarte Agostinho* davalarındaki iddiaların reddedilmesi, Mahkemenin iklim krizinin acil ve esaslı yargısal müdahaleyi gerektirdiği yönündeki çağrıya rağmen, bölgesel yargı yetkisi, statü, mağdur statüsü veya iç hukuk yollarının tüketilmesi gibi olağan kabul edilebilirlik gerekliliklerini uygulamaktan vazgeçmeyeceğini veya genişletmeyeceğini göstermektedir.

Buna karşılık, 17 yargıcın 16'sının çoğunluğuyla varılan *KlimaSeniorinnen* kararı, iklim davalarında hak temelli bir yaklaşım kullanmak isteyen davacılara yenilenmiş bir ivme sağlayacaktır. Mahkeme, Devletlerin Paris Anlaşması kapsamındaki emisyon hedeflerini belirleme ve karşılama eylemsizliğinin (veya yetersiz eyleminin) Sözleşme haklarının ihlalini oluşturabileceğini belirterek yeni bir çığır açmıştır. Kabul edilebilirlik çitası yüksek kalmaya devam ederken, Mahkeme, "yaşayan araç" doktrinine uygun olarak Sözleşmenin iklim değişikliğiyle ilgili iddiaları da kapsadığını kabul etmiştir. Mahkeme ayrıca bilimsel kanıtlarla boğuşma isteğini göstermiş ve IPCC'nin bulgularına önemli ağırlık veren giderek artan sayıda yerel ve uluslararası hukuk kuruluşuna sesini duyurmuştur. Kritik olarak, nedensellik konusunda Mahkeme daha az katı bir test uygulamış ve Sözleşme ihlalleri için Devlet sorumluluğunun, "yerel makamların almadığı makul önlemlerin sonucu değiştirme veya zararı azaltma konusunda gerçek bir olasılığı olabileceği" durumlarda tespit edilebileceğini belirlemiştir.

SONUÇ

"İklim mültecileri", iklimle ilgili olaylar nedeniyle evlerini terk etmek zorunda kalan insanları tanımlamak için medyada sıklıkla kullanılan bir ifadedir ancak uluslararası hukukta resmi olarak tanınan bir terim değildir. İklimle ilgili yerinden edilmelerin çoğu ülkeler içinde gerçekleşirken, 1951 Mülteci Sözleşmesi yalnızca güvenlik bulmak için uluslararası bir sınırı geçen savaş, şiddet, çatışma veya zulümden kaçanlara koruma sağlamaktadır. 1951 Sözleşmesi yalnızca iklim değişikliği veya felaketler bağlamında yerinden edilmeyi kapsamasa da bir bireyin zulüm veya şiddetle karşılaşma riski iklim değişikliği nedeniyle arttığında geçerli olabilmektedir. Örneğin, 2021'de Kuzey Kamerun'da, iklim değişikliğiyle bağlantılı azalan su kaynakları nedeniyle çobanlar ve balıkçılar arasında çıkan şiddetin ardından yüzlerce kişi öldürüldü ve on binlerce kişi komşu Çad'a kaçmıştır.

Dünya Bankası gibi çok sayıda uluslararası kuruluş, iklim değişikliğinin olumsuz etkilerinin daha aşırı hava olaylarına, yükselen deniz seviyelerine yol açması, gıda güvenliğini tehdit etmesi ve geçim kaynaklarını etkilemesi nedeniyle milyonlarca insanın iç göçe maruz kalacağı yönünde kasvetli bir tablo öngörmektedir. Şu anda gördüğümüz gibi, küresel ısınmaya en az katkıda bulunanlar/neden olanlar, yani en yoksul ve en savunmasız topluluklar, bu krizden en çok bedeli ödeyen ve en çok etkilenenler olmaktadır.

Geçimlerini tamamen toprağa ve doğal kaynaklara bağımlı olan birçok kişi için yavaş iklim değişiklikleri ekonomi ve politikayla iç içe geçmiştir, bu da bunun yalnızca bir çevre sorunu olmadığı anlamına gelir. Bu bir insan hakları sorunudur. İklim değişikliği ayrıca mevcut riskleri daha da kötüleştirerek ve gıda ve su güvensizliği ile kaynaklar üzerinde rekabet gibi yeni riskler yaratarak mevcut kırılganlıkları çoğaltabilir ve bu da çatışmaya ve yerinden edilmelerin artmasına neden olabilir. İklim değişikliğinin etkileri bölgelere ve topluluklara göre değişiklik göstermektedir ve bazı durumlarda iklim kaynaklı göç yönetilen bir yanıt olabilirken, diğer durumlarda bölgesel istikrarı baltalayabilir. Çatışma ve zulümden kaçan insanların birden fazla yerinden edilme nedeni ile karşı karşıya kaldığı mülteci akınlarında olduğu gibi, iklim kaynaklı yerinden edilmiş kişiler de iklim koşullarının sistemsel başarısızlıklara ve hatta çatışmalara katkıda bulunduğu ve bunları şiddetlendirdiği benzer koşullarla karşı karşıya kalabilmektedir.

KAYNAKÇA

- ABD Ulusal İstihbarat Konseyi (2021). Climate Change and International Responses Increasing Challenges to US National Security Through 2040 Erişim Linki: https://www.dni.gov/files/ODNI/documents/assessments/NIE_Climate_Change_and_National_Security.pdf [Erişim Tarihi: 27/07/2024].
- Church, J.A., P.U. Clark, A. Cazenave, J.M. Gregory, S. Jevrejeva, A. Levermann, M.A. Merrifield, G.A. Milne, R.S. Nerem, P.D. Nunn, A.J. Payne, W.T. Pfeffer, D. Stammer and A.S. Unnikrishnan, (2013). Sea Level Change. In: Climate Change 2013: The Physical Science Basis. Contribution of Working Group I to the Fifth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change [Stocker, T.F., D. Qin, G.-K. Plattner, M. Tignor, S.K. Allen, J. Boschung, A. Nauels, Y. Xia, V. Bex and P.M. Midgley (eds.)]. Cambridge University Press, Cambridge, United Kingdom and New York, NY, USA.
- Docherty, B., & Giannini, T. (2009). Confronting a rising tide: a proposal for a convention on climate change refugees. *Harv. Envtl. L. Rev.*, 33, 349.
- European Parliamentary Research Service (2023). The concept of 'climate refugee' Towards a possible definition, Erişim Linki: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2021/698753/EPRS_BRI\(2021\)698753_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2021/698753/EPRS_BRI(2021)698753_EN.pdf) [Erişim Tarihi: 27/07/2024].
- Huang, L. (2023). Climate Migration 101: An Explainer, Erişim Linki: <https://www.migrationpolicy.org/article/climate-migration-101-explainer#barriers> [Erişim Tarihi: 27/07/2024].
- NASA (2023). Global Land-Ocean Temperature Index, NASA's Goddard Institute for Space Studies (GISS). Erişim Linki: <https://climate.nasa.gov/vital-signs/global-temperature/?intent=121> [Erişim Tarihi: 27/07/2024].
- Nicholls, R.J., Hanson, S., Herweijer, C., Patmore, N., Hallegatte, S., Jan Corfee-Morlot Jean Chateau and Muir-Wood, R. (2007). Ranking of the World's Cities Most Exposed to Coastal Flooding Today and in the Future. OECD Environment Working Paper No. 1 (ENV/WKP(2007)1)

SİNEMA VE DIŞ GÖÇÜN KARATERLER ÜZERİNDEN ANALİZİ: KARA KAFA FİLMİ ÖRNEĞİ

Doktora Öğrencisi, MELİHA TATLI

Ordu Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, ORCID ID 0000-0002-2991-4266

ÖZET

Göç, ekonomik, siyasal ve kültürel olmak üzere çeşitli sebeplerle bir yerden başka bir yere bireysel ya da kitlesel olarak yer değiştirmenin en genel ismidir. Makineleşmenin etkisiyle kırsalda geçinemeyen insanlar kente ya kent dışına göç ederek işçi göçünü başlatmışlardır. Almanya ve Türkiye arasında 1961 yılında imzalanan İşgücü Anlaşması Avrupa ülkelerine işçi gönderimini sağlayarak Almanya'daki istihdam ihtiyacını karşılamıştır. Bu uzun süreli göçlerin sinemayı etkilemesi ise meydana gelen toplumsal değişimlerle birlikte önemli bir meseledir. Türk sinemasında iç ve dış göç olgusunu temel alan birçok film çekilmiş olmakla birlikte bunlardan biri de Korhan Yurtsever'in 1979 yılında çektiği *Kara Kafa*'dır. Film "dost ülke Almanya'nın gururuyla" oynandığı gerekçeyle senelerce sansürlü kalmıştır. Bu yüzden dış göç olgusunu ele alan filmlerle ilgili yapılan çalışmalar arasında bu filmi görmek pek mümkün olmamıştır. Cafer öncesinde gittiği Almanya'da kendisine küçük bir düzen kurduktan sonra eşi ve çocuklarını da yanına alır. Cafer'in daha çok para kazanma hırısı, çocuklarının oraya uyum sağlayamaması ve eşi Hacer'in kadın haklarıyla ilgili birtakım toplantılara katılması işçi bir ailenin sinema aracılığıyla yansıtılan dramatik yaşantısının bir örneğidir. Cafer ve ailesi Türkiye'ye dönme amacıyla Almanya'ya gitseler de orada kimlik ve yaşam tarzlarıyla gösterdikleri uyumsuzluk ön plana çıkmıştır. Hacer'in ataerkil sistemde gösterdiği kadın direnişi ise kadınların feminist tavırlarına örnek teşkil etmiştir. Bu çalışmada sinemada dış göçün nasıl işlendiği *Kara Kafa* filmiyle ele alınarak göçün bir işçi aile üzerinde bıraktığı psikolojik, ekonomik ve sosyolojik etkilere dikkat çekilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Göç, Sinema, Kara Kafa

1.GİRİŞ

Göç, geçmişten günümüze insanlık tarihinin en büyük sorunlarından biri olup kişilerin ekonomik, siyasi, toplumsal sebeplerin yanı sıra doğal afetler ve terör gibi nedenlerden dolayı yaşam alanlarını terk ederek farklı bölgelere ve şehirlere yerleşmesini ifade eder. Göç olgusunun güncel kalmasının en büyük sebebi ise insanların maruz kaldıkları baskıların devamlı bir niteliğe sahip olmasıdır. "Göç; belirli bir yerde yaşayan nüfusun, belirli bir kesiminin farklı nedenlerle, başka bir yere yerleşmek üzere ya da sürekli olarak gitmesi durumudur" (Akgür, 1997). Kişiler genellikle göçün geçici olması düşüncesiyle yola çıksalar da göçün sadece coğrafi anlamda bir mekân değişikliği olmadığını kimlik, aidiyet ve bellek gibi meseleleri de yakından ilgilendirdiğini anlarlar. "Göç, öznesi insan olan ve içerisinde hareket barındıran, türlü değişkenlere sahip bir olgudur. Uluslararası olabildiği gibi aynı ülke sınırları

içerisinde de gerçekleşebilir. Birçok göç çeşidi vardır. Bunlardan en belirgin olanları: uluslararası göç, mekik göç, düzenli göç, düzensiz göç, zorunlu göçtür” (Ok Şehitoğlu, 2022: 25). İşçi göçünü de bu gruba eklemek mümkündür. 1950’li yıllar ise Türkiye’de göç hareketliliğinin en yoğun olduğu zaman dilimidir. Bu göçler iç ve dış göç olmak üzere iki şekilde gerçekleşir. İç göç ülkenin kendi sınırları içerisinde gerçekleşirken dış göç bir ülkeden başka bir ülkeye yer değiştirilerek yapılır. Bunların her ikisinin de sinema filmlerinde çeşitli karşılıkları vardır. Göç toplumu ve insanı ilgilendirdiği için daha çok sosyolojinin çalışma alanına girse de onun karşılık bulduğu birçok sanatsal alanda da örnekleri görülür. Sinema toplumun yaşadığı savaş, ihtilal, soykırım, doğal afet ve bunun gibi daha birçok toplumsal olayın yansımalarının görüldüğü bir alandır. İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra ekonomik bir kalkınma adına başta Almanya olmak üzere Avrupa ülkeleriyle Türkiye’nin imzaladığı ikili anlaşmalar yurt dışına işgücü göndermiştir. “Türkiye’nin taraf olduğu bu ikili anlaşmalar ilk etapta belirli bir süreyi kapsamaktaydı ve talep edilen işgücünün belirlenen dönem sonunda ülkelerine geri dönmeleri üzerine planlama yapılmıştı. Fakat belirlenen süre bitiminde göçmenlerin büyük bir çoğunluğu geri dönmemiş ve göçler Avrupa ülkeleri için kalıcı hale gelmiştir. 1973 yılında ise her ne kadar ikili işgücü anlaşmaları durdurulmuş olsa dahi aile birleşmeleri ve kayıt dışı göç hareketleri ile Avrupa’ya doğru göçler devam etmiştir” (Tümtaş ve Kara, 2022: 346). Türkiye’nin imzaladığı ilk İşgücü Anlaşması 1961 yılında Almanya’yla imzalanmakla beraber en çok göçmen işçi oraya gitmiştir. Almanya sinema açısından işçi göçünün ve yeni bir hayat tarzının simgesi hâline gelen bir bellek mekânıdır. Makineleşme ve sanayileşmenin göçü tetiklemesi gerçeğinin bir diğer tarafında da göçmen ailelerin yaşadığı şehre uyum süreci, kimlik bunalımı ve aidiyet hissi vardır. Göç eden ailelerin ve çocukların şehirli tarafından dışlanması onların yaşadığı kültür problemini de beraberinde getirir. Şehrin bu zorluklarına rağmen sahip olduğu şaşaa göçmen ailelerin evlerine, topraklarına ve köklerine dönme umuduyla aralarındaki mesafeyi açar. “Göçerlik, sürekli değişime maruz kalan dilde, tarihlerde ve kimliklerde ikamet etmeyi gerektirir. Varılan her yerin bir geçiş yeri olduğu güçte eve dönmek –hikâyeyi noktalamak, eve giden bir kestirme bulmak- gibi bir umudun gerçekleşmesi imkânsız hâle gelir” (Chambers, 2019: 17). Göç olgusu modern süreçlere uyum sağlamak uğruna sürekli debelenen ailelerin yabancılaşıma sorununa ve bu sorundan doğan bunalımlara sinema aracılığıyla farklı bir bakış sunar. Bu çalışmada Korhan Yurtsever’in 1979 yılında çektiği, Sansür Kurulu’nun kararıyla “dost bir ülkenin onuruyla oynadığı” gerekçesiyle Türkiye’de ve Yurtdışında otuz iki yıl boyunca yasaklı kalan Kara Kafa filmi incelenmiştir. 2011 yılında ilk kez Altın Portakal’da seyirciyle buluşan bu filmde dış göç olgusu Türk bir aile üzerinden ele alınarak çeşitli başlıklar altında yazılmıştır.

2.TÜRK SİNEMASI’NDA GÖÇ OLGUSU

Toplumsal meseleler tarih boyunca kendisine barınacak bir yer daima bulmuştur. Diğer sanat dalları gibi sinema da toplumların yaşadığı dönemleri siyasal ve kültürel özellikleriyle yansıtabilme gücüne sahiptir. İşitsel ve görsel özellikleri olan sinema kendisine sunulan imkânlar dahilinde kendisine ait bir alan oluşturabilmiştir. Filmlerin anlam evrenini idrak edebilmek için bireysel ve toplumsal olanı da anlamak gerekir. Toplumun siyasi yapısı değiştikçe, göç hareketleri arttıkça ve kentsel dönüşümler gerçekleştikçe sinemada bunlara uygun filmler üretmek zorunda kalır. Toplum ve sinema birbirini besleyen ve birbirinden

etkilenen iki önemli kavramdır. “Sinema toplumdaki değişimleri, sosyal ve kültürel yönelimleri anlamak ve toplumun nabzını tutmak bakımından önem taşımaktadır. Toplamların yaşayış biçimleri, kentsel değişimler, nüfus ve göç hareketleri, gelenek ve görenekler, kısacası sosyal ve kültürel birçok olgu sinemada yankı bulmaktadır. Bu nedenle filmler sosyolojik, kültürel, felsefi ve psikolojik analizler yapmak bakımından önemli bir anahtar vazifesi görmektedir. Türk Sineması’ndaki farklı dönemlerde, değişen toplumsal koşulların sinemayı da ciddi bir biçimde etkilediği görülmektedir” (Osmanoğlu, 2016: 82). 1950’li yıllarda edebiyat başta olmak üzere birçok alanda toplumun gerçekçi sorunlarına değinilen bir dönem olmuştur. Köyden kente göçün yoğun bir şekilde yaşandığı bu dönemde köyün ve köylünün sorunları işlenerek göç, işsizlik, toprak-su sorunu ve en genel anlamda toplumsal sorunlar işlenmiştir. Bütün bunların yankı alanlardan biri de hiç şüphesiz sinema olmuştur. 1960’lı yıllar Türk sinemasında iç göçü konu alan filmlerin çekilmeye başladığı dönem olmuştur. Halit Refiğ bu anlamda ilk adımı atarak Orhan Kemal’in *Gurbet Kuşları* romanını aynı isimle, 1964 yılında beyaz perdeye aktarmıştır. Maraş’tan İstanbul’a göç eden ailenin çözülüşünü anlatan bu film göç filmlerini başlatması açısından önemlidir. Nevzat Pesen’in 1964 yapımı *Hızlı Yaşayanlar*, Atıf Yılmaz’ın 1964 *Keşanlı Ali Destanı*, Ertem Göreç’in 1964 *Karanlıkta Uyananlar* filmleri de göçün yaşandığı ve İstanbul’un çekiciliğine kapılan insanların anlatıldığı filmlerdir. Duygu Sağıroğlu’nun 1965 yapımı *Bitmeyen Yol* filmi köyden kente göç eden altı arkadaşın şehirle olan zorlu mücadelesini anlatır. Ö. Lütfi Akad’ın göç üçlemesi olan *Düğün* (1973), *Gelin* (1973), *Diyet* (1974) isimli filmler köyden kente göçü ve batı-doğu meselesini inceleyerek Türk sinemasında önemli bir yere sahiptir. Ertem Eğilmez 1974 *Köyden İndim Şehre*, Orhan Aksoy 1978 *Taşı Toprağı Altın Şehir*, Yılmaz Güney ve Zeki Ökten’in yönetmenliğini yaptığı 1978 yapımı *Sürü* filmi, Ömer Kavur 1979 *Sürü*, Nesli Çölgeçen 1985 *Züğürt Ağa*, Faruk Turgut’un 1990 *Bir Küçük Bulut* filmi ve daha birçok film Türk Sinemasında göç hareketliliğinin yansıması olarak ortaya çıkmıştır. Kırdaki yoksulluk çeken insanların büyük hayallerle gittiği şehre tutunma çabalarını sinema aracılığıyla görmek mümkündür.

Türk sinemasında iç göç kadar dış göçün yaşandığı da birçok film vardır. İç göç için nasıl en çok İstanbul tercih edilmişse dış göç için de Almanya tercih edilmiştir. Hulki Saner’in 1966 yapımı *Turist Ömer Almanya’da* filmine her ne kadar ulaşılmassa da bazı kaynaklarda dış göçü konu almasıyla ilk sayılır. Halit Refiğ 1969 *Bir Türk’e Gönül Verdim*, Yılmaz Güney 1971 *Baba*, Türkan Şoray’ın yönetmenliğini yapıp oynadığı 1972 yapımı *Dönüş*, Orhan Aksoy 1974 *Almanyalı Yârim*, Orhan Elmas 1974 *El Kapısı*, Oksal Pekmezoğlu 1974 *Almanya’da Bir Türk Kızı*, Şerif Gören 1979 *Almanya Acı Vatan*, Tuncel Kurtiz 1979 *Gül Hasan*, Korhan Yurtsever 1979 *Kara Kafa*, Muammer Özer 1984 *Kardeş Kanı*, Yusuf Kurçenli 1984 *Ölmez Ağacı*, Kartal Tibet 1985 *Gurbetçi Şaban*, Tevfik Başer 1986 *40 Metrekare Almanya*, Orhan Elmas 1987 *Alamancının Karısı*, Şerif Gören 1988 *Polizei*, Yavuz Figenli 1988 *Almanya Acı Gurbet*, Tunç Okan 1992 *Sarı Mercedes/Fikrimin İnce Gülü*, Sinan Çetin 1993 *Berlin in Berlin*, Tevfik Başer 1993 *Elveda Yabancı* ve 2000’lere gelindiğinde de Fatih Akın’ın 2004 yapımı *Duvara Karşı* filmleri dış göç olgusunun sinemadaki örnekleridir.

3.KARA KAFA

Film Künyesi

Yönetmen: Korhan Yurtsever

Senaryo Yazarı: Bülent Oran / Korhan Yurtsever

Oyuncular: Betül Aşçıoğlu, Savaş Yurttaş, Macit Flordun, Cüneyt Kaymak, Özlem Güler, Gülsen Tuncer

Yapım Yılı/Süre: 1979/82 Dakika

Tür: Dram

Görsel 1. Yönetmen: Korhan Yurtsever

Kara Kafa sosyalist düşüncelerin bolluğu ve içerisinde barındırdığı toplumsal eleştiriler nedeniyle yıllarca sansürlü kalmıştır. Sansür kurulu Almanya'nın onuruyla oynandığı gerekçesini sunarak filmin gösterimini yasaklamıştır. Filmin 2011'de ilk kez seyirciyle buluşmasının ardında 2023 yılında MUBİ'de gösterilmesi filmde konu alan Türk işçi ailesinin sorunlarını tekrardan gündeme getirmiştir. Korhan Yurtsever 7 Kasım 2023 tarihinde İsmail Afacan'a verdiği röportajında bu sansür meselesi hakkında şunları söyler: "Filmin yapılmasında Alman resmi kurumlarının maddi ve manevi desteği hep yanıımızdaydı. Ancak sansürün bizatihi kendisi saçma olduğu için akla ve mantığa gerek duyulmazdı. Sizin de söylediğiniz gibi bir bahane aranırdı ve bunun için kafa patlatmaya hiç gerek yoktu"⁹ Filme göçmen sineması hakkında yazılan makalelerde isim olarak yer verilmiş olup filmin dış göçü anlatan bir doktora tezinde de kısaca analizi yapılmıştır fakat bu çalışmada sıradan işçi bir ailenin dönüşümünü bütün fertler üzerinden incelemek gerekli görülmüştür. Film Almanya'da metal işçisi olarak çalışan Cafer'in düzenini kurduktan sonra Kapadokya'daki karısını ve iki çocuğunu alıp Almanya'ya gelmesiyle başlar. Cafer Alman yaşantısının daha iyi olduğuna ve daha çok mark kazandığı düşüncesine körü körüne bağlandığı için o düzene çoktan uyum sağlamıştır. Karısı Hacer de kısa bir süre içinde bir fabrikada işe girer. Çocukları Kerem ve Zeynep ise okula uyum problemleri yaşar. Hacer'in hamile kalması ve doğacak çocuğa kreş

⁹ <https://www.evrensel.net/haber/502891/yonetmen-korhan-yurtsever-somuru-ve-sefalet-hep-ayni-sadece-renk-ve-sekil-degistirdi>

bulunamaması gibi sorunlardan dolayı Cafer Zeynep'i okuldan alır ve kardeşine bakması için eve mahkûm eder Kerem ise Alman sokaklarında her türlü suça ve pislığe bulaşmaya eğilimli bir çocuk hâline gelir. Cafer, fabrika tarafından işten atılınca Hacer'in para kazanması eve geç gelmesi onun onuruna dokunur. Üstelik Hacer'in işçi haklarının ve emeğinin savunuculuğunu yapan bir derneğe gidip kapitalizme karşı savaşması, onun işçilerin emeklerinin nasıl değersizleştiği hakkında bilgilendirilmesini sağlar. Cafer'e dernekte bütün öğrendiklerini anlatmaya çalışsa da Cafer bunu anlamaz ve bir gün kendisi derneğe gidip gizlice konuşulanları dinler. Hacer'in ailesi ve evinin erkeği hakkında söylediği olumlu düşünceler ve asıl mücadele verdiği şeyin sermaye sahipleri olduğunu anlar. Bu açıdan film bir kadının öğrenip aydınlanması üzerinden hükümet ve patronların yaptıkları sömürüyü açığa çıkarmasıyla bir kapitalist sistem eleştirisidir. Burada göçmen bir ailenin bütün fertleri üzerinden yaşanan psikolojik, sosyal ve ekonomik sıkıntılara bu çalışmada değinilerek göçün olumlu-olumsuz yönleri üzerinde durulmuştur.

3.1.Göçmen Olma Sorununa Erkeklerin Dünyasından Bakmak

Cafer, Almanya'da metal işçisi olarak çalışan tek derdi çalışmak ve daha çok para kazanmak olan bir karakterdir. Film, Cafer ve onun gibi göçmen Türk işçilerinin siren esiyle erkenden kalkıp işe koyulmasıyla başlar. Fabrikadan çıkan dumanlar öncelikle Almanya'yı karanlık bir havaya büründürür. Bir yandan şehir içinde caddelerde bisiklet süren halk gösterilirken diğer yandan emekleri sömürülen karanlık sabahlara uyanan işçiler çalışır. Cafer ve arkadaşları iş çıkışı sohbet ederlerken her şey yolunda gözükür. Cafer'in yüzü güler çünkü kendisine yeni bir ev tutmuş ve Kapadokya'ya köyüne gidip karısını ve çocuklarını alıp Almanya'ya getirmek niyetindedir. Çocukların memleketteki öğretmenleri onların Almanya'ya gitme taraftarı değildir. O çocukların yaşayacağı sorunların farkındadır fakat Cafer her şeyin iyi olacağına oradaki hayatın ailesine ve kendisine refah sunacağına şartlanmıştır. Köyden ayrılmadan önce Zeynep ve Kerem'in öğretmeni bir sorumluluk bilinciyle Cafer'le konuşur. "Çocukların ezilmesinden, yitip gitmesinden korkuyorum. Kapan bu. Çağdaş kölelik kapanı. Çengelin ucundakiyse Alman markı" (Yurtsever, 1979, dk. 9). Cafer çocukların başına köyde kalmaktan daha kötü hiçbir şey gelmeyeceğini, asıl orada kalırlarsa yitip gideceklerini düşünür çünkü Almanya ona yoksulluktan kurtulma ümidini vadedmiştir. "Güçle karın doymuyor öğretmen. Beş yıldır didindim yabanda. Niçin? Bizim çektiklerimizi çocuklarımız çekmesin diye. Biz mağarada doğduk öğretmen, mezarda büyüdük. Aha şimdi de senin içinde oturduğun bu mağaralarda. Varsın ikinci sınıf vatandaş saysınlar bizi Alamanya'da. ama yeter ki biz bir kurtulalım" (Yurtsever, 1979, dk. 10). Öğretmen her ne kadar tek derdin yoksulluk ve işsizlik olmadığını anlatmaya çalışsa da Cafer orada başına gelebilecek sorunlardan habersizdir. Çocukların yaşayacakları kültür çatışmasının ve onların ötekileştirilmesini öngöremeyen Cafer etliye sütlüye karışmadan evden işe, işten eve daha büyük hırsla çalışmaktan başka bir şey düşünmez.

Görsel 2. Cafer ve arkadaşları iş çıkışı sohbet eder.

Görsel 3. Cafer'in köydeki karısı Hacer

Görsel 4. Cafer, öğretmenle konuşur.

Görsel 5. Ailecek Almanya'ya giderler.

Cafer'in işe olan adanmışlığı, kapitalist sistemin onun başka bir şey düşünmemesi gerektiğini öğütlemiştir. Çocuklarını Almanya'ya taşımasının sebebi de onlara verileceği vaat edilen çocuk parasıdır. Memleket, hasret ve dert gibi sorunların hepsini çalışmanın unutturacağına inanır. “Alman bizi çalıştırıyor ama bedavaya değil. Kapı gibi mark veriyor. Burada bin aldın mı memlekette otuz bine elinden kapmaya hazır bir alay adam var” (Yurtsever, 1979, dk. 11). Cafer, karısı Hacer'e kendince iş disiplini anlatır ki en ufak yanlışında kapı dışarı atılmasın çünkü onun en korktuğu şey yevmiyesini alamamaktır. Cafer, kapitalist üretimin dönen çarklarından biri olmaktan memnun olduğu gibi aynı performansı karısı Hacer'den de bekler. Kendileri gibi göçmen Türk işçisi olan başka ailelerle bir araya gelen Cafer memleketin hâlini kötüler. Burada işçi sınıfının emeklerinin sömürülmesi ise Cafer'e karşıt bir karakter olarak konumlanan Rıfat'tır. Rıfat işçilerin hakkını savunan, sömürü düzene karşı çıkan ve bu kapitalist sisteme mücadele veren aynısını Cafer'den de bekleyen norm bir karakterdir. Bir Alman'ın Türk'ü dışladığını ve birbirileriyle kavga ettiğini gülerek izleyen Cafer kimin haklı olup olmadığına bakmaksızın onların ülkesinde kendilerinin haksız çıkacağını bilir bu yüzden olaylara hep uzaktan bakar. Sınıf mücadelesi vermek yerine ekmeğini kaybetme korkusuyla yaşar. Rıfat, kavgayı ayırarak barışçıl, yapıcı bir dille konuşmaya başlar. “Alman'ı, İtalyan'ı, Arap'ı, Yunan'ı yok. Karası, sarısı, beyazı farklı değil. Biz işçiyiz arkadaşlar! Hangi ulustan

olursak olalım kardeşiz. Çünkü acılarımız dertlerimiz bir. Çünkü aynı ezilmişlikten gelmişiz. Kavgamız birbirimizle değil, bizleri bölüp parçalayan yönetip sömürenlerle olmalı. Bu yumruklar kime sıkılacak önce onu bilmeliyiz. Kavgı edip darılacağımıza. Kucaklaşıp yekvücut olalım arkadaşlar!” (Yurtsever, 1979, dk. 28). Rıfat, sendikada yaptığı toplantılarla daha az işçiyle daha fazla emek gücünün işsizliği arttırdığı üzerine konuşmalar yaparak işçileri aydınlatmaya çalışır. İşçilerin yaptığı fazla mesai işverenin işine yaradığı için dışarıdaki işsizlerle işveren birbirine rakip konumundadır. Rıfat işçileri hep birlikte mücadeleye davet ederken Cafer bu durumun konfor bozmak olduğunu düşünür. Egemen sınıfın çocuk parası dediği şeyin kendilerine ucuz işgücü yaratmak olduğunu farkında olmayan Cafer bir gün sebepsiz yere işten atılınca Rıfat bunu birlik olmamaya, Cafer ise bunun sebebini toplantı ve derneklere bağlar. Ataerkil kodların gölgesinde büyüyen erkekler için işsizlik bir krizdir. Cafer para kazanamadığı için evde sözünün geçmediğini, eril taraflarının artık işe yaramadığını düşünür. Kadının ikincilleştirildiği ataerkil toplumlarda kadının güçlenmesi erkeklere karşı bir tehdittir. “İşimizden edildik diye daha erkekliğimizden olmadık daha evelallah. Köyde el pençe divan dururdun karşımızda. Şimdi ne oldu? Elimiz biraz sıkıştı diye firavun mu kesileceksin karşımıza?” (Yurtsever, 1979, dk. 65). Türkiye’de erkeklik hâllerinden en zayıfının işsizlik olmasının sebebi paranın güç ve iktidar kaynağı olarak görülmesi kaynaklıdır. Cafer, Hacer’in ona karşı diklenmesine tahammül edemez, erkeklik gururunun kırıldığını hisseder. Hacer’in işçinin emeğini savunan toplantılara katılmasını kendisine karşı bir haykırış olarak görür halbuki Hacer kocasının hakkını da bu toplantılar sayesinde aramış olur. İkisinin ağlayarak karşı karşıya geldiği sahnede Cafer ilk kez bu kadar çaresiz görülür. “Duygular aracılığıyla deneyimleriz sınıf farklarını: İşçi işsiz kaldığında çocuğuna ekmek götürememekten ötürü utanç duyar, zenginlerin acımasızlığına karşı merhametli ve ahlaklı olmayı erdem görür, işveren onu aşağıladığında karşı çıkamadığı zaman gururu incinir. O halde sınıf örgütlenmesi başarılı olmak için ilk çıkışını ve gücünü duygular üzerinden sağlamalı” (Dinler, 2018: 62). Cafer faşizme karşı Rıfat’la birlik olup aynı duyguları taşısaydı saf ve iyi niyetli oluşu karşısında bu kadar ezilmiş görülmezdi. Hacer’e sarkıntılık yapan başka bir işçiyi babasına şikâyet eden Kerem, kahvehanenin camından babasını görünce cama tükürür. “Ben senin oğlun değilim, oğlun değilim artık! Karına sataşıyorlar sokak ortasında, sen burada oturmuş kumar oynuyorsun. Ne biçim erkeksin sen!” (Yurtsever, 1979, dk. 73). Sekiz yaşındaki Kerem de ataerkil toplum adına babasının erkekliğini sorgular. Filmin başında ailesini geçindiren, sözü geçen ve para kazanan Cafer, baba, eş ve çalışan erkek özelliklerini yitirmeye başlar. Karısı Hacer’in başka erkeklerle birlikteliğine dair söylenen dedikodulara inanıp onların katıldığı toplantıların yapıldığı binaya gidince Hacer’in tek derdinin işçilerin emeklerini sömüren düzen olduğunu duyunca kendisinden utanır. *Kara Kafa*, karanlık zihniyetleri temsil eden Cafer’i ifade etmek için kullanılmış bir metafordur. Hacer üzerinden Türk kadının aydın fikirlere sahip olup kapitalizme karşı olması ve mücadelesinden geri dönmemesi filmin sonunda Cafer’in de aydınlığa çıktığını göstermiştir. En azından seyirci öyle umut etmiştir.

Görsel 6. Rıfat, işçileri bir sömürü egemenliğinin kurbanı olduğuna ikna etmeye çalışır.

Görsel 7. Hacer ve Cafer kendi inandıkları fikirlerle birbirine direnmeye çalışırlar.

3.2. İşçi Göçünün Kadın Üzerindeki Etkileri ve Kadın Direnişi

Göç hareketlerinin en fazla etkilediği gruplardan biri de kadınlardır. Hem kadın olup hem de işçi kadın olmak onların başta kimlikleri olmak üzere çeşitli problemlerle karşılaşmasına sebep olur. Kadının cinsel söylemler üzerinden anılması, onların toplumun öngördüğü normlara uygun hareket etmesi, kadınları tarihin en başından beri duygusal, ekonomik ve fiziksel şiddete maruz bırakmıştır. Kadınların evi geçindiren erkeklerle birlikte göç sürecine dahil olması, onların aile ekonomilerine katkı sağlamaları niyetiyle gerçekleşir. Hacer, köyünden çıkıp kocası ve çocuklarıyla birlikte Almanya'ya gelerek bir fabrikada terzi olarak işe başlar. Ataerkil ideoloji Hacer'in olumsuz davranışlar sergilediği düşüncesinde olsa da Hacer film içerisinde değişimi ve dönüşümü olumlu olan tek karakterdir. Hacer kadınların ve işçilerin gür ve tok sesi olup fabrikadaki arkadaşının davetiyle toplantılara katılarak kadının güçlü bir duruş sergilemesinin örneğini verir. Hacer'in gelişimi işçinin, emekçinin hakkını savunması üzerinden olumlu bir şekilde aktarılmıştır. Onun politik görüşü kocası Cafer'i karşısına alması ve değişimine dış görünüşünden başlamasıyla gelişmeye başlar. Hacer karakteri üzerinden göç hareketlerinin toplumdaki kadın görünürlüğünü arttırdığını söylemek mümkündür. Hacer dernekte öğrendikleri sayesinde ruhen de kendisini iyi hissetmeye başlar. Kendisi gibi gurbette olan Nurhan'la birlikte katıldıkları bir dernek toplantısındaki konuşmalar onu etkiler: "Bizi böyle geri, aşağı yaratıklar hâline getirmek isteyenler kim? Düşmanımız kim? Erkekler mi? yani kocalarımız, babalarımız, kardeşlerimiz mi? Kuşkusuz hayır. Onlar da aynı hayatın çilesini çekiyorlar. Onlar da sömürülüyorlar. Bizim aşağı, geri yaratıklar olmamızı isteyen erkeklerimiz olamaz çünkü kadınların bu durumundan yararlanan başkalarıdır. Kimdir bunlar? Nüfusun yarısını, çalışanların ise üçte birini oluşturan kadınların geri, eşitsiz durumundan yararlanıp milyonlar kazananlardır. Kadınları tatlı kâr ve oy kaynağı olarak görmek isteyenlerdir. Kadınları yurt ve dünya sorunlarından uzak tutup körleştirerek sömürü ve yağma düzenine karşı çıkanların sayısını yarıya indirmek isteyenlerdir. Kapitalist toplumda çalışma kadını kurtarmaya yetmez. İşte bu yüzden düşmanlarımız bizim sırtımızdan sömürü ve yağma düzenlerini sürdürmek isteyen para babalarıdır. Kadınlar elbette ki bu geri, eğitimsiz, eşitsiz

durumdan kurtulabilirler. Aslında bugün dünyamızda kadınların kurtulmuş olduğu toplumlar vardır” (Yurtsever, 1979, dk. 39). Kadının sesi ve gücü sayesinde sömürü düzenin kalkacağını dikte eden bu konuşmalar bir yandan yansıtılan görsellerle de onların yeni bir dünya inşa edeceğine dair inancı ortaya koyar.

Görsel 8. Hacer fabrikada dikiş diker.

Görsel 9. Dernekte konuşma yapan kadın

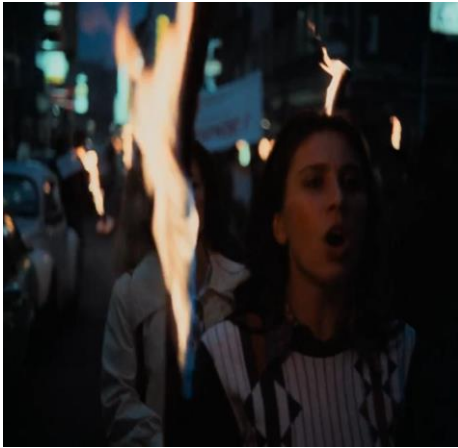
Görsel 10. Projeksiyondan yansıyan görüntü.

Görsel 11. Projeksiyondan yansıyan görüntü.

Hacer bu toplantılardan sonra iş gücü piyasasının kadın göçmenleri nasıl sömürdüğünü anlamaya başlar. Toplantıdan sonra eve geç gittiğinde Cafer bunu hemen evin birliğinin bozulmasına bağlar ama istese de daha erken saatte gidemez çünkü fabrika kendisinin de dediği gibi sabahın köründen akşamın karanlığına kadar işçileri çalıştırır. Nurhan sayesinde kendilerinden alınan emek ve işgücünün onlara ne kazandırdığını sorgulamaya başlar. Nurhan'ın söyledikleri dikkat çekicidir: “Tut ki köydesin. Bir de koyun sürün var, senin ona verdiklerini onlardan aldıklarını bir karşılaştıralım. Sütüyle, etiyle, yünüyle sonra da postuyla sana verdiklerini. Senin ona verdiklerin; kırlarda otlatmak, ağılda uyutmak. Başka bir şey var

mı?” (Yurtsever, 1979, dk. 45). Nurhan bu söyledikleriyle kendilerinin patronların gözünde koyundan farksız olduğunu dile getirir. İşverenlerin onlardan fazlasını alıp, emeğin maliyetinin düşük düzeyde olmasını istemelerini bu örneklerle eleştirir. Hacer yavaş yavaş kendisini ve gücünü keşfederek öğrendiklerini Cafer’e de anlatmaya başlar. Daha özgür ve eşit bir ülkede yaşama isteği uğruna verdiği mücadeleyi anlamak istemeyen Cafer katıldığı toplantılar yüzünden karısının işinden olacağı korkusunu yaşar. Hacer’in değişimine dernektekilerin onun kafasını çelmesi olarak bakar. “Çelmediler Cafer sadece akıllandım. Eskisi gibi değilim artık. Gözlerim açıldı, uyandım. (...) Karşı geldiğim sen değilsin Cafer. Haksızlıklar, sömürüler ama gerekirse sana da karşı gelirim” (Yurtsever, 1979, dk. 66 dk). Cafer bu lafı kaldıramaz ve Hacer’e tokat atarak onu kadının alt tarafı diyerek küçümser. “Kadınım ama köle değilim (...) körden de betersin gerçekleri göremiyorsun. Senin de uyanmanı istiyorum. Her gün biraz aha batıyorsun, gerçekleri görmeni istiyorum. Yumruğunu bana kaldırdığın gibi seni bu hâle getirenlere, seni sömürüp posanı çıkaranlara da kaldır! Onları yola getirmeye çalış!” (Yurtsever, 1979, dk. 67). Hacer evinin erkeğine başkaldırarak göç sonucu dimdik ayakta duran tek karakter olmuştur. Onun derdi aynı uyanışı Cafer’in de göstermesi böylece birlik olup daha da güçlenmektir. Filmin sonunda Cafer’in Hacer’in toplantılarından birini gizlice dinleyip evdeki erkekleriyle birlik olup sömürü düzeni kuranlara karşı olma fikri savunan karısına pişmanlık dolu bakışlarla bakar. Hacer köyünden çıkıp Almanya’ya gelerek kadın direnişinin ve uyanışının sembolü hâline gelir. O bütün kadınlar ve erkekler adına işgücü piyasasında dezavantajlı konuma gelmenin hakkını savunur. Filmin başında sessiz ve boş bakışlarla hayatı izleyen Hacer’in her an yok olacakmış gibi bir duruş sergilemesiyle filmin sonunda kendini ifade edip bütün işçilerin hakkını savunan tavrı, bir kadının göç hareketleriyle kendisini keşfetmesinin başarılı örneğini vermiştir.

Görsel 12. Hacer elinde ateşle, sokaklarda
“faşizme geçit yok” der.

Görsel 13. Dernekteki toplantıların birinde
Hacer aileyle ilgili barışçıl konuşmalar yapar.

3.3. Göçün Minik Tanıkları Olarak Çocuklar

Çocukların sosyal ve psikososyal gelişimlerini etkileyen göç, onları bu hareketler bağlamında dezavantajlı grupta gösterir. Lain Chambers (2019) “Göç geride bırakılan yerle kavgaya

tutuşma biçimidir” diyerek çocukların geldikleri yerdeki arkadaşlarını, okulunu, oyun oynadığı toprağı sürekli aramalarıyla bu kavganın faileri olduğunu gösterir. Çocukların savunmasız ve kırılgan oluşu onların göç edilen yerlere hemencecik uyum sağlamasını zorlaştırır. Yeni bir dil yeni bir kültür ve yeni arkadaşlıklar ve bütün bunlara uyum sağlayamama onlar da travmatik etkiler bırakır. Cafer’in ailesinde göçün en çok etkilendiği kişiler Zeynep ve Kerem olmuştur. Almanya’daki okullarına uyum süreci ve yaşadıkları dil problemi onları daha en başından arkadaşlarına karşı öteki durumuna sokar. Cafer ve Hacer’in yoğun saatler boyunca çalışmaları, çocuklarıyla yeteri kadar zaman geçirmemeleri onları duygusal olarak da yıpratmıştır. Okuldan eve gelip üstelik bir de yemek yapmaları onların küçük bedenlerine rağmen birçok sorumlulukla baş başa bırakmıştır. Hacer’in Almanya’ya geldikten bir süre sonra hamile kalması üzerine Zeynep okuldan alınıp kardeşine bakması için eve hapsedilir. Cafer yeni doğan çocuklarına kreş bulamamasına çözüm olarak Zeynep’in çocukluğunu kullanır. On yedi yaşına kadar okumanın zorunlu olduğu Alman yasasının cezasını bildiği için de okul yönetimine Zeynep’i yeni doğan Emrah’la birlikte memlekete gönderdikleri yalanını uydurur. Zeynep içeride Kerem ise dışarıda çocuk olamamanın sıkıntısını çekerler. Zeynep’in arkadaşları dışarıda bezirgânbaşı oyununu oynarken o camdan ağlayarak onları izler. Kerem ise dışarıda olduğu hâlde onların oyunlarına katılmaz çünkü Alman arkadaşlar tarafından dışlanır. Her ikisi de göçmen olmanın getirdiği sosyal, kültürel ve kimlik sorunlarıyla yüzleşmek zorunda kalır. Cafer, Zeynep’in üzerinde baskı kurarak elbise, oyuncak ve televizyon gibi her imkânını olduğunu ve evde oturması gerektiğini söyleyerek bunlara karşılık onun çocukluğunu elinden alır. Zeynep ise kendince ailesine isyan eder: “Siz köye giderken ben evdeyim. Kapı önü yok, koşmaca yok, top yok, arkadaşlarımla oynamak da.. Niye getirdin bizi öyleyse? Hapsetmek için mi? Ne yaptım ben? Günahım ne, yoksa hırsızlık mı yaptım? Köyde arkadaşlarımı istiyorum. Hiçbir şey istemiyorum. Elbiseler, oyuncaklar sizin olsun! Kime kötülük ettim?” (Yurtsever, 1979, dk. 36). Cafer, Zeynep’i okuldan alınca kızların okuyup da ne olacak zihniyetine körü körüne bağlıdır. Çocuklar babalarının kendilerine anlattığı Almanya’nın böyle olmadığını söyleyerek hayal kırıklığı yaşarlar. Göçmen çocuk olmak onların çocukluklardan eksiltene, onların her yönlü gelişimini olumsuz etkileyen bir olguya sahiptir. Zeynep’in daha kendisinin bir çocukken bir bebeğe bakmakla görevlendirilmesi, yemek yapıp bulaşık yıkması onu büyümeden kadın ve anne konumuna sokmuştur. Kapitalist sistemin yaratmak istediği ucuz iş gücü çocukların yeni düzenlere entegre olmasını yok sayan eğitimsiz, ebeveyn sevgisinden uzak çocukların büyümesine sebep olmuştur.

Zeynep’le birlikte göçmen ailenin çocuğu olmaktan yana kardeşi Kerem de sıkıntılar çeker. Sık sık okuldan kaçır Alman sokaklarını, hipodramları ve bisiklet süren insanları Kerem’in gözünden izleriz. Bir bisiklete sahip olma arzusu ve arkadaşları tarafından dışlanması onu suça meyilli bir çocuk yapar. Kendi emeğiyle yaptığı tekerlekli tahtadan arabası Alman arkadaşının ona yakınlaşmasını sağlayınca bir tane de özenle yapıp boyayarak ona hediye eder. Arkadaşı ise onun eline bozuk para sıkıştırır. Kerem’in masum, dostane duygularla yaptığı hediyesine verilen bu karşılık onun emeğinin karşılığının bu kadar ucuz olduğunu ve bütün göçmen işçilerin mark karşılığında emeklerini sattığını ifade eder. Kerem’i arkadaş olarak kabul etmeyen Uli eski kırık bisikletini bile Kerem’den sakınacak kadar düşman tavırlar sergiler. Uli, Kerem’in çöpten kırık bisikleti alacağını anlayınca balyozla onun gözü önünde paramparça

ederek onun bisiklet hayâlini yok eder. Kerem ise arkadaşlarıyla birlikte ellerinde oyuncak silahlarla Uli'yi döverek ondan intikam alır. Kerem'in sonrasında bisiklet çalması, sigara içmesi onun tam anlamıyla suça sürüklendiğini gösterir. Anne ve babasının onunla ilgileyecek vaktinin olmaması, Cafer'in işten kovulduktan sonra da kahvehanelerde kumar oynaması Kerem'in okula ve şehre olan uyum problemlerini arttırmıştır. Zeynep'ten alınan özgürlük Kerem'e de iyi gelmemiştir. Zeynep ve Kerem'in köydeki öğretmenlerinin onların yaşadığı sorunları sezmesi, gelişim döneminde olan iki çocuğun minik bedenlerinin taşıyamayacağı birçok sorunla karşılaştığını kanıtlamıştır. "Göç sürecinde üretilmiş en yoğun filmlerden biri olan "Kara Kafa" çok katmanlı yapısıyla birçok sosyal mesajı ve sosyolojik veriyi bünyesinde barındırmaktadır. Her ne kadar politik bir bakış açısıyla örülü bir film olarak üretilse de, dönem algısı ve şartlarının özellikle çocuk bireyler üzerindeki etkisini anlamak açısından önemlidir" (Demir, 2016: 129). *Kara Kafa*, bir ailenin bütün fertlerinin göç sürecinde yaşadığı sıkıntılara birçok açıdan değinen, dönemin başarılı filmlerinden biridir.

Görsel 14. Zeynep ve Kerem yemek yapar.

Görsel 15. Zeynep, evde kardeşi Emrah'a bakar.

Görsel 16. Kerem, Alman Uli'yle tanışır.

Görsel 17. Kerem arkadaşıyla birlikte gizlice sigara içer.

4.SONUÇ

Kara Kafa, senelerce yasaklı kaldıktan sonra 2011 yılında tekrardan seyirciyle buluşan, Almanya’da çalışan göçmen işçi bir ailenin yaşadıklarına, onların kapitalist düzen tarafından nasıl sömürüldüğüne değinen Korhan Yurtsever filmidir. Cafer Almanya’daki düzene uyum sağlamış ve mark kazanmak dışında başka bir amacı olmayan bir işçidir. İşçileri koruyup kollayan her türlü toplantı ve sendikalara karşı olması ise onun sömürüye boyun eğdiğini göstermiştir. Senarist Cafer’in karşısına en yakını olan karısı Hacer’i koyarak ucuz işgücü, emek, alın teri ve özgürlük kavramlarını onun duruşu üzerinden aktararak göçmen kadınların yaşadıkları problemlere bir bakış açısı sunar. Hacer emeğin göz ardı edildiği bu düzende susmak yerine uyanmayı seçen Türk kadını profilini başarıyla sunar. Politik duruşuyla kendisi gibi birçok işçi ve göçmen kadına örnek olan Hacer Alman toplumunda ikinci sınıf vatandaş olmayı sorgular. Hacer ve Cafer’in yanı sıra göçten etkilenen bir diğer grupsa onların çocukları Zeynep ve Kerem’dir. Yedi yaşlarında olan bu çocuklar kültür ve dil çatışmasının yaşanmasıyla okullarına uyum sağlayamazlar. Zeynep kardeşine bakmak için eve hapsedilir, Kerem ise sokakta her türlü suça bulaşmaya meyilli hâle gelir. Yurtsever, göçmen çocuklar üzerinden de önemli tespitleri aktararak sosyal içerikli mesajlar vermekten geri durmaz.

KAYNAKÇA

Akgür, Z.G. *Türkiye’de Kırsal Kesimden Kente Göç ve Bölgeler Arası Dengesizlikler*, Ankara, 1997.

Chamber, L. *Göç, Kültür, Kimlik*,(Çev. İsmail Türkmen), İstanbul, 2019.

Demir, M., *Perdeye Yansıyan Gurbet, Türk Dış Göçü ve Sinema: 1971-1994 Yılları Arası Dış Göç Temalı Filmlerin Analizi*. Doktora Tezi, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ, 2016.

Dinler, D. Ş., *İşçinin Varlık Problemi Sınıf, Erkeklik ve Duygular Üzerine Denemeler*, 2018.

Ok Şehitoğlu, B., *Göç-Hafıza-Mekân Fenomenolojik Bir Araştırma*, 2022.

Osmanoğlu, Ö., *Türk Sinemasında Dış Göç Olgusu: Sosyo-Kültürel Karşılaşmalar, Kimlik Çatışması ve Yabancılaşma*, Haziran, 25,2, 2016.

Tümtaş, M. S., ve Kara, S., *Türk Sineması Üzerinden Avrupa’ya İşçi Göçünün Etkileri Üzerine Bir Değerlendirme*, Aralık, 57, 2022.

Yurtsever, K. (Yöneten). 1979. *Kara Kafa* (Sinema Filmi).

TÜRKİYE'DEN AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ'NE YASADIŞI OLARAK GİREN GÖÇMENLERİN TÜRK ANA AKIM MEDYASINDA TEMSİLİ

Bağımsız Araştırmacı İsa ÇELİKDÖNMEZ

Fırat Üniversitesi, İletişim Fakültesi Mezunu

ORCID ID: 0009-0009-4930-6688

ÖZET

Göç; ekonomik, siyasi, dini, sosyal, güvenlik ve diğer sebeplerle insanların hayatlarının tamamını veya bir kısmını geçirmek üzere yaşadıkları yerden başka bir noktaya taşınıp yerleşmek suretiyle yaptıkları coğrafi yer değiştirme eylemidir. Bu göçler yasal yollarla olabildiği gibi kaçak göç olarak tabir edilen ve yasal olmayan yöntemlerle de gerçekleşebilmektedir.

Türkiye'den Amerika Birleşik Devletleri'ne (ABD) yönelik toplu insan göçü özellikle 2021 yılından itibaren dikkat çekici bir şekilde artış göstermiştir. Bu artışın çok önemli bir bölümünü Türkiye'den Meksika'ya ulaşarak, Meksika sınırından ABD'ye kaçak giriş yapan göçmenler oluşturmuştur. Türkiye'den ABD'ye yönelik gerçekleşen, 2024 yılı itibarıyla sayısı yüz bini aşan ve neredeyse tamamı ekonomik gerekçelerle yapılan bu kaçak göçmen akını doğal olarak ilgi çekmiş ve Türk medyasında da zaman zaman haber olmuştur. Özellikle yazılı basın ve internet sitelerinde haber olarak yer almıştır.

Bu çalışmada Türkiye'den ABD'ye yapılan kaçak göçlerin, Türk ana akım medyasının yazılı basın kısmını oluşturan ulusal gazetelerin haber sitelerinde ve sadece internet üzerinden yayın yapan ulusal haber sitelerinde haberleştirilmesi ve yansıtılması ele alınmıştır. Örneklem olarak en fazla okuyucu kitlesine sahip olan, ayrıca Türkiye'den ABD'ye yapılan kaçak göç haberlerine en çok yer veren ve farklı politik görüşlere sahip olan “Sözcü, Yeniçağ, Sabah, Odatv ve “Amerika'nın Sesi (VOA) Türkçe” haber siteleri seçilmiştir. Türkiye'den ABD'ye giden kaçak göçmenlerin yukarıda isimleri verilen ve örneklem olarak seçilen medya sitelerinde haber olarak yer alışı; betimsel araştırma yöntemi, eleştirel söylem analizi ve içerik analizi yöntemleriyle incelenmiş ve göçmenlerin medyada temsili ile ilgili bir bakış açısı kazanılmıştır. Yapılan göçlerin sebepleri, gerçekleşme yöntemleri, sonuçları ve bu göç hareketlerinin medyada haberleştirilme şekli bilimsel bir çerçevede incelenerek ortaya konmuştur.

Anahtar Kelimeler: Göç, Amerika, Türkiye, medya ve temsil.

REPRESENTATION OF IMMIGRANTS WHO ENTERED THE UNITED STATES ILLEGALLY FROM TURKEY IN THE TURKISH MAINSTREAM MEDIA

ABSTRACT

Migration; it is the act of geographical displacement where people move from where they live to another point to spend all or part of their lives due to economic, political, religious, social, security and other reasons. These migrations can occur by legal means or by illegal methods, which are called illegal migration.

Mass human migration from Turkey to the United States of America (USA) has increased noticeably, especially since 2021. A significant portion of this increase was caused by immigrants reaching Mexico from Turkey and entering the USA illegally through the Mexican border. This influx of illegal immigrants from Turkey to the USA, whose number exceeds one hundred thousand by 2024 and is almost entirely for economic reasons, has naturally attracted attention and has been reported in the Turkish media from time to time. It was especially included as news in print media and websites.

In this study, the reporting and reflection of illegal immigration from Turkey to the USA on the news sites of national newspapers, which constitute the print media section of the Turkish mainstream media, and on national news sites broadcasting only on the internet, are discussed. As a sample, "Sözcü, Yeniçağ, Sabah, Odatv and "Voice of America (VOA) Turkish" news channels have the highest readership, also give the most coverage to news about illegal immigration from Turkey to the USA, and have different political views. sites have been selected. The coverage of illegal immigrants from Turkey to the USA in the media sites named above and selected as a sample; It was examined with descriptive research method, critical discourse analysis and content analysis methods, and a perspective on the representation of immigrants in the media was gained. The reasons for the migrations, their methods, their results and the way these migration movements were reported in the media were examined and revealed within a scientific framework.

Key Words: Immigration, America, Türkiye, media and representation.

1. GİRİŞ

Bu çalışmada Türkiye’den Amerika Birleşik Devletleri’ne (ABD) yönelik gerçekleşen ve Meksika sınırından ABD’ye illegal; yani vizesiz, yasadışı ve kaçak bir şekilde giriş yapan Türk vatandaşlarının; Türk ana akım medyasında haberleştirilip yansıtılması incelenmiştir. İncelenen haberlerin yayınlandığı medya kuruluşları ve mecralar olarak; en fazla okuyucu kitlesine sahip olan, ayrıca Türkiye’den ABD’ye yapılan kaçak göç haberlerine en çok yer veren ve her biri farklı politik görüşlere sahip olan “Sözcü, Yeniçağ, Sabah, Odatv ve Amerika’nın Sesi (VOA) Türkçe” haber siteleri seçilmiştir. Bu medya organlarının internet üzerinden yayın yapan haber siteleri örneklem olarak seçilerek, en baştan itibaren 2024 yılı Ağustos ayına kadar konuyla

ilgili yapılan tüm haberler analiz edilmiş, Türkiye’den ABD’ye yasadışı olarak giren göçmenlerin Türk ana akım medyasında nasıl ele alındığı ile ilgili birtakım sonuçlara ulaşılmıştır.

1.1. Göç Kavramı

Göç; ekonomik, siyasi, dini, sosyal, güvenlik ve diğer sebeplerle insanların hayatlarının tamamını veya bir kısmını geçirmek üzere yaşadıkları yerden başka bir noktaya taşınıp yerleşmek suretiyle yaptıkları coğrafi yer değiştirme eylemidir. (Akkayan, 1979) Bu göçler yasal yollarla olabildiği gibi kaçak göç olarak da tabir edilen vizesiz, illegal ve yasadışı yöntemlerle de gerçekleşebilmektedir.

Göç, insanlık tarihinin en başından beri süregelen ve günümüzde de dünyanın hemen her ülkesinde etkisini ve sonuçlarını gösteren çok yönlü bir olgudur. 2024 yılında dünyanın pek çok yerinde olduğu gibi Türkiye’de de başka ülkelere yasal ya da yasadışı göçler artarak devam etmektedir. Bu göçlerin nedenleri arasında ilk sırayı ekonomik sebepler ve hemen ardından farklı politik görüş ve yaşam tarzları almaktadır.

1.2. Türkiye’den ABD’ye Yapılan Yasadışı Göçler ve Sebepleri

Türkiye’den Amerika Birleşik Devletleri’ne (ABD) yönelik kaçak göç olarak da tabir edilen vizesiz ve yasadışı toplu insan göçü özellikle 2021 yılından itibaren dikkat çekici bir şekilde artış göstermiştir. Bu artışın çok önemli bir bölümünü, Türkiye’den Meksika’ya ulaşarak Meksika sınırından ABD’ye kaçak giriş yapan göçmenler oluşturmaktadır. ABD’de veya Kanada’da yaşamak isteyen Türk vatandaşları, bu ülkelere girebilmek için geçiş ülkesi olarak Meksika’yı kullanmaktadır. Meksika ile Türkiye arasında vizesiz giriş anlaşması olduğundan dolayı Meksika’yı ziyaret etmek isteyen normal pasaport sahibi Türk vatandaşlarından vize istenmemektedir. Meksika’ya giren Türk vatandaşları Meksika-ABD sınırından kaçak giriş yaparak Amerikan sınır polislerine teslim olmakta, gözaltına alındıktan sonra yeniden serbest bırakılana kadar çeşitli toplama kamplarında ve gözetim merkezlerinde, değişen süre ve şartlarda hapis tutulmaktadır.

Türkiye’den ABD’ye ve Kanada’ya yapılan bu yasadışı ve vizesiz göçlerin neredeyse tamamını sadece ekonomik amaçlarla yer değiştiren ve göç etmeye karar veren kişiler oluşturmakta; çok az da olsa çeşitli insani, politik, dini ve sosyal nedenlerle ABD’ye veya Kanada’ya iltica etmek isteyen kişilerin de bu göç yolunu kullandığı görülmektedir.

ABD Gümrük ve Sınır Koruma Teşkilatı’nın (CBP) yayınladığı yıllık raporlara göre; Meksika sınırından ABD’ye kaçak giriş yapan Türk vatandaşlarının sayısı 2020 yılında bin 944 iken, 2021 yılında bu sayı 4 bin 989’a yükselmiş, 2022’de 24 bin 362 kişi ve 2023 yılında ise 32 bin kişi olmuştur. Ağustos 2024 itibariyle Türkiye’den ABD’ye Meksika sınırını kullanarak kaçak giriş yapan Türk vatandaşlarının toplam sayısı 100 bini aşmış durumdadır.

1.3. Türkiye’den ABD’ye Yapılan Yasadışı Göçlerin Türk Medyasında Temsili

Türkiye’den ABD’ye yönelik gerçekleşen, 2021 yılından itibaren katlanarak artış gösteren, 2024 yılı itibariyle sayısı yüz bini aşan ve neredeyse tamamı ekonomik gerekçelerle yapılan

bu kaçak göçmen akını doğal olarak ilgi çekmiş ve Türk medyasında da zaman zaman haber olmuştur. Özellikle yazılı basın ve internet sitelerinde haber olarak yer almıştır.

Bu çalışmada Türkiye’den ABD’ye yapılan yasadışı göçlerin Türk ana akım medyasının yazılı basın kısmını oluşturan ulusal gazetelerin haber sitelerinde ve sadece internet üzerinden yayın yapan ulusal haber sitelerinde haberleştirilmesi ve temsil edilmesi ele alınmıştır. Örneklem olarak en fazla okuyucu kitlesine sahip olan, ayrıca Türkiye’den ABD’ye yapılan kaçak göç haberlerine en çok yer veren ve farklı politik görüşlere sahip olan “Sözcü, Yeniçağ, Sabah, Odatv ve Amerika’nın Sesi (VOA) Türkçe” haber siteleri seçilmiştir. Örneklem olarak seçilen ve bildiri konumuzla ilgili haberleri incelenen gazete ve medya kuruluşları hakkındaki bilgiler aşağıda verilmiştir.

1.3.1. Sözcü Gazetesi

Sözcü, 27 Haziran 2007 tarihinde merkezi İstanbul olmak üzere kurulmuş, Atatürkçü bir ideolojiye sahip olan ulusal günlük gazete ve bir internet haber sitesidir.[2] Türkiye’nin en çok tıklanan haber sitelerinden ve en çok satan günlük ulusal gazetelerinden biri olarak yayın hayatını sürdürmektedir.[3] Muhalif çizgide yayın ve haberler yapan bir medya kuruluşudur.

1.3.2. Yeniçağ Gazetesi

Yeniçağ, 2002 yılında "Türkiye Türklerindir" ve "Dünyayı Türkçe Okuyun" sloganlarıyla yayın hayatına başlamıştır. Güncel, dış haber, ekonomi, spor, medya, eğitim, tarih, kitap, kültür, televizyon ve din bölümleri olan; günlük olarak yayınlanan, siyasi ve ulusal bir gazetedir. [4] Atatürkçü ve Türk milliyetçisi bir çizgide yayın yapmakta olup merkezi İstanbul’da bulunmaktadır. Ayrıca internet haber sitesi olarak da yayın yapmaktadır. [5] Muhalif çizgide yayın ve haberler yapan bir medya kuruluşu olarak bilinmektedir.

1.3.3. Sabah Gazetesi

Sabah, Türkiye’de 22 Nisan 1985’te yayımlanmaya başlanan ulusal bir günlük gazetedir. Sloganı "Türkiye'nin En İyi Gazetesi"dir. [6] 1997 yılının Ocak ayından itibaren internet üzerinden de yayımlanmaya başlamıştır. [7] Hükümete yakın bir yayın politikası izleyen bir ana akım medya kuruluşudur.

1.3.4. Odatv

Odatv, 2007 yılında yayın hayatına başlamış bir web sitesi ve haber portalıdır.[8] Atatürkçü ve Türk milliyetçisi bir çizgide yayın yapmakta olup, muhalif çizgide yayın ve haberler yapan bir medya kuruluşu olarak bilinmektedir. [9]

1.3.5. Voice of Amerika (VOA) Amerika’nın Sesi Türkçe

Amerika’nın Sesi (İngilizce: Voice of America, VOA), Amerika Birleşik Devletleri federal hükûmeti tarafından finanse edilen uluslararası bir yayın kuruluşudur.[10] 1942 yılında Washington’da kurulmuş olup, ABD’nin en büyük ve en eski uluslararası yayıncısıdır.

Amerika'nın Sesi Türkçe bölümü ise 1945'ten itibaren Türkiye'de faaliyet göstermeye başlamıştır. [11] Günümüzde internet haber sitesi olarak Türkçe yayın ve haberler yapmaktadır.

Türkiye'den ABD'ye yönelik gerçekleşen ve Meksika sınırından yapılan yasadışı göçmen akınının Türk ana akım medyasında, ayrıca ulusal gazete ve haber sitelerinde ele alınışı ve yansıtılış biçimleri yukarıda isimleri ve kuruluşlarıyla ilgili tarihçeleri verilen farklı politik görüş ve hedef kitesine sahip medya kuruluşları bünyesinde incelenerek çeşitli sonuçlara ulaşılmıştır.

2. YÖNTEM VE ÇALIŞMALAR

Türkiye'den ABD'ye giden kaçak göçmenlerin yukarıda isimleri verilen ve örneklem olarak seçilen Türk medya ve haber sitelerinde yer alışı; betimsel araştırma yöntemi, eleştirel söylem analizi ve içerik analizi yöntemleriyle incelenmiş ve göçmenlerin medyada temsil edilmesiyle ilgili bir bakış açısı kazanılmıştır. Yapılan göçlerin sebepleri, gerçekleşme yöntemleri, sonuçları ve bu göç hareketlerinin medyada haberleştirilme şekli ve haber dili bilimsel bir çerçevede incelenerek çeşitli sonuçlar ortaya konmuştur.

Araştırmamızın esas ilgi alanı olarak; Türkiye'den ABD'ye gitmek amacıyla Meksika sınırından yasadışı olarak geçen göçmenlerin yukarıda isimleri verilen ve örneklem olarak seçilen medya mecralarında haber olarak yer alışı ve işlenişi, her bir medya kuruluşuna ait ayrı bir başlık altında değerlendirilmiş ve ulaşılan nicel ve nitel sonuçlar, yine aynı başlık altında olmak üzere aşağıda paylaşılmıştır.

2.1. Sözcü Gazetesi Haber İncelemesi ve Sonuçları

Türkiye'den ABD'ye yapılan ve Meksika sınırından yasadışı olarak gerçekleşen göçlerin Sözcü Gazetesinde haber olarak verilmesi gazetesinin internet sitesi olan <https://www.sozcu.com.tr/> adresinde yayınlanmış konu başlığıyla ilgili tüm haberler taranarak elde edilmiş ve incelemeye tabi tutulmuştur. Bu bağlamda; Sözcü haber sitesinde Ağustos 2024'e kadar, Türkiye'den ABD'ye Meksika sınırından geçerek yasadışı giriş yapan Türk vatandaşlarıyla ilgili toplam 7 kez haber yapılmıştır. Bu haberlerin web bağlantı adresleri kaynakçada özel bir başlık altında ayrıca verilmiştir.

Sözcü haber sitesinde Meksika sınırından ABD'ye yasadışı olarak giriş yapan Türk göçmenlerle ilgili ilk haber 31 Aralık 2021 tarihinde yapılmıştır. Konuyla ilgili yapılan son haber ise 11 Haziran 2024 tarihine aittir.

Türkiye'de hükümete muhalif bir yayın politikası izlediği bilinen Sözcü Gazetesinde, Türkiye'den ABD'ye Meksika sınırından yapılan yasadışı göçler ve bu yolu tercih eden Türk vatandaşlarıyla ilgili yapılan tüm haberlerde; göçmenlerden yana bir dil kullanılmıştır. Türk hükümetinin ekonomik, siyasi ve sosyal politika ve uygulamaları eleştirilerek bu politikaların Türk vatandaşlarını daha iyi bir gelecek, daha özgür bir yaşam ve yeni bir hayat kurma umuduyla ABD'ye yasadışı göç etmek zorunda bıraktığı belirtilmiştir. Yine Sözcü'de konuyla ilgili yapılan haberlerde; Türkiye'den ABD'ye Meksika sınırından yasadışı giriş yapılarak gerçekleşen göçlerin bireysel ve grup bazında sebepleri; göç güzergâhı ve maliyeti, göç

esnasında yaşanan olaylar, karşılaşılan sorunlar, gerçekleşen çözümler ve yıllara göre artan göç aritmetiği de detaylı bir şekilde haber olarak paylaşılmıştır.

2.2. Yeniçağ Gazetesi Haber İncelemesi ve Sonuçları

Türkiye’den ABD’ye yapılan ve Meksika sınırından yasadışı olarak gerçekleşen göçlerin Yeniçağ Gazetesinde haber olarak verilişi gazetenin internet sitesi olan <https://www.yenicaggazetesi.com.tr/> adresinde yayınlanmış konu başlığıyla ilgili tüm haberler taranarak elde edilmiş ve incelemeye tabi tutulmuştur. Bu bağlamda; Yeniçağ haber sitesinde Ağustos 2024’e kadar, Türkiye’den ABD’ye Meksika sınırından geçerek yasadışı giriş yapan Türk vatandaşlarıyla ilgili toplam 7 kez haber yapılmıştır. Bu haberlerin web bağlantı adresleri kaynakçada özel bir başlık altında ayrıca verilmiştir.

Yeniçağ haber sitesinde Meksika sınırından ABD’ye yasadışı olarak giriş yapan Türk göçmenlerle ilgili ilk haber 27 Temmuz 2022 tarihinde yapılmıştır. Konuyla ilgili yapılan son haber ise 24 Mayıs 2024 tarihine aittir.

Türkiye’de hükümete muhalif ve Türk milliyetçisi bir yayın politikası izlediği bilinen Yeniçağ Gazetesinde Türkiye’den ABD’ye Meksika sınırından yapılan yasadışı göçler ve bu yolu tercih eden Türk vatandaşlarıyla ilgili yapılan tüm haberlerde; genel olarak tarafsız bir dil kullanılmış, bir haberde Türkiye’den ABD’ye Meksika sınırından yasadışı olarak giriş yapan ebeveynsiz çocuklar ve aileleriyle birlikte göç eden diğer çocukların yaşadıkları zorluklara değinilmiştir. Bir diğer haberde ise Türkiye ile Meksika arasında vize muafiyeti olduğu için Türk pasaportuna sahip Afganların bu fırsatı kullanarak Meksika üzerinden yasadışı olarak ABD’ye giriş yapmaları eleştirilmiş ve bu yasadışı göç hareketlerinin İstanbul’dan Meksika’ya olan uçuşlarda sıkı kontroller ve hatta şüpheli görülen yolcuların uçağa alınmaması gibi sonuçlara yol açtığı aktarılmıştır. Bazı haberlerde ise yasadışı giriş yapan göçmenler ve bu göç hareketlerini sosyal medyada paylaşmaları eleştirilmiştir.

2.3. Sabah Gazetesi Haber İncelemesi ve Sonuçları

Türkiye’den ABD’ye yapılan ve Meksika sınırından yasadışı olarak gerçekleşen göçlerin Sabah Gazetesinde haber olarak verilişi gazetenin internet sitesi olan <https://www.sabah.com.tr/> adresinde yayınlanmış konu başlığıyla ilgili tüm haberler taranarak elde edilmiş ve incelemeye tabi tutulmuştur. Bu bağlamda; Sabah Gazetesi haber sitesinde Ağustos 2024’e kadar, Türkiye’den ABD’ye Meksika sınırından geçerek yasadışı giriş yapan Türk vatandaşlarıyla ilgili toplam 2 kez haber yapılmıştır. Bu haberlerin web bağlantı adresleri kaynakçada özel bir başlık altında ayrıca verilmiştir.

Sabah Gazetesi haber sitesinde Meksika sınırından ABD’ye yasadışı olarak giriş yapan Türk göçmenlerle ilgili haberler 31 Aralık 2023 tarihinde yapılmıştır. Türkiye’de hükümete yakın bir yayın politikası izlediği bilinen Sabah Gazetesinde, Türkiye’den ABD’ye Meksika sınırından yapılan yasadışı göçler ve bu yolu tercih eden Türk vatandaşlarıyla ilgili yapılan haberlerde yasadışı göçmenleri olumsuz örnek olarak gösteren bir dil kullanılmıştır.

Meksika sınırından ABD’ye kaçak giriş yapan Türk vatandaşları ile yapılan röportajlar haberleştirilerek, tercih edilen göç rotasının ve yönteminin ne kadar tehlikeli ve zorluklarla dolu

olduğu belirtilmiştir. Ayrıca ABD'ye giriş yapıp serbest kaldıktan sonra birçok göçmenin umduğunu bulamadığı, psikolojik ve ekonomik sorunlarla mücadele etmek zorunda kaldığı, Amerika'daki şartların anlatıldığı kadar kolay ve iyi olmadığı göçmenlerin kendi anlatımlarıyla haberleştirilerek aynı haber metni içerisinde defalarca vurgulanmıştır.

2.4. Odatv Haber İncelemesi ve Sonuçları

Türkiye'den ABD'ye yapılan ve Meksika sınırından yasadışı olarak gerçekleşen göçlerin Odatv'de haber olarak verilmesi gazetesinin internet sitesi olan <https://www.odatv.com/> adresinde yayınlanmış konu başlığıyla ilgili tüm haberler taranarak elde edilmiş ve incelemeye tabi tutulmuştur. Bu bağlamda Ağustos 2024'e kadar, Türkiye'den ABD'ye Meksika sınırından geçerek yasadışı giriş yapan Türk vatandaşlarıyla ilgili toplam 9 kez haber yapılmıştır. Bu haberlerin web bağlantı adresleri kaynakçada özel bir başlık altında ayrıca verilmiştir.

Odatv haber sitesinde Meksika sınırından ABD'ye yasadışı olarak giriş yapan Türk göçmenlerle ilgili ilk haber 27 Temmuz 2022 tarihinde yapılmıştır. Konuyla ilgili yapılan son haber ise 06 Haziran 2024 tarihine aittir.

Türkiye'de hükümete muhalif bir yayın politikası izlediği bilinen Odatv haber sitesinde Türkiye'den ABD'ye Meksika sınırından yapılan yasadışı göçler ve bu yolu tercih eden Türk vatandaşlarıyla ilgili yapılan tüm haberlerde; göçmenlerden yana bir dil kullanılmıştır. Türk hükümetinin ekonomik, siyasi ve sosyal politika ve uygulamaları eleştirilerek bu politikaların Türk vatandaşlarını daha iyi bir gelecek, daha özgür bir yaşam ve yeni bir hayat kurma umuduyla ABD'ye yasadışı göç etmek zorunda bıraktığı belirtilmiştir. Yine Odatv'de konuyla ilgili yapılan haberlerde; Türkiye'den ABD'ye Meksika sınırından yasadışı giriş yapılarak gerçekleşen göçlerin bireysel ve grup bazında sebepleri, göç güzergâhı ve maliyeti, göç esnasında yaşanan olaylar, karşılaşılan sorunlar, gerçekleşen çözümler ve yıllara göre artan göç aritmetiği de detaylı bir şekilde haber olarak paylaşılmıştır.

Örneklem olarak seçilen medya ve haber mecraları içerisinde, Türkiye'den ABD'ye Meksika sınırı üzerinden gerçekleştirilen yasadışı göç haberlerine en fazla yer veren medya kuruluşu Odatv olmuştur. Türk vatandaşlarının Meksika sınırından ABD'ye yasadışı girişleri ile ilgili çok sayıda detaylı habere yer verilmiş, ayrıca göçmenlerin ABD'deki yaşamı ve karşılaştıkları zorluklarla ilgili özel haberler de yapılmıştır. Meksika sınırından ABD'ye yasadışı olarak giren ve ABD'de yaşamaya başlayan Türk göçmenlerin karşılaştıkları çeşitli hukuki, ekonomik ve sosyal zorluklarla ilgili bilgiler verilmiş; yaşadığı bunalımlara dayanamayıp intihar eden göçmenlere değinilmiştir. Aynı şekilde ABD'de yaşarken çeşitli saldırı, gasp ve hırsızlık girişimlerine uğrayarak hayatını kaybeden Türk göçmenlerden de bahsedilmiştir.

2.5. Voice of Amerika (VOA) “Amerika'nın Sesi Türkçe” Haber İncelemesi ve Sonuçları

Türkiye'den ABD'ye yapılan ve Meksika sınırından yasadışı olarak gerçekleşen göçlerin “Voice of Amerika (VOA), Amerika'nın Sesi Türkçe” haber sitesinde verilmesi gazetesinin internet sitesi olan <https://www.voaturkce.com/> adresinde yayınlanmış konu başlığıyla ilgili tüm haberler taranarak elde edilmiş ve incelemeye tabi tutulmuştur. (VOA sitesine Türkiye'den

erişim engeli bulunduğu için ilgili akademik çalışmayı tamamlamak ve ihtiyaç duyulan verileri toplamak amacıyla VPN kullanılarak erişim sağlanmıştır.)

“Amerika’nın Sesi (VOA) Türkçe” sitesinde Ağustos 2024’e kadar, Türkiye’den ABD’ye Meksika sınırından geçerek yasadışı giriş yapan Türk vatandaşlarıyla ilgili toplam 6 kez haber yapılmıştır. Bu haberlerin web bağlantı adresleri kaynakçada özel bir başlık altında ayrıca verilmiştir. “VOA Türkçe” haber sitesinde Meksika sınırından ABD’ye yasadışı olarak giriş yapan Türk göçmenlerle ilgili ilk haber 05 Ağustos 2022 tarihinde yapılmıştır. Konuyla ilgili yapılan son haber ise 04 Şubat 2024 tarihine aittir.

Meksika sınırından ABD’ye yasadışı olarak geçiş yapan Türk vatandaşları ile ilgili yapılan haberlerde tarafsız bir dil kullanımı tercih edilmiştir. Bunun yanı sıra göç esnasında karşılaşılan engeller ve ABD’ye girdikten sonra göçmenleri bekleyen ekonomik ve psikolojik zorluklardan da bahsedilmiştir.

“VOA Türkçe” haber sitesinde konuyla ilgili yapılan haberlerde Amerikan devletinin ve toplumunun huzurunu ve güvenliğini önceleyen bir dil kullanıldığı dikkat çekmektedir. Amerikan devleti tarafından kurulup fonlanan bir medya kuruluşu olan Voice of America VOA (Amerika’nın Sesi) medya organının yaptığı haberlerde karşımıza çıkan devletçi ve güvenlikçi bu durum; Alman devleti tarafından kurulup fonlanan Deutsche Welle (DW) ve İngiliz devleti tarafından kurulup fonlanan BBC haber siteleri ve medya kuruluşlarının haberlerinde de karşımıza çıkmaktadır. Bu da, mesele kendi ülkelerinin ve toplumlarının huzur ve güvenliği söz konusu olduğunda, tüm bu yabancı medya kuruluşlarının haberlerinde kendi devletlerini ve toplumlarını önceleyici ve koruyucu bir dil kullanmalarını ve haberlerini de bu bakış açısıyla aktardıklarını göstermektedir.

3. GENEL DEĞERLENDİRME VE SONUÇLAR

Özellikle 2021 yılından itibaren büyük artış gösteren, Türkiye’den Meksika’ya ve oradan da Amerika Birleşik Devletleri’ne yapılan yasadışı göçlerin Türk ana akım medyasının yazılı basın kısmını oluşturan ulusal gazetelerin haber sitelerinde ve sadece internet üzerinden yayın yapan ulusal haber sitelerinde aktarılışı, seçilen medya ve haber siteleri özelinde incelenmiştir. Örneklem olarak seçilen medya kuruluşları ve haber siteleri; en fazla okuyucu kitlesine sahip olan, ayrıca Türkiye’den ABD’ye yapılan kaçak göç haberlerine en çok yer veren ve farklı politik görüşlere sahip olan “Sözcü, Yeniçağ, Sabah, Odatv ve Amerika’nın Sesi (VOA) Türkçe” olmuştur.

Bu medya kuruluşları ve haber siteleri içerisinde; Türkiye’den ABD’ye Meksika sınırı üzerinden yasadışı olarak gerçekleşen göç haberlerine en çok yer veren siteler; sırasıyla Odatv, Sözcü, Yeniçağ, Amerika’nın Sesi Türkçe ve Sabah Gazetesi olmuştur.

Her bir medya kuruluşunun ve haber sitesinin konuyla ilgili haberleri aktarış tarzı, kullandığı haber dili ve politik mesajları, ilgili haber ve medya kuruluşlarına ait başlıklarda yukarıdaki bölümlerde detaylı olarak analiz edilmiştir.

Çalışmamızın sonuç ve değerlendirme kısmına katkıda bulunmak amacıyla genel olarak özetlersek; Türkiye’den ABD’ye Meksika sınırı üzerinden yasadışı olarak giriş yapan Türk göçmenlerin ana akım medyanın haber siteleri ve medya kuruluşlarında temsil edilmesinde

niceliksel olarak şu sonuçlara ulaşılmıştır. Örneklem olarak seçilen ve konuyla ilgili haberleri incelenen siteler arasında ABD'ye yasadışı olarak giriş yapan Türk göçmenlerle ilgili en fazla haber yapan medya organı Odatv olmuştur. İkinci sırayı Sözcü ve Yeniçağ Gazeteleri paylaşırken, üçüncü sırada Amerika'nın Sesi Türkçe sitesi ve son sırayı da Sabah Gazetesi almıştır.

Meksika sınırından ABD'ye yasadışı olarak geçiş yapan Türk göçmenlerle ilgili, göçmenlerin bakış açısından haber yapan medya organları; aynı zamanda Türkiye'de hükümete muhalif bir yayın politikası izleyen Odatv, Sözcü ve Yeniçağ olmuştur. ABD'ye yasadışı giriş yapan Türk göçmenlerle ilgili en az haber yapan yayın organı ise, aynı zamanda yaptığı haberlerde göçmenlere karşı olumsuz bir dil kullanmayı tercih eden ve hükümete yakın bir yayın politikası izleyen Sabah Gazetesi olmuştur. Örneklem olarak seçilen ve son olarak değerlendirmeye alınan Amerika'nın Sesi Türkçe haber sitesi ise, genel olarak göçmenlerden yana bir haber dili tercih etmiş olsa da, bazı haberlerinde Amerikan devletin ve toplumunun huzur ve güvenliğini önceleyen ve göçmenlere karşı eleştirel bir dil kullanan haberlere de imza atmıştır.

Türkiye'de hükümete muhalif medya organları ve haber sitelerinin Türkiye'den ABD'ye yasadışı olarak giriş yapan Türk göçmenlerle ilgili haber dili ve yaklaşımları büyük oranda benzerlik taşımakta olup, hükümet politikalarını eleştiren ve göçmenlerden yana olan bir içeriğe sahip oldukları görülmüştür. Hükümete yakın bir çizgide yayın yapan medya kuruluşu ve haber sitelerinde ise bunun tam tersi bir yaklaşım söz konusu olup, ABD'ye kaçak giriş yapan Türk göçmenlerle ve göçün zorluklarıyla ilgili olumsuz ve eleştirel bir haber dili kullanıldığı görülmüştür.

2021 yılından itibaren, Amerikan medyasında olduğu gibi Türk medyasında da Türkiye'den ABD'ye Meksika sınırı üzerinden yasadışı olarak giriş yapan Türk göçmenler çeşitli haberlere konu olmuş ve yapılan göçlerle ilgili detaylı bilgiler verilmiştir. Türkiye'den ABD'ye Meksika sınırı üzerinden yasadışı olarak giriş yapan Türk göçmenlerin, Türk ana akım ve internet medyasında haber olarak aktarılışı ve temsili, seçilen örnek medya kuruluşları ve haber siteleri bünyesinde incelenmiş ve konuyla ilgili yapılan tüm haberler araştırma, tarama, kayıt altına alma, haberlerde kullanılan dil ve üslup ile en sık kullanılan kelime ve kavramlar tespit edilerek yukarıdaki sonuçlara ulaşılmıştır. Türk medyasında, ABD'ye yasadışı olarak giriş yapan Türk vatandaşları ile ilgili yapılan haberlerin büyük bir kısmında göçmenleri destekleyici ve göçün sebeplerini göçmenlerin ağızından ve birinci elden aktaran haberler yapıldığı görülmüştür.

Türkiye'den Amerika Birleşik Devletleri'ne Meksika sınırından yasadışı yollarla giriş yapılarak gerçekleşen göç oranları; Türk, Meksikalı ve Amerikan yetkililerin kontrolleri sıkılaştırıp yeni tedbirler almasıyla hayli azalmış olsa da bu göçler devam etmektedir.

Ülkemizden ABD'ye ya da başka ülkelere yönelik gerçekleşen yasadışı göçlerin azaltılması ve tamamen bitirilmesinde hukuki ve teknik önlemlerden daha çok; devlet, hükümet ve yerel yönetimler bünyesinde kalıcı ve onarıcı ekonomik, sosyal ve hukuki iyileştirmelerin ve politikaların hayata geçirilmesi acil önem taşımaktadır. Bu iyileştirme ve düzeltme politikaları; insan kaynağımızı ve yetişmiş elemanlarımızı başka ülkelere kaptırmamak, vatandaşlarımızı daha iyi bir hayat için bu kadar zorlu ve tehlikelerle dolu yasadışı göç girişimlerine maruz

bırakmamak ve sosyoekonomik yapımızı ve demografimizi geri dönülemez bir şekilde çeşitli olumsuzluklarla muhatap etmemek adına büyük önem arz etmektedir.

Aynı şekilde göç ve göçmen olgularının medyada temsil edilmesinde ve yapılan haberlerde hiçbir çözüm önerisi üretmeyen; yıkıcı, ırkçı, ötekileştirici ve hedef gösterici bir dil kullanmamak, insan onuruna, basın ahlakı ve habercilik etiğine bağlı kalınarak tarafsız yayınlar yapılması da büyük önem taşımaktadır.

İnsan, doğası gereği yeniliklere açık ve sürekli olarak kendini geliştirebilen bir varlıktır. Günümüz dünyasında şartlar her geçen gün zorlaşsa da; insanların göç etme ve yer değiştirme özgürlüğü hep vardır. Her insanın şartları ve imkânları ölçüsünde istediği ülkede; istediği şekilde yaşama, seyahat etme ve yer değiştirme özgürlüğü bulunmaktadır. İnsan, olduğu yere kök salmış, kımıldaması imkânsız olan sabit bir ağaç değildir. Her insanın; mutluluğu, ekonomik ve sosyal refahını, bireysel hak ve özgürlüklerini arama, yaşama ve yükseltme özgürlüğü vardır. İnsanlık var oldukça ve toplumlarımızı zayıflatıp yaşam kalitemizi düşüren sorunlar mevcut olmaya devam ettikçe, göç olgusu da gündemde kalmaya devam edecek gibi görünmektedir.

KAYNAKÇA

[1] AKKAYAN, Taylan. (1979) Göç ve Değişme, İstanbul 1979, s21

[2] [https://tr.wikipedia.org/wiki/S%C3%B6zc%C3%BC_\(gazete\)](https://tr.wikipedia.org/wiki/S%C3%B6zc%C3%BC_(gazete))

[3] <https://www.sozcu.com.tr/>

[4] [https://tr.wikipedia.org/wiki/Yeni%C3%A7a%C4%9F_\(gazete\)](https://tr.wikipedia.org/wiki/Yeni%C3%A7a%C4%9F_(gazete))

[5] <https://www.yenicaggazetesi.com.tr/>

[6] [https://tr.wikipedia.org/wiki/Sabah_\(gazete\)](https://tr.wikipedia.org/wiki/Sabah_(gazete))

[7] <https://www.sabah.com.tr/>

[8] <https://tr.wikipedia.org/wiki/OdaTV>

[9] <https://www.odatv.com/>

[10] https://en.wikipedia.org/wiki/Voice_of_America

[11] <https://www.amerikaninsesi.com/>

(Bütün web sayfalarına erişim tarihi 05 Ağustos 2024'tür.)

Araştırma Konusu Kapsamında Değerlendirmeye Alınan Haberlerin Web Adresleri

(Bütün web sayfalarına erişim tarihi 05 Ağustos 2024'tür.)

Sözcü

<https://www.sozcu.com.tr/abdden-olay-yaratan-paylasim-turk-istilasi-wp6861124>

<https://www.sozcu.com.tr/meksika-sinirinin-ilk-sehidi-wp7715511>

<https://www.sozcu.com.tr/turkler-ulkeden-kacarken-yabancilar-turkiyeye-yerlesiyor-wp7576299>

<https://www.sozcu.com.tr/abd-ye-kacak-giren-turklerin-sayisinda-buyuk-artis-p20426>

<https://www.sozcu.com.tr/meksika-dan-abd-ye-gecen-turk-gocmen-krizden-ve-baskindan-kactim-kartele-210-bin-tl-odedim-p38911>

<https://www.sozcu.com.tr/abd-ye-kacak-giren-turk-sinir-guvenliginden-sikayetci-p49625>

<https://www.sozcu.com.tr/abd-ye-meksika-sinirindan-giris-yapmaya-calisan-turk-multeciler-gundem-oldu-p56727>

Yeniçağ

<https://www.yenicaggazetesi.com.tr/abdye-meksikadan-kacak-gecen-turklerin-cektigi-video-gundem-oldu-564843h.htm>

<https://www.yenicaggazetesi.com.tr/meksika-uzerinden-abdye-gecen-cocuklar-670108h.htm>

<https://www.yenicaggazetesi.com.tr/turkler-abdye-boyle-kacak-girdi-video-cekip-yayinladilar-679841h.htm>

<https://www.yenicaggazetesi.com.tr/abdye-kacak-girenlerin-basina-neler-geliyor-iste-meksika-sinirinda-yasananlar-734660h.htm>

<https://www.yenicaggazetesi.com.tr/turk-yolcularin-meksika-ucuslarına-thynin-dur-dedi-iddiasi-giden-abdye-ya-da-774867h.htm>

<https://www.yenicaggazetesi.com.tr/afganlar-turk-pasaportu-alip-abdye-kacak-giris-yapti-abdli-belediye-baskani-tek-tek-797143h.htm>

<https://www.yenicaggazetesi.com.tr/abd-bir-turkun-sozleriyle-calkalaniyor-anlattiklari-ulkeyi-karistirdi-800988h.htm>

Sabah

<https://www.sabah.com.tr/galeri/yasam/ruya-mi-buyuk-pismanlik-mi-abdye-iltica-edenler-sabaha-anlatti-tam-bir-kabus/15>

<https://www.sabah.com.tr/yazarlar/pazar/funda-karayel/2023/12/31/amerikan-ruyasi-mi-buyuk-pismanlik-mi>

Odatv

<https://www.odatv.com/yasam/abdye-meksika-sinirindan-kacak-yollardan-gecen-turk-vatandaslarini-cektigi-video-gundem-oldu-245858>

<https://www.odatv.com/guncel/meksikadan-abdye-kacak-gecisi-videoyla-anlatti-264850>

<https://www.odatv.com/guncel/turkler-abdye-boyle-girdi-amerikadayiz-beyler-267991>

<https://www.odatv.com/dunya/meksikadan-kacak-giris-yapan-turk-siginmacilarin-abddeki-drami-40949493>

<https://www.odatv.com/guncel/turkler-nicin-meksika-uzerinden-abdye-gidiyor-islem-2-dakika-cunku-45714375>

<https://www.odatv.com/siyaset/turkler-abdye-boyle-kacak-girdi-51918376>

<https://www.odatv.com/guncel/odatv-aylar-once-yazdi-amerikan-ruyasi-sona-erdi-teksasta-sinir-kapisindaki-kopru-yasa-disi-girislerin-onlenmesi-icin-arac-gecisine-kapatildi-120013675>

<https://www.odatv.com/guncel/abdde-gundem-bu-kacak-bir-turk-roportaj-verdi-ortalik-karisti-elon-musk-da-topa-girdi-120045207>

<https://www.odatv.com/dunya/turkiyeden-abdye-giren-kacaklar-goruntulenince-biji-amerika-i-love-you-amerika-dedi-120047499>

Amerika'nın Sesi (VOA) Türkçe

<https://www.voaturkce.com/a/meksika-sinirindan-abdye-siginanlar-arasinda-turk-doktorlar-da-var/6687427.html>

<https://www.voaturkce.com/a/meksika-dan-kacak-giris-yapan-turk-siginmacilarin-abd-deki-drami/7131774.html>

<https://www.voaturkce.com/a/meksika-sinirindan-abd-ye-giren-turk-anlatti-30-kisiden-20-si-turkiye-dendii%CC%87/7348896.html>

<https://www.voaturkce.com/a/7340955.html>

<https://www.voaturkce.com/a/abd-amerika-siginmaci-iltica-turk-meksika-kanada/7481346.html>

<https://www.voaturkce.com/a/abiye-siginmaci-olarak-kacak-yollarla-gelen-turklerin-sayisi-50-bini-buldu/7470472.html>

TÜRKİYE'DEKİ GÖÇMEN ÇOCUKLARIN UYUMU ÜZERİNE YAPILMIŞ ARAŞTIRMALARIN İNCELENMESİ

Doç. Dr. Nisa Gökden KAYA¹, Doç. Dr. Hüseyin MERTOL²

¹ Hitit Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, ORCID ID: 0000-0002-6969-371X

² Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi,

ORCID ID: 0000-0001-8048-0814

ÖZET

İnsanlık tarihi boyunca yaşanan savaş, siyasal olaylar, ekonomik sorunlar ve doğal afetler gibi nedenlerle insanlar yaşadıkları yerden ayrılarak farklı bölgelere yerleşmiştir. Göç adı verilen bu olgu, insanların sadece coğrafi olarak bir yer değişikliğinden ibaret olmayıp, sosyolojik, psikolojik, ekonomik ve hukuki boyutlarıyla ele alınması gerekmektedir. Göç kavramı farklı şekillerde sınıflandırılmaktadır. Örneğin ülke içinde olunca iç göç, başka bir ülkeye yerleşme şeklinde olunca dış göç; kişilerin kendi isteği ile olunca gönüllü göç, bir zorunluluk nedeniyle olunca zorunlu göç; süresine göre ise sürekli veya mevsimlik göç olarak adlandırılmaktadır.

2011 yılında çıkan iç savaş nedeniyle, yaklaşık üç milyon kişi Suriye'den Türkiye'ye göç etmiştir. Kuşkusuz yaşanan bu göçten en çok etkilenen grup çocuklardır. Güncel istatistiklere göre, Türkiye'de 790 bin Suriyeli çocuk Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullarda eğitim görmektedir. Ani ve yoğun bir şekilde oluşan bu göç hareketi, göçmen çocukların karşı karşıya kaldığı uyum sorunlarını da beraberinde getirmiştir. Yaşanan bu sorunlara uluslararası yasalara da uygun şekilde çözümler üretilmesi gerekmektedir. Türkiye'nin imzaladığı Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'ne göre göçmen çocuklara yönelik kapsayıcı eğitim anlayışı çerçevesinde eğitimde fırsat eşitliği sağlanmalıdır. Bu nedenle Milli Eğitim Bakanlığı tarafından göçmen çocukların uyum sağlamalarına yönelik kapsayıcı projeler uygulamaya konmuştur. Ayrıca göçmen çocukların durumları birçok akademik araştırmaya da konu olmuştur. Yapılan araştırmalar, göçmen çocukların karşılaştıkları sorunları belirlemeye çalışırken çözüme yönelik öneriler de sunmaktadır.

Bir derleme çalışma niteliğindeki bu araştırmada, alan yazındaki araştırmalar incelenmiştir. Bu araştırmanın amacı, Suriye'den Türkiye'ye gelmiş göçmen çocukların yaşadıkları sorunlar ve uyum sağlamalarına yönelik uygulamalarla ilgili yapılmış çalışmaların gözden geçirilerek değerlendirilmesidir. Sonuç olarak araştırmalarda ortaya konan çözüm önerileri de tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: göçmen çocuklar, uyum, kapsayıcı eğitim.

ABSTRACT

Throughout human history, people have left their homes and settled in different regions for reasons such as war, economic difficulties, political events and natural disasters. This phenomenon, called migration, is not only a geographical relocation of people, but also needs to be addressed with its sociological, psychological, economic and legal dimensions. The concept of migration is classified in different ways. For example, if it occurs within the the country, it is called internal migration; if it occurs in the form of settling in another country, it is called external migration; if it occurs voluntarily, it is called voluntary migration; if it occurs due to an obligation, it is called forced migration; according to its duration, it is called permanent or seasonal migration.

Due to the civil war that started in 2011, approximately three million people migrated from Syria to Turkey. Children are undoubtedly the group most affected by this migration. According to current statistics, 790 thousand Syrian children are receiving education in schools affiliated to the Ministry of National Education in Turkey. This sudden and intensive migration movement has brought along problems of adaptation faced by migrant children. These problems need to be solved in accordance with international laws. In accordance with the United Nations Convention on the Rights of the Child, which Turkey is a signatory to, migrant children should be provided with equal opportunities in education within the framework of inclusive education. Thus, Ministry of National Education has implemented inclusive projects for the adaptation of migrant children. In addition, the situation of migrant children has been the subject of many academic studies. These studies try to identify the problems faced by migrant children and offer suggestions for solutions.

In this review study, the research in the literature were examined. The aim of this study is to review and evaluate the studies on the problems experienced by Syrian immigrant children who came to Turkey from Syria and the practices for their adaptation. As a result, the solution suggestions put forward in the studies were also discussed.

Keywords: migrant children, integration, inclusive education.

1. GİRİŞ

İnsanlık tarihi boyunca yaşanan savaş, ekonomik sorunlar, siyasal olaylar ve doğal afetler gibi nedenlerle insanlar yaşadıkları yerden ayrılarak farklı bölgelere yerleşmiştir. Göç adı verilen bu olgu, insanların sadece coğrafi olarak bir yer değişikliğinden ibaret olmayıp, sosyolojik, psikolojik, ekonomik ve hukuki boyutlarıyla ele alınması gerekmektedir. Göç kavramı farklı şekillerde sınıflandırılmaktadır. Örneğin ülke içinde olunca iç göç, başka bir ülkeye yerleşme şeklinde olunca dış göç; kişilerin kendi isteği ile olunca gönüllü göç, bir zorunluluk nedeniyle olunca zorunlu göç; süresine göre ise sürekli veya mevsimlik göç olarak adlandırılmaktadır. [1].

Türkiye yer aldığı coğrafi bölge nedeniyle geçmişten günümüze kadar göç için bir rota durumundadır [2]. Özellikle 2011 yılından sonra Ortadoğu’da yaşanan siyasal karışıklıklar bir göç dalgasına neden olmuş; 2011’de Suriye’de çıkan iç savaş sebebiyle, yaklaşık üç milyon kişi Suriye’den Türkiye’ye göç etmiştir [3]. Kuşkusuz yaşanan bu göçten en çok etkilenen grup çocuklardır. Güncel istatistiklere göre, Türkiye’de 790 bin Suriyeli çocuk Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı okullarda eğitim görmektedir [4]. Ani ve yoğun bir şekilde oluşan bu kitlesel göç hareketi, göçmen çocukların karşı karşıya kaldığı uyum sorunlarını da beraberinde getirmiştir. Yaşanan bu sorunlara uluslararası yasalara da uygun şekilde çözümler üretilmesi gerekmektedir. Türkiye’nin imza attığı Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi’ne göre göçmen çocuklara yönelik kapsayıcı eğitim anlayışı çerçevesinde eğitimde fırsat eşitliği sağlanmalıdır. Bu bağlamda Milli Eğitim Bakanlığı tarafından göçmen çocukların uyum sağlamalarına yönelik kapsayıcı projeler uygulamaya konmuştur [5]. Ayrıca göçmen çocukların durumları birçok akademik araştırmaya da konu olmuştur. Yapılan araştırmalar, göçmen çocukların karşılaştıkları sorunları belirlemeye çalışırken çözüme yönelik öneriler de sunmaktadır.

Bir derleme çalışma niteliğindeki bu araştırmada, alan yazındaki çalışmalar incelenmiştir. Bu araştırmanın amacı, Suriye’den Türkiye’ye gelmiş göçmen çocukların yaşadıkları sorunlar ve uyum sağlamalarına yönelik uygulamalarla ilgili yapılmış çalışmaların gözden geçirilerek değerlendirilmesidir. Sonuç olarak araştırmalarda ortaya konan çözüm önerileri de tartışılmıştır.

2. TÜRKİYE'DEKİ GÖÇMEN ÇOCUKLARIN UYUMU ÜZERİNE YAPILMIŞ ARAŞTIRMALAR

2.1. Göçün Etkileri

Göç, hem toplumlar hem de bireyler üzerinde etkili olan bir olgudur. Göçmen aileler sosyal, kültürel ve ekonomik olarak etkilenirken toplumun tutumu ve göç politikaları da göçmenleri etkilemektedir. Kuşkusuz aile bireyleri içinde göçten en çok etkilenen de çocuklar olmaktadır. Çocukluk, bireyin bedensel, psikolojik ve sosyal alanlarda hızlı bir gelişim gösterdiği bir süreç olduğu için göçle birlikte bireyin farklı bir sosyal ortama girmesi hayatında önemli değişikliklere yol açmaktadır [6]. Göçmen çocuklar, anadil, kültür ve sosyal farklılıklar ile sağlık sorunları nedeniyle uyum sağlamada ve eğitim ortamında birçok sorunla karşı karşıya kalabilmektedir. Aynı zamanda çocukların yaşadıkları savaş, şiddet gibi travmatik olaylar da etkili olmaktadır. Bu durum da eğitim süreçlerini olumsuz etkilemekte ve topluma kazandırılmalarının önünde bir engel oluşturmaktadır [7].

Ayrıca göç öncesinde veya göç sırasında aile bireylerinin ayrılması, aileden bazı bireylerin ölümü gibi ailenin parçalanmasına yol açan etmenler de tüm aileyi olumsuz yönde etkilenmektedir. Ebeveynlerin savaş, yoksulluk, şiddete maruz kalma veya ailenin parçalanması gibi nedenlerle yaşadıkları stres, çocuk yetiştirme konusunda zorlanmalarına neden olabilmektedir [8]. Bu bağlamda öncelikli çocuklar olmak üzere bütün aile bireylerine yönelik uyum sağlamalarına yardımcı olan çalışmalar yapılması gerekmektedir.

2.2. Göçmen Çocukların Hakları

Türkiye tarafından da imzalanan Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi, göçmen çocukları da kapsayan çocuk hakları konusunda uluslararası kuralları belirlemektedir. Böylece yaşam hakkı, nüfusa kayıt hakkı, sağlık hakkı, eğitim hakkı, şiddete karşı korunma hakkı gibi temel hakları yasal güvence altına alınmıştır. Bu bağlamda Türkiye'nin göçmen çocukların haklarına yönelik uygulamalar yapması gerekmektedir.

Suriyeli göçmen çocuklar için ilk olarak Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) ve Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF) işbirliğinde, Arapça eğitim veren Geçici Eğitim Merkezleri (GEM) oluşturulmuştur [7]. 23 Eylül 2014 tarihinde çıkarılan “Yabancılarla Yönelik Eğitim-Öğretim Hizmetleri” genelgesi ile GEM’lerin yanı sıra MEB’e bağlı resmi okullara kayıt hakkı verilmiştir [9]. Göçmen çocukların geldikleri ülkeye uyum sağlamalarının yolu, sağlık, eğitim ve sosyal ihtiyaçlarının karşılanarak toplumda bir yer edinmelerinden geçmektedir [6].

2.3. Göçmen Çocukların Uyumuna Yönelik Uygulamalar

Kapsayıcı eğitim, farklı durumları sebebiyle dezavantajlı çocukların, dezavantajı olmayan akranlarıyla eşit eğitim fırsatlarına ulaşmaları olarak tanımlanabilir. Kapsayıcı eğitimin amaçları, ayrımcılığın ortadan kaldırılmasıyla tüm bireylerin eğitime katılımının sağlanmasıdır. Kapsayıcı eğitim anlayışı, göçmen çocukların eğitiminde temel ilkelerin başında gelmektedir [10].

Suriyeli göçmen çocukların Türk eğitim sistemine uyumlarını sağlamak için 2017 yılında ‘Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun Desteklenmesi Projesi (PIKTES)’ uygulanmaya başlamıştır. Avrupa Birliği’nin mali desteği ile yürütülen proje kapsamında dezavantajlı Suriyeli çocukların yoğun olarak yaşadığı 29 ilde okul öncesinden ortaöğretim sonuna kadar okula devamlarının artırılması hedeflenmektedir. Projeye katılan öğretmenler eğitimden geçirilmiştir. Suriyeli çocuklara telafi ve destek eğitimi ile kırtasiye yardımı yapılmıştır Projenin başlangıcından günümüze kadar daha güvenli ve kaliteli öğrenme ortamları oluşturulmasına katkı sağlamıştır [11].

3. SONUÇLAR VE DEĞERLENDİRME

Güncel bir problem durumu olarak göçmen çocukların uyum ve eğitimi birçok bilimsel araştırmaya konu olmuştur. Göçmen çocukların eğitiminde görev alan 28 sözleşmeli öğretmeninden yazılı görüş alma formu ile verilerin toplandığı nitel araştırmada, öğretmenlere göre en önemli sorun olarak dil sorununun öne çıktığı belirlenmiştir. Bu bağlamda öncelikle göçmen çocukların dil ve iletişim sorunlarının çözüme kavuşturulması gerektiği belirtilmektedir. Ayrıca motivasyon eksikliği, kültürel farklılıklar, ekonomik sorunlar, aile desteğinin yetersizliği ve akranları tarafından dışlanma öğretmenlerin belirttiği diğer sorunlardır [12].

Konu ile ilgili yapılan 30 araştırmanın incelendiği bir meta-sentez çalışmada, çocukların dil sorunu başta olmak üzere, ailesel sorunlar, sosyo-kültürel sorunlar ve eğitim sistemindeki yapısal sorunlar ile karşı karşıya oldukları sonucuna ulaşılmıştır [13]. Bir başka çalışmada ise, konu ile ilgili yapılmış tezler incelemiştir. 2010-2022 yılları arasında yapılmış toplam 157 tezin incelenmesi sonucunda, tezlerin en çok eğitim sorunları üzerinde yoğunlaştığı, sağlık sorunlarının ise en az çalışılan konu olduğu belirlenmiştir [14].

Göç öncesi ve göç sürecinde karşılaşılan travmatik olayların çocuk ve ergenler açısından ciddi bir risk oluşturduğu yadsınamaz bir gerçektir. Bu bağlamda gerek okullarda görevli psikolojik danışmanların gerekse psikolog ve psikiyatristlerin ihtiyaç duyan çocuk ve ergenlere gerekli destek ve tedaviyi sağlamaları önem taşımaktadır. Ayrıca bu sürecin kültürlerarası yaklaşıma uygun yürütülmesi, çocukların uyumunu kolaylaştırmada etkili olabilir [15]. Farklı ülkelerde göçmen çocukların uyumlarına yönelik müdahale programlarının incelendiği bir çalışmada, çocukların sorunlarının belirlenmesi, uyumlarına yönelik psiko-sosyal desteğin sağlanarak ait olma duygusunun geliştirilmesi bakımından en uygun kurumun okullar olduğu belirtilmektedir. Ayrıca göçmen çocukların benlik saygısı ve öz düzenleme becerilerinin geliştirilmesi için çalışmaların yapılması ve çalışmalarda bütün okulu kapsayan ekolojik modelin temel alınması önerilmektedir [16]. Ancak göçmen çocukların okula devam etmelerinin önünde bazı engeller bulunmaktadır. Göçmen çocukların yaşadığı sorunlardan biri de çocuk işçiliğidir. Ailelerin ekonomik koşullarının yetersizliği nedeniyle göçmen çocuklarının bir kısmı okula devam etmeyerek çalışmak durumunda kalmaktadır [17].

4. GENEL DEĞERLENDİRME VE SONUÇLAR

Türkiye, Suriye'den ani ve kitlesel bir göç ile karşı karşıya kalınca, imzalamış olduğu uluslararası yasalarla belirlenmiş olan insan ve çocuk haklarına uygun politikalar geliştirmesi gerekliliği ortaya çıkmıştır. Özellikle göçten en çok etkilenen grup olarak çocukların uyum sağlamalarının yolu eğitimden geçmektedir. Ancak göçmen erkek çocukların ucuz işgücü olarak çalıştırılması, kız çocuklarının ise erken yaşta evlenmesi nedeniyle okullaşma oranları düşük olmaktadır. Bu durumun da göçmen çocukların topluma uyum sağlamalarını zorlaştırmaktadır [9].

Bir meta-analiz çalışmada, 2017 ve 2021 yılları arasında yürütülmüş toplam 13 araştırma incelemiştir. Suriyeli çocukların eğitimde karşılaştıkları sorunlarının uyum, psikolojik sorunlar, dil ve öğretmen faktörü olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sorunların çözümü için göçmen çocuklara okul öncesi dönemden itibaren Türkçe öğretimine ağırlık verilmesi önerilmektedir [18].

Göçmen çocukların uyum sorunlarının öğretmen görüşlerine göre incelendiği bir çalışmada, dil ve iletişim, akranlarıyla anlaşamama, dışlanma, şiddet eğilimi gibi sorunlar belirlenmiştir. Öğretmenlerin çözüm önerilerinde oryantasyon eğitimi yer almaktadır. Ayrıca öğretmenler karşılaştıkları sorunlarda okul yönetimlerinin çözüme katkı sağlamadıklarını, tüm sorumluluğu öğretmene bıraktıkları sonucuna ulaşılmıştır [19]. Bu bağlamda öğretmenlerin de konu hakkında hizmet içi eğitimler yoluyla desteklenmesi faydalı olabilir.

Sonuç olarak Türkiye'nin göçmen çocuklara yönelik kapsamlı uyum programları uygulaması çok önemlidir. Çocuklarda görülen uyum ve davranış problemlerinin çözümü için eğitsel uyum programları tasarlanarak uygulanması yararlı olacaktır [20]. Programın okuldaki diğer öğrenciler, öğretmenler ve aileleri de kapsamı, göçmen çocukların uyumlarını kolaylaştırmanın yanı sıra dışlanmalarının da önüne geçmede etkili olabilir.

KAYNAKÇA

[1] Barışık, S. Göç kavramı, tanımı ve türleri. Barışık, S. (Ed.), Küreselleşen dünyada fırsat eşitliği arayışında uluslararası göç ve Türkiye'nin Suriye deneyimi içinde (1-24), Ankara: Gazi Kitabevi, 2020.

[2] Fidan, M. S., & Taş, A. Türkiye'de Geçici Koruma Statüsünde Yaşayan Suriyeli Sığınmacıların Eğitim Sorunları. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13, 1, 2023.

[3] Tanay Akalın, A. *Türkiye'ye gelen Suriyeli göçmen çocukların eğitim sorunları*. Yüksek Lisans tezi. İstanbul Aydın Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul, 2016.

[4] <https://www.turkiyeegitim.com/yusuf-tekin-acikladi-turkiyede-kac-suriyeli-ogrenci-var-128786h.htm>

(Erişim tarihi: 18.07.2024)

[5] Akgün, A. Türkiye'deki göçmen çocukların eğitim sorunları konusunda tarihsel bir çerçeve. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 27, 2, 2023.

[6] Aydoğdu, F. *Göçmen Aile Çocuklarının Uyum Düzeylerine Sosyal Uyum Eğitim Programının Etkisinin İncelenmesi*. Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2019.

[7] Biçer, S. *Mülteci Çocukların Sosyal ve Akademik Uyumları: Sorunlar ve Çözüm Önerileri*. Yüksek lisans tezi. Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne, 2023.

[8] Browne Dt, Kumar A, Puente-Duran S, Georgiades K, Leckie G, Jenkins J. Emotional problems among recent immigrants and parenting status: Findings from a national longitudinal study of immigrants in Canada. *PloS one*, 12, 4, 2017.

[9] Aksoy, E. Türkiye'deki Suriyeli Göçmen Çocukların Okullaşma Durumları. *Akademik Hassasiyetler*, 7, 14, 2020.

[10] Doğan, A. & Avcıoğlu, A. Kapsayıcı Eğitimin Yadsınamaz Gerçeği: Göçmen Çocukların Eğitim Sorunlarının İncelenmesi. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19, 3, 2022.

[11] <https://piktes.gov.tr/cms/Home/Hakkimizda>

(Erişim tarihi: 20.07.2024)

[12] Aydeniz, S., Sarıkaya, B. Göçmen çocukların eğitiminde yaşanan sorunlar ve çözüm önerilerine ilişkin öğretmen görüşleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 50, 1, 2021.

[13] Sarier, Y. Türkiye’de Mülteci Öğrencilerin Eğitimi Üzerine Bir Meta- Sentez Çalışması: Sorunlar ve Çözüm Önerileri, *Eğitimde Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 3, 1, 2020.

[14] Duran Yılmaz, A. Mülteci Çocuklara İlişkin Türkiye’de Yapılan Tezlerin İncelenmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 12, 4, 2023.

[15] Karaman, H. B., & Bulut, S. Göçmen Çocuk ve Ergenlerin Eğitim Engelleri, Psikolojik Sorunları ve Çözüm Önerileri Üzerine Bir Araştırma. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 40, 2, 2018.

[16] Gümüşten, D. Mülteci Çocukların Eğitimi ve Uyumlarına Yönelik Yapılan Müdahale Programları Üzerine Bir Derleme. *Nesne Psikoloji Dergisi*, 5, 10, 2017.

[17] Lordoğlu, K., & Aslan, M. Görünmeyen Göçmen Çocukların İşçiliği: Türkiye’deki Suriye’li Çocuklar. *Çalışma ve Toplum*, 2, 57, 2018.

[18] Aytaç, T. Türkiye’deki Suriyeli Çocukların Eğitim Sorunlarına Bir Bakış: Bir Meta-Analiz Çalışması. *Milli Eğitim Dergisi*, 50, 1, 2021.

[19] Öngören, S.; Özkan, A- Yüksel, B. Sever, D. Göçmen Çocukların Yaşadıkları Uyum Problemlerinin Öğretmen Görüşleri Açısından İncelenmesi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 59, 5, 2017.

[20] Şimşek, H., Kula, S. S. Türkiye’nin göçmen politikasında ihmal edilen boyut: eğitsel uyum programı, *Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2, 2, 2018.

BİR ÇOCUĞUN GÖZÜNDEN GÖÇ VE ÇOCUK İSTİSMARI: KEFERNAHUM FİLMİNİN COĞRAFİ İNCELENMESİ

Doç. Dr. Hüseyin MERTOL¹, Aleyna YILMAZ² Doç. Dr. Nisa Gökden KAYA³

¹ Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi,

ORCID ID: 0000-0001-8048-0814

² Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilgiler Eğitimi Yüksek lisans öğrencisi, ORCID ID: 0009-0007-9714-771X

³ Hitit Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, ORCID ID: 0000-0002-6969-371X

ÖZET

Dünya tarihinde önemli dönüm noktalarından biri olan 1789 yılındaki Fransız Devrimi, insan hakları konusunda toplumsal bir farkındalık oluşturmuştur. Sonrasında Birleşmiş Milletler tarafından 1948 yılında İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi kabul edilmiştir. İnsan haklarıyla paralel olarak Çocuk Hakları Sözleşmesi, 20 Kasım 1989 tarihinde Birleşmiş Milletler tarafından kabul edilmiştir. Bu nedenle 20 Kasım tarihi dünya genelinde Çocuk Hakları Günü olarak kutlanmaktadır. Türkiye'nin de içinde bulunduğu 196 ülke tarafından imzalanan bu sözleşme, çocukların özel olarak korunması gerektiğini vurgulamaktadır. Ancak evrensel olarak kabul edilen insan hakları ve çocuk haklarına rağmen dünyanın birçok coğrafyasında günümüzde de çocuk hakları ihlalleri yaşanmaktadır. Başka bir ifadeyle, dünyadaki ülkelerin çoğunluğu tarafından kabul edilen Çocuk Hakları Sözleşmesine göre korunması gereken çocuklar, ihmal ve istismara uğramaktadır. Bu araştırmada, 2018 yılı Lübnan ve Fransa ortak yapımı “Kefernahum” adlı film coğrafi açıdan incelenecektir. Bir çocuğun gözünden göç ve çocuk istismarını anlatan film, Lübnan'ın başkenti Beyrut'ta yaşayan 12 yaşındaki Zain'in uğradığı ve şahit olduğu çocuk istismarı ile mücadelesini konu edinmektedir. Filmin orijinal adı “Capharnaüm” olup Arapça “kaos” anlamına gelmektedir ve günümüzde Filistin toprakları içinde yer alan bir şehirdir. Okula gitmesi gerekirken çalışmak zorunda kalan Zain, kız kardeşi Sahar'ın ailesi tarafından küçük yaşta evlendirilmesine de karşı çıkmaktadır. Zekâsı ile uğradığı haksızlıklara karşı çıkan Zain'in yolu Etiyopyalı mülteci Rahil ve onun bebeği Yonas'la kesişmektedir. Adalet ararken cezaevine düşen Zain'in dramı, günümüzde mültecilerin ve çocukların yaşadığı istismar ve hak ihlallerini gözler önüne sermektedir. Yönetmenliğini Nadine Labaki'nin yaptığı film 2018 yılında Cannes Film Festivali'nde Jüri Ödülü'nü kazanmıştır. Bu nitel araştırma kapsamında film araştırmacılar tarafından izlendikten sonra içeriğinde yer alan tema ve kodlar belirlenmiştir. Sonra belirlenen tema ve kodlar çerçevesinde film incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: göç, çocuk hakları, çocuk istismarı.

ABSTRACT

The French Revolution in 1789, one of the important turning points in world history, created a social awareness on human rights. Afterwards, the Universal Declaration of Human Rights was adopted by the United Nations in 1948. In parallel with human rights, the Convention on the Rights of the Child was adopted by the United Nations on November 20, 1989. For this reason, November 20 is celebrated worldwide as Children's Rights Day. This convention, signed by 196 countries, including Turkey, emphasizes that children should be specially protected. However, despite the universally accepted human rights and children's rights, violations of children's rights still occur in many parts of the world today. In other words, children, who should be protected according to the Convention on the Rights of the Child, which is accepted by the majority of countries in the world, are subjected to neglect and abuse. In this study, the 2018 Lebanese and French co-production "Capernaum" will be analyzed from a geographical perspective. The movie, which tells the story of migration and child abuse through the eyes of a child, is about the struggle of 12-year-old Zain, who lives in Beirut, the capital of Lebanon, against the child abuse he has suffered and witnessed. The original title of the movie is "Capharnaum", which means "chaos" in Arabic, and it is a city located in what is now Palestinian territory. Zain, who has to work when he should be going to school, is also opposed to his sister Sahar being married off at a young age by her family. Zain's path crosses with the Ethiopian refugee Rahil and her baby Yonas. The drama of Zain, who ends up in prison while seeking justice, reveals the abuse and rights violations that refugees and children face today. Directed by Nadine Labaki, the film won the Jury Prize at the Cannes Film Festival in 2018. Within the scope of this qualitative research, after the movie was watched by the researchers, the themes and codes in its content were determined. Then, the movie was analyzed within the framework of the determined themes and codes.

Keywords: migration, child rights, child abuse

1. GİRİŞ

Dünya tarihinde önemli dönüm noktalarından biri olan 1789 yılındaki Fransız Devrimi, insan hakları konusunda toplumsal bir farkındalık oluşturmuştur [1]. Sonrasında Birleşmiş Milletler tarafından 1948 yılında İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi kabul edilmiştir. İnsan haklarıyla paralel olarak Çocuk Hakları Sözleşmesi, 20 Kasım 1989 tarihinde Birleşmiş Milletler tarafından kabul edilmiştir. Bu nedenle 20 Kasım tarihi dünya genelinde Çocuk Hakları Günü olarak kutlanmaktadır [2]. Türkiye'nin de içinde bulunduğu 196 ülke tarafından imzalanan bu sözleşme, çocukların özel olarak korunması gerektiğini vurgulamaktadır [3]. Ancak evrensel olarak kabul edilen insan hakları ve çocuk haklarına rağmen dünyanın birçok coğrafyasında günümüzde de çocuk hakları ihlalleri yaşanmaktadır. Başka bir ifadeyle, dünyadaki ülkelerin

çoğunluğu tarafından kabul edilen Çocuk Hakları Sözleşmesine göre korunması gereken çocuklar, ihmal ve istismara uğramaktadır.

Dünyada savaş, ekonomik koşulların yetersizliği, siyasi olaylar gibi nedenle birçok insan bulunduğu ülkeden, daha iyi yaşam koşulları olan ülkelere göç etmektedir. Bu göçlerden en çok çocuklar etkilenmektedir. Sağlık, eğitim gibi insan haklarına erişimde yaşanan sorunlar ve göçmenlere yönelik olumsuz tutumlar nedeniyle çocuk haklarından mahrum kalmakta, hatta ihmal ve istismara uğramaktadır. 2018 yılı Lübnan ve Fransa ortak yapımı “Kefernahum” adlı film, bu konuyu gerçekçi bir şekilde ele almaktadır. Bu bağlamda film “Yeni Gerçekçilik” akımından esinlenmiştir [4]. Başrolünde 12 yaşındaki Zain adlı erkek çocuğun yer aldığı filmde Lübnan’ın başkenti Beyrut’ta göçmenlerin yaşadığı toplumsal sorunlar ile çocukların maruz kaldığı ihmal ve istismarlar, filmin adının anlamı gibi yaşanan kaos gözler önüne serilmektedir. Bu araştırma kapsamında, insan ve çocuk hakları ihlallerinin tüm çıplaklığı ile yansıtıldığı film coğrafi açıdan incelenmiştir.

2. YÖNTEM

Bu araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırmalar özellikle sosyal bilimlerde insan ve toplum hakkında derinlemesine bilgi edinmeyi amaçlamaktadır [5]. Bu bağlamda gözlem, görüşme ve doküman incelemesi gibi araçlarla veriler toplanmaktadır [6].

2.1. Verilerin Toplanması

Bu araştırmada veriler doküman incelemesi ile toplanmıştır. Nitel araştırmalarda yazılı kaynakların yanı sıra fotoğraf, video, film gibi görsel işitsel materyaller de kullanılabilir [7]. Araştırmanın verileri 2018 yılı Lübnan ve Fransa ortak yapımı “Kefernahum” adlı filmde elde edilmiştir.

2.2. Verilerin Analizi

Filmin araştırmacılar tarafından izlenmesinin ardından elde edilen veriler, içerik analizi ile incelenmiştir. Filmin içeriğindeki temalar ve temaların içeriğinde yer alan kodlar belirlenmiştir. Tema ve kodlar, filmde alıntılarla ele alınmıştır.

3. SONUÇLAR VE DEĞERLENDİRME

Bu çalışmada “Kefernahum” adlı film, içerik analizi yöntemi ile incelenmiştir. Filmin künyesi Çizelge 1.’de yer almaktadır.

Çizelge 1. “Kefernahum” Filminin Künyesi

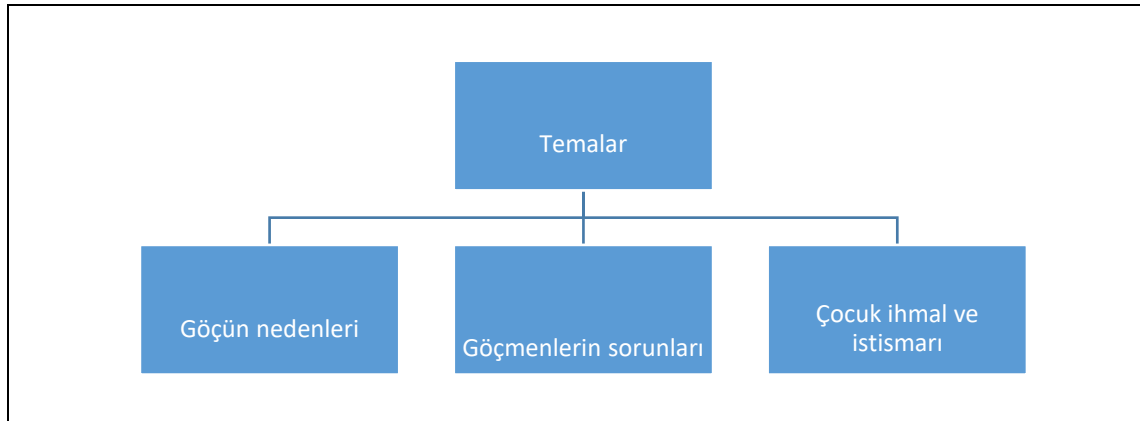
Yapım yılı	2018
Yapım	Lübnan ve Fransa ortak yapımı
Orijinal adı	Capharnaüm
Yönetmen	Nadine Labaki

Senarist	Nadine Labaki, Jihad Hojeily, Michelle Keserwany
Oyuncular	Zain Al Rafeea, Cedra Izam, Nadine Labaki
Tür	Dram
Konusu	Film, Lübnan'ın başkenti Beyrut'ta yaşayan 12 yaşındaki Zain'in uğradığı ve şahit olduğu çocuk istismarı ile mücadelesini konu edinmektedir. Kalabalık bir aileye sahip olan Zain, okula gitmesi gerekirken ailesi tarafından çalıştırılmaktadır. Henüz ergenliğe yeni giren 11 yaşındaki kız kardeşi Sahar'ın ailesi tarafından evlendirilmesine karşı çıkmaktadır. Sahar'ın bakkal Assaad ile evlendirilmesine tepki olarak evden kaçan Zain'in yolu Etiyopyalı mülteci Rahil ve bebeği Yonas'la kesişmektedir. Rahil işe gittiğinde Yonas'a bakmaktadır. Çocuk yaşta evlendirilen kız kardeşi Sahar hamileyken kanaması olur ama kimliği olmadığı için hastaneye kabul edilmez ve ölür. Zain, kardeşinin ölümü üzerine kocası Assaad'ı bıçaklar ve bu nedenle cezaevine gönderilir. Zeki bir çocuk olan Zain yaşadıklarından sorumlu tuttuğu ebeveynlerinden şikâyetçi olur.

[8].

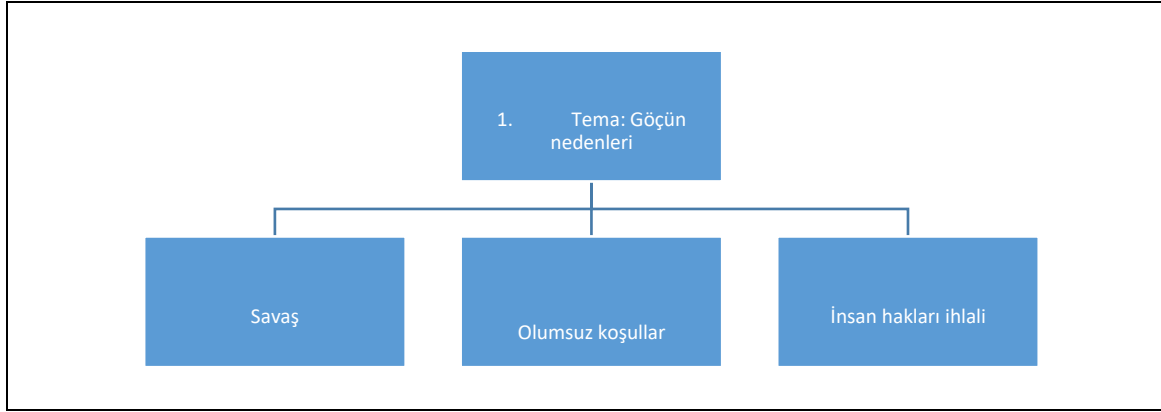
3.1. “Kefernahum” Filminin Coğrafi Okuması

Filmin araştırmacılar tarafından izlenmesinin ardından filmde yer alan coğrafi öğelere ilişkin üç tema belirlemiştir. Bu üç tema göçün nedenleri, göçmenlerin sorunları ile çocuk ihmal ve istismarıdır. Görsel 1’de filmde yer alan temalar gösterilmektedir.

Görsel 1. Filmde Yer Alan Temalar

Sonra temaların içeriğine ilişkin kodlar belirlenmiştir. Temalar ile kodlar, filmde alıntı ve görsellerle incelenmiştir. Görsel 2’de göçün nedenleri temasının kodları görülmektedir.

Görsel 2. Göçün Nedenleri Temasında Yer Alan Kodlar

Göç temasındaki kodlardan ilki savaştır. Suriye’de 2011 yılının Mart ayında çıkan iç savaş sebebiyle milyonlarca kişi aralarında Lübnan’ın da bulunduğu ülkelere göç etmiştir [9]. Görsel 3’te filmde Suriyeli göçmenlerin yardım aldığı bir sahne görülmektedir.

Görsel 3. Suriyeli Göçmenler

Olumsuz koşullar da göçün nedenleri arasında yer almaktadır. Olumsuz koşullar altında yaşayan insanlar, başka ülkelere göç etmektedir. Filmde Filipin, Etiyopya ve diğer ülkelerden Lübnan’a gelmiş olan göçmen kadınların olduğu bir sahne Görsel 4’te gösterilmektedir.

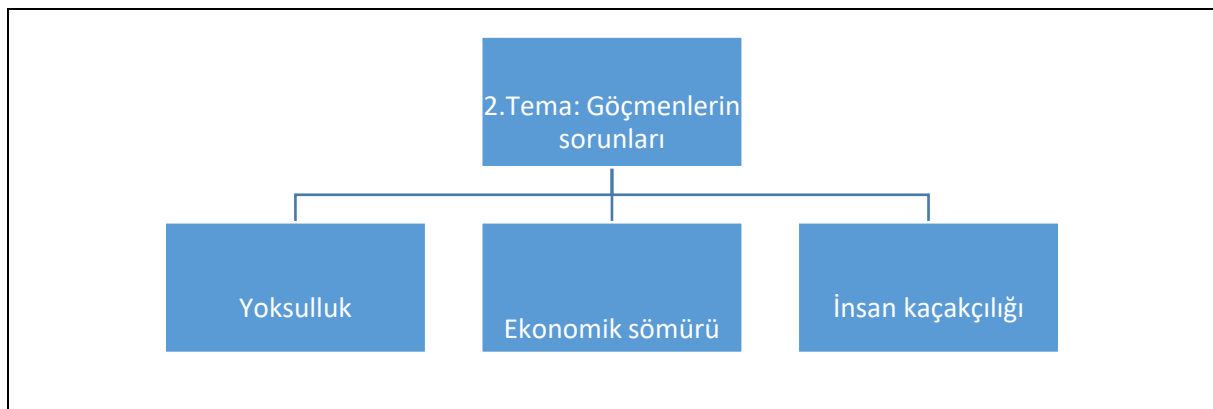
Görsel 4. Göçmen Kadınlar

Filmde göçmenlerin maruz kaldığı insan hakları ihlalleri yansıtılmaktadır. “Kefernahum” adlı filmde, göçmenlerin Lefebvre tarafından “Şehir Hakkı” olarak tanımlanan şehir hayatının sakinlerine iyi olanaklar ve haklar sağlamasından mahrum olduğunun altının çizildiğini belirtilmektedir [4]. Filmde Beyrutlu bir çocuk olan Zain, sokakta Suriyeli bir göçmen kız olan Maysoun’la tanışır. Maysoun Zain’e İsveç’e gitmek istediğini söyler ve neden gitmek istediğini “Suriyelilerin Mahallesi varmış. Kimse nereli olduğunu sormuyormuş. Oraya gidince kendi odam olacak, kapıyı çalmadan hiç kimse içeri giremeyecek. Kimse bana karışamayacak. Oradaki çocuklar eceliyle ölüyormuş.” şeklinde açıklar. Bu ifadeler, göçmenlerin insana yakışır koşullarda yaşayamadıklarını ve insan haklarına uygun koşullarda yaşamak için gelişmiş ülkelere gitme isteklerini yansıtmaktadır. Zain bu konuşma sonra İsveç’e gitmek istemektedir ve filmin sonunda Zain pasaport fotoğrafı çekirmek için gülümsemektedir. Görsel 5’te filmde Maysoun ile Zain’in sohbet ettiği sahne yer almaktadır.

Görsel 5. Filmde Maysoun ile Zain’in sohbet ettiği sahne

Filmde yer alan bir diğer tema göçmenlerin sorunlarıdır. Görsel 6’da göçmenlerin sorunları temasının kodları yer almaktadır.

Görsel 6. Göçmenlerin Sorunları Temasında Yer Alan Kodlar

Göçmenlerin sorunları temasının ilk kodu yoksulluktur. Göçmenler yoksulluk içinde yaşamaktadır. Görsel 4'te yoksulluğun göstergesi olarak mülteci Rahil'in yaşadığı baraka yer almaktadır.

Görsel 7. Mülteci Rahil'in Yaşadığı Baraka

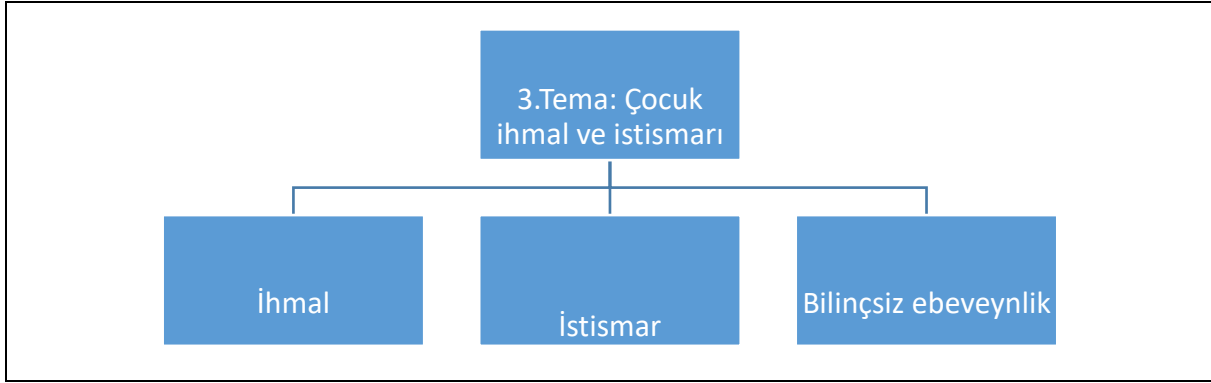
Ekonomik sömürü göçmenlerin bir diğer sorunu olarak filmde yer almaktadır. Rahil, çalıştığı işyerinden hak ettiği ücretini alamamaktadır. Başka bir ifadeyle, işverenler, zor durumda olan göçmenleri ekonomik olarak sömürmektedir.

Göçmenlerin sorunları temasının kodlardan bir diğeri de insan kaçakçılığıdır. Başka ülkelere göç etmek veya oturma izni isteyen göçmenlere için sahte belgeler temin eden Aspro adlı kişi, Rahil'den sahte kimlik karşılığında 1500 Dolar istemektedir. O parayı veremeyeceğini söylediğinde ise, karşılığında bebeği Yonas'u iyi bir aileye evlatlık olarak vermek üzere istemektedir. Görsel 5'te Rahil ile Aspro'nun bu diyalogunun olduğu sahne yer almaktadır.

Görsel 8. Rahil ile Aspro

Filmdeki bir diğer tema ise çocuk ihmal ve istismarıdır. Görsel 9'da bu temada yer alan kodlar gösterilmektedir.

Görsel 9. Çocuk İhmal ve İstismarı Temasında Yer Alan Kodlar

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ), çocuğun beslenme, sağlık, eğitim ve barınma gibi temel ihtiyaçlarının ebeveynler veya bakım veren kişiler tarafından karşılanmamasını ihmal olarak tanımlamaktadır [10]. Filmde kimliği olmadığı için Zain ve kardeşlerinin sağlık ve eğitim gibi temel ihtiyaçlardan yararlanamadığı görülmektedir. Ayrıca filmde Zain ve mahalledeki arkadaşlarının sigara ve zararlı maddeler kullanması, oyunlarında bile şiddet unsurlarının yer alması, sağlık haklarının ihlal edildiğini ve ebeveynleri tarafından ihmal edildiğini göstermektedir [11]. Görsel 10’da metruk bir binada arkadaşlarıyla birlikte Zain’in sigara içtiği sahne yer almaktadır.

Görsel 10. Zain’in sigara içtiği sahne

DSÖ tarafından çocuk istismarı, çocuğun sağlığına, fiziksel ve psikososyal gelişimine zarar veren, yetişkin veya toplum tarafından uygulanan her türlü fiziksel, duygusal ve cinsel kötü muamele şeklinde tanımlanmaktadır [10]. Filmde fiziksel, duygusal ve cinsel çocuk istismarının hepsine rastlamak mümkündür. Zain, kardeşi Seher’in çocuk yaşta evlendirilmesine karşı çıktığı için fiziksel şiddete maruz kalmıştır. Ayrıca Zain’in ailesi tarafından eczaneden yalan söyleyerek ilaç aldırıldığı görülmektedir. Bu ilaçlar suyla karıştırılıp çamaşırlara bu suyu emdirilerek hapishanedeki oğluna götürülmektedir. Bir başka ifadeyle çocuklar suça sürüklenmektedir. Zain’in suç işlerinde kullanılması, yalan söylemeye alıştırılması da duygusal istismarın örneğidir [12]. Henüz ergenliğe yeni giren 11 yaşındaki kız kardeşi Sahar’ın ailesi tarafından evlendirilmesi ise cinsel istismardır.

Bu tema altındaki diğer kod ise bilinçsiz ebeveynliktir. Hem Zain’in anne ve babasının hem de Rahil’in çocuk yetiştirmek için gerekli bilince sahip olmadığı görülmektedir. Zain’in anne babası ihtiyaçlarını karşılayamayacağı kadar çok çocuğa sahiptir. Çocuklarının nüfus kayıtları bile bulunmamaktadır. Benzer şekilde Rahil bebeğine tek ebeveyn olarak bakmaya çalışmaktadır. Rahil’in bebeği Yonas’ın da nüfus kaydı bulunmamaktadır. Görsel 11’de mahkemede Zain’in anne babasından şikâyetçi olduğu sahne yer almaktadır.

Görsel 11. Zain’in anne babasından şikâyetçi olduğu sahne

4. GENEL DEĞERLENDİRME VE SONUÇLAR

Bu nitel araştırmada, Zain adlı çocuğun gözünden göç ve çocuk istismarını gerçekçi bir şekilde mercek altına yatıran “Kefernahum” filminin coğrafi incelenmesi sonucunda üç tema belirlenmiştir. Film göçün nedenleri, göçmenlerin sorunları ile çocuk ihmal ve istismarı temaları çerçevesinde günümüzde yaşanan insan ve çocuk hakları ihlallerini gözler önüne sermektedir. Savaş, olumsuz koşullar ve insan hakları ihlalleri göçe neden olurken göçmenler yoksulluk, ekonomik sömürü ve insan kaçakçılığı ile karşı karşıya kalmaktadır. Ayrıca bilinçsiz ebeveynlik sonucu çocuk ihmal ve istismarları da irdelenmektedir.

Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı bir çalışmada, Kefernahum filminin başrolündeki Zain karakterini Erikson’un psikososyal gelişim kuramına göre analiz edilmiştir. Ailesinden gerekli sevgi ve ilgiyi göremediği için temel güven duygusu sarsılmıştır. Hatta annesi Zain’i cezaevinde ziyarete geldiğinde müjde olarak bir kardeşi olacağını söylediğinde, Zain öfkelenir. Kimlik kazanmaya karşı rol karmaşası yaşayan Zain, çocuk yetiştiremeyen yetişkinlerin çocuk sahibi olmalarını istemediğini dile getirerek ailesine ve içinde yaşadığı toplumun geleneksel bakış açısına isyan etmektedir [13]. Filmin yönetmenliğini yapan Nadine Labaki’nin filmde Zain’in avukatı rolünde yer alması da çocuk haklarını savunması bakımından anlamlıdır.

Filmde Zain karakterini canlandıran Zain Al Rafeea Suriye’deki savaştan kaçarak ailesiyle Beyrut’a göç eden bir mültecidir. Hiçbir eğitimi olmamasına karşın, filmdeki performansı ile 2018 Uluslararası Antalya Film Festivali’nde En İyi Erkek Oyuncu ödülünü kazanmıştır. Filmde, gerçek hayatından çok da farklı olmayan dramaları başarıyla canlandıran Zain, filmin

sonunda pasaport için fotoğraf çektirirken gülümsemektedir. Görsel 12’de Zain’in gülümseyerek poz verdiği sahne yer almaktadır.

Görsel 12. Zain’in gülümseyerek poz verdiği sahne

Sonuç olarak, “Kefernahum” filmi savaş ve göç olgularını sıkça konu edinen Lübnan sinemasının en başarılı örneklerinden birdir [14]. Gerçekçi bir yaklaşımla göç ve göçün yarattığı etkileri göstermektedir. Yaşanan insan ve çocuk hakları ihlallerine yönelik Birleşmiş Milletler başta olmak üzere yetkili kurumların acilen harekete geçmesi gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- [1] Üskül Engin Z. Ö. Birey kavramının gelişimi ve insan hakları. *Journal of Istanbul University Law Faculty*. Haziran, 72, 1, 2014.
- [2] Turanlı, K. *Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi Çerçevesinde çocuğun ekonomik sömürüden korunma hakkı*. Yüksek Lisans Tezi. Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Eskişehir, 2004.
- [3] Yaman, F. Çocuk Hakları Sözleşmesine Taraf Olmayan Ülke: Amerika Birleşik Devletleri. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, Nisan-Haziran, 22, 55, 2022.
- [4] Kaçar, F. Göç ve yoksulluk ekseninde mekânda bireyin inşası: Kefernahum filminin göstergebilimsel analizi. *Kastamonu İletişim Araştırmaları Dergisi (KIAD)*, 12, 2024.
- [5] Özdemir, M. Nitel Veri Analizi: Sosyal Bilimlerde Yöntembilim Sorunsalı Üzerine Bir Çalışma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11, 1, 2010.
- [6] Miles, M. B.; Huberman, A. M. Nitel veri analizi. (S. Akbaba-Altun ve A. Ersoy, Çev.). Ankara: Pegem Akademi, 2015.
- [7] Creswell, J., W. *Nitel araştırma yöntemleri*. (M. Bütün, S. B. Demir, Çev. Ed.). Ankara: Siyasal Kitabevi, 2015.

[8] www.beyazperde.com › filmler › film-251090 Kefernahum - 2018 filmi

(Erişim tarihi: 10.07.2024)

[9] Akköz Çevik S. Suriye’den Türkiye’ye Göç’ün Etkileri. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*. Nisan, 5, 2, 2016.

[10] World Health Organization. Report of the Consultation Child Abuse Prevention. <https://apps.who.int/iris/handle/10665/65900>

(Erişim tarihi: 16.07.2024)

[11] Ergüney, M. Sinemada Çocuk Haklarının Temsili:“Kefernahum” Filmi Örneği. Aile Kurumunun Bekasına Yönelik Çağdaş Fırsatlar/Tehditler Bildiriler Kitabı Cilt-II, 2020.

[12] Türk, B. Çocuk İstismarı Ve İhmali Perspektifinden Kefernahum Filminin Analizi. *The Journal of Academic Social Science*, Mart 138, 11, 2023.

[13] Kılıç, Ş. Orta Doğu ve Orta Asya topraklarından çocuk ve ergen temalı filmler: Cengiz’in çocukları ve Kefernahum’un Erikson’un psikososyal kuramına göre incelenmesi. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi, 11(2), 2021.

[14] Yetkiner, B. ve Enser, V. Çocuk göçmenler ve sinema bağlamında “Kefernahum” ve “Misafir” filmlerinin göstergebilimsel analizi. Kuyucu, M., Çiftçi, H. (Ed.) içinde, A’dan Z’ye iletişim çalışmaları-5. (s. 117-141). Cilt:1, Adıyaman: İksad Yayınevi, 2022.

DÜZENSİZ GÖÇLE MÜCADELELERDE SINIR GÜVENLİK DUVARI VE TÜRKİYE

Doç. Dr. Erkan ARSLAN

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, İletişim Fakültesi, ORCID ID: 0000-0002-8273-9460

Özet

Çalışma, uluslararası göçlerin bir türü olan düzensiz göçlere odaklanmaktadır. transit geçiş veya yerleşim amaçlı olarak bir ülkenin sınırlarını kanun ve yönetmeliklere aykırı olarak geçmesi ya da yasa dışı ve idari koşullara aykırı olarak ülkeden ayrılmama durumu “düzensiz göç” (irregular migration) kavramı ile açıklanmaktadır. Düzensiz göç uluslararası antlaşmalara aykırı ve yasa dışı gerçekleşen bir göç türü olmasına rağmen devlet zulmü ve baskından kaçan sığınmacılar için uluslararası koruma dâhil bir dizi hakların ülkesinden kaçan yabancıya sunulmasını gerekli kılar. Ancak yasa dışı gerçekleşen göç eyleminin arkasında ırkı, dini, tabiiyeti vb. sebeplerden dolayı zulüm korkusu bulunmayan kişiler için ülkeler kendi sınırlarını önleyici ve güvenlikçi politikalar ile göçmenlere karşı kapatmaları ve göçmenleri sınırlarının dışında tutmak için sınır bölgelerinde fiziki engeller ve teknolojik takip ekipmanları ile sınır kontrollerini artırma yoluna gitmeleri de hem hukukidir hem de mümkündür.

Devletlerin sınırlarını her türden yasa dışı geçişlere kapatmak için geliştirdiği önlemlerden biri de sınır boylarına “duvar” inşa etmek olmuştur. Toplumların yabancı, işgalci veya düşman olarak tanımladıkları unsurlara karşı kendilerini koruyabilmek için duvarlar örme geleneği kadim zamanlara kadar uzanmaktadır. En eski bölümü 2.500 yıllık geçmişe sahip Çin Seddi, Roma İmparatorluğu tarafından milattan sonra 2. yüzyılda inşa edilen Kuzey İngiltere’deki Hadrian Duvarı, 9. yüzyıla damgasını vuran Dannevirke Duvarı, 13. yüzyılda Japonların Moğol istilasına karşı inşa ettiği Genko Borui, 15. yüzyılda Polonya tarafından inşa edilen Silesia Duvarı, 20. yüzyılın ortalarında yükselen Berlin Duvarı, Amerika Birleşik Devletleri’nin Meksika sınırı boyunca ördüğü duvar, Hindistan Bangladeş arasında örülen duvar, İsrail Filistin arasında uzanan duvarlar geçmişten günümüze sınırlara çekilen duvarlara birkaç örnektir. İçinde bulunduğumuz yüzyılın henüz ilk çeyreğinde sınırlarını duvarlar ile kapatan ülkelerin sayısı 28’e ulaşırken toplamda en az 63 duvar ile ülkeler sınırlarını güvenlileştirme yoluna gitmişlerdir. Kimi ülkelerde de sınırlara duvar inşa etme proje ve hazırlıkları tartışılmaktadır. Bu duvarlar sadece belirli bir kıtada değil Amerika’dan Asya’ya Afrika’dan Avrupa’ya dünya genelinde çok sayıda devlet göçlere karşı sınırlarını kapatmak için farklı standartlarda duvarlar ile ülkelerini çevrelemişlerdir. Ancak göçle mücadele de öne çıkan sınır duvarları uygulamasına rağmen yasa dışı göç girişimlerinin BM Mülteci Örgütü verilerine göre de artarak devam ettiği görülmektedir.

Türkiye, son yıllarda yoğun göç hareketlerinin yöneldiği ülkelerden biri haline gelmiştir. Suriye iç karışıklıklarının başladığı dönemde “açık kapı” politikası ile başta Suriyeliler olmak üzere

kitlesel göçlere maruz kalmıştır ve birkaç yıl içerisinde Türkiye’deki Suriyeli sayısı 3.5 milyonu aşmıştır. Benzer durum başta Afganistan olmak üzere Orta Doğu ve birçok Afrika ülkesinden kaynaklanan göçler, Türkiye’yi sınırlarında korumacı bir politika almaya itmiştir. Türkiye’nin “Açık kapı” politikasından tümüyle vazgeçmesi güvenli sınır politikasına dönüş yapması ile birlikte Türkiye - Suriye sınırı boyunca duvarlar inşa edilmeye başlandı.

Sadece Türkiye’nin Suriye sınırı değil tüm güney ve doğu sınırları yoğun düzensiz göç baskısı altındadır. Söz konusu sınırlardan yasa dışı yollarla giriş yapan ve akabinde yakalanan göçmen sayısı 2019’da en yüksek orana erişerek 450 bin üzerinde bir rakama ulaşmıştır. Son birkaç on yılda düzensiz göçler ile ülkemizde yakalanan göçmenlerin uyruklarına bakıldığında başta Afganistan, Suriye, Türkmenistan, Filistin, Fas, Özbekistan, Irak, İran, Sudan, Yemen ve Mısır gibi Orta Doğu ve Afrika ülkelerinden oldukları görülmektedir. Göç üreten ve yasa dışı geçişlerin kolay olduğu coğrafyalara komşu ya da yakın olmak Türkiye’yi sürekli ve yoğun göçlerin hedefi haline getirmiştir. Türkiye’nin sınır güvenlik önlemleri ve sınıra duvar inşa etme projesi, terör ve güvenlik odaklı bir konsepte sahip olduğu kadar kaçakçılık ve düzensiz göçle mücadele içinde bir yöntem olarak öne çıkmaktadır. Bu maksatla Türkiye - Suriye sınırı boyunca 2015’te yapımına başladığı duvar inşası 800 km’yi aşan uzunluğu ile Çin Seddi ve ABD - Meksika arasındaki sınır duvarından sonra dünyanın en uzun sınır duvarı örneği haline geldi. Benzer bir proje yine düzensiz göçlerin rotası haline gelen Türkiye - İran sınırı boyunca uzanan ve 150 km’ye yaklaşan uzunluğu ile Türkiye’nin doğu sınırlarında inşa edilmiştir. Böylece doğa koşullarının imkân verdiği ölçüde Türkiye güney ve doğu sınırları boyunca göçlere engel olmak ve kontrollü geçişi sağlamak üzere duvarlar inşa ederek sınırlarını güvenli hale getirmeyi amaçlamıştır.

Toparlamak gerekirse son cümle olarak duvarların düzensiz göçle mücadelede tek başına bir engel ve enstrüman olamayacağı görülmektedir. Ülkelerin kendi imkânları ile göçle mücadele etme stratejileri duvarlarla örülü bir dünyaya dönüştürmesi yerine daha yaşanabilir bir dünya için başta ulu-üstü örgütler olmak üzere ülkelerin bir araya gelerek kapsayıcı, barışı ve refahı tüm insanlığın ortak kullanımına sunacak politikaları hayata geçirmeleri gerekmektedir. Bu bağlamda başta Birleşmiş Milletler olmak üzere tüm ülkelerin göçü kaynağında yönetecek harcama ve politikaları devreye almaları gereklidir

Anahtar Kelimeler: Düzensiz Göç, Sınır Güvenlik Duvarı, Türkiye

BORDER SECURITY WALL AND TÜRKİYE IN COMBATING IRREGULAR MIGRATION

Abstract

The study focuses on irregular migration as a type of international migration. The concept of "irregular migration" is defined as crossing the borders of a country for transit or settlement purposes in violation of laws and regulations, or not leaving the country illegally and in violation of administrative conditions. Although irregular migration is a type of migration that

is illegal and in violation of international agreements, it necessitates the provision of a series of rights, including international protection for asylum seekers fleeing state persecution and oppression, to the foreigner fleeing their country. However, for those who do not have a fear of persecution due to race, religion, nationality, etc. behind illegal migration, it is both legal and possible for countries to close their borders against migrants with preventive and security policies and to increase border controls with physical barriers and technological monitoring equipment in border areas to keep migrants outside their borders.

One of the measures developed by states to close their borders to all kinds of illegal crossings has been the construction of "walls" along the borders. The tradition of societies building walls to protect themselves against elements they define as foreigners, invaders, or enemies dates back to ancient times. The Great Wall of China, the oldest section of which dates back 2,500 years, Hadrian's Wall in Northern England built by the Roman Empire in the 2nd century A.D., the Dannevirke Wall that marked the 9th century, the Genko Borui built by the Japanese against the Mongol invasion in the 13th century, the Silesian Wall built by Poland in the 15th century. The Silesia Wall was built by Poland in the 15th century, the Berlin Wall rose in the mid-20th century, the wall was built by the United States of America along the Mexican border, the wall built between India and Bangladesh, the wall between Israel and Palestine are a few examples of the walls built along borders from past to present. In the first quarter of the current century, the number of countries that have closed their borders with walls has reached 28, while countries have securitized their borders with at least 63 walls in total. Some countries also discuss projects and preparations to build walls on their borders. These walls have been built not only in a certain continent but also across the world, from America to Asia, from Africa to Europe, many countries have surrounded their borders with walls of different standards to close their borders against migration. However, despite border walls, which are prominent in the fight against migration, it is seen that illegal migration attempts continue to increase according to the UN Refugee Organization data.

In recent years, Türkiye has become one of the countries to which intensive migration movements have been directed. With its "open door" policy at the beginning of the Syrian civil unrest, Türkiye has been exposed to mass migration, especially Syrians, and within a few years, the number of Syrians in Türkiye has exceeded 3.5 million. In a similar situation, migration from the Middle East, particularly Afghanistan, and many African countries pushed Türkiye to adopt a protectionist policy at its borders. With Türkiye abandoning the "open door" policy

altogether and returning to a secure border policy, walls have started to be built along the Turkish-Syrian border.

Not only Türkiye's border with Syria but also its entire southern and eastern borders are under intense irregular migration pressure. The number of migrants illegally entering Türkiye through these borders and subsequently apprehended reached its highest level in 2019, reaching over 450 thousand. Looking at the nationalities of migrants arrested in Türkiye in the last few decades, it is seen that they are mainly from Middle Eastern and African countries such as Afghanistan, Syria, Turkmenistan, Palestine, Morocco, Uzbekistan, Iraq, Iran, Sudan, Yemen, and Egypt. Being neighboring or close to geographies that produce migration and where illegal crossings are easy has made Türkiye a target for continuous and intensive migration. Türkiye's border security measures and the project to build a wall on the border have a terrorism and security-oriented concept as well as a method to combat smuggling and irregular migration. For this purpose, the construction of the wall along the Turkish-Syrian border, which started in 2015, has become the longest border wall in the world after the Great Wall of China and the US-Mexico border wall with a length of more than 800 km. A similar project has been constructed on Türkiye's eastern borders along the Turkish-Iranian border, which has also become a route for irregular migration, with a length of nearly 150 km. Thus, to the extent that natural conditions allow, Türkiye has aimed to secure its borders by building walls along its southern and eastern borders to prevent migration and ensure controlled passage.

According to the data obtained from Türkiye, the USA, and some other countries, walls alone are not an obstacle or deterrent in the fight against irregular migration. Instead of turning the strategies of countries to combat migration with their means into a walled world, countries, especially supranational organizations, should come together for a more livable world and implement policies that will bring inclusive, peace and prosperity to the common use of all humanity. Despite all the measures and policies implemented to control migration, the increasing intensity of migration can only be explained by one thing: "The underlying reasons behind migration decisions are neglected". This judgment makes it necessary to call on all countries, especially the United Nations, to put in place expenditures and policies that will manage migration at its source.

Key Words: Irregular Migration, Border Security Wall, Türkiye

GÖÇ VE SAĞLIK İLİŞKİSİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Doç. Dr., GÜLŞEN ÇETİN AYDIN¹

¹ Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, - 0000-0002-8371-2251

ÖZET

Göç kavramı, küresel bir olgu olup tüm dünyayı etkisi altına almaktadır. Göç olgusu, özellikle insanların en temel hakkı olan onurlu yaşama hakkı boyutuyla ele alındığında evrensel bir sorun haline gelmektedir. Göç esnasında yaşanan insani hareketliliğin gerek göç alan gerekse göç veren ülkelerin mevcut sistemlerini bozucu etkisi olduğunu söylemek mümkündür. Sosyo-ekonomik, kültürel ve siyasi etkilerinin yanı sıra toplum sağlığını derinden etkileyecek izler bırakmaktadır. Özellikle uzun vadede sağlığın temel belirleyicileri üzerinde olumsuz etkilerinin olduğu ve hijyen koşullarının sağlanamamasına bağlı olarak bulaşıcı hastalıkların ortaya çıktığı görülmektedir. Öte yandan tüm toplumsal hareketlerde olduğu gibi göçte de dezavantajlı grupların bu durumdan en çok etkilenen kesim olduğunu söylemek mümkündür. Hamile kadınların, emziren annelerin ve çocuklarının yetersiz beslenmeden kaynaklı yaşadıkları sağlık sorunları, en temel ihtiyaçlarını bile kendilerinin gideremediği diğer bir grup olan engelli ve yaşlıların bir başka kişinin desteğine ihtiyaç duyması herkesi etkisi altına almakta ve toplumun ruh sağlığını bozmaktadır. Buna bağlı olarak psikolojik sorunlar giderek artmaktadır. İşsizlik, ekonomik yetersizlik, beslenme ve barınma sorunu, sosyal statünün kaybedilmesi, yalnızlaşma, kültürel farklılıklar, başka bir dile olan yabancılaşma gibi diğer faktörler de önemli stres kaynakları arasında yer almaktadır. Sağlığın fiziksel, sosyal ve ruhsal yönden bir bütün olarak ele alınması gerektiği, ancak göç olgusunda tüm bu yeterliliklerin sağlanamadığının görülmesi çalışmanın ortaya çıkış nedenidir. Bu doğrultuda çalışmada bu alanda yapılan tezlerden yola çıkılarak bir değerlendirme yapılmıştır. Çalışmada Yök Tez veri tabanında “göç ve sağlık” “göç ve yaşam” ve “göç ve kadın” anahtar kelimeleri ile 2000-2024 yılları arasında yapılan çalışmaların bibliyometrik analizi yapılmıştır. Bu doğrultuda, “göç ve sağlık” anahtar kelimeleri ile 3 tez, “göç ve yaşam” anahtar kelimeleri ile 2 tez ve “göç ve kadın” anahtar kelimeleri ile 29 tez olmak üzere toplamda 34 tez değerlendirmeye alınmıştır. Yapılan çalışmalarda, mevcut durumun ortaya konulduğu ve iyileştirme önerilerinin yer aldığı görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Göç, Sağlık, Yönetim.

1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Göç kavramı basit bir ifadeyle, bireylerin ya da toplulukların planlı ya da aniden gelişen siyasi, ekonomik ve sosyal faktörler sebebiyle kendi ülke sınırlarından çıkıp başka ülke sınırı içerisinde sürekli ya da geçici olarak yerleşik yaşama geçmesi olarak ifade edilmektedir (Akdeniz ve Öz, 2009: 27-28; Baş ve ark, 2017: 1681; Karagöz ve Karaşin, 2024: 89, Karanfiloğlu, 2019: 100).

İstatistiklere göre Dünya’da uluslararası göçmen sayısının 1965 yılında 75 milyon, 1985 yılında 105 milyon, 2000 yılında 150 milyon, 2020 yılında ise 281 milyon olduğu tahmin edilmektedir.

Dünya nüfusunda göçmenlerin oranı %3,6'dır (IOM, 2024). Giderek artan bu rakam birçok faktörün göç sürecinde etkili olduğunu göstermektedir. Bu nedenle çeşitli göstergeler doğrultusunda göçün etki ettiği grup ve konular ele alınmaktadır. Bu doğrultuda çalışmada göç ve sağlık kavramlarına yer verilmektedir.

Göç eden bireyler göç ettikleri yerlerde temel haklarını karşılamak durumundadır. Göçe etki eden en temel insan hakkı ise, sağlık hakkıdır. Sağlık hakkı, ulusal ve uluslararası düzenlemeler doğrultusunda ele alınmaktadır. Göç eden bireylerin sağlık hizmetine erişiminde problemlerin olduğunu söylemek mümkündür. Bu sorunların başında sağlık profesyonelleri ile göç eden bireyler arasındaki iletişim problemleri gelmektedir (Karagöz ve Karaşin, 2024: 89). Göç ve sağlık ilişkisine bakıldığında koşulların olgunlaşmadığı yer ve zamanda hastalıkların arttığını, salgınların hızla yayıldığını görülmektedir (Akdeniz ve Öz, 2009: 28). Bu durumun altında yatan nedenin göç eden bireylerin sağlık koşullarının uygun olmadığı toplu barınma yerlerinde geleneksel bir yaşam sürdürmesidir (Yücel ve ark., 2021: 362).

Ruh sağlığını farklı şekillerde etkileyen göç olgusu kadının ailedeki ve toplumdaki yeri göz önüne alındığında bazı olumsuz etkiler barındırmaktadır. Özellikle de riskli gruplar içerisinde yer alması gerek beden gerekse ruh sağlığı açısından üzerinde durulması gereken konulardan biridir (Akdeniz ve Öz, 2009: 27; Çakır ve Çevik, 2021: 230).

Yapılan çalışmalarda kadınların erkeklere göre göç sürecinden daha fazla etkilendiği tespit edilmiştir. Dolayısıyla göç kararının alınmasından göç sürecinin sonuna kadar erkeğe bağımlı bir rol üstlendiklerini söylemek mümkündür. Bu durum kadınların görünmezliğinin ve ikincilliğinin bir göstergesi olarak ifade edilmektedir. Göç ve kadın kavramı birlikte incelendiğinde kadının daha edilgen bir rolünün olduğu ifade edilmektedir. Bu nedenledir ki kadınların göç sürecindeki deneyimlerini ortaya koymak yapılan çalışmaların ana hedefi olmuştur (Canlı ve Buz, 2024: 26; Karanfiloğlu, 2019: 101).

Göç ve kadın ilişkisi üzerine yapılan çalışmalarda kadının temsil alanının görünürlüğünün olmaması, dezavantajlı konumundan kaynaklı olarak mağdur edilmişliğinin olduğu, etnik topluluklarda toplumsal cinsiyet baskısının olduğu ve kadınların yaşadıkları sorunlar ve mağduriyetler üzerine yoğunlaşıldığı görülmektedir (Çakmak, 2010: 54-55).

İstismar, şiddet ve sömürülmeye açık ve riskli gruplar arasında yer alan göç eden kadınlar genelde hizmet sektöründe sosyal güvenceden yoksun temizlik, çocuk bakımı gibi düşük statülü ve ücretli işlerde çalışmaktadır. Eğitim ve dil yetersizliği sorunu bunun temel nedenleri arasında yer almaktadır. Öte yandan toplumsal rolleri gereği sürekli baskı altında olmalarından kaynaklı utanç, korku ve bilgi eksikliği sebebiyle sağlık hizmeti taleplerini ya kendi yöntemleriyle gidermeye çalışmakta ya da çok uzun süre bekledikten sonra sağlık hizmeti almaktadır. (Baş ve ark, 2017: 1680; Çakır ve Çevik, 2021: 230).

Espin'e (1999: 7) göre, göç olgusunun kadınlar için bazı yapıcı sonuçları da bulunmaktadır. Örneğin ev dışında başka bir iş sahibi olabilme ihtimali barındırmaktadır. Öte yandan göç ettiği ülkenin uygulamalarından faydalanıp eğitim alma imkânı elde edebilmektedir. Bununla birlikte kendisi gibi göç eden diğer kadınların yaşamlarını göç ettikleri ülkede yaşayan kadınlar ile kıyaslama fırsatı elde etmektedir. Bu sayede kendini geliştirebilecek farklı görüş ve düşüncelerle yaşamını devam ettirebilecektir.

2. YÖNTEM

Çalışmada Yök Tez veri tabanında yer alan ve tez adında “göç ve sağlık” “göç ve yaşam” ve “göç ve kadın” anahtar kelimeleri bulunan 2000-2024 yılları arasında yapılan çalışmaların bibliyometrik analizi yapılmıştır. Bu doğrultuda, “göç ve sağlık” anahtar kelimeleri ile 3 tez, “göç ve yaşam” anahtar kelimeleri ile 2 tez ve “göç ve kadın” anahtar kelimeleri ile 29 tez olmak üzere toplamda 34 tez değerlendirmeye alınmıştır. Yapılan çalışmalarda, mevcut durumun ortaya konulduğu ve iyileştirme önerilerinin yer aldığı görülmektedir.

Bibliyometrik analiz yöntemi, belli bir disiplinde yer alan akademik çalışmaların yazarları, anahtar kelimeleri, üretildikleri ülkeleri, yazarlarının bağlı bulundukları kurumları, atıfları, yayın yılları ve kaynakları gibi verilerin kullanılarak yapılan değerlendirmeleri içermektedir. Diğer bir ifade ile belli dönem, alan ve bölgede kişi ya da kurumlar tarafından yapılan yayınların ve yayınlar arasındaki ilişkinin sayısal verilerle analiz edilmesi durumudur. Bibliyometrik araştırmalara bakıldığında yapılan çalışmaların genel yapısını ortaya koymak üzere betimleyici sonuçlar, çalışmaların performans analizleri için de değerlendirici sonuçlara ulaşılmaktadır. Çalışmadan elde edilen sonuçlar sayesinde incelenen disiplindeki akademik çalışmaların gelişimleri ve hangi konuya eğilimli oldukları, ülke ve şehir kıyaslamasının yapılması, yıllara göre çalışmaların incelenmesi ve değerlendirilmesi boyutuyla önemli olduğu ifade edilmektedir (Depren ve ark, 2018: 5; Al vd., 2010: 2; Yalçın, 2010: 206; Ulu ve Akdağ, 2015: 6).

Alan yazında 1917 yılında Cole ve Eales tarafından ilk bibliyometrik çalışmanın yapıldığı bilinse de ilk çalışmanın Campbell'in (1896) Theory of the National and International Bibliography çalışması olduğu ileri sürülmektedir. Türkiye’de ise ilk çalışma 1970 yılında Özönü tarafından yapılmıştır (Çelikkaya ve ark, 2019: 710, Kahraman, 2022: 210; Salik Ata ve Aksu, 2023: 621; Çetinkaya Bozkurt ve Gürbüz, 2018: 4).

3. BULGULAR

Çalışmanın bu bölümünde göç alanında 2000-2024 yılları arasında hazırlanan tezlerin analiz edilmesiyle elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Tezler tarandığında belirlenen anahtar kelimeler doğrultusunda son 20 yılda bu alanda çalışmalar yapıldığını ortaya koymaktadır. Belirtilen yıllar öncesinde yapılan çalışmaya rastlanılmamaktadır.

Çizelge 1. Anahtar kelimeye göre tez türü ve sayıları

Anahtar Kelime	Tez Türü	Sayı
Göç ve Sağlık	Yüksek lisans	1
	Doktora	2
	Tıpta Uzmanlık	-
	Sanatta Yeterlik	-
Göç ve Yaşam	Yüksek lisans	1
	Doktora	-
	Tıpta Uzmanlık	1
	Sanatta Yeterlik	-
Göç ve Kadın	Yüksek lisans	26
	Doktora	2
	Tıpta Uzmanlık	-

	Sanatta Yeterlik	1

Çizelge-1’de anahtar kelime ve tez türüne göre elde edilen sayılara yer verilmektedir. Göç ve sağlık, göç ve yaşam, göç ve kadın anahtar kelimeleri en fazla sonuca ulaşılan anahtar kelimeler olarak karşımıza çıkmaktadır. Çalışmada anahtar kelime ve tez türüne göre yapılan değerlendirmede toplamda 28 tezin yüksek lisans, 3 tezin doktora, 1 tezin tıpta uzmanlık ve 1 tezin sanatta yeterlik tez türünden olduğu sonucuna varılmıştır.

Çizelge 2. Tezlerin yazım yılları ve sayıları ile araştırma yöntemi

Anahtar Kelime	Yıl	Sayı	Araştırma Yöntemi
Göç ve Sağlık	2023	1	Nicel araştırma
	2022	1	Nitel araştırma
	2010	1	Nicel araştırma
Göç ve Yaşam	2023	1	Nicel araştırma
	2022	1	Nitel araştırma
Göç ve Kadın	2024	1	Nicel araştırma
	2023	2	Nicel araştırma
	2023	1	Nitel araştırma
	2022	1	Nicel araştırma
	2021	1	Nitel araştırma
	2020	3	Nicel araştırma
	2019	4	Nicel araştırma
	2018	1	Nicel araştırma
	2018	2	Nitel araştırma
	2017	1	Nitel araştırma
	2013	1	Nitel araştırma
	2012	1	Nicel araştırma
	2012	1	Nitel araştırma
	2011	1	Nicel araştırma
	2009	1	Nicel araştırma
	2009	1	Nitel araştırma
	2008	2	Nicel araştırma
	2007	1	Nicel araştırma
	2007	1	Nitel araştırma
	2006	1	Nicel araştırma
	2005	1	Nitel araştırma

Çizelge-2’de tezlerin yazım yılları ve sayılarına göre yapılan araştırma yöntemi belirtilmektedir. Çalışmaya bakıldığında nitel ve nicel araştırma yöntemlerinin kullanıldığı görülmektedir. Çalışmada toplamda 22 tezin nicel araştırma yöntemi ile 12 tezin ise nitel araştırma yöntemi ile yapıldığı görülmektedir.

Elde edilen verilere bakıldığında nicel araştırma yönteminin en fazla yapıldığı yıl 2023 yılıdır. 2023 yılında toplamda 5 tez yapıldığı görülmekte ve bunlardan 4’ünde nicel 1’inde nitel araştırma yöntemi kullanıldığı görülmektedir. 2023 yılında yapılan 3 çalışmanın da göç ve kadın anahtar kelimesi kapsamında yer aldığı ifade edilmektedir. 2023 yılını 2019 yılı takip etmektedir. 2019 yılında toplamda 4 tezde nicel araştırma yöntemi kullanıldığı görülmektedir. Bu çalışmaların hepsi yüksek lisans tezidir.

Çizelge 3. Tezlerin yöntem bölümüne ilişkin temel bilgiler

Tezlerin Yöntem Bölümüne İlişkin Temel Bilgiler		Sayı
Örneklem Yöntemi	Tesadüfi Yöntem	4
	Basit Rassal	11
	Kartopu	3
	Amaçlı	8
	Randomize	1
	Tabakalı rastgele örnekleme	2
	Ölçüt örnekleme	1
	Örneklem seçimine gidilmemiş	1
	Literatür taraması	3
Veri Toplama Yöntemi	Yüz yüze	28
	Çevrimiçi	3
	Literatür taraması	3
Tezlerin yazıldığı ABD	Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi	2
	Kamu Hukuku	1
	Aile Ekonomisi ve Beslenme Eğitimi	1
	Aile ve Tüketici Bilimleri	1
	Antropoloji	1
	İktisat	1
	Beden Eğitimi ve Spor	1
	Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri	1
	Araştırma Hastanesi	1
	Felsefe ve Din Bilimleri	1
	Halk Sağlığı	3
	Hemşirelik	1
	Kadın Çalışmaları	1
	Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği	1
	Kültürel İncelemeler	1
	Mimari ve Kentsel Çalışmalar	1
	Psikoloji	1
	Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık	1
	Resim	1
	Sanayi Politikaları ve Teknoloji Yönetimi	1
	Sosyal Hizmet	2
	Sosyoloji	8
	Tarım Ekonomisi	1
	Adana	2
	Ankara	2
	Antalya	1

Örneklem grubunun bulunduğu iller	Ardahan	2
	BM ve Türkiye	1
	Denizli	1
	Diyarbakır	4
	Edirne	1
	Hatay	1
	Isparta	1
	İstanbul	13
	İzmir	1
	Kırıkkale	1
	Kocaeli	1
	Mersin	1
	Rize	1

Çizelge-3'te tezlerin yöntem bölümüne ilişkin temel bilgiler yer almaktadır. Bu kapsamda örneklem yöntemine, veri toplama yöntemine, tezlerin yazıldığı anabilim dalına, örneklem grubunun bulunduğu illere yer verilmektedir.

Örneklem yöntemine bakıldığında, en fazla basit rassal yöntemin (11) kullanıldığı görülmektedir. Diğer örneklem yöntemlerine bakıldığında basit rassal yöntemi amaçlı yöntemin (8), tesadüfi yöntemin (4) takip ettiği görülmektedir.

Veri toplama yöntemine bakıldığında yapılan tezlerin çoğunun yüz yüze (28) yapıldığı ifade edilmektedir. Tezlerde özellikle örneklem sayısının azlığı ve derinlemesine bilgi aktarımı sebebiyle bu yöntemlerin tercih edildiği görülmektedir. Çevrimiçi (3) yöntemin özellikle örneklem grubunun büyüklüğünde yer verildiği belirtilmektedir.

Tezlerin yazıldığı anabilim dallarına bakıldığında ise çeşitliliğe yer verildiği görülmektedir. Özellikle göç olgusunu derinden etkileyen konuların yaşam, sağlık ve kadın ile ilişkilendirildiği görülmektedir. Tezlerin yoğunluklu olarak sosyoloji (8), halk sağlığı (3), siyaset bilimi ve kamu yönetimi (2), sosyal hizmet (2) anabilim dallarında yazıldığı görülmektedir.

Örneklem grubunun bulunduğu illere bakıldığında yalnızca bir çalışmanın uluslararası uzantısı olduğunu söylemek mümkündür. Rehberlik ve psikolojik danışmanlık anabilim dalında doktora tezi olarak yapılan çalışma hem Türkiye hem de Birleşmiş Milletler kapsamında yapılmıştır. Bunun yanı sıra örneklem grubunun en yoğun olduğu il metropol olması ve sık göç alan bir il olan 13 çalışma ile İstanbul'dur. İstanbul'u, Diyarbakır (4), Adana (2) ve Ankara (2) takip etmektedir.

4. GENEL DEĞERLENDİRME, SONUÇ VE ÖNERİLER

Küresel bir olgu olan göç olgusu tarihsel süreçte farklı sebeplerle görünür hale gelmiştir. Sosyal, siyasi, ekonomik, kültürel gerekçeler bunlardan bazılarıdır. Göçün farklı nedenleri olduğu gibi göçten etkilenen gruplar da göçün nedenlerine bağlı olarak değişmektedir. Ancak dezavantajlı gruplar dikkate alındığında göçten en fazla etkilenen grubun dezavantajlı grup kadınlarıdır. Özellikle edilgen bir yapıya zorlanan kadınların bu süreçte yaşadıkları doğrultusunda ele alınan çalışmada yök tezler kapsamında yapılan çalışmalar doğrultusunda bir değerlendirme yapılmıştır.

Yapılan çalışmalardan elde edilen bazı sonuç ve çözüm önerileri şu şekilde ifade edilmektedir:

- Göç eden kadınların büyük bir risk grubu olduğu kabul edilmeli ve krizle mücadelede öncelikli grup olarak ele alınması gerekmektedir.

- Ailenin varlığının ve bütünlüğünün korunması ve geliştirilmesi için kadınların ve dolayısıyla çocukların sağlıklarının iyileştirilmesi halk sağlığının da devamlılığını sağlayacaktır.
- Yaşanan ölüm, kayıp gibi krizlerin kadının ruh sağlığına etkileri göz önüne alınarak koruyucu ruh sağlığı önlemlerinin alınması ve toplumsal yaşam ile sosyal uyumunun sağlanması gerekmektedir.
- Risk gruplarına bireysel ruh sağlıklarını tanımaya, öğrenmeye ve korumaya yönelik eğitim ve danışmanlık verilmesi önerilmektedir.
- Özellikle kadınların toplumun sağlık davranışlarını yönlendirmede rol model etkisi göz önüne alınarak psiko-sosyal açıdan desteklenen kadınların diğer aile bireylerinin üzerinde olumlu etkisi olacağı düşünülmektedir.
- Göç sonrasına bakıldığında kadınların yeni duruma uyum sorunu yaşadıkları ifade edilmektedir. Kadınlar için işverenler, yerel yönetimler gibi kuruluşlar tarafından uyum programları yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Akdeniz, E., Öz, F. (2009). Koruyucu Ruh Sağlığı Açısından Göç ve Kadın. Kriz Dergisi, 17, 1, 2009.
- Al, U., Sezen, U., Soydal, İ., Hacettepe Üniversitesi Bilimsel Yayınlarının Sosyal Ağ Analizi Yöntemiyle Değerlendirilmesi, Edebiyat Fakültesi Dergisi, 29, 1, 2012.
- Baş, M., Molu, B., Tuna, H.İ., Baş, İ., Göç Eden Ailelerin Sosyo-Kültürel ve Ekonomik Değişiminin Kadın ve Çocuk Yaşamına Etkisi, İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 6, 3, 2017.
- Campbell, F., The Theory of National and International Bibliography. (With Special Reference to the Introduction of System in the Record of Modern Literature.), Medium 8vo., London, 1896.
- Canlı, M., Buz, S., Trabzon'da Yaşayan Afganistan Uyruklu Kadın Göçmenlerin Gündelik Yaşamları, Mavi Atlas, 12, 1, 2024.
- Cole, F. J., Eales, N. B., The History Of Comparative Anatomy: Part I.-A Statistical Analysis Of The Literature, Science Progress (1916-1919), 11, 44, 1917.
- Çakmak, S. “Değişen Hayatların Görünmez Sahipleri: Göçmen Kadınlar,” Fe Dergi 2, 2, 2010.
- Çakır, B., Çevik, C., Küreselleşme, Göç ve Kadın Sağlığı. Humanistic Perspective, 3, 1, 2021.
- Çelikkaya, S., Ezanoğlu, Z., Karaçadır, V., Dergipark Veri Tabanındaki İİBF Dergilerinde Yayımlanan “Bilim ve Teknoloji” Konulu Makalelerin Bibliyometrik Analizi, KAÜİİBFD, 10, 20, 2019.
- Çetinkaya Bozkurt, N., Gürbüz, C., Pazarlama ve Pazarlama Araştırmaları Dergisi’nin Bibliyometrik Analizi, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 5, 3, 2018.
- Depren, Ö., Kartal, M. T., Kılıç Depren, S., Borsalarda Oynaklık Üzerine Yayımlanmış Akademik Çalışmaların Bibliyometrik Analizi, Bankacılık ve Sermaye Piyasası Araştırmaları Dergisi, 2, 6, 2018.

Espin, O., *Women Crossing Boundaries: The Psychology of Immigration and the Transformations of Sexuality*, Routledge, London, 1999.

Kahraman, M., İstanbul Üniversitesi Coğrafya Dergisi'nin Bibliyometrik Analizi Coğrafya Dergisi, 44, 2022.

Karagöz, Y., Karaşin, Y., Sağlık Çalışanlarının Göçmenlere Yönelik Tutumlarının Belirlenmesi: Bir Ölçek Geliştirme Çalışması, Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi, 16, 30, 2024.

Karanfiloğlu, M., Savaş, Kadın, Çocuk ve Göç Üzerine: Suriye Örneği, Muhakeme Dergisi, 2, 1, 2019.

Özinönü, A., K., *Growth In Turkish Positive Basic Sciences: 1933-1966*, Tez, Middle East Technical University, Ankara, 1970.

Salik Ata, N., Aksu, N., Sürdürülebilir Kalkınma Konusunda Yapılan Ulusal Literatürdeki Çalışmaların Bibliyometrik Analizi, Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi, 10, 4, 2023.

Ulu, S., Akdağ, S., Dergilerde Yayınlanan Hakem Denetimli Makalelerin Bibliyometrik Profili: Selçuk İletişim Örneği, Selçuk İletişim, 9, 1, 2015.

Yalçın, H., Milli Folklor Dergisi'nin Bibliyometrik Profili (2007-2009), Milli Folklor, 22, 85, 2010.

Yücel, U., Türkoğlu, Ö., Ekşioğlu, A., Göç ve Kadın Sağlığı Hizmetleri, Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi, 5, 2, 2021.

<https://turkiye.iom.int/tr/veri-ve-kaynaklar>

(Erişim tarihi: 27.07.2024)

MIGRATION AND NUTRITION

Dietitian Zeynep

Sevim,diyetisyenzeynepsevim@gmail.com,

ORCID ID: 0009-0003-3127-7248

This study focuses on the effects of migration on nutrition. The research is a literature review. Migration is a complex phenomenon with multifaceted effects on the dietary habits of individuals and societies. Migration can have many effects on nutrition, depending on the type of migration, where migrants arrive and settle, and individual factors.

There is a large body of research examining the effects of migration on nutrition, and this research has shown that migration can have both positive and negative consequences. Among the positive effects, migrants may be exposed to new culinary traditions, foods and dietary opportunities. Their overall nutritional status may improve and they may adopt healthy eating habits. Some migrants may also experience greater food security in their countries of origin. Among the negative impacts, migrants may develop less healthy eating habits. They may experience nutrient deficiencies. Their risk of developing chronic diseases may increase with unhealthy diets. Limitations in accessing the health systems of the country of origin, cultural differences and language barriers also negatively affect nutrition. Psychological stress experienced by migrants can also cause malnutrition.

Many practices have been developed and researched to improve the nutritional status of migrants. These include nutrition education programs, individual or group nutrition counseling, community programs such as community gardens, and technology-based applications such as websites and mobile applications.

Various solutions can be developed to address nutrition-related problems of migrants. Access to food security can be increased. Culturally appropriate nutrition education can be provided. Programs can also be developed to provide migrants with linguistically and culturally appropriate health services and to prevent and manage chronic diseases. Work on policies on access to healthy food. It is also important to raise public awareness and develop migrant-friendly policies to help migrants eat healthily and reduce the risk of chronic diseases. A combination of different practices may be needed to improve the nutritional status of migrants and to implement them effectively.

Keywords: Migration, Nutrition, Migrant, Food Security, Unhealthy Diet

ÇOCUKLARDA ZORUNLU GÖÇÜN ETKİLERİ VE HEMŞİRELİK YAKLAŞIMLARI

Öğr. Gör. Funda GÜRBÜZ¹, Prof. Dr. Nejla CANBULAT ŞAHİNER²

¹ KTO Karatay Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Anestezi Programı
- ID 0000-0002-8065-3575

² Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Üniversitesi
- 0000-0003-3322-5372

ÖZET

Göç; savaş, terör, açlık, doğal afet veya siyasal baskılar gibi itici nedenler veya özgürlük, iyi ekonomik koşullar ve iş olanakları gibi çekici nedenlerle kişilerin yaşamlarının tamamını veya bir kısmını geçirmek üzere, geçici veya kalıcı olarak, coğrafi yer değiştirme eylemidir. Göç eylemi zorunlu veya gönüllü olsun her birey için bağlanma ve güven duygusunu sarsan bir durumdur. Ailenin en önemli parçası olan çocuklar gereksinimleri fazla olan korunmaya muhtaç gruplar olup; temel hakları ihlal edilerek göçten en çok etkilenen dezavantajlı bireyler haline gelmişlerdir. Göç sırasında barınma, eğitim, sağlık hizmetleri gibi temel olanaklardan faydalanamayan çocuklar, saldırı, işkence ve istismar gibi pek çok olumsuz olaylara şahit olabilmekte veya maruz kalabilmektedir. Bu durum göç mağduru çocukların ileriki yaşamlarında; arkadaş ilişkileri, hiperaktivite, düşük yaşam doyumu, travma sonrası stres bozukluğu, düşük benlik saygısı, akademik başarısızlık, iş hayatında zorluklar, suça eğilim, sigara, alkol, madde bağımlılığı, uygunsuz cinsel davranışlar, zorbalığa maruz kalma veya zorbalık yapma gibi çeşitli ruhsal ve davranışsal sıkıntılar yaşamalarına neden olmaktadır. Göç olgusu çocukları yalnız ruhsal ve davranışsal olarak değil fiziksel, bilişsel ve sosyal birçok boyutta etkileyebilmektedir. Bu çalışmada göç kavramının çocuk sağlığı üzerindeki etkisi araştırılmış ve hemşirelik yaklaşımlarının değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Göç, Çocuk, Sağlık, Hemşirelik

1. Göç ve Çocuklar

Göç; savaş, terör, açlık, doğal afet veya siyasal baskılar gibi itici nedenler veya özgürlük, iyi ekonomik koşullar ve iş olanakları gibi çekici nedenlerle kişilerin yaşamlarının tamamını veya bir kısmını geçirmek üzere, geçici veya kalıcı olarak, coğrafi yer değiştirme eylemidir (Sarp, 2018; Aydın et al., 2017; Gümüş & Bilgili, 2015). Ayrıca göç; bireysel veya ailesi ile birlikte ekonomik, sosyal veya siyasal nedenlerle yaşadıkları çevreyi terk etmek zorunda kalan insanların yolcuğu olarak tanımlanmaktadır (Bostancı, 2022). Ülke içindeki yer değiştirmeler iç göç, uluslararası boyutlardaki yer değiştirmeler ise dış göç olarak ifade edilirler (Aydın et al., 2017). Göçler yaşamı tehlikeye düşürmek pahasına var olabilmek için bireysel veya kitlesel olarak yapılan eylemler olabilmektedir. Göçün travmatik etkisi nedene bağlı olarak değişebilmektedir. Önceden sınırlı imkanlardan kurtulup, daha iyi yaşam koşullarına erişebilmek amacıyla, isteğe bağlı gerçekleşen gönüllü göçler, günümüzde temel insani hak ve ihtiyaçları karşılayabilmek için zorunlu olarak gerçekleşmekte ve onarılması güç yaralar açılmasına neden olmaktadır (Demirkaya, 2020; Becker & Ferrara, 2019). Göç eylemi zorunlu veya gönüllü olsun her birey için bağlanma ve güven duygusunu sarsan bir durumdur (Demirkaya, 2020). Yerleşik kültürlerinden ayrılarak başka ülkelere göç eden göçmenler yeni kimlikleri nedeniyle, farklı kültür, dil ve yaşam biçimine maruz kalarak çeşitli sorun ve uyum problemleri yaşayabilirler (Bostancı, 2022 ; Becker & Ferrara, 2019).

Dünya nüfusunun üçte birini, göçmen nüfusunun ise yarısını çocuklar oluşturmaktadır (UNICEF, 2016). Türkiye’deki çocuk nüfusunun yaklaşık olarak 1,7 milyonunu Suriye’li göçmenler oluşturmaktadır (UNICEF, 2021). Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNCHR) 2023 raporuna göre 5,011,254 Suriye’li vatandaşın ülkesini zorunlu olarak terk ettiği, 3,115,344’ünün Türkiye’de yaşadığı ve 1,5 milyonunu çocukların oluşturduğu ifade edilmiştir (UNCHR, 2023).

Birleşmiş Milletlerin (BM) 1989 yılında onaylamış olduğu (BM üyesi olan iki ülke hariç) “Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme”de çocukların yaşama, katılım, korunma ve gelişim olmak üzere dört temel hakkının olduğu kabul edilmiştir. Üye ülkeler kendi yetkileri altında olan tüm çocukların anne-baba veya yasal vasilerinin ırk, dil, din, düşünce, cinsiyet etnik ve sosyal köken, mülkiyet, sakatlık, ve diğer statüler gibi çeşitli nedenlerle ayırım gözetmeksizin haklarını korumayı taahhüt etmektedir (MacPherson, 1989; Çakırer Özservet & Sirkeci, 2016). En çok savaşlar nedeniyle göç eylemine maruz kalan çocuklar beslenme, barınma, korunma ve sağlık hizmetleri gibi pek çok hak ve hizmetten yararlanamamaktadırlar. Göçmen ailelerin geçim masrafları bazen çocuklara yüklenebilmekte, özgürce oyun oynama hakları ellerinden alınabilmekte ve eğitim olanaklarından mahrum kalabilmektedirler. Temel çocukluk hakları ellerinden alınarak savaşların kaotik ortamında kalan çocuklarda fiziksel ve sosyal olumsuz etkileri gözlemlemek mümkündür. (Aydın et al., 2017). Bu çocuklarda öldürülme korkusu, şiddete maruz kalma, depresyon, anksiyete, stres (Debesay et al., 2022), beslenme bozukluğu, gelişme geriliği, uyku problemleri, özgüven eksikliği, sigara alkol madde bağımlılığı, intihar ve hiperaktivite gibi psikolojik ve davranışsal birçok sorunla karşılaşabilmektedir (Bürgin et al., 2022; Sarp, 2018). Çocuğun hafızasına işlenmiş olan korku, şiddetli hale geldiğinde yerini travmatik bir yaşam sürmeye bırakır. Güvenden yoksun bir ortamda sağlıklı gelişim süreci sekteye uğratılmış bir çocuğun sağlıklı bir yetişkin olması beklenemez (Eroğlu, 2020).

2. Çocukların Yaşlarına Göre Göçe Tepkileri

Göç konusunda rızaları sorulmayan ve henüz kimlik gelişimini tamamlamamış çocuklar; bağlanma, uyum ve güven gibi konularda karmaşık sorunlar yaşayabilen hassas gruplardır (Venta & Cuervo, 2022; Demirkaya, 2020). Ailenin en önemli parçası olan çocuklar korunmaya muhtaç gruplar olup; göçten en çok etkilenen dezavantajlı bireylerdir. Göçün “göç öncesi, sırası ve sonrası” olmak üzere üç farklı aşamada etkileri bulunmaktadır. Umutsuzluk, çaresizlik, baskı altında yaşama, ölüm korkusu, aile ve yakınlarını kaybetme korkusu, günlük yaşam rutinlerinden uzaklaşma, istismara uğrama ve şiddet görme korkusu, gibi durumlar göç öncesi dönemin birey ve çocuklar üzerindeki olumsuz ruhsal etkilerini oluşturmaktadır (Debesay et al., 2022; Demirkaya, 2020). Çocuklar yaş gruplarına ve gelişim dönemlerine göre göç eylemine farklı tepkiler verebilmektedirler. Çocuklar tehdit altında olan evlerinden kaçarken çatışmalara, sevdikleri insanların şiddet görmelerine tanık olabilirler. Akriba, arkadaş eşya ve sevdiği oyuncaklarını geride bırakabilir, kalabalık araçlarla taşınarak geçici kamp bölgelerinde kısa molalar verip yetkililerin ailelerine kalma izni verilmesini sabırla bekleyebilirler (Yule, 2000). Savaş ve göçe maruz kalan bu çocuklar korku, bağımlı davranışlar, ağlama, çevreye ilgisizlik ve saldırgan davranışlar sergileyebilirler (Pfeiffer, Sachser, et al., 2019; Pfeiffer, Sukale, et al., 2019). Göç mağduru çocukları özne olarak değerlendirebilmek için psikososyal özelliklerinin bilinmesi önemlidir. Erikson’un psikososyal gelişim kuramına göre kişilik gelişimi sekiz aşamadan oluşmakta ve ilk üç aşama (0-6 yaş dönemi) çocuğun içsel dünyasını yansıtmaktadır. İlk üç dönemi oluşturan aşamalardan ilki olan temel güvene karşı güvensizlik dönemi (0-18 ay) bebeğin tüm gereksinimlerinin zamanında karşılanması ile olumlu gelişimi tamamlanır. Sonraki yıllara etkisi büyük olan bu temel duygu korunma, kollanma isteği, tehlikelerden uzak durma şeklinde ortaya çıkabilir. İhtiyaç duyulan desteğin sağlanamaması halinde çocuklar kendilerini çaresiz ve savunmasız hissedebilirler. Anne, baba ve aile bireylerinin göçle ilgili tavırları, çocukların tavırlarının da belirleyicisi olacaktır. Temel güven

ilişkisi oluşturulamamış çocuklar, kolay asimile olsalar dahi kimlik oluşturma ve kendilerini güvende hissetme konularında zorluk yaşayabilmektedirler. Ağlama, uyku problemleri, beslenmede bozulma, anneden ayrılma korkusu, hırçınlaşma, kabus görme çocuklarda görülebilen dışavurumlardır (Dangmann et al., 2022; Alivernini et al., 2020). 3-6 yaş grubu çocuklarda da aynı sorunlara ek olarak parmak emme, alt ıslatma gibi regresyon davranışları gözlelenebilmekte yaşadıkları travmatik olayları oyunlarına yansıtabilmektedirler. Dört yaşından sonra suçluluk ve utanç duygusu belirginleşmeye başlamaktadır. Somut düşünce yapısının hâkim olduğu bu dönemde çocuklar benmerkezcidirler. Yaşanılan olaylara sebep olduklarını düşünüp kendilerini suçlu hissetmektedirler. Ayrıca açıklanamayan ağrılar, hiperaktivite veya hareketsizlik gibi fiziksel tepkilere rastlanabilmektedir (Eroğlu, 2020). Okul çağı dönemi ise Erikson'un psikososyal gelişim kuramının dördüncü aşamasıdır. Bu aşamada toplumsal kimlik kazanmaya başlayan çocuklar, bireysellikten ziyade işbirliği yapmaya, sorumluluk almaya ve işlerini organize etmeye hazır hale gelirler (Özdemir & Budak, 2018). Bu dönemde çocukların kolay asimile olamadıkları, ülkelerine dönmek istedikleri, dil öğrenme ve geliştirmede yetersiz oldukları, göç ettikleri ülkede öteki olduklarını hissettikleri ifade edilmiştir. Ayrıca göç nedeniyle aileyi suçladıkları, suça karışma oranlarının arttığı ve intikam duygusu barındırdıkları ifade edilmiştir (Alivernini et al., 2020).

3. Göçün Çocuk Sağlığı Üzerine Etkileri

Göçmenler hedef ülkelere ulaştıktan sonra çeşitli etkileşimler sonucunda değişime uğrar ve değişime yol açarlar. Bu değişim sağlık durumlarını etkileyen önemli bir süreçtir ve sağlık hizmet talebi bireylerin isteğinden çok almak zorunda kaldıkları bir hizmet haline gelmektedir. Ülkelerin sağlık hizmet yapıları birbirinden farklı olup bütün ülkelerde aynı sağlık politikaları geçerli değildir (Demir, 2022). Amerika Birleşik Devletleri (ABD) suçlu, çalışamayacak durumda, engelli ve bulaşıcı hastalığa sahip bireylerin ülkelere girişini reddederken seçici göçmen kabulü politikası uygulanmaktadır (Chiswick et al., 2008). Ülkemizde de bu durum sınır geçişlerinde sağlık kontrolü yapılarak ve sağlık hizmet kullanımı ile ilgili kamu ve özel sektörde gerekli düzenlemeler yapılarak yasalarla güvence altına alınmıştır (Keleşmehmet et al., 2018).

Hayatlarını huzurla sürdürmek ve daha iyi şartlarda yaşamak ümidiyle, göç ettikleri bölgelerde hayal ettikleri yaşamı sürdüremeyen göçmenler, kendilerini sağlıklı iken sağlıksız konumda bulabilmektedirler. Bu durum epidemiyolojik paradoksun yaşanmasına zemin hazırlamaktadır (Gümüş & Bilgili, 2015). Göç edilen bölgelerde yeterli sağlık kuruluşunun olmaması, göçmenlerin dil bilmemelerine bağlı iletişim sorunu yaşamaları, ekonomik sıkıntılar, sağlık güvencelerinin olmaması, kimliklerinin bulunmaması, kötü beslenme, eğitim olanaklarının yetersizliği, su ve sanitoryona ulaşımında yetersizlik gibi birçok neden birey ve çocukların sağlığını olumsuz etkilemektedir (Dangmann et al., 2022; Babacan et al., 2017).

Ailenin en önemli parçası olan çocuklar gereksinimleri fazla olan korunmaya muhtaç gruplar olup; temel hakları ihlal edilerek göçten en çok etkilenen dezavantajlı bireyler haline gelmişlerdir. Göç konusunda rızaları sorulmayan ve henüz kimlik gelişimini tamamlamamış bu çocuklar; bağlanma, uyum ve güven gibi konularda daha komplike sorunlar yaşayabilirler (Venta & Cuervo, 2022; Demirkaya, 2020). Göç sırasında barınma, eğitim, sağlık hizmetleri gibi temel olanaklardan faydalanamayan çocuklar, saldırı, işkence ve istismar gibi pek çok olumsuz olaylara şahit olabilmekte veya maruz kalabilmektedir (Dangmann et al., 2022; Eroğlu, 2020). Bu durum göç mağduru çocukların ileriki yaşamlarında; arkadaş ilişkileri, hiperaktivite, düşük yaşam doyumu, travma sonrası stres bozukluğu, düşük benlik saygısı, akademik başarısızlık, iş hayatında zorluklar, suça eğilim, sigara alkol madde bağımlılığı, uygunsuz cinsel davranışlar zorbalığa maruz kalma veya zorbalık yapma gibi çeşitli ruhsal ve davranışsal sıkıntılar yaşadıkları ifade edilmektedir (Dangmann et al., 2022; Alivernini et al.,

2020). Göç kavramı çocukları yalnız ruhsal ve davranışsal olarak değil birçok boyutta etkileyebilmektedir (Sarp, 2018).

3.1. Göç ve Bulaşıcı Hastalıklar

Göç eylemi hedef ülkede insan nüfusunun artmasına, yaşam koşullarının zorlaşmasına, yetersiz beslenmeye, hijyen koşullarının yetersizliğine ve temel tıbbi hizmetlere ulaşamadığında bulaşıcı hastalıklar ve salgınlara neden olabilmektedir. Önemli morbidite ve mortalite nedeni olan göçler, gerçekleşme şekilleri bakımından bulaşıcılık riskinin belirleyicisi olabilmektedir (Castelli & Sulis, 2017). Düzensiz olarak gerçekleşen göçlerde bulaşıcı hastalık riski düzenli göçlere göre daha fazladır. Düzenli göçlerde; sağlık taramalarının yapılması, bağışıklama hizmetleri ve profilaktik önlemler bulaşıcı hastalık riskini azaltıcı girişimlerdenir (Greenaway & Castelli, 2019). Suriye’de ölüm nedenleri arasında olan sıtma, tüberküloz pnömoni ve ishaller ile endemik olduğu bilinen şark çıbanı, tifo ve hepatit A ülkemiz için risk teşkil etmektedir (Sezen et al., 2018). Göç nedeniyle, HIV, AIDS, hepatit B ve C, kolera, enfeksiyöz, ve paraziter hastalıklar sık görülmektedir (Çıtıl & Eğri, 2017). Ayrıca aşı ile önlenabilir hastalıklardan olan poliomiyelit, kızamık, kızamıkçık, kabakulak, suçiçeği, difteri, tetanoz, boğmaca ve hepatit B göç nedeniyle bulaşabilen hastalıklardandır (Castelli & Sulis, 2017). Göçmen nüfusunun en yoğun olduğu ülkemizde göçle birlikte bulaşıcı hastalıkların panoraması değişmiş, ek tedbirler alınmasına ihtiyaç duyulmuştur. Kahraman ve Kaplan (2020) çalışmalarında ülkemizde aşı ile kontrol altına alınabilen kızamık vakası görülme oranının 2010 yılında neredeyse sıfırlandığını ancak göçmen akımıyla birlikte bu vakalarda artış olduğunu ifade etmişlerdir (Kahraman & Kaplan, 2020). Göçmenlerin temiz suya ulaşım ve kanalizasyon alt yapısının yetersiz olduğu bölgelerde yaşamaları dolaylı olarak bulaşıcı hastalıkların yayılmasına zemin hazırlar (Sezen et al., 2018). Sağlık hizmetine ulaşamayan veya ekonomik nedenlerle ilaç temin edemeyen göçmenler tedavi olamadıkları için taşıyıcı olarak hayatlarını sürdürmekte, bu durum salgın riskini arttırmaktadır (Küçük, 2020).

3.2. Göç ve Beslenme

Göç eylemi temel yaşam hakkı olan sağlık hakkı gibi beslenme barınma ve eğitim hakkından çocukları yoksun bırakmaktadır. Ekonomik yetersizlikler, bilgi eksikliği, iletişim problemleri, farklı gıda tercihleri ve dini sınırlılıklar gibi sosyoekonomik ve kültürel farklılıklar yetersiz beslenme riskinin nedenlerindendir (Elshahat & Moffat, 2020). Göçmen çocukların beslenme alışkanlıkları ve koşullarının değişmesine bağlı olarak malnütrisyon gelişebilmekte, bu durum ölüme sonuçlanabilen ciddi sağlık sorunlarına neden olabilmektedir (Aydın et al., 2017). Berggreen-Clausen ve ark. (2022) yaptıkları çalışmalarında düşük ve orta gelirli ülkelerden, yüksek gelirli ülkelere göç edenlerin sağlıklı beslenme şeklinin bilincinde oldukları ancak ekonomik yetersizlikler ve göçebe hayat koşulları nedeniyle sağlıklı gıdaya ulaşamadıkları ifade edilmiştir (Berggreen-Clausen et al., 2022).

3.3. Göç ve Eğitim

Eğitimde tam bir eşitliği öngören “İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi” (1948), eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanmasını dile getiren “Eğitimde Ayrımcılığa Karşı Sözleşme” (1960) ve eğitimin çocukların temel hakkı olduğunu vurgulayan “Çocuk Haklarına Dair Sözleşme” (1989) ile eğitime dair birçok düzenleme yapılarak önemine dikkat çekilmiştir. İçinde yaşadığı toplumun gelenek ve göreneklerine, diline, dinine ve kültür yapısına yabancı olan göçmenler, yaşadıkları topluma uyum sağlayabilmek için sistematik bir biçimde eğitime tabi tutulmalıdırlar (Aydın et al., 2017). Ülkemizde bulunan göçmenlerin yaklaşık yarısını oluşturan göçmen çocuklar eğitimlerinin sekteye uğraması ve eğitime ulaşmada zorluklar nedeniyle kayıp nesil olma riski ile karşı karşıyadır (Uslu, 2022). Bu durumun sonucu olarak suça eğilimli bireylerin sayısının artacağı ve ciddi sosyal sorunlara neden olabileceği öngörülmektedir. Ülkemizde yerel halka iç içe ve ötekileştirmeden devlet okullarında eğitim alma fırsatı sunularak bu duruma engel olmak hedeflenmiştir (Şahin & Şahin, 2020). Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) göçmen çocuklara

yönelik “Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun Desteklenmesi Projesi (PCTES: Promoting Integration of Syrian Children to Turkish Education System)” ile eğitim politikaları geliştirmek için gösterdiği çabayı kanıtlamıştır (Kılıç & Özkor, 2019). Tüm bu girişimlere rağmen birçok çalışmada göçmen çocuğun eğitim sisteminin dışında kaldığı, eğitim alanların ise dil engelini aşamadıkları ifade edilmiştir (Başar et al., 2018; Kiremit et al., 2018; Özdemir & Budak, 2018). Eğitim için ayrılan zamanın lüks olduğu, bu zamanı ekonomik gelir elde etmek için ucuz işçiler olarak harcadıkları ifade edilmiştir (Harunoğulları, 2016). Eğitim oranı cinsiyete göre değerlendirildiğinde, kızların çocuk yaşta evlenmek zorunda kalarak eğitim alamadığı belirlenmiştir. Türkiye’de yaşayan göçmenlerde çocuk evlilik oranlarının Suriye’deki orandan daha fazla olduğu belirlenmiştir (Sirin & Rogers-Sirin, 2015).

3.4. Göç ve Suça İtilen Çocuk

Güvenli ve huzurlu bir ortamda yaşama hakkı olan çocukların bu hakları ihlal edildiğinden çeşitli suç ve olumsuz davranışlar sergileyebilirler. Çocukları suça iten bireysel, ailesel ve çevresel etmenlerin yanında göç eylemi de önemli bir faktör olarak ele alınmaktadır (Aydın et al., 2017). Çocukluk döneminde zorunlu göçe maruz kalan çocuklar güven ve bağlanma duygusunu yitirerek kendilerini sürekli tehdit ve tehlike altında hissederler. Yaşadığı ortama yabancı olarak büyüyen bu çocuklar çevresindekilere düşmanca duygular besleyen gençler olarak yetişirler (Aydın et al., 2017). Kişisel gelişimlerini henüz tamamlamadıklarından bireysel nedenlerden daha çok sosyal çevresinde bulunan riskli kişilerin manipülasyonları doğrultusunda suç işlemeye meyilli hale gelirler (Karataş et al., 2019). Başka ülkelerde sığınmacı olmak; göçmen çocukların ayrımcılığa uğramalarına, “öteki” kavramını kendileriyle bağdaştırmalarına, intikam duygusuna bürünmelerine ve terör örgütlerine karışmalarına sebep olabilmektedir (Demirkaya, 2020). Çocukları suça iten bir başka faktör ekonomik yetersizliklerdir. Ailenin geçimini sağlamak için sokaklarda çalışmak zorunda kalan çocuklar sigara, alkol, madde kullanımı ve suça karışma gibi birçok tehlikeyle karşı karşıya kalmaktadırlar (Özdemir & Budak, 2018).

3.5. Göç ve Ruh Sağlığı

Zorunlu göç veya kaçış; yaşadığı ülkede savaş, afet, şiddet veya ölüm gibi travmatik olaylara maruz kalarak bireylerin yer değiştirmek zorunda kaldığı, ruh sağlığını tehdit eden önemli bir küresel sorundur. Bu olayın savunmasız mağdurları göçmen çocuklar evlerinden, arkadaşlarından hatta ailelerinden ayrılarak uzun süreli yolculuklar yapmak zorunda kalmaktadırlar (Dangmann et al., 2022; WHO, 2022). Göç öncesi süreçte yeterli ruhsal hazırlığın yapılmaması, veda sürecinin iyi yönetilememesi ve göç sırasında karşılaşılan travmatik olaylar ülke sınırından fiziksel olarak hasarsız geçilmesine rağmen ciddi psikolojik problemlere zemin hazırlamaktadır (Debesay et al., 2022; Demirkaya, 2020). Barınma, beslenme dahil olmak üzere temel ihtiyaçları karşılanamayan bu çocuklar gelişimsel fırsatlardan da mahrum kalmaktadır. Günlük rutinlerinden uzaklaşmak, ülkeden kaçmak, sağlık hizmetlerine ulaşamamak, fiili şiddete uğramak, şiddete şahit olmak ve bulaşıcı hastalıklara maruz kalmak gibi birçok faktör ruh sağlığının bozulmasına, anksiyete depresyon ve post travmatik stres bozukluğu gibi birçok sağlık sorununun oluşmasına yol açmaktadır (Amiri, 2022; Dangmann et al., 2022; Hoppen & Morina, 2019). Dangmann ve ark. (2022) göçmen çocukların ruhsal sıkıntılarını araştırdıkları çalışmalarında ailesi ile birlikte göç etmiş çocukların, ailesinden ayrılarak gelen çocuklara kıyasla daha çok ruhsal sıkıntı yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Bu çalışma ile ruhsal sıkıntıya neden olan göçün aile parçalanması üzerindeki etkisini, refakatsiz çocukların aynı zamanda desteksiz çocuklar olduklarını ortaya koymaktadır (Dangmann et al., 2022). Göç nedeniyle ruhsal sorunların görülmesinin bir nedeni de ekonomik sıkıntılara bağlı erken evlilikler olmaktadır. Erken yaşta yapılan evlilikler sonucunda özellikle kız çocuklarının eğitim imkanları ellerinden alınmakta, sosyoekonomik özgürlüklerine ulaşamamakta ve çocukluk hakları ellerinden alınmaktadır (Akgün, 2023). Ortak geçmişe sahip

olmadıkları ülkelerdeki yabancı insanlarla evlilik yapmak zorunda kalan bu çocuklar evliliğe uyum sağlayamamaktadırlar. Bu durum şiddet istismar, ruhsal sorunlar ve intihara kadar birçok soruna neden olabilmektedir (Gül, 2022). Göçmen çocuklarda yoksulluğa bağlı olarak ortaya çıkan çocuk işçiliği kavramı da ruhsal sorunlara neden olabilen faktörlerdendir (Ömer Aytaç & Pelin Kılınç, 2021).

3.6. Göç, Çocuk İşçiliği ve İstismar

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO)’ne göre çocuk işçiliği “çoğu kez çocukları çocukluklarını yaşamaktan alıkoyan, potansiyellerini ve saygınlıklarını eksiltten, fiziksel ve zihinsel gelişimleri açısından zararlı işler olarak tanımlanmaktadır. Bir insan hakkı sorunsalı olan çocuk işçiliği kavramı, küçük yaştaki bireylerin beden ve emeklerinin istismarı ve sömürülmesi anlamına gelmektedir (Ömer Aytaç & Pelin Kılınç, 2021). Ülkemizde 4857 sayılı İş Kanunu’nun 71. maddesine göre “Genç İşçilerin Çalıştırılma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik’te çocuk işçi, “On dört yaşını bitirmiş, on beş yaşını doldurmamış ve ilköğretimini tamamlamış kişi”, genç işçi ise “On beş yaşını tamamlamış, ancak on sekiz yaşını tamamlamamış kişi” olarak tanımlanmaktadır. Yine aynı yönetmeliğin 2. Maddesine göre tehlikeli işlerde asgari çalışma yaşı on sekiz olarak belirlenmiştir. Buna göre, çocuklar bu belirlenen yaş sınırlamaları altında kesinlikle çalıştırılmazlar (Erdoğan & Uyan Semerci, 2019). Tüm bu düzenlemelere rağmen başka bir ülkede yaşamaya çalışmak ağır ve kötü koşullarda yaşamaya mecbur olmak anlamına da gelmektedir. Çoğu yoksulluk ve zor şartlarda yaşayan göçmen çocuklarda düşük ücretlerle ağır çalışma koşullarında çalıştırılan dezavantajlı gruplardır (Ömer Aytaç & Pelin Kılınç, 2021). Yoksulluk, eğitim alamama, sağlık hizmetlerine erişememe hane halkı nüfusunun fazlalığı, ebeveynin olmaması ya da iş bulamaması ve iş piyasasındaki işgücü eksikliği gibi kavramlar çocuk işçiliğini hazırlayıcı faktörlerden bazılarıdır (Yüce Güneş & Tor, 2023). Çocukların iş piyasasında yer alması çocukların ruh ve beden sağlığını olumsuz etkilemektedir. Çocuğun iş nedeniyle okula devam edememesi, iş ve eğitimi aynı anda yürütememesi eğitim hayatından uzaklaşmasına neden olacaktır (Aykut & Var Çalik, 2019). Yetişkin göçmenlerin iş piyasasına ulaşamaması ve çalışma izinleri konusunda yaşanan sorunlar nedeniyle çocuk işçilerin tercih edilmesine sebep olmuştur. Bu durum tehlikeli sokak ortamına yaklaşan çocukların can güvenliklerinin olmamasına ve her türlü istismara açık hale gelmesine zemin hazırlayacaktır. Göçmen çocuklar yaşadıkları bölgenin şartlarına göre sokak, tarla, bahçe, mevsimlik tarım işçiliği, sanayi, inşaat işçiliği, hizmet sektörü, tekstil sektörü ve çobanlık gibi alanlarda çalışmaktadır (Aydın et al., 2017). Küçük sanayi işletmelerinde düşük ücretlerle, kayıt dışı olarak ve uzun süreli çalışma koşulları sunularak, bedenlerinin kaldırabileceğinden daha fazla sorumluluk yüklenmektedir. Bu durum çocukların çeşitli kimyasallara maruz kalmasına, meslek hastalıklarına ve iş kazalarına neden olabilmektedir. İş kazasına maruz kalan çocuklar ise kayıt dışı çalıştığından, işverenden hiçbir hak talep edememektedir (Aykut & Var Çalik, 2019).

İhmal kavramı; yapılması gereken bir şeyin yapılamaması olarak tanımlanırken istismar kavramı yapılmaması gereken şeylerin yapılması olarak özetlenebilir. Göçe maruz kalan çocuklar dolaylı olarak ihmal ve istismara da açık hale gelmektedir. Ebeveynlerin çocukların beslenme, barınma, ısınma, eğitim ve sağlık gibi temel gereksinimlerini karşılayamamaları durumu ihmal ve istismara yol açabilmektedir (Aydın et al., 2017). Ekonomik yetersizliklerin kız çocuklarda erken yaş evliliklere neden olması bir istismar olgusu olarak ifade edilebilir (Gül, 2022).

4. Göçmen Çocuklara Hemşirelik Yaklaşımları

Göçün çocuk sağlığı üzerindeki olumsuz etkileri göz önünde bulundurulduğunda sağlık hizmetlerinin önemli üyeleri olan hemşirelere önemli görevler düşmektedir.

- ✓ Toplum sağlığının korunması, geliştirilmesi ve iyilik halinin sürdürülmesinden sorumludurlar. Göç eyleminin çocuk sağlığına yansımalarının bilincinde olmalı,

potansiyel sorunların farkında olarak gerekli önlemleri almalıdırlar (Aydın et al., 2017).

- ✓ Göçmen çocukların sağlıklı ve mutlu bir yaşam sürdürmeleri için mevcut ve potansiyel sağlık riskleri belirlenmelidir (Gümüş & Bilgili, 2015).
- ✓ Göç eden ailelerin kültür yapılarını tanıyarak sağlığı ve hastalığı nasıl değerlendirdikleri hakkında fikir sahibi olmalıdırlar (Özdemir & Budak, 2018).
- ✓ Çevresel etmenlerin çocuk sağlığı üzerindeki etkilerinin bilincinde olmalı, olumsuz çevre koşullarının ve hijyen eksikliğinin bebek ve çocuk ölümlerine neden olabileceği ifade edilmelidir (Gümüş & Bilgili, 2015).
- ✓ Eğitimin önemi konusunda aile ve toplum bilinçlendirilmeli, gezici eğitim hizmetlerinden aile ve toplumun faydalanması sağlanmalıdır (Gürbüz & Geçkil, 2023).
- ✓ Her türlü ihmal ve istismar vakası kayıt altına alınarak çocukların güvenilir ortamda büyümesi sağlanmalıdır (Harunoğulları, 2016).
- ✓ Beslenme, bağışıklama hizmetleri, bulaşıcı hastalıklar, çocukluk dönemi hastalıkları ve ev kazaları gibi çeşitli konularda aile bilgilendirilerek gerekli çevre düzenlemeler yapılmalıdır (Gümüş & Bilgili, 2015).
- ✓ Ailenin sağlık hizmetlerine ulaşmaları konusunda bilgi verilmeli, ulaşılabilir sağlık hizmetlerinin yaygınlaştırılması için politikalar geliştirilmelidir (Aydın et al., 2017).
- ✓ Çocukların büyüme ve gelişme süreçlerinin farkında olmalı, aileler bu konuda bilgilendirilmeli, çocuklar için güvenli oyun alanları ve ortam sağlanarak ailelere rehberlik edilmelidir (Sağlam Şener & Arlioğlu, 2022).
- ✓ Hemşireler çocuk hakları savunucusu olarak göçmen çocuklar ile ilgili geliştirilecek politikalarda söz sahibi olmalıdır (Gümüş & Bilgili, 2015).
- ✓ Göçmenlere dair yanlış bilinen ve ön yargı oluşturan bilgi kirliliğinin toplumda düzeltilmesi için çalışmalarda paydaş olmalıdır.
- ✓ Toplumda göçmen çocukların yaşadıkları sorunların farkında olmalı, toplumun önyargılarını azaltıcı girişimlerle kişilerin olumlu iletişim kurmaları sağlanmalıdır (Akgün, 2023).
- ✓ Ülkemiz vatandaşlarının göç eden yabancılara karşı önyargılı bakış açısını azaltıcı ve bütünleştirici politikalar geliştirilmeli ve devamlılığı sağlanmalıdır (Aydın et al., 2017).
- ✓ Çocukların sosyalleşmesi için alanlar oluşturularak kaynaşmaları sağlanmalı, enerjilerini olumlu aktivitelere yönlterek, sigara alkol ve madde bağımlılığı gibi zararlı alışkanlıklardan uzak durmaları sağlanmalıdır (Aydın et al., 2017).
- ✓ Göç nedeniyle bulaşabilecek hastalıkları tanımalı, toplumda bilinçli farkındalık yaratılmalı, aşı ile önlenabilir hastalıkların bilincinde olarak gerekli önlemlerin alınması sağlanmalıdır (Gözübüyük et al., 2015).
- ✓ Sağlık hizmetleri kamu ve özel sektörün koordine şekilde çalışması ile sunulmalı, gerekli durumlarda izolasyon önlemleri alınarak toplum bilinçlendirilmelidir.
- ✓ Göç kavramı her türlü ruhsal bozukluklar için risk oluşturur. Hemşirelerin psikolojik iyi oluş ve uyumu arttırıcı hizmetleri sağlaması önemli ve gereklidir (Harunoğulları, 2016).
- ✓ Göç sürecinden etkilenen çocuklara psikolojik destek ve sosyal yönlendirme sağlanarak rehberlik edilmelidir (Tarlan, 2016).

5. KAYNAKÇA

Akgün, A. (2023). Türkiye'deki Göçmen Çocukların Eğitim Sorunları. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 27(2), 395–406.

- Alivernini, F., Cavicchiolo, E., Manganelli, S., Chirico, A., & Lucidi, F. (2020). Students' psychological well-being and its multilevel relationship with immigrant background, gender, socioeconomic status, achievement, and class size. *School Effectiveness and School Improvement*, 31(2), 172–191. <https://doi.org/10.1080/09243453.2019.1642214>
- Amiri, S. (2022). Prevalence of Suicide in Immigrants/Refugees: A Systematic Review and Meta-Analysis. *Archives of Suicide Research*, 26(2), 370–405. <https://doi.org/10.1080/13811118.2020.1802379>
- Aydın, D., Şahin, N., & Akay, B. (2017). Effects of immigration on children's health. *Journal of Dr Behcet Uz Children's Hospital*, 7(1), 8–14. <https://doi.org/10.5222/buchd.2017.008>
- Aykut, N., & Var Çalik, E. (2019). Geçici koruma altında yaşayan Suriyeli çocuk işçiler □. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 63(12).
- Babacan, B., Coşkun, M., Öztürk Dönmez, R., & Mermer, G. (2017). The Home Living Conditions, Health Status and Characteristics of the Use of Health Services of the Syrian Asylum Seeker Who Immigrated to Hatay. *Türkiye Klinikleri Journal of Nursing*, 9(4), 272–279. <https://doi.org/10.5336/nurses.2016-54422>
- Başar, M., Akan, D., & Çiftçi, M. (2018). Mülteci Öğrencilerin Bulunduğu Sınıflarda Öğrenme Sürecinde Karşılaşılan Sorunlar. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 26(5), 1571–1578. <https://doi.org/10.24106/kefdergi.427432>
- Becker, S. O., & Ferrara, A. (2019). Consequences of forced migration: A survey of recent findings. *Labour Economics*, 59(November 2018), 1–16. <https://doi.org/10.1016/j.labeco.2019.02.007>
- Berggreen-Clausen, A., Hseing Pha, S., Mölsted Alvesson, H., Andersson, A., & Daivadanam, M. (2022). Food environment interactions after migration: A scoping review on low- and middle-income country immigrants in high-income countries. *Public Health Nutrition*, 25(1), 136–158. <https://doi.org/10.1017/S1368980021003943>
- Bostancı, A. (2022). Göçün Çocuklar Üzerindeki Etkileri. *Psikolektif Dergisi*, 27. <https://psikolektif.com/psikososyal/gocun-cocuklar-uzerindeki-etkileri/>
- Bürgin, D., Anagnostopoulos, D., Doyle, M., Eliez, S., Fegert, J., Fuentes, J., Hebebrand, J., Hillegers, M., Karwautz, A., Kiss, E., Kotsis, K., Pejovic-Milovancevic, M., Räberg Christensen, A. M., Raynaud, J. P., Crommen, S., Çetin, F. Ç., Boricevic, V. M., Kehoe, L., Radobuljac, M. D., ... Fegert, J. M. (2022). Impact of war and forced displacement on children's mental health—multilevel, needs-oriented, and trauma-informed approaches. *European Child and Adolescent Psychiatry*, 31(6), 845–853. <https://doi.org/10.1007/s00787-022-01974-z>
- Çakırer Özservet, Y., & Sirkeci, İ. (2016). Çocuklar ve Göç. *Göç Dergisi*, 3(1), 1–4.
- Castelli, F., & Sulis, G. (2017). Migration and infectious diseases. *Clinical Microbiology and Infection*, 23(5), 283–289. <https://doi.org/10.1016/j.cmi.2017.03.012>
- Chiswick, B. R., Lee, Y. L., & Miller, P. W. (2008). Immigrant selection systems and immigrant health. *Contemporary Economic Policy*, 26(4), 555–578. <https://doi.org/10.1111/j.1465-7287.2008.00099.x>
- Çıtıl, R., & Eğri, M. (2017). Göçler ve Enfeksiyon Hastalıkları. *Türkiye Klinikleri J Public Health*, 3(1), 14–21.
- Dangmann, C., Dybdahl, R., & Solberg, Ø. (2022). Mental health in refugee children. *Current Opinion in Psychology*, 48, 101460. <https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2022.101460>
- Debesay, J., Nortvedt, L., & Langhammer, B. (2022). Social Inequalities and Health among Older Immigrant Women in the Nordic Countries: An Integrative Review. *SAGE Open Nursing*, 8. <https://doi.org/10.1177/23779608221084962>
- Demir, B. (2022). *I J H M Göçmenler ve Sağlık 1*. 2(2), 298–313.
- Demirkaya, S. K. (2020). Effects of forced migration on child mental health. *Klinik Psikiyatri*

- Dergisi*, 23(1), 5–6. <https://doi.org/10.5505/kpd.2020.39206>
- Elshahat, S., & Moffat, T. (2020). Dietary practices among Arabic-speaking immigrants and refugees in Western societies: A scoping review. *Appetite*, 154(February). <https://doi.org/10.1016/j.appet.2020.104753>
- Erdoğan, E., & Uyan Semerci, P. (2019). Türkiye’de 2000 Sonrası Akademik Yazında Çocuk İşçiliği Çalışmalarının Değerlendirilmesi. *Çalışma ve Toplum*, 4, 2503–2538.
- Eroğlu, M. (2020). Etnik Kimlik, Savaş ve Göç Olgularının Çocuklar ve Ergenler Üzerindeki Psikolojik Etkileri. *Uluslararası Sosyal Bilgilerde Yeni Yaklaşımlar Dergisi (IJONASS)*, 4(1), 94–105. <https://doi.org/10.38015/sbyy.721964>
- Gözübüyük, A. A., Duras, E., Dağ, H., Türkkan, E., & Arıca, V. (2015). Child health in case of emergency. *Journal of Clinical and Experimental Investigations*, 6(3), 324–330. <https://doi.org/10.5799/ahinjs.01.2015.03.0544>
- Greenaway, C., & Castelli, F. (2019). Infectious diseases at different stages of migration: An expert review. *Journal of Travel Medicine*, 26(2), 1–10. <https://doi.org/10.1093/jtm/taz007>
- Gül, M. (2022). Göç Sürecinde Erken Yaşta Evlilikleri Türkiye’de Yaşayan Suriyeli Çocuklar Özelinde Düşünmek. *Pamukkale University Journal of Social Sciences Institute*, 49, 573–588. <https://doi.org/10.30794/pausbed.893915>
- Gümüş, Y., & Bilgili, N. (2015). Göçün Sağlık Üzerindeki Etkileri. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 18(1), 63–67.
- Gürbüz, F., & Geçkil, E. (2023). *Effects on The Child and The Family of Chronic Disease and Nursing Approaches*. 7(1), 32–38.
- Harunoğulları, M. (2016). Göç dergisi. *Göç Dergisi*, 3(1), 29–63. <http://www.tplondon.com/dergi/index.php/gd/article/view/72/31>
- Hoppen, T. H., & Morina, N. (2019). The prevalence of PTSD and major depression in the global population of adult war survivors: a meta-analytically informed estimate in absolute numbers. *European Journal of Psychotraumatology*, 10(1). <https://doi.org/10.1080/20008198.2019.1578637>
- Kahraman, S., & Kaplan, F. (2020). Türkiye’de Kızamık Hastalığının Son Yıllarda Artma Nedenleri. *Bandırma Onyedü Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri ve Araştırmaları Dergisi*, 2(3), 175–183. <https://doi.org/10.46413/boneyusbad.757720>
- Karataş, K., Akbaş Erükçü, G., & Orhan Gülhan, M. (2019). Ankara ’ Da Çocuk Suçluluğu :Emniyet Çocuk Şubeye Gelen Olgular Üzerinden Bir Değerlendirme. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 13(5395), 137–156.
- Keleşmehmet, H., Üniversitesi, M., Fakültesi, T., Hekimliği, A., & Dalı, A. (2018). Dünyada ve Türkiye’de göçmen sağlığı Immigrant Health in the World and in Turkey Editöre Mektup | Letter to Editor. *The Journal of Turkish Family Physician*, 9(4), 119–126. <https://doi.org/10.15511/jtftp.18.00419>
- Kiremit, R. F., Akpınar, Ü., & Tüfekci Akcan, A. (2018). Suriyeli Öğrencilerin Okula Uyumları Hakkında Öğretmen Görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 26(6), 2139–2149. <https://doi.org/10.24106/kefdergi.428598>
- Kılıç, G., & Özkor, D. (2019). Suriye’li Çocukların Eğitimi Araştırm Raporu. In *Mavi Kalem* (Vol. 01).
- Küçük, A. (2020). Türkiye’de Göç ve Sağlık Politikaları Analizi: “Sihhat Projesi”Örneği. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 20(47), 473–496. <https://doi.org/10.21560/spcd.vi.576588>
- MacPherson, S. (1989). The Convention on the Rights of the Child. *Social Policy & Administration*, 23(1), 99–101. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9515.1989.tb00500.x>
- Ömer Aytaç, & Pelin Kılınç. (2021). Emek Sömürüsünün Yeni Yüzü. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 31(1), 381–404. <https://orcid.org/0000-0002-5820-3615>
- Özdemir, A., & Budak, F. (2018). Göçün Çocuk Ruh Sağlığı Üzerine Etkileri. *Kadin ve*

- Demokrasi Dernegi*, 3(2), 212–223. <https://doi.org/10.21798/kadem.2018236598>
- Pfeiffer, E., Sachser, C., Tutus, D., Fegert, J. M., & Plener, P. L. (2019). Trauma-focused group intervention for unaccompanied young refugees: “mein Weg” - Predictors of treatment outcomes and sustainability of treatment effects. *Child and Adolescent Psychiatry and Mental Health*, 13(1), 1–10. <https://doi.org/10.1186/s13034-019-0277-0>
- Pfeiffer, E., Sukale, T., Müller, L. R. F., Plener, P. L., Rosner, R., Fegert, J. M., Sachser, C., & Unterhitzenberger, J. (2019). The symptom representation of posttraumatic stress disorder in a sample of unaccompanied and accompanied refugee minors in Germany: a network analysis. *European Journal of Psychotraumatology*, 10(1). <https://doi.org/10.1080/20008198.2019.1675990>
- Sağlam Şener, T., & Arlıoğlu, H. (2022). Sosyal Afet Olarak Göç Olayının Çocuk Sağlığı Üzerine Etkileri. *Hastane Öncesi Dergisi*, 7(1), 95–107. <https://doi.org/10.54409/hod.1069786>
- Şahin, A., & Şahin, Y. (2020). The Function of Education and its Contribution to Peace in the Immigration and Adaption Process From the Perspective of the Syrian Educators in Turkey. *Harran Education Journal*, 5(1), 63–87. <https://doi.org/10.22596/2020.0501.63.87>
- Sarp, N. (2018). Effects of War and Forced Migration on Child Health and Development. *Journal of Academic Perspective on Social Studies*, 1, 35–40. <https://doi.org/10.35344/japss.519834>
- Sezen, I., Turan, M., & Kaya, A. A. (2018). Türkiye ’ deki Suriyeli Misafirler ve İlişkilendirilen Bulaşıcı Hastalıklar. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 7(4), 119–127.
- Sirin, S. R., & Rogers-Sirin, L. (2015). The Educational and Mental Health Needs of Syrian Children. *Migration Policy Institute*, 1–32.
- UNCHR. (2023). *Syria Regional Refugee Response*. <http://data.unhcr.org/syrianrefugees/regional.php>
- UNİCEF. (2016). *UNICEF: Dünyada “köklerinden koparılmış” neredeyse 50 milyon çocuk var*. UNİCEF. <https://www.unicef.org/turkiye/basın-bültenleri/unicef-dünyada-köklerinden-koparılmış-neredeyse-50-milyon-çocuk-var>
- UNİCEF. (2021). *Türkiye- UNİCEF İş Birliği Programı 2021 - 2025*.
- Uslu, Y. (2022). Göçmenlere Sunulan Eğitim Politikalarının Göçmenlerin Uyumuna Etkisi: Türkiye ve Almanya Örnekleri. *International Journal of Social and Economic Studies*, 3(2), 106–124.
- Venta, A., & Cuervo, M. (2022). Attachment, loss, and related challenges in migration. *Current Opinion in Psychology*, 47, 101406. <https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2022.101406>
- WHO. (2022). *World Mental Health Report: Transforming Mental Health For All*.
- Yüce Güneş, T., & Tor, H. (2023). *Türkiye ’ de Göçmen Çocuk İşçiliği Sorunu*. II, 300–313.
- Yule, W. (2000). Emanuel Miller lecture from pogroms to “ethnic cleansing”: Meeting the needs of war affected children. *Journal of Child Psychology and Psychiatry and Allied Disciplines*, 41(6), 695–702. <https://doi.org/10.1017/S0021963099005892>

T.C SAĞLIK BAKANLIĞI'NIN GÖÇ POLİTİKALARI

Yüksek Lisans Öğrencisi, Özge Özkoçak Solmaz

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Göç Çalışmaları Anabilim Dalı

ORCID ID 0009-0005-6470-7675

ÖZET

Göç, dünyanın neredeyse her ülkesini etkileyen ve etkilemeye devam edecek olan bir olgudur. Küreselleşmenin bir sonucu olarak göç, özellikle ekonomik açıdan daha az gelişmiş ülkelerden, şiddetin ve savaşların yaşandığı bölgelerden gelişmiş Batı ülkelerine doğru gerçekleşmektedir. Son on yıl içerisinde Ortadoğu’da başlayıp özellikle Suriye’de devam eden karışıklıklar sebebi ile Türkiye’nin ve dünyanın gündemine oturan en önemli konulardan biri haline gelmiştir. Dünyada tahmini olarak 272 milyon uluslararası göçmen bulunmaktadır ve bu sayı dünya nüfusunun %3,5’ini kapsamaktadır. Türkiye dünya üzerinde en fazla uluslararası göçmene ev sahipliği yapan ülkelerden biri olarak 12. sırada bulunmakla birlikte en fazla Suriyeliye ev sahipliği yapan 1. ülke konumundadır. Göç yönetimi, göçe dair önemli başlıkları belirleyecek politikaların geliştirilmesi için planlı bir oluşumu ifade etmektedir. Ülkeler göç politikalarını belirlerken ülkeler arasındaki ilişkiler, uluslararası ilişkiler ve kendi ülke içerisindeki dinamik olguları ele almaktadırlar. Uygulamış olduğu açık kapı politikası ile birlikte Türkiye, ülkeye gelen Suriyelilere sağlık, güvenlik, barınma, sosyal uyum ve eğitim olmak üzere birçok kamu hizmeti sunmaya başlamıştır. Temel insan haklarından biri olan sağlık hakkı tüm bireyler için hayati öneme sahiptir. Göç ve sağlık, ülke politikaları için kritik bir konudur. Göç, hem göçmenlerin hem de ev sahibi ülkelerin sağlık sistemlerini etkilemektedir. Bu etkileşim, birçok açıdan önemlidir. Toplumda dezavantajlı gruplar arasında yer alan göçmenlerin sağlığı, sağlık hizmetlerine erişimi ve sunulan sağlık hizmetleri detaylı olarak ele alınması gereken konulardandır.

Çalışma T.C Sağlık Bakanlığı’nın uygulamakta olduğu göç politikaları ile ilgili bir derleme çalışması olup literatür incelemesine dayanmaktadır. Bu kapsamda çeşitli istatistiklere de yer verilmiştir. Çalışmanın göç eyleminde bulunan bireylere sunulan sağlık politikaları konusunda uygulama önerileri sunarak alana katkı sağlaması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler : göç, göçmen sağlığı, göç ve sağlık politikaları

REPUBLIC OF TURKEY MINISTRY OF HEALTH MIGRATION POLICIES**ABSTRACT**

Migration is a phenomenon that has affected and will continue to affect almost every country in the world. As a result of globalization, migration is taking place especially from less economically developed countries, regions where violence and wars are taking place, towards developed Western countries. In the last decade, migration has become one of the most important issues on the agenda of Turkey and the world due to the unrest in the Middle East, especially in Syria. There are an estimated 272 million international migrants in the world, representing 3.5% of the world population. Turkey ranks 12th in the world as one of the countries hosting the largest number of international migrants and is the 1st country hosting the largest number of Syrians. Migration management refers to a planned formation for the development of policies that will determine important topics related to migration. While determining migration policies, countries consider the relations between countries, international relations and dynamic phenomena within their own country. With its open door policy, Turkey has started to provide many public services to Syrians, including health, security, shelter, social cohesion and education. The right to health, one of the fundamental human rights, is vital for all individuals. Migration and health is a critical issue for country policies. Migration affects the health systems of both migrants and host countries. This interaction is important in many ways. The health of migrants, who are among the disadvantaged groups in society, access to health services and the health services provided are among the issues that need to be addressed in detail.

This study is a compilation of migration policies implemented by the Turkish Ministry of Health and is based on a literature review. In this context, various statistics are also included. The study is expected to contribute to the field by providing practical suggestions on health policies offered to migrant individuals.

Keywords : migration, migrant health, migration and health policies

GÖÇÜN KADIN SAĞLIĞI ÜZERİNE ETKİLERİ

Yüksek Lisans Öğrencisi, Özge Özkoçak Solmaz

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Göç Çalışmaları Anabilim Dalı

[ORCID ID 0009-0005-6470-7675](#)

ÖZET

Göç günümüzde sağlık, sosyolojik, insan hakları, hukuk, çevre, iklim, siyaset açısından dünyanın en önemli ortak sorunu olma yolunda hızla ilerlemektedir. Dünya bir yandan hem iç, özellikle de uluslararası göçler ile yüzleşirken göç kavramının, göç edenlerin ve göç türlerinin tanımlanması gerekmektedir. Göç etmiş bireyler göç ettikleri ülkelerde farklı stres durumları ile, ekonomik problemler, dil problemleri, barınma problemleri ve sosyal problemler gibi farklı sağlık problemleri ile karşılaşabilmektedirler. Temel insan haklarından biri olan sağlık hakkından yararlanmak tüm insanlar için hayati öneme sahiptir. Göç eden kişilerin ihtiyaç duyulan zamanda sağlık hizmetlerine erişiminin sağlanması uygulanacak doğru sağlık politikalarıyla mümkün olabilmektedir. Göç sebebi ne olursa olsun göçten en fazla etkilenen dezavantajlı gruplar arasında kadınlar ve çocuklar yer almaktadır. Castles ve Miller'a (2009) göre göç eylemi çeşitlenme, küreselleşme, hızlanma ve kadınlaşma eğilimine sahiptir. Göç eyleminde bulunan kadınlar çok sayıda sağlık sorununa maruz kalmaktadır. Sağlık hizmetlerine erişimdeki bilgi yetersizliği, dil bariyerinin varlığı, geleneksel yaşam tarzına sahip olmaları, toplumsal cinsiyet eşitsizliği, sunulan sağlık hizmetlerindeki tutum ve davranışlar göç eden kadınların sağlığını etkileyen faktörlerdendir. Literatüre bakıldığında yapılan çalışmalar göç eden kadınların yaşadıkları olumsuz yaşam tecrübelerinden yola çıkarak toplumsal cinsiyete duyarlı ve kapsamlı sosyal desteğe duyulan ihtiyacın varlığını göstermektedir. Göç sürecinde kadınların sağlık hizmetlerinden faydalanmasını kolaylaştıracak ve sosyal uyum sürecini destekleyecek uygulamaların artırılması gerekmektedir.

Bu çalışmada disiplinlerarası karmaşık bir konu olan göç sürecinin kadın sağlığı üzerindeki etkileri incelenmiş olup çalışmanın göç eyleminde bulunan kadınlara sunulan sağlık hizmetleri konusunda uygulama önerileri sunarak alana katkı sağlaması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: göç ve sağlık, göçmen sağlığı, göçmen kadın sağlığı

EFFECTS OF MIGRATION ON WOMEN'S HEALTH

ABSTRACT

Migration is fast becoming the world's most important common problem in terms of health, sociology, human rights, law, environment, climate and politics. As the world faces both internal and international migration, it is necessary to define the concept of migration, migrants and types of migration. Individuals who migrate may face different stress situations, economic problems, language problems, housing problems and social problems as well as different health problems in the countries they migrate to. Enjoying the right to health, one of the fundamental human rights, is vital for all people. Ensuring that migrants have access to health services when they need them is only possible with the right health policies. Regardless of the reason for migration, women and children are among the disadvantaged groups most affected by migration. According to Castles and Miller (2009), the act of migration tends to diversify, globalize, accelerate and feminize. Migrant women are exposed to many health problems. Inadequate information in accessing health services, language barriers, traditional lifestyles, gender inequality, attitudes and behaviors in health services provided are among the factors affecting the health of migrant women. Studies in the literature show that there is a need for gender-sensitive and comprehensive social support based on the negative life experiences of migrant women. Practices that will facilitate women's utilization of health services during the migration process and support the social adaptation process should be increased.

In this study, the effects of the migration process, which is a complex interdisciplinary issue, on women's health are examined and the study is expected to contribute to the field by providing practical suggestions on health services provided to women in migration.

Keywords: *migration and health, migrant health, migrant women's health*

GÖÇ VE TARIM: BİBLİYOMETRİK ANALİZ

Doç. Dr. Nurhan KESKİN

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Ziraat Fakültesi,

ORCID ID: 0000-0003-2332-1459

ÖZET

Bibliyometrik analiz; araştırmacı tarafından belirlenen bir alanda ve belirli bir zamanda yayımlanmış olan akademik çalışmaların nicel analizi ve yazar, ülke, dergi ve organizasyon gibi birimlerle ilişkilendirildiği bir analiz yöntemi olarak tanımlanabilir. Tarımsal üretimin büyük bir kısmı, kırsal kesimde yaşayan üreticiler tarafından yapılmaktadır. Bu nedenle, kırsal kesimden kentlere göçün, tarımsal üretimde azalmaya neden olacağı aşikârdır. Diğer bir ifade ile kırsal kesimden kentlere göç ile tarımsal üretim yakından ilişkilidir. Bu nedenle çalışmada, web of science veri tabanında, “tarım” ve “göç” anahtar kelimeleri ile belirlenen makalelerin, bibliyometrik analizi yapılarak, bu makalelerin; yazar, ülke, dergi ve organizasyon gibi birimlerle ilişkisi incelenmiştir. Bu amaçla, çalışmaya 50 makale dahil edilmiştir. Ağ haritası ile birlikte, düğümler arası bağlantıları belirlemek üzere VOSviewer (ver: 1.6.20) programı kullanılmıştır. Çalışmalar, yayın, kaynak, yazar, organizasyon ve ülke temelinde analiz edilmiştir. Buna göre yayın temelinde; en fazla atıf alan yayının, 161 atıf ve 19 bağlantı gücü ile Jokisck (2002)’in çalışması olduğu, kaynak temelinde ise en fazla atıf alan derginin, 161 atıf ve 19 bağlantı gücü ile “Human Ecology” olduğu gözlenmiştir. En fazla atıf alan yazar, 104 atıf ve 516 bağlantı gücü ile “Falco, Chiara” olmuştur. Organizasyon temelinde; 104 atıf ve 477 bağlantı gücü ile Belçikada’ki “Katholieke Universiteit Leuven” birinci sırada yer almış ve en fazla atıf alan ülke, 539 atıf ve 541 bağlantı gücü ile Amerika Birleşik Devletleri olmuştur. Sonuç olarak, tarım ve göç kavramları ile ilgili yapılan çalışmaların; ülke, dergi ve organizasyon temelinde geniş bir yelpazede olduğu gözlenmiştir. Bu çalışmanın, tarım ve göç kavramlarına araştırmacıların bakış açısını ve ülkelerin verdikleri önemi belirleyebilme bakımından, genel bir perspektif sunması ve konu ile ilgili çalışacak araştırmacılara önemli bir bakış açısı sağlaması düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Bibliyometri, tarım, göç, ağ haritası

1. GİRİŞ

Göç en genel anlamıyla bireylerin veya toplumların; çeşitli nedenlerle (siyasal, toplumsal ya da ekonomik) yaşadıkları yerden başka bir yere ulusal veya uluslararası düzeyde intikali olarak tanımlanabilir. Tarım ise insan yaşamı ve sağlığı için gerekli ve yararlı bitkileri yetiştirilmesi ve ürün elde etme amaçlı olarak toprak üzerinde yapılan çalışmaların tümü olarak ifade edilebilir.

Tarımsal faaliyetlerin neredeyse tamamının kırsal bölgelerde yapıldığı göz önüne alınırsa, kırsal kesimde yaşayanların ekonomilerinin büyük bir kısmının tarıma dayalı olduğu görülür. Dolayısıyla, kırsal kesimdeki sosyo-ekonomik hayatın ve gelişmelerin doğrudan veya dolaylı olarak tarımla yakından ilişkili olduğu söylenebilir. Diğer bir ifade ile kırsal kesimde yaşayanlar için tarımsal faaliyetlerin yapısı ve bu faaliyetlerde elde edilen gelir, bu bölgelerde yaşayanlar için yaşam standartlarının önemli düzeyde belirleyicisidir. Bu bağlamda, Çelik [1], kırsal göç analizini itici ve çekici güçler olarak ifade etmiş ve kırsal göçün tarımla ilişkisini, daha çok itici faktörlere dayandırmıştır.

Göç ve tarım ilişkisinin çok yönlü olarak incelenmesi ve bu ilişkinin doğru olarak belirlenmesi, yöneticiler veya göç ve tarım ile ilgili politika yapıcıları için oldukça önemlidir. Bu nedenle de göç ve tarım ile ilgili çok sayıda çalışma yapılmıştır. Bu çalışmaların nicel analizi ile birlikte; yazar, ülke, dergi, anahtar kelime ve organizasyon gibi birimlerle ilişkilendirilmesi istenebilir. Bu durumda, Bibliyometrik analiz kullanışlı olabilir.

Bibliyometrik analiz en genel anlamıyla, araştırmacının belirlemiş olduğu konu ile ilgili yapılmış olan bilimsel çalışmaların nicel analizi ve anahtar kelime, yazar, ülke, dergi ve organizasyon gibi birimlerle ilişkilendirildiği bir analiz yöntemi olarak tanımlanabilir.

Bu bağlamda, ele alınan bu çalışmada, “göç” ve “tarım” anahtar kelimeleri girilerek web of science veri tabanında erişimi sağlanan makalelerin; yayın, yazar, ülke, dergi ve organizasyon bazında ilişkisinin incelenmesi amaçlanmıştır

2. DENEYSEL ÇALIŞMALAR

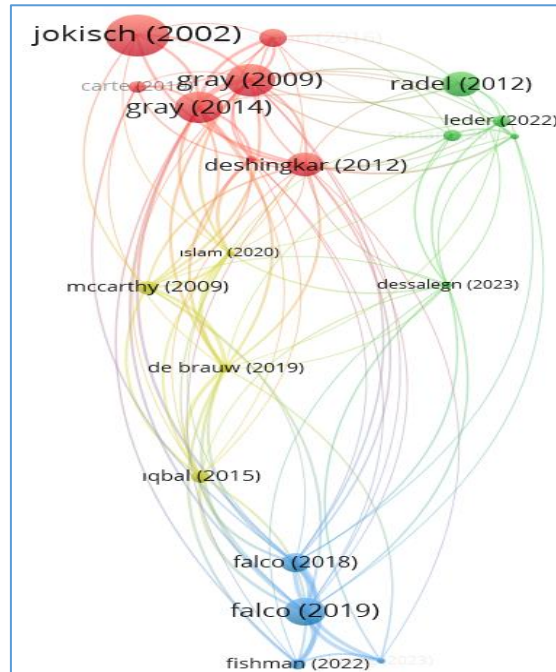
Çalışmaya web of science (WOS) veri tabanında, “göç” ve “tarım” anahtar kelimesiyle erişim sağlanan 50 makale dahil edilmiştir. Bu makaleler; yayın, yazar, ülke, dergi ve organizasyona göre ilişkilendirilmiş ve analiz sonuçları çizelgelerle birlikte ağ haritası olarak sunulmuştur. Bibliyometrik analiz için Vosviewer (sürüm 1.6.20) programı kullanılmıştır.

3. SONUÇLAR VE DEĞERLENDİRME

Yayın için sonuçlar: Yayın için sonuçlar, Çizelge 1’ de ve ağ haritası Görsel 1’de verilmiştir.

Çizelge 1. Yayın İçin Sonuçlar

Belge	Atıf	Toplam Bağlantı Gücü
Jokisch (2002)	161	18
Gray (2009)	100	56
Gray (2014)	94	68
Falco (2019)	71	69
Radel (2012)	57	10
Deshingkar (2012)	52	34
Falco (2018)	33	70
Aguilar-Stoen (2016)	30	22
Mccarthy (2009)	18	31
Iqbal (2015)	16	31
Brumer (2008)	16	4
Molinero-Gerbeau (2021)	14	0
Leder (2022)	13	12
Sunam (2017)	13	12
Carte (2019)	12	12
Agarwal (2022)	12	7
Fishman (2022)	10	32
De Brauw (2019)	8	46
Ghimire (2021)	5	27
Schraven (2016)	5	5

Görsel 1. Yayın İçin Ağ Haritası

Çizelge 1 ve Görsel 1’ de görüldüğü üzere; Jokisch (2002)’in çalışması, 161 atıf alarak, atıf sıralamasında ilk sırada yer alırken, toplam bağlantı gücü 18 olmuştur. Falco (2018) ise 70

toplam bağlantı gücü ile ilk sırada yer alırken, Falco (2019), 69 toplam bağlantı gücü ile ikinci sırada yer almıştır.

Dergi veya kaynak için sonuçlar: Dergi veya kaynak için sonuçlar ve ağ haritası, sırası ile Çizelge 2 ve Görsel 2’te verilmiştir. Çizelge 2 ve Görsel 2’ de görüldüğü üzere; Toplam 161 atıfla “Human Ecology” dergisi birinci sırada yer alırken, bunu 105 atıf ile “Population and Environment” dergisi izlemiştir. “Global Environmental Change” dergisi ise 102 toplam bağlantı gücü ilk sırada yer alan dergi olmuştur.

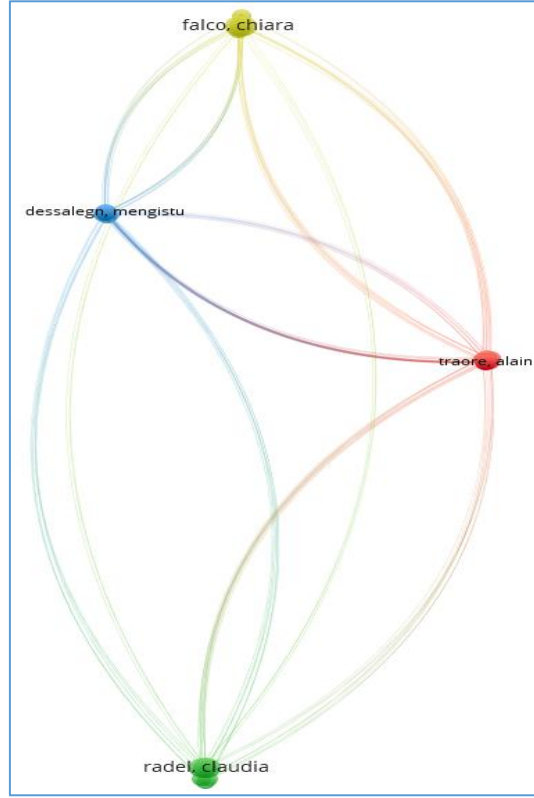
Çizelge 2. Dergi veya Kaynak İçin Sonuçlar

Kaynak	Belge	Atıf	Toplam Bağlantı Gücü
Human Ecology	1	161	19
Population and Environment	2	105	91
Journal of Rural Studies	4	102	33
Journal of Agrarian Change	3	100	47
Land Use Policy	1	94	74
Global Environmental Change-Human...	2	81	102
Environmental Research Letters	1	52	41
Sustainability	2	47	87
European Journal of Development Rese...	1	18	41
Climate Change Economics	1	16	41
Geographical Journal	1	12	12
International Journal of Climate Chang...	1	12	11
Annual Review of Resource Economics, ...	1	8	67
Economic Analysis and Policy	1	3	30
Land	1	3	20
International Journal of Social Economi...	1	1	49
Cuadernos De Desarrolle Rural	1	1	12
Environmental Science and pollution R...	1	1	12
Societies	1	0	13
Agricultural Economics	1	0	6

Çizelge 3. Yazar İçin Sonuçlar

Yazar	Belge	Atf	Toplam Bağlantı Gücü
Falco, Chaiara	2	104	516
Olper, Alessandro	2	104	516
Galeotti, Marzio	1	71	267
Radel, Claudia	2	69	408
Schmook, Birgit	2	69	408
Mcevoy, Jamie	1	57	341
Mendez, Crisol	1	57	341
Petrzelka, Peggy	1	57	341
Donzelli, Franco	1	33	321
Moraes, Natalia	1	23	112
Pedreno, Andres	1	23	112
Debevec, Liza	1	3	313
Dessalegn, Mengistu	1	3	313
Ludi, Eva	1	3	313
Nicol; Alan	1	3	313
Elias, Marlene	1	3	299
Langill, Jeneiffer C.	1	3	299
Traore, Alain	1	3	299
Traore, Daouda	1	3	299
Vinceti, Barbara	1	3	299

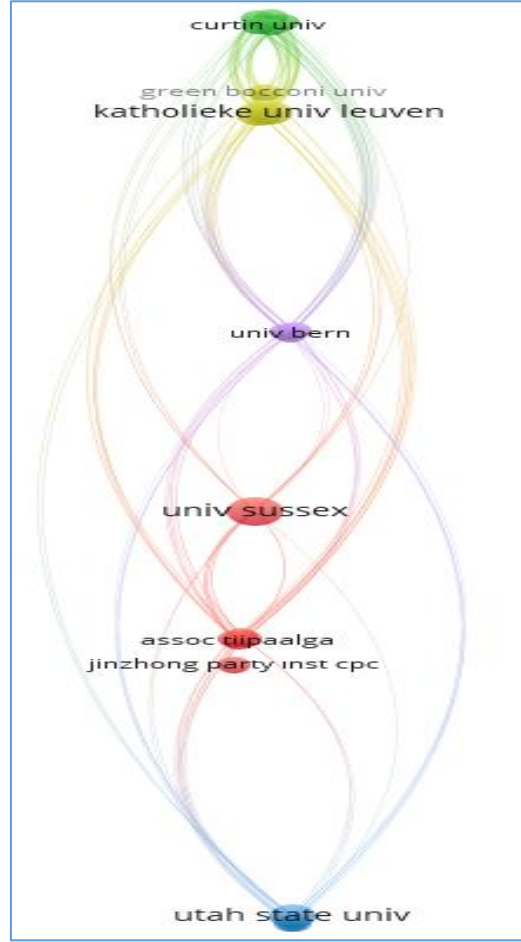

Görsel 3. Yazar İçin Ağ Haritası

Kurum veya organizasyon için sonuçlar: Kurum veya organizasyon için sonuçlar Çizelge 4'te ağ haritası ise Görsel 4'te verilmiştir.

Çizelge 4. Kurum veya Organizasyon İçin Sonuçlar

Organizasyon	Belgeler	Atıf	Toplam Bağlantı Gücü
Katholieke Univ Leuven	2	104	477
Univ Milan	2	104	477
Univ Sussex	3	93	38
Green Bocconi Univ	1	71	279
Utah State Univ	2	69	178
El Colegio Frontera Sur	1	57	174
Univ Arizona	1	57	174
Curtin Univ	1	3	241
Ho Chi Minh City Open Univ	1	3	241
Monfort Univ	1	3	241
Univ Capitole	1	3	241
Inst Res Econ Environm & Data Sci Ireeds	1	3	241
Assoc Tiipaalg	1	3	230
Biovers Int	1	3	230
Mcgill Univ	1	3	230
Solidagro	1	3	230
Univ Bern	1	3	222
Independent Consultant	1	3	222
Int Water Management Inst Iwmi	1	3	222
Jinzhong Party Inst Cpc	1	1	4

Görsel 4. Kurum veya Organizasyon İçin Ağ Haritası

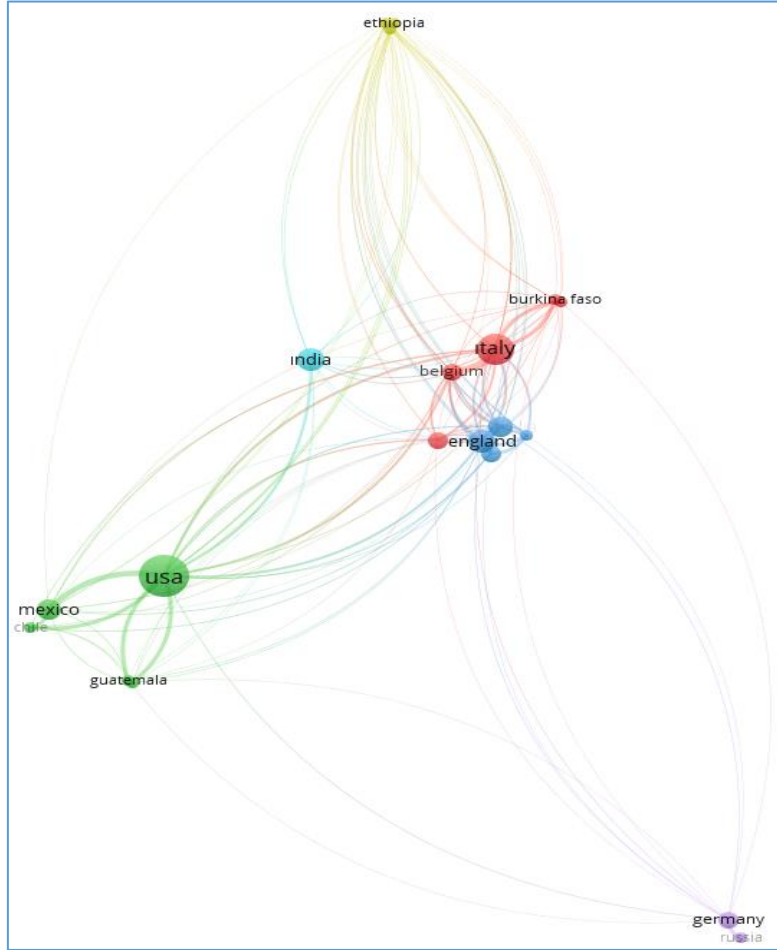
Çizelge 4 ve Görsel 4’te görüldüğü üzere; 2 yayın, 104 atıf ve 477 toplam bağlantı gücü ile Belçika’da bulunan “Katholieke Universiteit” ve İtalya’da bulunan “University Milano” birinci sırada yer almıştır. İngiltere’de bulunan “University of Sussex” ise 93 atıfla ikinci sırada yer alırken toplam bağlantı gücü 38 olmuştur.

Yayın yapan ülkeler için sonuçlar: Yayın yapan ülkeler için sonuçlar Çizelge 5’te ağ haritası ise Görsel 5’te verilmiştir. Çizelge 5 ve Görsel 5’te görüldüğü üzere; en çok yayın yapan ülkeler sıralamasında 13 yayın ve 539 atıf ile Amerika Birleşik Devletleri birinci sırada yer alırken; bunu 7 yayın ve 117 atıf ile İtalya izlemiştir. Toplam bağlantı gücü bakımından ise; 576 bağlantı gücü ile İtalya ilk sırada yer alırken, 541 toplam bağlantı gücü ile Amerika Birleşik Devletleri ikinci sırada yer almıştır.

Çizelge 5. Yayın Yapan Ülkeler İçin Sonuçlar

Ülke	Belge	Atıf	Toplam Bağlantı Gücü
Usa	13	539	541
Italy	7	117	576
Belgium	2	104	404
England	4	96	256

Mexico	3	69	248
Germany	2	63	76
Russia	1	58	60
Guatemala	1	30	132
Norway	1	30	132
Australia	3	19	222
India	4	14	69
Chile	1	12	146
Peoples R China	2	11	88
France	2	4	207
Ethiopia	1	3	224
Slovenia	1	3	224
Switzerland	1	3	224
Vietnam	1	3	193
Burkina Faso	1	3	165
Canada	1	3	165

Görsel 5. Yayın Yapan Ülkeler İçin Ağ Haritası

4. GENEL DEĞERLENDİRME VE SONUÇLAR

Çalışmada, WOS veri tabanında, “tarım” ve “göç” anahtar kelimeleri ile belirlenen makalelerin, bibliyometrik analizi yapılarak, bu makalelerin; yazar, ülke, dergi ve organizasyon gibi birimlerle ilişkisi incelenmiştir. Buna göre yayın temelinde; en fazla atıf alan yayının, 161 atıf

ve 19 bağlantı gücü ile Jokisck [2]'in çalışması olduğu, kaynak temelinde ise en fazla atıf alan derginin, 161 atıf ve 19 bağlantı gücü ile “Human Ecology” dergisi olduğu gözlenmiştir. En fazla atıf alan yazar, 104 atıf ve 516 bağlantı gücü ile “Falco, Chiara” olmuştur. Organizasyon temelinde; 104 atıf ve 477 bağlantı gücü ile Belçika’daki “Katholieke Universiteit Leuven” birinci sırada yer almış ve en fazla atıf alan ülke, 539 atıf ve 541 bağlantı gücü ile Amerika Birleşik Devletleri olmuştur. Araştırmacıların, araştırma gruplarının, ülkelerin, kurumların veya dergilerin etkilerini değerlendirmede Bibliometrik analizden yararlanılabilir. Zupic ve Čater (2015), Bibliyometrik yöntemlerin; yayınlanan araştırmanın tanımı, değerlendirilmesi ve izlenmesi için nicel bir yaklaşım olduğunu belirtmişlerdir. Al ve ark. [3] ise Bibliyometriyi, bilimsel çalışmaların sayısal ve istatistikler analizler yardımıyla ilişkilendirilmesi olarak tanımlamışlardır. Krauskopf [4] da Bibliyometrik yöntemlerin; araştırmacıların literatürü keşfetmede ve en etkili çalışmaları belirlemede araştırmacılara yardımcı olabileceğini ve araştırmacıları yönlendirebileceğini belirtmiştir.

Göç ve tarım arasındaki ilişki yapısının doğru olarak belirlenebilmesi önemlidir. Zira tarımsal üretimin büyük bir kısmının kırsal kesimde yaşayan üreticiler tarafından yapıldığı göz önüne alındığında, kırsal kesimden kentlere göçün, tarımsal üretimde azalmaya neden olacağı aşikârdır. Bu bağlamda, tarım ve göç ile ilgili belirlenecek politikalarda, yapılacak planlamalarda ve uzman raporlarının hazırlanmasında, bibliyografik analizler sonucunda elde edilen bulgular veya göstergeler kullanılabilir. Ayrıca, kurumların, organizasyonların ve ülkelerin araştırma ve geliştirme politikalarının belirlenmesinde de bibliyografik bulgulardan veya göstergelerden yararlanılabilir.

KAYNAKÇA

- [1] Çelik, F. (2005). İç göçler: Teorik bir analiz. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 14 (2), 167-184.
- [2] Al, U., Sezen, U., Soydal, İ. (2019). Türkiye'nin bilimsel yayınlarının sosyal ağ analizi yöntemiyle değerlendirilmesi. Hacettepe Üniversitesi Proje Raporları No: 110K044, Ankara.
- [3] Krauskopf, E. (2018). A bibliometric analysis of the Journal of Infection and Public Health: 2008-2016. Journal of infection and public health, 11(2), 224-229.
- [4] Zupic, I., Čater, T. (2015). Bibliometric methods in management and organization. Organizational Research Methods, 18(3), 429-472.

İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ TARIM VE GÖÇ KONULU ÇALIŞMALARIN BİBLİYOMETRİK ANALİZİ

Doç. Dr. Nurhan KESKİN

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Ziraat Fakültesi

ORCID ID: 0000-0003-2332-1459

ÖZET

Bibliyometrik analiz; araştıracının ilgilendiği herhangi konuda yayımlanmış olan akademik çalışmaların nicel analizi ve organizasyon, yazar, dergi ve ülke gibi birimlerle ilişkilendirildiği bir analiz yöntemi olarak tanımlanabilir. İklim değişikliği, son yıllarda kendisini belirgin hissettirmektedir. Tarımsal üretim ise iklim değişikliğinden hızlı bir şekilde etkilenmekte ve buna bağlı olarak tarım uygulamalarında değişimler gözlenmektedir. Son yıllarda, çeşitli nedenlerle hızlı bir şekilde kırdan kente göç yaşanmaktadır. Tarımsal üretimin büyük bir kısmı, kırsal kesimde yaşayan üreticiler tarafından yapılmaktadır. Bu nedenle, kırdan kente göç, tarımsal üretimi olumsuz yönde etkilemektedir. Kırdan kente göç ile tarımsal üretimin yakından ilişkili olduğu düşünülerek, bu çalışmada; web of science veri tabanında, “iklim değişikliği”, “tarım” ve “göç” anahtar kelimeleri ile belirlenen makalelerin, bibliyometrik analizi yapılmış ve bu makalelerin; yazar, ülke, dergi ve organizasyon gibi birimlerle ilişkisi incelenmiştir. Bu amaçla, çalışmaya 2303 makale dahil edilmiştir. Ağ haritası ile birlikte, düğümler arası bağlantıları belirlemek üzere VOSviewer (ver: 1.6.20) programı kullanılmıştır. Çalışmalar, yayın, kaynak, yazar, organizasyon ve ülke temelli analiz edilmiştir. Buna göre yayın temelinde; en fazla 79 atıf (90 bağlantı gücü) ile Nawrotzki (2015)’nin çalışması birinci sırada yer almıştır. Kaynak temelinde ise en fazla atıf alan derginin, 194 atıf (141 bağlantı gücü) ile “Population and Environment” olduğu gözlenmiştir. En fazla atıf alan yazar, 113 atıf ve 1707 bağlantı gücü ile “Suckall, Natalie”dir. Organizasyon temelinde; 113 atıf (179 bağlantı gücü) ile Amerika Birleşik Devletleri’ndeki “Penn State University” birinci sırada yer alırken, en fazla atıf alan ülke, 370 atıf (644 bağlantı gücü) ile Avustralya olmuştur. Sonuç olarak, iklim değişikliği, tarım ve göç kavramlarını içeren çalışmaların; yazar, ülke, dergi ve organizasyon temelinde geniş bir yelpazede olduğu gözlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Bibliyometri, iklim değişikliği, tarım, göç, ağ haritası

1. GİRİŞ

İklim değişikliği, basit bir ifade ile özellikle insan kaynaklı nedenlerle, iklimin olağan durumunda meydana gelen değişiklikler ve dünyanın yüzey sıcaklıklarındaki ortalama artış olarak tanımlanabilir.

İklim değişikliğinin etkisi, yalnızca sıcaklık artışı ile kalmayıp, kuraklık, seller, şiddetli kasırgalar gibi hava olaylarında da artışa neden olabilmektedir. İklim koşullarına doğrudan bağlı olan tarım ve tarımsal üretim faaliyetleri de iklim değişikliğinden olumsuz yönde etkilenmektedir. Bu durum ise tarımsal ürün üreticilerinin, sosyo-ekonomik durumunu etkilemekte ve buna bağlı olarak da ulusal veya uluslararası düzeyde göç olayları yaşanmaktadır. Bu nedenle iklim değişikliği, tarımsal üretim ve göç kavramları, birbirleri ile iki yönlü ilişkisi olan kavramlardır. Bu bağlamda, iklim değişikliği, göç ve tarım ilişkisinin çok yönlü olarak incelenmesi ve bu ilişkinin doğru olarak belirlenmesi, yöneticiler veya çevre, göç ve tarım ile ilgili politika yapıcıları için oldukça önemlidir. Bu önemin bilinciyle, iklim değişikliği, göç ve tarım konuları ile ilgili çok sayıda çalışma yapılmıştır. Bu çalışmaların nicel analizi ile birlikte; yazar, ülke, dergi, anahtar kelime ve organizasyon gibi birimlerle ilişkilendirilmesi araştırmacılara yeni bilgiler sağlayabilir. Bu ilişkilendirme için Bibliyometrik analizden yararlanılabilir.

En genel anlamıyla Bibliyometrik analiz, araştırmacının belirlemiş olduğu konu ile ilgili yapılmış olan bilimsel çalışmaların, nicel analizi ve ülke, dergi, organizasyon, anahtar kelime ve yazar bazında ilişkilendirmesi olarak ifade edilebilir.

Bu bağlamda, ele alınan bu çalışmada, “iklim değişikliği, “göç” ve “tarım” anahtar kelimeleri ile web of science veri tabanında erişimi sağlanan makalelerin; yayın, yazar, ülke, dergi ve organizasyon bazında ilişkilendirilmesi amaçlanmıştır.

2. DENEYSEL ÇALIŞMALAR

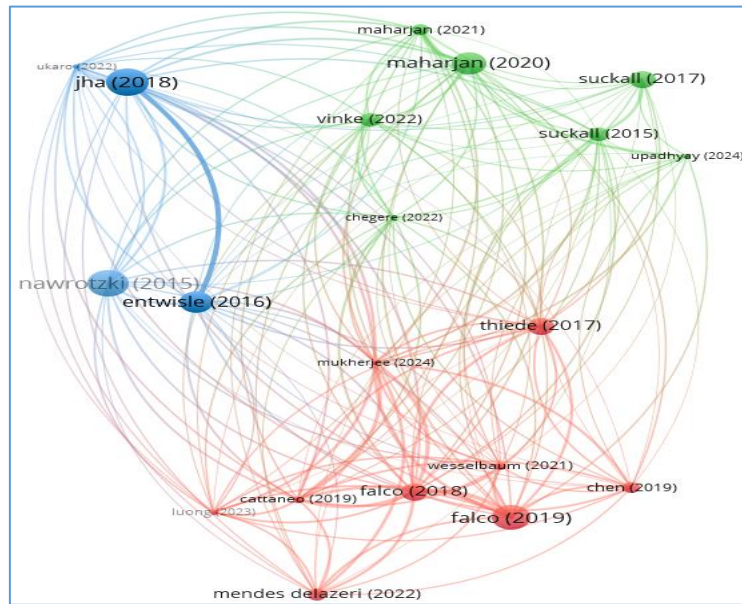
Çalışmaya web of science (WOS) veri tabanında, “iklim değişikliği, “göç” ve “tarım” anahtar kelimesiyle erişim sağlanan 2303 makale dahil edilmiştir. Bu makaleler; yayın, yazar, ülke, dergi ve organizasyon bazında ilişkilendirilmiş ve analiz sonuçları çizelgelerle birlikte ağ haritası olarak sunulmuştur. Bibliyometrik analiz için Vosviewer (sürüm 1.6.20) programı kullanılmıştır.

3. SONUÇLAR VE DEĞERLENDİRME

Yayın için sonuçlar: Yayın için sonuçlar, Çizelge 1’ de ve ağ haritası Görsel 1’de verilmiştir. Çizelge 1 ve Görsel 1’ de görüldüğü üzere; Nawrotzki (2015)’in çalışması, 79 atıf alarak, atıf sıralamasında ilk sırada yer alırken, toplam bağlantı gücü 90 olmuştur. Falco (2018)’nun çalışması ise 195 toplam bağlantı gücü ile ilk sırada yer alırken, bunu 178 toplam bağlantı gücü Mukherjee (2024)’nin çalışması izlemiştir. Falco (2019)’nun çalışması ise 171 toplam bağlantı gücü (71 atıf) ile üçüncü sırada yer almıştır.

Çizelge 1. Yayın İçin Sonuçlar

Yayın	Atıf	Toplam Bağlantı Gücü
Nawrotzki (2015)	79	90
Jha (2018)	75	144
Falco (2019)	71	171
Maharjan (2020)	56	106
Entwisle (2016)	45	91
Thiede (2017)	34	97
Suckall (2017)	34	47
Falco (2018)	33	195
Suckall (2015)	23	67
Vinke (2022)	21	62
Mendes Delazeri (2022)	18	80
Chen (2019)	15	81
Maharjan (2021)	14	96
Wesselbaum (2021)	7	95
Cattaneo (2019)	6	155
Luong (2023)	3	93
Chegere (2022)	2	81
Upadhyay (2024)	2	41
Mukherjee (2024)	1	178
Ukaro (2022)	0	120

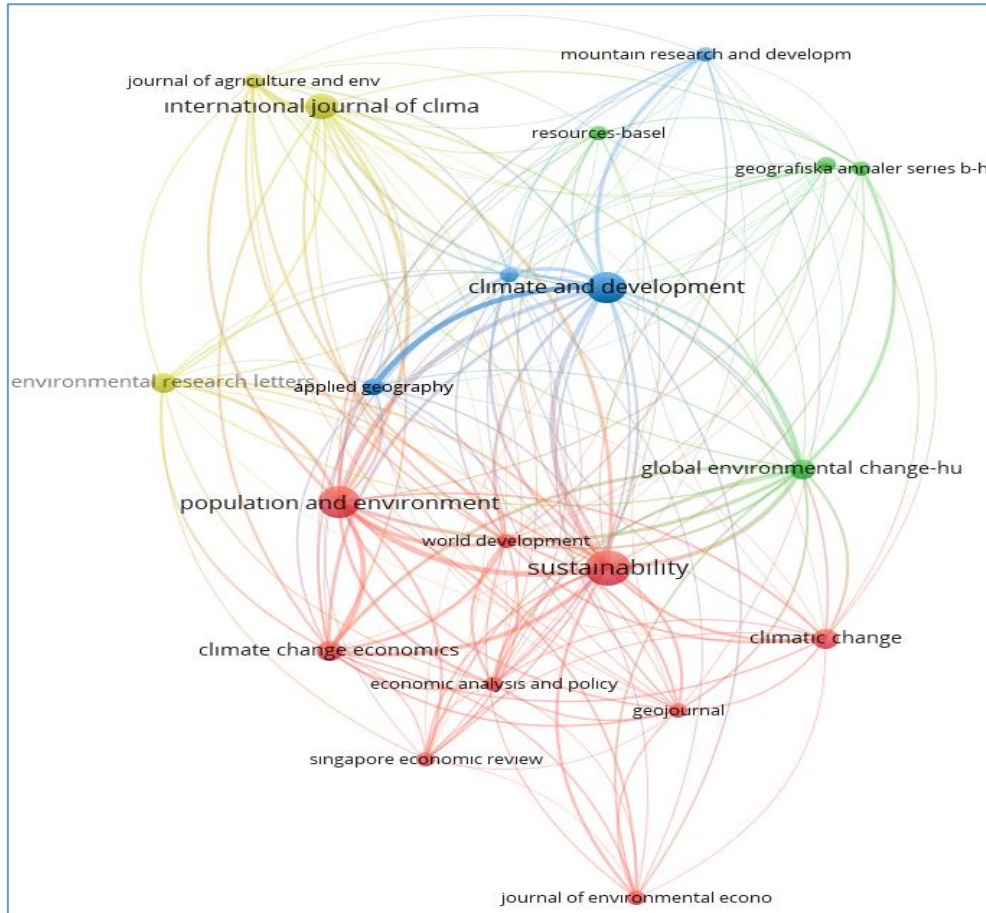

Görsel 1. Yayın İçin Ağ Haritası

Dergi veya kaynak için sonuçlar: Dergi veya kaynak için sonuçlar, Çizelge 2’ de, ağ haritası ise Görsel 2’de verilmiştir.

Çizelge 2. Dergi veya Kaynak İçin Sonuçlar

Dergi veya Kaynak	Belge	Atıf	Toplam Bağlantı Gücü
Population and Environment	5	194	415
Global Environmental Change-Human...	2	129	256
Sustainability	6	120	415
International Journal of Climate Chang...	3	89	205
Environmental Research Letters	2	79	111
Climate and Development	4	57	354
Current Climate Change Reports	1	56	140
Applied Geography	1	23	84
Climate Change Economics	2	22	249
Journal of Environmental Economics A...	1	21	68
Geojournal	1	18	104
Geografiska Annaler Series B-human Ge...	1	14	60
Climatic Change	2	4	101
Economic Analysis and Policy	1	3	109
Mountain Research and Development	1	2	61
World Development	1	1	236
Resources-Basel	1	1	33
Journal of Agriculture and Environmen...	1	0	139
Signapore Economic Rewiew	1	0	64
Journal of Geography-Coğrafya Dergisi	1	0	30

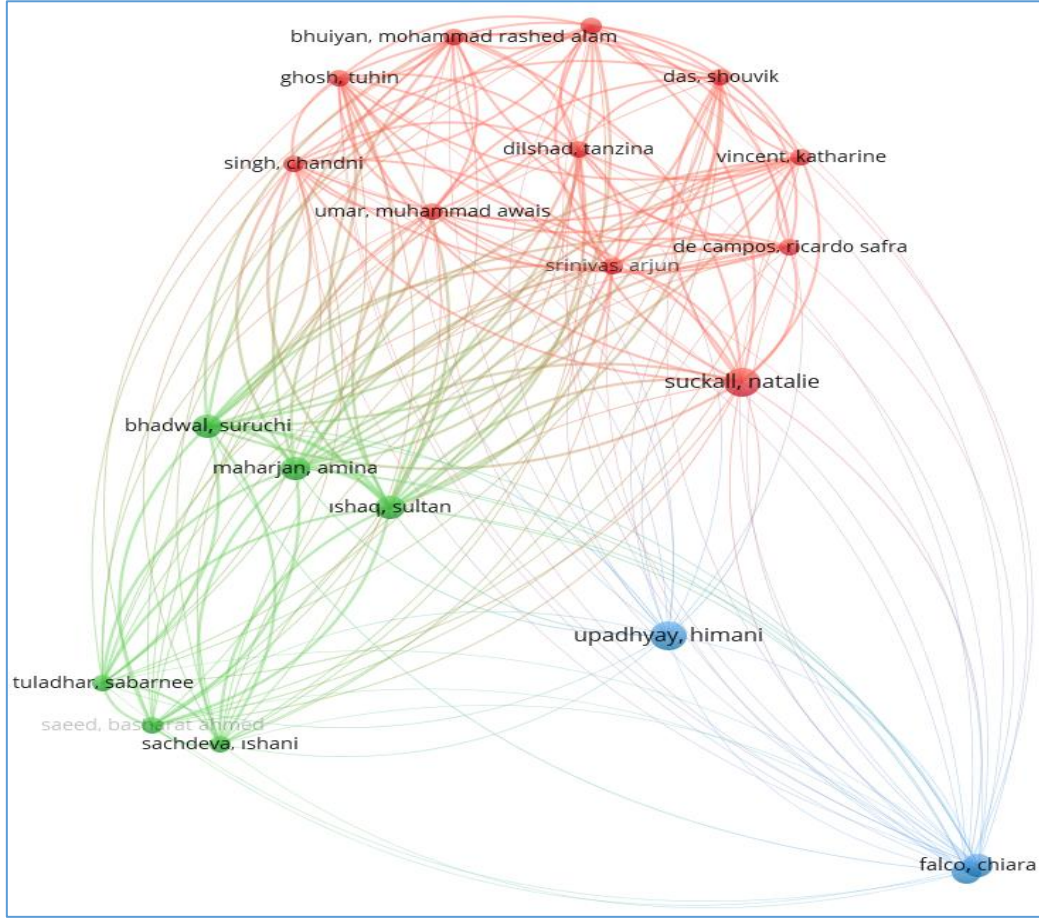
Görsel 2. Dergi veya Kaynak İçin Ağ Haritası

Çizelge 2 ve Görsel 2’de görüldüğü üzere; toplam 194 atıf ve 415 toplam bağlantı gücü ile “Population and Environment” dergisi birinci sırada yer alırken, bunu 129 atıf ile “Global Environmental Change” dergisi izlemiştir. Toplam bağlantı gücüne göre ise; “Sustainability” ve “Population and Environment” dergisi, 415 toplam bağlantı gücü ile ilk sırada yer alan dergiler olmuştur.

Yazar için sonuçlar: Yazar için sonuçlar ve ağ haritası sırası ile Çizelge 3 ve Görsel 3’te verilmiştir. Çizelge 3 ve Görsel 3’ te görüldüğü üzere; “Suckall, Natalie” 3 yayın ve 113 atıf ile; atıf sıralamasında ilk sırada yer almış ve bu yazarı, 104 atıf ile “Falco, Chiara” ve “Olper Alessandro” izlemiştir. Toplam bağlantı gücü bakımından, “Bhadwal Suruchi”, “Maharjan Amina” ve “Ishaq Sultan” 2522 bağlantı gücü ile ilk sırada yer alan yazarlar olmuştur.

Çizelge 3. Yazar İçin Sonuçlar

Yazar	Belge	Atıf	Toplam Bağlantı Gücü
Suckall, Natalie	3	113	1707
Falco, Chiara	2	104	466
Olper, Alessandro	2	104	466
Bhadwal, Suruchi	2	70	2522
Maharjan, Amina	2	70	2522
Ishaq, Sultan	2	70	2522
Bhuiyan, Mohammad Rashed Alam	1	56	1581
Das, Shouvik	1	56	1581
De Campos, Ricardo Safra	1	56	1581
Dilshad, Tanzina	1	56	1581
Ghost, Tuhin	1	56	1581
Shrestha, Kriti	1	56	1581
Singh, Chadni	1	56	1581
Srinivas, Arjun	1	56	1581
Umar, Muhammad Awais	1	56	1581
Vincent, Katharine	1	56	1581
Upadhyay, Himani	3	18	282
Sachdeva, Ishani	1	14	995
Saeed, Basharat Ahmed	1	14	995
Tuladhar, Sabarnee	1	14	995

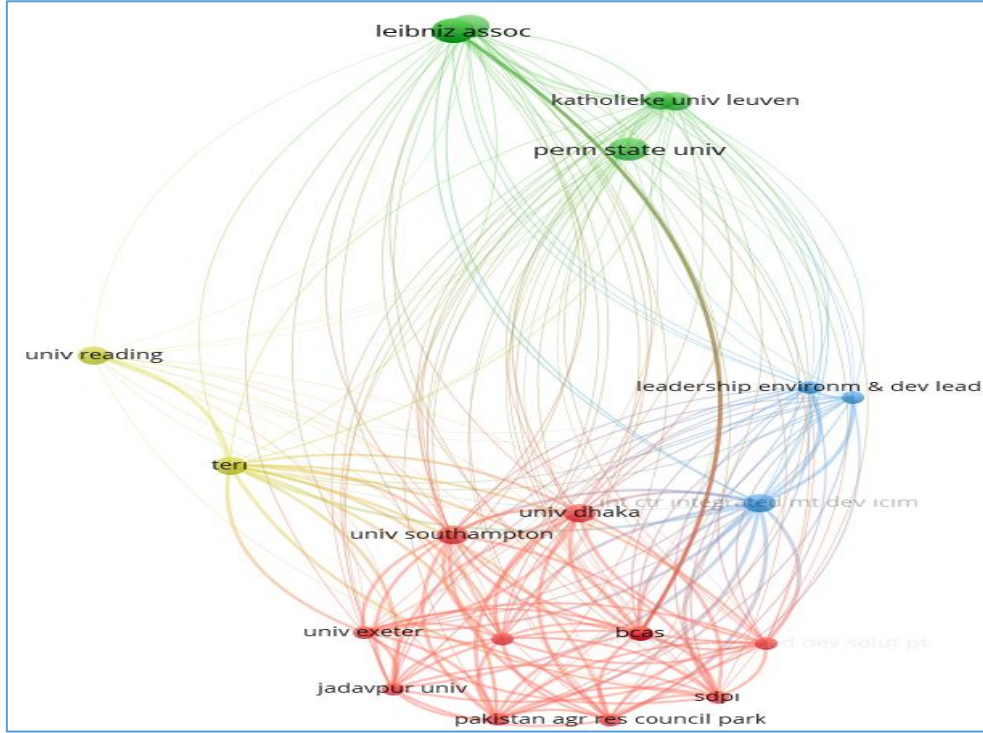

Görsel 3. Yazar İçin Ağ Haritası

Kurum veya organizasyon için sonuçlar: Kurum veya organizasyon için sonuçlar Çizelge 4'te ağ haritası ise Görsel 4'te verilmiştir.

Çizelge 4. Kurum veya Organizasyon İçin Sonuçlar

Kurum veya Organizasyon	Belge	Atıf	Toplam Bağlantı Gücü
Penn State Univ	3	113	179
Katholieke Univ Leuven	2	104	491
Univ Milan	2	104	491
Univ Southampton	2	90	1379
Univ Dhaka	2	72	1395
Univ Reading	2	72	195
Int Ctr Integrated Mt Dev Icimod	2	70	1868
Teri	2	70	1468
Bcas	1	56	1311
Jadavpur Univ	1	56	1311
Kulima Integrated Dev Solut Pty Ltd	1	56	1311
Pakistan Agr Res Council Park	1	56	1311
Pract Act	1	56	1311
Sdpi	1	56	1311
Univ Exeter	1	56	1311
Indian Inst Human Settlements	1	56	1311
Humboldt Univ	3	16	582
Leibniz Assoc	3	16	582
Leadership Environm & Dev Lead	1	14	611
Pakistan Agr Res Council Parc	1	14	611

Görsel 4. Kurum veya Organizasyon İçin Ağ Haritası

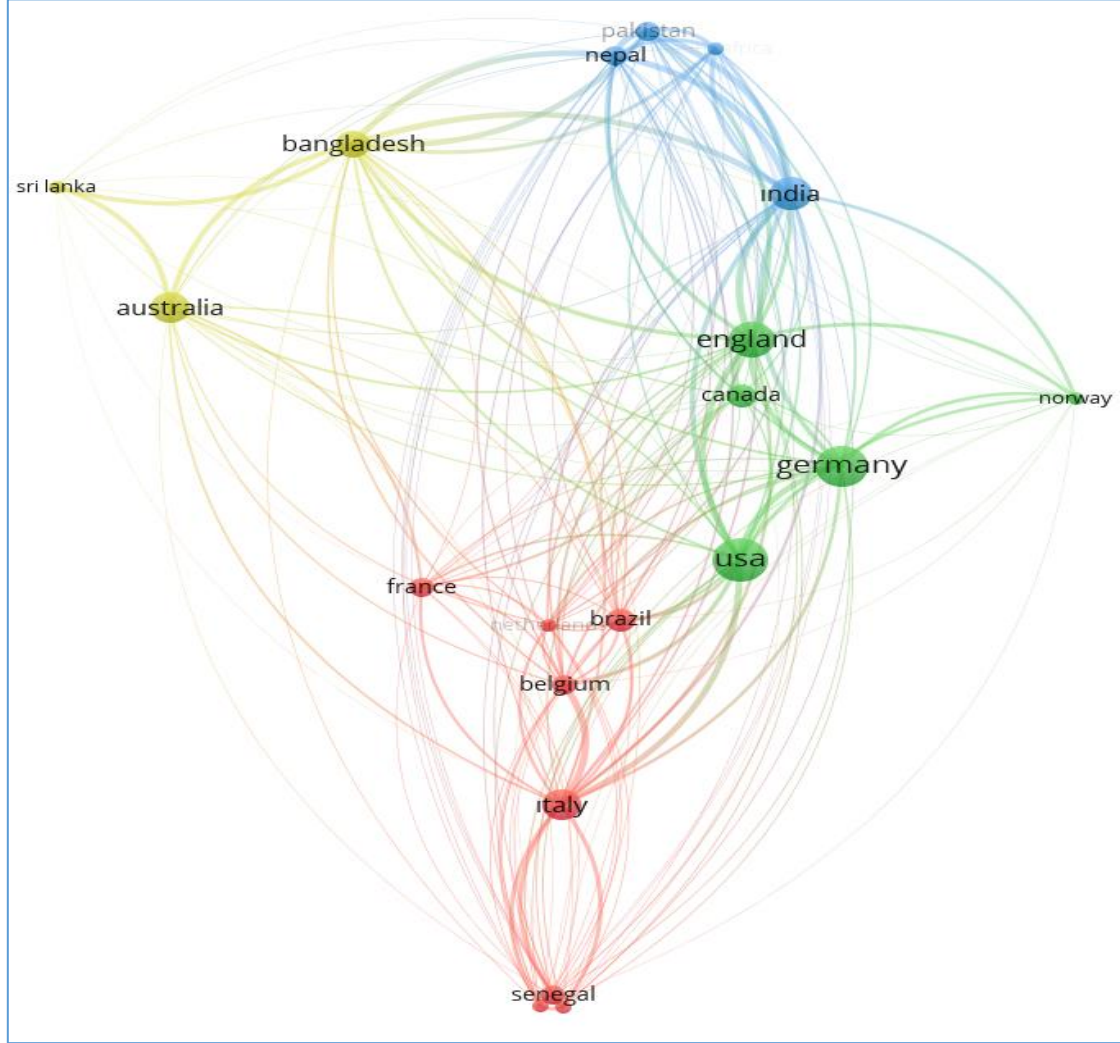
Çizelge 4 ve Görsel 4'te görüldüğü üzere; 3 yayın, 113 atıf ve 179 toplam bağlantı gücü ile Amerika'da bulunan "Penn State University" birinci sırada yer almıştır. Toplam bağlantı gücü bakımından ise "Int Ctr Integrated Mt Dev Icimod" 1868 toplam bağlantı gücü ile ilk sırada yer almıştır.

Yayın yapan ülkeler için sonuçlar: Yayın yapan ülkeler için sonuçlar Çizelge 5'te ağ haritası ise Görsel 5'te verilmiştir. Çizelge 5 ve Görsel 5'te görüldüğü üzere; en çok yayın yapan ülkeler sıralamasında, 10 yayın ile Amerika Birleşik Devletleri birinci sırada yer alırken, en çok atıfta 370 atıf ile Avusturalya ilk sırada yer almıştır. Toplam bağlantı gücü bakımından ise 2034 toplam bağlantı gücü ile İngiltere ilk sırada yer alırken, bunu 2031 toplam bağlantı gücü ile Hindistan izlemiştir.

Çizelge 5. Yayın Yapan Ülkeler İçin Sonuçlar

Ülke	Belge	Atıf	Toplam Bağlantı Gücü
Australia	5	370	644
USA	10	267	1626
England	7	194	2034
Italy	5	176	1469
India	6	175	2031
Bangladesh	4	152	1832
Germany	9	141	1237
Canada	3	119	431
Brazil	3	118	422
Belgium	2	104	819

Nepal	2	70	1347
Pakistan	2	70	1347
Sri Lanka	1	66	384
South Africa	1	54	780
Norway	1	14	468
France	2	6	319
Colombia	1	1	426
Senegal	2	1	426
Ireland	1	1	426
Netherlands	1	1	380

Görsel 5. Yayın Yapan Ülkeler İçin Ağ Haritası

4. GENEL DEĞERLENDİRME VE SONUÇLAR

Çalışmada, “iklim değişikliği”, “tarım” ve “göç” anahtar kelimeleri ile belirlenen makalelerin, bibliyometrik analizi yapılmıştır. Bu makalelerin; yayın, yazar, ülke, dergi ve organizasyon bazında ilişkisi incelenmiştir. Buna göre yayın bazında; en fazla 79 atıf (90 bağlantı gücü) ile Nawrotzki (2015)’nin çalışması birinci sırada yer almıştır. Kaynak bazında ise en fazla atıf alan derginin, 194 atıf (141 bağlantı gücü) ile “Population and Environment” dergisi olduğu

gözlenmiştir. En fazla atıf alan yazar, 113 atıf ve 1707 bağlantı gücü ile “Suckall, Natalie” olmuştur. Kurum veya organizasyon bazında; 113 atıf (179 bağlantı gücü) ile Amerika Birleşik Devletleri’ndeki “Penn State University” birinci sırada yer alırken, en fazla atıf alan ülke, 370 atıf (644 bağlantı gücü) ile Avustralya olmuştur.

İklim değişikliği, göç ve tarım konulu çalışmaların; özellikle ülke, dergi ve organizasyon bazında belirgin dağılım gösterdiği gözlenmiştir. İklim değişikliği, göç ve tarım, birbiri ile iki yönlü ilişkili kavramlar olarak, ülkelerin veya politika yapıcılarının, iklim değişikliği, göç ve tarım arasındaki ilişkiyi göz önünde bulundurarak, ileriye dönük plan ve politika yapmaları gereksinimini ön plana çıkarmaktadır. Zira iklim değişikliğinin göç ve tarım üzerine etkisi, zamana ve mekâna göre farklılık gösterebilir. Diğer yandan, göçe bağlı olarak nüfus artışı, besin ihtiyacını artırmakta, bu da tarımsal ihtiyaç, kaynak sorunları ve iklim değişiminin etkilerini artırabilmektedir. Black ve ark. [1], göçün itici nedenlerinden birisi olan çevresel etkilerin, büyük ölçüde ekonomik, sosyal, politik ve demografik etkilerle birlikte olduğunu vurgulamışlardır.

Bibliometrik analiz; araştırmacıların, araştırma gruplarının, ülkelerin, kurumların veya dergilerin etkilerini değerlendirmek için kullanılan analiz yöntemlerinden birisidir. Al ve ark. [2], Bibliyometriyi, bilimsel çalışmaların sayısal analizler ve istatistikler yardımıyla ilişkilendirilmesi olarak tanımlarken, Zupic ve Čater [3], Bibliyometrik yöntemlerin, yayınlanan araştırmanın tanımı, değerlendirilmesi ve izlenmesi için nicel bir yaklaşım olduğunu belirtmişlerdir. Krauskopf [4] ise Bibliyometrik yöntemlerin; araştırmacıların literatürü keşfetmede ve en etkili çalışmaları belirlemede araştırmacılara yardımcı olabileceğini ve yönlendirebileceğini belirtmiştir.

İklim değişikliği, göç ve tarım arasındaki ilişki yapısının doğru olarak ortaya konması önemlidir. Tarımsal üretimin daha çok kırsal kesimde yapıyor olması ve iklim değişikliğinin de kırsal kesimdeki tarımsal faaliyetlere doğrudan etkili olması nedeniyle, iklim değişikliği ile ilgili alınacak kararların, göçün azaltılması veya engellenmesinde ve tarımsal üretimde önemli etkileri olacağı açıktır. Bu bağlamda, belirli alanlarda yapılacak planlamalarda ve uzman raporlarının hazırlanmasında, bibliyografik analizler sonucunda elde edilen bulgular veya göstergeler kullanılabilir. Ayrıca, kurumların, organizasyonların ve ülkelerin araştırma ve geliştirme politikalarının belirlenmesinde de bibliyografik bulgulardan veya göstergelerden yararlanılabilir.

KAYNAKÇA

- [1] Black, R., Adger, W.N., Arnell, N.W., Dercon, S., Geddes, A., Thomas, D. 2011. The effect of environmental change on human migration. *Global Environmental Change*, 21(S1), S3-S11.
- [2] Al, U., Sezen, U., Soydal, İ. (2019). Türkiye'nin bilimsel yayınlarının sosyal ağ analizi yöntemiyle değerlendirilmesi. Hacettepe Üniversitesi Proje Raporları No: 110K044, Ankara.
- [3] Zupic, I., Čater, T. (2015). Bibliometric methods in management and organization. *Organizational Research Methods*, 18(3), 429-472.
- [4] Krauskopf, E. (2018). A bibliometric analysis of the *Journal of Infection and Public Health*: 2008-2016. *Journal of infection and public health*, 11(2), 224-229.

TÜRKİYE'YE GÖÇÜN MÜZE YOLUYLA ANLATIMI

Doçent Dr., Abdullah Baycar

Siirt Üniversitesi, Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu,

- 0000-0003-4995-2275

ÖZET

Göçler, yapıldığı yerlerde demografik değişikliklere yol açarak siyasi, sosyal ve ekonomik yapıda olumlu ve/veya olumsuz etkilere neden olmaktadır. Göçler ve etkileri kendini müzik, edebiyat, sanat gibi birçok alanda kendini göstermektedir. Göçmenler yerleştikleri yerde geldikleri yeri unutmamak için ve sahip oldukları kültürel mirası yaşatabilmek için bazı girişimlerde bulunmuşlardır. Anıtlar, sergiler gibi müzelerde bu girişimlerin örneklerindendir. Kurulduğu yerlerde somut ve somut olmayan mirası gelecek kuşaklara anlatmakta önemli merkezler olan göç müzeleri dünyada olduğu gibi ülkemizde de az da olsa örnekleri mevcuttur. Ülkemizde tarihin muhtelif dönemlerinde gerek düzenli gerekse de düzensiz birçok göçe maruz kalmıştır. Balkan, Ortadoğu, Kafkas ve Doğu Türkistan göçleri ülkemize yapılan göçlerin en çok bilinenleridir. Gerçekleşen bu göçlerle gerek oluşan yeni hayatlar gerekse de geri de bırakılan hayatlarla kendine şehir ve kent müzelerinde sınırlı koleksiyonlarda kendilerine yer bulmaların yerinde sırf göçün anlatıldığı müzelerde kurulmuştur. Ülkemizde kurulan göç temalı müzelerin ekseriyeti mübadele diye adlandırılan Türkiye-Yunanistan arasında imzalanan anlaşmaya konu olan göçlerdir. Mübadeleyi konu eden ülkemizde dört adet (Çatalca Mübadele Evi, Tuzla Kent ve Mübadele Müzesi, (Samsun) Alaçam Mübadele Müzesi, Silivri Mübadele Müze Evi) göç müzesi mevcuttur. Ayrıca Musevi göçünü konu eden bir (500. Yıl Vakfı Türk Musevileri Müzesi) Anadolu ve Türk göçlerine konu eden Bursa da bir müze (Bursa Göç Tarihi Müzesi) kurulmuştur. Bu bildiride sadece göç temalı kurulan özel ve devlet müzeleri konu edinilmiştir. Bu çalışma göç temalı kurulan müzeleri derlediği gibi müze potansiyeli olan göçlere de müze önerisi geliştirmiştir. Konu hakkında kaynak eksikliği bildiride konu olan bu çalışmanın önemini artırmaktadır. Ülkemizde göç temalı müzeleri konu alan bir literatüre rastlanmamış olması konunun özgünlüğünü ihtiva etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Göç müzeleri, müzecilik ve göç, mübadele müzesi, göç müzesi

EXPRESSION OF MIGRATION IN TURKEY THROUGH THE MUSEUM

ABSTRACT

Migrations cause demographic changes in the host countries, having positive and/or negative effects on political, social and economic structures. Migration affects many areas such as music, literature and art. Migrants attempt not forget where they came from and to keep their cultural heritage alive in the places they settle. One example of these attempts is to create museums. Migration museums, which are important hubs in expressing tangible and intangible heritage to future generations in the places where they are established. Although limited in number, these museums exist in our country as well as in the world. Our country has been subject to many regular and irregular migrations in various periods of history. The Balkan, Middle Eastern, Caucasian and East Turkestan migrations are the most well-known of the migrations to our country. With these migrations, both the new lives that were created and the lives that were left behind were found in limited collections in cities and city museums, as well as museums that were established to tell the story of migration. The majority of the migration-themed museums established in our country are the migrations that occur as a result of the Population Exchange Agreement signed between Turkey and Greece. There are four migration museums in our country that deal with the exchange (Çatalca Exchange House, Tuzla City and Exchange Museum, Samsun Alaçam Exchange Museum, Silivri Exchange Museum House). In addition, a museum on Jewish migration (500th Year Foundation Turkish Jews Museum) and a museum on Anatolian and Turkish migrations (Bursa Migration History Museum) were established in Bursa. This study only covers private and state museums established with the theme of migration. This study compiles museums established with the theme of migration and also develops a museum proposal for migrations with museum potential. The lack of resources on the subject increases the importance of this study in the study. The fact that no literature on migration-themed museums has been found in our country contains the originality of the subject. Migrations cause demographic changes in the host countries, having positive and/or negative effects on political, social and economic structures. Migration affects many areas such as music, literature and art. Migrants attempt not forget where they came from and to keep their cultural heritage alive in the places they settle. One example of these attempts is to create museums. Migration museums, which are important hubs in expressing tangible and intangible heritage to future generations in the places where they are established. Although limited in

number, these museums exist in our country as well as in the world. Our country has been subject to many regular and irregular migrations in various periods of history. The Balkan, Middle Eastern, Caucasian and East Turkestan migrations are the most well-known of the migrations to our country. With these migrations, both the new lives that were created and the lives that were left behind were found in limited collections in cities and city museums, as well as museums that were established to tell the story of migration. The majority of the migration-themed museums established in our country are the migrations that occur as a result of the Population Exchange Agreement signed between Turkey and Greece. There are four migration museums in our country that deal with the exchange (Çatalca Exchange House, Tuzla City and Exchange Museum, Samsun Alaçam Exchange Museum, Silivri Exchange Museum House). In addition, a museum on Jewish migration (500th Year Foundation Turkish Jews Museum) and a museum on Anatolian and Turkish migrations (Bursa Migration History Museum) were established in Bursa. This study only covers private and state museums established with the theme of migration. This study compiles museums established with the theme of migration and also develops a museum proposal for migrations with museum potential. The lack of resources on the subject increases the importance of this study in the study. The fact that no literature on migration-themed museums has been found in our country contains the originality of the subject.

Keywords: Migration museums, museums and migration, exchange museum, migration museum

GİRİŞ

Yüzyılımızda müzecilik konveksiyonel olarak objelerin toplandığı sergilendiği yerlerin ötesinde işlevlere sahip yapılar olma sürecine girmişlerdir. Eğitim, kültürel bilinç oluşturma teknolojik gelişimi gösterme gibi amaçlar müzelerin edindikleri yeni amaçlara örnek olarak gösterilebilir (Koçak, 2021). Aynı şekilde toplumsal hafızayı koruma da müzeciliğin süregelen bir işlevi olagelmıştır (Kervankıran ve Çalışırım 2022). Göç, toplum yapısının neredeyse her etmenine etki etme (Özkan, 2019) potansiyeliyle toplumsal hafızasında sürekli korunması gereken bir gereksinim olarak karşımıza çıkmaktadır. Nitekim günümüzde göçün müzeler aracılığıyla anlatıldığı güzel örneklerle rastlanmaktadır. Çatalca Mübadele Evi Müzesi, 500. Yıl Vakfı Türk Musevileri Müzesi, Bursa Göç Tarihi Müzesi, Tuzla Kent ve Mübadele Müzesi,

(Samsun) Alaçam Mübadele Müzesi ve Silivri Mübadele Müze Evi göç teması ile kurulan ülkemizdeki müzelerdir. Ülkemize tarih boyunca süre gelen göçler göz önüne alındığında; Kafkas Göçmenleri Müzeleri (Kazak, Kırgız, Özbek, Türkmen, Balkar, Karakalpak, Karaçay, Azeri, Çeçen, İnguş, Dağıstan gibi), Körfez Savaşları ve Irak Mültecileri Müzesi, Afgan İşgalleri ve Afgan Mültecileri Müzesi, Arap Baharı ve Suriyeli Mülteci Müzesi, Bulgaristan Göçmenleri Müzesi ve İran Devrimi ve İran-Azeri Mülteci Göçmenleri Müzesi kurulabilecek göç temalı müzelerdir. Ayrıca Türk kültür ve medeniyeti göz önüne alındığında Gurbetçi Türkler Müzesi ve Kavimler Göçü Müzesi göç temalı kurulması somut ve somut olmayan kültürel mirasa katkı sağlayacak potansiyele sahip müze önerileridir.

Göç temalı müzeler; müze ziyaretçilerine gezme motivasyonu sağlayacak birçok unsuru (göç hikayeleri, göç yolu fotoğrafları, göçmen araç ve gereçleri gibi) ihtiva edecek potansiyele sahiptir. Bu mahiyetiyle toplumsal hafıza ve mekân ilişkisini sağlayacak bağlar oluşturmaya yönelik çalışmalar mevcuttur (Eklemezler, 2018). Göç temalı müzeler bu mahiyetiyle tehlike düşmüş kültürel mirası koruma misyonuna sahiptirler (Sherman, 2016).

Bu çalışma, ülkemize gerçekleşen göçlerin konu edildiği müze ve müze önerilerini işlenmiştir. Çalışma bu müzelerin derlendiği bir alan yazı mahiyetindedir. Bu çalışmada; göç temalı müzelerin internet siteleri ve ikincil kaynaklardan yararlanılmıştır. Çalışmaya benzer bir çalışmaya mevcut literatürde rastlanmamış olması özgünlüğünü ortaya koymaktadır.

TÜRKİYE’DEKİ GÖÇ MÜZELERİ

Müzeler kalıcı olarak somut ve somut olmayan mirası topluma hizmet amacıyla araştıran, derleyen, muhafaza eden, yorumlayan ve sunan kurumlardır. Bilgi paylaşımı, eğitim, zevk gibi deneyimler sunma motivasyonlarıyla toplum içinde katılım ve iletişim araçları olarak nitelendirilmektedir. Açık erişim ve kapsayıcılık nitelikleriyle çeşitlilik ve sürdürülebilirliğe hizmet eden müzeler sosyal kurumlardır. Göç gibi sosyal yapının birçok etmenini etkileyen bir olgunun müzelerde işlenmesi farklı konseptlerde ele alınmaktadır. Göç temalı Şehir, Topluluk ve Yerel Müzeler göç ve göçle ilgili nesneleri kalıcı olarak sergilerken Bilim ve Sanat müzeleri ise daha sanatsal objelerle geçici sergileme yolunu tercih etmektedir (Yiğit, 2023). Göç müzeleri (Koçak, 2021; Yiğit, 2023);

- Göç edinilen yer ve göç edenler arasında aidiyet bağının oluşması
- Göçmenlerin şehirlere katkıları,
- Göç ile gelişen kültürleri ve yerli kültürle, halka olan ilişkileri incelenerek

- Göçün kültürler arası etkileşimi, çok-kültürlülüğün müze yoluyla sergilenmesi,
- Uyum mekanları olma,
- Kültürel belleği daima güncel tutmak,

gibi işlevleri mevcuttur. Ülkemizde yedi adet göç temalı müze mevcuttur.

Çatalca Mübadele Evi Müzesi: Ülkemizde mübadele temalı kurulan ilk müzedir. Müze, 20 Aralık 2010'da Lozan Mübadilleri Vakfı ve Çatalca Belediyesinin ortak çalışmalarıyla Avrupa Kültür Başkenti Ajansı'nın finansmanı ile kurulmuştur. Müze için seçilen mekân müze muhtevalıyla mutabık olarak mübadele öncesi Rum taverna binası olarak kullanılan bir tarihi bidadır. Müze içeriğinde;

- Çatalcalı mübadillerin bağışladıkları kıyafetler, el işlerinin yanı sıra maddî ve manevî kültür unsurları,
- Mübadillerin anılarını yansıtan fotoğraflara ilaveten şahsi eşyaları ve iş aletleri

sergilenmektedir (Gürçay, 2019).

500. Yıl Vakfı Türk Musevileri Müzesi: Kurulduğu yılda (1492'de Sefarad Yahudilerin inanç ve özgürlüklerini kaybetmektense İspanya'dan kaçıp II. Beyazıt'a iltica ederek Anadolu'ya yerleşmeleri) Yahudilerin Osmanlıya sığınmalarının 500. yılını ifade eden vakıf tarafından kurulan Müze binası eski bir sinagogdur. İlk olarak 2001 yılında sergilemeye başlayan müze 2015 yılının Aralık ayında yeni mekanı Neve Şalom Sinagogu'nda ziyaretçilere açılmıştır. Müze içeriğinde;

- Yahudilerin Anadolu'ya yerleşim öyküsü,
- Yahudilerin günlük yaşamlarıyla ilgili bilgi panoları, mektuplar, haritalar, tallitler, şamdanlar ve iki adet Tora
- Doğum, sünnet, düğün, giyim ve kullanılan takılarla ilgili etnografik objeler
- Yahudilerin Türk kültürüne kazanımları
- Türk büyüklerin ziyaret ve taltifleri

gibi tarihçe, etnografya, dini objeler sergilenmektedir (500. Yıl Vakfı Türk Musevileri Müzesi, 2024).

Bursa Göç Tarihi Müzesi: Müze, Bursa Büyükşehir Belediyesi tarafından 2014 yılında kurulmuştur. Dokuz bölümden oluşan müzede aşağıdaki koleksiyonlar mevcuttur (Eklemezler, 2018);

- Tarih Öncesi ve İlk Çağ Bursa Yerleşimleri,
- Bursa Şehri'nin Kuruluşu,
- Bursa'nın Fethi ve Türkmen Yerleşimi,
- Balkanların Fethi ve Kurulan Osmanlı Uygarlığı,
- Balkanlardan Bursa'ya Göç,
- Mübadele Göçleri,
- Kafkas Göçleri,
- Tatar Türklerinin Kırımdan Göçleri,
- Bursa Tek Kökten Doğan Ulu Bir Çınarın Dallarındır.

Tuzla Kent ve Mübadele Müzesi: Tuzla Belediyesi tarafından Cumhuriyetimizin ve Türkiye ile Yunanistan arasında yapılan nüfus mübadelesinin 100'üncü yılı anısına kurulmuştur. Muadil mübadele müze örneklerine benzer şekilde mübadillerin şahsi eşyaları, el sanatları, fotoğraflar ve içeren müze halk tarafından perili köşk olarak bilinen binada konumlanmıştır (Tuzla Belediyesi, 2024).

(Samsun) Alaçam Mübadele Müzesi: Samsun İli Alaçam ilçesinde 2012 yılında açılan Alaçam Mübadele Müzesi mübadele döneminde çok sayıda göç alan bölgeden gelen mübadillerin kişisel eşyalarından oluşan toplam 240 eser sergilenmektedir (Yiğit, 2023).

Silivri Mübadele Müze Evi: Henüz Turizm ve Kültür Bakanlığı tarafından müze statüsü kazanmamış Mübadele evi hükmünde değildir. Silivri'ye gelen mübadillerin tarih bilincini artırmak ve Silivri'nin Cumhuriyet dönemindeki önemini anlatmak amacıyla İstanbul Valiliği ve Silivri Belediyesi iş birliği ile yapılarak Fatih Mahallesi'nde hizmete açılmıştır (Silivri Belediyesi, 2024).

TÜRKİYE GÖÇ MÜZE ÖNERİLERİ

Ülkemize yapılan göç ve göçün etkilerini göz önüne serecek, oluşan kültür etkileşimi, göçmen sayıları ve nüfusu, göç sıkıntılarının bilinirliği ve gelecek göçlere tecrübe oluşumu sağlayacak birçok müzeye ihtiyaç vardır. Göçün söz konusu bu gerekçeleri içim aşağıda sıralı müze önerileri sunulmuştur.

- Arap Baharı ve Suriyeli Mültecileri Müzesi
- Afgan İşgalleri ve Afgan Mültecileri Müzesi

- Kafkas Göçmenleri Müzeleri (Kazak, Kırgız, Özbek, Türkmen, Balkar, Karakalpak, Karaçay, Azeri, Çeçen, İnguş, Dağıstan gibi)
- Yunanistan, Makedonya, Romanya Göçleri Müzeleri (Mübadele Müzeleri)
- Bulgaristan Göçmenleri Müzesi
- Körfez Savaşları ve Irak Mültecileri Müzesi
- İran Devrimi ve İran-Azeri Mülteci Göçmenleri
- Gurbetçi Türkler Müzesi
- Kavimler Göçü Müzesi

SONUÇ VE ÖNERİLER

Ülkemiz dünyanın en önemli göç merkezlerinden biri konumundadır. Ülkemizde göçler Osmanlı dönemi göçler, Cumhuriyet dönemi göçler ve Sonrası göçler olmak üzere üç başlıkta toplanmaktadır. Göç oluşturduğu krizin yanında zamanla bir kültürü peyda ettirmektedir. Bu mahiyetiyle göç müzeleri duygusal, eğitici, kültürel hafıza vb. birçok yönleri vardır. Hem yaşanan krizi hem de ve oluşan kültürün anlatıldığı mekanlar olan göç temalı müzelerin örnekleri ülkemizde taşıdığı potansiyel yanında oldukça yetersizdir. Bu yetersizliğin giderilmesi için ülkemize gelen göçmenler ve taşıdıkları kültürler göz önüne alınarak; Yunanistan, Makedonya, Romanya Göçleri Müzeleri (Mübadele Müzeleri), Kafkas Göçmenleri Müzeleri (Kazak, Kırgız, Özbek, Türkmen, Balkar, Karakalpak, Karaçay, Azeri, Çeçen, İnguş, Dağıstan gibi), Körfez Savaşları ve Irak Mültecileri Müzesi, Afgan İşgalleri ve Afgan Mültecileri Müzesi, Arap Baharı ve Suriyeli Mülteci Müzesi, Bulgaristan Göçmenleri Müzesi, İran Devrimi ve İran-Azeri Mülteci Göçmenleri, Gurbetçi Türkler Müzesi ve Kavimler Göçü Müzesi kurulması planlanmalıdır. Ülkemize gerçekleşen göçler sayesinde ülkemizin büyük şehirlerinin kozmopolitan yapısı oluşmuştur. Söz konu göç teması müzeleriyle bu yapının oluşumunun sunacak nitelikte olması gereklidir.

KAYNAKÇA

- Eklemezler, S. (2018). Toplumsal hafıza ve mekan: Bulgaristan göçmeni kadınların deneyimleri ve Bursa Göç Tarihi Müzesi (Master's thesis, Anadolu University (Turkey)).
- Gürçay, S. (2019). Lozan Mübadelesi'nin etkileri: Çatalca örneği. RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi, (15), 274-284.
- Kervankıran, İ., & Çalışırım, O. (2022). Müzeler ve Toplumsal Hafıza İlişkisi: Süleyman Demirel Demokrasi Ve Kalkınma Müzesi Örneği. International Journal of Geography and Geography Education, (45), 114-133.

- Koçak, B. (2021). Toplumsal Uyumunu Gerçekleştirmede bir Araç Olarak göç Müzeleri (Master's thesis, Marmara Üniversitesi (Turkey)).
- Özkan, R. (2019). Göç olgusu ve toplumsal yapıya etkisi. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 33(47), 127-145.
- Sherman, D. J. (2016). The perils of patrimoine: art, history, and narrative in the immigration history museum, Paris. Oxford Art Journal, 39(3), 457-480.
- Silivri Belediyesi, (2024) Mübadele Evi (Erişim Linki: https://www.silivri.bel.tr/sayfa/mubadele_evi/2548)
- Tuzla Belediyesi (2024) Şehir Ve Mübadele Müzesi. (Erişim Linki: <https://www.tuzla.bel.tr/icerik/1198/7055/sehir-ve-mubadele-muzesi.aspx>)
- Yiğit, A. (2023). Alaçam mübadele müzesi koleksiyonu ile okul öncesinde müze eğitimi (Master's thesis, Ankara Üniversitesi (Turkey)).
500. Yıl Vakfı Türk Musevileri Müzesi, (Erişim Tarihi: 08.08. 2024) Müze. (Erişim Linki: https://www.muze500.com/index.php?option=com_content&view=article&id=38&Itemid=122&lang=tr)

İDEALLEŞTİRİLMİŞ BİLİŞSEL MODELLER ÇERÇEVESİNDE DİL VE BİLİŞ İLİŞKİSİ: GÖÇ TEMALI ŞİİRLERDE DEYİMLERİN KAVRAM TEMSİLİ

Dr. UMUT YOZGAT¹, Prof. Dr. ÖZGE CAN ²

¹ 0000 0003 3998 9963

²DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ, Edebiyat Fakültesi, 0000-0003-2864-2649

ÖZET

Göç, uzun süredir ayrımcılık, savaş, yoksulluk gibi aşılması zor sorunlarla karşı karşıya kalan insanların kendi topraklarından başka topraklara taşınması, bir başka deyişle kendi topraklarını terk etme süreci olarak tanımlanmaktadır. Söz konusu süreç bireyleri sadece politik, ekonomik, kültürel ve sosyal açıdan etkilememekte aynı zamanda bireyin en temel iletişim aracı olan dil kullanımını da etkilemektedir. Kültürün bir parçası olan dil, göç eden bireyin yeni sosyal ortamına alışması ve bir kimlik edinmesinde araçtır. Birey deneyimlerini ve dünya görüşünü farklı dilsel yapılar aracılığı ile kodlamaktadır. Bu yapılardan birisi de sıklıkla kendisini oluşturan kurucu öğelerin anlamlarının dışında bütüncül bir anlama gönderimde bulunan ve bireyin kavramsal dizgesinin bir ürünü olarak tanımlanan deyimlerdir. Bu çalışmada göç temasını konu edinen Türkçe anadili konuşucuları tarafından yazılmış şiirlerdeki Türkçe deyimlerin kavramsal açıdan etiketlenmesi, diğer bir deyişle deyimlerin temsil ettikleri kavramların saptanması amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda “www.antoloji.com” sitesinde göç başlığı altında yer alan toplam 328 metin incelenmiş, bunlardan göç teması içeren 196 şiir çalışma evreni olarak seçilmiş; %90 güvenilirlik düzeyi ile N: 196, p: 0.5, q: 0.5 t: 1.96 ve d: 0.1 değerleri temel alınmış ve 96 şiir MINITAB istatistik programı aracılığı ile rastgele seçilerek çalışmanın veritabanı oluşturulmuştur. Veritabanında yer alan şiirlerde toplamda 15 farklı deyim kullanıldığı belirlenmiştir. Bu deyimler *İdealleştirilmiş Bilişsel Modeller* çerçevesinde birer kavram ile etiketlenmiştir. Çalışmanın veritabanından elde edilen bulgulara göç olgusunun ÜZÜNTÜ (%50), CESARET (%14.2), ÖLÜM (%7.1), YAŞAM (%7.1), YABANCILIK (%7.1), KADER (%7.1) ve YURT (%7.1) gibi insana özgü olan ve bireyin zihinsel dünyası ile deneyimlerinin kodlandığı kavramlar ile eşleştiği saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler : Göç, Deyim, Kavram, Şiir, İdealleştirilmiş Bilişsel Modeller

THE RELATIONSHIP BETWEEN LANGUAGE AND COGNITION WITHIN THE FRAMEWORK OF IDEALIZED COGNITIVE MODELS: CONCEPT REPRESENTATION OF IDIOMS IN MIGRATION-THEMED POEMS

ABSTRACT

Migration is defined as the movement of people who have been faced with insurmountable problems such as discrimination, war and poverty for a long time, from their own lands to other lands, in other words, the process of leaving their own lands. The process in question not only affects individuals politically, economically, culturally and socially, but also affects the individual's use of language, which is the most basic means of communication. Language, which is a part of culture, is a tool for the immigrant to get used to her/his new social environment and acquire an identity. The individual encodes her/his experiences and worldview through different linguistic structures. One of these structures is the idioms, which typically refer to a holistic meaning beyond the meanings of the constituent elements that constitute it and are defined as a product of the individual's conceptual system. In this study, it is aimed to label conceptually Turkish idioms in poems written by native Turkish speakers on the theme of migration; in other words to determine the concepts that the idioms represent. For this purpose, a total of 328 texts under the title of migration were examined on the “www.antoloji.com” website, and 196 poems containing the theme of migration were selected as the study population; The values of N: 196, p: 0.5, q: 0.5, t: 1.96 and d: 0.1 were taken as basis with a 90% reliability level, and the database of the study was created by randomly selecting 96 poems through the MINITAB statistical program. It was determined that a total of 15 different idioms were used in the poems in the database. These idioms are labeled with a concept within the framework of *Idealized Cognitive Models*. In the findings obtained from the database of the study, it was determined that the phenomenon of migration matches concepts such as SADNESS (50%), COURAGE (14.2%), DEATH (7.14%), LIFE (7.14%), FOREIGNNESS (7.14%), HOMELAND (7.14%), and DESTINY (7.14%) which are unique to humans and in which the individual's mental world and experiences are coded.

Key Words: Migration, Idiom, Concept, Poem, Idealized Cognitive Models

1. GİRİŞ

Göç, olumlu, olumsuz ve/ya yansız nedenlerle insanların yaşadıkları yerden başka bir yere geçici veya kalıcı olarak yerleşmesine gönderimde bulunmaktadır. Bu yer değiştirme, insanların yaşadığı ülke içinde (iç göç) olabileceği gibi başka bir ülke (dış göç) için de söz konusudur. Ekonomi, eğitim, sağlık, toplumsal ve ailevi durumlar, güvenlik, siyasi sorunlar, olası çevresel, kültürel ve dini baskılar vb. gibi karmaşık nedenlere dayanan göç sonucunda insanlar (Sağlam, 2006; Horevitz, 2009; Şanlıöz, 2016; Baker ve Tsuda, 2018; Özkan, 2019; Cihangir 2020), göç ettikleri yerin diline, -özellikle dış göç söz konusu olduğunda- maruz kalır ve o yerin dilini öğrenmek zorunda olur. İç göçte ise durum biraz daha sorunsuz görünebilir;

ancak bu kez de ağız, şive, kodlama biçimi vb. gibi başka etmenler devreye girer. Kerswill (2006) ve Hopkins, (2015) gibi pek çok araştırmacıya göre, her koşulda göç eden insanlarda görece az ya da belirgin düzeyde bir dil değişimi, buna bağlı olarak da bakış açısı değişimi olasıdır ve bu değişim bireysel ve toplumsal düzeyde farklı biçim ve derecelerde kendini gösterir. Sosyal bilimler alanında yapılan çalışmalar, göç eden insanların içinde bulundukları değişimi sıklıkla duygusal aktarım olarak şiir yoluyla ifade ettiklerini göstermektedir. Tarihte Türklerin (bizim bakış açımız çerçevesinde Türkçe anadili konuşucularının) şiir yoluyla tarihsel, kültürel ve duygusal mirası aktardıkları söylenebilir; çünkü Türkler, tarih boyunca çeşitli nedenlerle göç ettikleri için, içinde bulundukları siyasi ve toplumsal koşullar, tarihsel deneyimler, duygusal ve psikolojik sonuçlar gibi pek çok noktayı yazın diline aktarmışlardır. Nitekim göç hem bireyler hem de toplumlar üzerinde derin etki bıraktığı düşünülen bir olgudur ve yazında kendine yer bulması da bu bağlamda doğal bir sonuç olarak algılanmalıdır. Göç temalı şiirler olarak karşımıza çıkan bu türden bir ifade yolunda insanlar, göçün getirdiği duygusal, toplumsal ve kültürel deneyimleri yansıtmakta; tüm bunlar da hayal kırıklığı, özlem, uyum, hasret, yeni yaşam, yabancılaşma, umutsuzluk, yaşanan ekonomik güçlükler, vatanın önemi, aidiyet vb. gibi alt temalar olarak karşımıza çıkmaktadır. Teması göç olan şiirler, bireysel ve toplumsal deneyimleri ve bunların çok yönlü etkilerini yansıtmak için güçlü bir araçtır (Şeker, Sirkeci, Yüceşahin, 2015; Keskin, 2023). Nitekim benzer bir yorumlama deyimler için de geçerlidir; çünkü deyimlerin de dilin duygu aktarımında yeğlediği en güçlü araçlardan biri olduğu savunulur. Bu noktada göç temalı şiirlerdeki deyimlerin incelenmesi toplumsal bir olgu olan göçün bireyin zihinsel dünyası ile deneyimlerinin nasıl kodlandığının kavranmasını sağlayacaktır. Söz konusu bu kavrama, kuşkusuz deyimlerin anlamsal ve sözdizimsel yapılarılarından öte, bilişsel bakış açısıyla deyimlerin temsil ettikleri kavramların saptanması yoluyla olası görünmektedir. İşte bu çalışma, göç eden bireyin deneyimlerini ve dünya görüşünü “kendisini oluşturan kurucu öğelerin anlamlarının dışında bütüncül bir anlama gönderimde bulunan ve bireyin kavramsal dizgesinin bir ürünü olarak tanımlanan” ve kültürün bir parçası olan deyimler aracılığıyla nasıl ortaya koyduğunu anlamayı hedefine koymaktadır. Bu çerçevede göç temalı 96 şiirdeki deyimler saptanmış, bunların temsil ettikleri kavramlar *İdealleştirilmiş Bilişsel Modellerin* (buradan sonra İBM) sunduğu yöntemle çözümlenmiştir.

2. BİLİŞSEL BAKIŞ AÇISI VE DEYİMLER

Dili bir kavramsallaştırma süreci olarak nitelendiren özellikle 1970’li yıllardan sonra dil incelemelerinde farklı bir bakış açısının gelişmesine katkı sağlayan bilişsel yaklaşım, dil kullanımının ve insan deneyiminin ne tür etkileşimler gösterdiğine odaklanmaktadır. Dilsel birimlerin kavramsal temsiller ve kavramsal imgeler ile ilişkili olduğunu temel alan bilişsellik bakış açısı, dili özerk olmayan bilişsel bir süreç olarak tanımlamaktadır (Baranov ve Dobrovol’skij, 1996: 415). Söz konusu görüş, deyimlerin de bilişsellik temelinde incelenmesi gerektiğini çünkü deyimlerin de doğası gereği dilsel değil de kavramsal olduklarını ileri sürmektedir (Kövecses ve Szabo, 1996: 330; Kövecses, 2010: 233). Çalışmamızda da bu noktalardan hareketle deyim olgusunun gönderimde bulunduğu kavramların etiketlenmesinde bilişsel çözümlemelerde güçlü bir araç olarak kabul edilen İBM kullanılmıştır. Bir sonraki alt başlıkta bu model ayrıntılandırılmaktadır.

2.1. İdealleştirilmiş Bilişsel Modeller

Dünya bilgisinin karmaşık zihinsel ağları olarak İBM belirli bir biçimde kavramak için deneyimimiz üzerine yerleştirilmiş öngörülen bir dünya görüşünü yansıtmaktadır. Özerk bilişsel yapılar oluşturan bu modeller gündüz-gece döngüleri vb. gibi oldukça karmaşık deneyimsel olguları ulamlandırmak ve böylece gerçeklik olarak deneyimlediğimiz şeyi yaratmak için ortaya çıkabilmektedir (Lakoff 1987: 68; Langlotz, 2006: 65). Dünyayı birey tarafından yorumlandığı biçimiyle yansıtan bir iletişim dizgesi olarak dile yaklaşımdan türeyen İBM; insan nörobiyolojisine, eylemlerine, hedeflerine, insanın somutlaşmış deneyimine ve toplumsal etkileşimine uyumludur ve bu nedenle bilgi işlemenin avantajlı bir yolunu sağlamaktadır (Cienki, 2007: 170, 177). Karmaşık yapılandırılmış bir bilgi dizgesi olarak değerlendirilen İBM'nin, bu dizgelerin zihinsel alanları yapılandırmada ve devam eden anlam yapılandırmasında inşa edilen bilginin kavramsal paketlerini oluşturmada rolü olduğu ileri sürülmektedir (Lakoff 1987'den akt. Evans ve Green, 2006: 279). Şimdi bireyin kavramsal dizgesinin bir ürünü olarak tanımlanan deyimleri ve deyimlerin bilişselliğini kısaca ele alalım.

2.2. Deyimler ve Deyimlerin Bilişselliği

Deyimlerin içsel düzenlenişlerinde söz konusu dilin genel dilbilgisel kuralları ile açıklanamayan az ya da çok anlamsal ve yapısal kısıtlamalar yer almaktadır. Bu nedenle deyimler belirli anlamsal, kullanımsal, biçimsel ve toplumdilbilimsel özelliklere sahip olan karmaşık sembollerdir (Langlotz, 2006: 3). Bilişsel bakış açısı deyimleri kavramsal dizgemizde bulunan dünya hakkındaki genel bilgimizden ortaya çıkmış dilsel birimler olarak nitelendirmektedir. Bu nedenle deyimlerin kavramsalılığından ve deyim bileşenlerinin anlamının deyim gönderimde bulunduğu kavram(lar) ile ilişkili olabileceği düşüncesinden yola çıkarak deyimlerin sadece sözdizim ve anlambilim temelinde değil, dilbilimin yeni bir yaklaşımı olarak değerlendirilen bilişsel bakış açısında göre de değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu çalışma da, birden fazla sözcük içeren ve genel anlamı parçalarının anlamlarının toplamı olmayan bir dilsel anlatımlar olarak tanımlanan deyimleri (Mishani, 2012: 10) kavramsal açıdan etiketlemeyi, diğer bir deyişle deyimlerin temsil ettikleri kavramları bir önceki bölümde sözünü ettiğimiz İBM çerçevesinde saptamayı amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda Türkçe anadili konuşucuları tarafından yazılmış göç temalı şiirlerdeki deyimlerin göç olgusuna bakışı nasıl bir zihinsel kodlamayla ortaya koyduğu bir sonraki bölümde sunduğumuz bulgularımızda sergilenmektedir.

3. SONUÇLAR VE DEĞERLENDİRME

Bilişsel bakış açısına göre kavramsal dizgemizin birer ürünü olarak nitelendirilen deyimleri göç temalı şiirlerde bir düşünce aktarımı olarak ele aldığımız bu çalışmada öncelikle www.antoloji.com internet sitesinde yer alan göç temalı şiirler belirlenmiş, 328 metin incelenmiş ve göç teması temel alınarak yazılan 196 şiir saptanmıştır. Söz konusu şiirler %90 güvenirlik düzeyi ile N: 196, p: 0.5, q: 0.5 t: 1.96 ve d: 0.1 (Onwuegbuzie ve Collins, 2007:285) değerleri temel alınarak toplamda 96 şiir MINITAB istatistik programı ile rastgele seçilerek veritabanı oluşturulmuştur. Veritabanında yer alan şiirlerde yer alan deyimler belirlenmiş, zihinsel alanları yapılandıran bir bilgi dizgesi olarak tanımlanan İBM temel alınarak Türkçe

anadili konuşucusu araştırmacılar yazılan şiirlerdeki deyimlerin üzerinde düşünce içeriklerinin bileşenleri olarak kavram etiketlemesi gerçekleştirilmiştir. Elde edilen bulgular aşağıda sunulmaktadır.

Çizelge 1. Veritabanında Yer Alan Deyimler ve Anlamları

DEYİM	ANLAM
<i>ağzını bıçak açmamak</i>	çok üzüntülü olmak, üzüntüsünden söz söyleyemez durumda olmak
<i>alın yazısı</i>	kişinin başına gelmesi pek çok önceden Tanrıca kararlaştırılmış olduğuna inanılan bütün durumlar, kader, talih, yazgı.
<i>baba ocağı</i>	bir kimsenin öteden beri ailesinin malı olup içinde yaşadığı ev, toprak, yurt
<i>bacası tütmek</i>	ailesi dağılmak, büyük bir yıkıma uğramak
<i>el oğlu</i>	elin adamı, başkası, yabancı.
<i>gönül yarası</i>	aşk acısı, aşktan dolayı çekilen üzüntü.
<i>göze almak</i>	bir iş, davranış dolayısıyla uğrayabileceği, karşılaşabileceği kötü durumu, tehlikeyi önceden düşünüp kabul etmek.
<i>gözleri açık gitmek</i>	gerçekleşmesini çok istediği bir dileğin yerine gelmesini görmeden ölmek.
<i>gözü kararmak</i>	aşırı bir istek ya da kırgınlık dolayısıyla saldıracak durumda olmak
<i>kanlı yaş dökmek</i>	büyük üzüntüyle ve çok ağlamak.
<i>kök salmak</i>	bir yere iyice yerleşmek.
<i>yüreği yanmak</i>	büyük bir felakete uğramak
<i>yüreğine ateş düşmek</i>	büyük bir acının, üzüntünün etkisi altına girmek.
<i>yüzü gülmek</i>	sıkıntılı olmak

Çalışmanın veritabanında yer alan şiirlerde yer alan deyimler ve anlamları Çizelge 1’de yer almaktadır. Buna göre çalışmanın veritabanının oluşturan 96 şiirde toplamda 14 farklı deyim kullanıldığı saptanmıştır. Söz konusu deyimlerin anlamları Püsküllüoğlu (2017) Türkçe deyimler sözlüğünden elde edilmiştir. Veritabanında yer alan göç temalı şiirlerde bir düşünce aktarımı olarak ele aldığımız deyimlerin Türkçe anadili konuşucusu tarafından İBM temelinde etiketlendiği kavramlar Çizelge 2’de sunulmaktadır.

Çizelge 2. Deyimlerin Etiketlendiği Kavramlar

DEYİM	KAVRAM ETİKETİ
<i>ağzını bıçak açmamak</i>	ÜZÜNTÜ
<i>alın yazısı</i>	KADER
<i>baba ocağı</i>	YURT
<i>bacası tütmek</i>	ÜZÜNTÜ
<i>el oğlu</i>	YABANCILIK
<i>gönül yarası</i>	ÜZÜNTÜ
<i>göze almak</i>	CESARET
<i>gözleri açık gitmek</i>	ÖLÜM
<i>gözü kararmak</i>	CESARET
<i>kanlı yaş dökmek</i>	ÜZÜNTÜ
<i>kök salmak</i>	YAŞAM
<i>yüreği yanmak</i>	ÜZÜNTÜ
<i>yüreğine ateş düşmek</i>	ÜZÜNTÜ
<i>yüzü gülmek</i>	ÜZÜNTÜ

Çizelge 2’de de görüldüğü üzere veritabanında yer alan şiirlerde kullanılan toplam 14 deyim Türkçe anadili konuşucusu tarafından İBM temelinde 7 farklı kavram ile etiketlenmiştir. Söz konusu kavramlar ÜZÜNTÜ, CESARET, ÖLÜM, YAŞAM, YABANCILIK, KADER ve YURT’tur. En çok etiketlenen kavram 7 etiketlenme sıklığı ve %50 oranıyla ÜZÜNTÜ (Ağzını Bıçak Açmamak, Bacası Tütmemek, Gönül Yarası, Kanlı Yaş Dökmek, Yüreği Yanmak, Yüreğine Ateş Düşmek ve Yüzü Gülmemek) kavramıdır. İkinci sırada sıklığı 2 olan ve % 14.2 oranıyla CESARET (Göze Almak ve Gözü Kararmak) kavramı yer almaktadır. KADER (Alın Yazısı), YURT (Baba Ocağı), YABANCILIK (El Oğlu), ÖLÜM (Gözleri Açık Gitmek) ve YAŞAM (Kök Salmak) kavramları ise birer deyim örneği sunmaktadır. Söz konusu elde edilen bulguların veritabanının oluşturan göç temalı şiirlerde kullanımlarının tipik örnekleri aşağıda sunulmaktadır.

ÜZÜNTÜ

- (1) Derviş selamını verip almadan
Yalan dünyada *yüzüm gülmeden*
Seni sevdiğimi gelip bilmeden
Göç göç eyledin turnam nereye

(Kenan Bektaş- Turnam)

CESARET

- (2) Son güneş dağların ardında sararmadan
Yüreğimle helâlleş *gözüm kararmadan*
Bil ki yola düşeceğiz gün ağarmadan
Toparlan hayallerim şimdi göç zamanı

(Mehmet Karabulut- Geldi Göç Zamanı)

ÖLÜM

- (3) baba deyişi içimi burkan son veda ezgisi
hani *gözleri açık gitti* derler ya
aynen öyle
ama vakit tamam
yine göç zamanı
bu son göç
bu son gidiş

(Rıza Aslan- Boğazımda Koca Bir Düğüm-Adı Hayat-)

YAŞAM

- (4) O taş evler, hanaylar yıkık dökük virane
Dikenli göç yolları çözüm mü ki soruna?
Yeniden *kök salmaya* başlanır fellik fellik.

(Gülşen Şenderin- Göç Senfonisi)

YABANCILIK

- (5) Kalk gönül göç edelim
Biz bu diyarda gidelim
El oğluda zalim olmuş
Kalk gönül biz kaçalım

(Mehmet Çobanoğlu-Göç Edelim)

KADER

- (6) Hem çobanı hem bekçisi
Hem muhtarı hem azası
Buymuş *anlının yazısı*
Göç etmişler kente doğru

(Celal Işıldak- Köyden Kente Göç)

YURT

- (7) *Baba ocağına* baykuşlar konmuş
Bağımız bahçemiz sararmış solmuş
Hayin eller zalim eller eller

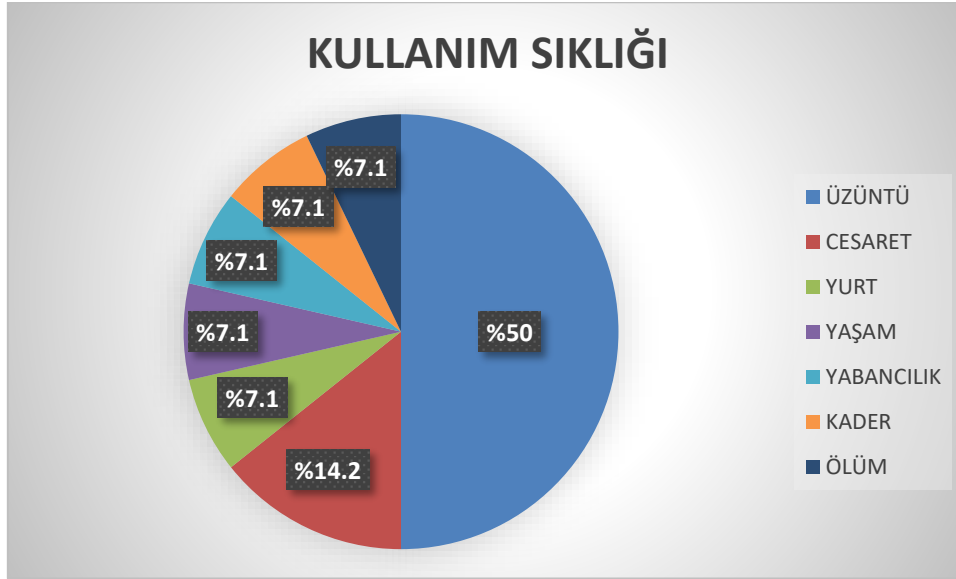
(Yüksel Çelik- Baykuşlar Konmuş)

Örnek (1-7)'de de görüleceği üzere veritabanını oluşturan göç temalı şiirlerin yazarları anlatıma akıcılık katmak, anlatımı güçlendirmek ve göç karşısında yaşadıkları durumu, duygu ve düşüncelerini anlatmak üzere çeşitli deyimlerden yararlandıkları gözlemlenmektedir ve bu deyimler ÜZÜNTÜ, CESARET, ÖLÜM, YAŞAM, YABANCILIK, KADER ve YURT kavramlarıyla teslim edilmektedir.

4. GENEL DEĞERLENDİRME VE SONUÇLAR

Göç olgusu savaş, ekonomi, din ya da herhangi bir farklı nedenle ya da nedensiz olarak bir bireyin ve/ya topluluğun bulunduğu yerleşik düzenden farklı bir bölgeye geçici ya da kalıcı olarak yerleşmesi olarak tanımlanmaktadır. Göç eden birey göç esnasında birçok farklı duyguyu yaşamak zorunda kalmanın yanı sıra göç ettiği yerde de sorunlarla yüzleşmeye devam etmektedir. Söz konusu sayısız sorunlardan biri de iletişimin temel dizgesi olan dildir. Dil, bireyin dünya görüşünü temsil eden, duygu ve düşüncesini aktarmaya yarayan bir kavramsallaştırma aracıdır. Birey bu değişim sürecinde deneyimlerini somutlaştırmak için dili

farklı biçimlerde kullanabilmektedir. Bu biçimlerden biri olan şiir de değişimin aktarımında kullanılan örneklerdendir. Bu çalışmada bu değişimin yansıtılmasında bir aracı olan şiirlerde göç olgusunun deyimler aracılığıyla nasıl kavramsallaştırıldığı ve bir düşünce aktarımı olarak deyimlerin zihinsel yapımızı nasıl biçimlendirdiğinin örneklerinin sunulması amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda göç temalı şiirler incelenmiş ve toplamda 14 farklı deyim 7 farklı kavram ile temsil edildiği belirlenmiştir. Söz konusu kavramlar ÜZÜNTÜ, CESARET, ÖLÜM, YAŞAM, YABANCILIK, KADER ve YURT kavramlarıdır. Bu kavramların kullanım sıklıkları *Görsel 1* 'de sunulmaktadır.

Görsel 1. Etiketlenen Kavramların Kullanım Sıklığı

Görsel 1 'de göç temalı şiirlerde bir düşünce aktarım biçimi olarak kullanılan deyimlerin Türkçe anadili konuşucusu tarafından IBM temelinde etiketlenen kavramlar ve bu kavramların kullanım oranları yer almaktadır. ÜZÜNTÜ kavramı Plutchik (1980) Duygu Modeli'nde yer alan 8 duygudan biridir ve görüldüğü üzere göç temalı şiirlerde yer alan deyimlerin gönderimde bulunduğu kavramlardan en çok kullanılanıdır (%50). Böylesi bir sonucun elde edilmesinin doğal olduğu söylenebilir çünkü yerinden yurdundan taşınıp başka bir yere göç eden bireyin yaşayacağı en doğal duygu ÜZÜNTÜ'dür. En sık ikinci kullanım oranına sahip olan CESARET (%14.2) kavramı her ne kadar zorluklarla karşılaşacağını bilse de bireyin yeniye olan duruşunu temsil etmektedir. Kullanım oranı %7.1 olan YAŞAM ve ÖLÜM kavramları birbirinin karşısı anlatımlar olsa da hayatın en doğal iki sürecidir. Birey göç ettiği yerde yeni bir yaşam kurmakta ancak eski yaşamını da tabiri caizse bitirmekte yani öldürmektedir. Söz konusu kavramlar hayatın olağan akışında deneyimlediğimiz süreçlerdir ve bu süreçler de dil kullanımına yansımaktadır. Aynı kullanım oranına sahip olan kavramlardan olan YURT (%7.1), kullanım olarak az olsa da göç olgusunun hem nedeni hem de sonucudur. Birey farklı sebeplerle kendi öz vatanından ayrıлып yabancı olduğu bir toprak parçasında kendi yurdunu yeniden oluşturmaya çabalamaktadır. Benzer bir biçimde YABANCILIK (%7.1) kavramı bireyin yeni dünyasında en çok deneyimleyeceği süreçtir ve bu da dil kullanımına doğal olarak yansıyacaktır. Son olarak

KADER (%7.1) kavramı göç sürecini “yaşamak zorunda kalınan bir sürece razı gelmek” olarak değerlendiren bireyin zihninde yer alan düşünce yapısını yansıtmaktadır.

Sonuç olarak, elde edilen bulguların göç olgusunun bireyin zihninde yer alan bilişsel modellerde en çok ÜZÜNTÜ kavramı ile eşleştiği yorumuna ulaşılabilmektedir. Yeni bir dünya oluşturmaya çalışan bireyin düşünce kalıplarını dil aracılığıyla yansıtarak göç olgusunu ÜZÜNTÜ, KADER, ÖLÜM ve YABANCILIK gibi olumsuz ama bir yandan da YAŞAM, CESARET ve YURT gibi olumlu olarak nitelendirebileceğimiz kavramlarla temsil ettiğini ve bu temsilin dil kullanımında deyimler aracılığıyla yansıtılabildiği söylenebilir. Çalışmada kullanılan yöntem ve yaklaşım göç temalı farklı metin türlerinde sınanarak karşılaştırmalar yapılabilir. Dahası farklı dillerde yazılmış göç temalı şiirler de benzer bir biçimde incelenerek farklı dil kullanıcılarının zihnindeki göç olgusunun temsil edildiği kavramlar saptanabilir.

KAYNAKÇA

Baker, B. J., ve Tsuda, T. (Eds.), *Migration and disruptions: toward a unifying theory of ancient and contemporary migrations*. University Press of Florida, 2018.

Baranov, A. N. ve Dobrovol'skiy, D. O., Cognitive modeling of actual meaning in the field of phraseology. *Journal of Pragmatics*, 25, 409–429, 1996.

Cienki, A., *Frames, Idealized Cognitive Models, and Domains*. The Oxford Handbook of Cognitive Linguistics. Editors Dirk Geeraerts ve Hubert Cuyckens. Oxford University Press, New York, 2007.

Cihangir, M., *Ötekileşen ve Ötekileştirilen Göçmenler*. Efe Akademi Yayınları, 2020.

Evans, V. ve Green, M., *Cognitive Linguistics: An Introduction*. United Kingdom: Routledge, 2006.

Hopkins, D. J., The upside of accents: Language, inter-group difference, and attitudes toward immigration. *British Journal of Political Science*, 45, 3, 531-557, 2015.

Horevitz, E., Understanding the anthropology of immigration and migration. *Journal of Human Behavior in the Social Environment*, 19, 6, 745-758, 2009.

Kerswill, P., Migration and language. *Sociolinguistics/Soziolinguistik*. An international handbook of the science of language and society, 3, 1-27, 2006.

Keskin, A., Göç ve Folklor: Literatür ve Tasnif Odaklı, Kuramsal Bir Çerçeve. *Folklor/Edebiyat*, 29, 114, 459-485, 2023.

Kövecses Z. ve Szabo, P., Idioms: A View from Cognitive Semantics. *Applied Linguistics*, 17, 3, 4- 133, 1996.

Kövecses, Z., *Metaphor: A Practical Introduction*. New York: Oxford University Press, 2010.

Lakoff, G., *Women, fire and dangerous things: What categories reveal about the mind*. Chicago, IL: University of Chicago Press, 1987.

Langlotz, A., *Idiomatic Creativity. A cognitive-linguistic model of idiomrepresentation and idiom variation in English*. Amsterdam: John Benjamin, 2006.

Mishani, Y., On the formation of idioms: The case of goal ditransitives. (Unpublished Master Dissertation). Tel Aviv University, Tel Aviv, 2012.

Onwuegbuzie, A. J. ve Collins, K. M., A Typology of Mixed Methods Sampling Designs in Social Science Research. *The Qualitative Report*, 12, 2, 281- 316, 2007.

Özkan, R., Göç olgusu ve toplumsal yapıya etkisi. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 33, 47, 127-145, 2019.

Plutchik, R., *Emotion: A psychoevolutionary synthesis*. New York: Harper and Row, 1980.

Püsküllüoğlu, A. *Türkçe Deyimler Sözlüğü*. Arkadaş Yayınevi, Ankara, 2017.

Sağlam, S., Türkiye'de iç göç olgusu ve kentleşme. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları (HÜTAD)*, 5, 33-44, 2006.

Şanlıöz, S. A., Dış göç olgusunun düzensiz göç gerçeği: Karşılaşılan etkilere ekonomik ve sosyolojik çözüm önerileri. *Sosyoekonomi*, 24, 30, 139-146, 2016.

Şeker, B. D., Sirkeci, I., & Yüceşahin, M. M. (Eds.), *Göç ve uyum*. Transnational Press London, 2015.

GÖÇ KÜLTÜRÜ VE HİCRET TEOLOJİSİ

Dr. Osman ORAL

Bozok Üniversitesi, ORCID ID 0000-0002-6403-5144

ÖZET

İslam kültüründe hicret; insanın yaşadığı memleketinden bir başka yere göç etmesidir. Daha çok dini ve inancı dolayısıyla maddî ve manevî psikososyal ve fizyolojik şiddete maruz kaldığı için yaşadığı yurdunu terkedip gitmek zorunda kalmayı ifade eder. İnsanca yaşama, çalışma ve üretme imkânı olmayan yerden ayrılma ve ilgisini kesme anlamı yanında insanın herhangi bir şeyden beden veya kalp olarak ayrılıp uzaklaşmayı bir yerden başka bir yere göçü anlatır. Cehâletten ilme, karanlıklardan aydınlığa gitmek, zihnen aydınlanma yaşamak ve günahlardan uzaklaşmak da hicrettir. İnancı, görüşü ve eylemlerinden dolayı Âdem'den Muhammed'e nebi ve resûller hicret etmişlerdi. İnkârcılar tarafından görülen zulüm, eziyet ve baskılar, İslâm'ı yaşama imkânının ortadan kalkması onları memleketlerinden göç etmek zorunda bırakmıştı. İslâm'da şartlar oluştuğunda yurdunu, malını, mülkünü terkedip hicret edilmesi gerektiği gibi hicret edenlere insanca yaşayabilmesi için yardımlaşılması mazlumlara destek verilmesi insanî erdem kabul edilir. Yaşama imkanı kalmayan Mekke'den yaşanabilir şehir Medine'ye Hz. Muhammed'in hicretiyle yeni bir dönem başlamış, İslâm'ın inanç ve amel olarak uygulanması açısından hicret, bir dönüm noktası olmuştu. Müslümanlar, Mekke müşriklerinin zulüm ve baskısından kurtularak Medine'yi yurt edinmişlerdi. Farklı inançlar arası adâlet temelinde kardeşlik ve siyasî birliktelik oluştu. İnanç ve amelde psikososyal şiddet ve baskıya mâruz kalıp yaşam yolunda göç edebilenler için hicret, itikadî ve ahlâkî bir gerekliliktir. Hicret, geçici bir yolculuk değil aksine yeni bir kültür ve medeniyete adım atma anlamına geldiği gibi tarihin akışını değiştirmede fedakârlık, azim ve sabır gerektiren psikososyal bir olgu olmaktadır. Bu tebliğde göç kültürü ve hicret teolojisi sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Hicret, Göç, İnanç, İslam.

THE MIGRATION CULTURE AND HIJRAH THEOLOGY

SUMMARY

In Islamic culture, hijrah is the migration of a person from his hometown to another place where he lives. It refers more to having to leave the homeland where he lives because he is subjected to material and spiritual psychosocial and physiological violence due to his religion and belief. In addition to the meaning of leaving a place without the possibility of living, working and

producing humanely and cutting off interest, it tells about the migration of a person from one place to another, leaving and moving away from anything as a body or heart. It is also a migration to go from ignorance to knowledge, from darkness to light, to experience mental enlightenment and to get away from sins. The prophets and messengers migrated from Adam to Muhammad because of their faith, views and actions. The persecution, oppression and oppression experienced by the unbelievers, the disappearance of the opportunity to practice Islam, forced them to emigrate from their homeland. In Islam, when conditions arise, it is considered a humanitarian virtue to help those who leave their homeland, property, and property and migrate, as they should, to support the oppressed in order for them to live humanely. From Mecca, where there is no possibility of living, to Medina, a livable city, the Prophet. A new era began with the migration of Muhammad, and the migration became a turning point in terms of the application of Islam as a faith and deed. Muslims had taken Medina as a home by getting rid of the oppression and oppression of the Meccan polytheists. Brotherhood and political unity were formed on the basis of justice between different faith Decrees. Migration is a religious and moral necessity for those who are subjected to psychosocial violence and oppression in faith and deeds and who are able to migrate on their way to life. Migration is not a temporary journey, on the contrary, it means stepping into a new culture and civilization, and it is a psychosocial phenomenon that requires sacrifice, perseverance and patience in changing the course of history. Migration culture and migration theology are presented in this communiqué.

Keywords: Hijrah, Immigration, Faith, Islam.

1. GİRİŞ

İslâm'da göç kültürü ve hicret, fikri ve inancı dolayısıyla maddî, manevî sosyal ve fizyolojik şiddete maruz kaldığı için insanın doğup büyüdüğü ve yaşadığı yurdu terkedip gitmek zorunda kalmayı ifade eder (İsfahânî, 2012, 1100). Psikososyal açıdan hicret; doğal âfetler sonucu yaşama imkânı olmayan bir yerden başka yere gitmek anlamında olabileceği gibi eziyet ve şiddet gördüğü bir yerden fikir ve inancını daha özgür adâletli ve hoşgörülü psikososyal bir ortamda yaşama imkânı bulduğu yere göç etmeyi anlatır (İbn Manzûr, 1992, 5/250). Toplum gelişimi ile fertlerin adalet ve eşitlik temelinde huzurlu ve mutlu yaşaması için İslâm'ı tebliğ eden nebi ve resûller maddî ve manevî çıkarları engellenen inkârcılar tarafından öldürülme tehdidiyle yaşadıkları yurtlarından sürülmeye zorlanmışlardı. Neredeyse doğup büyüdüğü yerden hicret etmeyen nebi ve resûl kalmamıştı. Onların hicreti bir kaçış değil sömürü ve zulümlerde uzlaşmayı reddetmek olduğu söylenir (Abdülcebâr, 2017, 78).

Farklı düşünce ve inançları hoşgörü ile karşılamayı ilke edinen, vahdet/biz bilinciyle birlikteliği, sorumluluk şuuru ve kardeşlik içinde yaşamı öneren şiddet ve zulüm dışı dünyevî haller için insanlara düşmanlığı yasaklayan İslâm'ın düşmanlık kriteri; inancından, fikrinden dolayı baskı ve şiddet kuranlar ile öz yurdundan zulümle haksız ve hukuksuz bir şekilde mallarına el koyup hicrete zorlayanlara ve bunlara yardım edenlere karşı yapılabilmesidir (Mümtehine 60/8). Dolayısıyla adavet/düşmanlık şahsa değil kendisi ve çevresine verdiği zararı yönüyle göç ve hicrete zorlayan haksızlık ve zulüm eylemlerine yöneliktir.

Can ve mal korkusuyla “takiyye/fikir ve inancın gizlenmesi” (Âl-i İmrân 3/28; Nahl 16/106; Mümin 40/28) sonrası imkânı olanların gerektiğinde hicreti terketmesi kendi nefesine zulüm

olur. Hicreti terkle haksızlıklar içinde kalmaya rıza göstermek, boyun bükme kötülüğü inad ve ısrarla yapmaya benzetilir (Öztürk, 2012, 1/392). Hz. Muhammed Mekke müşriklerinin psikososyal ve fizyolojik şiddet, eza ve zulümlerinden canlarını kurtarabilmek için ilk Müslümanlara âdil Hristiyan hükümdar Necaşi'nin ülkesi Habeşistan'a hicrete iki kez izin vermişti (İbn Sa'd, 1980, 1/203 vd; Abdülcebbâr, 2017, 472). Bununla hicret edilecek yerin insan yaşamına değer veren adâletli bir yer olduğu düşünülebilir. Bir toplulukta zayıf konumda olup fikir, inanç ve ameli özgürce yaşamayıp “aciz ve zayıf idik, bizi engelliyorlardı” gibi mazeret öne sürenlere ölüm anında meleklerin “Allah'ın arzı geniş değil miydi hicret etseydiniz ya!” (Nisâ 4/97) ifadesi zulüm gördüğü yerden başka bir yere göç etmeyi dolayısıyla yaşamak için hicretin gerekliliğini anlatır. Bu tebliğin amacı göç kültürü hicret teolojisini Kur'an bağlamında incelemek Kelâm disiplini temelinde sunmaktır.

2. HİCRETİN KAVRAM ÇERÇEVESİ

Ayrılmak, terketmek, alaka ve ilgisini kesmek anlamına gelen hecr/هجر kelimesinden hicret; insanın herhangi bir şeyden dil, beden ve kalben ayrılıp uzaklaşmasını, terketmesini anlatır. Göç yoluyla ayrılmayı ifade eder (Okuyan, 2013, 615-6). Hicret, gün ortası güneşin kızgınlığı sıcaklığında yürümek (ihcâr), göç etmek, bir yerden bir yere gitmek (muhaceret); göç ettirmek, yurdundan sürgün ettirmek (tehcir), birbirinden ayrılmak terk etmek (tehâcur); göçmen (muhacir) terk edilmiş, uzaklaşmış, yalnız ıssız bırakılmış (mehcur) vs. kelimelerinin anlamları hicret kökünden gelir. Terim ve kavram olarak hicret; genelde şiddet ve zulüm diyarından İslâm; barış, adâlet ve huzur ülkesine göç etmeyi, özel olarak ise Hz. Muhammed ile beraber arkadaşlarının Mekke'den Medine'ye göç etmelerini ifade eder (İsfahânî, 2012, 1100; İbn Manzûr, 1992, 5/250). Göç edenlere “muhâcir”, hicret edenlere yardım edip kucak açanlara “ensâr” denilmektedir (Cürcânî, 1997, 250; Önkâl, 2020, 17/458).

Kur'an'da hicret kelimesi 27 âyette 31 kez değişik ve farklı kalıpta geçer. Dördü emir kipinde bir yerde muzâri fiil toplam beş yerde terk etmek, vazgeçmek mânâsındadır (Nisâ 4/34; Meryem 19/46; Müminûn 23/67; Müzzemmil 73/10; Müddessir 74/5). Bir yerde isim (Müzzemmil 73/10) bir yerde de ism-i meful formundadır (Furkan 25/30). Kalan 24 yerin 16'sında göç ve hicret olarak mânalandırılır (Bakara 2/218; Âl-i İmrân 3/195; Nisâ 4/89, 97, 100; Enfâl 8/72, 74, 75; Tevbe 9/20; Nahl 16/41, 110; Hac 22/58; Ahzâb 33/50; Mücâdele 59/9). Sekiz yerde ise göç ve hicret eden kişiyi ifade etmek için ism-i fâil olarak geçmektedir (Nisâ 4/100; Tevbe 9/100, 117; Nûr 24/22; Ankebût 29/26; Ahzâb 33/6; Haşr 59/8; Mümtahine 60/10).

Şekil 1. Kur'an'da Hicret Olarak Mânalandırılan Bazı Kelimeler

Hicret/هجرة	Tahattuf/تَخَطَّفَ	Yenfeddu /يَنْفَعُ	Ehracu/أَخْرَجَ	Yestefizze/يَسْتَفِزُّ
Yurduunu terk etme göç etme	Yurttan göç etme	Yurdu terk etme	Yurttan göç ettirme	Yurttan sürgün etme

Kur'an'da geçen (أَخْرَجَ) ehracu/ihraç (Bakara 2/191; Enfâl 8/30; Tevbe 9/40; İsrâ 17/76; Muhammed 47/13; Mümtahine 60/8, 9) kelimesi vatandan çıkmayı ve çıkarılmayı ifade eder. Yedi yerde geçen, hızlıca ve aniden çekip çıkartmak anlamlarına gelen “Yetehattafe (يَتَخَطَّفُ)” fiili üç âyette (Enfâl 8/26; Kasas 28/57; Ankebût 29/67) “yaşadığı vatanından çıkarma” anlamı verilir. Üç yerde tekrar eden

korkutarak, ürküterek, baskı kurarak sürgün etme çıkarma mânalarına sahip “Yestefizze (يَسْتَفِزُّ)” fiili iki âyette (İsrâ 17/76, 103) geçer. Dokuz kez tekrar eden “birlik ve beraberliği dağıtmak zorunda bırakmak, şehirden çıkartmak” anlamlarını taşıyan ve üç defa tekrar eden yenfeddu (يَنْفَعُ) fiili bir âyette (Münâfikûn 63/7) vatanından çıkarılma, yurdunu terk etmek zorunda bırakılma sürecini farklı yönleriyle ifade için kullanılır. Bu ve benzeri kavramların hemen hepsi hicretin psikososyal olarak zorunlu alt yapısını hazırlayan ya da gerekli kılan kavramlar şeklinde görülebilir. Genelde hicret kelimesi İslâm kültüründe iki mânaya gelir. Biri; baskı ve zulümler dolayısıyla ana yurdunu terketmeyi anlatır. Medine’ye Hz. Muhammed’e katılmak suretiyle hicret buna örnek verilir. Diğeri; dini ve ahlâkî açıdan suç sayılan kötü ve çirkin amelleri terkedip ayrılmak suretiyle hicret etmektir. Buna aydınlanma ve arınma gibi anlamlar verilebilir.

Hicr kökünden mehcûr/مَهْجُور, insanın beden, dil veya kalple ilgisizliği, kalp, söz ve eylem olarak ilahî emir ve yasaklarını önemsememesi, hayatından uzak tutması, ondan hicretle ayrılmasıdır (Mâtürîdî, 2005, 2/29). Kur’an’ın ilke ve hükümlerini terketmek onu “mehcûr” bırakmaktır (Furkân 25/30). Mehcûr, insanın beden, dil veya kalple ilgisizliği, emir ve yasaklarını önemsememesi, onun hükümleriyle amel edilmemesi, mâna olarak anlamadan dille okuyup okuduğunu zannederek hayatından uzak tutması, ondan hicretidir (İsfahânî, 2012, 1101). Bir yönüyle önerilerini saçma gibi “eskilerin masalları! Bu, güçlü tesirli sihirdir” (Kalem 68/15; Müddesir 74/24) diyerek ciddiye almamak, ilahî mesajları “Kur’an’ı dinlemeyin! Okunurken gürültü çıkarın yaygara koparın!” (Fussilet 41/26) gibi cehâlet türü eylemlerle ilahî mesajları öğrenmeyi engellemek de olabilir (Mâtürîdî, 2005, 10/247; Zemahşerî, 2018, 4/848).

İnsanın gönül seyrini, fikri dünyasında iç hicreti tarih boyunca hiçbir maddî doygunluk safdışı bırakamamış ve insanoğlu, ilk günden beri zulüm ve zalimin olduğu yerden göç etmiş yani hicret etmiştir. İster fikir ve inanç olarak gönülde, ister bedende hicret daha iyiye bir yükseliş, daha güzele ulaşmada bir koşuştur. Durmak ise zihin ve bedenin ölümüdür. İnsanlar sürekli yürüyüşte sükûn bulurlar. Bu anlamıyla mümin, her an hicret halindedir. Bu bazen belleden beldeye, bazen iç âlemin bir menzilinden öteki menziline olur (Öztürk, 2012, 1/392).

Hicret kaçış değil düşmanla uzlaşmayı reddetmektir. Hicretin zıddı vasıl olma buluşma ve kavuşmadır. Fikir ve düşüncesinden yeni bir aydınlanma ve fikre ulaşması, eski düşüncenin terkedilmesi de hicret kelimesiyle anlatılır (Köksal, 2023, 8). Hicret olarak anlamlandırılan kelimelerin ortak anlamı, sevdiklerini, hatıralarını ve fikirlerini arkada bırakmak suretiyle yeni bir hayata adım atmayı ifade eder (İsfahânî, 2012, 1100; İbn Manzûr, 1992, 5/250-1). “Terk, vazgeçmek, boykot ve göç” mânasıyla hicret kelimesi, Kur’an’ı (sıhhatli, huzurlu ve mutlu yaşamak için önerilen ilkeleri, tecrübî ilimleri) terk, topluluktan ayrılmak, münker, masiyet ve günahlardan ayrılmak, bir yerden başka bir yere göç ve sefer etmektir. Psikososyal açıdan hicret, yaşam şartları bakımından sorunlu bir yerden şartların daha iyi olduğu yere göçü ifade eder. Barış, güven ve ilkeler çerçevesinde yaşamı öneren İslâm’ın aydınlığını iç ve dış dünyada inşa ve ihya etmek üzere gerçekleştirilir (Doğru, 2020, 22; Yıldırım, 2022, 14). Hicret, geçici bir yolculuk değil aksine yeni bir kültür ve medeniyete adım atma anlamına geldiği gibi tarihin akışını değiştirmede fedakârlık, azim ve sabır gerektiren psikososyal bir olgu olmaktadır.

3. GÖÇ KÜLTÜRÜ VE HİCRET TEOLJİSİ

Göç kültürü ve hicret nebi ve resûller başta olmak üzere bir çok insanın maruz kaldığı fizyolojik ve psikososyal bir olay olarak karşımıza çıkar. Göç ve hicret olgusunun Kur’ân’da üç ana başlık ile ele alındığı görülür. Biri; hicret edenlerin hayata tutunma, farklı kültürlerle alışma ve yaşam mücadelesinde azim ve sabırlarının övülmesi. İkincisi; hicret edenlere sebeplere yapışarak sünnetullahı uygun yaşayanlara maddî ve manevî yönüyle dünyada ve âhirette müjde ve mükâfatlar va’dedilmesi. Üçüncüsü ise yaşamsal itikadî ve ahlâkî bir ilke olarak sunulan hicretten geri kalanların, zulüm, haksızlık ve zâlimlerle mücadele etmeyenlerin dünyada ve âhirette başlarına gelebilecek ceza ve azaplar ile uyarılma hakikatıdır. Huzurlu ve mutlu yaşam yolunda İslâm’ın ilke ve kurallarını iç ve dış dünyasında yaşamayıp da mazeret uyduranlar için hicret önerilir (Sıcak-Çalışkan, 2020, 129; Korkmazgöz, 2014, 320). Kur’ân bağlamında hicretin teolojik yorumu şöyle özetlenebilir.

2.1. Övgüye Değer Olarak Hicret

İnsanın psikolojik, fizyolojik ve sosyolojik hayatı üzerine hicretin bir takım olumlu veya olumsuz etkileri olabilir. Hangi sebep ve gerekçeyle olursa olsun hayatını huzurlu ve mutlu yaşama yolunda hicret ile değiştirmeye niyet eden insan fikri, inancı ve yaşam felsefesi uğruna yeni bir hayata başlamayı göze alır, farklı zorluklarla karşılaşabilir. Dolayısıyla bu göç ve hicret süreci övgüye değer bir azim ve sabrı gerekli hale getirebilir. Bu hikmet Kur’ân’da “Hicret eden, yurtlarından çıkarılan, eziyet gören ve savaşanların ve öldürülenlerin de seyyiatlarını (hatalarını ve günahlarını) örteceğim, onları altlarından ırmaklar akan cennetlere koyaca(yeni mekanlarda huzur ve mutluluklar içinde yaşataca)ğım” (Âl-i İmrân 3/195; Hac 22/58) şeklinde açıklanır. Bazı yorumculara göre bunun teolojik anlamı şudur: Üstün ve değerli olarak insanca mutlu yaşamak için önerilen hicreti yapanlar, göç edenler baskı, şiddet, işkence altında dini, fikri ve inancını değiştirmeye zorlanırlar. Vatanlarından Allah’ın arzı olan diğer yerlere kaçarak yurdunu terkedenlere, zâlimlerin kendilerine reva gördüğü baskı ve şiddet yüzünden doğup büyüdükları memleketinden çıkmak zorunda bırakılanlara mükafatlar verilmesi yaptıkları işin değerli oluşunun bir ifadesidir. Hicret eden, vatanından zorla çıkarılıp hicrete katılan, hayatında kötülüklerle mücadele edenler, sâlih amel işleyenler her daim kazançlı olacaklardır (Mâtürîdî, 2005, 2/316, 519; Zemahşerî, 2016, 1/1174; Râzî, 1981, 9/156-7). Kanaatimize göre bu âyet ve bazı kelâm âlimlerinin teolojik yorumları, insanca yaşamak için gerektiğinde her hicreti değerli bir unsur haline getirdiği gibi hangi sebeple olursa olsun göç ve hicret edenlere psikolojik motivasyon desteği de vermektedir.

2.2. Mükafat Va’dedilen Hicret

Düşünce ve inancı dolayısıyla şiddet ve zulme uğradıktan sonra huzurlu ve mutlu yaşamak için başka yerlere hicret edenler, bu yaptıkları ameli sebebiyle mükafat olarak yeryüzünde güzel yerlere yerleştirilir. Barınacak pek çok güzel yer ve maddî-manevî genişlik ve bolluk bulurlar (Bakara 2/218; Nisâ 4/100; Nahl 16/41). İman edenler; Allah’ın yarattığı ilke ve kanunlara güvenerek hicret edenler, Allah yolunda iyilik ve güzelliklerin çoğalması, kötülüklerin önlenmesi yolunda mücadele edenlerle onlara yardımcı olanların gerçek müminler olduğu açıklanır. “Onlar için bağışlanma ve kerîm rızık vardır. İstediklerine nâil olacaklar” (Enfâl 8/74; Tevbe 9/20), denilir. Bu mükafatın sebebi, yurtlarını, mallarını, âilelerini, akrabalarını ve

kardeşlerini geride bırakarak hayata tutunmak için hicret etmeleri ya da hicret eden muhacirlere yardımcı olmaları (ensar), hem kendileri hem de başkalarının huzurlu ve mutlu yaşam yolunda büyük bir fedakârlık göstermeleridir (Mâtürîdî, 2005, 3/431, 6/276; Zemahşerî, 2016, 2/246). Dolayısıyla baskı ve zulüm gördüğü bir diyardan başka bir diyara göç etmek, doğup büyüdüğü yaşadığı yurdundan hangi sebeple olursa olsun başka yerlere hicret etmek teolojik açıdan mükafat vad edilen önemli bir unsur olduğundan İslâm’da hicret edenlerin de istediklerine nâil olacakları müjdesi verildiği söylenebilir.

2.3. Yaşamsal İlke Olarak Hicret

Hicret, sebepleri ve amaçları bakımından farklılık arz edebilir. Savaş, deprem, sel gibi sebeplerle bir yeri zorunlu terk, eğitim, ticarî, iş ve geçim kaygısıyla göç, fikri ve inancı sebebiyle sürgün, yurdundan çıkarılma, zindana girme vb. olabilir. Göç ve hicretin ortak teması huzurlu ve mutlu yada daha iyi, kazançlı ve adaletli, hoşgörülü, güzel ortamlarda insanca yaşamak için yerinden ve yurdundan çıkılmasıdır. Yeni çevrenin değişik şartları, orada edinilen kazanımlar ve tecrübeler, önceki yerleşik geleneksel inanış, değer, norm, pratik ve adetlerin zamanla kaçınılmaz bir biçimde değişim ve dönüşümüne yol açabilir. Hicret süreciyle farklı kültürler, psikolojik olgular ve sosyal katmanlar ve insanlar karşı karşıya gelebilir. Tarihte nebi ve resûller zihin ve beden olarak bu değişim ve dönüşümü yaşamışlar, büyük tepki ile karşılanmışlardı (Abdülcebâr, 2017, 79; Düzgün, 1998, 310).

Kur’an’da mutlu yaşam için faydalı işler (sâlih amel ile nüsük, ibadet) yapılması yolunda yaşamsal ilke olarak “hicret” (Ankebut 29/56) önerilir. Her tür imkânı olup da hicret etmeyenlerin mazeret üretmemeleri istenir. Konu ile ilgili bir âyette “Melekler, (hicret etmeyerek huzurlu ve mutlu yaşama yolunda çaba göstermeyenlerin) kendilerine zulmederken canlarını aldıkları insanlara “Siz (insanlara maddî manevî yaşamsal destek) verme(salâtı ikâme etme)diniz, haksızlıkları, zulümleri önlemediniz) nerelerde idiniz?” deyince, “Biz yeryüzünde çaresiz birer zavallıydık!” derler. Melekler de “Allah’ın arzı geniş değil miydi? Hicret etseydiniz ya!” derler. Sığınakları Cehennem’dir bunların! Ne kötü dönüş yeri! Ancak çaresizlik içinde çıkış yolu bulamayan erkek, kadın ve çocuklar istisnadır!” (Nisâ 4/97-99) denilir. Bu âyetleri delil alan bazı âlimler bir toplulukla fikri ve inancı uğruna zulüm ve baskı gören, huzur ve mutluluk içinde çalışamayan, üretemeyen ve insanca hayat süremeyenin imkânı olduğu halde hicreti terkeder ise küfür ya da nankörlük sebebi saymışlardı (Eş’arî, 2019, 146). Kanaatimizce bunun sebebi hayatın, canlı kalabilmenin insan için önemli ve çok değerli olduğundandır. Her insanın canı ve malı değerli ve önemlidir. “Bir nefsin yaşamını sağlayan tüm nefisleri yaşatmış gibi olur” (Mâide 5/32) ilkesiyle bir canlı için gerekli önlemler alınması insanlık gereği olmaktadır. Hem kendine hem de çevresine yararlı olmak isteyen insan azim ve sabırla iyilik ve güzellikler yapar. Huzurlu ve mutlu yaşamak için fikri ve inancını rahat bir şekilde yaşayamadığı bir yerden fikrin, inancın ve eylemin hoşgörüsü içinde karşılandığı adâletli yerlere hicret etmek teolojik ve ahlâkî açıdan yaşamsal bir ilke olmaktadır (Mâtürîdî, 2015, 3/429-430, 11/137; Zemahşerî, 2016, 2/242; Yazır, 2021, 2/407).

Allah’a güvenmiş olmakla birlikte henüz hicret etmeyenlerle hicret edinceye kadar onlarla hiçbir velâyetiniz; dostluğunuz ve yardımlaşma olmaması gerekmektedir. Hicret etmeyenler dinlerini korumak için başka memleket insanlarından yardım isterlerse mîsâk; barış anlaşması

bulunan başka bir topluluk aleyhine olmamak kaydıyla Allah'ın yaratılış sistemine güvenmiş mazlum insanlara yardım etmek de gerekmektedir (Enfâl 8/72). Kur'an'da hicret aşamasında psikolojik motivasyon desteği için duâ da önerilir.

رَبِّ اَدْخُلْنِيْ مُدْخَلَ صِدْقٍ وَّاَخْرِجْنِيْ مُخْرَجَ صِدْقٍ وَّاجْعَلْ لِّيْ مِنْ لَّدُنْكَ سُلْطٰنًا نَّصِيْرًا / Rabbim! (Hicret ederek muhacir olarak) Girilecek yere (mekâna veya memlekete) sıdkla (doğru bir şekilde gönülden hayırlı niyetlerle bir işe başlayarak) girmemi, (hicret ederek) çıkılacak yerden sıdkla (doğru, sağlıklı bir şekilde zarar görmeden yaralanmadan ve öldürülmeden) çıkmamı sağla. Bana katından yardımcı sultan; motivasyon güç ve imkân ver! (İsrâ 17/80). Dolayısıyla İslâm'da mutlu yaşam için faydalı işler, sâlih amel ile nüsük, ibadet yapılması, insanca yaşamak yolunda çaba gösterilmesi, psikolojik mazeret üretilmemesi, baskı ve zulüm gördüğü yerden adâletli, inanç ve fikirlere karşı hoşgörülü bir şekilde yaşanabilecek yerlere göç edilmesi kısaca yaşamsal bir ilke olarak hicretin önerildiği söylenebilir.

3. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

İnsanın doğduğu, büyüdüğü ve yaşadığı memleketinden başka bir yere göç etmesini ifade eden hicret, daha çok fikri ve inancı dolayısıyla maddî, manevî psikolojik, sosyolojik ve fizyolojik şiddete maruz kaldığı için yaşadığı yeri terketmeyi anlatır. Fert ve toplumlara hak, hikmet ve hakikatleri söyleyen Âdem'den Muhammed'e nebi ve resûller hicret etmişler, çıkarları zedelenen inkârcılar tarafından görülen zulüm, eziyet ve baskılar, İslâm'ı ve insanca yaşama imkânının ortadan kalkması onları memleketlerinden göç etmek zorunda bırakmıştı. Sözelimi babası da dahil inkârcı zâlimlerin baskılarına dayanamayan Hz. İbrâhim, halkın kendisini sosyal hayattan dışlama ve ateş ile yakma tehdit girişimlerinin ardından, “Doğrusu rabbime muhacir/مُهَاجِرٌ/hicret ediyorum” (Ankebût 29/26) diyerek âilesi ve nebi Lût ile beraber hicret etmişti (Hûd 11/80-81; Hicr 15/65). Hz. Şuayb'ı kavminin kibirli ve nankör insanları “Ey Şuayb! Ya dine döneceksiniz ya da kesinlikle seni ve seninle beraber iman edenleri memleketimizden çıkaracağız” (A'râf 7/88) diye hicrete zorlamışlardı. Geceleyin Mısır'dan İsrâiloğulları ile birlikte göç eden Hz. Mûsâ, peşlerine düşen Firavun ve ordusundan kurtulmuştu (Yûnus 10/90; Tâhâ 20/77-78; Şuarâ 26/52-67). Hz. Muhammed Mekke müşriklerinin fizyolojik ve psikososyal şiddet, eza ve zulümlerinden canlarını kurtarabilmek için âdil Hristiyan hükümdar Necaşi'nin ülkesi Habeşistan'a hicrete iki kez izin vermişti. Daha sonra Hz. Muhammed arkadaşları ve kendisine güvenenlerle birlikte Medine'ye hicret etmişlerdi (Âl-i İmrân 3/195; Tevbe 9/100). İslâm'ın inanç ve amel olarak uygulanması açısından hicret, önemli bir dönüm noktası olmuştu. Hicret edenlere “muhacir”, yardımcı olanlara “ensar” denildi. İnsanca yaşama, çalışma ve üretme imkânı olmayan yerden ayrılma ve ilgisini kesme anlamı ile hicret; insanın herhangi bir şeyden beden, lisan veya kalp olarak ayrılıp uzaklaşmayı göç etmeyi anlatır. Doğal âfetler sonucu yaşama imkânı olmayan bir yerden başka yere gitmek, eziyet ve şiddet gördüğü bir yerden fikri ve inancını yaşama imkânı olan daha özgür, adâletli ve hoşgörülü psikososyal bir ortama göç etmektir. Diğer bir yönüyle de günahları ve cehâleti terketmek, fikren, zihnen ve eylem olarak iyi, güzel ve doğruya yönelmek büyük bir aydınlanma yaşamaktır. İslâm'da şartlar oluştuğunda yurdunu, malını, mülkünü, servetini ve akrabalarını terkedip hicret gerektiği gibi hicret eden muhacirlere insanca yaşayabilmesi için yardımlaşılması ve dayanışma içinde olunması da insanî erdem kabul edilebilir. Hicret etmiş kadınların zâlimlere teslim edilmesi yasaklanır. Onlarla gönül rızasıyla

mehirlerini de vererek evlenilebilir. Sosyal hayattan dışlamamak gerektiği bildirilir (Mümtehin 60/10). Bir toplulukta zayıf konumda olup psikososyal anlamda İslâm'ı inanç ve amel olarak yaşama imkanı bulamayıp da hicret etmeyenlerin mazeret öne sürenlere ölüm anında meleklerin “Allah'ın arzı geniş değil miydi? Hicret etseydiniz ya!” (Nisâ 4/97) sorgusunun Kur'an'da bildirilmesi, günahlardan kaçınma ve sâlih amel yapma imkân olmayan bir yerden ayrılmayı yani hicret seçeneğinin yaşamak için herşeyden daha önemli olduğunu anlatır. Bununla insanlığın yaşamsal ihtiyaçların giderilmesi ve mutlu yaşam yolunda gerektiğinde insan haklarına saygı duyan inançların rahatça yaşanabildiği ve gönül hoşnutluğu ile sâlih amel yapılabilirdiği hoşgörü ve adâletle yönetilen yerlere hicret etmenin önerilen itikadî ve ahlâkî bir gereklilik olduğu şeklinde düşünülebilir. Takvâ; iyilik, güzellikler ve mutlu yaşam için yardımlaşmak, tefrika ve münker türü ifsat eylemlere karşı kenetlenmiş bir duvar gibi hep birlikte mücadele edilmesi de gerekir (Mâide 5/2; Saf 61/4). Farklı mizaçlara sahip insanlardan oluşan topluluklar, âhenk ve bütünlük içinde özellikle adâlet ve hoşgörü gibi bir takım esaslar çerçevesinde vahdetle birlikte yaşayabilir. Her insan yaratılış bakımından eşit olduğundan yaşama hakkı vardır. Dolayısıyla teolojik anlamda hicret, fikir, inanç ile amel işlemede şiddet, zulüm ve baskıya mâruz kalıp imkânı olanlar için özgürce yaşanabilir yerlere gitmeyi anlatan itikadî ve ahlâkî bir gereklilik ve yaşamsal bir ilke olmaktadır.

KAYNAKÇA

- Abdülcebbar, K. *Tesbîtu delâili'n-nübüvve*. TYEK Başkanlığı Yayınları, İstanbul, 2017.
- Cürcânî, S. Ş., *Kitabu't-ta'rifât*. Bahar Yayınları, İstanbul, 1997.
- Doğru, Y., *Kur'an-ı Kerim'de hicret*. N. Erbakan Üniversitesi SBE Doktora Tezi, 2020.
- Düzgün, Ş. A., Değişim kavramı ve toplumsal değişimin şartları. AÜİFD. 38, 1998.
- Eş'arî, E. H., *Makâlâtü'l-islâmiyyîn*. TYEK Başkanlığı Yayınları, İstanbul, 2019.
- İbn Manzûr, E. F. C., *Lisânu'l-Arab*. Dârü's-Sadr, Beyrut, 1992.
- İbn Sa'd, M., *Tabakaatü'l-kübra*. Dârü's-Sadr, Beyrut, 1985.
- İsfanânî, R., *Müfredât*. Çıra Yayınları, İstanbul, 2012.
- Korkmazgöz, R., “Tarih ve toplum yasaları”. *Mâtürîdî'nin düşünce dünyası*. (298-342). Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2014.
- Köksal, N., *Hizmet Peygamber dönemi Mekke'den Medine'ye hicret eden muhâcirler*. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, Erzurum, 2023.
- Mâtürîdî, E. M., *Te'vilâtü'l-Kur'ân*. Mizan Yayınevi, İstanbul, 2005.
- Okuyan, M., *Kur'an-ı kerim'de çok anlamlılık*. Düşün Yayıncılık, İstanbul, 2013.
- Önkal, A., *Hicret*. DİA. (17/458-462). TDV Yayınları, İstanbul, 2020.
- Öztürk, Y. N., *Kur'an'ın temel kavramları*. Yeni Boyut Yayınları, İstanbul, 2012.
- Râzî, F., *Mefâtihi'l-gayb*. Dârü'l-Fikr, Beyrut, 1981.
- Sıcak, A. S. - Çalışkan, N., *Kur'anî perspektiften göç olgusu göç ve din*. (129-145). Astana Yayınları, Ankara, 2020.
- Yazır, E. M. H., *Hak dini Kur'an dili*. İstanbul: TYEK Başkanlığı Yayınları, 2021.

Yıldırım, D. A., *Hicret ekseninde Kur'an'da göç olgusu ilahiyat bilimleri açısından göç*. Kitap Dünyası, İstanbul, 2022.

Zemahşerî, E. K. Ö., *Keşşâf*. TYEK Başkanlığı Yayınları, İstanbul, 2016-2018.

YURDUMU ÖZLEDİM ESERİNE YANSIYAN GÖÇMEN İZLEKLERİ: GREIMAS'IN EYLEYENLER MODELİNE GÖRE ÇÖZÜMLEME

Dr., BURCU ÖZTÜRK,

burcuozturrk@gmail.com - ORCID ID: 0000-0001-5588-0963

ÖZET

Türkiye'den Almanya'ya altmışlı yıllarda başlayan işçi göçü serüveni, özellikle birinci kuşak açısından birçok zorluğu beraberinde getirmiştir. Bazı ailelerde yalnızca evin babası göç ederken, bazı aileler eşleriyle bazıları da çocuklarını da yanlarına alarak Almanya'ya yerleşmeyi tercih etmiştir. İşçi olarak giden kişilerin yaşadıkları dil problemi, kültür farkı, çalışma koşullarının iyileştirilmemiş olması gibi sıkıntılar; psikolojik sorunların da ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Özellikle okul hayatı olan çocukların okullarda iletişim sorunu yaşaması ve öğretmenleri ya da arkadaşları tarafında dışlanmaları, ebeveynler açısından büyük sorunlar oluşturmıştır. Bu durum da orada umdukları hayatın, düşündükleri kadar kolay ya da kusursuz olmadığı gerçeği ile yüzleşmelerine sebep olmuştur. İşçi göçü ile yaşanan bu zorluklar yazarlar tarafından edebî metinlere yansıtılmış ve döneme ışık tutulmaya çalışılmıştır. Gülten Dayıoğlu'nun *Yurdumu Özledim* adlı eseri, köyünden kalkıp Almanya'ya göç eden bir ailenin orada yaşadığı zorlukları anlatmaktadır. Dolayısıyla köylerinden Almanya'ya gidiş süreçleriyle başlayan anlatım, orada yaşanan olaylar, sorunlar ve sonrasında köylerine geri dönmeleriyle sonuçlanmıştır. Greimas'ın "eyleyenler modeli" temel alındığı zaman, eserin inceleme için uygun olduğu tespit edilmiştir. Çünkü Greimas'a göre anlatının ortaya çıkabilmesi için serüvenin başlamasını sağlayan bir olay ve bunu bozacak dönüştürücü bir ögeye ihtiyaç vardır. Nitel araştırma yöntemleri kullanılarak hazırlanan çalışmada, modele uygun olan kesitler belirlenmiş, daha sonra bu kesitler söylemsel ve anlamsal düzeyde incelenmiştir. Bu kesitlerde "eyleyenler modeli"nde yer alan isteyim, iletişim ve güç eksenleri tespit edilmiştir. Çalışmanın sonunda, söz konusu modelin edebî metinlerde bulunabileceği ve eserdeki kahramanların gidiş sebepleri başta olmak üzere; özne, gönderici ve destekleyici unsurların birer tane ile sınırlandırılmadığı ortaya çıkartılmıştır. Bu çalışmanın, edebiyat alanında yapılacak diğer çalışmalar için örnek teşkil etmesi hedeflenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Göç, İşçi, Almanya, Greimas, Eyleyenler Modeli.

ORTAÇAĞ AVRUPASI'NDA DOĞAL AFETLER SEBEBİYLE MEYDANA GELEN GÖÇLER

Dr. Öğr. Üyesi Tolgahan KARAİMAMOĞLU

MERSİN ÜNİVERSİTESİ, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, -0000-0002-7614-4428

ÖZET

Doğal afetler insanlık tarihindeki en belirleyici unsurlardan birisi olmuştur. Nitekim geçmişten günümüze kadar lokal ve geniş çaplı meydana gelen sarsıcı doğal afetler can ve mal kayıplarının yanı sıra toplumları felç ederek gündelik hayatın işleyişini durma noktasına getirmiştir. Toplumların sosyoekonomik yapısına ve demografik görünümü değiştiren afetler kitlesel göç hareketlerini de tetiklemiştir. Bu noktada Ortaçağ Avrupası farklı bir yere sahiptir çünkü büyük afetler lokal yada daha büyük ölçekli göç hareketlerine neden olmuştur. İlk göç olayı Ortaçağ'ın başında, 536-540 yılları arasında meydana gelen volkanik patlamalar sebebiyle meydana gelmiştir. Arkeolojik kanıtlar bu büyük afet sebebiyle meydana gelen kıtlıklar neticesinde Estonya, Letonya, Litvanya ve kıyı Polonya'da dahil Baltık bölgesinde göç hareketlerinin olduğunu göstermektedir. Aynı zamanda 1117-1456 yılları arasında meydana gelen bir dizi şiddetli deprem ve tetikledikleri tsunamiler sebebiyle Avrupa periferinde şehirler bazında göç hareketleri oluşmuştur. Örneğin 3 Ocak 1117 meydana gelen tarihte “Büyük Verona Depremi” olarak bilinen olay sonrasında İtalya, Almanya, Avusturya, Fransa, Belçika, İsviçre ve İber Yarımadası etkilenirken İtalya'da iç göçler yaşanmıştır. Yine Büyük Kıtlık (1315-1322) döneminde de Kuzey Avrupa'da göçler meydana gelmiştir. Temmuz 1342'de St. Mary Magdalene bayramı sırasında orta Almanya'da meydana gelen yağış olayı, Avrupa tarihindeki en büyük felaketlerden birisi olarak kayda geçmiştir. Öyle ki Köln, Mainz, Frankfurt, Main, Hamburg, Würzburg, Regensburg, Passau ve Viyana gibi birçok şehir ciddi şekilde hasar görmüştür. Karintiya ve Kuzey İtalya'ya kadar uzanan seller evleri, değirmenleri ve köprüleri tahrip etmiş ve binlerce insan ölmüştür. Avusturya, Almanya, İtalya ve Fransa'nın zarar gören bölgelerindeki insanlar güvenli gördükleri iç kesimlere doğru toplu göçler gerçekleştirmişlerdir. 1540 yılında hiç beklenmedik bir anda düşük yağışlar ve sıcak/kuru hava dalgası sebebiyle Fransa'dan İsviçre'ye kadar kıtayı etkisi altına alan şiddetli bir kuraklık başlamıştır. İngiltere'den İtalya'ya kadar Ren Elbe, Siena ve Thames gibi büyük nehirler ile suyolları kuruma noktasına gelmiş, geçimini buralardan elde eden çiftçiler, balıkçılar, değirmen sahipleri ve su taşımacılığı yapanlar başka bölgelere göç etmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Ortaçağ Avrupası, Doğal Afetler, Deprem, Kuraklık, Sel.

MÜLTECİ GÖÇLERİN GELİŞMEKTE OLAN ÜLKELERİN SOSYO EKONOMİSİNE ETKİLERİ

THE EFFECTS OF REFUGEE MIGRATIONS ON THE SOCIO ECONOMY OF DEVELOPING COUNTRIES

Doç. Dr. Yunus EKİCİ

Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi, Kadirli Sosyal ve Beşerî Bilimler Fakültesi, Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü, Orcid No: 00000000163006555

ÖZET

Çok sayıda mültecinin bir ülkeye girişi, ev sahipliği yapacak herhangi bir devlet için büyük bir zorluk teşkil etmektedir. Bu durum özellikle ekonomik kapasiteleri sınırlı olan ve gelişmekte olan ülkeler için söz konusudur. Mültecilerin derhal barınma, sağlık ve eğitim gibi temel kamu hizmetlerine ihtiyacı vardır. Göç eden mülteciler er ya da geç kendi geçimlerini sağlamaya çalışacak, kayıt dışı ya da resmi işgücü piyasasında iş arayacak ve ev sahibi ekonomiyle ekonomik olarak çeşitli şekillerde etkileşime girecektir. Gelişmekte olan ülkeler mültecilere ev sahipliği yaparken uluslararası toplumdan mali ve teknik destek almaktadırlar. Bu destek genellikle mültecilerin geçim ihtiyaçlarını karşılar ve aynı zamanda diğer ev sahibi ülkelerin mülteciler için gerekli harcamalarını da finanse edebilmektedir. Çok sayıda mültecinin varlığı, bölge sakinleriyle geniş ölçekte etkileşime girmeye başladığında ev sahibi ekonomi için de ekonomik bir şok anlamına gelebilmektedir. Mal ve hizmetlere ilişkin göreceli fiyatların önemli ölçüde değişebileceğini, bunun da farklı gruplar açısından potansiyel olarak ya büyük kazanç ya da büyük kayıplara yol açabileceğini ortaya koymaktadır. Örneğin, gıda daha pahalı hale gelme eğiliminde olacaktır; bu durum yerel çiftçilere fayda sağlarken tarım arazisine sahip olmayan işçilere zarar verebilecektir. Mültecilerin ev sahibi ülkelerde yasal olarak çalışmalarına ve iş kurmalarına izin verilmesi uygulaması yerel çalışanlar üzerinde işsizlik gibi olumsuz etkilere yol açabilecektir. Tam ekonomik entegrasyon, mültecilere fayda sağlamanın yanı sıra mültecilerin savunmasız yerleşik işçilerle rekabet edebilecekleri kayıt dışı ekonomiyle sınırlı kalmamalarını da sağlar. Mülteci göçmenler vasıflı kişilerden oluşuyorsa kişi başına düşen geliri artırma eğiliminde olacak ve ekonominin sermaye-emek oranında uzun vadeli bir artışa yol açacak; Öte yandan eğer çoğunlukla vasıfsız kişiler ise kısa vadede kişi başına düşen ortalama geliri azaltacak ve daha az üretken daha fazla emek yoğun teknolojilerin benimsenmesini teşvik edeceklerdir. Bu çalışmada, zorla yerinden edilmiş kişilerin gelişmekte olan ülkelerdeki ev sahibi topluluklarda yaşayanların geçim kaynakları üzerindeki etkisine ilişkin incelemeler ele alınmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Göç, Göçmen, Ekonomi, Mülteci.

ABSTRACT

The entry of large numbers of refugees into a country poses a major challenge for any hosting state. This is especially the case for developing countries with limited economic capacities. Refugees immediately need basic public services such as shelter, health and education. Migrating refugees will sooner or later seek to support themselves, seek employment in the informal or formal labor market, and interact economically with the host economy in various ways. Developing countries receive financial and technical support from the international community when hosting refugees. This support generally covers the subsistence needs of refugees and can also finance the necessary expenses of other host countries for refugees. The presence of large numbers of refugees can also mean an economic shock for the host economy when they begin to interact with residents on a large scale. It reveals that relative prices for goods and services can vary significantly, potentially leading to either large gains or large losses for different groups. For example, food will tend to become more expensive; While this situation benefits local farmers, it may harm workers who do not own agricultural land. The practice of allowing refugees to work and start businesses legally in host countries may lead to negative effects on local employees, such as unemployment. Full economic integration not only benefits refugees but also ensures that they are not confined to the informal economy, where they may compete with vulnerable resident workers. If refugee immigrants consist of skilled individuals, they will tend to increase per capita income and lead to a long-term increase in the capital-labor ratio of the economy; On the other hand, if they are mostly unskilled people, they will reduce average per capita income in the short term and encourage the adoption of less productive and more labour-intensive technologies. This study examines the impact of forcibly displaced persons on the livelihoods of those living in host communities in developing countries.

Keywords: Migration, Immigrant, Economy,.Refugee.

GİRİŞ

İnsanlık tarihi kadar eski olan göç olgusu, tarih süresince farklı nedenlerden ötürü insanların yaşadıkları bölgeden başka bir bölgeye yer değiştirmeye neden olmuştur. Tarih süresince insanların karşı karşıya kaldığı sosyolojik olgu olan göç her ne kadar toplumsal, ekonomi ve siyasal nedenlerden meydana gelse de bazen göç olgusu bu nedenleri hızlandıran bir faktör olmuştur. İnsanoğlunun yaradılışından bu yana devam eden göç hareketinde birtakım farklılıklar yaşanmıştır. Göç hareketinin ilk meydana geldiği zamanlarda insanlar daha çok kıtlık ve savaş gibi sebeplerden dolayı göç ediyorken yeniçağda göç hareketi daha çok politik, toplumsal, dini vb. sebeplerden ötürü meydana gelmektedir. Göç kavramı belli nüfusun coğrafi yer değiştirmesinden daha çok toplumsal, sosyal, iktisadi birçok faktörü de içinde bulundurmaktadır. Mültecilik ise “Avrupa ülkelerinde meydana gelen olaylar sebebiyle; ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncelerinden dolayı zulme uğrayacağından korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancıya veya bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesi dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu nedeniyle dönmek istemeyen vatansız kişiye statü belirleme işlemleri sonrasında mülteci statüsü verilir.” Göçmen kelimesi siyasi, ekonomi vb. sebeplerden

dolayı ülkesini değiştiren ve göç eden kişiye denir. Muhacir kelimesi ile bilinen bu kavram artık literatürde yerini göçmen sözcüğüne bırakmıştır. Sığınmacı ifadesi ise Tehdit, zulüm, işkence gibi ciddi sorunlardan korunmak amacıyla kendi ülke sınırlarını aşan, uluslararası belgeler doğrultusunda yapmış olduğu göç başvurusunun neticesini bekleyen kişiye denilmektedir (Maqul, 2019, 3-4).

Toplumlarda veya coğrafyalarda yaşanan siyasi, sosyal, ekonomik, savaş, sürgün, etnik köken, dini inanç ve doğal afet gibi birtakım gelişmeler kimi zaman bireyleri göçe iten neden olurken kimi zaman da göç çekmeye ilişkin birer faktör olmaktadır. Bu faktörler, bireysel göç hareketlerini tetiklediği gibi çoğu zaman kitlesel insan hareketlerine de yol açmaktadır (Yıldız, 2017, 1829).

Sosyolojik bir olgu olarak kabul edebileceğimiz göçü, ölçeklerine göre yani bireysel ve toplumsal boyutlarda inceleyen, insanın dolayısıyla toplumun davranışlarının altında yatan ana unsuru, iktisadi nedenler olarak gören çeşitli teoriler vardır. Bunlar göç ile sosyo-ekonomik gelişme arasındaki ilişkileri açıklamaya yönelik teorilerdir (Bayraklı, 2007, 8).

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR) göçmen ifadesini, yerleşik şekilde bulunduğu ikametinden, bir başka yere yerleşmek için ayrılan kişileri ifade etmek için kullanmaktadır. Vatanlarını, ailelerini, mallarını ve daha birçok şeylerini geride bırakıp çıkılan uzun bir yolculuğun ardından daha önce hiç tanımadıkları bir ortamda yaşamlarını sürdürmek zorunda kalan bu göçmenler bir kısmını öngörebildikleri ciddi sıkıntılarla yüz yüze kalabilmektedir. Bu sıkıntıların başında gelen uyum sorunları ve ırkçılığa maruz kalma durumu; çoğu kez egemen grubun azınlık gruba karşı takındığı dışlama ve ayrımcılık içeren davranışlar ile ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda göçmenlerin varlığı, göç alan ülkelerde en çok tartışılan hususlardan biridir. Tartışma temelde göçmenlerin, yaşadıkları topluma uyum gösterip göstermedikleri fikri üzerinden yürütülmektedir. Uyum hususunda toplumun bakışı genellikle ekonomik argümanlara dayalı olarak farklılaşmaktadır. Çalıştığı sektörde işler iyiye gittiğinde ve göçmenlerden ekonomik yarar sağlandığı düşünüldüğünde yerel halk göçü destekleyebilmektedir. Ancak işler kötüye gittiğinde göçmenler, ekonomik kötüye gidişle özdeşleştirilmekte ve ülkedeki kötüye gidişten bütünüyle sorumlu tutulmakta olduğundan yerel halk; göçün kısıtlanması ve hatta durdurulmasını istemektedir. Bundan dolayı dünya genelinde göçmenler, çoğu zaman ekonomik kriz anlarında günah keçisi olarak görülebilmektedir (Uslu, 2022, 246-247).

MÜLTECİLERİN GELİŞMEKTE OLAN ÜLKELERİN SOSYO EKONOMİSİNE ETKİLERİ

Mülteci kişilerin akını genellikle işgücü arzını artıracaktır ve bu etki, yerinden edilenlerin nerede barındırıldığına (kamplarda veya kamp dışında, kentsel veya kırsal alanlarda), ev sahibi ülkenin çalışma durumu ve hareket özgürlüğü ile ilgili mevzuatına bağlı olarak önemli ölçüde değişiklik gösterecektir. Göç edilen bölgelerden ev sahiplerinin istihdamının azalıp azalmaması, yerel ve yerinden edilmiş işçiler arasındaki ikame edilebilirlik derecesine, düşük vasıflı yerel halk için mevcut fırsat ücretine, mesleki iyileştirmenin mümkün olup olmadığına ve akının sonuçta yerel halkın göçüne yol açıp açmadığına bağlı olacaktır. Eş zamanlı olarak

yardım akışı, hükümet harcamalarındaki artış ve kamu hizmetlerindeki artış vasıflı ve vasıfsız işgücüne olan talebi artırmaktadır. Öte yandan tüketici talebindeki artış, yerel halk için yeni istihdam fırsatları yaratan ikinci tur bir üretim etkisi yaratmaktadır. Bu esnekliklerin tümü büyük ölçüde bilinmemektedir ve bu farklı güçlerin net etkisini tahmin etmek zordur ancak bazı yerel işçiler özellikle de zorunlu göçmenlerle benzer becerilere ve mesleklere sahip işçiler için en azından kısa ve orta vadeli bir yer değiştirme etkisi olduğunu makul bir şekilde varsayabiliriz (Verme and Schuettler, 2021, 4).

Uluslararası göçler son dönemlerde artan iç savaşlar ve sosyoekonomik nedenlerle beraber artış göstermektedir. Bu artışlar göç alan devletlerin ekonomileri üzerinde farklı tesirlere yol açmıştır. Birçok ekonomik gösterge artış gösteren göçlerden etkilenmektedir. Uluslararası göçün artması birçok makroekonomik gösterge üzerinde artıları ve eksileri mevcuttur. Tüm dünyada meydana gelen en önemli ekonomik problemlerden birisi işsizliktir. İşsizliği diğer ekonomik nedenlerden ayıran en önemli husus ise farklı sosyal sıkıntılara yol açmasıdır (Engin ve Konuk, 2020, 106). Dolayısıyla artış gösteren göçlerin ekonomik büyüme, yoksulluk ve refah üzerindeki potansiyel etkileri tüm dünyada giderek artan bir seyir izlemektedir (Aydın ve Levent, 2021, 419).

Mülteci akını ekonomik teori açısından bakıldığında yerel işgücü piyasasında arz yönlü geniş bir şok oluşturmaktadır. Bunun bölge sakinleri üzerindeki etkisi ev sahibi nüfusla karşılaştırıldığında mülteci sayısına, özelliklerine, çalışma izinlerine erişim ve yerel ekonomiye entegrasyonlarını düzenleyen kurallara bağlıdır. Başlangıçta işgücü arzı şoku, işgücü piyasasındaki rekabeti artırma ve yerleşiklerin ücretlerini düşürme eğilimindedir. Ancak hem bölge sakinleri hem de mülteciler homojen olmaktan uzaktır. Mültecilerin etkili bir şekilde kiminle rekabet edeceği, becerilerine ve yasal statülerine bağlıdır. Bilhassa mültecilerin çalışma izni alamamaları halinde kayıt dışı sektörde iş aramakla sınırlı kalabilecekler ve bu da onları aynı dar işgücü piyasası segmentine girmeye zorlayabilecektir. Bu durumda kayıt dışı sektör ücretleri üzerindeki etki önemli olabilir ve yerleşik kayıt dışı çalışanlar büyük gelir kayıplarına ve işsizliğe maruz kalabilirler. Mülteci nüfusunun bir kısmının çoğu kayıt dışı iş için gereğinden fazla nitelikli olması ve yerleşik kayıt dışı çalışanların çoğundan daha iyi performans göstermesi halinde yerleşik işçiler üzerindeki yerinden edilme etkileri daha da kötüleşebilir. Yerleşik işçiler sıkıntı çekerken kayıt dışı işçi çalıştıran firmalar ve haneler daha düşük işgücü maliyetlerinden yararlanacaktır. Böylece yerel firmalar daha rekabetçi hale gelebilir ve özellikle tarımsal üreticiler daha yüksek kar elde edebilirler. Gerçekte mülteciler gelişmekte olan ülkelerdeki işgücü piyasalarını yalnızca işçi olarak etkilememektedir. Tüm göçmenler gibi onlar da gelirlerini hem yerel olarak üretilen hem de ithal edilen mallara harcamaktadırlar. Yerel mal ve hizmetlere ve dolaylı olarak emeğe olan ek talep nedeniyle göç ekonomisi literatüründe göçmenlerin yerleşik işçilerin işgücü piyasası performansı üzerindeki genel etkisinin küçük olma eğiliminde olduğu konusunda geniş bir fikir birliği vardır (Schneiderheinze and Lücke, 2020, 7).

İşgücü piyasası giderek küreselleştikçe gelişmekte olan ülkelerdeki eğitim politikalarının, ülke içinde ve küresel işgücü piyasalarında ihtiyaç duyulan becerilere yatırım yapacak şekilde yenilenmesi gerekecektir. Öte yandan yetenek yarışı bazı hedef ülke kurumlarının, doktorlar

gibi yüksek eğitimli göçmenleri işe alma konusunda aktif olarak yer almasına yol açmıştır. Ancak vasıflı işçi hareketliliğini düzenlemeye yönelik girişimler veya sözde “etik işe alım politikaları” göç kararlarının altında yatan nedenleri ele alma konusunda çok az şey yapar ve çoğu zaman istenmeyen olumsuz sonuçlara yol açabilmektedir. Dolayısıyla birçok ülkede hizmet sunumunu ve beceri gelişimini teşvik etmek için tamamlayıcı önlemler geliştirilebilirken, tüm beceri seviyeleri için hareketlilik özgürlüğüne izin verilmelidir (Ratha vd, 2011, 20).

Mültecilere ev sahipliği yapan gelişmekte olan bir ülke genellikle uluslararası toplumdan önemli miktarda mali destek almaktadır. Bu ev sahibi ülkeye hibe veya mültecilere nakit bazlı yardım şeklinde olabilir. Her iki durumda da uluslararası mali destek yerel piyasalarda talep yönlü geniş bir şok oluşturmaktadır. Normal koşullarda ekstra gelirin bir kısmı ithalata değil yerel olarak üretilen mal ve hizmetlere harcanacaktır. Yerel olarak üretilen ürün ve hizmetlere olan talebin artması, yerel ekonomiyi canlandırır; sayı ne kadar fazla ise yerleşik nüfusa oranla mülteci sayısı arttıkça uluslararası destek de artmaktadır. Yerel mal ve hizmetlere yönelik artan talep yalnızca mal piyasalarını değil aynı zamanda işgücü piyasasını da etkilemektedir. Firmalar işçilere ihtiyaç duydukları üretimi genişletme teşvikine sahiptir. İşçilere olan talebin artması hem bölge sakinleri hem de mülteciler için ücretlerin ve istihdam fırsatlarının iyileşmesine yol açabilmektedir. Dahası uluslararası kuruluşlar ve yerel STK’lar mülteci kampları kurup işletmek ve çok sayıda idari ve teknik görevi yerine getirmek için sıklıkla farklı becerilere sahip yerel personeli işe alıp bu da yerel olarak hem vasıflı hem de vasıfsız işgücüne olan talebi arttırabilmektedir (Schneiderheinze and Lücke, 2020, 7-8).

Mülteciler ve yerleşik halk arasında iyi toplumsal ilişkileri teşvik etmeye yönelik politikalar, toplum refahını artırmak için tasarlanmış çok çeşitli mevcut hükümet girişimleriyle desteklenebilir. Fakat göçmenler ile yerleşik halk arasındaki olumlu ilişkilerin şu anda bu ana akım politika gündeminin ayrılmaz bir parçasını oluşturduğuna dair çok az kanıt vardır. Ayrıca yeni göçmenlerle iyi ilişkileri teşvik etmeye yönelik hedeflenmiş bir strateji de mevcut değildir. Gelecekteki politika yaklaşımları için hükümetlerin güncellenmiş “Mülteci Entegrasyon Stratejisi” hem yeni göçmenlerle ilişkilere özgü sorunların belirlenmesine yönelik bir mekanizma hem de bunların mevcut politika girişimlerine entegre edilmesine yönelik rehberlik sağlama potansiyeline sahiptir. Politika girişimcilerinin mülteciler ve yerleşik gruplar arasında anlayış ve iş birliğini teşvik etme konusunda ilerleme kaydedebilmesi için belirli ön koşulların yerine getirilmesi gerekecektir. Ekonomik ve sosyal statünün yanı sıra yasal ve siyasi haklardaki eşitsizlikler ne kadar büyükse insanların bir araya gelmesi ve bu tür ayrımları ortadan kaldırması da o kadar zor olur (Johnson vd., 2004, 6).

Göçün gerçekleşmesiyle göç alan ve göç veren ülkelere yönelik itici ve çekici faktörler vardır. Ayrıca göç sebebiyle meydana gelebilecek maliyetler ve göçün kısıtlandırılmasına yönelik düzenlemeler de göz önünde bulundurulmaktadır. İtici faktörler içerisinde göç veren ülkede yüksek işsizlik, düşük ücretler ve iş fırsatlarının azlığı sayılabilir. Çekici faktörler; göç alan ülkede yüksek ücretlerin, iyi işleyen sosyal güvenlik sisteminin ve geniş iş fırsatlarının geçerli olmasıdır. Maliyetler ise ulaşım, taşınma ve barınma maliyetleri, sosyo-kültürel farklılıklar, dil problemleri ve uyum güçlükleridir (Aktaş, 2014, 41). İşsizlik iş bulmak isteyip de çalışamayan

insanların olması halini ifade eder. Aslında belli bir ücret düzeyinde çalışma arzusunun olmasının yanında aynı zamanda çalışabilecek yeterliliğe de sahip olmayı gerektirmektedir. Böylesi bir durumda insanlar topluca veya bireysel olarak koşulların daha elverişli olduğu ve iş bulabilecekleri ülkelere doğru yer değiştirmektedirler. Dolayısıyla göç ile işsizlik arasında önemli bir bağ vardır. Dış göçle beraber işsizlik oranlarında bir artış yaşanmaktadır. Nüfusa bağlı olarak istihdam olanakları da azalır ve işsizlik oranları artar. Fakat her ülkenin sahip olduğu ekonomik koşullar ve düzen farklı olduğu için göç ve işsizlik arasında da meydana gelen sonuçlar farklılık göstermektedir (Kütükçü, 2020, 37).

Mültecilerin sayıca fazla olması ülke içerisinde önemli fiyat değişikliklerine neden olabilmektedir. Bu alanlardan en önemlilerinden biri konuttur. Mesela Türkiye'deki çoğu göçmenler gibi dağınık mülteci popülasyonları kiralari ve konut fiyatlarını artırabilmektedir. Küresel mültecilerin yarısının kentsel alanlarda ikamet etmesi nedeniyle yerel kiralar ve konut fiyatları üzerindeki etkileri oldukça ciddidir. Etki büyük ölçüde konut arzının fiyat esnekliğine, ev sahibi nüfusa göre mülteci sayısına ve mültecilerin ev sahibi ülke genelindeki dağılımına bağlıdır. Kısa vadede büyük bir mülteci akışı konut fiyatlarını önemli ölçüde arttırabilmektedir. Mülteciler düşük gelirli mahallelerde yaşama eğiliminde olduğundan bu durum tüm kiracılar üzerinde baskı oluşturabilir ve genellikle orantısız olarak en yoksul bireylere aşırı zarar verebilmektedir. Zamanla mülteciler ev sahibi ülkede daha eşit bir şekilde dağılım sağladıkça ve büyük konut inşaatları inşa edildikçe bu tür etkiler azalabilir. Daha yüksek bir işgücü arzı muhtemelen firmalara fayda sağlarken ancak düşük vasıflı sakinlere zarar verebilir. Toplam faydalar kaybedenleri telafi edecek kadar büyük olduğunda bile üretken kaynaklara veya siyasi güce erişimi olmayan yoksul haneler mülteci akını riski altında olmaya devam etmektedir. Bu nedenle olumsuz etkileri azaltmak ve ev sahibi nüfusun mültecilere verdiği desteği korumak için politika arabuluculuğuna ihtiyaç duyulabilir. Doğru koşullar sağlandığında mültecilere ev sahipliği yapmak hem mültecilerin hem de yerel halkın yararına yerel ekonomik kalkınmayı destekleyebilir (Schneiderheinze and Lücke, 2020, 16-17).

Bölgesel ekonomilerde, göç ve istihdam oranındaki değişim arasındaki ilişki hâlâ önemli bir yer tutmaya devam etmektedir. Göç, bölgesel ekonomik gelişmelerde dengeleme mekanizması olarak görülür. İşgücü talebinin fazla olduğu yerlerde, işçi arzını artırmak için ücretler artar. Bu yenilenmiş daha yüksek ücretler, işgücü arzını artırır ve ücretler üzerine aşağı yönlü bir baskı yaparak, ücretlerin daha düşük olduğu yerlerdeki bireyleri çeker. Göçmen gönderen yerlerde dışa göç, ücretlerin üzerine yukarı yönlü bir basınç uygular ve işgücü arzını düşürerek, işgücü piyasalarını dengeye getirir. Yapılan çalışmalar, göç ve istihdam büyümesinin karşılıklı birbirine bağlı olduğu sonucuna ulaşmıştır. Ancak yine de istihdam büyümesi, göçü, göçün istihdam büyümesini etkilemesinden çok daha fazla etkiler (Aydın, 2018, 18-19).

Göçmenler içerisinde özellikle belgesiz veya düzensiz durumda olanların göç sürecinin her aşamasında ayrımcılık, dışlanma, sömürü ve istismarla karşı karşıya kalmaları muhtemeldir. Kadın göçmenler ve çocuklar genellikle insan ticareti, eğitim ve sağlık hizmetlerine erişimden mahrum kalma gibi daha büyük risklerle karşı karşıyadır. Göçmenlerin insan haklarının korunması, devletin tüm kişilerin uluslararası güvence altına alınmış haklarına saygı duyma, bu

hakları istismlara karşı koruma ve onların onurlu ve güvenli bir yaşam sürmeleri için gerekli hakları yerine getirme yükümlülüklerinin bir parçasıdır. Göç ve sınır kontrolü politikaları, göçün öncelikle ekonomik bir olgu olduğunu kabul etmelidir (Ratha vd, 2011, 20).

Mülteciler için kamu hizmetlerinin yeterli kaynak sağlaması, planlanması ve sunulması iyi toplumsal ilişkiler kurmanın anahtarıdır. Göçün yerel etkisine ilişkin bir literatür taraması, kaynak kullanımı meselesi ile topluluk ilişkilerinin durumu arasında doğrudan bir bağlantı vardır. Kamu kaynakları ve hizmetlerine erişim büyük ölçüde kalite ve nicelik konusunda algılanan gerçek rekabetin de analizidir. Göçmenlere kaynak tahsisinin göç ve çeşitlilik özelliklerinin yanı sıra ekonomik faktörlere de duyarlı olması gerektiğini göstermektedir. Aynı zamanda bu hizmetlerin sağlanması koşuluyla ana hizmet sunumunun bir parçası olarak yeni göçmenlere hizmet sunmanın avantajlarına da işaret etmektedir. Göçmenlerin özel ihtiyaçları karşılanmalı, planlama ve hizmet sunumunun tüm aşamalarına entegre edilmelidir. Gelen göç alanlarında iyi yönetilen, yeterli kaynaklara sahip ve ortak kullanılan kamu hizmetleri, ülkeler arasında bir anlayış oluşturulmasına yardımcı olabilmektedir (Johnson vd., 2004, 7).

Zorunlu yerinden edilme krizi tipik olarak iki tür şokla sonuçlanır. Birincisi, belirli bir coğrafi bölgeye insan akışının yarattığı ani nüfus artışıyla ortaya çıkan nüfus şokudur. İkincisi ise uluslararası bağışçılardan gelen yardımlar ve ev sahibi hükümetin artan hükümet harcamaları da dahil olmak üzere zorla yerinden edilme krizinin yol açabileceği artan mali akışlar tarafından belirlenen bir kamu harcama şokudur. Kamu harcama şokunun bu iki bileşenin nasıl sonuç vereceği büyük ölçüde ev sahibi ülkelerin kişi başına düşen gelir düzeyine bağlıdır. Düşük gelirli ülkelerde yerinden edilme krizlerine genellikle neredeyse eş zamanlı uluslararası yardım akışı eşlik ediyor. Orta gelirli ülkelerde uluslararası yardıma genellikle ev sahibi hükümetin kamu harcamalarındaki artış eşlik eder. Yüksek gelirli ülkelerde ise uluslararası yardım genellikle yoktur ve kamu harcamalarında bir artış olacaktır. Tüm bu durumlarda refah programlarındaki artış ve zorunlu göçmenlere ev sahipliği yapan bölgeleri hedef alan kamu hizmetlerinin sağlanması yoluyla kanallı edilen bir kamu harcama şoku açısından değerlendirilebilmektedir. Refah programlarının oluşturulması, mültecilerin ilk gelişinden veya yerlerinden edilmesinden sonra genellikle biraz zaman alabilir ancak uluslararası yardım birkaç hafta bazen günler içinde gelebilmektedir (Verme and Schuettler, 2021, 3-4).

Zorla yerinden edilme, günümüzün en acil insani ve kalkınma sorunlarından biri olarak ortaya çıkmıştır. Artık dünya çapında II. Dünya Savaşı'ndan bu yana herhangi bir zamanda olduğundan daha fazla yerinden edilmiş birey mevcut olmakla kalmıyor aynı zamanda pek çok kişinin yerinden edilmiş olarak geçirdiği süre de artmaktadır (Loschmann vd., 2019, 1).

SONUÇ

Zorla mülteci duruma geçenler ev sahibi nüfusun üzerinde açıkça olumsuz etkileri olduğu düşünülmektedir. Göçmenlerin en savunmasız gruplar olduğu ve bunlara zorla yerinden edilme krizinin olumsuz etkilerini hafifletmeyi amaçlayan işgücü piyasası politikalarını geliştirmek gerekmektedir. Mültecilere ev sahipliği yapmanın gelişmekte olan ülkelerin işgücü piyasaları üzerindeki çeşitli arz ve talep etkilerinin toplamı önceden belirsizdir. Göçün işgücü piyasası üzerindeki etkileri nedeniyle yerleşik işçiler üzerindeki genel etkinin olumlu olma eğiliminde

olacağı varsayılabilir. Başlangıçta genel olarak küçüktür, uluslararası mali destek ise işgücü talebine açık bir şekilde genişleyici bir teşvik sağlar. Ancak daha da önemlisi işgücü piyasasının etkisi meslekler ve sektörler arasında önemli ölçüde farklılık gösterecektir. Özellikle mültecilerin kayıt dışı sektörle sınırlı olması durumunda yerleşik kayıt dışı çalışanlar büyük bir gelir kaybı riskiyle karşı karşıya kalacaktır. Üretim sektörleri mültecilerin tüketim talebinden faydalanılması, mültecilerin tüketim tercihlerine ve yerel ekonominin yapısına bağlıdır. Örneğin gıda üretimi ve temel hizmetler büyük ölçüde kayıt dışı veya vasıfsız işgücüne dayanıyorsa mültecilere ev sahipliği yapmanın ücretler ve istihdam üzerindeki genel etkileri burada olumlu yönde ilerleyebilmektedir.

KAYNAKÇA

Aktaş, M. T. (2014). Göç Olgusu Ekonomik Kalkınmada İtici Güç Olabilir mi. *Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 7 (1), 37-48.

Aydın, F. F., & Levent, C. (2021). Göçün Sosyo-Ekonomik Etkileri: Düzey-1 Bölgelerinde Ekonometrik Bir Uygulama. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (38), 397-427.

Bayraklı, C. (2007). Dış Göçün Sosyo-Ekonomik Etkileri: Görece Göçmen Konutlarında (İzmir) Yaşayan Bulgaristan Göçmenleri Örneği, Adnan Menderes Üniversitesi Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Aydın.

Engin, C., & Konuk, T. (2020). Türkiye Ekonomisinde Uluslararası Göçün İşsizlik ve Ekonomik Büyüme Üzerine Etkisi: Ekonometrik Bir Analiz. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 10 (1), 103-123.

Johnson, M. R., Phillips, D., Rudiger, A., Somerville, W., Wintour, P., & Warren, S. (2004). Refugees And Other New Migrants: A Review Of The Evidence On Successful Approaches To Integration. *Microsoft Word-Refugees And Other New Migrants _3_. doc (d1wqtxts1xzle7. Cloudfront. Net)*. (Accessed 25 November 2020). Erişim Tarihi: 03.05.2024 https://migrant-integration.ec.europa.eu/sites/default/files/2008-08/doc1_1437_383239555.pdf

Maqul, S. A. (2019). Denizli'de Yaşayan Göçmenlerin Sosyo Ekonomik ve Sosyo-Kültürel Özelliklerinin Belirlenmesi ve Yaşam Memnuniyeti Analizi, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Denizli.

Orhan Onur, A. (2018). Göç Hareketlerinin Sosyal ve Ekonomik Etkilerinin Analizi: Erzincan İli Örneği, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzincan.

Ratha, D., Mohapatra, S., & Scheja, E. (2011). Impact of Migration on Economic and Social Development: A Review of Evidence and Emerging Issues. *World Bank Policy Research Working Paper*, (5558) 1-37.

Schneiderheinze, C., & Lücke, M. (2020). *Socio-Economic Impacts Of Refugees On Host Communities in Developing Countries*. Pegnet, Poverty Reduction, Equity And Growth Network.

Uslu, Y. (2022). Göçmenlerin Sosyo-Ekonomik Yaşam Deneyimlerinin Belirlenmesi ve Gelecek Beklentilerinin Analizi: Türkiye ve Almanya Örnekleri. *Sosyal Politika ve Sosyal Hizmet Çalışmaları Dergisi*, 3 (2), 244-266.

Verme, P., & Schuettler, K. (2021). The Impact of Forced Displacement on Host Communities: A review of the Empirical Literature in Economics. *Journal of Development Economics*, 150, 102606. Erişim Tarihi: 03.05.2024 <https://doi.org/10.1016/j.jdeveco.2020.102606>

Yıldız, A. (2017). Göç Olgusu ve Göçün Ekonomik Etkileri: Türkiye Örneği, (Editör Prof. Dr. Ahmet Yatkın), 11. Kamu Yönetimi Sempozyumu Uluslararası Göç ve Mülteci Sorunun Çözümünde Kamu Yönetiminin Rolü, Elâzığ, 1825-1841.

Kütükçü E. (2020). Suriye Göçünün Türkiye Ekonomisine Etkisi, Kırklareli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, 2020.

Loschmann, C., Bilgili, Ö., & Siegel, M. (2019). Considering The Benefits Of Hosting Refugees: Evidence Of Refugee Camps Influencing Local Labour Market Activity And Economic Welfare in Rwanda. *IZA Journal of Development and Migration*, 9 (1), 5. Erişim Tarihi:14.05.2024, <https://link.springer.com/article/10.1186/s40176-018-0138-2>

TÜRKİYE'DE İL DÜZEYİNDE KİŞİ BAŞINA DÜŞEN GSYİH VE GÖÇ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN MEKÂNSAL VERİ ANALİZİ İLE ARAŞTIRILMASI

ANALYSIS OF THE RELATIONSHIP BETWEEN GDP PER CAPITA AND MIGRATION AT PROVINCIAL LEVEL IN TÜRKİYE USING SPATIAL DATA TECHNIQUES

**Dr. Öğr. Üyesi, Ali Osman ÖZTOP¹, Dr., Tuna KÖSE², Yüksek Lisans Öğrencisi, Zeki
ÜNLÜ³**

¹ Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Fethiye İşletme Fakültesi,

ORCID ID: 0000-0002-7568-5927

² Bağımsız Araştırmacı, ORCID ID: 0000-0002-8703-0215

³ Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü,

ORCID ID: 0009-0000-6850-2347

ÖZET

Türkiye’de göç hareketlerinin ekonomik ve sosyal yapı üzerindeki etkilerinin özellikle son yıllarda giderek önem kazandığı gözlemlenmektedir. Bu çalışmada, ülkemizde yoğun olarak yaşanan göç hareketliliğinin, 2022 yılı için il düzeyinde kişi başına düşen gayri safı yurt içi hasıla (GSYİH) üzerindeki etkisi incelenmiştir. Bu amaç doğrultusunda, çalışmada mekânsal yatay kesit modeli tercih edilmiştir. Göç hareketliliğinin ayrıntılı bir şekilde analiz edilmesi amacıyla, iller ve vatandaşlık statüsüne (Türk vatandaşları ve yabancı uyruklular) göre Türkiye’ye gelen ve Türkiye’den giden göç verileri dikkate alınmıştır. Çalışma sonucunda, Türkiye’ye gelen ve Türkiye’den giden Türk vatandaşların il düzeyinde kişi başına düşen GSYİH üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkisinin olmadığı tespit edilmiştir. Yabancı uyruklular açısından bakıldığında ise, Türkiye’den giden yabancı uyrukluların il düzeyinde kişi başına düşen GSYİH üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkisinin olmadığı ancak Türkiye’ye gelen yabancı uyrukluların il düzeyinde kişi başına düşen GSYİH üzerinde istatistiksel olarak anlamlı ve zayıf bir etkisinin olduğu tespit edilmiştir. Dolayısıyla bu bulgu, Türkiye’ye gelen yabancı uyruklularda yaşanacak %1’lik bir artışın, il düzeyinde kişi başına düşen GSYİH’yi %0,08 oranında artırdığını göstermektedir. Sonuç olarak, Türkiye’ye gelen yabancı uyrukluların zayıf da olsa ülkenin ekonomik performansını artırdığı ve bu sonucun göçün -özellikle yabancı uyruklular açısından- ekonomi üzerindeki etkisi hakkında politika yapıcılarına önemli bilgiler sunmaktadır. Dolayısıyla, Türkiye’nin uluslararası göç yolları üzerinde bulunması, politika yapıcıların uzun vadeli göç politikasını yeniden gözden geçirmelerini gerektirmektedir, böylece kalıcı ve istikrarlı bir ekonomik kalkınma sağlanabilir.

Anahtar Kelimeler: Kişi başına düşen GSYİH, Göç, Mekânsal Veri Analizi

ABSTRACT

In recent years, the effects of migration movements on Türkiye's economic and social structure have become increasingly significant. This study examines how intense migration flows affect per capita gross domestic product (GDP) at the provincial level in Türkiye for the year 2022. For this purpose, a spatial cross-sectional model has been chosen in the study. For a comprehensive analysis of migration dynamics, the study has incorporated data on migration flows to and from Türkiye, categorized by provinces and citizenship status (Turkish citizens and foreign nationals). The findings suggest that there is no statistically significant impact of Turkish citizens' migration to or from Türkiye on the per capita GDP at the provincial level. The findings show that the migration of foreign nationals out of Türkiye does not have a statistically significant effect on provincial per capita GDP, whereas the migration of foreign nationals into Türkiye has a statistically significant but weak effect on provincial per capita GDP. Consequently, this finding indicates that a 1% increase in the number of foreign nationals arriving in Türkiye is associated with a 0.08% increase in per capita GDP at the provincial level. The findings indicate that, although the effect is relatively weak, the increase in foreign nationals arriving in Türkiye contributes to an improvement in the country's economic performance. This result provides policymakers with significant insights into the economic effects of migration, especially from the perspective of foreign nationals. Therefore, Türkiye's position on international migration routes necessitates that policymakers reassess long-term migration policies to ensure sustainable and stable economic development.

Keywords: Per capita GDP, Migration, Spatial Data Analysis

1. GİRİŞ

Göç olgusuna dair literatürde yaygın olarak ele alınan bir konu, göçün ekonomi üzerindeki etkileri etrafında yoğunlaşan çeşitli tartışmalardır. Bulunduğu stratejik konum sayesinde Türkiye, göç alan ülkeler arasında yer almaktadır. Özellikle son yıllarda yaşanan Ukrayna-Rusya savaşı ve Orta Doğu ülkelerinden gelen göç dalgaları, Türkiye'nin göç alımında önemli rol oynamıştır. Genel olarak, Türkiye'de uluslararası göçün başlıca nedenleri arasında ekonomik faktörler (Kartal ve Öztürk, 2018; Yavuz ve Parlinska, 2022) ve politik istikrarsızlık (Kartal ve Öztürk, 2018) bulunmaktadır. Diğer taraftan Türkiye'den göçün arkasındaki itici faktörler, eğitilmiş bireylerin işsizlik baskısı altında olması, araştırmacıların yeterli çalışma koşullarına sahip olmaması, düşük insani gelişmenin yol açtığı düşük yaşam standartları ile ekonomik ve siyasal istikrarsızlıklar olarak öne çıkmaktadır (Bakırtaş ve Kandemir, 2010). Nitekim bu gelişmelerin, Türkiye ekonomisinin gelişim sürecinde büyük bir rol oynadığı gözlemlenmektedir. Dolayısıyla çalışmanın temel amacı, 2022 yılı için iller ve vatandaşlık statüsüne göre Türkiye'ye gelen ve Türkiye'den giden göçün il düzeyinde kişi başına düşen GSYİH üzerindeki etkilerini mekânsal yatay kesit analizi yardımıyla incelemektir.

Göçün ekonomik büyüme üzerindeki etkisine yönelik ilişkiyi ampirik açıdan inceleyen literatürde birçok çalışma yer almaktadır. Literatürdeki çalışmaların genel bulguları, göçün ekonomik büyümeyi artırıcı bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir (Chen, 2006; Nana vd., 2009; Dungan vd., 2012; Ziesemer, 2012; Muysken ve Ziesemer, 2013; Ortega ve Peri, 2013;

Sevinç vd., 2016; Manole vd., 2017; Konuk ve Engin, 2023). Örneğin, Mariya ve Tritah (2009) yapmış oldukları çalışmada göçün ev sahibi ülkenin geliri üzerinde genel olarak olumlu bir etkisi olduğunu belirtmiştir. Ortega ve Peri (2009) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, kısa vadede göç alan ülkenin toplam GSYİH seviyesini artırdığını belirtmiştir. Diğer taraftan Güner ve Yalınız (2013) ise göçmen işgücü nüfusu ile GSYİH arasında istatistiksel olarak anlamlı negatif yönlü bir ilişki olduğunu belirtmiştir. Ancak araştırmacılar bu ilişkinin ihmal edilebilecek kadar küçük olduğunu belirtmişlerdir. Bu çalışmalara ek olarak, literatürde göç ile ekonomik büyüme arasındaki nedensellik yönünü araştıran çalışmalar da mevcuttur. Örneğin, göç olgusundan ekonomik büyümeye doğru nedenselliği öne süren çalışmalar (Feridun, 2004, 2005; Felbermayr vd., 2010; Göv ve Dürrü, 2017; Meçik ve Koyuncu, 2020) bulunurken, nedenselliğin ekonomik büyümeden göç olgusuna doğru olduğunu belirten diğer çalışmalar da mevcuttur (Morley, 2006; Boubtane vd., 2013). Ayrıca, literatürde değişkenler arasında çift yönlü bir nedensellik ilişkisinin mevcut olduğunu gösteren araştırmalar da bulunmaktadır (Feridun, 2007; Altunç vd., 2017).

Türkiye üzerine yapılan araştırmaların sayısı sınırlı olmakla birlikte, elde edilen sonuçlar arasında gözlemlenebilir farklılıklar bulunmaktadır. Örneğin, Konuk ve Engin (2023) uluslararası göçün ekonomik büyüme üzerinde pozitif yönlü bir etkisinin olduğunu belirtirken, Sevinç vd., (2016) ise bu etkinin negatif yönlü olduğunu belirtmektedir. Diğer taraftan Altunç vd. (2017) yapmış oldukları çalışmada ise dış göç ile GSYİH arasında uzun dönemde herhangi bir ilişki tespit edememiştir. Kartal ve Öztürk (2018) yapmış oldukları çalışmada, ülkeye gelen göçmen sayısında ortaya çıkan bir artışın ekonomik büyümeyi artırdığı, ülkeden çıkan göçmen sayısında ortaya çıkan bir artışın ise ekonomik büyümeyi azalttığı sonucuna ulaşmışlardır. Elde edilen bulgular doğrultusunda, bu çalışma 2022 yılı için il düzeyinde Türkiye'ye gelen ve Türkiye'den giden Türk vatandaşları ile yabancı uyruklu nüfusun kişi başına düşen GSYİH üzerindeki etkilerini araştırarak literatürdeki çalışmalardan ayrılmaktadır.

Çalışmanın geri kalanı şu şekilde organize edilmiştir: Çalışmanın yöntem ve veri seti Bölüm 2'de sunulmaktadır. Bölüm 3'te çalışmaya ilişkin analiz sonuçları yer almaktadır. Son olarak Bölüm 4'te genel bir değerlendirme yapılmış ve politika çıkarımlarında bulunulmuştur.

2. YÖNTEM VE VERİ SETİ

2.1. Yöntem

Son yıllarda, coğrafi bölgeler arasındaki etkileşim ve farklılıkların belirlenmesi amacıyla mekânsal yatay kesit modellerinin kullanımı giderek artmaktadır. Bu durum, coğrafi bölgelerin—ülkeler, eyaletler, iller, ilçeler ve mahalleler—komşuluk ilişkilerinin birbirleri üzerindeki etkisinden kaynaklanmaktadır. Mekânsal regresyon modelleri ise, mekânsal Durbin modeli (SDM), mekânsal gecikme modeli (SAR), mekânsal hata modeli (SEM) ve genel mekânsal model (SAC) gibi çeşitli alt kategorileri kapsamaktadır. Model tercihi, mekânsal regresyon analizinin karar verme aşamalarından yararlanılarak yapılmış olup, ilgili gösterim Görsel 1'de sunulmaktadır. Coğrafi bölgelerin analiz edileceği bu çalışmada, mekânsal regresyon analizinin karar verme aşamaları dikkate alınarak mekânsal gecikme modelinin kullanılması uygun görülmüştür. Mekânsal gecikme modeli en küçük kareler yöntemiyle

tahmin edildiğinde, tahmincilerin yanlış ve tutarsız olması nedeniyle, en çok benzerlik yöntemi ve geliştirilmiş momentler yöntemiyle tahmin edilmesi, tahmincilerin tutarlı ve etkin olması açısından daha uygun olmaktadır (Yıldırım, 2019). Mekânsal gecikme modeli Eşitlik 1’de sunulmuştur.

$$y = \phi Wy + x\beta + u \quad (1)$$

Eşitlik 1’de y bağımlı değişkeni, x bağımsız değişkeni, ϕ mekânsal otokorelasyon katsayısını ve u hata terimini göstermektedir. Ayrıca Wy içsel etkileşimi ifade etmektedir. Eşitlik 1’de bulunan denklemi geliştirilerek, Eşitlik 2’deki denklem formuna ulaşıyoruz.

$$y_i = \phi \sum_{k=1}^m W_{ik} y_k + u_i \quad (2)$$

Burada,

$$\begin{array}{ll} \text{SAR (1) Modeli:} & y = \phi Wy + u \\ \text{SAR (2) Modeli:} & y = \phi_1 w_1 y + \phi_2 w_2 y + u \\ \vdots & \vdots \\ \text{SAR (M) Modeli:} & y_i = \phi_1 w_1 y + \phi_2 w_2 y + \dots + \phi_M w_M y + u \end{array}$$

şeklinde ifade edilmektedir. Araştırmanın mekânsal regresyon modeli ise Eşitlik 3 ve 4’te sunulmuştur.

$$KGSYİH = \beta_0 + \frac{\beta_1 \text{gelengöç}}{\beta_{11} \text{gelentr} + \beta_{12} \text{gelenyb}} + \frac{\beta_2 \text{gidengöç}}{\beta_{21} \text{gidentr} + \beta_{22} \text{gidenyb}} + u \quad (3)$$

$$KGSYİH = \beta_0 + \beta_{11} \text{gelentr} + \beta_{12} \text{gelenyb} + \beta_{21} \text{gidentr} + \beta_{22} \text{gidenyb} + u \quad (4)$$

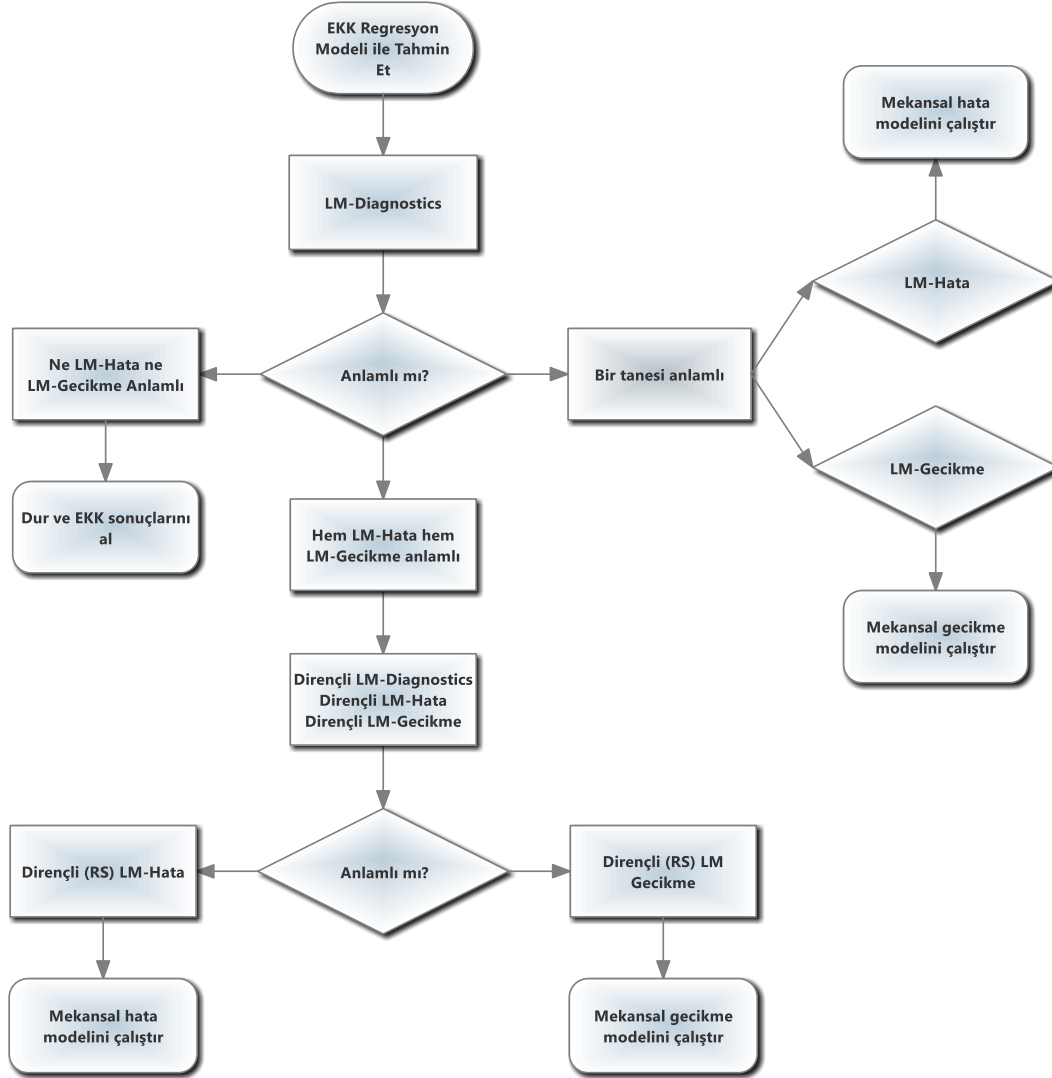
Eşitlik 4 incelendiğinde $KGSYİH$ terimi kişi başına düşen GSYİH’yi göstermektedir. Ayrıca $gelentr$ ve $gelenyb$ değişkenleri sırasıyla Türkiye’ye gelen Türk vatandaşlarını ve yabancı uyrukluları ifade ederken $gidentr$ ve $gidenyb$ değişkenleri ise sırasıyla Türkiye’den giden Türk vatandaşlarını ve yabancı uyrukluları ifade etmektedir. Çalışmanın hipotezleri ise aşağıda belirtilmiştir.

H_A : İl bazında kişi başına düşen GSYİH ile Türkiye’ye gelen Türk vatandaşları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

H_B : İl bazında kişi başına düşen GSYİH ile Türkiye’ye gelen yabancı uyruklular arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

H_C : İl bazında kişi başına düşen GSYİH ile Türkiye’den giden Türk vatandaşları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

H_D : İl bazında kişi başına düşen GSYİH ile Türkiye’den giden yabancı uyruklular arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

Görsel 1. Mekânsal Regresyonda Karar Verme Süreci

Kaynak: Anselin, 2005

2.2. Veri Seti

Çalışmada, 2022 yılı için il düzeyinde kişi başına düşen GSYİH ve vatandaşlık statüsüne (Türk vatandaşları ve yabancı uyruklular) göre Türkiye’ye gelen ve Türkiye’den giden göç verileri Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) veri tabanından elde edilmiştir. Çalışmada, değişkenler logaritmik dönüşüm uygulanarak analiz için hazır duruma getirilmiştir. Ayrıca, Türkiye'deki iller ve bölgelerin coğrafi koordinatlarına dayalı olarak oluşturulan harita bilgisi, mekânsal analize uygun olan (.shp--shape life) dosya uzantısı ile The Humanitarian Data Exchange (HDX) veri tabanından sağlanmıştır. Araştırma kapsamında, değişkenler arasındaki ilişkiyi analiz etmek için R tabanlı açık kaynak kodlu GeoDa programı kullanılmıştır. R tabanlı bir

yazılım olan GeoDa programı, görsel açıdan mekânsal veri analizi imkânı sunmakta ve aynı zamanda yatay kesit veri çalıştırmaktadır.

3. SONUÇLAR VE DEĞERLENDİRME

Çalışmamızın amacı iller ve vatandaşlık statüsüne göre Türkiye'ye gelen ve Türkiye'den giden göçün kişi başına düşen GSYİH üzerindeki etkisini araştırmaktır. Bu amaçla, çalışmada yatay kesit verileri kullanıldığı için öncelikle Türkiye'deki iller arasındaki mekânsal bağımlılığı analiz edebilmek için, Türkiye'deki illerin haritası koordinatlarıyla birlikte GeoDa'da kullanıma hazır hale getirilmiştir. Daha sonra veri seti GeoDa programı kullanılarak Türkiye haritasına aktarılmış ve analiz için hazır hale getirilmiştir. Çalışmanın hipotezlerini test etmek üzere oluşturulan tahmin modeli için en küçük kareler yöntemi kullanılarak yapılan mekânsal regresyon analizinin tanısal testleri Çizelge 1'de gösterilmiştir.

Çizelge 1. Mekânsal Bağımlılığın Testi İçin Ağırlıklandırılmış Matris

	Tanısal Testler		
	Serbestlik D.	Değer	Olasılık
Moran'ın I (hata)	0,3106	4,8033***	[0,0000]
Lagrange Çarpanı (gecikme)	1	38,6630***	[0,0000]
Dirençli LM (gecikme)	1	22.5707***	[0,0000]
Lagrange Çarpanı (hata)	1	17,6742***	[0,0000]
Dirençli LM (hata)	1	1,5819	[0,2084]
Lagrange Çarpanı (SARMA)	2	40,2449***	[0,0000]

Not: ***, ** ve * katsayının sırasıyla %1, %5 ve %10 anlamlı olduğunu göstermektedir.

Çizelge 1 incelendiğinde Eşitlik 4'te yer alan model için mekânsal bağımlılığı değerlendiren testler yer almaktadır. Öncelikle Moran'ın I skoru, artıkların uzamsal otokorelasyonunu göstermesi açısından oldukça önemlidir. Nitekim bu modelde Moran I skoru istatistiksel olarak anlamlı çıkmıştır. Tahmin modeli bağlamında, LM-Gecikme ve LM-Hata istatistiklerine ilişkin sıfır hipotezinin reddedildiği ve bunun uygulamada yaygın olarak karşılaşılan bir durum olduğu görülmektedir. Bu nedenle, LM istatistiklerinin dirençli formlarının değerlendirilmesi gerekmektedir. Dirençli LM (gecikme) test istatistiği anlamlı bulunurken, dirençli LM (hata) test istatistiği ise anlamsız olarak tespit edilmiştir. Sonuç olarak, Çizelge 1'den elde edilen anlamlılık değerleri, tahmin modeli için mekânsal gecikme modelinin uygun olduğunu göstermektedir. Aynı zamanda LM-SARMA test istatistiğinin %1 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra, LM-SARMA değeri tek yönlü istatistiklerden sadece az bir farkla yüksek olduğundan, bu durum yüksek dereceli bir modelden ziyade tek yönlü bir seçimin daha uygun olduğunu göstermektedir.

Çizelge 2'de 2022 yılı için il düzeyinde Türkiye'ye gelen ve Türkiye'den giden Türk vatandaşları ve yabancı uyruklu nüfusun kişi başına düşen GSYİH üzerindeki etkisine ilişkin mekânsal gecikme yöntemiyle elde edilmiş regresyon sonuçları yer almaktadır.

Çizelge 2. Mekânsal Regresyon Modeline İlişkin Sonuçlar

Mekânsal Ağırlık: queen				
Bağımlı Değişken: İl bazında KSGYİH		Gözlem Sayısı: 81		
Bağımlı Değişken Ortalaması: 11,7229		Değişken Sayısı: 6		
Bağımlı Değişken Standart Sapması: 0,3625		Serbestlik Derecesi: 75		
Gecikme Katsayısı (Rho): 0,6059				
R-kare: 0.6710		Log olabilirlik: 8,3863		
Sigma-kare: 0,0432		Akaikebilgi kriteri: -4,7726		
Regresyonun standart hatası: 0,2079		Schwarzkriteri: 9,5940		
Değişken	Katsayı	Std. Hata	z-değeri	Olasılık
W_KGSYIH	0.6059***	0.0881	6.8733	[0,0000]
Sabit Terim	4.1620***	1.0078	4.1298	[0,0000]
gelenr	0.0317	0.0622	0.5094	[0.6104]
gelenyb	0.0845*	0.0434	1.9487	[0.0513]
gidentr	-0.0487	0.0535	-0.9113	[0.3621]
gidenyb	-0.0005	0.0370	-0.0159	[0.9872]
Not: ***, ** ve * katsayısının sırasıyla %1, %5 ve %10 anlamlı olduğunu göstermektedir.				

Çizelge 2'nin incelenmesi sonucunda, W_KGSYIH katsayısının mekânsal etkileşimde %1 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir. Ayrıca Türkiye'ye gelen yabancı uyrukluların il düzeyinde kişi başına düşen GSYİH üzerinde istatistiksel olarak anlamlı ve zayıf bir etkisinin olduğu tespit edilmiştir. Başka bir ifadeyle Türkiye'ye gelen yabancı uyrukluların il düzeyinde kişi başına düşen GSYİH'yi artırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Dolayısıyla çalışmada, H_B hipotezi desteklenmektedir. Diğer taraftan Türkiye'den giden yabancı uyrukluların il düzeyinde kişi başına düşen GSYİH üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkisinin olmadığı sonucuna varılmıştır. Benzer bir şekilde, Türkiye'ye gelen ve Türkiye'den giden Türk vatandaşlarının, il düzeyinde kişi başına düşen GSYİH üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkisi bulunmamaktadır.

4. GENEL DEĞERLENDİRME VE SONUÇLAR

Bu çalışmada, 2022 yılı için iller ve vatandaşlık statüsüne göre Türkiye'ye gelen ve Türkiye'den giden göçün kişi başına düşen GSYİH üzerindeki etkisi incelenmiştir. Çalışma kapsamında bu etkiyi incelemek için mekânsal yatay kesit modeli tercih edilmiştir. Elde edilen bulgular çerçevesinde özellikle Türkiye'ye gelen yabancı uyrukluların il düzeyinde kişi başına düşen GSYİH üzerinde istatistiksel olarak anlamlı ve zayıf bir etkisinin olduğu tespit edilmiştir. Bu etki zayıf bir etki olsa da Türkiye'ye gelen yabancı uyrukluların il düzeyinde kişi başına düşen GSYİH'yi artırmaktadır. Diğer taraftan çalışmada hem Türkiye'den giden yabancı uyrukluların hem de Türkiye'ye gelen ve Türkiye'den giden Türk vatandaşların il düzeyinde kişi başına düşen GSYİH üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkisinin olmadığı tespit edilmiştir.

Sonuç olarak, Türkiye'ye gelen yabancı uyrukluların ülkenin ekonomik performansını az da olsa artırdığı tespit edilmiştir. Bu bulgu, özellikle yabancı uyrukluların göçünün ekonomi üzerindeki etkisi hakkında politika yapıcılar için önemli bilgiler sunmaktadır. Bu bağlamda, politika yapıcılar yabancı uyruklu göçmenlerin temel ihtiyaçlarının giderilmesi ve Türkiye'nin yabancı uyruklu çalışanlar için cazip bir destinasyon haline getirilmesine öncelik vermelidir.

Dolayısıyla, Türkiye'nin uluslararası göç güzergahında yer alması, politika yapıcılarının uzun vadeli göç politikalarını yeniden değerlendirmelerini gerekli kılmaktadır. Böylelikle daha sürdürülebilir bir ekonomik kalkınma sağlanabilir.

KAYNAKÇA

- Altunç, Ö. F., Uçan, O., & Akyıldız, A. (2017). Dış Göçlerin Türkiye Ekonomisinde İşsizlik Enflasyon ve Ekonomik Büyüme Üzerine Etkileri: Ekonometrik Bir Analiz (1985-2015). *Social Science Studies*, 5(1), 197–211.
- Anselin, L. (2005). Exploring spatial data with GeoDaTM: a workbook. Center for spatially integrated social science.
- Bakırtaş, T., & Kandemir, O. (2010). Gelişmekte olan Ülkeler ve Beyin Göçü: Türkiye Örneği. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 18(3), 961-974.
- Boubtane, E., Coulibaly, D., & Rault, C. (2013). Immigration, Unemployment and GDP in the Host Country: Bootstrap Panel Granger Causality Analysis on OECD Countries. *Economic Modelling*, 33, 261–269.
- Chen, H.-J. (2006). International Migration and Economic Growth: A Source Country Perspective. *Journal of Population Economics*, 19, 725–748.
- Dungan, P., Fang, T., & Gunderson, M. (2012). Macroeconomic Impacts of Canadian Immigration: Results from a Macro-Model. Discussion Paper Series No. 6743, 1-33.
- Felbermayr, G. J., Hiller, S., & Sala, D. (2010). Does Immigration Boost Per Capita Income? *Economics Letters*, 107(2), 177–179.
- Feridun, M. (2004). Does Immigration have an Impact on Economic Development and Unemployment? Empirical Evidence from Finland (1981–2001). *International Journal of Applied Econometrics and Quantitative Studies*, 1-3, 39-60.
- Feridun, M. (2005). Investigating the Economic Impact of Immigration on the Host Country: The Case Of Norway. *Prague Economic Papers*, 4, 350–362.
- Feridun, M. (2007). Immigration, Income and Unemployment: An Application of the Bounds Testing Approach to Cointegration. *The Journal of Developing Areas*, 41(1), 37–49.
- Göv, A., & Dürrü, Z. (2017). Göç ve Ekonomik Büyüme İlişkisi: Seçilmiş OECD Ülkeleri Üzerine Ekonometrik Bir Analiz. *Uluslararası Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 3(4), 491–502.
- Güner, U., & Yaliniz, M. (2013). Immigration and Economic Growth in Europe and their Spatial Allocation. *Актуальні Проблеми Економіки*, 12, 373–380.

- Kartal, G., & Öztürk, S. (2018). Politik İstikrarsızlık, Uluslararası Göç Hareketleri ve Ekonomik Etkileri: Türkiye ve Güney Komşuları (İran, Irak Ve Suriye) Üzerine Bir İnceleme. *Ortadoğuda Göç Hareketleri ve Değişen Dinamikler*, 180–199.
- Konuk, T., & Engin, C. (2023). Mültecilerin Ekonomik Büyüme Üzerine Etkisi: Seçili Göç Alan Ülkelere Dayalı Panel Veri Analizi. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(1), 185–196.
- Manole, S., Pănoiu, L., & Păunescu, A. (2017). Impact of Migration upon a Receiving Country's Economic Development. *Amfiteatru Economic*, 19(46), 670.
- Mariya, A., & Tritah, A. (2009). Immigration, Income and Productivity of Host Countries: A Channel Accounting Approach. *CEPII. No 2009 – 23*, 1-40.
- Meçik, O., Koyuncu, T. (2020). Türkiye’de Göç ve Ekonomik Büyüme İlişkisi: Toda-Yamamoto Nedensellik Testi. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 9 (3), 2618-2635.
- Morley, B. (2006). Causality between Economic Growth and Immigration: An ARDL Bounds Testing Approach. *Economics Letters*, 90(1), 72–76.
- Muysken, J., & Ziesemer, T. H. W. (2013). A Permanent Effect of Temporary Immigration on Economic Growth. *Applied Economics*, 45(28), 4050–4059.
- Nana, G., Sanderson, K., & Hodgson, R. (2009). Economic Impacts of Immigration: Scenarios using a Computable General Equilibrium Model of the New Zealand Economy. *Working Paper Series*, 1-86.
- Ortega, F., & Peri, G. (2009). The Causes and Effects of International Migrations: Evidence from OECD Countries 1980-2005. *NBER Working Paper 14833*, 1-42.
- Ortega, F., & Peri, G. (2013). Migration, Trade and Income. *Discussion Paper Series No 7325*, 1-40.
- Sevinç, H., Bozkurt, E., Künu, S., & Sevinç, D. E. (2016). Ekonomik Büyüme ve Göç İlişkisi: Gelişmekte Olan Ülkelere Dayalı Bir Analiz. *International Conference on Eurasian Economies*, 398–403.
- Yavuz, H., & Parlinska, A. (2022). The Relationship between Economic Growth and Migration in Terms of 14 European Union Countries and Turkey. *Zeszyty Naukowe SGGW, Polityki Europejskie, Finanse i Marketing*, 28 (77), 163–177.
- Yıldır, M. (2019). GeoDa Programı ile Mekansal Yatay Kesit Modellerinin Tahmini. *İstanbul: Der Yayınları*. 1. Baskı.
- Ziesemer, T. H. (2012). Worker Remittances, Migration, Accumulation and Growth in Poor Developing Countries: Survey and Analysis of Direct and Indirect Effects. *Economic Modelling*, 29(2), 103–118.

TURİZM VE GÖÇ İLİŞKİSİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Doçent Doktor Mustafa ŞİT¹

¹ Harran Üniversitesi, Turizm Fakültesi,– ORCID: 0000-0001-9694-0547

ÖZET

Günümüzde turistler ve göçmenler ekonomik faaliyetin tetikleyicisi olduğu için ekonomik aktivitelerin itici gücü olma potansiyeli taşımaktadır. Göç potansiyel olarak turizm akışlarını uzun vadeli göç ve kısa vadeli turist hareketi olarak etkileyebilir. Bilinen ikametgah kalıcı olarak değişmediği için kısa vadeli turist hareketleri ortaya çıkar. Bu bölgesel hareketler uzun vadeli göçü tamamlar. Bu nedenle, turizm göçün ayrılmaz bir parçasıdır. Bu çalışmada da turizm ve göç arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışma kapsamında göç hareketlerinin çeşitliliği, turizm akışlarına dönüşmesi ve göçün turizm üzerindeki üretim ve tüketim odaklı etkileri açıklanmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Göç Hareketleri, Turizm Akışı, Turizm-Göç Bağı

1. GİRİŞ

UNWTO'ya göre, dünya çapındaki uluslararası turist varışlarının sayısının 2010'dan 2030'a kadar yılda ortalama %3,3 oranında artması bekleniyor UNWTO (2016). OECD ülkelerine göç benzeri görülmemiş seviyelerde. 6 milyondan fazla yeni daimi göçmenle (Ukraynalı mülteciler hariç), OECD ülkelerine daimi tip göç 2022'de rekor seviyeye ulaştı. Bu, beraberindeki aile üyeleriyle birlikte insani ve yönetilen işgücü göçündeki artışlardan kaynaklandı. Üç OECD ülkesinden birinden fazlası, Kanada ve Birleşik Krallık gibi birkaç ülkenin kayıtlardaki en yüksek rakamları bildirmesiyle en az 15 yılın en yüksek seviyelerini kaydetti. Özellikle mevsimlik türdeki geçici işgücü göçü de güçlü bir artış kaydetti. Uluslararası öğrenci kabul sayısı ilk kez 2 milyona yaklaştı.

2021 ve 2022 yılları arasında göçmenlerin istihdam oranı, Ukrayna'dan gelen yüksek mülteci akışına sahip olan Polonya hariç tüm OECD ülkelerinde iyileşti ve OECD genelinde kayıtlardaki en yüksek seviyeye ulaştı. Göçmen kadınların işgücü piyasası sonuçlarında özellikle güçlü bir iyileşme oldu ve birkaç ülkede cinsiyet farkını azalttı.

Hem yeni işgücü göçünde hem de yerleşik göçmenlerin istihdam oranında kaydedilen artışlar, OECD'deki birçok ülkenin işgücü kıtlığı yaşamasıyla bağlantılıdır. Bu, işgücü göçünü politika gündeminin üst sıralarına taşıdı. Avustralya ve Almanya dahil olmak üzere birçok ülke, işgücü göçü çerçevelerinde önemli değişiklikler planlıyor, diğerleri ise işgücü göçü hedeflerini artırdı (OECD, 2023).

Uzun zamandır var olan bir olgu olmasına rağmen, göçün nedenleri, nesneleri ve sonuçları konusunda hala bir fikir birliği yoktur. Sosyologlar, ekonomistler ve siyasi karar vericiler göçün dinamiklerine farklı açılardan bakmışlardır. Yine de, bu üç bakış açısını birleştirme potansiyeline sahip bir konu, göç ve turizm arasındaki ilişkidir (Karagöz, 2023:134).

Bu çalışmada da turizm ve göç arasındaki ilişki göç verileri üzerinden incelenmiştir. Çalışmada öncelikle uluslararası ve ulusal yani iç göç verileri çeşitli açılardan grafikler aracılığıyla irdelenmiştir. Sonrasında söz konusu veriler turizm sektörü ile ilişkilendirilerek değerlendirilmiştir.

2. GÖÇ İSTATİSTİKLERİ

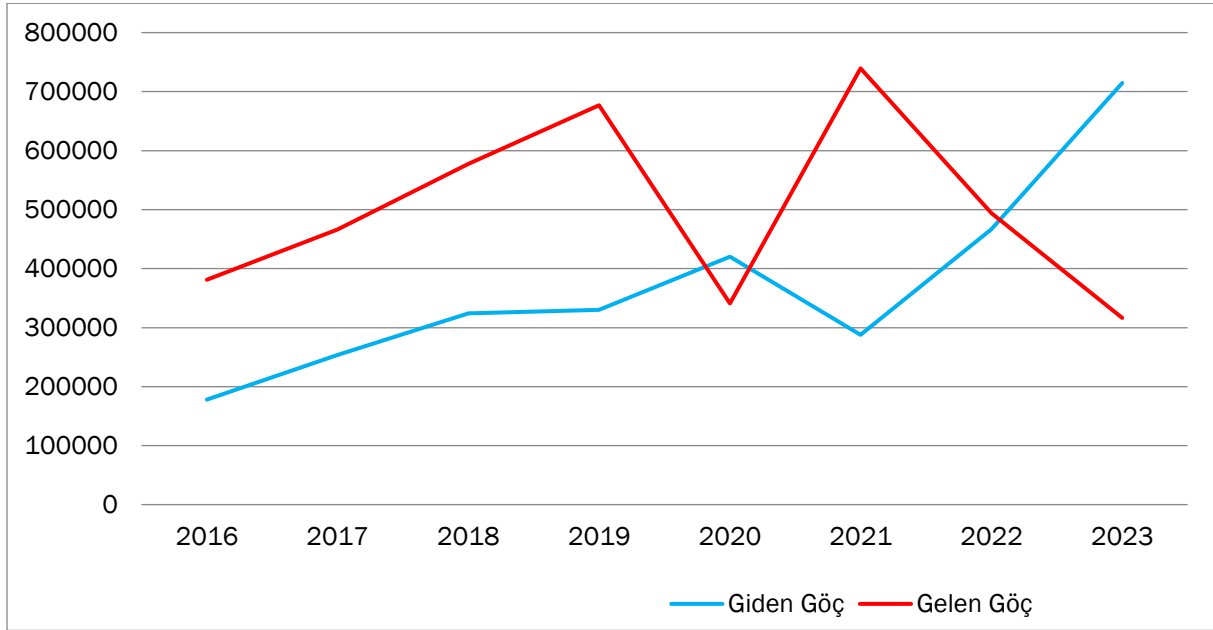
2.1. Uluslararası Göç İstatistikleri

Görsel 1’de Uluslararası Göç Örgütü (IOM) web sitesinden alınan görsel görülmektedir. Uluslararası Göç Örgütü (IOM) verilerine göre 2020’de dünya üzerinde 281 milyon göçmen bulunmaktadır. Bu göçmenlerin 164 milyonu işgücü olarak belirlenmiştir.

Görsel 1. Uluslararası Göç Verileri

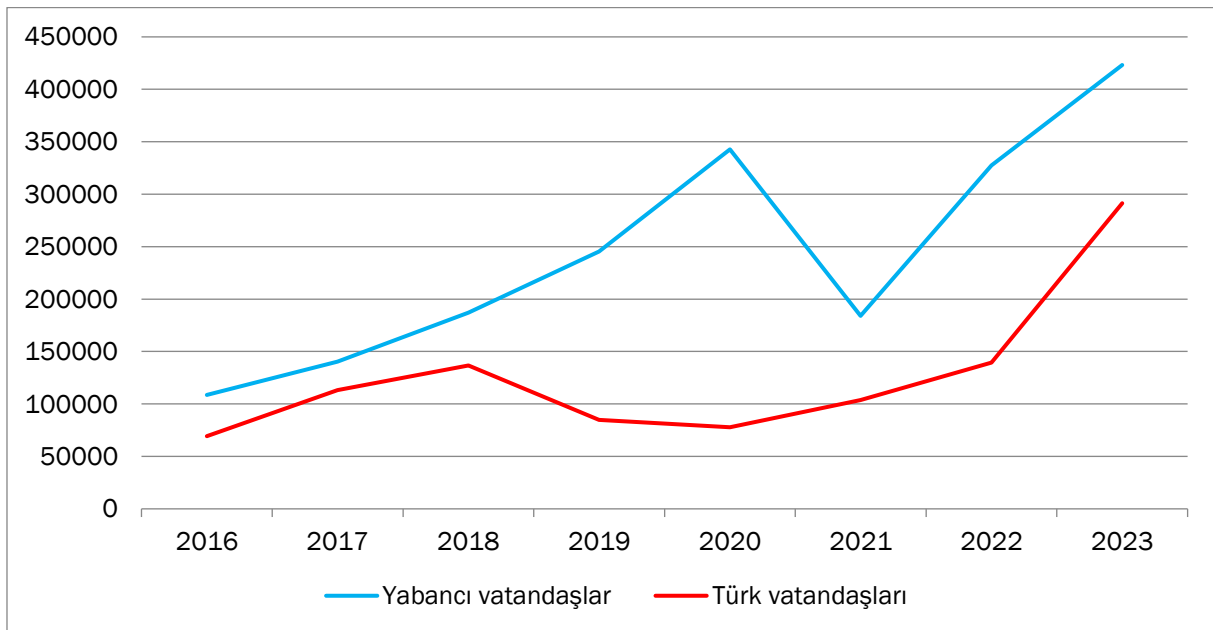
Görsel 2’de ise Türkiye’ye gelen ve Türkiye’den giden göç verileri bulunmaktadır. Yıllar itibari ile bakıldığında Türkiye’ye gelen göç sayısının sürekli olarak giden göç sayısından fazla olduğu görülmektedir. Sadece 2020 yılında giden göç sayısı fazla görülmektedir. COVID 19 pandemi döneminin başladığı bu yılda kapanmaların etkisi göç verilerine yansımıştır.

Görsel 2. Türkiye'ye gelen ve Türkiye'den giden göç, 2016-2023

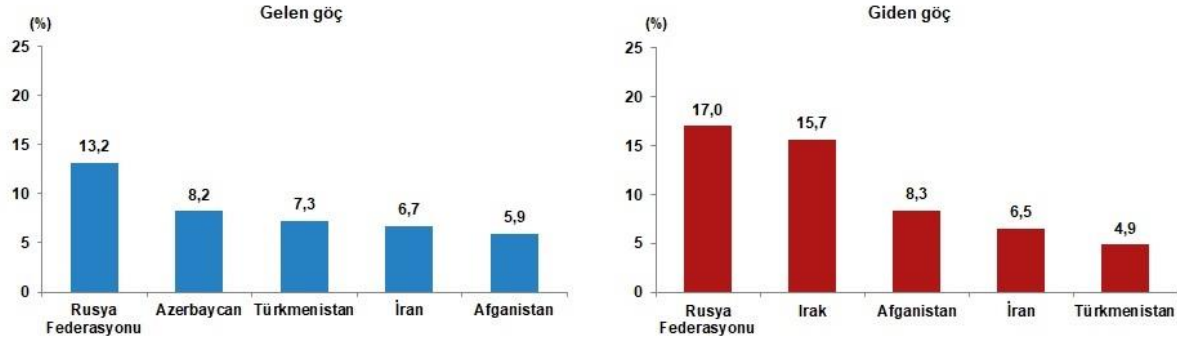
Yurt dışından Türkiye'ye göç edenlerin sayısı 2022 yılında, bir önceki yıla göre %33,2 azalarak 494 bin 52 kişi oldu. Göç eden nüfusun %52,9'unu erkekler, %47,1'ini ise kadınlar oluşturdu. Yurt dışından gelen nüfusun 94 bin 409'unu Türk vatandaşları, 399 bin 643'ünü ise yabancı uyruklular oluşturdu.

Türkiye'den yurt dışına göç eden kişi sayısı 2022 yılında bir önceki yıla göre %62,3 artarak 466 bin 914 oldu. Göç eden nüfusun %55,7'sini erkekler, %44,3'ünü ise kadınlar oluşturdu. Türkiye'den yurt dışına giden nüfusun 139 bin 531'ini Türk vatandaşları, 327 bin 383'ünü ise yabancı uyruklular oluşturdu.

Görsel 3. Vatandaşlık ülkesine göre Türkiye'den giden göç, 2016-2023

Türkiye'ye 2022 yılında göç edenlerin yaş grubu incelendiğinde, en fazla göç edenlerin %12,2 ile 25-29 yaş grubunda olduğu görüldü. Bu yaş grubunu %11,7 ile 20-24 ve %11,3 ile 30-34 yaş grubu izledi. Türkiye'den göç eden nüfusun yaş gruplarına bakıldığında, en fazla göç edenlerin %15,8 ile yine 25-29 yaş grubunda olduğu görüldü. Bu yaş grubunu %13,4 ile 30-34 ve %12,8 ile 20-24 yaş grubu izledi.

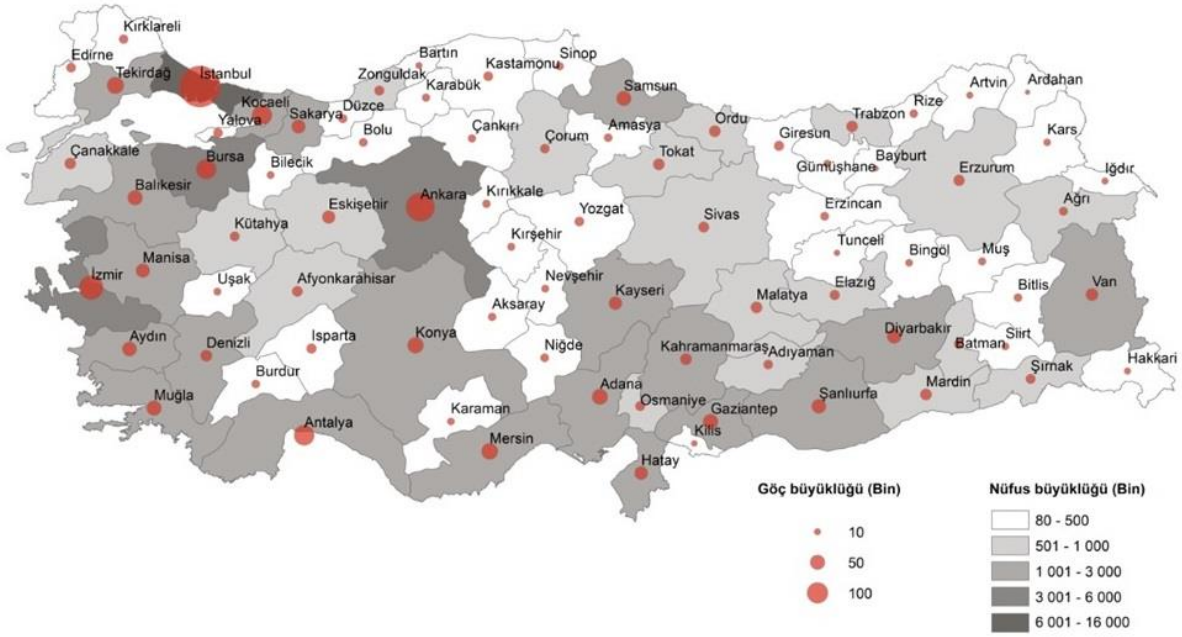
Görsel 4. Vatandaşlık ülkesine göre göçün en fazla olduğu ilk 5 ülke, 2023

Türkiye'ye 2023 yılında gelen yabancı uyruklu nüfus içinde ilk sırayı %13,2 ile Rusya Federasyonu vatandaşları aldı. Rusya Federasyonu'nu %8,2 ile Azerbaycan, %7,3 ile Türkmenistan, %6,7 ile İran ve %5,9 ile Afganistan vatandaşları izledi. Türkiye'den göç eden yabancı uyruklu nüfus içinde ilk sırayı %17 ile Rusya Federasyonu vatandaşları aldı. Rusya Federasyonu'nu, %15,7 ile Irak, %8,3 ile Afganistan, %6,5 ile İran ve %4,9 ile Türkmenistan vatandaşları takip etti (TUIK, 2023a).

2.2. Ulusal (İç) Göç İstatistikleri

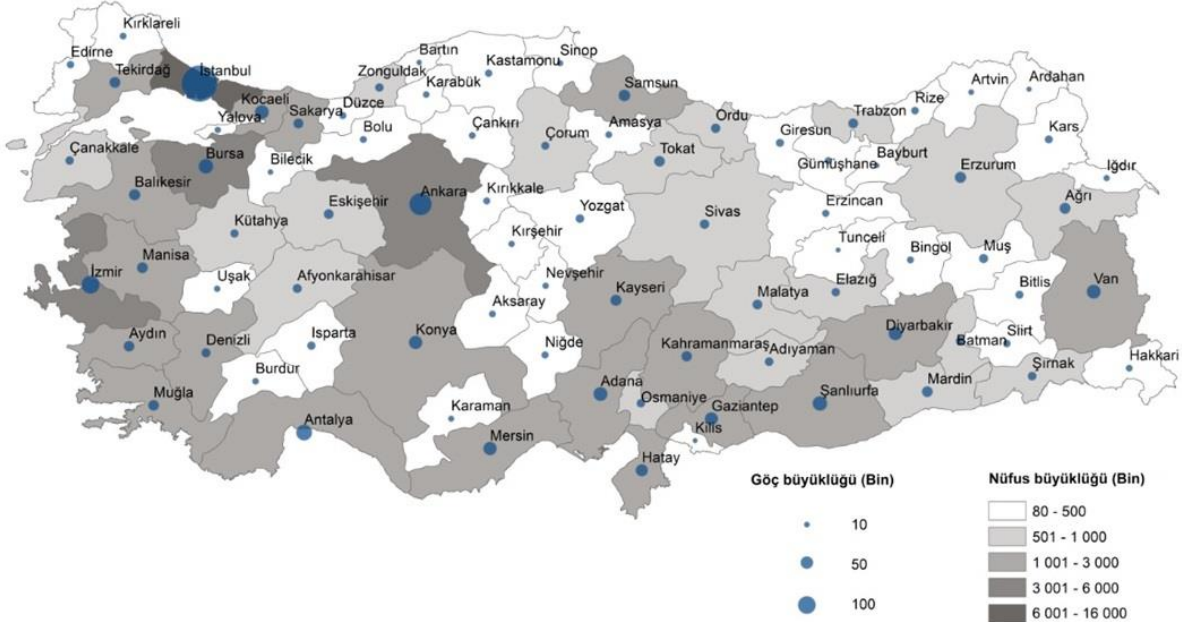
Ülkemizde 2007-2008 döneminde %3,18 olan iller arası göç eden nüfus oranı, yıllar içinde inişli ve çıkışlı bir seyir izleyerek 2022 yılında %3,27 oldu. Diğer bir ifadeyle Türkiye'de 2022 yılında 2 milyon 791 bin 156 kişi iller arasında göç etti. Bu nüfusun %47,9'unu erkekler, %52,1'ini ise kadınlar oluşturdu.

Türkiye'de iller arası göç eden nüfusun dağılımına bakıldığında, İstanbul, 385 bin 294 kişi ile en çok göç alan il oldu. İstanbul'u sırasıyla 189 bin 104 kişi ile Ankara ve 132 bin 426 kişi ile İzmir takip etti. En az göç alan iller ise sırasıyla 5 bin 391 kişi ile Ardahan, 7 bin 31 kişi ile Bayburt ve 8 bin 8 kişi ile Kilis oldu.

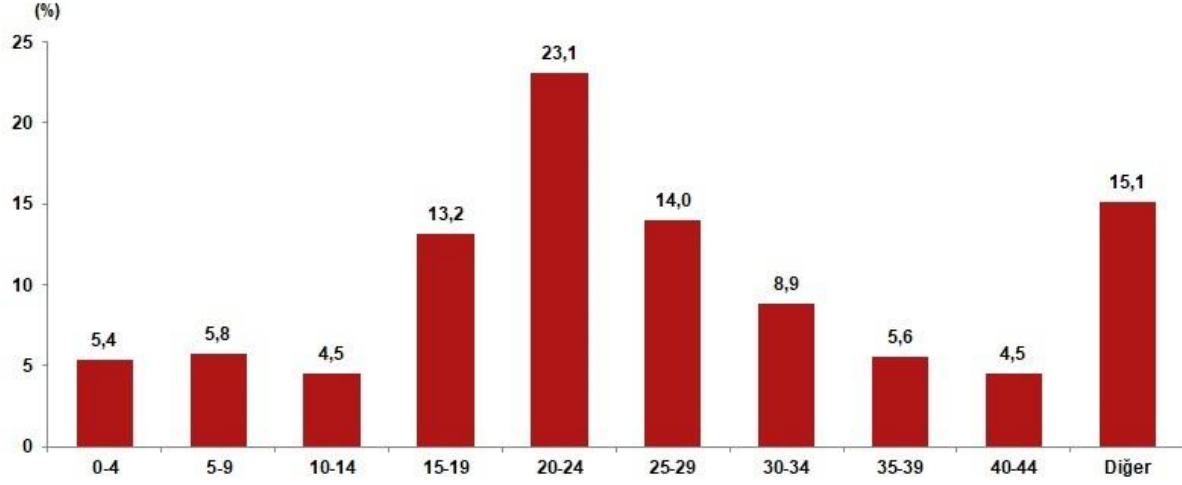
Görsel 4. İllerin aldığı göçün büyüklüğü, 2022

En çok göç alan iller olan İstanbul, Ankara ve İzmir'in aynı zamanda en çok göç veren iller olduğu görüldü. İlk sırada 418 bin 82 kişi ile İstanbul en çok göç veren il olurken; İstanbul'u 161 bin 912 kişi ile Ankara ve 107 bin 312 kişi ile İzmir takip etti. En az göç veren iller ise sırasıyla 7 bin 578 kişi ile Tunceli, 7 bin 629 kişi ile Kilis ve 8 bin 157 kişi ile Ardahan oldu.

Görsel 5. İllerin verdiği göçün büyüklüğü, 2022

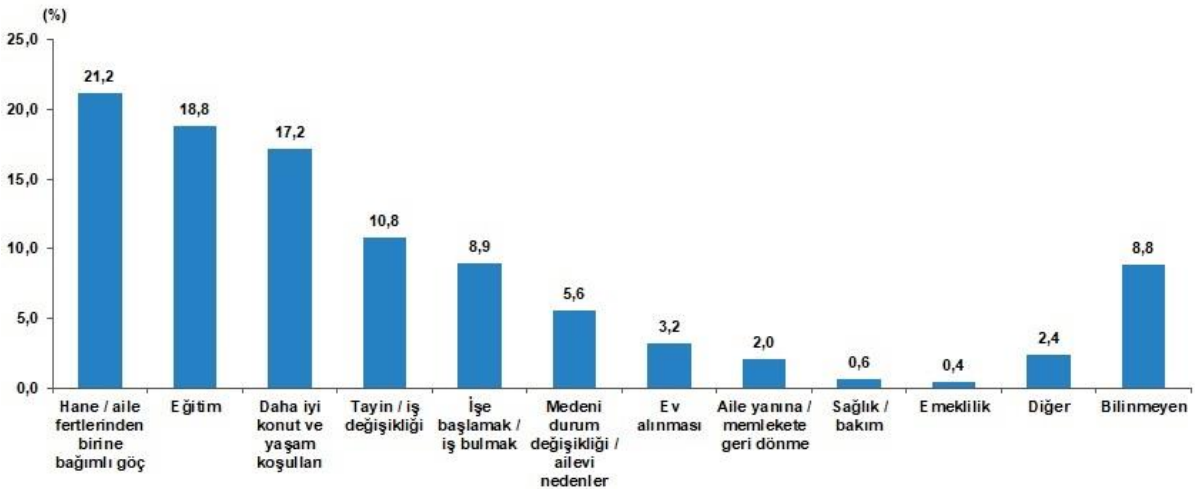
Türkiye'de, 2022 yılında büyüklük olarak en fazla göç hareketliliği, 643 bin 998 kişi ile 20-24 yaş grubunda gerçekleşti. Söz konusu yaş grubunda göç edenlerin %42,5'ini erkekler, %57,5'ini ise kadınlar oluşturdu.

Grafikteki rakamlar, yuvarlamadan dolayı toplamı vermeyebilir.

Görsel 6. Yaş grubuna göre iller arası göç eden nüfus oranı, 2022

Ülkemizde 2022 yılında iller arası göç eden 2 milyon 791 bin 156 kişiden 591 bin 790'ı hanedeki fertlerden birine bağımlı göç etti. Diğer göç etme nedenleri incelendiğinde, 526 bin 8 kişinin eğitim, 479 bin 250 kişinin ise daha iyi konut ve yaşam koşulları nedeniyle göç ettiği görüldü (TUIK, 2023b).

Grafikteki rakamlar, yuvarlamadan dolayı toplamı vermeyebilir.

Görsel 7. Göç etme nedenine göre iller arası göç eden nüfus oranı, 2022

3. TURİZM VE GÖÇ İLİŞKİSİ

Türkiye, doğusunda ve güneyinde çatışma ve istikrarsızlıkların yaşandığı bazı Orta Doğu ve Asya ülkeleriyle, batısında refah düzeyi ve insan hakları standartları yüksek Avrupa ülkeleri arasında köprü konumundadır. Orta Doğu'daki ve özellikle komşu ülkelerdeki çatışma, siyasi ve ekonomik istikrarsızlıkların varlığı, doğu sınırlarının dağınık ve kontrolünün zor olması, Ege ve Akdeniz sahillerinin coğrafi yapısının yasadışı geçişlere uygunluğu gibi nedenlerle, Türkiye, Avrupa Birliği (AB) ülkelerine geçmeyi hedefleyen göçmenler için geçiş güzergâhı durumundadır. Özellikle son yıllarda artan ekonomik ve bölgesel gücüyle Türkiye, düzenli ve düzensiz göç hareketleri için çekim merkezi haline gelmiştir. Tüm bu etkenler dikkate alındığında, göç, Türkiye'nin ekonomik, sosyo-kültürel ve demografik yapısını, kamu düzeni ve güvenliğini derinden etkilemektedir (Göç İdaresi, 2022).

Radic ve arkadaşlarına (2019) göre; göçmen toplulukların varlığı ve büyümesi, çeşitli kanallardan turizm akışlarını olumlu yönde etkileyebilir. Örneğin, arkadaşlar ve akrabalar, ülkelere döndükten sonra deneyimlerini diğer arkadaşlarına aktarırlar ve bu da gelecekteki seyahat destinasyonlarını büyük olasılıkla etkileyecektir. Buna ek olarak, anavatanlarına geri dönen göçmenler, ev sahibi ülkeyi tanıtabilir ve daha fazla seyahati teşvik edebilir. Göçün ev sahibi ülkelerin kültürel yaşamını zenginleştirdiği ve etnik restoranlar ve göçmen topluluklarla ilgili kültürel etkinlikler gibi daha geniş bir harcama fırsatları yelpazesi sağladığı ve bunun da destinasyonu her tür turist için daha çekici hale getirdiği bilinmektedir. Göç hareketleri böylece kültürün zenginleşmesini ve farklı bir toplumun yaratılmasını etkiler. Ev sahibi ülkede girişimci olan göçmenler, genellikle menşe ülkedeki bağlantılarını ve iş bilgilerini çalışmak için kullanırlar ve böylece iki ülke arasındaki iş seyahatlerini teşvik ederler. Göçün ev sahibi ülkedeki turizm talebi üzerinde olumlu bir etkisi olduğu sonucuna varmak mümkündür. Göçün turizm üzerindeki etkisi üretim ve tüketim odaklı göç olarak iki ayrılmıdır. Üretim odaklı göç, göçün emek ve girişimcilik potansiyelini ifade ederken tüketime dayalı göç, ikinci ev sahipleri ve emeklilik hareketliliğini kapsamaktadır.

4. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Genel olarak göç verilerine bakıldığında Türkiye'nin sürekli göç aldığı ancak son yıllarda göç sayısının azaldığı görülmektedir. Türkiye'ye 2023 yılında göç edenlerin en fazla Rusya Federasyonu vatandaşları olduğu belirlenmiştir. Uzun'a (2024) göre, son on yılda meydana gelen göç hareketlerinin bir neticesi olarak Türkiye'de yabancı sayısı daha önce olmadığı kadar artmış, demografik yapı değişerek yabancı nüfusu ülke nüfusunun yaklaşık % 6'sını oluşturur hale gelmiştir. Bunun karşısında ise özellikle son yıllarda Türkiye ekonomisinde yaşanan kriz sonucunda başta genç ve eğitimli kesim olmak üzere dışarıya göç artmıştır. Yakın coğrafyadan gelen düşük nitelikli ve niteliksiz göçe karşın dışarıya artan orandaki beyin göçünün Türkiye Cumhuriyeti için demografik açıdan riskler barındırdığı değerlendirilmektedir.

Turizm açısından değerlendirildiğinde Türkiye'ye yönelik göç hareketlerinin nedenlerine yönelik herhangi bir veri bulunmadığı için göçün turizm üzerindeki üretim ve tüketim odaklı etkileri değerlendirilememektedir. Ancak iç göç verilerine göre iş amaçlı göç eden kişilerin %20 civarında olduğu görülmektedir. Bu durum turizm sektörü üzerinde üretim odaklı göç etkisinin olabileceğine işaret etmektedir.

KAYNAKÇA

Göç İdaresi Başkanlığı, (2022), Göç Tarihi, <https://www.goc.gov.tr/goc-tarihi>

Karagöz, K. (2023). Impact of Migration on Tourism Flows: A Cross-sectional Analysis. Turizm Akademik Dergisi, 10(1), 133-147.

Organisation for Economic Co-Operation and Development (OECD), (2023), International Migration Outlook 2023, https://www.oecd-ilibrary.org/social-issues-migration-health/international-migration-outlook-2023_b0f40584-en

Radić, M. N., Gračan, D., & Sotošek, M. B. (2019). Age of migration: A chance for responsible tourism and new tourism experience. Tourism in Southern and Eastern Europe..., 5, 489-505.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), (2023a), Uluslararası Göç İstatistikleri, 2023, <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Uluslararası-Goc-Istatistikleri-2022>

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), (2023b), İç Göç İstatistikleri, 2023, <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Ic-Goc-Istatistikleri-2022>

Uluslararası Göç Örgütü (IOM), (2023), <https://turkiye.iom.int/tr/veri-ve-kaynaklar>

United Nations World Tourism Organization UNWTO (2016), Tourism Barometer, [online], http://cf.cdn.unwto.org/sites/all/files/pdf/unwto_barom17_03_june_excerpt_1.pdf

Uzun, Ş. (2024), Cumhuriyetin İkinci Yüzyılına Girerken Türkiye'de Göç, Değişen Demografi ve Göç Yönetimi. Çağdaş Yerel Yönetimler, 33(1), 1-32.

GÖÇ SONRASI ÇOCUKLARDA YAŞANAN KİMLİK KARMAŞASI

Y.L.Öğr. Elif TEKİN

Dicle Üniversitesi,Eğitim Fakültesi, eliiftekin0@hotmail.com-0009-0005-8412-7272

ÖZET

Savaş, hastalık, ekonomik kriz, siyasi gerilimler, ülke politikaları, toplumsal düzenin bozulması ve diğer sebeplerden dolayı göç eden insanların göç öncesinde belirli kimlikleri vardır; ancak yeni çevreleri ile olan etkileşimle insanlar kimliklerini, kim olduklarını, nereye ait olduklarını sorgulamaya başlamaktadır. Göçmenler bir yandan kendi kültürleriyle hareket ederken bir yandan da göç ettikleri yere uyum sağlamaya çalışmaktadırlar. Göçmenler zaman içerisinde belirli bir oranda uyum sağlarken aidiyet ve kimliklerini tanımlama konusunda belirli sıkıntılar yaşamaktadır. Göç sonrası kimlik oluşum sürecine çocuklar açısından bakıldığında, göçün gönüllü ya da zorunlu olması, göç sürecinin aile üyeleriyle deneyimlenip deneyimlenmediği, çocukların yanında yer alan destek sunabilecek kişilerin varlığı ya da yokluğu, göç sonrası yeni ülkede göçmenlerin kabulüne ilişkin olumlu yaklaşımların varlığı ya da yokluğu, dil güçlükleri, akran desteği, kültürel farklar ve göç sürecindeki diğer belirsizlikler gibi pek çok değişken kimlik oluşum sürecinde etkili olmaktadır. Çocuklar yaşadıkları yerdeki farklılıklar ile göç ettikleri yeni yaşam alanındaki farklılıklar dolayısıyla kimlik sorunu yaşayabilmekte ve kendi kimlik kazanımlarını başarmalarının beklendiği bir dönemde göç deneyimi yaşamaları yeni ülkeye ilişkin aidiyet kazanım süreçlerini de zorlaştırmaktadır. Bu derleme çalışmasında, göç sonrası çocukların yaşadığı kimlik karmaşası sorunu ilgili literatüre dayalı olarak incelenmiştir. Bu kapsamda konuyla ilgili kaynaklar İngilizce ve Türkçe olarak araştırılmıştır. Konuyla doğrudan ilgili olmayan ve tam metin içermeyen araştırmalar tarama sürecine dahil edilmemiştir. Göç sonrası çocuklarda yaşanan kimlik karmaşası ile ilgili mevcut çalışmalar incelendiğinde, göçün özellikle kimlik aidiyetinin olduğu ergenlik döneminde bulunan çocuklar üzerinde olumsuz etkileri olduğu, çocukların kendi benliklerini sorguladıkları ve kimlik karmaşası yaşadıkları görülmektedir.

Anahtar Kelimele : Göç, göçmen çocuklar, kimlik oluşumu, kimlik karmaşası

1.Giriş

Çocukluk, bireylerin hayatlarında önemli bir rol oynar. Çocukluk dönemini geleceğimizi etkileyen biçimlendirici bir evre olarak kabul edebiliriz. Bu dönem, hem aile içinde hem de dışında ilişkilerimizi şekillendirmek için oldukça önemlidir. Sevgi ve nefret gibi duyguların kök saldığı, mesleki yolların seçildiği ve hayatımızdaki bireyler ve kendimiz hakkında yargılarda

bulunduğumuz dönüştürücü bir evredir. Nasıl bir insan olacağımız hakkında ipuçları verir. Suç işlemeye zorlanan ve yasadışı faaliyetlerde bulunan neredeyse tüm küçüklerin geçmişleri incelendiğinde, problemlili durumlar yaşadıkları görülmektedir.

Günümüzde, dünya çapında çok sayıda çocuk, doğrudan veya dolaylı olarak silahlı çatışmaların ve terör eylemlerinin etkilerine maruz kalmakta ve bu olayların kurbanı olmaktadır. Unicef verilerine göre 2022 itibariyle dünyada 36.5 milyon göçmen çocuk bulunmaktadır(Unicef,2022). Hakları ve ihtiyaçları savaşın taleplerinden daha az önemli görülen bu dışlanmış ve savunmasız topluluk, yaşanan katliam ve yıkım düzeyinin neden olduğu fiziksel ve ruhsal sorunlarla baş etmek zorunda bırakılmaktadır. Ülkeler arasındaki siyasi ve politik çatışmalar, ülkelerin içindeki iç çatışmalar ve terör eylemleri çocukların hayatlarını kaybetmelerine neden olur ve onlara hem fiziksel hem de psikolojik zararlar verebilir. Bu gibi durumlarda, önemli sayıda genç ebeveynlerini ve akrabalarını kaybetmesiyle birlikte yas deneyimini yaşar ve ayrıca fiziksel, zihinsel veya cinsel kötü muameleye maruz kalırlar ve bu tehlikelere karşı savunmasızdırlar (Erden ve Gürdil, 2009). Savaş kaynaklı zorunlu göç, işkence de dahil olmak üzere bireylere ciddi zarar ve yıkım verebilir. Bu yıkımın etkisi, göç süreci sırasında kendilerine veya sevdiklerine yönelik olsun, taşınmaya zorlanan bireyin maddi veya manevi ilkelerini baltalayan bir tehdit veya olay olduğunda önemli ölçüde artar. Göç sırasında işkence çilesine ek olarak, bireyler hem bedensel hem de psikolojik olarak çeşitli travmatik olaylara da katlanabilirler. Travma deneyimlerinin sıklığı arttıkça, hem tepkilerin tezahürlerinde hem de kaygı bozukluklarının yaygınlığında önemli bir artış olur. Zorla yerinden edilmiş bireyler üzerinde yapılan araştırmalar (Baş ve Molu, 2017; Akıllı ve Dirikoç, 2015),kadınların ve çocukların değişen yaşam koşullarından en çok etkilenenler kesim olduğunu ortaya koymuştur. Göç sırasında aileler geçimlerini sağlamak için çoğunlukla çocuk ve kadınların emeğine güvenmektedir. Ancak birçok kadın göç sonucu sosyal çevrenin kaybı ve aileleri ile akrabalarından fiziksel olarak uzaklaşmalarından dolayı çeşitli sıkıntılar yaşadıklarını dile getirmişlerdir. Yaşlı ve orta yaşlı kadınların yeni topluluklarına uyum sağlamakta zorluk çektiği, bunun da psikolojik sorunların artmasına, gerginlik ve stres düzeylerinin yükselmesine ve sık sık baş ağrısı yaşamalarına yol açtığı açıktır. Yapılan araştırma, göçmen nüfuslar içinde iş dünyasına giren genç kızların diğer kişilere kıyasla yeni yaşam koşullarına uyum sağlamada daha yüksek bir başarı düzeyi gösterdiğini bulmuştur. Ayrıca etnik kimlik kavramı, çatışma ve göç bağlamında önemli bir öneme sahiptir (Bilgin,2014).

Çocuk psikolojisi, etnik farkındalığın gelişimini anlamak için oldukça güvenilir ve kesin bir kaynaktır. Çocukta "ben" ve "ötekiler" veya "öteki" kavramlarının gelişimini anlamak bu konuya ilişkin içgörü sağlayacaktır. Tarihsel olayların ve devam eden şikayetlerin rolü etnik kimliğin şekillenmesinde ve etnik gruplar arası ilişkilerin dinamiklerini etkilemede önemlidir. Bireyleri "biz" ve "onlar" olarak bilinen farklı gruplara bölen ayrımcı bir dürtünün varlığı, eski çağlardan beri sıkı sıkıya bağlı toplulukların psikolojisinde görülmüştür. Etnik kimlik bilinci ve kişinin etnik kimliğine ilişkin öz farkındalığı, nesiller arasında uzun bir süre boyunca aktarılan kültürel tarih tarafından şekillendirilir. Günümüzde etnik kimlik, bireysel kimliğin temel bileşeni olarak kabul edilmektedir. Bu iki yön iç içe geçmiş ve birbirine bağlanmış, birleşik bir bütünlük oluşturmuştur (Çevik, 2008). Henüz gelişim dönemlerini tamamlayamamış ‘Ben kimim?’ sorusuna cevap bulamamış olan çocuklar kimlik sürecini nasıl yaşıyor? Bu çalışma bu soruya cevap aramakta ve farklı yaş gruplarından çocukların göç sürecinde yaşadıkları travma tepkilerinin kimlikleri üzerinde yarattığı karmaşayı ele almaktadır.

2. Çocuk ve Göç

Göç, insanlara ait dünya çapında bir olaydır. Tarih boyunca bireyler ve toplumlar, savaş, açlık, sığınma veya iş fırsatları arayışı gibi çok sayıda faktör nedeniyle bir yerden başka bir yere göç etmişlerdir. Sosyal bilimciler göçü sosyal bir olgu olarak kapsamlı bir şekilde araştırmışlardır. Göç, özellikle sosyal, politik ve ekonomik boyutlarına vurgu yapılarak makro analitik bir bakış açısıyla kapsamlı bir şekilde incelenmiştir. Göç üzerine yapılan psikolojik çalışmaların odak noktası çoğunlukla çocuklardır, bu çalışmaların gelişiminin çok yakın zamanda gerçekleşmesi ve verilerin güncelle dayanması ise dikkat çekicidir (Kağıtçıbaşı, 2012). Göç tarihinin kökenleri, insan medeniyetinin en erken zamanlarına kadar uzanır ve göç, küresel meselelerde sürekli olarak önemli bir konu olmaya devam etmiştir. Göç olgusu, tarih boyunca kültürel, ekonomik ve sosyo-ekonomik ilerlemeyi etkilemenin yanı sıra günümüz nüfus dağılımını belirlemede önemli bir rol oynamıştır. Antik çağlardan beri var olan göç olgusu, son yıllarda teknoloji ve ulaşım ağlarındaki gelişmeler nedeniyle hem mesafe hem de ölçek açısından büyük bir genişleme yaşamıştır. Bireylerin göç etme sebebi ve göç ettikleri yerde karşılanma biçimleri nasıl olursa olsun, bireyler uyum sağlamada zorluklarla karşılaşmaktadırlar. Göçmenlerin duygusal ve fiziksel refahı, çevrelerini şekillendiren kültürel ve psikolojik unsurların yanı sıra çevresel, coğrafi ve iklimsel değişikliklerden etkilenebilir. Yeni bir yere göç eden bireyler, yerel

dili edinme, yeni kültürün geleneklerine uyum sağlama ve önemli ölçüde farklı bir yaşam biçimine uyum sağlama konusunda sıklıkla zorluklarla karşılaşır. Bu engellerin kapsamı bireyler arasında değişebilir. Birçok göçmen ve hatta özellikle yetişkin olanlar güçlü bir motivasyona ve uyum yeteneğine sahip olsa da bazı bireyler genelde de çocuklar göçten önce katlanılan işkence de dahil olmak üzere travmatik deneyimler nedeniyle hala psikolojik bozukluklar ve stres yaşamakta ve geleceklerini bunna göre şekillendirmektedirler. Bir bölgedeki mülteci ve göçmenlerin uyum sağlama etkinliği, hükümetin tutumu, yerel toplum desteği, göç politikaları ve mültecilere ve göçmenlere yardım etmeyi amaçlayan programlar dahil olmak üzere çeşitli faktörlerden etkilenir. Ayrıca, göçmenlerin fiziksel ve ruhsal sağlıkları da başarılı uyum sağlamalarında önemli bir rol oynar (Gün, 2006). Araştırmalar, sosyal desteğe erişebilen ve göç ettikleri topluluklarla benzer özellikleri paylaşan göçmen ve mültecilerin psikiyatrik sorunların ortaya çıkmasında azalma görme olasılıklarının daha yüksek olduğunu göstermektedir. Bhugra ve Arya (2009), göç ettikleri bölge veya ülkede kendi kültürlerine benzer bir toplulukla karşılaştıklarında bireylerin genel sağlıklarının daha iyi olma eğiliminde olduğunu ileri sürmektedir. Bu açıdan, ev sahibi kültür ile göçmen kültürü arasında bir bağlantı geliştirmek ve uyum sağlamak çok önemlidir çünkü çocuk kendi kültürüne ne kadar yakın olursa gelişimi o kadar olumlu gerçekleşmektedir. Uzmanlara ve araştırmacılara göre, göç edilen toplumun kendine has bireysel bir kültürünün olması ise göçmen için daha büyük bir risk taşımaktadır (Kuşdil, 2014). Bazı göç alan ülkelerde düşmanlıklar ve savaşlar sonucu ülkelerini, bölgelerini veya evlerini terk etmek zorunda kalan ve göç mağduru çocuklar önyargı, yoksulluk, barınma eksikliği, sağlık sorunları ve eğitim zorlukları gibi çeşitli zorluklarla karşı karşıya kalmaktadır ve bu durumlar gittikleri ülkede yeterli hizmet desteği almalarını zorlaştırmaktadır.

Bu eksiklikler, suç ve şiddet gruplarıyla ilişki kurma, bu gruplar tarafından hedef alınma ve kurban edilme, hükümet yolsuzluğunun tekrarlayan bir örüntüsünün olduğu toplumlarda ikamet etme gibi tehlikeler doğurmaktadır (Akt. Bilgin, 2014). Göç olayının özü analiz edildiğinde, çocuğun bir gruba veya topluluğa ait olma duygusundan kopmasına yol açtığı ortaya çıkmaktadır. Ait olma duygusuna sahip olmayan bu çocuk kendi kimliğini bulmakta zorluklar yaşamaktadır. Göçün çocuklar üzerindeki psikolojik etkisinin, bilindik kültürel yaşam tarzını ve gelenekleri terk etmeyi gerektirdiği için son derece sarsıcı olduğu sonucuna varılabilir. Yaşadıkları stres ve psikolojik bozukluklar, yalnızlık duyguları, sosyal rollerde ve kültürel statüde meydana gelen değişiklikler, kültürel değerlerdeki belirsizlik ve bu belirsizlikten kaynaklanan kültürel şok gibi çeşitli faktörlere bağlanabilir (Balcıoğlu ve Samuk, 2002).

Bireylerdeki bu stres biçimine katkıda bulunan değişkenler, aile birimiyle ilgili olduğunda daha da karmaşık hale gelir. Göç olayı, bireyleri çevresel koşullar, istihdam ve işyeri değişiklikleri, aile üyelerinden geçici veya kalıcı ayrılık, yaşam tarzı değişiklikleri, okul değişiklikleri ve mali durum değişiklikleri gibi stres faktörleriyle karşılaşmaya zorlar. Söz konusu stres faktörünün etkisi, çocuğun düzenli gelişimsel faaliyetlerini zorlaştırır. Araştırmalar, göçün bireylerin ve ailelerin uyum sağlama ve bağlanma oluşturma konusunda zorluklarla karşılaşmasına yol açabileceğini göstermiştir. Bu, stres, kaygı, duygusal ve durumsal karışıklık, madde bağımlılığı ve diğer travmayla ilgili sorunlar gibi çeşitli zorluklara neden olabilir (Akt. Uluocak, 2009). Savaş ve çatışmalarla karakterize edilen kaotik koşulların çocuklar üzerindeki görünür sonuçları hem fiziksel hem de sosyal etkileri kapsar. Bununla birlikte, çatışmaları görerek veya çalkantılı ortamlarda bulunarak savaşın olumsuz sonuçlarını ilk elden deneyimleyen çocukların derin kaygı veya güçsüzlük hissi gibi psikolojik sorunlar bildirdikleri kaydedilmiştir. Bu kaygıların altında yatan nedenler, olayların tekrarlanma potansiyeli, fiziksel zarar veya ölüm korkusu, izolasyon ve kırılganlık duyguları, geçmiş hatalar için misilleme beklentisi veya kendini suçlama gibi faktörlerden kaynaklanabilir. Savaş veya çatışmaya doğrudan tanık olmamış ancak bu tür olayların haberlerini yalnızca radyo ve televizyon gibi medya kuruluşları aracılığıyla görmüş olan çocuklar da benzer korkular geliştirebilir. Bunun nedeni, medyanın dünyayı güvenli olmayan, sürekli tehlikede oldukları zararlı bir yer olarak lanse etmesidir (Erden ve Gürdil, 2009). Korku, bireylerin kendilerini tehditlere karşı korumalarını ve yaşamlarını sürdürmelerini sağlayan bilişsel süreç olarak tanımlanabilir. Ancak bu kaygı aşırı bir düzeye ulaştığında, korkutucu senaryonun bireyin zihninde ayrıntılı olarak işlenmesi travmatik bir deneyime yol açar. Çocukluk döneminde tipik gelişimsel dönüm noktalarında bozulmalar yaşayan ve güven duygusundan yoksun olan bireyler, bu travmatik deneyimler sonucunda yetişkin yaşamlarında olumsuz sonuçlara karşı da savunmasızdır. Daha sonraki dönemlere bakıldığında, yetişme dönemlerinde bu travmayı yaşayan kişilerin ruhsal ve sosyal açıdan iyi uyum sağlamalarını beklemek gerçekçi değildir (Erol ve Öner, 1999).

Her gelişim döneminin kendi kuralları ve olumsuzluk durumunda kimliğe etki eden saplantıları mevcuttur. Özellikle ele alınması gereken evreler; 0-6 yaş, 6-12 yaş ve 12-18 yaş evreler olmalıdır.

2.1. 0-6 Yaş Çocukların Travmalarının Kimliğe Yansıması

Bu gelişim aşamasının en temel duygusu güven duygusudur, çocuklar temel gereksinimlerini karşılamak, özgüven geliştirmek, kendilerine ve çevrelerine güven oluşturmak ve sosyal çevrelerine uyum konusunda yardıma ihtiyaç duyarlar. Bu yardımı sağlayacak kişiler ise ilk elden anne ve babadır. Göç nedeniyle ailesinde yetersiz destek alan çocuklar kendilerini savunmasız ve güçsüz hisseder ve kendine karşı güveni sağlayamaz. Bunun nedeni, çocuğun henüz tehlikeli durumlarla başa çıkma ve bu durumları yönetme becerilerinin tam olarak olgunlaşmamış olmasıdır (Erden, 2000). 0-3 yaş aralığında ilk tohumları atılan ve sonraki yıllarda sağlamlaşan temel güven duygusu, çocuğun deneyimlediği birincil duygudur. Bu duygu; korunma ve tehlikeli durumlardan ve tehlikelerden kaçınmanın belirgin olmasıdır. Bu gelişim aşamasında, çocuklar annelerinin tüm isteklerini karşılaması, isteklerini yerine getirmesi ve ona olan bağımlılıklarının artmasıyla ilgili duygular yaşarlar. Bu yaş grubundaki bireylere sunulan yardım, annelerine olan bağımlılıklarına ve temel bir güven duygusunun geliştirilmesine göre dozunda yapılmalıdır. Bu dönemlerde, çocuğun psikolojik ve fiziksel ihtiyaçlarını uygun bir şekilde karşılamak ve kaygı yaşadıklarında ilgi, bağ ve şefkat göstermek gerekmektedir. Anne ve babaların tutumları ve tepkileri, 0-6 yaş aralığındaki çocukları etkilemede önemli bir role sahiptir. Ebeveynler belirli bir durumda korku, çaresizlik ve endişe yaşarlarsa, çocuklar da bu duruma benzer şekilde tepki verecektir. Bu gibi durumlarda, ebeveynlerin çocuğun güvenlik duygusunu tehlikeye atmamak için duygularını nasıl yansıttıklarına dikkat etmeleri çok önemlidir. Ayrıca, ebeveynler bu süreç boyunca çocuğu dikkatlice gözlemlemeli ve ona eşlik etmelidir. 0-3 yaş arası bebeklerde travma genellikle aşırı ağlama, ajitasyon, uyku bozuklukları, gece terörü ve azalan yeme gibi semptomlar olarak ortaya çıkar. Ayrıca, çocuklar annelerinden ayrılmaya karşı derin bir isteksizlik, tanımadıkları kişilere karşı tedirginlik ve kendi başlarına bırakıldıklarında ajitasyon gibi davranışlar sergileyebilirler. 3 ila 6 yaş arasındaki çocuklar benzer semptomlar gösterebilirler, ancak aynı zamanda gelişimin daha erken aşamalarına (baş parmak emme, alt ıslatma ve konuşma güçlüğü gibi) gerileme, şiddet davranışları, içe dönüklük ve sessizlik de gösterebilirler. Ayrıca, travmatik olayın belirli bölümlerini yansıtan oyunlara katılma ve olayları yeniden canlandırma gibi davranışlara tanık olmak yaygındır. Çocuklar dört yaşına geldiklerinde, fark edilir hale gelen güçlü suçluluk ve utanç duyguları geliştirmeye başlarlar. Bu aşamadaki çocuklar benmerkezci ve somut bilişsel çerçeveler sergilerler. Bu düşüncelerin bir sonucu olarak, bebekler kendilerini dünyanın ve yaşadıkları olayın odak noktası olarak algılayabilirler. Bu senaryo, travma yaşamış çocukların başlarına gelen tüm olaylardan kendilerini sorumlu tutma ve suçluluk duyguları yaşama eğilimlerini artırabilir. (Akt. Erden ve Gürdil, 2009). Okul öncesi çocuklarda savaş ve göç

travması sonrası görülen yaygın belirtiler arasında savaş ve göç hakkında sürekli sorular sorma, göç ilgili hikayeler anlatma, yaşam koşullarındaki değişikliklere uyum sağlamada zorluk çekme, karanlıktan ve hayali varlıklardan korkma yer alır. Ayrıca bireylerde fiziksel bir durumla açıklanamayan ağrı ve sızılar, bağırsak kontrolünün kaybı, fiziksel egzersiz eksikliği veya aşırı fiziksel aktivite ve sese karşı artan hassasiyet gibi fiziksel belirtiler görülebilir (A.Ü. Çocuk Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Bebek Ünitesi, 1999). Bu durumda göçe maruz aile elinde olmadan çocuklarını ihmal eğilimini göstermektedir ve çocukta yukarıda bahsettiğimiz travma tepkilerinin ve yansımalarının olması kaçınılmazdır. Göç sonrası göç travmalarına maruz kalan çocuğun aile ve göç ettiği ülke tarafından en iyi şekilde destek görmesi ve bu döneme olan saplantılarının ilerki dönemlere aktarılmaması sağlanmalıdır.

2.2. 6-12 Yaş Çocukların Travmalarının Kimliğe Yansıması

Bu çağdaki çocuklar, 0-6 yaş aralığındaki çocuklara kıyasla belirli medya unsurları aracılığıyla karşılaştıkları veya tanık oldukları travmayı etkili bir şekilde yönetmek için daha fazla bilişsel, davranışsal ve duygusal kapasiteye sahiptir. Ayrıca bu dönemde çocukların geçmiş saplantılarına bağlı kaldığı ve gelişiminde gerilemelerin meydana geldiğinde sıkça görülmektedir. Örneğin; yatak ıslatma gibi. Ayrıca yalnız uyuma korkusu, özgüven problemleri ve odaklanma-konsantrasyonu sürdürme gibi sorunlar yaşayabilir. Bu sorunların çeşitli alanlarda belirgin bir etkisi olacaktır. Bu dönem okul çağı olduğundan en belirgin etkiyi okul ortamında görmekteyiz. Örneğin, bir çocuk odaklanmış dikkati sürdürmedeki zorlukları nedeniyle okul reddetme davranışı sergileyebilir ve bu da akademik performansta düşüşe ve öğrenme ve davranış bozukluklarının gelişmesine yol açabilir. Bu aşamada, çocuk sosyal ilişkilerden veya belirli uğraşlardan uzaklaşma eğilimi gösterebilir. Pasif-agresif davranışlardan kaynaklanan arkadaşlıklardaki düşüş, çocuğun sosyal izolasyon yaşamasına da yol açabilir. Dahası, bireyler zihinsel melankoli, huzur kaybı ve farklı fiziksel rahatsızlıklar yaşayabilir. 0-6 yaş ve 6-12 yaş çocukları arasındaki en büyük ayrımlardan biri ise 6-12 yaş aralığındaki çocuğun ölümün kalıcı olduğunu anlaması ve yas sürecinin farkında olmasıdır. (Dyregrov,2000 ve Thabet ve Vostanis'tir 1999). Çocuklar göç sonrası karşılaştıkları psikolojik sıkıntıları yönetmek için çeşitli oyunlar, yeniden canlandırma teknikleri ve kendi hayal güçlerini kullanabilirler. Bir çocuk yaşadığı travmayı hayal gücünü kullanarak yönetebiliyorsa, bu travmanın sonuçlarını değerlendirebilir ve yaşadığı ezici güçsüzlük duygusuyla başa çıkmak

için stratejiler geliştirebilir fakat çocuğun bu aşamadaki bilişsel gelişimi, acı verici olayı önleme veya onunla başa çıkma yeteneğine sahip olduğuna inandığı, ancak gerekli eylemleri yapmadığı için suçluluk duyduğu bir senaryoya da yol açabilir (Aydın, 2014). Bu yaş döneminde çocukların travmalarını atlatabilecekleri en iyi ortamın okul ortamı olduğu görülmüştür bu yüzden göç alan ülkenin eğitim sisteminde ve okul şartlarında iyileşmeye gitmesi gerekmektedir. Ayrıca öğretmenler ve idarecilerde büyük sorumluluklar düşmektedir. İyileştirici bir tutum sayesinde çocuğun geçmiş döneme olan saplantısı giderilebilir ve kimlik karmaşasından uzak bir şekilde sağlıklı kimlik oluşumuna doğru adım atmış olur.

2.3. 12-18 Yaş (Ergen) Çocukların Travmalarının Kimliğe Yansıması

Ergenlik, kimlik oluşumu zorluklarının ortaya çıkmasıyla bağlantılı ve en önemli evredir. Gelişimleri tamamlanmamış olmasına rağmen, ergen bireyler bazen otorite yoksunluğu bazen ise çatışmaya maruz kalmaları sonucunda yetişkin sorumlulukları üstlenmeye zorlanabilir. Bu durum kimlik karmaşasına sebep olan en büyük faktördür. Yaşamlarını, ebeveynlerini, kardeşlerini, fiziksel bütünlüklerini veya bağımsızlıklarını kaybetmeleriyle ilgili sorunlar yaşayan ergenler, keder, yalnızlık ve izolasyon gibi duygular sergileyebilirler. Bu depresyonla ilişkili fiziksel belirtiler ise kas gerginliği, migren ve gastrointestinal rahatsızlık gibi somatik şikayetlerinin yanı sıra tekrarlayan kabuslar ve rahatsız edici rüyalar olabilir (Erden ve Gürdil, 2009). Ergenler, kişisel bir deneyimin sonuçlarını farklı bakış açılarından değerlendirmelerini sağlayan gelişmiş soyut düşünme kapasitesine sahiptirler. Bununla birlikte, bu değerlendirme sonucunda, ergenlerin çatışmanın zararlı sonuçlarını tanımlamalarına yardımcı olur. Bu farkındalıkla beraber, gençler geleceğe karşı tedirgin ve karamsar bir bakış açısı benimseyebilir ve bu da gelecek planları oluşturmakta zorluklara yol açabilir (Aydın, 2014). Bu farkındalık durumunda, ergenler bu travmayla başa çıkmanın bir yolu olarak 6-12 yaş aralığı çocukları gibi oyunlara ve fantezilere başvurmak yerine, madde bağımlılığı gibi kendileri için tehlike oluşturan tehlikeli davranışlarda bulunabilirler. Dahası, bu travmaya maruz kalan ergenler, öz saygılarını ve öz güvenlerini önemli ölçüde zayıflatabilecek şiddet, meydan okuma, sosyal kopukluk, akademik zorluklar, başarısızlık ve ailevi ve sosyal ilişkilerin bozulması gibi ruhsal sorunlar da yaşayabilirler. Dahası, erken dönem çocuklarının aksine, ergenler başlarına gelen olaylar arasında soyut neden-sonuç bağlantıları kurma kapasitesine sahiptirler. Bununla birlikte, ergenler gençlerin deneyimlediklerine benzer suçluluk ve utanç duygularıyla da karşılaşabilirler. (Deveci, 2014). Ergenlik dönemi kimlik oluşumu için en önemli dönem olduğundan bu dönemi en az hasarla atlatacak gerekmektedir. Bu noktada destek aile ve

beraberinde göç edilen ülke veya bölge tarafında sağlanmalıdır. Çocuk kendini ait hissetmediği, insanların onu tanımak istemediği bir ortamda kendinide tanıyamaz ve kendini tanıyamamak olumsuz benlik algısına ve bu da kimlik karmaşasına sebep olmaktadır. Geleceği hakkında planları olan, özsaygısı gelişmiş ve yeterli doyuma ulaşmış bireyler yetişmesini sağlamalıyız ki kimlik karmaşasından uzak, sağlıklı bir kimliğe sahip bireyler yetişsin.

3.Sonuç ve Öneriler

Göçe maruz bırakılma ,zorunluluklar, dışlanma ve ötekileştirme gibi olumsuz etkiler, ortaya çıkacak etnik kimliklerin oluşumunda çeşitli olumsuzluklara yol açtığı görülmektedir. Buna bağlı olarak gelişim dönemlerinde bunlara maruz kalan çocukların yetişkinlik dönemlerinde şiddete meyil ve suça yönelme oranının daha fazla olduğu görülmüştür. Yapılan çalışmalar(Kuşdil, 2014; Akar, 2014; Baş; Molu ve Ark, 2017) göç deneyimi yaşamış çocukların, göç yaşamamış çocuklara oranla daha fazla ruhsal sorun barındırdıkları ortaya çıkmıştır. Göçün çocuklar üzerindeki olumsuz ve ruhsal etkisini arttıran en önemli faktörler göçün gönüllü olup olmaması ve göçün ardından ait hissetmeme duygusunun çocukta yoğun olmasıdır. Bu noktada göçten en çok etkilenenlerin, göç alınırken göz ardı edilen, ailesi tarafından dışlanan ve göç ettiği yere ait hissetmeyen çocukların olması kaçınılmazdır. Göç eden bireylerde ileriki yaşlarda yaşadığı sorunlar arasında yüksek kaygı, kişiler, arkadaşlıklarda sorunlar, travma sonrası stres bozuklukları, hiperaktivite, düşük benlik saygısı ve düşük yaşam doyumu gibi durumlar vardır (Akar, 2014). Ancak göçe maruz kalmış çocuklar üzerinde yapılan incelemeler, bu çocukların psikolojik olarak yetişkinlere göre daha fazla uyum izleme özelliklerine sahip olmaları ve yerli nüfusa alışmalarıyla beraber sahip oldukları psikolojik problemlerin yerli nüfusta görülen psikolojik problem oranından çok farklı olmadığı sonucuna varılmıştır. Bu bulgular,göç sonrasında refahı kolaylaştırıcı sistemlerin varlığının önemine dikkat çekmektedir. Özellikle 6-12 yaş arası çocuklar için göç sonrası dönemde eğitimin kolaylaştırıcı ve iyileştirici bir unsur olduğu görülmüştür. Yeni ortamlara kolay uyum için gerekli ortam veya hizmetler eğitim kurumları tarafından sağlanmalıdır. Okul ortamı aynı zamanda değişen çevreye uyumuda arttıran bir süreklilik olarak tespit edilmiştir. Değişime maruz kalan çocukların başa çıkması gereken önemli bir sorunu okula uyum sağlayanın daha rahat atlattığı görülürken uyum sorunu yaşayan çocuğun daha zor atlattığı görülmüştür. En büyük sorumluluk başta ailede olsada aile ile beraber eğitimcilerde büyük sorumluluklar düşmektedir. Öğretmenler bu dönemdeki çocukların yaşadığı ve ruhsal sorunlarına uygun bir tutum sergilemeli ve yakınlıklarını arttırmalıdır. Sınıf içinde duruma uygun kaynaştırıcı

etkinlikler yaparak çocuğu ortama ait hissettirmelidir. İç göçte değişimin yanı sıra sosyal çevre, kültürel değerler ve bazen de dilin değişmesi gerekmektedir (Uluocak, 2009). Bu olaylar sonucunda çocukların olası ilişkileri duygusal ve davranışsal sorunlar yaşayabilirler. Bu dolaşımın iyi tespit edilmesi gerekli önlemlerin erkenden toplanması ile sorunlar durdurulabilir. Bu sorunlar göz ardı edilirse, ilk başta önemsiz gibi görünen uyum sorunları artacak ve çocuk okuldan uzaklaşacaktır. Okuldan uzak kalınan süre arttıkça çocuk sokaklara bağlanmaya ve suça yönelmeye başlayacaktır (Warfa vd., 2005). Göç sebebiyle ruhsal bozulmalara maruz kalan çocuklar doğruyu yanlıştan ayıramazlar. Bu yüzden otoriteleri rol model alarak onların sergilediği acımasızlık ve şiddet içeren eylemlerini doğru olarak benimser ve bu yönde şiddet temelli bir kimlik oluştururlar. Rol modellerinde şiddete tanık olmak korunmak için saldırganlığa yol açar (Gökler, 2001). Bu durumda rol modellere büyük sorumluluklar düşmektedir. Günümüzde her ne kadar şiddet ve savaş ortamı yoğun olsada otoriteler aldıkları kararlar ve yürüttükleri başarılı politikalarla çocuklara iyi bir rol model olabilirler. Böylece çocuklar rol-modellerinin teşviğiyle bulundukları ortamın ve travmalarının onlarda yaratmış olduğu kimlik karmaşasından sıyrılıp olumlu kimlik oluşumu sağlayabilirler. Savaş ve göç unsurlarına maruz kalan çocukların yaşadığı psikososyal durumlar ne kadar kapsamlı ve yoğun olursa olsun, savaş ve göç kavramını tamamen ortadan kaldırılması çok zordur. Bu nedenle, toplumsal çatışmaların en kısa sürede iyileşmesi, insanlardan ve dünyadan uzak durması ve sağlıklı bir gelişim için liderlere ve otoriter figürler büyük önem taşımaktadır (Gürdil ve Erden, 2009). Özetle; Kimlik karmaşası yaşayan çocuğun sağlık bir kimlik oluşturması için onu yabancılaştırmadan topluma entegre etmeli, ötekileştirilmeden topluma ait hissettirilip kendisini tanımasını sağlamalı ve ona iyi rol-model olmamız gerekmektedir. Bunun için ne kadar erken davranırsak ve önlemlerimizi ne kadar erken alırsak o kadar başarılı olur ve çocuğun ‘Ben kimim?’ sorusuna olumlu benlik algısına sahip bir birey olarak cevap vermesini sağlayabiliriz. Böylece hayata dezavantajlı başlayan göçe maruz çocukların kimlik karmaşasına mahkum olmadığını onlarında alınan önlemler ve sağlanabilecek iyileştirme desteğiyle olumlu kimlik oluşumu gerçekleştirebilecekleri görülmüştür. Bu göç veya başka bi şey olsa da çocuk kaderine terk edilmemeli kurtarılacak her bir çocuk hayata kazandırılacak yeni bir cevher olacaktır.

Kaynakça

- Baş, M., Molu, B., Tuna, H., Baş, İ. (2017). Göç eden ailelerin sosyo-kültürel ve ekonomik değişiminin kadın ve çocuk yaşamına etkisi. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 6 (3), 1680-169
- Bilgin, R (2014). Çatışma ve şiddet ortamında büyüyen çocuklar sorunu. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 24 (1), 135-152.
- Çevik, A, (2007), *Politik psikoloji*. Dost Kitabevi.
- Deveci E (2014). Savaşta çocuk ölümleri ve yaralanmaları. B. Tokuş (Ed.), *Savaş ve Çocuklar. HASUDER- Çocuk Sağlığı Çalışma Grubu, HASUDER-1*, 9-25
- Dyregrov, A. (2000). Çocuk, kayıplar ve yas: yetişkinler için el kitabı. (G. Güvenç, Çev.). *Türk Psikologlar Derneği Yayınları*. Dyregrov, A., Gjestad, R.ve Raundalen, M. (2002). *Children exposed to warfare: a longitudinal study. Journal of Traumatic Stress*, 15(1), 59-68.
- Erol N. ve Öner, Ö. (1999). Travmaya psikolojik tepkiler ve bunlara yaklaşım. *Türk Psikoloji Bülteni*, 5(14), 40- 49.
- Gün, Z. (2006), *Psikolojide göç çalışmalarında metodolojik problemler ve çözüm önerileri. Türk Psikoloji Bülteni*.
- Kağıtçıbaşı, Ç, (2012). *Benlik, aile ve insan gelişimi*. Koç Üniversitesi Yayınları.
- Kuşdil, M. E. (2014). Göçün incelenmesinde sosyal psikolojik bakışın önemi: bulgaristan göçmenleri örneği. *Eğitim Bilim Toplum*, 12(48), 149-168
- Uluocak, G, (2009). İç göç yaşamış ve yaşamamış çocukların okulda uyumu. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (26), 35-44.
- Warfa, N., K. Bhui, T. Craig, S. Curtis, S. Mohamud, S. Stansfeld, ve Diğ. (2005) "Post migration geographical mobility, mental health and health service utilization among somali refugees in the uk: a qualitative study". *Health and Place* 12(4): 503-515

GÖÇ VE GÖÇ SONRASI ÇOCUKLARDA GÖRÜLEN PSİKOLOJİK VE DAVRARIŞSAL DEĞİŞİKLİKLER

Öğr. Gör. Fatma ÇAKIR AKSUNGUR ¹

¹ Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri ve Meslek Yüksek Okulu,
fatmacakir@nevsehir.edu.tr - <https://orcid.org/0000-0002-7225-9172>

ÖZET

Göç, insanlığın var olduğu günden itibaren bugüne kadar yaşanan bir olgu olup, toplumun ekonomik, sosyal, kültürel ve siyasi yapıları ile yakın ilişki halinde olan bir durumdur. Aileleri ile birlikte ya da bireysel olarak göç etmek zorunda kalan çocuklar gelişim dönemleri açısından oldukça riskli gruplar arasındadır. Göç süreci ve göç sonrası yaşam, kırılgan grup olarak adlandırılan çocuklar için çok daha ağır sonuçlar doğurabilmektedir. Yaşları nedeniyle algılama düzeyleri ve savunmasız konumları dikkate alındığı zaman göçe maruz kalmanın çocuklar açısından nasıl sonuçlar oluşturabileceği öngörülebilir. Göçmen çocuklarda görülen psikolojik problemler arasında duygu durum bozukluğu, kendi akranlarına nispeten daha yüksek oranda depresyon ve anksiyete başlangıcı davranışlar sergileme, arkadaş ilişkilerinde sorunlar, hiperaktivite davranış belirtileri, travma sonrası yaşanan stres bozukluğu, düşük benlik algısı, yaşam sevincinde azalma ve yaşam doyumunda düşüklük, okul başarısızlığına bağlı olarak nevrotik problemler, madde bağımlılığı, suç ve şiddete eğilim, sosyal çevreye uyum sağlayamama, akranlarından uzaklaşma ve yalnızlaşma, sosyal-duygusal gelişim geriliği, uyku ve yeme düzensizlikleri, özgüven eksikliği, sigara ve alkol bağımlılığına maruz kalma, kendi yaşamına son verme eğilimi, duygu durum değişikliği gibi çeşitli psikolojik ve davranışsal sorunlar ortaya çıkabilmektedir. Diğer yandan göçün sebebine bağlı olarak çocuklarda ebeveynlerini suçlama, suça ve terör olaylarına karışma, intikam duygusu gibi problemler de görülebilmektedir. Benzer şekilde göç olayı sonucunda çocuklar, sosyal çevreden ayrılmada sorun yaşama, sosyal destek bağlantılarını kaybetme problemleri, dil ve iletişim sorunları, anti-sosyal davranış problemleri, istismar, önyargı gibi toplumsal ayrımcılıklarla da karşı karşıya kalabilirler. Genel olarak göç olgusunu yaşayan çocuğun sosyal-duygusal durumu; çocukta gözlemlenen çeşitli psikolojik ve davranış bozuklukları, sosyal çevre ile ilişkilerinde bozulmalar şeklinde olduğu ifade edilebilir.

Anahtar Kelimeler : Göç ve çocuk, psikolojik durum, davranışsal değişim

GÖÇMEN EBEVEYNLERİN EĞİTİME KATILIMI

Doç. Dr. Burcu GEZER ŞEN

Fırat Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, - 0000-0003-3782-2377

ÖZET

Ebeveyn katılımı, öğrencilerin akademik başarısının temel bir belirleyicisi konumundadır. Ebeveynlerin akademik beklentileri, çocuklarının öğrenmesine yönelik ebeveyn desteği, ebeveynlerin okul etkinliklerine katılımı ve ebeveyn-okul iletişimi gibi unsurlar başarıda belirleyici bir rol üstlenmektedir. Ebeveyn katılımı, ebeveynlerin evde ve okulda katıldıkları etkinlikler ve ebeveynlerin çocuklarının eğitime, okuluna ve öğretmenine karşı olumlu tutumları da dahil olmak üzere çeşitli şekillerde tanımlanmaktadır. Ebeveynlerin okul etkinliklerine katılımı ebeveyn tarafından başlatılan katılım, öğretmen tarafından başlatılan katılım ve ebeveyn gönüllülüğü olmak üzere çeşitli boyutlarda ele alınmaktadır. Ebeveyn katılımı çeşitli şekillerde kategorize edilmektedir: (1) ebeveynlik: ebeveynlere okulda ebeveynlik becerileri ve öğrenmeye elverişli bir ev ortamı oluşturma konusunda verdiği destek; (2) iletişim: öğrencilerin akademik gelişimi ve öğretim programı hakkında okullar ve ebeveynler arasında düzenli bilgi alışverişi; (3) gönüllülük: ebeveynlerin okuldaki etkinliklere katılmaya teşvik edilmesi; (4) evde öğrenme: öğretim programı ve ödevlerle ilgili etkinliklerde ebeveyn yardımının desteklenmesi; (5) karar alma: ebeveynlerin okul yönetimine katılımının desteklenmesi ve (6) toplulukla işbirliği: okulda öğrenmeyi destekleyecek topluluk kaynaklarının aktif hale getirilmesi. Eğitimde etkili ebeveyn katılımında ebeveynlerden kaynaklı bireysel engeller, ailelerle ilişkili engeller, çocuklardan kaynaklı engeller, ebeveyn-okul ilişkisine yönelik engeller ve toplumsal faktörler olmak üzere çeşitli engeller bulunmaktadır. Literatür, göçmen çocukların ebeveynlerinin okul ile iş birliğinde daha fazla engelle karşılaştıklarını ortaya koymaktadır. Göçmen ebeveynler, kendine özgü deneyimleri ve beklentileri olan büyüyen ancak yeterince araştırılmamış bir gruba temsil etmektedir. Yapılan araştırmalar göçmen ebeveynlerin dille ilgili engeller, göç edilen ülkenin eğitim sistemi hakkındaki bilgi eksiklikleri, zaman kısıtlılıkları ve ekonomik kaynak eksiklikleri gibi nedenlerle katılımlarında çeşitli zorluklarla karşı karşıya olduklarını göstermektedir. Araştırmalarda göçmen öğrencilerin akademik başarıda genellikle yerli akranlarının gerisinde kalması nedeniyle, göçmen ebeveynlerin ebeveyn katılımının eksik olduğu, kültürleri ve deneyimleri genellikle bir kenara bırakılan göçmen ebeveynlerin gerçek katılımında eksiklikler söz konusu olduğu belirtilmektedir. Göç deneyimi yaşamak, ilişki kurma ve dolayısıyla iş birliği konusunda ebeveynleri daha savunmasız hale getirebilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Göçmen Ebeveynler, Göçmen Aileler, Ebeveyn Katılımı, Aile Katılımı, Aile Eğitimi.

MIGRANT PARENTS' PARTICIPATION IN EDUCATION

ABSTRACT

Parental involvement is a key determinant of students' academic success. Factors such as parents' academic expectations, parental support for their children's learning, parents' participation in school activities, and parent-school communication play a decisive role in success. Parental involvement is defined in a variety of ways, including the activities parents participate in at home and at school and parents' positive attitudes toward their child's education, school, and teacher. Parents' participation in school activities is considered in various dimensions, including parent-initiated participation, teacher-initiated participation and parent volunteering. Parental involvement is categorized in several ways: (1) parenting: support given to parents in school with parenting skills and in creating a home environment conducive to learning; (2) communication: regular exchange of information between schools and parents about students' academic progress and the curriculum; (3) volunteering: encouraging parents to participate in school activities; (4) learning at home: supporting parental assistance in activities related to the curriculum and homework; (5) decision-making: supporting parents' participation in school management; and (6) community collaboration: activating community resources to support learning in the school. There are various obstacles to effective parental participation in education, including individual obstacles caused by parents, obstacles related to families, obstacles caused by children, obstacles to the parent-school relationship and social factors. The literature reveals that parents of immigrant children face more obstacles in cooperating with the school. Immigrant parents represent a growing but understudied group with unique experiences and expectations. Research shows that immigrant parents face various difficulties in their participation due to reasons such as language barriers, lack of knowledge about the education system of the country of immigration, time constraints and lack of economic resources. Studies indicate that since immigrant students generally lag behind their native peers in academic success, there is a lack of parental involvement of immigrant parents, and there are deficiencies in the real participation of immigrant parents, whose culture and experiences are often left aside. Experiencing migration can make parents more vulnerable when it comes to establishing relationships and therefore cooperation.

Key Words: Immigrant Parents, Immigrant Families, Parental Participation, Family Participation, Family Education.

GÖÇ VE KÜLTÜRLEŞME

Doç. Dr. Burcu GEZER ŞEN

Fırat Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, burcugezersen@firat.edu.tr - 0000-0003-3782-2377

ÖZET

Kültürleşme, iki farklı kültürel grup arasında doğrudan ve sürekli temas halinde oluşan kültürel değişimler olarak tanımlanmaktadır. Kültürleşme süreci, göçün yeni sosyokültürel koşulları doğurduğu uyum sürecinin temel bir parçasıdır. Kültürleşme göçmenlerin göç edilen yerin kültürüyle temas ederek davranış ve tutumlarını değiştirdikleri bir süreçtir. Kültürleşmeden kaynaklanan bir takım değişimler söz konusudur. Öncelikle kültürleşmeyle birlikte yeni bir ikamet yeri, nüfus yoğunluğunun artması ve daha fazla ekolojik kirlilik gibi bir takım fiziksel değişimler meydana gelebilmektedir. Kültürleşme yeni sağlık alışkanlıkları, yeni hastalıklar ve yeni beslenme alışkanlıkları gibi bir takım biyolojik değişimleri beraberinde getirmektedir. Eğitim, ekonomi ve siyaset başta olmak üzere sosyal kurumlardaki değişimler de kültürleşme sürecinde sıklıkla gözlemlenebilmektedir. Kültürleşme yeni ortamlara uyum sağlamaya çalışan bireylerin yaşadıkları düşünsel, davranışsal ve psikolojik değişiklikleri barındırmaktadır. Kültürleşme aynı zamanda sosyal grupların kendi içinde veya grup dışında yeni sosyal ilişkiler oluşturmalarını da beraberinde getirmektedir. Küreselleşen dünyada, bir bölgeden diğerine veya bir ülkeden diğerine yerleşmek giderek daha sık hale gelmektedir. Uluslararası göç, toplulukların doğdukları ülkeden başka bir ülkede ikamet etmesi ve sahip oldukları kültürel değerlerin ve davranış kalıplarının ötesinde alışık olduklarından çok farklı yaşam biçimlerini deneyimlemesiyle sonuçlanmaktadır. Göç, yalnızca göçmenlerin değil, aynı zamanda göç alan toplumun üyelerinin de değişen çokkültürlü bağlamdaki hayata uyum sağlamasını gerektirmektedir. Güncel veriler tüm dünyada 281 milyon civarında uluslararası göçmenin olduğunu göstermektedir. Uluslararası ve ulusal göçteki kayda değer veriler, kültürleşmeye ilişkin araştırma literatürüne ilgiyi de beraberinde getirmektedir. Kültürleşme araştırmalarının çoğunluğu dil kullanımı, beslenme tercihleri, medya kullanımı ve sosyal ilişkiler gibi kültürel uygulamalara odaklanmaktadır. Yaşanan göç deneyimleri, dünyadaki kültürleşme süreçlerine ve yaşanan sosyal değişimlere yönelik ilgiyi giderek daha da artırmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Göç, Kültür, Kültürleşme.

MIGRATION AND ACCULTURATION

ABSTRACT

Acculturation is defined as cultural changes that occur in direct and continuous contact between two different cultural groups. The process of acculturation is a fundamental part of the adaptation process in which migration creates new sociocultural conditions. Acculturation is a process in which immigrants change their behavior and attitudes by coming into contact with the culture of the place they migrate to. There are some changes resulting from acculturation. First of all, with acculturation, some physical changes may occur, such as a new place of residence, increased population density and more ecological pollution. Acculturation brings

with it a number of biological changes such as new health habits, new diseases and new eating habits. Changes in social institutions, especially education, economy and politics, can also be frequently observed during the acculturation process. Acculturation includes the intellectual, behavioral and psychological changes experienced by individuals trying to adapt to new environments. Acculturation also brings about the creation of new social relationships within or outside social groups. In a globalizing world, relocating from one region to another or from one country to another is becoming increasingly common. International migration results in communities residing in a country other than their country of birth and experiencing very different lifestyles from what they are used to, beyond their cultural values and behavioral patterns. Immigration requires not only immigrants but also members of the receiving society to adapt to life in a changing multicultural context. Current data show that there are around 281 million international immigrants all over the world. Significant data on international and national migration brings with it interest in the research literature on acculturation. The majority of acculturation research focuses on cultural practices such as language use, dietary preferences, media use, and social relationships. Migration experiences increasingly increase interest in acculturation processes and social changes in the world.

Key Words: Migration, Culture, Acculturation.

ULUSLARARASI BAKALORYA DİPLOMA PROGRAMI'NA (IB) SAHİP OKULLARIN EĞİTİM SÜRECİNDEKİ YERİ: GÖÇMEN ÖĞRENCİ BİYOGRAFİSİ

Uzm. Öğr. İpek YILMAZ

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, ORCID. 0000-0002-8791-0933

Prof. Dr. Nida BAYINDIR

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, ORCID. 0000-0001-8329-358X

Özet

Zorunlu veya tercih edilebilir nedenlerden dolayı bireylerin yaşam alanlarını değiştirmeleri göç olarak tanımlanır. Göçmen ise, bireylerin kendi iradesiyle yaşam koşullarını iyileştirmek, geliştirmek amacıyla yabancı bir ülkede bir yıldan daha fazla yaşayan bireylere denir. Araştırmanın amacı; IB okulları aracılığıyla yabancı bir ülkede öğrenim gören öğrencilerin izledikleri eğitimsel süreci ve bir göçmen olarak karşılaştıkları sorunları belirlemektir. Araştırma, IB okulları ve yurtdışında öğrenim görmeye ilişkin pratik deneyimler içermesi açısından önemlidir. Araştırma, 2023-2024 akademik döneminde, tipik durum örneklemelerinden biyografik monografi örnekleme yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucuna göre; IB okullarının ne olduğu, nasıl işlediği, sunduğu avantaj veya dezavantajların kamuoyu tarafından derinlemesine bilinmesi gerektiği, IB okullarının çok kültürlü ve dilli uluslararası geçerliği olan bir eğitim verdikleri, bu okulların temel amacının nitelikli bir eğitimin gereklerini yerine getirmek olduğu, bu okullara giriş sürecinde standart bazı formların haricinde esas olarak başarılı bir akademik geçmiş ve olumlu öğretmen görüşlerinin olduğu, en büyük avantajlarının dil becerisini geliştirmesi, küresel kariyer gelişimi ve ülkeler arası değişim programlarına geçiş kolaylığı sunmasıdır. Dezavantajı ise her ülkede eşdeğerliklerinin kabul edilmemesi durumu ve bir göçmen olarak, yalıtılmış olarak, sadece diğer göçmenlerle etkileşime zorlamasıdır. Bu kapsamda, öğrencilerin, öğretmenlerin ve velilerin IB okullarının yapısına ve işleyişine ilişkin kapsamlı bir şekilde bilgilendirilmesi, IB diplomalarının geçerliklerinin artırılması, IB mezunlarına burs olanaklarının sunulması, öğretmenlerin IB programlarına göre eğitilmesi ve desteklenmesi, IB programlarına katılmak isteyen öğrencilere hem resmi hem de özel sektör kaynaklı mali desteğin sağlanması önerilmektedir.

Anahtar kelimeler: IB okulları, eğitim süreci, göçmen öğrenci

THE PLACE OF IB SCHOOLS IN THE EDUCATIONAL PROCESS: MIGRANT STUDENT BIOGRAPHY

Migration is defined as individuals changing their living environments due to compulsory or preferable reasons. Immigrants are individuals who live in a foreign country for more than one year in order to improve and develop their living conditions voluntarily. The aim of the study is to determine the educational process followed by students studying in a foreign country through IB schools and the problems they face as an immigrant. The research is important as it includes practical experiences about IB schools and studying abroad. The research was applied in the 2023-2024 academic semester with the biographical monograph sampling method, which is one of the typical case sampling methods. According to the results of the research; what IB schools are, how they work, the advantages and disadvantages they offer should be known in depth by the public, IB schools provide an internationally recognized multicultural and multilingual education, the main purpose of these schools is to fulfill the requirements of a

quality education, the entrance process to these schools is mainly based on a successful academic background and positive teacher opinions, apart from some standard forms, the biggest advantages are the development of language skills, global career development and ease of transition to exchange programs between countries. The disadvantage is that they are not recognized as valid in every country and as an immigrant, they are isolated and forced to interact only with other immigrants. In this context, it is recommended that students, teachers and parents should be comprehensively informed about the structure and functioning of IB schools, the validity of IB diplomas should be increased, scholarship opportunities should be offered to IB graduates, teachers should be trained and supported according to IB programs, and financial support from both public and private sectors should be provided to students who want to participate in IB programs.

Keywords: IB schools, education process, migrant students

GİRİŞ

Göç, birey veya toplulukların yaşadıkları yeri kendilerine has sebeplerle terk ederek kalıcı veya geçici yer değiştirmeleridir. Göç eden kişiye ise göçmen denir. Göçün, ekonomik, siyasal, psikolojik, sosyal vb. pek çok sebebi ve sonucu bulunmaktadır. Göç etme nedenleri yoksulluk, savaş, afetler, işgücü talebi veya eğitim ve sosyal olanaklar olabilmektedir. Göç etme sırasında temel ihtiyaçlara erişimde zorluklar, post-travmatik stres bozuklukları, dil ve kültür sorunları, yasal statüdeki belirsizlik vb. pek çok sorunla karşılaşılabilir (Karaman ve Bulut, 2018, Özkan, 2019). Göç nedenlerinden birisi de öğrenim görme isteğidir. Eğitim amacıyla yapılan göçlerin temel nedeni, dil ve kültür öğrenmek, kariyer imkanları, vize imkanları, kişisel gelişim, küresel işler ve nitelikli bir eğitim almak sayılabilir. İçinde bulunduğumuz dönem insanların ihtiyaç ve beklentilerinin arttığı, nitelikli iş gücüne ihtiyacın arttığı, farklı uzmanlıkların arandığı bir dönemdir. Bunun için bütün toplumlar daha kaliteli ve nitelikli bir eğitim hizmeti arayışına girmişlerdir. Küresel vatandaşlık, dil öğrenme, üniversiteye hazırlık, yükseköğrenim avantajı, uluslararası bir perspektif kazandırması, disiplinlerarası öğrenme becerileri sunması bu arayışın nedenlerinden sayılabilir. Eğitim alacak öğrenciye evrensel bir hayat görüş sunmasının yanında küresel tanınırlığı olan, uluslararası geçerliği olan bir diploma avantajı sunmaktadır (Bergut ve Atmaca, 2024, Develi, 2017, Ersoy ve Turan, 2019, Telsaç ve Telsaç, 2022). Dolayısıyla insanların daha iyi bir eğitim ve kariyer fırsatları arayışında pek çok ülke tercih nedeni olmaktadır. Bu ülkeler kaliteli eğitim sistemleri, öğrenci destek hizmetleri, burs olanakları ve çalışma izin seçenekleri ile tercih edilebilmektedir. Kimi ülke mühendislik ve bilim alanındaki programları ile ön plana çıkarken, kimi ülke moda, sanat ve kültürel çeşitliliği ile adını duyurmaktadır. Bazı dünya şehirleri popüler eğitim merkezleri olarak isim yapmakta, bazı ülkeler ise sundukları çeşitli eğitim imkanları sunmalarıyla öne çıkarlar ve bu nedenle eğitimle ilgili göç için popüler tercih yerleri olurlar. Eğitimde uluslararasılaşma öğrencilerin farklı akademik bakış açılarını deneyimlemeleri ve mezuniyet sonrası hayata hazırlamaktır. Bunun için uluslararası akademik beceriler oldukça önemli olmaktadır. Eğitimin uluslararası bir boyut kazanması eğitime belli bir seviyede saygınlık kazandırmaktadır. Eğitimin doğru politikalarla uluslararası boyuta erişmesi nitelikli eğitim arayışlarını arttırmıştır (Arslan ve Ergül, 2022, Dikici, 2021, Şahin ve Kulakoğlu, 2013, Ceylan vd, 2017, Özerdem, 2016).

Uluslararası anlaşmalar kapsamında öğrenci değişim programlarının uygulanması küresel ölçekte öğrenci hareketliliğinin genişlemesine neden olmuştur. Uluslararası eğitim enstitüsü verilerine göre değişim yaklaşık 6,4 milyon öğrenciyi kapsamaktadır. Farklı ülkelerde eğitim almak isteyen öğrencilerin oluşturduğu pazar payı gelişmiş ülkelerin dikkatini çekmiş ve öğrenci sayılarını arttırmak için yeni düzenlemeler yapmalarına neden olmuştur. Bu

düzenlemeler genelde öğrencilere sunulacak avantajlara odaklanmakta ve insan kaynaklarının yönetimi, değişen iş piyasasına uyuma ve gelecekteki iş gücünün planlanmasına yönelik olmaktadır (Eurydice Raporu 2019, Şahin ve Eriçok, 2023, Özdemir ve Ayaz, 2020, Rüzgar, 2020, Sakız, 2016, Tutar, 2023).

Küreselleşen dünyada ülkelerin ortak ihtiyaç, değer ve hedefleri doğrultusunda eğitim alanında farklı eğitim yaklaşımlarının geliştirilmesi yeni bir arayışı başlatmıştır. Bu anlayışın adı IB (international baccalaureate) uluslararası bakalorya'dır. Uluslararası bakalorya iyi bir eğitim almak isteyen öğrenciler için uluslararası geçerliği olan bir diploma programıdır. Öğrencilere yüksek bir IB puanı ile üniversitelere kabul sürecini kolaylaştıran, bazı derslerden muaf olma imkanı sağlayan, burs olanakları olan, yeni bir dilin geliştirilmesiyle zengin bir kültürel bilinç oluşturan ve öğrencilerin kendilerini akademik ve sosyal yönlerden geliştiren bir programdır. Ülkemizde 2000'li yıllarda uygulanmaya başlanmıştır. Program dünyada eğitimin uluslararasılaşma eğitiminin bir devamı niteliğindedir. IB Programları 3 ila 19 yaş öğrencilerini kapsar. 3 ile 12 yaş öğrencilerini kapsayan ilk yıllar programı (PYP), 11-16 yaş öğrencileri kapsayan orta yıllar programı (MYP), 16-19 yaş öğrencilerini kapsayan diploma programı (DP) ve kariyer odaklı program (CP)'dan oluşur. IB (uluslararası bakalorya) programı standartlaştırılarak birçok ülke tarafından kabul edilen eğitim yaklaşımlarından birini oluşturmaktadır. IB programı ile genel anlamıyla yakın ve uzak çevresini sorgulayan, araştıran, eleştirel yaklaşım sağlayabilen, problem çözme becerisi olan ve global yaklaşımla uluslararası barışı savunan bireyler yetiştirme hedeflenmektedir (Demirer, 2002, Sarı ve Akçay, 2023, IBO, 2014). IB programı uygulayıcı okulları bu programlardan bir veya birden fazlasını öğrencilerine sunmak için yetkilendirilebilmektedirler. Bütün dünyada IB kapsamında bir okul statüsü kazanmak isteyen okullar aşamalı bir yetkilendirilme sürecinden geçmektedir. IB programlarından birden fazlasını uygulama, çok dillilik, müfredat uyumu, öğrencilerin eğitim seviyeleri arasındaki başarılı geçişleri gibi bazı prosedürleri geliştirmek zorundadırlar. Bu süreçten geçen okullar her program için çalışacak deneyimli bir danışman atarlar. IB dünya okullarındaki öğretmenler, periyodik olarak bir inceleme ve gelişim sürecine katılmaktadırlar. IB tarafından bu statüdeki okullara düzenli olarak eş zamanlı değerlendirmeler yapılır. IB okulları arasında öğrenci değişimi yapılır (Altun ve Doğan, 2013, Balay, 2004). IB programı uygulayıcı okulları IB okulu olarak tanımlanmaktadır. Tüm IB programlarının sahip olması gereken özellikler, okulun felsefesi, organizasyon ve yapı, kaynaklar ve destek, uluslararası müfredat (işbirlikçi planlama, yazılı müfredat, öğretme ve öğrenme, değerlendirme) olarak belirlenmiştir. (IBO, 2014) IB okullarının sahip olması gereken en önemli şartlardan biri dil politikası yazılı metnidir. Bu amaçla, öğrencilerin iletişim becerilerinin geliştirilmesinde hedefin eleştirel düşünme, problem çözme ve gözlem yapma vb. becerilerin temelindeki yeterliliğin kendini ifade etmeden geçtiği düşünülmektedir. İfade becerisi aslında yazılı müfredat olarak da ele alınarak ölçülen müfredat ve öğretim müfredat ile birlikte öğretilmesi hedeflenen içeriğin tamamını oluşturmaktadır. Bu üç adım; öğrencinin öğrenmesinde bilgi, kavramlar, eylem, tutumlar ve bu süreci kapsayan yaklaşımlar üzerine şekillendirilmiştir. Ülkemizde ilk uygulamaları 2000'li yılların başında olmuş olup 60'ın üzerinde IB okulu bulunmaktadır (Ayyıldız ve Üzümcü, 2016, MEB, 2019). Literatüre göre ülkemizde IB programının tercih edilme veya edilmeme durumu gerekçeleri, IB programı ve ülkemizde eğitim sistemi yaklaşımıyla ilgili değerlendirilmesi gereken önemli konuları ön plana çıkarmıştır. Ülkemizde göçmen öğrencilerle ilgili araştırmalar (Aydeniz ve Sarıkaya, 2021, Bozkaya, 2021, Gün ve Yüksel, 2021, Kardeş, 2021, Dikici, 2021), mevcut olup, göç olgusunun dünyadaki öğrencileri nasıl etkilediği ve uluslararası eğitim göçleri ile yapılmış bilimsel araştırmalar oldukça sınırlıdır. Bu araştırma, IB okullar aracılığıyla yurtdışında öğrenim gören öğrencilerin yurtdışı eğitimi tercih nedenleri ve bir göçmen olarak karşılaştıkları sorunları belirlemektir. Bunun için şu soruların cevapları aranmıştır.

- 1-IB okulları tercih etme nedenleri nelerdir?
- 2- IB okuluna girişte nasıl bir değerlendirme sürecinden geçtiniz?
- 3-IB okulunuzun sahip olduğu özellikler nelerdir?
- 4-IB okulundaki işleyiş nasıldı?
- 5-Yurtdışında bir IB öğrencisi olarak karşılaşılan zorluklar/kolaylıklar nelerdir?

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Araştırmada IB okullarının eğitim sürecindeki fonksiyonunu belirlemek ve bu yolla eğitime yurtdışında devam eden öğrencilerin izledikleri yolları ortaya koymak amacıyla nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırmalar, görüşme ve doküman inceleme gibi nitel veri toplama tekniklerinin kullanıldığı, olgu ve olayların kendi ortamları içinde gerçekçi ve bütüncül olarak ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırmalardır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Araştırma, insanların boylamsal olarak deneyimlerinden yararlanarak yaşantılarını anlamlandırma ve yorumlamaları açısından elverişli bir yöntem olan tipik durum örneklemelerinden monografik örnekleme yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Tipik durumlar, evreni temsil yeteneği olan ve çok sayıdaki benzerlikleri arasından incelenen olguyu açıklayabilecek düzeyde bilgi içeren durumlardır (Marshall ve Rossman, 2014, Patton, 2005). Araştırmada bir veya daha fazla tipik durumun karakteristik özelliklerinin sunulması, tüm katılımcıların deneyimlerine genellenmesi anlamına gelmemektedir. Bu araştırma konusu öznel tipik duruma yöneliktir. Bunun için tipik durum örneklemeleri, belli bir program veya uygulamanın değerlendirildiği çalışmalarda kullanılabilir (Baltacı, 2018). Tipik durumu tanımlayacak, problemle ilgili olarak belirlenen niteliklere sahip kişiler, olaylar ya da durumlarda ölçüt olarak alınmıştır. Araştırmadaki tipik durum, IB okullarının eğitim sistemindeki yeri, ölçüt ise bu okullarda öğrenim görüp, eğitimini yurtdışında sürdüren öğrencilerdir. Evren ve ilgili bilgilerine dayanarak evreni temsil ettiğini düşündüğü denek veya denekler üzerinde çalışır. Biyografik monografiler, bilimsel alanlarda özel bir konu, sorun ya da kişi üzerine yazılmış inceleme yazıdır. Bir alana ait sorun özel bir bakış açısıyla değerlendirilir. Konu üzerinde derinlemesine bir inceleme yapılır (Ural ve Kılıç, 2011).

Çalışma Grubu

Çalışma, IB okulundan mezun olmuş, eğitimini yurtdışında sürdürmüş öğrencileri kapsamaktadır. Amaçlı örneklem yöntemlerinden kolay ulaşılabilirlik ve ölçütü örnekleme yöntemlerinden yararlanılmıştır. Ölçüt olarak IB okul mezunu, eğitimini yurtdışında tamamlamış, doktora düzeyindeki öğrenciler örnekleme alınmıştır. Araştırma kullanılan yöntem ve örnekleme sınırlıdır.

Veri Toplama Aracı

Araştırmanın verileri, nitel araştırma yöntemlerinde sıklıkla kullanılan görüşme tekniği ile toplanmıştır. Görüşme tekniği bireylerin deneyimleri, düşünceleri ve bakış açıları hakkında bilgi edinmek için etkili bir araç olduğunu ifade etmektedir. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği, önceden hazırlanmış soruların sorulduğu ve katılımcıların algıladıklarını kendi cümleleri ile anlatmasına olanak tanıyan bir tekniktir (Merriam, 2018, Yıldırım ve Şimşek, 2011). Bu araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Bu form hazırlanmadan önce, ilgili literatür taranmış, alan uzmanlarından görüşler alınmış, görüşler sonucu forma son şekli verilmiştir. Görüşmeler asenkron çevrimiçi bireysel olarak yapılmıştır.

Verilerin analizi

Elde edilen veriler betimsel analiz yöntemi ile çözümlenmiştir. Betimsel analiz, olgu ve olaylara ilişkin özet bilgilerin elde edilmesinde sıklık kullanılır. Bu analiz yönteminin kullanılması nedeni var olan durumu ifade etmenin en iyi yollarından birisi olmasıdır. (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Veriler belirlenen temalar doğrultusunda özetlenmiş ve yorumlanmıştır. Bireylerin görüşlerine dikkat çekmek için sık sık doğrudan alıntılara yer verilmiştir. Doğrudan alıntılara yer vermenin nedeni veri analizinde güvenilirliğin sağlanması içindir.

BULGULAR

Bu bölümde çalışmanın amacına ve sorularına uygun olarak görüşme formundan elde edilen verilere ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Soru 1-IB okul tercih nedeniniz nedir?

IB okulla ilgili öncesinde bilgim yoktu aslında. Yurt dışına taşınmamızla birlikte ikinci kademe sonrasında notlarıma, öğretmenlerimin benimle ilgili görüşlerinin bulunduğu akademik dosyama göre IB okulunun geleceğim için daha çok kapı açacağını düşünerek bir tercih yaptım ve kabul aldım. Bu tercihimin sebebi ise okula istekli bir öğrenci olarak bu isteğimi hevesle alevlendirerek başarılı bir öğrenci olmaya devam etmemdi. Bu hevesimi kıvılcımlandıran bilgi, beceri ve yenilikleri IB okulunda bulacağımı fark ettiğimde doğru bir tercih yaptığımı gördüm. Yabancı dil çeşitliliği, diğer Avrupa ülkeleri ile olan öğrenci değişim programları kolaylığı, neredeyse hiçbir dersin boş geçmediğini duymak, IB okullarındaki öğrencilerin iyi sınav sonuçları benim bu okula yönelme nedenlerimdendi.

IB okulunu tercih etme sebebim aslında ailemin yönlendirmesinden kaynaklıydı. Benden önce iki ablam da IB mezunu olduğu için ben de onların yolundan gittim. Annem bizi okutmak istiyordu, iyi okullarda, iyi insanlarla olmamızı istiyordu. Ablamlardan biri IB mezunu olup iktisat yaptı ve değişim programlarına katıldı. Sonra yüksek lisansını yaptı. Diğer ablam da ön lisans okuyarak memur oldu. Yurt dışında olup iki seçeceği de başarılı bir şekilde gerçekleştirmek bir başarı örneği. IB okulunun diğer okullardan daha zor olduğunu biliyordum, hatta ben lise dönemimde sınıf tekrarı yaptım ve istediğim bölümlerde puanlarımı yükselttim. İki sene kaybım olsa da sınıf tekrarı ile istediğim bölüme girebildim.

Soru 2- IB okuluna girişte nasıl bir değerlendirme sürecinden geçtiniz?

Ön koşullar ilk soruda da söylediğim gibi, iyi bir akademik geçmiş yani özellikle yıl içindeki ara karneler ve öğrenci dosyasıydı. IB okulları ve diğer prestijli okulların öğrenci dosyasını yani öğretmen görüşlerini çok dikkate aldığını yine bu yıllarda öğrenmiştim. Değerlendirme süreci sistemselsel olarak ilerlediği için herhangi bir ölçme ve değerlendirme ayrıca yaşamadım. Ortaokul son sınıfta lise seçimi yaparak dosyaların otomatik iletilmesiyle –yanılmıyorsam- IB okuluna ön kaydım gerçekleşmiş oldu. Zaten önemli olan kayıt olmaktan ziyade okula başladığınız andan itibaren başarıyla devam etmeniz. Gelişiniz ne kadar önemli olsa da bu okulda gösterdiğiniz performans tabi ki daha önemli. Resmi başvuru evraklarını hatırlamıyorum net olarak.

Ön koşul olarak dosyanıza bakıyorlar aslında genelde. Ben de ortaokulda çalışkan bir öğrenciydim ama yurt dışında genel olarak eleme sistemi biraz daha okula başladıktan sonra oluyor. IB okulları daha iyi ve daha zor okullar olduğu için elbette davranış problemleri, derslere genel yakınlığınız bizim profilimi çiziyor. Zaten IB programına başladığınız süreçte birinci sınıfta sorunlar büyürse uyarılar alırsınız ve istediğiniz uzmanlığa yönelemezsiniz. Dosyamın orta okul tarafından liseye iletilmesiyle kabul aldım. Sonrasında okula kaydımı

yaptırarak başlamış oldum. Resmi evraklar temel şeylerdi, kimlik, trimestr (3 aylık) değerlendirme çizelgeleri, okuldan otomatik giden evrak/bilgilerdi, yanlış hatırlamıyorsam.

Soru 3-IB okulunuzun sahip olduğu özellikler nelerdir?

IB okulu benim için birçok kapıyı açtı ve olmak istediğim en doğru yerdeydim. Aslında IB okulunda okuma kararını ebeveynlerimin yerine benim verdiğimi fark etmem derslere ve okula daha çok bağlanmamı sağladı. Okul oldukça zor ve dersler ağırdı. Ayrıca öğrencilerden beklentiler de yüksekti ve yoğun ev çalışması ile destekleniyordu. Okulun öncelikle fiziksel yapısı çok gelişmiş, deney sınıfları, kütüphanesi vb. bölümleri dolu doluydu. Deney sınıflarında bulunan malzemeler bazı ülkelerdeki öğrencilerin okullarda ulaşamayacağı malzemeler olduğu için de şanslıydık. Okulda başarılı öğrenci sayısı çok olduğu için rekabeti zaman zaman hissedebiliyordunuz. Bu okulu seçme kriterlerim, bana iyi bir gelecek sağlayacağını düşünmem ve ileride herhangi bir meslek seçimim için gerekli akademik bilgiyi bu okulda görebileceğim şeklindeydi.

IB okulunda okumasaydım bugün istediğim işi yapamazdım. Çünkü benim istediğim alanlar daha sağlıkla ilgili alanlardı, bilimle ilgili alanlar. O yüzden bu bölümleri de karşılayabilecek sadece IB okulları vardı. İyi ki bu okula gelmişim diyebilirim. Çok da memnunum. Bugünkü işimden, okuduğum okullardan. Bu şekilde istediğim alanda çalışma imkanına sahibim ve hayatımı iyi kazanıyorum.

Soru 4-IB okulundaki işleyiş nasıldı?

Programa 2012 güz döneminden 2015 bahar dönemine kadar 3 yıl sürmüştü. Notlandırmalar 20 üzerinden değerlendiriliyordu. Yıl içinde 3 dönem olduğu için notlar ve öğretmen görüşleri önemliydi. Sınavlarda asla çoktan seçmeli sorular bulunmuyor. Özellikle açık uçlu sorular aracılığıyla –hangi uzmanlıkta olursanız olun- argüman, açıklama, gösterim ve şematize etme yollarıyla sizin cevap verme becerinizi ölçüyorlar. Yardım aldığım pek kimse olmadı çünkü belgelerimle kendim ilgilendim. Sorum olduğunda ortaokuldaki öğretmenlerim ya da danışmanımıza sordum. Konaklama ücretim yoktu, ailemin evinde kalıyordum. Maliyet yalnızca yol parasıydı, ailem karşılıyordu. Rehberlik desteği almadım. Süreç otomatik işlediği için tam bir kronolojik sıralama yapmam mümkün durmuyor. Ayrıca üzerinden yıllar geçtiği için detaylı hatırlamıyorum.

Programa başlama yılım sanırım 2010 yılında başladım. Notlandırma sistemi 20 üzerindendi. Yoğun sınav programları, sözlü ve yazılı olarak gerçekleşiyordu. Benim en büyük şansım ablamların aynı okulu okumuş olması ve iyi öğretmenlere denk gelmemdi. Özellikle zorlandığım dönemlerde yanımda olan öğretmenler sayesinde toparlandım diyebilirim. Direkt bir rehberlik bölümü yoktu ama gerektiğinde öğretmenler bu konuda yardımcı oluyordu tabi hepsi değil ama istekli olanlar bunu yapıyordu. Süreç şöyle oldu ortaokulda ben gitmek istediğim okulu seçtim sonra kayıt oldum. Sonrasında 1 sene boyunca hazırlık sınıfı okuyup uzmanlık alanı seçtik. Uzmanlık bölümü seçtik, sayısal bölümdü benim. 2. Senenin sonunda ise bölüm içinde uzmanlık alanı seçtik. Fizik, matematik, kimya gibi seçenekler vardı. Lise 3 sene olduğu için program çok zor ve yoğun geçiyordu.

Soru 5-Yurtdışında bir IB öğrencisi olarak karşılaşılan zorluklar/kolaylıklar nelerdir?

Yurtdışında göçmen öğrenci olarak eğitim gördüğünüz kademeye göre çeşitlilikler sunabilir diye düşünüyorum. IB programında lise öğrencisi olarak ve yurt dışında okurken bu fırsatlar o an belki tam anlamıyorsunuz ama dolu dolu bir eğitim aldığınızı mezun olduktan sonra anlıyorsunuz. Eğitim sürecindeki karşılaşılan zorlukla iyi bir dil becerisi gerektirdiği ve birçok derste argüman temelli ilerlendiği için dil becerinizin akademik başarınızı doğrudan etkileyeceğini kabul etmek gerekiyor. Bu durum becerinize göre size avantaj sağlayabiliyorken

aksi durum iyi bir dil beceriniz olmadığında da görülebilir. Göçmen bir öğrenci olarak okumak yerli öğrencilerle direkt bir bağ kurmanıza engel olmuyor ama yakın çevreye dâhil olmuyorsunuz. Bu sebeple de arkadaş seçimlerinizi sizin göçmenliğinizle bir sorunu olmayan kişiler arasından yapılabiliyorsunuz. Ama bu da hayattaki sınıfsal ayrımları erken gün yüzüne çıkardığı için felsefe dersinde öğrendiğiniz kavramlarla ilgili sorgulama süreci için somut senaryolar deneyimletiyor. Diğer yandan ödevler Türkiye'ye kıyasla az olsa da ciddi bir arka plan gerekiyor, hem gerekli bilgi hem de düzenli çalışmak zorundasınız. Taşımali eğitim sebebiyle de yol yorucu ve günlük git gel toplamda bir buçuk saat sürüyordu. Bu da dezavantajlı yanlarından biriydi. Taşımali eğitimde olsak dahi otobüs direkt okulun önünde indirmiyordu. Bu da bir dezavantajdı. Kolaylık olarak aklıma gelenler ise öğretmenlerden yardım istemeniz halinde rehberlik sağlayabiliyorlardı, okulun fiziksel şartları çok iyiydi, kitaplar ücretsiz değildi, devletin öğrencilere verdiği öğrenci kartındaki bakiyeniz (örneğin 100 euro) sayesinde 2. El ya da sıfır kitaplar alabiliyordunuz. Örneğin kitaplar daha fazla tuttuysa kendiniz üzerini tamamlamalıydınız. Aslında bir yandan güzel bir uygulamaydı diye düşünüyorum çünkü herkes kitabını çok iyi kullanıyordu ve kimse zarar vermiyordu (sene sonunda tekrar satıp nakit para elinize geçebiliyordu). Aslında öğrenci kartındaki para, kitapları sattığınız ücretle size geri dönüyordu. IB okulu bölgedeki birçok öğrenci topladığı için aynı bahçe içerisinde sağlık birimi, yatakhane ve yemekhane bulunduruyordu. Bu da öğrencilere sağlanan bir kolaylıktı.

Aslında göçmen olarak görülmediğim için bir açıdan çok problem yaşadım diyemem. Çünkü çifte vatandaş olduğum için buranın da vatandaşıyım. Ama şöyle bir şey bazen çok iyi okullara gitmeniz ya da çok iyi eğitimler almanız yükseleceğiniz anlamına gelir. Bu da çok istenilen bir şey olmuyor Avrupa ülkelerinde. Ya da zaten herkesin yaşadığı zorluklar olduğu için kabul ediyoruz.

Edinilen bilgilere göre, öncesinde IB okullarının işlevi hakkında herhangi bir bilginin edinilmediği, genel olarak, kariyer olanakları, yabancı dil öğrenme ve öğrenci değişim programlarına sunduğu avantajların dikkate alındığı görülmektedir. Yurtdışındaki IB okullara girişte temel kriter iyi bir akademik geçmişin olması, buna ek olarak öğretmen görüşleri olarak belirtilmiştir. İstenen standart belgelerle süreç tamamlanmaktadır. Ancak önemli olanın girişten çok okula devamdaki başarı olduğu ifade edilmektedir. Okulun teknik alt yapısının, eğitim programının zorlu ve öğrenciler arası rekabete dayalı bir işleyişi olduğu belirtilmektedir. Yine okulda notlandırmanın 20 üzerinden 3 dönem ve klasik sınavlar şeklinde olduğu, bu noktada öğretmen kanaatinin etkili olduğu belirtilmektedir. Karşılaşılan en büyük zorluğun dile uyum süreci olduğudur. IB okulunun sunduğu en büyük avantaj ise çok kültürlü ve çok dilli bir ortamda aldığınız eğitimin daha nitelikli ve daha geniş kapsamlı olduğudur.

TARTIŞMA

Öğrencilerin kültürel ve sosyal anlamda kendini geliştirme, eğitim programının ulusal programdan daha kaliteli olması, yabancı dili geliştirme, IB diplomasının gelecekteki kariyer planlarına olan artışı, uluslararası diploma ile iki diploma alma şansı, ezberci eğitimden uzak olması, sınıf mevcutlarının düşük olması, yabancı kültürlere olan ilgi, aile isteği, düzenli çalışma alışkanlığı kazanma, öğrencilerin öğrenim gördükleri okulda olması ve arkadaş tavsiyesi gibi nedenler öğrencilerin IB programını tercih etme görüşlerini desteklemektedir. Fakat diğer yandan IB programının tercih edilmemesinin nedenleri üniversite sınavı, maddi nedenler, IB programının çalışma yoğunluğu, okuldaki uygulamaların yetersiz olması, dil yetersizliği, yurt dışında eğitim geleceği planının olmaması, Türkiye'de bulunan üniversitelerin IB diplomasını tanınamaları, üst dönemlerdeki IB öğrencilerinin deneyimleri, programın faydalı olduğunu düşünmemesi olarak görülmüştür (Aktaş ve Güven, 2014, Sütçü, 2018). Genel anlamda IB diploma programı öğrencilerin kültürel ve sosyal yönden gelişmesini, yurt dışında eğitimin planlanması için önemli bir anahtar olduğu kabul edilse de IB programının herkese

hitap etmediği görülmektedir. Fakat bu programın ülkemizdeki alışılmış programdan farklı olduğu, bazı öğrenciler tarafından kaliteli bulunduğu ve ezberden uzak bir içerik olduğu için tercih konusu da olabilmektedir. IB okullarında görevli öğretmen ve yöneticilerin de bu programla ilgili gerekli bilgi, becerim ve donanımına sahip olmaları programın verimliliğini arttırarak öğrenciler aracılığıyla programın başarıyla yürütülmesini de destekleyecektir. Literatürde yapılan bir çalışmada IB programının coğrafya dersi ele alınmış ve içeriği incelenmiştir. Bu araştırma ile coğrafya dersinin ülkemizdeki müfredatla bazı benzer özellikleri olsa da kazanımlar yönüyle IB programının oldukça detaylı bir coğrafya birikimi gerektirdiği görülmüştür (Akdoğan, 2014, Ateş, 2013, Levent ve Karaevli, 2013). Sonuç olarak, IB programlarının verimliliğini değerlendirmek ve bu programdan mezun olmuş öğrencilerin akademik raporlarına odaklanmak, programların öğrencilerin hayatlarına ne kadar fayda sağladığını görmek açısından önemlidir. Literatürde IB diploma programı mezunlarının gelecekteki istihdam başarıları umut verici görülse de daha fazla bulguya ihtiyaç duyulduğu düşünülmektedir (Hill ve Saxton, 2014).

SONUÇ VE ÖNERİLER

IB (Uluslararası Bakalorya) programı öğrencilerin küresel bir eğitim aldığı, eleştirel düşünme becerilerini geliştirdiği ve dil ve kültürel becerilerini geliştirdiği bir eğitim modelidir. Öğrencilere geniş bir müfredat imkanı sunarak akademik ve sosyal olarak yüksek bir akademik standart sunmaktadır. Bunun yanında öğrencilere küresel vatandaş olmayı, analitik düşünme ve problem çözme yeteneği kazandırmayı hedefler. Sunduğu en büyük avantaj kişisel ve sosyal gelişimi sağlaması, üniversiteye hazırlamaktır. Araştırma sonucuna göre; kamuoyunda IB okulları ile derinlemesine bir bilginin olmadığı, sağlayacağı avantajlara (uluslararası ölçüm standartı, çok yönlü değerlendirme, çok dillik, etkin öğrenme, kaliteli eğitim, uluslararası dolaşım ağı imkanı, küresel vatandaşlık bilinci, bilimsel düşünce, değişim programlarına geçiş, ders muafiyetleri vb) göre tercih edildiği, yurtdışındaki bir IB okuluna girişte farklı değerlendirme kriterlerinden geçildiği, bu kriterlerin ortak noktasının iyi bir akademik geçmiş ve öğretmen görüşleri olduğu, IB okullarının nitelikli çok uluslu/dilli bir eğitime göre organize edildiği, en büyük avantajının da dil becerisi kazanma ve kişisel kariyer imkanları sunması ile serbest dolaşım hakkı sunması olduğu görülmektedir. IB uyumlu okulların program maliyeti, öğretmen eğitimi ve programın yerel müfredat ve ihtiyaçlarla uyumlu hale getirilmesi en büyük sorun olarak görülmektedir. IB okullarının ana misyonu, eğitimde yaşanan ve değişen eğilimlere ve uluslararası standartlara uyum sağlama çabasıdır. Bu programlar öğrencilere küresel bir bakış açısı kazandırmanın yanında akademik ve kişisel gelişimlerini de geliştirmektedir. Ülkemizde IB diploma denkliği bulunmadığı için lise eğitimine ek bir program olarak uygulanmaktadır. Üniversitelere giriş için ise IB diploması gerekli bir koşul veya bir avantaj değildir. Sonuç itibarıyla IB programına ilişkin daha detaylı bilgilerin edinilmesi, IB okullar ve bu okullardaki deneyimlerle ilgili araştırmaların yapılması, devlet okullarının IB programlarını benimsemesi ve bu programlara erişimin arttırılması, IB program mezunlarına yatay veya dikey geçişlerde kolaylıkların sağlanması, öğretmenlerin IB programlarına göre eğitilmesi ve desteklenmesi, uluslararası eğitim standartlarının sürekli güncellenmesi, IB programına katılmak isteyen öğrencilere mali destek sağlanması, yerel öğretim programlarında yenilikçi uygulamalara yer verilmesi, öğrencilerin uluslararası düzeyde rekabet edebilirliklerinin arttırılması önerilmektedir.

Kaynakça

- Akdoğan, A. (2014). Türkiye’deki Uluslararası Bakalorya PYP Programı Uygulayan Okulların Etkili Okul Özellikleri ve Okul Kültürü Açısından İncelenmesi. Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi.
- Aktaş, Ç. B., & Güven, M. (2014). Lise Öğrencilerinin Uluslararası Bakalorya Diploma Programını Tercih Etme / Etmeme Nedenleri. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Özel sayı, 53-66.
- Altun, S., & Doğan, Z. Y. (2013). Pyp (ilk yıllar için program) uygulamasına ilişkin öğretmen ve yönetici görüşlerinin incelenmesi. *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(1).1-15
- Arslan, Ü., & Ergül, M. (2022) Mülteci öğrencilerin eğitimlerinde yaşadıkları sorunlar: öğretmenlerin perspektifinden bir delphi çalışması. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 54, 1-31
- Ateş, M. (2013). Türkiye’de IBDP (Uluslararası Bakalorya Diploma Programı) Ve Coğrafya İçeriği. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 23, 111-134.
- Aydeniz, S., & Sarıkaya, B. (2021). Göçmen çocukların eğitiminde yaşanan sorunlar ve çözüm önerilerine ilişkin öğretmen görüşleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 50(1), 385-404.
- Ayyıldız, E., & Üzümcü, Ö. (2016). Uluslararası Eğitimde Bir Seçenek: Uluslararası Bakalorya İlk Yıllar Programı (IBPYP). *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*, 1(2), 64-73.
- Balay, R. (2004). Küreselleşme, bilgi toplumu ve eğitim. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 37(2), 61-82.
- Baltacı, A. (2018). Nitel araştırmalarda örnekleme yöntemleri ve örnek hacmi sorunsalı üzerine kavramsal bir inceleme. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 231-274.
- Bergut, M., & Atmaca, T. (2024). Göçmen öğrencilerin yoğun olduğu okullarda okul ve sınıf yönetiminde karşılaşılan durumlar. *Trakya Eğitim Dergisi*, 14(1), 121-147.
- Bozkaya, H. (2021). Göç ve göçmenlerin eğitimi ile ilgili Türkiye’deki doktora tezlerinin incelenmesi: bir içerik analizi çalışması. *Milli Eğitim Dergisi*, 50(1), 1013-1030. <https://doi.org/10.37669/milliegitim.960008>
- Ceylan, O., Yağlı, C., Çobanoğlu, O., A., & Genç, Z., S. (2017). Küreselleşen dünyada eğitimin uluslararasılaştırılması ile ilgili öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi. *Akdeniz Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 22, 53-66.
- Demirer, V. (2002). Uluslararası bakalorya (IB) uygulayan özel okullarda çalışan öğretmenlerin bu programa karşı olan tutumlarının iş tatminlerine yansımaları. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Develi, S., E. (2017). 21. yüzyılda göç olgusu: uluslararası göç teorilerinin ekonomi politikliği, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 22, 1343-1353.
- Dikici, E. (2021). Göç, entegrasyon ve eğitim eksenli: Birleşik Krallık’taki Türkler. *Milli Eğitim Dergisi*, 50(1), 969-990. <https://doi.org/10.37669/milliegitim.941937>
- Ersoy, A., F., & Turan, N. (2019). Sığınmacı ve Göçmen Öğrencilerde Sosyal Dışlanma Ve Çeteleşme. *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*, 54(2), 828-840.

Eurydice Raporu (2019). Göçmen Kökenli Öğrencilerin Avrupa'daki Okullara Eğitim ve Öğretim Eurydice Raporu Entegrasyonu Eğitim, Görsel İşitsel ve Kültür İcra Ajansı https://eurydice.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2023_11/18233534_gocmen_ogrencilerin_avrupadaki_okullara_entegrasyonu.pdf adresinden erişilmiştir.

Gün, M., & Yüksel, S. (2021). Dünyada göçmen eğitimi politikaları bağlamında türkiye'nin göçmen eğitimi sürecinin değerlendirilmesi ve çözüm önerileri. *Milli Eğitim Dergisi*, 50(1), 1031-1053. <https://doi.org/10.37669/milliegitim.960056>

Hill, I., & Saxton, S. (2014). The International Baccalaureate (IB) Programme: An International Gateway to Higher Education and Beyond. *Higher Learning Research Communications*, 4(3), 42-52.

IBO. (2014). ProgrammeStandarts and Practice. <https://www.ibo.org/globalassets/new-structure/become-an-ib-school/pdfs/programme-standards-and-practices-en.pdf> adresinden erişilmiştir.

Karaman, H., B., & Bulut, S. (2018). Göçmen çocuk ve ergenlerin eğitim engelleri, psikolojik sorunları ve çözüm önerileri üzerine bir araştırma. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, Göç Özel Sayısı, 2, 393-412.

Kardeş, S. (2021). Türkiye'de eğitim alanında mültecilerle ilgili yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 50(1), 837-855. <https://doi.org/10.37669/milliegitim.882612>

Levent, F., & Karaevli, Ö. (2013). Uluslararası öğrencilerin eğitimine yönelik politikalar ve Türkiye için öneriler. *Eğitim Bilimleri Dergisi* 38, 97-117.

Marshall, C., & Rossman, G. B. (2014). Designing qualitative research. New York: Sage. [https://books.google.com.tr/books?hl=tr&lr=&id=zncBQAAQBAJ&oi=fnd&pg=PP1&dq=Marshall,+C.,+%26+Rossman,+G.+B.+\(2014\).+Designing+qualitative+research.+New+York:+Sage.&ots=Lhf8rHVvcV&sig=7WhYUF1921nnorCsFlCuz_0mWHY&redir_esc=y#v=onepage&q=Marshall%2C%20C.%2C%20%26%20Rossman%2C%20G.%20B.%20\(2014\).%20Designing%20qualitative%20research.%20New%20York%3A%20Sage.&f=false](https://books.google.com.tr/books?hl=tr&lr=&id=zncBQAAQBAJ&oi=fnd&pg=PP1&dq=Marshall,+C.,+%26+Rossman,+G.+B.+(2014).+Designing+qualitative+research.+New+York:+Sage.&ots=Lhf8rHVvcV&sig=7WhYUF1921nnorCsFlCuz_0mWHY&redir_esc=y#v=onepage&q=Marshall%2C%20C.%2C%20%26%20Rossman%2C%20G.%20B.%20(2014).%20Designing%20qualitative%20research.%20New%20York%3A%20Sage.&f=false) adresinden erişilmiştir.

MEB. (2019). MEB Ortaöğretim kurumları uluslararası program uygulama yönergesi, Ankara. https://ogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2019_08/20164501_MEB_UP_YONERGESY_09.08.2019.pdf adresinden erişilmiştir

Merriam, S., B. (2018). Nitel araştırma desen ve uygulama için bir rehber (S. Turan, Çev.). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık

Özdemir, K., N., & Ayaz A., (2020). Endüstri 4.0 çerçevesinde kariyer gelişimini destekleme hizmetlerinin yapılandırılması: İhtiyaçlar, öncelikler ve gereklilikler. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*10(1), 96-102. <https://doi.org/10.5961/jhes.2020.371>

Özderem, F. (2016). Uluslararasılaşma. İstanbul Aydın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 2(2), 77-95.

Özkan, R. (2019). Göç Olgusu ve Toplumsal Yapıya Etkisi. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 33(47), 127-145.

Patton, M. Q. (2005). Qualitative Research. New York: John Wiley & Sons, Ltd. [https://books.google.com.tr/books?hl=tr&lr=&id=HXitEAAAQBAJ&oi=fnd&pg=PT8&dq=Patton,+M.+Q.+\(2005\).+Qualitative+Research.+New+York:+John+Wiley+%26+Sons,+Ltd.&](https://books.google.com.tr/books?hl=tr&lr=&id=HXitEAAAQBAJ&oi=fnd&pg=PT8&dq=Patton,+M.+Q.+(2005).+Qualitative+Research.+New+York:+John+Wiley+%26+Sons,+Ltd.&)

[ots=SJ3KsVuLyt&sig=a8ElrY84qQ0SO94hRnF3TxMZWOc&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false](https://www.academyglobalpublishinghouse.com/ots=SJ3KsVuLyt&sig=a8ElrY84qQ0SO94hRnF3TxMZWOc&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false) adresinden erişilmiştir.

Rüzgar, M. E., (2020). Yurt dışında yükseköğrenim gören Türk öğrenciler üzerine bir araştırma. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi* 10(1), 193-204.

Sakız, H. (2016). Göçmen çocuklar ve okul kültürleri: Bir bütünleştirme önerisi. *Göç Dergisi*, 3(1), 65-81

Sarı, A. A., & Akçay, C., R. (2023). Eğitimde uluslararasılaşma, Lisanüstü öğretmen çalışmaları kongresi, 25-27 Mayıs Balıkesir.

Sütçü, S., S. (2018). Yurtdışında üniversite öğrenimi gören ergin çocuğun öğrenimi için yararlandığı burs ve benzeri ödemelerin geri ödenmesi meselesinin türk medeni kanununda düzenlenen eğitim nafakası hakkı hükümleri ile birlikte değerlendirilmesi. *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 9(2), 499-526.

Şahin, B. B. & Kulakoğlu, B. (2023). İtme ve çekme teorisinden hareketle üniversite öğrencilerinin yurt dışında eğitim alma ile ilgili görüşleri, *Trakya Eğitim Dergisi*, 13(3), 1752-1771.

Şahin, B., B., & Eriçok, B. (2023). Türkiye’de yükseköğretimin uluslararasılaşmasında ulusal stratejiler ve kurumsal yönetim. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 13(3), 1915-1937.

Telsaç, Y., Ö., & Telsaç, C. (2022). Göç Nedeniyle Oluşan Temel Eğitim Sorunları, *Uluslararası Akademik Birikim Dergisi*, 5(3), 113-122.

Tutar, H. (2023). ABD Üniversitelerinde lisansüstü eğitim gören Türk öğrencilerin akademik uyum deneyimleri üzerine fenomenolojik bir çalışma. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 58, 515-550. doi: 10.9779/pauefd.1241197

Ural, A., & Kılıç, İ. (2011). Bilimsel araştırma süreci ve SPSS ile veri analizi. 3. baskı. Ankara: Detay

Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2011). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri (8. baskı). Ankara: Seçkin Yayınevi.

BANA GÖÇÜ ÇİZEBİLİR MİSİN?

Doktorant Seda MUTİ TABANLI¹⁰

Bilim Uzmanı Emel ÖZKAN¹¹

ÖZET

İnsanoğlu her daim acı hissini neden olduğu duygulardan kurtulmanın yollarını aramış ve bu hissi geçiştirmek umuduyla eylemlere bağlanmıştır. Bu eylemlerden birinin değişmez adı ise göçtür. Yaşanan üzüntülerin, buruklukların, gözyaşının neden olduğu gidişler çoğunlukla zoraki olmakla beraber içinde bir parça da olsa geleceğe dair umut taşıyan yeni bir hayat şansı gibi gelmektedir. Ancak bazı insanlar insan nereye giderse gitsinler yaşadıkları da arkalarından gelmektedir. Bu noktadan hareketle Türkiye’de Bursa ilinde yaşayan göçmenlerle nitel bir çalışma gerçekleştirilmiş ve göçe dair resim çizmeleri istenerek göç anılarına dair duyguları incelenmiştir. Bursa’ya gelen göçmenler örneklemin çerçevesini oluşturmaktadır. Yapılan araştırma sonucunda iç ve dış göçlerin altında yatan temel nedenin huzur ve refah arayışından kaynaklandığı ortaya çıkmıştır. Özellikle ekonomik, siyasi nedenlerle göç eden bireylerin refah arayışında olduğu ve gerçekleşen bu göçlerin sonucunda ise en çok etkilenen grupların kadınlardan ve çocuklardan meydana geldiği belirlenmiştir. Ancak katılımcıların göçe dair bakış açılarındaki ortak konu özlem duygusu olmuştur. Son olarak çalışmaya katılan göçmen bireyler, ölümlerini bile kendilerini huzurlu hissettikleri topraklarda tercih ettiklerini belirtmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Resimlerle Göç, Huzur, Refah.

CAN YOU DRAW ME THE MIGRATION?

ABSTRACT

Human beings have always been looking for ways to get rid of the emotions caused by the feeling of pain and have connected to actions in the hope of fudging this feeling. The invariable name of one of these actions is migration. The departures caused by the sorrows, sorrows, tears are mostly far-fetched, but they feel like a chance for a new life that carries hope for the future, even if there is a little bit in it. But some people, no matter where a person goes, their lives also come from behind them. Based on this point, a qualitative study was conducted with immigrants living in Bursa province in Turkey and their feelings about migration memories were examined by asking them to draw pictures about migration. The immigrants who came to Bursa constitute the framework of the sample. As a result of the research, it has been revealed that the main reason underlying internal and external migrations is caused by the search for peace and prosperity. In particular, it has been determined that individuals who migrate for economic and political reasons are in search of prosperity, and as a result of these migrations, the most affected groups consist of women and children. However, the common theme in the participants'

¹⁰Erciyes Üniversitesi, SBE, İşletme Bölümü Doktora Öğrencisi, sedamutitabanli@gmailcom, ORCID-0000-0002-8567-9694.

¹¹Bursa Teknik Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Sosyoloji Ana Bilim Dalı, emel_ozkan_@windowlive.com, ORCID ID: 0000-0003-3844-2624.

perspectives on migration was a sense of longing. Finally, the immigrant individuals who participated in the study stated that they preferred their deaths even in the lands where they felt peaceful.

Key Words: Prosperity in Pictures Migration, Peace,

1.GİRİŞ

İnsanoğlu her daim acı hissini neden olduğu duygulardan kurtulmanın yollarını aramış ve bu hissi geçiştirmek umuduyla farklı eylemlere bağlanmıştır. Bu nedenle göç denilen olgunun bilinen tarihinin insanlığın başladığı tarihle başladığını söylemek mümkündür. Ancak göç konusu üzerinde çalışan bazı sosyal bilimciler dünyada artan göç dalgaları nedeniyle içinde yaşadığımız çağı “göç çağı” olarak nitelendirmektedir. Günümüzde gerek iç gerekse kıtalar arası göçlere tanık olan dünya, sınırları aşacak boyutta göç dalgalarıyla yüzleşmektedir. (Castles, Miller, 2008).

Göç, en temel anlamda fiziksel olarak yer değişimi olarak akla gelen bir olgu olarak tanımlansa da aslında insanın sosyalleştiği veya sosyalleşeceği ortamını terk edip yeni hayallere açılan bir dünyaya gitmesini ifade etmektedir (Akıncı, 2014:30). Göç, her zaman bir umut, bir arayış ve bir hayal taşımaktadır. Göç denilince akla hep bir zorunluluk, sabır ve gözyaşı gelmektedir. Göç aslında köklerini doğduğu yere bırakmak ve değerlerinden uzaklaşmaktır. Göç insanı aile ve akrabalarından uzaklaşmak zorunda bırakan mecburiyettir. Bilinen anlamıyla ise göç olgusunu, dünyanın daha fakir ülke vatandaşlarının refah arayışıyla daha zengin ülkelere ekonomik, sosyal, kültürel çok farklı gerekçelerle gerçekleştirdiği yer değiştirme hareketi olarak açıklamak mümkündür. Bu hareketliliğin ardında zorunlu bir huzur ve refah arayışının olmasının yanı sıra hayat standartlarını, sosyal yaşamını iyileştirme arayışı, arkadaşlık edinme, merak, macera arayışları gibi birbirinden farklı sebepler de olabilmektedir (Wickramasekera, 2002:6-8). Ancak genel anlamda göç olgusu, hangi nedenle olursa olsun yaşadığı ortamdan, yurdundan, toprağından bir şekilde kopan ya da kopmak zorunda kalmış kişilerin yeni yerleşim alanlarına yerleşmelerini ifade etmektedir (Kirman, 2017:109).

Göç eden bireylerin en çok yaşadığı sorunlar arasında göçün sosyolojik baskısıyla ilgili olan boyutları gösterilmektedir. Göç edilen yörelerdeki sosyal ve kültürel yapı, göçmenlerin getirdikleri sosyal ve kültürel yapıyla genişlemeye, değişmeye ve dönüşüme uğramaktadır (Yaşar Ekici 2015:179). Gittikçe yoğunlaşan göç sorunları nedeniyle gidilen yerlerde ayrımcı veya ötekileştirici bazı tutum ve davranışlara da kaçınılmaz olarak maruz kalılabilmektedir (Castles, Miller, 2008, s.401-402). Çünkü göçü yaşayan bireyler, gittikleri yerel halklar arasında sosyal, kültürel ve ekonomik olarak çok çeşitli yaşam biçimleriyle karşılaşmaktadır. Bu da farklılıklara uyum sürecinde birtakım sosyolojik sorunların gün yüzüne çıkmasına sebep olmaktadır (Tapan, 2022). Örneğin çocuk işçiliğin veya dilenciliğin normal olduğu bir ülkeden başka bir ülkeye göçen insanlar, başka bir kültürde bu tip davranışların yeri olmadığı için ayıplanabilmekte veya dışlanabilmektedir.

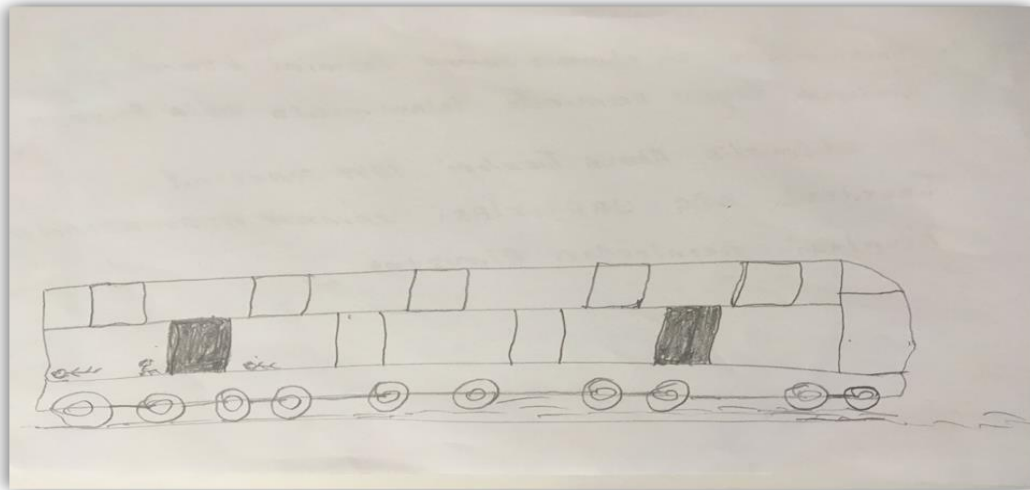
Göçün, toplum üzerinde meydana getirdiği sosyolojik etkilerin yanı sıra psikolojik olarak da meydana getirdiği farklı boyutları bulunmaktadır (Aldemir, 2008). Göç eden birey, yabancı bir ortamda kendini yalnız, yalıtılmış, hassas ve kırılgan hissedebilmektedir. Göçmenlerin sık

olarak yabancılık, yalnızlık, boşluk, özlem, değersizlik, köksüzlük, anavatanındaki değer yargılanın küçümsenmesinden kaynaklanan aşağılık duygusu, anadilin işlevini kaybetmesi, kuşkuculuk, kırgınlık, kırılmalı, suçluluk ve ön yargı gibi duyguları yaşadıkları ifade edilmiştir (Göhler (1990, akt. Sever, 2022:231). Yani göç eden bireyler, uyum süreçlerinde bir yandan geride bıraktıkları hayatları düşünürken bir yandan da yeni yaşamlarına alışmaya çalıştıkları ortamlarında yabancı konumunda bulunarak yalnızlık duygusunu yaşamaktadırlar. Bu nedenle umutların yer aldığı motivasyonun itici gücüyle göç eden insanoğlu, gittiği yerlerde geçmişe yönelik özlemlerini düşünmekte ve yalnızlık duygusunun ağırlığı ile baş etmeye çabalamaktadır. Bu noktadan hareketle çalışmada göçün meydana getirdiği duygusal hikayelerin, umutların ve hayallerin sorgulanması amaçlanmıştır. Türkiye’de Bursa ilinde yaşayan göçmenlerle nitel bir çalışma gerçekleştirilmiş ve göçe dair resim çizimleri istenerek göç anılarına dair duyguları analiz edilmiştir.

2. UYGULAMA

Çalışma kapsamında Bursa ilinde yaşayan ulaşılabilen 6 göçmenle nitel bir araştırmaya yer verilmiştir. Göçmen bireylere telefon ve sosyal medya aracılığı ile ulaşılmış, 2 haftalık süre içerisinde göçle ilgili akıllarında kalanların hem görsel hem de sözlü olarak aktarılması istenmiştir. Katılımcıların özellikle göç olgusu bizzat yaşamış kişilerden oluşmasına dikkat edilmiştir. Çizimlerde kara kalem, keçeli kalem, kuru boya ve kâğıt kullanılmıştır. Araştırma kapsamında göçmen bireylere sorulan sorular: Size göre göç nedir? Göç kelimesi geçtiğinde aklınıza gelen ilk resmi çizebilir misiniz? Çizdiğiniz resmi yorumlayabilir misiniz? Şeklinde olmuştur.

M.O. 2003 yılında Azerbaycan’dan Türkiye’ye Bursa iline göç ettiğini ve lise mezunu olduğunu belirtmiştir. Göç kelimesiyle aklında kalan anılarında en çok zorlu bir yolculuk deneyimini anımsadığını aşağıdaki görülen resimde açıklamıştır.

Görsel 1. Ölüm Treni

“Vatanımızdan Gürcistan’dan Özbekistan Bulungur Şehrine oradan da kargaşa sonucu Azerbaycan’a göç ettik. Göç ettiğimiz zaman resmini kısmen çektiğim vagon resminde vatanımızdan Orta Asya’ya göç edilmiştir. Ahıska Türkleri trenlerle göç yaptıkları zaman

aralarında ölenleri çarşafa veya halıya sararak trenden karlı yollara attılar. Askerler evlerinden çıkarken ziynetleri ve süt makinalarını toprağa gömdürdü. Gelince alırsınız diyerek ikna ettiler. Yanınıza Lazut alın aç kalmayın diyerek yönlendirdiler. (Çadi Ekmeği yapmak için Kukuroz mısır unundan yapılan bir çeşit yiyecek). Zorla bindirilen vagonlar aklımızda kalan tek görüntüdür. İnancı için mücadele edip Türkiye sınırında ölmek için yollara düşüldü. Bu bir ölüm yolculuğu. Bizde aslında göç evlilik anlamında kullanılır. Nereye göçtü denilir.. (Gelin olmak taşınıp gitmek)”.

D.K. 14 yaşındadır. Suriye’nin Halep kentinden Bursa’ya 2013 yılında savaştan kaçmak için göç ettiğini belirtmiştir. Yerini yurdunu anavatanını çok özlediğini söylemiştir. Vatanından ayrı olduğu için kendini hep bir yabancı olarak gördüğünü açıklamıştır. Göç kelimesi geçtiğinde ise sürekli olarak doğduğu evini düşünen ve gözyaşlarını tutamayan küçük bir kız anımsadığını aşağıdaki resimdeki gibi çizmiştir.

Görsel 2. Anılarına Ağlayan Kız Çocuğu

“Bana göre hayatta en zor şey göç vatansız yaşamak. Sevdiğin insanlardan ayrılmam nereye gitsem kendimi yabancı hissetmem. Çocukluğumun elimden gitmesi bana göre göç böyle... Göç deyince aklıma gelen ilk şey acı ayrılık gurbet... Aklıma gelen ilk resim ise bu kız çocuğu... her zaman korkuyla yaşayan üzüntülü kız. Aklından çıkmayan tek şey ailesi ve ev özlemi...”

A.K. 48 yaşında Lisans mezunu. Şu anda ilkokul öğretmeni olarak çalışan ve Bursa’da yaşayan A.K., 1973 yılında ailesi çalışmak amacıyla Ardahan ilinden Almanya’ya göç etmiş. Almanya’da doğan A.K. ilk ve orta okulumu Almanya’da okumuş, Türkiye’ye 1988 yılında geriye tam dönüş yapmışlar. Katılımcı göç kelimesinin başka ülkede yabancı olmanın ve ötekileştirmenin neden olduğu yalnızlığı ifade ettiğini belirtmiştir. Göç ile ilgili hafızasında canlananları mahallede oynayan çocukların yer aldığı resimde aşağıdaki gibi oluşturmuştur.

Görsel 3. Yalnız Oynamak Zorunda Kalan Çocuk

Resimde kendini önde duran kız çocuğu olarak çizen A.K., oyuncak olarak sadece küçük bir ayıcık oyuncakla yalnız başına oynadığını ifade etmektedir. Bu nedenle göç kelimesi geçtiğinde ilk olarak aklına gelen şeyin dışlanmışlık olduğunu belirtmiştir. Arkasında bulunan evin ise kendi evleri olduğunu belirtmiştir. *“Almanya’da oturduğumuz ev çok eskiydi. Evin şartları hiç iyi değildi. Diğer tarafta yer alan ev ise Alman komşularımızın eviydi. Onların evleri yeni ve tertemizdi. Biz sadece yabancılıktan değil imkansızlıklardan dolayı da hep geri kalmış muamelesi görüyorduk. Bu beni üzen en büyük yaradır”*.

M.K., evlilik nedeniyle Arnavutluk ülkesinden Türkiye’ye gelmiştir. 57 yaşındaki Lise mezunu M.K. Bursa’da yaşamaktadır. *“Göç benim için annemi, rahmetli babamı ve rahmetli şehit kardeşimi ve kız kardeşime olan özlemi hatırlatıyor. 1994 yılında evlilik nedeni ile geldim ve iki kızım oldu. Ailemi çok özlesem de iki kızım beni bu ülkede kalmaktan dolayı mutlu ediyor. Geldiğimde Türkçe konuşamıyordum. Sonra Türkçeyi öğrendim. Dil bilmemek beni bu ülkeye geldiğimde en çok zorlayan konu olmuştur”*. Gurbet acısını, özlemini derinlerde hissederek M.K. geçmişini ve anlarını duygusallıkla dile getirmiş ve resmetmiştir.

Görsel 4. Özlem Gölü

“Resimde 1.numarayla belirttiğim kuşlar benim özgürlüğümü temsil ediyor. İçimdeki özgür ben her an uçup memleketime gidecekmişim gibi. 2 numarayla belirttiğim ev benim eski evim. Doğduğum, yaşadığım, kendimi güvende hissettiğim o ev aile yaşamıma dair özlemimi temsil ediyor. 3 numarayla belirttiğim mezar, şehit olan kardeşimi ve kaybettiğim aile üyelerimi geride bırakmamın üzüntüsünü ifade ediyor. 4 numarayla belirttiğim ağaç, benim için dalları uzakta olsa da kökümün orada kalbimin derinliklerinde olduğunu o yüzden oradan kopamadığımı ifade ediyor. 5 numarayla belirttiğim kayıklar benim için ayrılık yolculuğunu ifade ediyor. Ve bunlar beni bir gün tekrar vatanıma kavuşacak araçlar. 6 numaralı göl ise benim sonsuz hayallerim, umutlarımı, bir gün kavuşacağım memleketimin dönüş yolunu ifade ediyor”.

Gemma 31 yaşında Lise mezunu Bursa'da doğumlu 6 yaşında Mersin'e taşınmışlar ve 1 yıl orada kalmışlar. Mersin'den Oman'a oradan Fas'a sonrasında da İspanya'ya gitmişler. Son olarak yine Türkiye'ye tam dönüş yapmışlar. Küçük yaşta yaşadığı birden fazla göç deneyimi sonucunda göç kelimesini sadece bir yolculuk olarak gördüğünü belirtmiştir. Göçü “Benim için göç sıfırdan başlama ve yarım kalan hayatlar. Sonrasında hayatından vazgeçip yeni bir hayat kurma çabasını ifade ediyor” şeklinde açıklamış, yaşadığı yerlerdeki hatıraları aşağıdaki resimdeki gibi açıklamıştır.

Görsel 5. Bavuluyla Kıtalararası Göç Eden Kadın

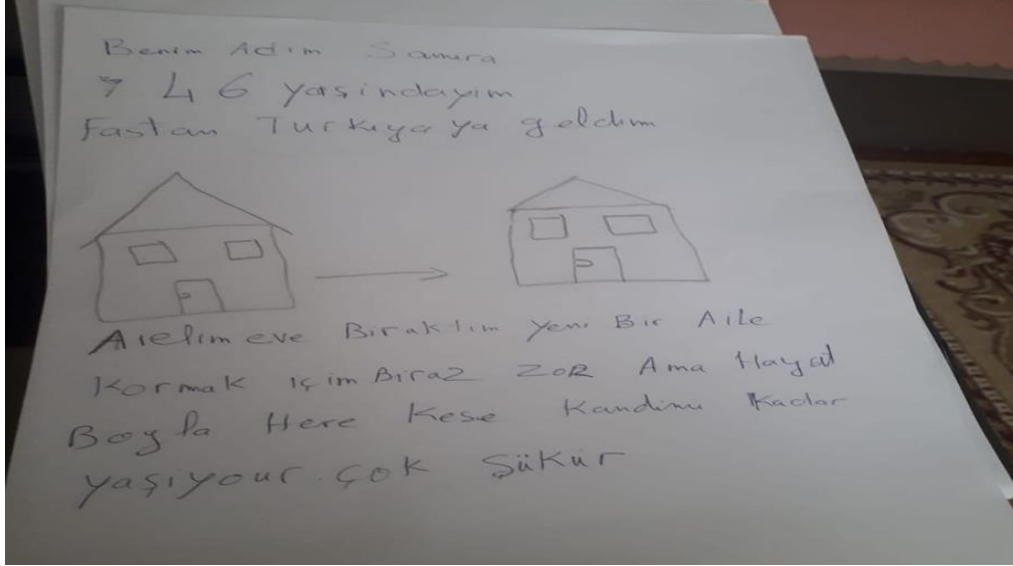
“Sarı renk Oman; ilkokul hayatım orada başladı. Amerikan sarı otobüsüyle okula giderdik. Orada hava aşırı derece sıcaktı. Okulu çok severdim ve Arapça dilini orada öğrenmeye başladım ve çok başarılı bir öğrenciydim. Bu ülkede ilk defa normal bir hayatımın ve aile yaşamımın olduğunu hissettim. Annem kitap fuarında çalışıyordu ve yaptığı işten çok memnundu. İlk defa bir resim yarışmasına katıldım ve yarışmayı kazandım kazandığım hediye okul çantası ve malzeme oldu ve bu beni çok mutlu etti. Okuma arzumu çoğalttı. Bu ülkeyi çok sevmiştim. Aklımda kalan güzel bir şeyde annemin arkadaşı bana bisiklet vermişti. Tek başıma düşe düşe onu kullanmayı öğrendim. Oman’dan kalan anılar sadece bende bunlar.

İkinci durak yani yeşil renk Fas; Fas’a annemin ailesinin yanına annem, kardeşim ve ben 9 yaşında iken taşındık. Babam Oman’dan İspanya’ya bizim için düzen kurmaya gitti çünkü ileriki süreçte yolculuk İspanya’ya olacaktı. Fas’ta Okula devam ettim. Fransızca dili öğrenmeye ve yanında Arapça dili gelişmeye devam ediyordum. Bu ülke tam olarak benim çocukluğumu yansıtıyor bütün gün sokakta geçen çocukluğumu oyun oynamayı, düşmeyi ve kavga etmeyi çocukluğumu doyasıya yaşadığım ve çocukluğumu anlatıyor. Her şey Çok güzeldi fakat tek eksikim babamdı.

Üçüncü durak yani turuncu renk İspanya; babam İspanya’da her şeyi hazırladı ve bizi oraya çağırdı. Lise hayatım başladı. İlk aşklar, ergenlik, duygular, kafa karışıklıkları ve isyan etmeler ilk defa burada göçmen ve yabancı olduğumu hissettim. Din farklılığı, tamamen kültür farklılığı, bütün travmalar, güzel ve kötü tecrübeler hepsi beni çok bunalttı. İspanya’da bende kalan tek şey oranın hayat tarzı olabilir. Bizim göç sebebimiz her zaman daha iyi bir hayat yaşantısı daha iyi şartlar oldu en azından babam için öyleydi. Her yerden bir bakış açısı, değişik bir kültür kazandım bugün beni ben yapan da bu oldu bu yüzden farklı düşüncelere ve anlayış kabiliyetine sahibim. Türkiye’ye 2013 yılında geri dönüş yaptım dönüş sebebimiz hem Türkiye’de çalışabilmek hem de herkes gibi normal bir hayat yaşamak, insan olduğumu anlamaktı. Ülke ülke gezmek beni çok yormuştu. Herkes gibi babaanneme, halama, amcalarıma var olduğunu hissettirmek istemiştir. Çünkü onları çünkü Türkiye’de bırakmışım. En sonunda babamı kaybettim. Babama ülke ülke gezmek sebebinin ne olduğunu bazı soruları sormadan, konuşmadan, yüzleşmeden onu kaybettim bekli de cesaretin yoktu bunları konuşmaya. Ve bana

kalan bütün güzellikleri, anıları, geçmişimi bir valize koydum Türkiye'ye geri döndüm. Türkiye'de olmaktan da çok mutluyum”.

Fatima, evlilik nedeni ile Fas'dan Türkiye'ye geldiğini belirtmiştir. Göç denilince aklına gelen ilk şeyin ülkesine ve ailesine duyduğu özlemin olduğunu söylemiş, yaşadığı bu duyguları aşağıdaki gibi resmetmiştir.

Görsel 6. İki Ülke İki Ev

Resimde çizmiş olduğu iki evden biri Fas'ta ailesi ile çocukluğunu geçirdiği evi diğeri ise yeni bir hayat için hayallerini bırakıp geldiği yeni evi göstermektedir. Doğup büyüdüğü evle ilgili olarak içinde hep bir özlemi, hasreti barındırdığını anlatmıştır. Oradaki kültürle buradaki kültürün birbirinden çok farklı olduğunu bu nedenle evlendiğinde başlarda kendini yabancı hissederek uyum sorunları yaşadığını belirtmiştir. Daha sonra eşini kaybettiğini ve burada oğlu ile yaşadığını söylemiştir. Buradaki hayatın çok zor olduğunu bu nedenle çok çabalamak gerektiğini belirtmiştir. Ülkesine olan özleminin hiç bitmediğini ancak Türkiye'yi çok sevdiğini belirtmiştir. Son olarak çocuğuyla kurduğu düzenden dolayı geri dönmeyi düşünmediğini eklemiştir.

3. SONUÇLAR VE DEĞERLENDİRME

1. Resim Ölüm Treni: Kafkaslardan göç eden M.O.'nun zorlu ve zorunlu göç yolculuğu deneyiminin hafızasında hep canlı kaldığı gözlemlenmektedir. Ahıska Türklerinin yaşadıkları ortak acılar tren aracında buluşmaktadır. Göçe zorlanmanın ve yolculuk sırasında yaşanan olumsuz olayların hayatında derin izler bıraktığı anlaşılmaktadır.

2. Resim Anılarına Ağlayan Kız Çocuğu: Suriye'den göç eden ve henüz ortaokul öğrencisi olan D.K.'nin resimde hüznünü anlatmış, geçmişe ve ailesine olan özleminin derinleştiğini belirtmiştir. Anavatanından ayrı olarak kaldığı yerlerde ise kendini yabancı olarak hissettiğini belirtmiştir. D.K.'nin anavatanına ve ailesine yönelik derin özlem duyduğu gözlemlenmektedir. Anlatılarından yola çıkarak kendini yabancı gibi hissettiği anlaşılmaktadır. Bu durumun ise

onun yeni yaşamına uyum sağlamasına engel olarak eski yaşamına dair özlemlerini derinleştirdiği söylenebilir.

3. Resim Yalnız Oynamak Zorunda Kalan Çocuk: Onu üzen şeyin, Alman çocuklarının onu yabancı olmasından ötürü dışlaması, ötekileştirmesi olduğunu belirtmiştir. Gittiği ülkede yalnızlaştırılması onu derinden etkilemiş yıllar sonra bile o günleri buruklukla aktarmıştır. Çocukluk yaşlarında sosyal ve ekonomik dışlanmalara maruz kaldığı gözlemlenmektedir. Sadece yabancı olmasından dolayı değil maddi imkansızlıklarından ötürü de ötekileştirildiği anlaşılmaktadır.

4. Resim Özlem Gölü: M.K. göç ettiği Türkiye’de yabancı herhangi bir sosyal dışlanmaya maruz kalmadığını ancak onu en zorlayan tek şeyin dil bilmeme konusu olduğunu, sonraları da o sorunu aştığını belirtmiştir. Evlilik nedeniyle ülkesinden ayrılan M.K.’nin resminden ve anlattıklarından yola çıkarak buradaki hayatından memnun olduğu söylenebilir. Ancak memleketini hep özlemle andığı, kendini hep doğduğu yere ait hissettiği ve bir gün özgür bir kuş gibi uçarak tekrar memleketine dönmek istediği de anlaşılmaktadır.

5. Resim Bavuluyla Kıtalararası Göç Eden Kadın: Gemma’nın anlattıklarında gözlemlenen olgu zorunlu olmayan sadece daha iyi şartlar arayışı için birden çok yaşadığı göç deneyimidir. Gemma’nın gidilen ülkelerde tam bir düzen kuracakken ve alışma aşamasında iken ülkelerden ayrıldığı anlaşılmaktadır. Bu nedenle göç yolculuğu ve göç deneyimini yolculuk ve yorgunluk olarak nitelendirmiştir. Birden çok kültürle tanıştığı için ise bunu göç olayının iyi yanı olarak görmek istediği anlaşılmaktadır. Ayrıca savaş, kıtlık gibi zorunlu olayların neden olmadığı bu göçlerin hep daha iyi bir hayata kavuşmak amacıyla yapıldığını açıklamıştır. Son olarak doğduğu topraklara dönerek aile üyelerine kavuştuğu için mutlu olduğunu belirtmiştir.

6. Resim İki Ülke İki Ev: Evlilik nedeniyle Fas’tan Türkiye’ye gelen Fatima’nın anlattıklarından ve çizdiği resimden anlaşılan doğduğu ülkesine ve evine olan özlemidir. Burada uyum sorunları yaşadığını belirtmiştir. Bu sorunun onun ülkesine olan özlemini derinleştirdiği söylenebilir. Fatima oğlundan ve kurduğu düzenden dolayı Türkiye’de yaşamaktan memnun olduğunu dile getirmiştir. İki evinin ortasında köprü çizmiş hayatını iki ayrı ev iki ayrı dünya olarak belirtmiştir.

4.GENEL DEĞERLENDİRME VE SONUÇLAR

Güçlü bir aile bağıyla birbirine bağlanamadan, yeteri kadar sevgi şefkat göremeden ve göstermeden, kendine ait bir eve sahip olup, içinde bir şeylerin eksikliğini yaşayamadan, kişisel gelişim için yapabileceklerin sınırsızken hayat şartlarından dolayı bir türlü olman gereken yerde olamadan, kariyerini tamamlayamadan göçüp gitmek gibidir göç. Yani aslında olduğun seni öldürmek başka biri olarak hayata devam etmek gibidir her zaman göç.

Çalışma kapsamında bizzat göç deneyimi yaşamış, başka ülkelerden göç eden ve şu anda Bursa ilinde yaşayan 6 katılımcıdan göç hikayelerini anlatmaları ve resimle göçü tasvir istenmiştir. Göçmenlerin gittikleri ülkelerde en çok yaşadıkları sıkıntıların dil, kültür ve ekonomik farklılıklarının ortaya çıkardığı uyum zorlulukları olduğu anlaşılmıştır. Gittikleri ülkelerde benimsenmeme, dışlanma, yalnızlaştırılma gibi olaylara maruz kalan katılımcının acısı

hikayesine yansıtılmıştır. Yabancı olduğu için hep başkalaştırıldığını ve dışlandığını belirten katılımcının çocuk yaşta yaşadığı bu sorunları unutamadığı gözlemlenmektedir. Savaş nedeniyle göç eden bireylerin arayışları her zaman sadece kendilerini güvende hissedebilecekleri daha huzurlu bir yere gitmek olmuştur. Zorunlu savaş, şiddet, içeren göçteki anı daha çok göç yolculuğuyla ve göçe zorlanan günlerle ilgili olduğu belirlenmiştir. Hiç akıllarında yokken bir anda gelişen olaylar sonucunda göçe zorlanma Kafkaslardan göçen katılımcının hayatında derin yaralar açmıştır. Bu göçmenin maddi manevi her şeylerini bir anda arkalarında bırakmanın hüznünü yaşamakta olduğu belirlenmiştir. Ancak onu daha çok yaralayan göç anısı toplu halde vagonlarla gerçekleştirdikleri yolculuklar üzerine olmuştur. Zulümden kaçan bu kişi, çekilen acıların dramlarını anlatarak resimlerine yansıtmıştır. Anılarında göç yolunda yaşanan insanlık dramlarının travmalarından da hala kurtulamadığını dile getirmişlerdir.

Birbirinden farklı anıların ve hikayelerin bulunduğu bu çalışmanın ortak temasını ise özlem oluşturmıştır. Anavatanından, ailesinden, sevdiklerinden kopan bu insanların geçmişe dair anılarının yıllar geçse bile hale taze olduğu gözlemlenmiştir. Göç sonucunda özellikle kadınların en çok etkilenen grup olduğunu değerlendirebilmekteyiz. Katılımcılar arasındaki ortaokul öğrencisinin göçü gözyaşı olarak değerlendirdiği, duygusal olarak yaşanan sorunların etkisinden kurtulamadığı gözlemlenmiştir. Yine kadın göçmenler arasındaki göç deneyimindeki açıklamaların çocukluk anıları üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Kadınlar çocukluk anılarında yaşadığı sorunlara yönelik daha duygusal yaklaşmakta o dönemde yaşanan olumsuz deneyimlerini ve hasretlerini buruklukla aktarmaktadır. Bu nedenle göç kelimesi kadınlarda çocukluk anılarına dair geçmeyen bir özlemi çağrıştırmaktadır. Evlilik yoluyla gelen göçmelerde de yine aynı sonuca varılmıştır. Evlilik vesilesiyle Türkiye'ye gelen kadın göçmenler hikayelerinde hep çocukluk anılarına, ailelerine, doğdukları evlerine yönelik özlemlerini dile getirmişlerdir. Sonuç olarak tüm göçlerin altında yatan sebebin altında huzur ve refah arayışı duygusunun yattığı anlaşılmaktadır. Ancak her ne sebeple olursa olsun bir şekilde ülkelerinden göçmek zorunda olan insanların anavatanlarını, anılarını ve yarım kalan hayatlarını özlemle dile getirmeye devam edeceği göçün değişmeyen gerçeği olarak kalmaya devam edecektir.

Kaynakça

- Akıncı, M. A. Fransa'daki Türk göçmenlerinin etnik ve dinî kimlik algıları. Bilig, 2014.
- Aldemir, E. (2008). Kentleşme ve göçün suç olgusu üzerine etkisi. www. Academia.edu. (Erişim tarihi: 20.05.2024).
- Castles, S., Miller, M. J., Bal, B. U. ve Akbulut, İ. Göçler çağı: Modern dünyada uluslararası göç hareketleri. İstanbul Bilgi Üniversitesi, 2008.
- Kirman, M. A. Sosyal bir olgu olarak göç. İslam Coğrafyasında Terör Göç ve Mültecilik, 2017.
- Sever, G. (2022). Göç ve Yalnızlık: Psiko-Sosyal ve Ekonomik Sonuçları. Göç Dergisi (GD), 9(2), 225-245.

Tapan, İ., Suriyeli mültecilerin Malatya ilindeki coğrafi dağılışı ile sosyo-ekonomik, mekânsal ve kültürel etkileri. Göç Dergisi, 9(1), 2022.

Wickramasekera P., Asian Labour Migration: Issues and Challenges in an Era of Globalization, International Migration Papers, Working Paper, 2002.

Yaşar-Ekici, F. (2015). *Çocukların göçle birlikte yaşadıkları eğitim sorunları üzerine bir inceleme*. Disiplinlerarası Göç ve Göç Politikaları Sempozyumu, İstanbul, 29–30 Mayıs 2015.

DÜZENSİZ GÖÇMENLERİN HEDEF ÜLKELERDEKİ STATÜ SORUNU

Öğr. Gör. Dr. COŞKUN DOĞAN

Trakya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, ORCID ID : <https://orcid.org/0000-0002-6072-2721>

ÖZET

Dünyada yaşanan hızlı teknolojik gelişmelere paralel olarak uluslararası insan hareketlilikleri artmıştır. Özellikle iletişim ve ulaşım alanlarında insan yaşamını kolaylaştıran gelişmeler, başta ekonomik neden olmak üzere, göç hareketlerini tetiklemiştir. Böylece, ekonomik yönden zayıf ve siyasi özgürlükleri kısıtlı ülke vatandaşlarının kalkınmış batı ülkelerini hedef alan göç hareketlilikleri, farklı ülkelerde kalış ve çalışma antlaşmaların dışına çıkarak, kayıt dışı haline gelmiştir. 1980’li yıllardan itibaren artarak uluslararası alanda devam eden göç. Düzensiz Göç” şeklinde adlandırılmıştır.

Uluslararası arenada gerçekleşen bu göç türü oldukça çok boyutlu ve karmaşık olarak görünmektedir. Düzensiz göçmenler, hedef ülkeye ulaşmaları için birkaç ülkeyi transit olarak geçmeleri gerekmektedir. Bu ülkelerden biri de Türkiye’dir. Türkiye gelişmiş Avrupa ülkelerine gidiş yolunda stratejik bir öneme sahiptir. Ancak, düzensiz göçün hedefindeki ülkelerin düzensiz göçe kaşı alıkları önlemler nedeniyle artık Türkiye de düzensiz göçmenlerin sürekli kaldıkları bir ülke olmuştur. Bu anlamda Türkiye’de de düzensiz göçmenlerin statülerinin belirlenmesi önemli hale gelmiştir.

Uluslararası bir sorun olan ve çözümü yönünde tüm dünya ülkelerinin çaba göstermesi gereken düzensiz göç hareketliliği sürmektedir. İnsani anlamda dramatik olayların yaşandığı göç yollarında alınması gereken önlemler, düzensiz göçün en aza indirgenmesi yolunda yaşama geçirilmelidir. Tüm ülkeler, düzensiz göçe yönelik insan hakları çerçevesinde ortak bir yasa hazırlamaları ve göçmenlerin statüleri belirlenmeleridir. Düzensiz göçlere yönelik bazı devletlerin af programları, düzensiz göçü daha da tetiklediği görülmektedir.

Bu çalışmada, düzensiz göçün, hedef ülkelerde nasıl anlamlandırıldığı konusunda ve bu göç türüne karşı uygulanan siyasi önlemler tartışılmıştır. Düzensiz göçe hedef olan ülkelerde, düzensiz göçmenlerin statüleri ve onlara yönelik uygulanan yasalar irdelenerek nitel araştırma çerçevesinde literatür tarama şeklinde incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Göç, Düzensiz Göç ve Göçmen, Statü

THE STATUS OF IRREGULAR MIGRANTS IN DESTINATION COUNTRIES

ABSTRACT

In parallel with the rapid technological developments in the world, international human mobility has increased. Developments that facilitate human life, especially in the fields of communication and transportation, have triggered migration movements, especially for economic reasons. Thus, the migration movements of the citizens of economically weak countries with limited political freedoms targeting the developed western countries have become informal by going beyond the agreements of stay and work in different countries. Migration, which has been increasing since the 1980s, has been called "Irregular Migration". Irregular Migration".

This type of migration in the international arena appears to be quite multidimensional and complex. Irregular migrants need to transit through several countries to reach the destination country. One of these countries is Turkey. Turkey has a strategic importance on the way to developed European countries. However, due to the measures taken by the target countries against irregular migration, Turkey has become a country where irregular migrants stay permanently. In this sense, it has become important to determine the status of irregular migrants in Turkey.

Irregular migration mobility, which is an international problem and which all countries of the world should make efforts to solve, continues. The measures to be taken on the migration routes where humanitarian dramatic events occur should be implemented to minimize irregular migration. All countries should prepare a common law on irregular migration within the framework of human rights and the status of migrants should be determined. Amnesty programs of some states for irregular migration seem to trigger irregular migration even more.

In this study, the meaning of irregular migration in destination countries and the political measures taken against this type of migration are discussed. In the countries targeted by irregular migration, the status of irregular migrants and the laws applied to them are examined in the form of a literature review within the framework of qualitative research.

Keywords: Migration, Irregular Migration and Migrant, Status

1. GİRİŞ

Dünyanın en eski insan eylemlerinden biri olan göç olgusu, çağın koşullarına uygun olarak değişim göstererek devam etmektedir. İletişim ve ulaşım alanlarındaki teknolojik gelişmeler, dünya üzerindeki tüm insanları yakından etkilemekte ve onları yaşam koşullarının daha iyi olduğu ülkelerle ilgili bilgilendirmektedir. Bu bilgilendirme ile birlikte yaşam olanaklarının kötü olan ülkelere çok iyi koşulların olduğu ülkelere yönelik insan hareketliliklerini tetiklemektedir. Bir daha kaynak ülkeye geri dönmek üzere planlanan bu uluslararası göç yolculukları, genellikle düzensiz göç şeklinde gerçekleşmektedir. Genelde ekonomik kaynaklı olan düzensiz göçler, bazen coğrafik sorunlar bazen de siyasi kısıtlamalar nedeniyle de gerçekleşmektedir.

2000’li yıllarla birlikte özellikle Ortadoğu ülkelerinde yaşanan siyasi çatışmalar ve bu çatışmaları kendilerine tehdit gibi algılayan askeri ve ekonomik gücü yüksek ülkelerin bölgeye müdahaleleri yerel halkı huzursuz etmiştir. Can güvenliklerinin olmadığı gerekçesiyle bölgeden

kitleler halinde ekonomik gücü iyi olan batı ülkelerine doğru düzensiz şekilde göçler gerçekleştirmeye başlamışlardır. Düzensiz göçlerin güzergâhında transit geçmeleri gereken ülkelerden biri ve stratejik olan en önemlisi olan Türkiye’dir. 1980’li yıllarda başlayan ancak 2011 yılında Suriye’de başlayan iç savaştan kaçan düzensiz göçmenlerin ilk durağı Türkiye olmuştur. Batılı ülkelerin düzensiz göçmenler karşı aldıkları önlemler nedeniyle, düzensiz göçmenler transit geçmeleri gereken Türkiye’de kalmışlar ve halen de geçici koruma statüsüyle Türkiye’de yaşamaktadırlar.

Düzensiz göçmenler, bulundukları ülkede kendilerine yönelik verilen hizmetlere rağmen, yerel halka uyum sağlamak yerine, büyük şehirlerin belli semtlerinde gettolaşmakta oldukları görülmektedir. Bu durum yerel halkı öncelikle güvenlik, ekonomik ve yaşam tarzları açısından tedirgin etmektedir. Türkiye’de nerdeyse bir Türk vatandaşı kadar yurttaş haklarına sahip düzensiz göçmenlerin statüsü halen net olarak belli olmamakla birlikte, düzensiz göçmenlerin kendileri de henüz ne yapacaklarını net olarak bilmedikleri görülmektedir.

Düzensiz göçmenlerin, bulundukları ülkelerde ne kadar süre ve hangi statüde kalacakları net belli değilken, bazen göçe hedef olan ülkeler, kendi ülkeleri adına farklı kalma çözümleri geliştirmektedir. Düzensiz göçün bu şekilde son bulması beklenirken, bazen daha da özendirici duruma gelmektedir. Asıl alınması gereken önlemler uluslararası alanda, tüm insan hakları çerçevesi göz önüne alınarak oluşturulacak göç yasalarıdır. Bu anlamda düzensiz göçün öznesi olan düzensiz göçmenlerin bulundukları ülkelerde kalış koşulları ya da geri kaynak ülkelerine dönme durumları açığa kavuşacaktır.

2. ULUSLARARASI GÖÇ VE TÜRLERİ

Göç, çok geniş ve kapsamlı bir olgudur. Bu nedenle, her ne kadar yer değişikliği temel olsa bile, göçün gerçekleşme nedenlerine bağlı olarak birbirlerinden farklıdır. Göç olgusu, ekonomik, siyasi, sosyal ve kültürel nedenlere dayalı olarak özellikle yaşam güvenliği ilk sırada olmak üzere, bireysel ya da kitlesel olarak gerçekleşen insan hareketlilikleridir. Göç, aynı coğrafya içerisinde veya farklı coğrafyalar arasında olabilmektedir. Aynı ülke içerisinde de gerçekleşebilmektedir. Bu anlamda göç olgusu, itici ve zorlayıcı şekilde yurt içi, yurt dışı, mevsimlik veya sürekli, düzenli veya düzensiz olarak yapılan mekân değişiklikleridir (Sönmez ve Daşlı, 2023: 155).

Göç hareketliliklerine neden olan (ekonomik, siyasi ve sosyal dönüşümlü) değişimler, doğal afetler, savaşlar ve teknolojik ilerlemeler, dünyada insan yaşamını ve ülke yönetimlerini yakından etkilemektedir. İnsan hareketlilikleri, tarihsel süreç içerisinde sürekli var olmuş, ancak son çeyrek yüzyılda gerçekleşen göçler, özellikle uluslararası gerçekleşen göçler bilinen göçlerin aksine farklı şekilde gelişmektedir. Bu durum göç türlerine yeni tanımların girmesini gerektirmiştir (Nas, 2021: 77).

Uluslararası göçler de, bir ülkenin sınırını aşarak başka bir ülkede sürekli olarak kalmak isteği söz konusudur. Ancak ülkeler arası insan geçişleri ve yabancı ülkede kalma süresi için uluslararası alanda kabul gören yasal zorunluluklar mevcuttur. Bu şekilde gerçekleşen göç hareketi düzenli göç denmektedir. Bunun dışında gelişen izinsiz göç hareketi, yani yasal olmayan yollardan bireysel veya kitlesel gerçekleşen göçler, uluslararası arenada düzensiz göç olarak adlandırılmaktadır (Adıgüzel, 2020:112). Devletlerin kontrolü dışında gerçekleşen sınır

ötesi düzensiz göç, bazen yasal olarak geldiği ülkede kalma süresini geçiren kimselerinde düştüğü durumda da gerçekleşmektedir. Yasadışı olarak yabancı ülkelerin sınırlarını izinsiz geçen düzensiz göçü gerçekleştiren kimseler, güvenlik bağlamında zaman zaman insan hakları ihlallerinin gerçekleştirildiği yasal olmayan yollara başvurulmasını gerektirmektedir. Bu anlamda Erder ve Kaşka,(2003:17) düzensiz göçü, ulus-devletlerin yasalarına uygun olmayan ve bu açıdan yasadışı görülen göç olarak görmektedir. Onlara göre, göçmenlerin yasadışı olarak görülmesinin üç ana nedeni şunlardır. İlki ilgili hedef ülkeye giriş veya çıkışta kullandıkları yöntem, yani sınırın yasadışı olarak izinsiz geçilmesi, ikincisi bulundukları ülkenin vize veya ikamet izni ile ilgili kanunlara uymama, üçüncüsü bulundukları ülkenin çalışma koşullarını belirleyen yasalara uygun çalışmama (Yılmaz, 2014: 1689). Bu bağlamda düzensiz göç hareketine sadece yasal olamayan ve güvenlik sorunu gibi bakmak yerine, düzensiz göçlerin uluslararası alanda ne tür hakları olduğu ve statüleri nedir gibi soruların yanıt bulması yerinde olacaktır.

3. DÜZENSİZ GÖÇMENLERİN ULUSLARARASI ALANDA HAKLARI

Son 30 yıl içerisinde Ortadoğu ülkelerinde yaşanan olumsuz gelişmeler nedeniyle, Türkiye gerek farklı ülkelere geçmek için transit ülke gerekse göçe hedef ülke olarak yoğun şekilde göçmen akınına uğramaktadır. Kitlemel ve düzensiz göç şeklinde gerçekleşen göç hareketliliğinde kimin gerçek mülteci statüsünde olduğunu belirlemek oldukça güç bir durum görünmektedir. Türkiye, Avrupa Birliği ülkeleri dışında kalan ülkelerden gelen kimseler için 1951 Cenevre Sözleşmesi çerçevesinde “Mülteci” kelimesini kullanmamaktadır. YUKK 'a göre mülteci; Irkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal grubu mensubiyeti veya siyasi düşüncelerinde dolayı zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancı veya bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen kişidir (Adıgüzel, 2020: 5) .

Şartlı Mülteci kavramını, YUKK Avrupa Birliği ülkeleri dışından olan ve diğer ülkelerde meydana gelen olaylar nedeniyle; Irkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal grubu mensubiyeti veya siyasi düşüncelerinde dolayı zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancı veya bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen kişidir (Adıgüzel, 2020: 6).

Şartlı mülteciler, üçüncü bir ülkeye yerleştirilinceye kadar Türkiye’de kalmasına izin verilmektedir. Sığınmacı ise; ilgili ulusal veya uluslararası belgeler çerçevesinde bir ülkeye mülteci olarak kabul edilmek isteyen ve mültecilik statüsüne ilişkin yaptıkları başvurunun sonucunu bekleyen kişidir (Adıgüzel, 2020: 6). Ancak sığınmacılar, başvurularının kabul edilmemesi üzerine bulundukları ülkede düzensiz durumuna düşeceklerinden, herhangi bir yabancı gibi sınır dışı edilebilme durumları söz konusudur. Sığınma hakkı bireysel bir hak değil, aksine devletlerin kendilerine bırakılmış bir haktır. Yani devlet hakkıdır. Bu anlamda sığınman hakkına yansıyan bu anlayış birçok hak sözleşmelerinde yerini almıştır. İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi 14. maddesinde şu ifadeye yer verilmiştir: “Herkes zulüm karşısında

başka ülkelerde sığınma talebinde bulunma ve sığınma olanağından yararlanma hakkına sahiptir”(Lortoğlu, 2017:66).

Gelişmiş ülkelerdeki iş gücü açıkları ve yaşlanma sorunları, düzensiz göçmenlerin kendi ülkelerinde ekonomik ve toplumsal olanaklarının kötü oluşu, göç hareketinin başlamasının en büyük nedenlerinden biridir. Çok sert uygulanan göç politikaları, göçmenleri düzensiz göçe yönlendirmektedir. Özellikle ulaşım ve iletişim alanındaki gelişmeler, göçmenlere kolaylıklar sağlamaktadır. Düzensiz göçmenlerin gittikleri hedef ülkede hem kabul görme hem de geçimini sağlayacak iş bulmak temel amacıdır. Bu durum söz konusu olmadığında düzensiz göçmenlerin göç hareketleri değişim göstermektedir. Düzensiz göç içerisinde kullanılan sığınmacı göçü, mekik göç, transit göç, düzensiz göçmenlerin tercih nedenleridir (Yılmaz, 2014:1689).

4. DÜZENSİZ GÖÇMENLERİN DÜNYADA VE TÜRKİYE’DE STATÜ SORUNLARI

Ulus ötesi göç gerçekleştiren kimselere, göçün yapılış şekline göre kavramlar oluşturulmuştur, Almanya’nın işgücünü karşılamak için yaptığı göçmen alımında “Misafir İşçi” (Gastarbeiter) kavramı kullanılmıştır. Sanayileşmiş batılı ülkelerin işgücü sorununu karşılamak için hedef ülkeler gelen kimselere geçici gözüyle bakılmıştır. O dönem ki göçler gönüllük esasına dayalı ekonomik kaynaklı göçlerdi. Bugün tüm dünyanın en büyük sorunlarından olan kitlesel düzensiz göçler, ulus devletler birbirinden ayıran sınırların izinsiz olarak aşılmasıdır (Adıgüzel, 2020:112). Göçmen sözcüğü İngilizce konuşulan birçok ülkede olumsuz ve hakaret anlamı içermektedir (Sirkeci ve Bardakçı, 2016:531). Göçmen olmak, göçer olmak sürekli kalmak anlamına gelmemektedir. Belli bir süre belli bir yerde kalmak anlamında kullanılmaktadır.

Aydınlanma döneminin ünlü Alman filozofu Kant, “Edebi Barış” adlı denemesinde uluslararası alanda konukseverliği sonsuz barışın koşullarından biri olarak savunmuş ve hatta ahlaki sorumluluğun ötesinde hukuki bir boyutta da açıklamıştır (Lortoğlu, 2017:55). Bugün Türkiye’de bulunan mülteciler, özellikle de Suriyeli mülteciler için kullanılan “misafir” sözcüğünün hukuksal bir statüsü yoktur. Mülteciler, misafir değil, uluslararası alanda temel insani haklarını kullanan kimselerdir. Ayrıca, misafir sözcüğünden başka sadece Suriyeliler, Suriyeli sığınmacılar, Suriyeli göçmenler diyenler de var ve bu şekilde ortada bir söylem birlikteliği olmuyor (www.agos.com.tr).

Göçmen, göç olgusunun öznesi durumundadır ve göç hareketinin mimarıdır. Göçmen kavramı ile ilgili kabul edilmiş genel bir tanım söz konusu değildir. Ancak Birleşmiş Milletler göçmeni, nedenleri, gönüllü olup olmaması, göç yolları düzenli veya düzensiz olması fark etmeksizin yabancı bir ülkede bir yıldan fazla ikamet eden bir birey olarak tanımlamaktadır (IOM, 2013:37). Göçmenler, göç hareketlerinin düzenli ya da düzensiz gerçekleşmesi sonucu düzenli ya da düzensiz göçmen adını almaktadır. Bu bağlamda düzensiz göçmen, bir ülkeye yasadışı yollardan giren, ya da ülkeye giriş koşullarına uymayan veya geçerli vize süresinin sona ermesi yüzünden transit veya ev sahibi ülkede hukuki statüden yoksun kimsedir ((BM 1951 Mülteci Sözleşmesi Md. 1, BMMYK, 2001:23).

2005 yılında Türkiye’de kurulmuş İç İşleri Bakanlığı bünyesinde İl Göç İdaresi Müdürlükleri mevcuttur. Ancak, göç özellikle de düzensiz göç hedef ülkede sadece bir güvenlik sorunu değildir. Düzensiz göçle gelen insanlar, geldikleri ülkenin demografik yapısını da bozmaktadır.

Belki gelecekte düzensiz göçmenlerin birçoğu ülke vatandaşı olacaktır. Bu açıdan bakıldığında bugün batılı dünya ülkelerinin ve Türkiye'nin maruz kaldığı uluslararası göçlere karşı bağımsız göç bakanlığının kurulması gereklidir. Bu tür bakanlıklar çoğu Avrupa Birliği ülkelerinde vardır (Sirkeci ve Bardakçı, 2016:541).

Bugün dünyada meydana gelen göç hareketlikleri, endişe yaratacak boyuttadır. Bu nedenle, göçe hedef ülkeler kendi aralarında göç hareketliliklerini kısıtlayıcı sınır önlemleri almaktadır. Sınır önlemlerinin ve ülkelere göçmen kabul koşullarının ağırlaştırılması, illegal yollarla göçmen kaçakçılığına neden olmuştur. Hedef ülkelere ulaşmış göçmenler yönelik olumsuz tutumlar, yabancılara karşı ön yargı, ırkçılık ve düşmanlık açık veya kapalı şekilde ortaya çıkmaktadır. Ayrıca, devlet yetkilileri, bazen düzensiz göç ve yabancı düşmanlığını emek-gelir arasındaki eşitsizlik nedeniyle görmezden gelmektedir (Nas, 2021:82).

Düzensiz göç, göç eyleminin yasal olmayan ve en dezavantajlı bir türüdür. Her ne kadar insan hakları evrensel olsa dahi, Düzensiz göçmenler, düzenli göçmenlerin ulaşabildiği insani hizmetlere dahi ulaşmakta sorun yaşamaktadırlar. Özellikle düzensiz göçmenler, son dönemlerde, transit geçiş için kullandıkları bazı Avrupa ülkelerinde (Yunanistan, Bulgaristan, Hırvatistan, Macaristan, Polonya ve Romanya) bile insan hakları ihlallerine uğramaktadırlar (Nas, 2021:83).

Türkiye düzensiz göçe yönelik açık kapı politikası uygulamaktadır. Özellikle Suriyeli, Afganistanlı, Iraklı düzensiz göçmenler, şartlı mülteci konumunda oldukları için, Türkiye'de kalma hakları söz konusudur. Bu bağlamda da ağır mali yükümlülükler altına girmektedir. Tabi ki her ülkenin öncelikle kendi vatandaşlarının çıkarlarını korumak gibi yükümlülüğü söz konusudur. Ancak son çeyrek yüzyılda batılı medeni ülkeler tarafından (Örneğin Arap Baharı gibi) tetiklenen kitlesel düzensiz göç ve göçmen hareketliliği, yine aynı ülkeler tarafından (Amerika, Avrupa Birliği, Rusya), düzensiz göçe kaynaklık eden ülkelerinde yer alacağı toplanırlarla çözüme ulaşacaktır.

5. SONUÇ

Düzensiz göçe hedef olan ülkelere bir güvenlik sorunu gibi algılanmaktadır. Düzensiz göç küresel boyutta dünyada yaşanan büyük bir kitlesel insan hareketliliğidir. Ulus ülkelerin yasalarına ters düşen düzensiz göç, yasadışı olarak adlandırılmaktadır. Bunu fırsat bilen birçok kişi veya örgütler, düzensiz göçmenlerin üzerinden kazanç sağlamaktadır. Özellikle kadın ve çocuklar bu olumsuz durumdan çok etkilenmektedir.

Uluslararası düzensiz göç sorunu özellikle son çeyrek yüzyılda hızla artarak devam etmektedir. Özellikle ekonomik, siyasi, sosyal yönden gelişmemiş ülke kaynaklı düzensiz göç hareketleri, göçe hedef olan ülkelerin sorunu gibi görülmektedir. Bu düşünce yanlış olmasına rağmen, hedef ülke yönetimlerinin, düzensiz göç ve göçmenlere yönelik uyguladıkları ortak uluslararası yasal standartta statü sorunu ile yakından ilgili olduğu görülmektedir.

Uluslararası düzensiz göç ve göçmenlere karşı alınacak önemler konusunda, kaynak ülkenin yönetimi de çözüm masasına davet edilerek çözüm önerilerinde bulunmalıdır. Sadece hedef ülkelerin kendilerine yönelik yapılan düzensiz göçe karşı alacağı önlemler, düzensiz göçü önlemeyecektir. Önemli olan düzensiz göçe kaynaklık eden ülkelere ki göç nedenlerinin

ortadan kaldırılmasıdır. Bu bağlamda düzensiz göçe yönelik verilen mücadele daha etkili olacaktır.

KAYNAKÇA

- [1] Adıgüzel, Y., *Göç Sosyolojisi*, 4. Baskı, Nobel Yayınevi, Ankara, 2020
- [2] Bostan, H. ve Demiray Kuş D., Türkiye’de Düzensiz Göçle Mücadelede Yeni Bir Yaklaşım: Sınır Güvenlik Duvarı, *Türk İdare Dergisi* / Yıl: 91 • Haziran 2019 • Sayı: 488, s. 125-170, 2019
- [3] İçduygu, A. ve Aksel, D.B., *Türkiye’de Düzensiz Göç*, Uluslararası Göç Örgütü Türkiye tarafından yayımlanan Araştırma, 2012
- [4] Kaya, M., Komşuda Misafirlik: Suriyeli Sığınmacılarca Kurulmuş Mülteci Derneklerinin Perspektifinden Türkiye’de Yaşamak, *International Journal of Social Science*, Doi number:<http://dx.doi.org/10.9761/JASSS3050>, Number: 39 , p. 263-279, 2015
- [5] Lortoğlu, C., Suriyeli Mültecilerin “Misafir” Olma Haline Misafirperverlik Hukuku ve Etiği Açısından Bakış, *İnsan & İnsan*, Yıl/Year 4, Sayı/Issue 11, p. 54-80, 2017
- [6] Nas, F., Uluslararası Göçler ve Yol Açtığı Güvenlik Sorunları”, *Sosyologca*, Sayı 22 (2021), s. 76-85., 2021
- [7] Özcan, N.Ş., Düzensiz Göç Üzerine Bir İnceleme: Küresel Dinamikler, Ulus-Devletler, Göçmenler, *İdealkent*, ISSN: 1307-9905, ss. 22-39, 2015
- [8] Sirkeci, İ ve Bardakçı, S., Suriye’den Gelenler Misafir Değil Bir Göç Kültürünün Öncüleri, *Humanitas*, 4(7): 531-544, 2016, DOI: <http://dx.doi.org/10.20304/husbd.40327>
- [9] Sönmez, B. ve Daşlı, Y., Göç Ve Kültür İlişkisi: Kuramsal Bir Çalışma, *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Yıl: 11, Sayı: 146, s. 154-166, 2023
- [10] Yılmaz, A., *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 9/2 Winter 2014, p. 1685-1704, 2014
- [11] https://www.mfa.gov.tr/turkiye_de-duzensiz-goc.tr.mfa
- [12] <https://www.agos.com.tr/tr/yazi/6324/turkiyeye-siginan-suriyeliler-misafir-degil-multeci>

ÇOK YÖNLÜ İNSAN HAREKETLİLİĞİ: GÖÇ OLGUSU

Öğr. Gör. Dr. COŞKUN DOĞAN

Trakya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, ORCID ID : <https://orcid.org/0000-0002-6072-2721>

ÖZET

Göç olgusu, insanlık tarihinin her evresinde önemli rol oynamıştır. Dünyada yaşanan göç hareketlilikleri, bazı uygarlıkların yok olmasına bazılarının ise gelişerek varlıklarını sürdürmesine kaynaklık etmiştir. Bu sürecin, göçün ekonomik, sosyal, siyasal yönleriyle birlikte öncesi, gerçekleştiği anı ve göçün sonrası şekliyle her yönüyle üç aşamalı olarak araştırılması gerekmiştir. Ayrıca, göçü tetikleyen nedenlere göre göç türlerinin çeşitliliği, göç konusunu da ilginç hale getirmiştir. Bu yüzden göç, her zaman farklı bilimsel disiplinlerin ilgi çeken ana konusu olmuştur.

Göç olgusu, bir yerden bir yere yapılan yolculuk şeklinde sınırlandırılmamalıdır. Göç, gerçekleşmesi itibarıyla, kendisini tetikleyen doğal olayların, ekonomik ya da siyasi koşulların sonucu olan bir olgudur. Göç olgusu, esnasında ve sonrasında farklı kültürlerin bulunduğu, etkileşimlerin yaşandığı bir süreçtir. Bu anlamda sosyal yaşamın bir parçası durumundadır. Göç hareketinin çok yönlülüğü, insanlık tarihine de ayrı bir kültürel zenginlik katmaktadır.

Göç, tek başına ele alınıp incelenecek bir olgu değildir. Göçün gerçekleşme nedenleri ve buna bağlı olarak gerçekleşen göç türleri çerçevesinde, göç çok yönlü bir eylemdir. Gerek ulusal gerekse uluslararası göçlerin gerçekleştiği yerlerde yaşanan hareketlilik, demografik yapı ve uyum açısından da önemlidir. Bu anlamda, göçle ilgili yasaların, göç hareketliliğinin çok yönlü ve çoğaltıcı yönü göz önünde bulundurularak oluşturulması gerekmektedir.

Bu çalışmada göç olgusunun sadece sürekli olarak yer değiştirme olmaktan çok, ekonomik, sosyolojik, psikolojik, vb. boyutlarının da olduğuna vurgu yapılacaktır. Göçün hem kaynak hem de hedef ülke için birçok değişimi beraberinde getiren olgu olduğu nitel bir araştırma bağlamında literatür tarama yöntemi şekilde yorumlanarak irdelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Göç, Göç Türleri, Göçün Nedenleri

MULTIFACETED HUMAN MOBILITY: THE PHENOMENON OF MIGRATION

ABSTRACT

The phenomenon of migration has played an important role in every stage of human history. The migration movements experienced in the world have been the source of the destruction of some civilizations and the development and survival of others. This process had to be researched in three stages in all aspects of migration, including its economic, social and political

aspects, before, during and after the migration. In addition, the diversity of migration types according to the reasons that trigger migration has made the subject of migration interesting. Therefore, migration has always been the main topic of interest for different scientific disciplines.

The phenomenon of migration should not be limited to a journey from one place to another. Migration is a phenomenon that is the result of natural events, economic or political conditions that trigger it. Migration is a process in which different cultures meet and interact during and after migration. In this sense, it is a part of social life. The versatility of the migration movement adds a distinct cultural richness to the history of humanity.

Migration is not a phenomenon that can be analyzed in isolation. Within the framework of the reasons for migration and the types of migration that occur accordingly, migration is a multifaceted action. The mobility experienced in places where both national and international migration takes place is also important in terms of demographic structure and cohesion. In this sense, laws on migration should be formulated by taking into account the multifaceted and multiplier aspect of migration mobility.

In this study, it will be emphasized that the phenomenon of migration has economic, sociological, psychological, etc. dimensions rather than just being a permanent relocation. In the context of a qualitative research, the fact that migration is a phenomenon that brings many changes for both the source and destination countries will be examined by interpreting the literature review method.

Keywords: Migration, Types of Migration, Causes of Migration

1. GİRİŞ

Göç hareketliliği, insanlık tarihinin en bilindik ve eski eylemlerinden biridir. Çeşitli nedenlere dayalı olarak yapılan göçler, terk edilen ve göçe hedef seçilen bölgelerin geleceklerini belirlemektedir. Bu anlamda göç öncesi, göçün gerçekleştirildiği an ve göç sonrası olarak çokça sorunları da beraberinde getirmektedir. Bu sorunların çözüme kavuşturulması yönünde, yapılan araştırmaların çok yönlü olması önemlidir. Göç olgusu, çok yönlü insan etkinliği olduğu için farklı bilimsel alanların çalışma konularını oluşturmaktadır. Bu bağlamda genellikle farklı bilimsel disiplinler arası çalışmalar yapılması zorunluluk haline gelmektedir.

Göç hareketliliğini, bir yerden başka bir yere kalıcı olarak gitmek şeklinde betimlemek, göç konusuna yüzeysel bakmak ve göçle ilgili daha derin konuları gözden kaçırmak anlamına gelmektedir. Göç hareketinin ana nedeni ne olursa olsun farklı toplumları ve onlara ait kültürlerini bir araya getiren olgudur. Farklı kültürlerin birbirleri ile etkileşimine kaynaklık eden göç hareketliliği, farklılıkların birbirlerini tanımalarına ve ön yargılarının yok olmasına olanak sağlamaktadır.

Çok yönlü bir eylem olan göç olgusu, oluş şekline göre çeşitlilik göstermektedir. Göç türlerinin her biri, uygulanış biçimi ile hem göçe kaynak ülke hem de hedef ülkede toplumsal yaşamı yakından etkilemektedir. Diğer taraftan göç olgusunun öznesi olan göçmenlerin hedef ülkede

uyum sağlayabilmek için yeniden toplumsallaşması beklenmektedir. Bu bağlamda göç yasalarının, göçmenlerin tüm sorunlarına çözüm olacak şekilde ve yerli halkın da göç ve göçmen sorunlarına bakış açısının olumlu bakmaları yönünde hazırlanması gerekmektedir.

Göç hareketliliklerinin zaman ve mekân olarak boyutları ve kapsam alanları çağın gereğine uygun olarak değişmiştir. Önceleri kısa mesafeli geleneksel tarzda göçler gerçekleşirken, bugün küreselleşme bağlamında göçlerde everilerek uluslararası boyutlarda gerçekleştirilmeye başlanmıştır. Bu tür göçler, hedef ülkelerde sosyal, ekonomik ve diğer başka alanlarda katılımcı göçmen profili ihtiyacını doğurmuştur. Ancak bunun yanında hedef ülkedeki yaşam koşullarının özendirici olması uluslararası düzeyde düzensiz göçlere de neden olmaktadır.

2. GÖÇ KAVRAMI VE TÜRLERİ

Göç, çok geniş kapsamlı terimdir. Bu nedenle, göç olgusu, farklı bilimsel disiplinlerin araştırma alanına girmektedir. Her bir bilimsel disiplin kendi alanının mantığına uygun tanım yapmıştır. Sinha ve Ataulloh (1987) coğrafyacılar göç kavramını zaman ve mekân sınırlaması içerisinde değerlendirmişlerdir. Toplumbilimciler ise, genelde göç hareketliliğinin sonuçları konusunda araştırmalar yaparken, iktisatçılar, göç hareketliliğinin ekonomi üzerinde olan ve olacak etkileri konusuna önem vermektedir (Akt. Özcan 2017: 186). Göç olgusunu güncel tutan şey, göçün her zaman, her toplumun ve kültürün gündeminde olmasıdır. Göçün konusu, göçe zorunlu olan insanlar, kaynak ülkede ve hedef ülkede yaşananlar gibi konular, toplumsal ve siyasal hareketliliği de tetiklemektedir (Doğan, 2018:29). Göç kavramının birkaç tanımın örnek olarak vermek yerinde olacaktır. Adıgüzel (2020:3) göç kavramını; “insanların sosyal, ekonomik, siyasi veya doğal nedenlerden dolayı coğrafi yer değiştirmedir” şeklinde tanımlamaktadır. Türk Dil Kurumu göçü; “ekonomik, toplumsal, siyasi sebeplerle bireylerin veya toplulukların bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitme işi, taşınma, hicret, muhaceret” şeklinde açıklamıştır. Göç bir yer değiştirme eylemidir ve süreklilik olması beklenmektedir. Göç mekân değiştirmenin yanında farklı kültürlerin birbirine yaklaştırma aracıdır. Çok yönlü bir işlevi olan göç olgusu, zaman zaman kültürel ve toplumsal dönüşümlere de kaynaklık etmektedir. Bu bağlamda sosyal Bilimler Dergisinde Demir ve Acar (1992:155) göçle ilgili şöyle bir tanımlama yapmışlardır. Bir yerleşim biriminden, gruptan ya da belli bir siyasal sınırı olan toprak parçasından başka bir birime doğru, kısmen sürekli birey veya kitle hareketi” (Akt: Çevik, 2020: 14). Göç olgusunun tanımı ile göçün türleri arasında sıkı bir bağlantı söz konusudur. En önemli türleri ve nedenleri şu şekildedir.

Göç eyleminin temel kaynaklanma türleri zorunlu veya gönüllü nedenlerdir. Savaş, tabi afet, sürgün gibi göçe kaynak olan ülkedeki olaylar, o bölgedeki insanları can güvenliklerini sağlamak için göçe yöneltmektedir. Gönüllü göç ise, insanların göçe hedef olan ülkelere daha iyi yaşam koşulları bulacaklarını düşünerek bulundukları bölgeyi terk etmeleri anlamına gelmektedir. Göçün başka ülkeler gerçekleşme amacı, çalışma ya da sığınmadır. Kendi ülkelerinde iş olanağı olmayan, ekonomik, sosyal tatminsizlik, fırsat eşitsizliği olmadığı durumlarda göç nedeni çalışma amaçlı olmaktadır. Bu duruma en güzel örnek 1960’lı yıllarda başta Almanya olmak üzere bugünkü Avrupa Birliği ülkelerine işçi göçüdür. İnsanların sürekli yaşadıkları ülkelerini terk etmeye zorlanmaları, kendi ülkelerinde can güvenliklerinin kalmaması ve göç etmeye mecbur bırakılmaları sonucu da sığınma amaçlı göç hareketliliği olmaktadır. Göç türleri hedef ülkeye ulaşma şekilleriyle de iniltidir. Göçe hedef ülkeye

göçmenlerin girişlerinin yasal ya da yasal olmayan yollardan gerçekleşmektedir (İçduygu ve Sirkeci, 1999:249). Her göç süreci, bir varış ve bitişle sonuçlanmamaktadır. Birçok göç hareketliğinde yaşanan dramatik olaylar, göçmenlerin daha iyi koşullara ulaşacaklarını düşündükleri ülkelere gidişlerinden ne yazık ki vazgeçirmemektedir.

3. ULUSLARARASI GÖÇ VE TÜRLERİ

Göçlerin temelinde, sınırlı ve yetersiz olandan daha sınırsız ve bol olana doğru yöneliş duygu ve düşüncesi insanları sürekli olarak bir arayış içine yöneltmiştir. Bu arayış göçle anlamını bulmaktadır. İnsanların bulundukları yerden daha iyiye ulaşmak için kaçma, uzaklaşma eylemleri göç hareketliliklerini doğurmuştur (Doğan, 2018:13).Tabi ekonomik açıdan bakıldığında göç bu duygular içerisinde yapılmaktadır. Göçlerin temelinde, sınırlı ve yetersiz olandan daha sınırsız ve bol olana doğru yöneliş duygu ve düşüncesi insanları sürekli olarak bir arayış içine yöneltmiştir. Bu arayış göçle anlamını bulmaktadır. İnsanların bulundukları yerden daha iyiye ulaşmak için kaçma, uzaklaşma eylemleri göç hareketliliklerini doğurmuştur Küreselleşme ile birlikte “yeni göç ekonomisi” ortaya çıkmıştır. Farklı pazarlardaki fiyatlar da hane halkının kazanç durumundaki olumsuzlukları azaltmak için ortak alınan kararlardır (Massey, Arango, Hugo, Kouaouci, Pellegrino ve Taylor, 2014: 13).

Dinamik bir olgu olan göç, dünyada göç hareketliliği yaşanan ülkeler için, gerek ulus içi gerekse ulus ötesi olsun, kontrol altına alınması ve sınırlandırılması gereken bir güvenlik sorunu olarak görünmektedir. Öncelikle ekonomik alanda kullanılan ve sonrası her alanda dünyada hüküm sürmeye başlayan küreselleşme, her anlamda ulusları birbirine yaklaştırmış ve birbirlerinden daha kolay bilgi edinir hale getirmiştir. İnsanların birbirleriyle olan hızlı iletişimi ve kolay ulaşım olanakları, ekonomik, sosyal, siyasal bağlamda coğrafik hareketlilikleri arttırmıştır. Bu insan hareketliliği zaman zaman bireysel son dönemlerde de kitlesel şekilde meydana gelmiştir. Adı göç olan mekân değişiklikleri, bazen gönüllü bazen zorunlu göçler şeklinde düzenli veya düzensiz şekilde sürmektedir (Adıgüzel, 2020: 97).

Tarihsel süreç içerisinde uluslararası boyutta göçler yaşanmıştır. Çok eski dönemlerde yaşanan “Kavimler Göçü” bilinen ilk büyük kapsamlı kitlesel göçtü. Ondan sonra ulus devletlerin oluşması ile sınır ötesi, gerçekleşen göçler uluslararası göçler olarak görülmüştür. Bu kategoride, I.ve II. Dünya savaşları esnasında ve sonrasında yaşanan göçler, ekonomik nedenlere dayalı uluslararası göçler, coğrafik nedenlere bağlı uluslararası göçler, siyasi nedenlerden dolayı yapılan uluslararası göçler sayılabilir.

4. GÖÇ SÜRECİ VE FARKLI KÜLTÜRLERİ BULUŞTURMASI

Göç kararı çok kolay alınan bir karar değildir. Göç hareketliliğinin bir öncesi söz konusudur. İnsanlar, toplumsallaşma sürecinde yaşadıkları coğrafyayla bütünleşik edindikleri deneyimleri birdenbire orada bırakın yer değiştirme eylemine kalkışmazlar. Göç hareketliliği için mutlaka bir veya birkaç neden olmalıdır. Bu nedenler, bireyi tüm her şeyini terk ederek o bölgeyi terk etmeye karar aldırarak kadar önemli olmalıdır. Sosyal bir varlık olan insanın, kendi içerisinde doğduğu ve büyüdüğü mekânı terk etmesi, psikolojik olarak etkilenmektedir. Sağlıklı bir insanın kendi çevresinden ve insanlarından ayrılması büyük bir gerilim yaratacaktır. Bu süreç bireyin gideceği ülkede sağlıklı bir uyum sürecinin yaşanmamasına neden olacaktır (Ekici ve Tuncel, 2016:19). Göç esnasında yaşanan zorluklar, özellikle düzensiz ve kitlesel göçlerde

zaman zaman dramatik ve ölümle sonuçlanan göç yolculukları, bireylerin ulaştıkları ülkelerde, sahip olduklarını kaybetmeme eğilimine yöneltmektedir. Diğer taraftan hayatta kalma ve o bölgede tutunma çabası göçmenlerin yaşamını bir çıkmaza sokmaktadır. Hedef ülkede bir güvenlik sorunu gibi görüldükleri için, temel insani ihtiyaçlarının karşılanması dışında yardım görmemeleri, göçmenlerin beklentilerini boşa çıkarmaktadır (Ekici ve Tuncel, 2016:15).

Göç hareketliliği sonrası yaşananlar ve gelecekle ilgili politikalar toplumbilimin araştırma konusu içerisinde kalmaktadır. Hedef ülkelere intikal eden ve burada kalmak niyetinde olan göçmenler, sadece kendi bedenlerinin oraya götürmemiştir. Kaynak ülkedeki tüm yaşamışlıklar, deneyimler, gelenekler de hedef ülkeye taşınmıştır. Almanya'ya 1960'lı yıllarda gerçekleşen işçi göçü için ünlü İsviçreli yazar Marx Frisch'in dediği gibi, “ Biz işgücü istedik ama insanlar geldi”. Sonuçta insan her gittiği yere kendi öz kültürünü de beraberinde götürmektedir. Bu anlamda göç eylemi, farklı kültürlerin buluşmasını sağlayan bir araç konumundadır.

Göç sadece fiziksel bir olgu değildir. Göç edenler yüzyıllardır, kendi alışkanlıklarını, yaşam tarzlarını, dil ve dinlerinin de birlikte hedef mekâna taşımışlardır. Bu değerler, göç edilen yerlerde zamanla evrilerek değişime uğramıştır (Sönmez ve Daşlı, 2023:164). Farklı kültürlerin göç yoluyla iletişim içerisinde bulunması ve bir etkileşim içerisine girmesi kültürlerarası bir yaşam gerektirmektedir. Bu anlamda göçmenlerin yeniden kültürleşme yani yeni topluma uyum konusunda toplumsallaşması söz konusudur (Canbey-Özgüler, 2018:5).

Farklı kültürlerle sahip toplumların göçle bir araya gelmesi ve birlikte yaşamak zorunda kalması, her bir farklılığın kendini anlaşılmasını sağlamsı önemlidir. Aynı zamanda farklı olanı da anlamak, ona hoşgörü ile bakabilmek uyumlu yaşama açısından zaruridir. Birbirini anlamayan ve kendini ifade etmeyen farklı kültürlerle sahip toplumların çatışması kaçınılmaz hale gelecektir. Farklı olanların hukuki haklarının olduğu ve sosyal ve kültürel ayrımcılık olmadan korkusuzca yaşayabilmesi uyum sürecini hızlandıracaktır (Canbey-Özgüler, 2018:4).

5. GÖÇ YÖNETİMİ

Dün var olan, bugün devam eden ve yarında sürececek göç hareketliliği, bireylerin bulundukları yerdeki rahatsızlıklarından kaynaklanmaktadır. Kişisel ve kitlesel anlaşmazlıklar, ekonomik, siyasi rahatsızlıklar, etnik, dini, devletlerarası çatışmalar bu rahatsızlıklara kaynaklık etmektedir. Bu rahatsızlıklar ortadan kaldırılmadığı sürece göç hareketlilikleri devam edecektir. Tüm sorunlar çözülüp, barış sağlandığında göç hareketliliği de gerileme olacaktır (Sirkeci ve Bardakçı, 2016:534).

Göç hareketlilikleri, dünyada göçe hedef olan ülkelerin çoğunda birden büyük bir nüfus artışına neden olmaktadır. Göçmenlerin yerleştikleri bölgelerde yaşanan nüfus artışı, ülkenin hem ekonomik, siyasal, sosyal hem de farklı alanlarında birçok gerilimlerin ve kutuplaşmaların yaşanmasına kaynaklık etmiştir. Bu gerilimler, aynı kentler içerisinde farklı sosyo-kültürel yapıya sahip toplumların ayrışık yaşamasına kadar ileri gitmiştir (Ekici ve Tuncel, 2016: 12). Bu tür durum, göçmen politikalarının sadece göçmenler üzerinden oluşturulmaya çalışmasından kaynaklanmaktadır. İyi bir göç politikası, birlikte yaşayacak farklı sosyo-kültürel yapıya sahip toplumları uyum içerisinde yaşaması için, hem ev sahibi hem de göçmenleri kapsayacak şekilde düzenlenmelidir.

Göç hareketliliği ne şekilde gerçekleştirilse gerçekleştirilsin, başta göç edilen ülke veya yer olmak üzere, göç veren ülkeyi, varsa geçilen transit ülke/ülkelerde insan yaşamını yakından etkilemektedir. Bu anlamda göç hareketliliğinin hedef ülkelerde güvenlik meselesi olarak ele alınmasından çok, göç yönetimini uluslararası boyutta “kontrol”, “uluslararası ilişkiler (egemenlik, ulusal güvenlik ve dış siyaset ile uluslararası göç arasındaki ilişki)” ve “göçmenlerin uyumu (göçün vatandaşlık, siyasi gelişmeler üzerine etkisi)” şeklinde üç kavram üzerinden oluşturulması ve irdelenmesi gerekmektedir (Yılmaz, 2014:1699).

Gerek ulusal gerekse uluslararası göçlerin gerçekleştiği yerlerde, göçmenlerin, insan hakları çerçevesinde eşit ve yasal insan haklarından faydalanması yönünde çaba sarf eden çeşitli ulusal ve uluslararası sivil ve resmi toplum kuruluşları vardır. Bu kuruluşlar, özellikle düzensiz göçmenlerin insani hizmetlere ulaşabilmeleri konusunda çalışmalar sürdürmektedir. Bunlar; Uluslararası Göç Örgütü (IOM), Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK-UNHCR)Uluslararası Af Örgütü, Uluslararası Mülteci Hakları Derneği (UMHD), Mülteci Hakları Derneği, Mültecilerle Dayanışma Derneği, Türk Kızılayı, Mülteciler ve Sığınmacılar Dayanışma Derneği, International Migration and Refugee Association (IMRA)Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, Afet ve Acil Durum yönetimi Başkanlığı (AFAD)’dır (Adıgüzel, 2020:218).

6. SONUÇ

Göç hareketliliği, dinamik yönü ile çok yönlü ve kapsamlı bir olgudur. Bu nedenle, birçok bilimsel alanda araştırma konusu olmaktadır. Göç basit bir mekân değişimi gibi görülmemesi gerekmektedir. Göç hareketliliği, öncesi, göç senası ve sonrası olarak değerlendirilmelidir. Göç çok eski bir insan eylemi olmasına rağmen, gerçekleştiği çağa göre değişkenlik göstermektedir. Göçler, farklı kültürlerle sahip toplumların bir araya gelmelerini sağlamakta ve birbirleriyle etkileşimine zemin oluşturmaktadır,

Göç hareketliliğinin arka palanda mutlaka neden veya nedenler söz konusudur. Bu nedenlere bağlı olarak gerçekleşen göç hareketlilikleri gerek bireysel gerekse kitlesel olsun şekil değiştirmektedir. Küreselleşme ile birlikte bugünün göç hareketlilikleri, daha iyi yaşam koşullarına sahip olduğu düşünülen ülkelere ekonomik amaçlı gerçekleşmektedir. Hedef ülkeler, özellikle uluslararası yapılan göç hareketliliklerine yasal sınırlılıklar getirmektedir. Bu tür yaptırımlarda göçmenlerin çeşitli organizasyonlar tarafından istismarına yol açmaktadır.

Uluslararası yapılan göçlerde yaşanan dramatik olaylar ve göçmenlere karşı insan hakları yasalarına uygun olmayan uygulamaların önüne geçmek için ulusal ve uluslararası çeşitli sivil toplum örgütleri kurulmuştur. Ayrıca dünyada göç hareketliliği sorununa çözüm ulunması yönünde yapılacak işlemlere, kaynak ülke yetkilileri olmaksızın kalıcı çözüm sağlanamayacağı bir gerçektir. Çözüm için tüm paydaşların bir araya gelmesi bir zorunluluktur. Göç yönetimi, sadece göçe hedef olan ülkelerin yaptırımları ile çözüme kavuşmaz.

KAYNAKÇA

- [1] Adıgüzel, Y., *Göç Sosyolojisi*, 4. Baskı, Nobel Yayınevi, Ankara, 2020
- [2] Canbey - Özgüler, V., Migration and Integration Policies. GSI Journals Serie B: Advancements in Business and Economics, 1 (1): 1-14, 2018

- [3] Çevik, H., Göç, Teori ve Kavramlar, *Göç ve Entegrasyon Uygulama Alanları, Politikalar, Paydaşlar*, Ed. Buz,S.& Çevik, H., Nika Yayınevi, Ankara, 2020
- [4] Doğan, İ., *Göç ve Kültür*, Bilge Kültür Sanat, İstanbul, 2018
- [5] Ekici, S., & Tuncel, G., Göç ve İnsan. Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi, 5(1), 9-22., 2016 <https://doi.org/10.20493/bt.71783>
- [6] Günay, E., Atılğan, D., ve Serin, E., Dünya’da ve Türkiye’de Göç Yönetimi. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 7(2), 37-60., 2017
- [7] İçduygu, A. ve Sirkeci,İ., “*Cumhuriyet Dönemi Türkiye’sinde Göç Hareketleri*”, 75 Yılda Köylerden Kentlere, Oya Baydar (der.), İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları, 1999
- [8] Massey, D. S., Arango, J., Hugo, G., Kouaouci, A., Pellegrino, A., & Taylor, J. E., Theories of international migration: A review and appraisal. *Population and Development Review*, 19(3): 431-466. Makalenin Çevirisi Saniye Dedeoğlu, Burcu Oskay, Çağlar Özbek, İbrahim Sirkeci, M. Murat Yüceşahin tarafından gerçekleştirilmiştir, 1993
- [9] Özcan, E. D. E., Çağdaş Göç Teorileri Üzerine Bir Değerlendirme. *İş Ve Hayat*, 2(4), 183-215, 2017
- [10] Sönmez, B., Daşlı, Y., Göç ve Kültür İlişkisi: Kuramsal Bir Çalışma, *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Yıl: 11, Sayı: 146, Kasım 2023, s. 154-166, 2023
- [11] Yılmaz, A., *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* Volume 9/2 Winter 2014, p. 1685-1704, 2014
- [12] <https://tdk.gov.tr/icerik/diger-icerikler/tumsozlukler/> Erişim Tarihi: 25.07.2024

THE DYNAMICS OF OUT-MIGRATION IN MALAWI

Thandiwe Nyirenda

Mzuzu University, Malawi

Abstract:

Out-migration has become a significant issue for Malawi, with the country losing a considerable portion of its population since tools for regulating population movement within the Soviet Union being the system of compulsory residential registration, known as “propiska.” After gaining independence, Malawi lacked comprehensive regulations for managing migration. The majority of Malawian migrants travel abroad on tourist visas and then overstay, becoming irregular labor migrants. The official migration statistics published during this period, based on the administrative population registration system, were gaining independence. During the Soviet era, out-migration from the USSR was nearly impossible, with one of the primary insignificant in terms of numbers and did not accurately reflect the true scope of these migration movements. This paper examines the data quality and methodology of migration statistics in Malawi and seeks to answer the question: What is the real reason behind the increasing immigration flows according to official figures since the 2000s?

Keywords: Data quality, Malawi, methodology, out-migration, policy.

ECOLOGICAL CORRIDORS AND THEIR IMPACT ON WILDLIFE MIGRATION

Dr. Ebele Okeke, Dr. Tao Zhang

Universities: University of Lagos, Nigeria; Beijing Forestry University, China

Abstract:

Ecological corridors play a crucial role in facilitating wildlife passage through linear infrastructures, particularly highways. The term migration potential is employed to quantify their effectiveness. The proposed methodology addresses the mathematical, systematic, and ecological inaccuracies found in previous approaches, offering a reliable tool for designers and environmentalists. This methodology is particularly suitable for medium and large mammals, is mathematically robust, and has been validated through monitoring existing ecological corridors.

Keywords: Ecological corridors, migration potential, partial probabilities, wildlife migration.

AUTOMATED DATA MIGRATION FRAMEWORK BETWEEN NOSQL AND SQL DATABASES

Maria Oliveira , Chinedu Okeke

University of Lagos, Nigeria

Abstract:

Traditional tools for migrating data between NoSQL and SQL databases exhibit several limitations. This study introduces an innovative framework for automating data migration between NoSQL and SQL databases. The framework automatically generates the relational schema for the target SQL database from a collection of JSON documents. The proposed method is validated through data migration between a NoSQL database (MongoDB) and a relational database implemented using PostgreSQL.

Keywords: data migration, NoSQL database, SQL database, JSON, relational schema

AN ENHANCED DOUBLE ITERATION APPROACH TO OPTIMIZE DIRTY PAGE MIGRATION IN MEMORY MIGRATION PROCESSES

Li Wei , Nadia Saidi , Ahmed Hassan

Université Cheikh Anta Diop, Senegal

Abstract:

This study explores the complexities of memory migration within the context of live virtual machine migration, focusing on the limitations of pre-copy technology. We identify three significant challenges, with the reduction of downtime being particularly crucial for maintaining uninterrupted virtual machine operations. Despite pre-copy technology's effectiveness in minimizing downtime, the necessity to pause the machine during the final data transfer phase remains a bottleneck. To address this, we propose an enhanced approach that optimizes the existing dirty page migration method. Unlike the traditional pre-copy technique, which replicates dirty pages in the $n-1$ th iteration, our solution introduces a double iteration method designed to overcome these limitations, ultimately enhancing the efficiency of memory migration.

Keywords:

Virtual machine, pre-copy technology, memory migration, downtime reduction, dirty page optimization.

LABOUR MIGRATION IN SOUTH AFRICA: IMPLICATIONS FOR NATIONAL SECURITY

Dr. Thabo Mthembu,

University of Johannesburg, South Africa

Abstract:

This paper explores the challenges of labour migration in South Africa within the framework of the nation's security concerns. It categorizes the different types of migrants residing in South Africa and examines the associated risk factors. The study delves into the structure of migration flows and the legal, economic, and socio-cultural adaptation processes for migrants within the country. Furthermore, it reviews the status of South Africa's migration legislation and discusses the implementation of comprehensive language and cultural exams for foreign nationals. These measures are analyzed as part of an adaptation strategy and a crucial element in safeguarding South Africa's migration security.

Keywords: Comprehensive exam, migration policy, migration legislation, South Africa's national security.

TRENDS AND STRUCTURAL SHIFTS IN LABOUR MIGRATION: THE SRI LANKA–MIDDLE EAST CORRIDOR

Ayesha Hassan, Mohamed Al-Rashid, Tharaka Jayasinghe

University of Khartoum, Sudan

Abstract:

This study aims to examine recent trends, patterns, and structural changes in labour migration from Sri Lanka to Middle Eastern countries and to discuss the potential impacts of these changes on remittance flows. The study utilizes secondary data published by the Sri Lanka Bureau of Foreign Employment and the Central Bank. The thematic analysis of this secondary data indicates that labour migration has increased significantly over the past decades. Concurrently, there have been shifts in the gender and skill composition of the migration flow. Similarly, the destinations for male migrants have evolved over time. These changes appear to have positive implications for international remittance receipts to Sri Lanka.

Keywords: Labour migration, Remittances, Middle East, Sri Lanka.

MIGRATION AND ADAPTATION OF KAZAKH REPATRIATES: CHALLENGES AND SOLUTIONS

L.N. Zhang, R.K. Yusufov

University of Ulaanbaatar, Mongolia

Abstract:

This study explores the migration patterns and adaptation challenges faced by Kazakh repatriates returning to Kazakhstan, focusing particularly on the Almaty region. Utilizing recent statistical data and reports from the Department of Migration Affairs, the research examines the demographic characteristics and settlement patterns of these repatriates. The study identifies key motivations driving the Kazakh diaspora from Central Asia, Iran, Afghanistan, and Turkey to return to their historical homeland. Additionally, it discusses the adaptation issues encountered by these migrants in Kazakhstan and proposes potential solutions for improving their integration into the local community.

Keywords: Kazakh diaspora, repatriates, migration, adaptation, Central Asia, Iran, Afghanistan, Department of Migration Affairs

CHALLENGES OF LABOUR MIGRATION IN RUSSIA AND THEIR IMPACT ON NATIONAL SECURITY

M. J. Tran, Department of International Relations, University of Hanoi, Vietnam

A. C. Silva, Department of International Relations, University of Hanoi, Vietnam

Abstract:

This study explores the complexities surrounding labour migration in the Russian Federation, focusing on its implications for national security. It provides a detailed classification of migrant groups within Russia and examines associated risk factors. The paper investigates migration flow structures and the conditions affecting the legal, economic, and socio-cultural integration of migrants. The analysis includes an evaluation of Russian migration policies, including the comprehensive examination requirements for foreign nationals in Russian language, history, and legal fundamentals introduced on January 1, 2015. The study assesses the impact of these policies on adaptation strategies and their significance in enhancing Russia's migration security.

Keywords: Migration policy, integration strategies, migration legislation, national security, Russia

URBAN MIGRATION DYNAMICS IN A MULTICITY FRAMEWORK

Hana Kim, Takumi Suzuki

Institution: Kyungpook National University, South Korea

Abstract:

This study introduces a streamlined model of economic geography utilizing the Dixit-Stiglitz-Iceberg framework to examine migration dynamics among three distinct cities. The model evaluates the cost-benefit trade-offs influencing migration incentives, including echelon migration. By developing a manageable, heterogeneous-agent general equilibrium model with uniform human capital distribution, this paper investigates the impact of echelon migration on overall human capital. Employing numerical simulations from South Korean data, the research analyzes how echelon migration responds to variations in transportation costs and substitution elasticity. The results reveal that: (i) there is a positive correlation between migration benefits and wage ratios, (ii) gross human capital ratios correlate positively with wage ratios between origin and destination cities, and (iii) 13 distinct patterns of human capital convergence are identified among the cities. Notably, the model predicts demographic shifts resulting from migration decisions and echelon migration processes.

Keywords: Dixit-Stiglitz-Iceberg framework, elasticity, echelon migration, trade-off

RAY TRACING MODELING AND KIRCHHOFF'S DEPTH MIGRATION FOR ENHANCED IMAGING OF COMPLEX VELOCITY MODELS

Xiao Chen, Amina Diallo
University of Addis Ababa, Ethiopia

Abstract:

The interpretation of complex seismic data poses significant challenges due to the intricacies of subsurface geology. This study addresses these challenges by employing the Ray tracing modeling technique to simulate complex subsurface structures. To image these features, Kirchhoff's prestack depth migration is applied to a synthetic common shot gather dataset. The integration of Kirchhoff's migration with Ray tracing modeling demonstrates a robust approach for imaging intricate geological formations, providing accurate results with precise reflector delineation at their true depths. The analysis and processing were conducted using MATLAB.

Keywords:

Kirchhoff's migration, Prestack depth migration, Ray tracing modeling, Velocity model

HOUSEHOLD-LEVEL INFLUENCES ON RURAL-URBAN MIGRATION PATTERNS IN BANGLADESH

Rajiv Kumar, Mei Ling Chen

Department of Development Studies, University of Dhaka, Bangladesh

Abstract:

This research investigates the factors influencing rural-urban migration in Bangladesh. Utilizing the Heckman Probit model with sample selection, this study examines both the determinants of migration and the intensity of migration at the household level. Data was collected from a survey of 160 farm households with migrants and 154 farm households without migrants, totaling 316 households. Findings indicate that key factors affecting migration include the age of household members, the presence of economically active males and females, the number of young and elderly dependents, and agricultural land holdings. Moreover, the intensity of migration is significantly influenced by the availability of economically active males, the number of young dependents, and the extent of agricultural land.

Keywords: Migration Determinants, Heckman Probit Model, Rural-Urban Migration, Bangladesh

ADVANCED TECHNIQUES FOR CROSS-DATABASE DATA MIGRATION

Dr. Maria Silva, Professor Ahmed N'Diaye

Institute of Technology, Brazil; University of Dakar, Senegal

Abstract:

In contemporary data management, the migration of data across different database management systems (DBMS) has gained significant relevance. Current migration tools for relational databases exhibit several limitations, which this paper addresses. We introduce an advanced methodology designed for the migration of database tables and their contents across various relational database management systems (RDBMS). This methodology integrates an expert system, featuring a knowledge base built upon IF-THEN rules that provide recommendations for appropriate column data types based on the input data. Additionally, our proposed tool encompasses optimization capabilities for data types in the target RDBMS tables, based on the characteristics of the source RDBMS data. The effectiveness of this expert system is demonstrated through the migration of data from a specified source RDBMS to a target RDBMS.

Keywords: Expert system, data migration, optimization, relational databases, database management system, data type, cross-database migration.

GENDERED DIMENSIONS OF MIGRATION AND HUMAN SECURITY: ANALYZING ETHIOPIAN FEMALE MIGRANTS IN SUDAN

Leila M. Fadila, Ibrahim N. Ahmed,

Department of Social Sciences, University of Dar es Salaam, Tanzania

Abstract:

Labor migration has evolved as a significant aspect of today's interconnected global economy, with historical roots extending back to earlier human eras. This study examines the recent trend of female migration in Africa, a shift from the traditional roles of African women as mere spouses or dependents. As modernity and rising unemployment pervade African societies, there is growing evidence that female labor migration is an emergent issue worthy of exploration within the framework of human security. This paper focuses specifically on the experiences of Ethiopian women migrating for labor to Sudan. Although the migration of Ethiopians to Sudan has a long history, the surge in labor migration is linked to the discovery and subsequent extraction of oil in Sudan. This research addresses the human security challenges faced by these migrants, emphasizing the need for fair wages, adequate working conditions, social security, and comprehensive labor protections. The migration process often exposes female migrants to various forms of exploitation and violence by brokers, employers, and migration authorities. The study argues that identifying vulnerable stages and key issues faced by female migrants is essential for mitigating these problems and enhancing their security. The primary challenges include gender-based violence, underpayment, verbal, physical, and sexual abuse, as well as other forms of mistreatment such as physical assaults. These issues are exacerbated by the irregular status and lack of skills or education among many of these women. Addressing these concerns is crucial for improving the safety and well-being of female migrant workers.

Keywords: Labor migration, human security, gender-based violence, Ethiopia, Sudan, migration challenges

THE IMPACT OF MIGRATION ON UNEMPLOYMENT DURATION: INSIGHTS FROM EMERGING ECONOMIES"

Carla Almeida,

Department of Economics, University of São Paulo, Brazil

Abstract:

This study explores the relationship between immigration and unemployment duration from a macroeconomic perspective, focusing on emerging economies. We investigate whether immigration affects the length of unemployment and examine how labor market integration might influence migration patterns. While the integration of immigrants into labor markets is frequently analyzed, the specific impact of immigration on unemployment duration has not been thoroughly researched. Using two methodological approaches—panel estimations (OLS and 2SLS) and panel cointegration techniques—we find that migration has a positive effect on short-term unemployment and a negative effect on long-term unemployment across 12 emerging economies. Additionally, the influence of immigration appears to be significantly shaped by the structural and institutional characteristics of the labor markets in these countries.

Keywords: international migration, unemployment duration, emerging economies, panel data

ADDRESSING YOUTH EMPLOYMENT CHALLENGES IN GEORGIA'S AGRICULTURAL SECTOR AND MIGRATION DRIVERS

R. Moreno, D. Nguyen, A. Zhang

University: Tbilisi State University, Georgia

Abstract:

This study explores the critical issue of youth employment within Georgia's agricultural sector and its links to migration. By evaluating employment and unemployment statistics segmented by age and gender, the research identifies persistent issues despite a recent decline in unemployment rates in rural regions. The findings suggest that unemployment in these areas remains more severe compared to urban centers. The paper details the rates of youth unemployment in rural settings and investigates the factors driving labor and educational migration. Based on the results, the study offers strategic recommendations aimed at enhancing youth employment, reducing unemployment rates, and optimizing migration trends within the agricultural sector.

Keywords: Agricultural education, agricultural sector, unemployment rates, youth employment, migration drivers

THE MIGRATION PATTERNS OF HIGHLY SKILLED INDIAN IT PROFESSIONALS TO JAPAN: INSIGHTS AND EMERGING TRENDS

Haruto Nakano, University of Kyoto, Japan

Abstract:

In recent years, there has been a noticeable shift in the migration patterns of highly skilled Indian IT professionals, with Japan emerging as a significant destination. This paper explores the driving forces behind this migration trend, focusing on the influx of Indian IT professionals into Japan and the factors contributing to their increasing numbers. It examines the role of several key influences: Japan's immigration policies, the evolving diplomatic relationship between India and Japan, the Indian higher education system, and the constraints imposed by the American H-1B visa program. The findings suggest that the competitive environment in traditional migration destinations like the USA has prompted Indian IT professionals to explore alternatives, with Japan becoming a preferred option due to its favorable conditions and opportunities.

Keywords: Migration trends, Indian IT professionals, Japan, immigration policy, H-1B visa impact

REGIONAL MIGRATION GOVERNANCE AND THE VENEZUELAN DIASPORA IN IBERO-AMERICA (2015-2018): CHALLENGES AND OPPORTUNITIES

Emilia Santos Silva and Satoshi Kimura

(Kyoto University of Foreign Studies, Japan)

Abstract:

This study investigates the development and limitations of migration governance mechanisms in Ibero-American countries in response to the Venezuelan diaspora from 2015 to 2018. Utilizing a qualitative methodology, the paper provides a systematic review of advancements and challenges in migration regulation across Latin America. It argues that many Latin American nations, once migrant exporters, have been compelled to create both standard and exceptional migration policies to manage the surge in Venezuelan migrants. This phenomenon has introduced a new dynamic, posing significant challenges to both host states and the emerging Ibero-American institutional migration framework. Despite support from multilateral organizations such as UNHCR and IOM, existing policies for reception and integration are not yet fully integrated into national and regional strategies. The variability in public opinion and the influence of neighboring countries further complicate the implementation of cohesive migration policies.

Keywords: Venezuela, Migration Governance, Ibero-America, Venezuelan Diaspora, Migration Policy.

ENHANCING MOBILE AGENT MIGRATION THROUGH DECISION TREE-BASED ROUTING STRATEGIES

Dr. Maria Silva, Prof. Nari Lee, Dr. Ahmed Al-Mansoori
Department of Computer Science, University of Brasília, Brazil

Abstract:

Mobile agents offer a robust framework for developing distributed systems, as they can move to different hosts where resources are available to perform specific tasks. In dynamic environments, such as peer-to-peer networks, frequent generation and deployment of agents can strain network resources. Excessive migration of agents through a limited number of network links can lead to significant overhead and congestion, ultimately impeding overall network performance. This study addresses the challenge of managing agent migration efficiently by integrating decision tree learning techniques to optimize routing strategies. We propose a method that uses decision tree algorithms to assess network traffic conditions probabilistically and make informed decisions on the next hop for agent migration, thus balancing the load and minimizing congestion.

Keywords: Mobile Agent Migration, Decision Tree Algorithms, Routing Optimization, Network Traffic Management

MIGRATION, EMOTIONAL ISOLATION, AND FAMILIAL CONNECTIONS: A CASE STUDY

K. Obasanjo, L. Zhang

Institution: University of Lagos, Nigeria

Abstract:

Cultural and familial structures are crucial for providing emotional stability and security. Additionally, the interplay of chronological, macro, and micro contexts significantly influences developmental transitions, particularly due to changes in the macrosystem related to non-normative events such as migration. Migration can disrupt familial bonds, security, and attachment relationships. With increasing migration trends, there is growing interest in understanding how migration impacts family connections, developmental independence, socialization, and overall sense of security. This study employs a narrative approach and applies the attachment theory from a lifespan perspective to investigate the settlement experiences of a migrant student originally from India, now residing in Sydney, Australia. The focus is on her efforts to maintain familial connections, her distant secure base, and her ongoing challenge to navigate the balance between dependence and independence—a key developmental milestone. Given the culturally significant role of parental authority in Indian society, the study also addresses concerns related to cultural expectations, adaptation, acculturative stress, and the sense of security.

Keywords: Attachment, familial connections, migration, emotional isolation, narrative, distant secure base

CHARACTERIZATION AND PERFORMANCE OF POLYMER-BASED NANO-SILVER FOOD PACKAGING MATERIALS

L. A. Zhou, M. J. Bakari

Department of Material Science, University of Nairobi, Kenya

Abstract:

The study investigates the properties of polymer-based food packaging materials enhanced with nano-silver (Ag) and titanium dioxide (TiO₂). The nanocomposite food packaging materials were analyzed using scanning electron microscopy (SEM) and energy-dispersive X-ray spectroscopy (EDX). The incorporation of 1% nano-silver and 0.1% titanium dioxide nanoparticles into polymer matrices was confirmed. The nanoparticles are embedded in a layered configuration within the polymer matrix. The size of these nanoparticles, assessed via X-ray diffraction (XRD) and calculated using the Scherrer Formula, ranges from 20-70 nm and are predominantly spherical. The antimicrobial efficacy of the nanocomposite packaging was evaluated, demonstrating significant antimicrobial activity of both Ag and TiO₂ nanoparticles. Migration studies across various food matrices were conducted to assess the release of nanoparticles from the packaging. The analyses, conducted in accordance with European safety directives, utilized inductively coupled plasma mass spectrometry (ICP-MS) and revealed minimal migration of Ag and TiO₂ nanoparticles into food products.

Keywords: Nano-silver, antimicrobial packaging, nanoparticle migration, titanium dioxide.

EFFICIENT ASYNCHRONOUS ELITE MIGRATION IN PARALLEL GENETIC ALGORITHMS

Zhang Wei, Akira Nakamura, Amina Abdullahi, Liu Jie,

Faculty of Engineering, University of Cairo, Egypt

Abstract:

In contemporary implementations of Parallel Genetic Algorithms (GAs), the population is typically segmented into several subpopulations, where each subpopulation operates independently, and migration of individuals occurs at fixed intervals across a ring topology. This method generally uses synchronous migrations, leading to inefficient CPU usage and suboptimal communication. While some research has explored asynchronous migration techniques, their implementation remains complex and parameter tuning is challenging. Our research introduces a novel approach to asynchronous migration by focusing solely on the transfer of elite individuals. We propose a Server-Client model where each client processes its subpopulation independently and transmits elite information to the server. The server then manages the elite data and facilitates migrations based on the evolutionary progress of each client's subpopulation. This method effectively reduces communication overhead and simplifies parameter configuration. We validate our approach through extensive testing on various optimization problems, demonstrating that it not only matches the performance of existing methods but also reduces communication traffic and eases parameter adjustment.

Keywords: Asynchronous Parallel Genetic Algorithm, Elite Migration, Server-Client Model, Optimization, Communication Efficiency

ADVANCES AND IMPLEMENTATION CHALLENGES IN DIGITAL TERRESTRIAL BROADCASTING TECHNOLOGIES

Maya P. Santosa, Raka W. Prabowo, Aisha K. Sari

Faculty of Engineering, University of Gadjah Mada, Indonesia

Abstract:

Digital terrestrial broadcasting has emerged as a crucial domain for research and technological advancements in recent years. This paper provides a comprehensive review of the characteristics of digital terrestrial television broadcasting (DTTB) standards and examines the current status of DTTB implementation globally, highlighting the standards in use. The study reveals that while developed nations and certain developing countries are on track to meet the ITU's deadline for transitioning from analogue to digital broadcasting, many others face significant challenges in this transition. These challenges include financial constraints, technological gaps, and policy alignment issues with DTTB technology. The paper also discusses the ongoing challenges in adhering to the DTTB migration plan and presents performance comparisons of various standards. Notably, the results of comparative studies are often influenced by the underlying objectives of the research, leading to varying conclusions.

Keywords: Digital terrestrial television broadcasting (DTTB) technologies, DTTB standards comparison, DTTB implementation.

THE GENDER DYNAMICS OF MIGRATION IN THE CONTEXT OF GLOBAL GENOCIDE AND FEMINICIDE

Aisha N'Dour, & Chen Wei,

Beijing University of Technology, China

Abstract:

This study explores the gendered aspects of migration within the global contexts of genocide and feminicide, focusing on youth migration patterns and their implications. By employing comparative analyses of international migration data, this research highlights the challenges faced by women in the global labor market. Key issues include illegal migration, the feminization of poverty, abductions of young girls in Nigeria, and feminicides in Juarez and Mexico. Illegal migration often leads to forced labor, sexual exploitation, and trafficking. Transgender youth have utilized online platforms to address bullying and express their identities through subcultures such as anarcho-punk, rave, and rock. The findings suggest a need for stronger gender equality legislation and improved protections for women in the workforce.

Keywords: Feminization of poverty, illegal migration, sexual exploitation, transgender youth, gender equality laws.

TRANSITIONING FROM COMMERCIAL TO CUSTOM LMS: A CASE FROM A DEVELOPING COUNTRY

Fatima S. Ibrahim, Omar N. Hassan, Amina Z. Mohammed

University: Addis Ababa University, Ethiopia

Abstract:

Learning Management Systems (LMS) are crucial for delivering educational content efficiently. Addis Ababa University initially utilized the commercial LMS Sakai but encountered challenges with its cost and limited customization. As a result, the university embarked on developing a bespoke LMS solution. This paper explores the development of Addis Ababa University's custom LMS, highlighting its design, features, and integration with existing systems. The paper also addresses the migration process from Sakai and the effects on user experience.

Keywords: educational technology, custom LMS, migration challenges, system design, user experience

RADICAL RIGHT PARTIES AND THE SECURITIZATION OF MIGRATION IN EUROPE

Ana Carla Souza, Etsuko Tanaka

Universidade Federal de Pernambuco, Brazil; Seoul National University, South Korea

Abstract:

This paper investigates how radical right-wing parties in Europe contribute to the securitization of migration policies. It argues that these parties utilize a variety of security themes to shape public discourse, including national security, economic stability, cultural identity, and internal safety. The study highlights that the prominence of these themes is influenced by each country's unique historical, social, and cultural contexts. By analyzing the strategies of radical right parties, this research sheds light on how they frame migration as a threat and drive policy changes across Europe.

Keywords: European Politics, Migration Security, Radical Right Parties, Political Discourse

SOCIAL SUPPORT AND QUALITY OF LIFE FOR YOUTH WITH CEREBRAL PALSY TEMPORARILY ORPHANED DUE TO PARENTAL MIGRATION

Dr. Mia Huang, Dr. Pedro Santos,

University of Malaya, Malaysia

Abstract:

This study investigates the effects of social support and quality of life on youth with cerebral palsy who experience temporary orphanhood due to a parent's migration. Migration triggers complex impacts across multiple life dimensions, particularly affecting family dynamics. The separation of parents and their disabled children during migration creates a challenging situation, impacting family structure and members' quality of life. This study distinguishes between children who adjust to migration-related separation effectively and those who display behavioral issues. In light of increasing labor migration among Poles and its extensive social consequences, there is a critical need for targeted support for migrant families. The research focuses on how labor migrants' families are perceived by youth with cerebral palsy, emphasizing social support and quality of life. A quantitative approach was used, employing Diener's Satisfaction with Life Scale (SWLS). The sample consisted of 50 participants (37 girls and 13 boys) aged 16 to 18, whose parents are labor migrants. Results indicate that the quality of life and social support for temporarily orphaned youth with cerebral palsy are generally at low to moderate levels.

Keywords: Social support, quality of life, migration, cerebral palsy.

AN INTEGRATED APPROACH TO URBAN CONSERVATION AND REVITALIZATION: INSIGHTS FROM IMMIGRATION IMPACTS ON THE REYHAN HERITAGE SITE IN TURKEY"

Ahmed El-Sayed, Fatima Hassan
University: Cairo University, Egypt

Abstract:

This study explores the impact of immigration on urban conservation and revitalization through an integrated model, with a focus on the Reyhan heritage site in Turkey. Reyhan, known as the “City of Immigrants” due to its rich cultural diversity, has historically embraced the dynamic effects of immigration as a positive force. The city is notable for its pioneering urban practices, including being the first capital of the Ottoman Empire and establishing the initial modern industrial movements. This paper aims to provide a model applicable to similar urban areas, emphasizing the integration of sustainable local development policies for the conservation and revitalization of historical sites. The proposed model is intended to guide local governments in implementing effective strategies for preserving and enhancing cultural heritage while accommodating the benefits of immigration.

Keywords: Urban conservation, immigration, sustainable development, cultural heritage, revitalization.

NAVIGATING IDENTITY DEVELOPMENT IN DEAF IMMIGRANT ADOLESCENTS

Ana Sousa, Jean-Luc Dubois, Maria Rosetti

University of Porto, Portugal

Abstract:

Adolescence is a critical period for identity formation, marked by numerous risks and challenges. This process is further complicated for immigrant deaf adolescents, who navigate the intersection of multiple cultural and social contexts. These adolescents must balance the familial environment, which is often rooted in the parents' original culture and language, with the external social contexts of school, peer groups, and community, where they encounter new languages and cultural norms. Additionally, the unique experiences of the deaf community add another layer of complexity. This paper explores the multifaceted issues and opportunities facing deaf immigrant adolescents, emphasizing the necessity of a comprehensive approach to understanding their personal resources, family integration, and the adaptation to both migration and deafness. It outlines key psycho-educational objectives aimed at fostering identity development, including enhancing emotional intelligence, building self-esteem, and promoting critical reflection on identity formation. The paper underscores the importance of creating flexible and supportive environments that prevent regressive defenses and facilitate the development of a genuine self.

Keywords: Deaf immigrant adolescents, identity formation, cultural adaptation, psycho-educational strategies.

STRATEGIES FOR MITIGATING CORRUPTION IN THE CONTEXT OF MIGRATION IN EUROPE

Ana Pereira, Wei Zhang,

Beijing Institute of Technology, China

Abstract:

The issue of combating migrant smuggling has emerged as a critical priority on the European Union's policy agenda over the past decade. Human trafficking, characterized by the exploitation of trafficked individuals, remains a pressing concern. Typically, these activities are driven by the financial gains from exploiting victims. This paper aims to outline strategies that could effectively reduce corruption, primarily through an examination of the current anti-corruption legal frameworks in Europe. The study delves into various factors that impact migration processes, highlighting corruption as a major driver of refugee movements. The findings suggest that law enforcement should concentrate on disrupting the financial flows supporting organized crime groups involved in migrant smuggling. Corruption plays a crucial role in facilitating these smuggling operations, especially when criminal organizations are engaged. Illegal migrants and refugees often become significant sources of illicit revenue for officials involved in immigration and border control within the European Union.

Keywords: Corruption, migration, human trafficking, legislation, smuggling.

DEMOGRAPHIC TRENDS AND POPULATION DISTRIBUTION IN GEORGIA FROM THE 1950S

Dr. Elena Vasquez, Dr. Haruto Nishida, Dr. Amina Khamis

- University of Buenos Aires, Argentina

Abstract:

Since gaining independence, Georgia has experienced significant demographic shifts due to economic downturns and internal conflicts, resulting in substantial internal displacement. These challenges have exacerbated poverty, unemployment, and income inequality, adversely affecting access to essential social services and influencing population dynamics. This study examines how these factors have impacted the age-sex structure of Georgia's urban and rural populations. We analyze changes in mortality, fertility, migration patterns, and urban expansion to understand the evolving demographic landscape. Our findings reveal distinct differences between urban and rural age-sex structures over time. This research aims to determine whether the age-sex composition in urban and rural areas of Georgia has converged or diverged since the 1950s.

Keywords: Demographic trends, age-sex structure, Georgia, internal migration, urban-rural dynamics.

ORIGIN MYTHS OF THE THANGAL TRIBE: AN ANTHROPOLOGICAL INQUIRY

Farida Khan, Imran Aziz, Adeel Shahid

University of Punjab, Pakistan

Abstract:

Myths represent a unique form of literature that, despite not being recorded in written form, offer profound insights into cultural perceptions. Anthropologists utilize these myths to explore realms that are often beyond the grasp of literate societies. This study examines the origin myths of the Thangal tribe from Manipur, India, shedding light on their migration patterns and interactions with neighboring groups. The research employs qualitative methods, including interviews and analysis of existing literature, to uncover and interpret these myths. Two prominent origin narratives are identified among the Thangal: one that traces their ancestry to a cave in Makhel within the Maram region, and another suggesting a common ancestral emergence from a cave shared with the Tangkhul and Meitei tribes. The study suggests that these origin myths could potentially be substantiated by archaeological evidence, particularly through the examination of artefacts and memorial stones mentioned in the myths. Such findings could provide valuable insights into the historical migration and settlement of the Thangal tribe.

Keywords: Anthropology, migration, myth, Thangal.

KEY FACTORS INFLUENCING RELOCATION DECISIONS FOR COASTAL INHABITANTS AMIDST CLIMATE CHANGE

Dr. Aliya Al-Khalidi, Prof. Samir Al-Jabari, Dr. Omar Hassan

Department of Environmental Science, University of Basra, Iraq

Abstract:

As global warming and rising sea levels impact coastal regions, residents of southwestern coastal areas in Taiwan face the challenge of potential displacement due to land submersion. This study aims to identify the primary factors influencing their relocation decisions, focusing on five key dimensions: “security,” “health,” “convenience,” “comfort,” and “socio-economic” conditions, as derived from a comprehensive review of relevant literature. Utilizing Structural Equation Modeling (SEM) and a detailed questionnaire survey, the research highlights that convenience emerges as the most critical factor for the residents of Taiwan when considering migration to higher elevations.

Keywords: Climate change, relocation, structural equation modeling, questionnaire survey.

GENDER DYNAMICS AND LABOR MARKET INTEGRATION: A STUDY OF TURKISH MIGRANTS IN GERMANY

Dr. E. Pratama, Dr. R. A. Wulandari
Universitas Diponegoro, Indonesia

Abstract:

Turkish migrants represent the largest demographic of foreign-background individuals residing in Germany. The participation of Turkish women in the German labor market is critical for their full social and economic integration. This study explores the labor market engagement of Turkish migrant women, who are less involved in the workforce compared to their male counterparts. Their primary roles include managing household duties, child care, and elder care, influenced by traditional family roles, lower educational attainment, limited proficiency in the German language, and inadequate professional experience. The study advocates for comprehensive integration policies targeting not only migrant women but also their male family members, to enhance their overall participation and integration into the German labor market.

Keywords:

Integration Policies, Labor Market Engagement, Migration Studies, Gender Dynamics, Turkish Diaspora, Germany

CINEMATIC DEPICTIONS OF POST-WORLD WAR II DISPLACEMENT IN CENTRAL AND EASTERN EUROPE: A COMPARATIVE STUDY OF POLISH AND GERMAN FILMS (1945-1960)

Dr. Emilie Becker, Dr. Javier Silva,

University of Coimbra, Portugal

Abstract:

This study examines how Polish and German feature films from 1945 to 1960 depict the memories of forced displacement experienced by Poles and Germans following World War II. The end of the war and the subsequent agreements made at Yalta and Potsdam led to significant territorial shifts and extensive civilian relocations in Central and Eastern Europe. These migrations became emblematic of Europe's post-war division and the ideological divide marked by the Iron Curtain. In both Poland and Germany, this topic remained contentious due to the geopolitical divides of socialist East and capitalist West Europe, and the unresolved discourse between victims and perpetrators. This research adopts a comparative approach to analyze how Polish and German cultural memories are portrayed in cinema, exploring the potential for international dialogue on historical experiences as represented in film. It aims to uncover how these films function as media of collective memory, revealing the mechanisms of memory and forgetting, and addressing themes of displacement, trauma, cultural adaptation, and lost identity. The central hypothesis posits that, while historical narratives differ, films about forced displacement in both countries share common transnational experiences of migration chaos, the trauma of losing one's home, and the challenges of cultural assimilation.

Keywords: Forced displacement, Polish and German cinema, post-war trauma, migration, collective memory.

THE INFLUENCE OF GREEK ARTISTS IN PARIS: A FORTY-YEAR OVERVIEW (1970-2010)

Ananya R. Sharma,

Institution: University of Delhi, India

Abstract:

This study explores the impact of Greek immigrant artists, including painters and sculptors, on the Parisian art scene from 1970 to 2010. By conducting extensive archival research and analyzing both daily and periodical press, this research aims to illuminate their presence in Paris and assess their influence on French intellectual and cultural life. Additionally, the study examines how these artists contributed to the cultural evolution in Greece. The investigation focuses on how these migrant artists adapted to the multicultural environment of Paris and how their migration experiences reflect broader postmodern social phenomena. The research also evaluates the role of support systems such as the Greek community, cultural institutions, museums, and galleries in fostering their integration. The recognition and assimilation of Greek artists by French society are analyzed through the lens of assimilation theory. Since the 1970s, particularly after the fall of the Greek dictatorship, artists have increasingly maintained connections with Greece, resulting in enhanced cultural exchanges and dual practices in both countries. This visibility of their evolving work underscores the dynamic nature of contemporary art and highlights Greek artists' significant role in the global cultural arena.

Keywords: Artistic migration, cultural impact, Greek artists, postmodernity, assimilation theory.

GENDER DISPARITIES IN EMPLOYMENT: INSIGHTS AND SOLUTIONS FROM A COMPARATIVE ANALYSIS

S. Mohseni, A. Ahmadzai, F. Rahimi, M. Jafari

Institution: University of Kabul, Afghanistan

Abstract:

Gender disparities in employment represent a significant challenge in the global economy. This paper examines the situation of women's employment in Georgia by exploring historical contexts, Soviet influences, and contemporary issues. It delves into employment segmentation and associated challenges, using statistical analysis to investigate the unemployment rate among women and its contributing factors. The study compares women's employment levels in Transcaucasia (Georgia, Armenia, and Azerbaijan) with those in the Baltic states (Lithuania, Latvia, and Estonia). Additionally, it evaluates women's development levels based on marriage age and migration trends. The analysis highlights the implications of Georgia's 2014 Association Agreement with the EU, which addresses economic, social, trade, and political matters, including gender equality in the workplace. The research finds that female managers in the financial and insurance sectors earn an average of 1044.6 Georgian Lari per month, while those in the broader business sector earn 961.1 GEL. Despite rising salaries, employment rates remain problematic, with 74.6% of men and 50.8% of women employed in 2017. Notably, women hold 29% of managerial positions compared to 71% held by men. The study recommends that government and civil society recognize women as integral to national economic development. It emphasizes the need for job creation in both urban and rural areas and support for migrant women to reintegrate and utilize their skills effectively.

Keywords: Gender disparities, employment segmentation, women's employment in Transcaucasia, migration trends.

GEOPOLITICAL DYNAMICS AND REGIONAL INTEGRATION IN CENTRAL ASIA

A. Zhanibekov, M. Nurmukhanov,

Department of International Relations, Kyrgyz-Turkish Manas University, Kyrgyzstan

Abstract:

This study explores the intricacies of regionalism and regionalization within the context of Central Asia, evaluating the region's status as a cohesive geopolitical entity. The authors investigate the essential elements contributing to regional formation, such as economic interdependencies, energy resources, cultural ties, and patterns of labor migration. Through a detailed analysis, this article seeks to determine the extent to which Central Asia qualifies as a unified geopolitical region and how various regional factors interplay in shaping its identity.

Keywords: Central Asia, regional integration, geopolitical dynamics, regionalism.

THE ROLE OF INTERSUBJECTIVE PERCEPTION IN BRAND FAILURE ACROSS DIFFERENT CULTURES IN THE FOOD SECTOR

Amina Nurkadiylova, Ismail Bekmuradov

Department of International Business, Kyrgyz National University, Kyrgyzstan

Abstract:

This study investigates the impact of intersubjective perceptions on the commercial success or failure of foreign food brands through the analysis of responses from two distinct consumer groups (French and Anglo-Saxon). Utilizing a combination of questionnaires and interviews, participants were exposed to two food products—one from their own country and another from a foreign country. The research reveals how the consumers' sensitivity to the brand label and packaging significantly influences their perception of the product. Drawing on Intersubjectivity theory, the study emphasizes the importance of aligning the consumer's direct and meta perspectives concerning the product, highlighting the role of producers and marketers in achieving this alignment. Addressing these considerations can mitigate the risk of brand failure in international markets.

Keywords: Brand perception, intersubjectivity, food industry, international marketing.

Let me know if you need any more adjustments!

REASSESSING SECURITY: RETHINKING CONVENTIONAL PARADIGMS

Aisulu Mukhambetova, Kairat Tolepov

Al-Farabi Kazakh National University, Kazakhstan

Abstract:

Historically, categorizing population movements and refugees as security issues would have been deemed unconventional. Nonetheless, attempts to enhance global security have paradoxically led to increased instability. The pervasive sense of uncertainty within security discussions has resulted in the normalization of security measures into everyday routines. This paper contends that traditional security narratives fail to address, reveal, and interrogate the underlying contradictions within Western security frameworks. It seeks to deconstruct conventional security wisdom, which is deeply rooted in rigid ontologies, Orientalist politics, and the (in)security nexus. The study concludes that current security strategies mask the inherent impossibility of achieving their stated goal of guaranteed security. Additionally, it offers recommendations for alternative security approaches grounded in mutual dialogue and understanding.

Keywords: Identity, (in)security, migration, ontology

ECONOMIC DOWNTURNS, REMITTANCE DYNAMICS, AND POVERTY ALLEVIATION STRATEGIES

Aizhan Mukhambetova,

Almaty University of Management, Kazakhstan

Abstract:

In light of the ongoing global economic downturn, often described as an extended "Great Recession," significant reductions in remittance transfers to developing nations are becoming evident. This decline in remittances threatens the financial stability of numerous families who rely heavily on these funds to sustain their livelihoods. The potential for further reductions in remittance flows poses an increased risk of deeper poverty for many individuals. To address this issue, policy measures should focus on (1) minimizing obstacles to remittance transfers in both donor and recipient countries to mitigate the decline; (2) enhancing the developmental benefits of remittances; and (3) implementing robust counter-cyclical macroeconomic policies to support vulnerable populations who depend on remittances for their economic well-being.

Keywords: economic downturn, remittance dynamics, poverty alleviation, macroeconomic policies.

THE PORTRAYAL OF "ENVIRONMENTAL REFUGEES" IN THE AZERBAIJANI PRESS

Elmir Aliyev, Leyla Rzayeva

Institution: Baku State University, Azerbaijan

Abstract:

Recent years have seen a growing interest in the nexus between migration and environmental factors within social research. This issue, intrinsically linked to human security concerns, has increasingly influenced media discourse and public awareness. This study explores the evolution of discussions on environmentally induced migration, tracing its trajectory from scientific research to media coverage and political discourse. The analysis focuses on how the Azerbaijani press has reported on this issue from 2004 to 2010, examining the portrayal of events, key figures, topics, geographic references, and terminology used to describe individuals displaced by environmental degradation or disasters. This research aims to understand how these narratives contribute to broader public conversations on climate-induced migration.

Keywords: Climate refugees, environmental refugees, environmentally induced migration, Azerbaijani press

EDUCATIONAL OPPORTUNITIES AND CHALLENGES FOR REFUGEE CHILDREN WITH DISABILITIES IN THAILAND: A COMPREHENSIVE REVIEW

Dr. Aisha Morales, Dr. Satoshi Nakano

University: Chulalongkorn University, Thailand

Abstract:

Thailand, as a pivotal Southeast Asian country, has become a significant host for refugee populations due to regional conflicts and crises. This extensive review explores the educational landscape for refugee children in Thailand, with a particular emphasis on those with disabilities. The review synthesizes the current literature to highlight the unique context, obstacles, and adaptive strategies employed in Thailand's educational system to accommodate these vulnerable populations. The findings suggest that while there have been notable advancements in addressing educational barriers, significant challenges persist. Additionally, the educational experiences of refugee children with disabilities in Thailand remain underexplored and require further investigation.

Keywords: Disability, education, refugee, systematic review, Thailand.

EXAMINING THE RIGHTS OF REFUGEE WOMEN THROUGH THE PRISM OF HUMAN RIGHTS: CHALLENGES AND PROGRESS

Dr. Maria C. Silva, Dr. Chen Wei

Department of Human Rights Studies, University of Taipei, Taiwan

Abstract:

International law emphasizes the necessity for equal access to civil, political, economic, social, and cultural rights, a principle further underscored by the adoption of the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women in 1979. Despite these advances, refugee women's rights continue to be systematically violated, contributing significantly to their marginalization and the violence they face in host countries. This paper offers a critical analysis of the evolution of refugee women's rights at both international and national levels. It reviews existing scholarly literature and evaluates the international community's efforts to address violence against women through various legal instruments. Recognizing that conflict impacts both male and female refugees, the paper highlights the profound and gender-specific challenges faced by women, exacerbated by entrenched cultural norms. A key focus is the dual oppression experienced by refugee women, who face both gender-based violence and the broader struggles of displacement. They are often perceived as "worthless victims," in need of humanitarian aid rather than as active agents of change in political, economic, and social spheres. The literature calls for integrating refugee women's perspectives into the management and planning of refugee settings to address these issues more effectively. The discussion is anchored in feminist theory, which provides insights into the root causes of the challenges faced by refugee women. The paper concludes with recommendations for translating these insights into concrete actions at local, national, international, and regional levels to promote sustainable peace.

Keywords: Feminist Theory, Human Rights, Refugee Women, Sexual and Gender-Based Violence.

FAITH-BASED HUMANITARIAN EFFORTS: THE ROLE OF THE CATHOLIC CHURCH IN ADDRESSING THE BIAFRAN REFUGEE CRISIS DURING THE NIGERIAN CIVIL WAR (1967-1970)

Dr. Nia Yamada,

University of Hong Kong, Hong Kong

Abstract:

The Nigerian Civil War (1967-1970) marked a significant postcolonial conflict in West Africa, characterized by a severe humanitarian crisis, particularly evident in the Biafran region. The conflict's blockade tactics and deliberate starvation strategies by the Nigerian government exacerbated the crisis, leading to a dire refugee situation in Biafra. In response to the escalating humanitarian needs, many international organizations retreated, leaving the Biafran population, especially women and children, in a precarious state of malnutrition and disease. Amidst this crisis, the Catholic Church emerged as a pivotal player, driven by its religious mandate to provide aid. Utilizing a combination of oral histories and archival research, this study explores the Catholic Church's humanitarian efforts during the Nigerian Civil War. It argues that the Catholic Church played a crucial role in mitigating the humanitarian impact of the conflict. The findings underscore the vital contribution of faith-based interventions in alleviating the suffering of Biafran refugees.

Keywords: Humanitarian crisis, faith-based intervention, Catholic Church, Biafra, Nigerian Civil War, refugee aid, malnutrition, international aid.

THE DILEMMA OF CONVENTION REFUGEES IN NEW ZEALAND: NAVIGATING VISA RESTRICTIONS AND IMMIGRATION UNCERTAINTY

Min-Jae Kim, Roberto Silva,

Universidade Federal do Maranhão, Brazil

Abstract:

In New Zealand, Convention Refugees face significant challenges due to ambiguous immigration policies and an absence of a clear pathway for obtaining permanent residency. The 1951 Refugee Convention does not automatically confer the right to permanent residence or employment in the host country, leaving refugees in a state of immigration uncertainty. The gap in New Zealand's immigration framework means that Convention Refugees cannot easily secure resident or temporary visas. This situation is exacerbated by the sparse literature on the issue, indicating a broader lack of awareness and recognition of the problem. Although Article 33 of the Refugee Convention guarantees non-refoulement, refugees' rights to employment and social security are restricted to those with lawful immigration status. For those denied resident visas, the only available temporary visas are discretionary and contingent on meeting health and character requirements. Cases reviewed by the Immigration Protection Tribunal reveal that many applications for resident and discretionary visas have been denied, which undermines the refugees' lawful status and access to rights under the Refugee Convention. Notably, the discretionary visa system can result in temporary deprivation of social security rights, violating Article 24 of the Refugee Convention. Furthermore, reliance on discretionary visas may breach New Zealand's international obligations under Article 7 of the International Covenant on Civil and Political Rights. Despite some judicial victories, there is a risk that refugees could remain indefinitely reliant on these visas, potentially compromising their right to asylum and pushing them to choose between non-refoulement and seeking human rights elsewhere. This paper explores the systemic issues contributing to these breaches and advocates for the establishment of a specific visa category for Convention Refugees to address these concerns effectively.

Keywords: Immigration policy, refugee status, visa regulation, New Zealand.

INTEGRATING MUSIC THERAPY IN EUROPEAN CLASSROOMS TO SUPPORT SYRIAN REFUGEES IN MANAGING POST-WAR TRAUMA

Dr. Elena Schmidt, Dr. Ahmed Al-Bahri,

University of Leuven, Belgium

Abstract:

The Syrian conflict has resulted in the displacement of millions of families, with many refugee children suffering from significant post-war trauma. While educational interventions have largely concentrated on academic and vocational training, there is a notable lack of focus on integrating music therapy into the school curriculum to aid in mental health recovery. This study reviews existing literature on the impact of music education and therapy on traumatized children, emphasizing its effectiveness in alleviating stress. By exploring the current situation of Syrian refugees and their educational needs, this paper outlines the positive outcomes associated with music therapy. It provides practical recommendations for educators, including the incorporation of activities such as singing, instrumental play, and songwriting, to support the mental well-being of Syrian refugee children in European classrooms.

Keywords: Music therapy, post-war trauma, Syrian refugees, educational strategies, Europe

EXPLORING THE FEASIBILITY OF A JOB PORTAL FOR REFUGEES IN KENYA

Amani Njenga, Lilian Atuma, Moses Kiprono,

Jomo Kenyatta University of Agriculture and Technology, Kenya

Abstract:

This study examines the feasibility of a job portal specifically designed for refugees in Kenya. The proposed portal serves as a digital platform where organizations can list job opportunities exclusively for refugees. Users can browse job postings and submit their skills and qualifications through the portal. The development approach adopted for this system is the traditional waterfall model. The technical development involves using Brackets for coding the platform and PhpMyAdmin for managing the database.

Keywords: Refugee employment, digital platforms, skills matching, job opportunities, Kenya.

THE ROLE OF LEGAL THEORIES IN ENHANCING ACCESS TO JUSTICE FOR FEMALE VICTIMS OF SEXUAL VIOLENCE IN REFUGEE CAMPS IN AFRICA

N. M. Adamu, K. S. Chirwa

University: University of Dar es Salaam, Tanzania

Abstract:

Legal theories offer crucial insights into the mechanisms and principles that shape justice systems and their efficacy. These theories elucidate the reasons behind legal processes, provide normative frameworks for regulation, and establish the foundation for legal institutions aimed at societal improvement. They also propose solutions to practical legal issues, defining what the law is and what it should be. Legal theories can present universal standards, such as human rights, or offer structures to streamline societal order. This paper explores the application of legal theories to improve access to justice for female victims of sexual violence in refugee camps in Africa. Female refugees often face severe sexual violations, with perpetrators frequently escaping accountability due to inadequate investigations, ineffective prosecutions, or a lack of evidence. This contributes to a pervasive culture of impunity. This study argues for the development of a robust legal framework to enhance justice for these victims. The paper will begin with an introduction to legal theory, its functions, and its role in law. It will then address the specific challenges faced by female refugees experiencing sexual violence in African camps. Finally, it will analyze relevant legal theories to understand the victims' dire circumstances, the need for justice, and how legal principles can address these issues effectively.

Keywords: Access to justice, legal theory, refugee camps, sexual violence.

MOBILE PHONE USAGE AMONG REFUGEES FOR ENHANCING SOCIAL CONNECTIVITY: AN ANALYTICAL REVIEW

Amina Juma, Kofi Mensah,
University of Dar es Salaam, Tanzania

Abstract:

Mobile phones have emerged as pivotal instruments in fostering the well-being of individuals, especially those in marginalized communities like refugees. The role of Information and Communication Technology (ICT) in alleviating feelings of isolation and loneliness, while enhancing interpersonal relationships and aiding in acculturation processes, is increasingly recognized. This review explores how the use of mobile phones by refugees can enhance their social connectivity. By analyzing literature from electronic databases, this study focuses on research published between 2010 and 2019. Key findings indicate that mobile phones are used by refugees to (i) foster a sense of belonging, (ii) sustain relationships, and (iii) support the acculturation process. The review identifies a significant research gap in understanding the nuances of social connectedness among different refugee status groups. Future research should investigate variations in connectivity experiences among those with refugee permits, those awaiting permits, and those whose applications have been rejected.

Keywords: Belonging, mobile phones, refugees, social connectivity

EXPLORING URBAN MOBILITIES OF SYRIAN REFUGEES: COMPARATIVE ANALYSIS OF EGYPT AND CANADA

R. Al-Mansour, A. Ahmed
University of Alexandria, Egypt
Country: Egypt

Abstract:

The ongoing Syrian crisis has generated unprecedented patterns of global migration, characterized by forced displacement and resettlement. This phenomenon is examined through the lens of the "new mobilities paradigm," which offers insights into the dynamics of refugee mobility. This study investigates the urban mobilities of Syrian refugees, focusing on the initial phase of their journey, characterized by movement and resettlement, and the subsequent phase of establishing a new "home" in host countries. It explores the transformation of refugees' perceptions, from being perceived as outsiders to integrating into the host society. The study particularly highlights the role of governmental policies and local community efforts in facilitating social and economic integration. By comparing the experiences of Syrian refugees in Canada and Egypt, this paper sheds light on the contrasting cultural, geographical, economic, and political contexts of these host countries. The analysis includes the impact of integration policies on refugees' access to services, employment, and community participation. This research is part of a qualitative project that employs conversational interviews with Syrian refugees who have resettled in various host countries. The interviews are used to document and analyze the refugees' experiences, focusing on their practical and emotional adjustment processes. This study aims to enhance understanding of the factors influencing refugees' sense of belonging and integration within their new communities.

Keywords: Urban mobility, refugee integration, resettlement, comparative analysis

AN ANALYTICAL STUDY OF SYRIAN ENTREPRENEURIAL CONTRIBUTIONS IN TURKEY

Ahmad Al-Munir, Mariana Sousa

Institution: Faculty of Business Administration, University of São Paulo, Brazil

Abstract:

Entrepreneurial activities by immigrants significantly impact the economic and social dynamics of host countries. This study explores the role of Syrian entrepreneurs in Turkey, focusing on their contributions to local business sectors and economic development. Given Turkey's status as a primary resettlement destination for Syrian refugees, the research highlights both the opportunities and challenges faced by these entrepreneurs. By employing a mixed-method approach, the study aims to uncover recurring themes, positive outcomes, and potential conflicts associated with Syrian entrepreneurial ventures. A quantitative approach will be utilized to collect numerical data through self-administered surveys, translated into Arabic to ensure clarity for respondents. The data collection will involve closed-ended questions employing nominal ratio and Likert scales, analyzed using linear regression and the Statistical Package for Social Sciences (SPSS). This analysis will provide insights into the impact of Syrian entrepreneurs on Turkey's business landscape and offer recommendations for enhancing their integration and success. The study notes significant participation by Syrian immigrant women in entrepreneurship and the importance of their previous business experience in contributing to their success. The findings indicate that while Syrian entrepreneurs have the potential to effectively integrate and thrive in Turkey's market, there is a need for more flexible investment and labor laws to support their endeavors.

Keywords: Entrepreneurship, immigration, Syrian, Turkey, refugees, investors, socio-economic benefits, unemployment.

UNLAWFUL REPATRIATION TACTICS OF UNDOCUMENTED MIGRANTS FROM GREECE TO TURKEY

Gabriella Santos, Koji Matsumoto

University of Dar es Salaam, Tanzania

Abstract:

Since 2011, under the guise of ‘humanitarianism’ and in response to fatalities in the Mediterranean, Greece has justified its approach to managing the refugee crisis through pre-emptive interception measures. Despite being an EU member, Greece has pursued a distinct strategy. These practices have heightened risks for migrants, often resulting in non-rescue incidents and push-back actions that have severe, sometimes fatal, outcomes for irregular migrants. This paper examines Greece's ‘compassionate border work’ policy, focusing on the practice of push-backs. It is argued that these push-back tactics infringe upon international obligations, particularly the ‘right to life’, the ‘duty to search and rescue’, the prohibition of inhuman or degrading treatment, and the principle of non-refoulement.

Keywords: Greece, migrants, push-back policy, international law violations.

ECONOMIC GLOBALIZATION, SECURITY CONCERNS, AND HUMAN CAPITAL: REVISITING IMMIGRATION POLICIES IN SOUTH KOREA

Joon-Ho Kim,

Department of Political Science,

Seoul National University, South Korea

Abstract:

This paper examines the interplay between migration, economic globalization, and national security issues. It provides a comprehensive analysis of South Korean economic and political dynamics, focusing on the causal relationships between political and economic actors and South Korean immigration policy. The study argues that conflicting forces are influencing state sovereignty, which is manifesting through proposed amendments to South Korea's Immigration Control Act. These proposed changes reflect a specific ideological view of sovereignty, emphasizing individual-centered decision-making capacity. The analysis highlights how parliamentary debates and bureaucratic inefficiencies contribute to delays in crucial decisions regarding state sovereignty, economic advantages, and immigration control. The paper evaluates these themes in the context of South Korean immigration policy and governmental strategies over the past two decades.

Keywords: Globalization, immigration policy, security, anti-terrorism

EVALUATING SHELTER STRATEGIES IN THE MIDDLE EAST: INSIGHTS FROM SYRIAN REFUGEE CAMPS IN JORDAN

Min-Jae Kim, Haruki Nakamura, Fatima Al-Mansoori

Department of Humanitarian Studies, Seoul National University, South Korea

Abstract:

This study examines shelter strategies in the Middle East by analyzing two Syrian refugee camps in Jordan: Zaatari and Azraq. The Zaatari camp was rapidly established with tents and temporary shelters, while Azraq was meticulously planned and constructed over an extended period. Currently, these camps accommodate over 133,000 residents collectively. Field research, including visits to both camps, highlighted key issues and challenges through focus groups with camp residents and shelter inspections. This approach provided both qualitative and quantitative data. Despite the unique aspects of each camp, common challenges in shelter suitability emerged regardless of location. Findings indicate a significant discrepancy between the provided shelters and the actual habitat needs. To enhance global humanitarian responses, improvements are recommended in shelter design, construction, layout, and cultural considerations. Essential elements include services, health, and hygiene. The study also explored modifications made by residents to their shelters, revealing crucial needs and preferences. These insights are valuable for refining future shelter responses and improving humanitarian aid.

Keywords: Humanitarian aid, shelter design, refugee camps, cultural adaptation

THE ARTIST'S MORAL AMBIGUITY: AN ANALYSIS OF TOM STOPPARD'S DRAMATIC WORKS

Ayumi Nakamura, Eduardo Silva

Tokyo University of the Arts, Japan

Abstract:

The artist's struggle to balance loyalty to art with societal expectations is a complex and often contentious issue. This tension, inherent in the artist's role, presents a profound dilemma: how can one navigate societal norms without compromising the integrity of artistic expression? The artist's continuous grappling with this conflict, caught between harsh social realities and the pursuit of authentic artistic forms, serves as a fertile ground for exploration. This paper examines the moral ambiguity of the artist in selected plays by Tom Stoppard. Although Stoppard, having experienced the refugee life, has largely distanced himself from overt political commentary, his early works reflect a deliberate avoidance of political intervention. This stance does not imply a lack of political interest but rather a preference for critical questioning over adopting a fixed ideological stance. Furthermore, Stoppard's reluctance to engage politically is partly attributed to his gratitude towards Britain, his adopted homeland. Consequently, Stoppard has faced criticism for his perceived political disengagement and his lack of alignment with leftist ideologies when he does engage. His response to such criticisms is evident in his self-reflective statements, which underscore the crafted nature of his work. Stoppard, echoing Oscar Wilde, maintains that an artist's primary responsibility lies within the domain of their art. This perspective is vividly portrayed in his plays *Artist Descending a Staircase* (1972) and *Travesties* (1974).

Keywords: Moral ambiguity, artistic responsibility, politics, ideological critique.

CHALLENGES AND MOTIVATIONS FOR UTILIZING PEDIATRIC VACCINATION SERVICES AMONG UNDOCUMENTED MIGRANT CAREGIVERS IN YOGYAKARTA, INDONESIA: A QUALITATIVE STUDY

**Anisa Rahmawati, Tanaka Hiroshi, Amara Al-Farsi, Benjamin Chukwuma, Mei Lin
Zhao**

Department of Social Work, Nanjing University, China

Abstract:

In 2023, Indonesia faced a resurgence of measles cases among children of undocumented migrants residing in Yogyakarta. These undocumented migrants pose a considerable obstacle to the goal of eradicating vaccine-preventable diseases (VPD). In light of the recent measles outbreak among undocumented migrant children, a series of in-depth interviews were conducted with their caregivers to explore the barriers and motivators related to childhood vaccination. Identified barriers include financial constraints, lack of legal status, language difficulties, the COVID-19 pandemic, and logistical issues. Conversely, the primary motivators for undocumented migrants to vaccinate their children include community influence, fear of disease, trust in healthcare providers, support networks, and vaccine accessibility. Immediate interventions are necessary to address the vaccination challenges faced by undocumented migrant children to prevent further outbreaks of VPD.

Keywords: Indonesia, measles, Yogyakarta, undocumented migrants

NAVIGATING FAMILY DYNAMICS AND STRESS MANAGEMENT STRATEGIES AMONG MIGRANT YOUTH WITH CEREBRAL PALSY

Lian Chen, Mei Zhang

Department of Social Work, Nanjing University, China

Abstract:

This study investigates the interplay between family dynamics and stress management approaches among migrant youth with cerebral palsy. The research involved 70 participants with cerebral palsy who possess standard intellectual capabilities and come from families where at least one parent is a migrant. The Family Dynamics Questionnaire (FDQ) was utilized to assess family communication levels, while stress coping strategies were evaluated using the Coping Inventory for Stressful Situations (CISS). The analysis revealed significant associations between family dynamics and stress coping styles. Specifically, an emotion-focused coping style was linked to the “communication within the family” variable, indicating that effective family communication may influence emotional responses to stress. Furthermore, a task-oriented coping style was associated with “maternal control within the mother-child relationship,” suggesting that excessive maternal control might impact the development of proactive coping strategies. The findings highlight that migrant youth with cerebral palsy, when subjected to overprotective and controlling behaviors by their mothers, are more likely to rely on emotional coping rather than engaging in constructive problem-solving. Overcontrol by mothers can lead to passivity and reduced motivation in managing challenging situations.

Keywords: Cerebral palsy, migrant youth, family dynamics, stress management, China

THE IMPACT OF THE COVID-19 PANDEMIC ON THE MENTAL HEALTH OF CONSTRUCTION MIGRANT WORKERS IN SAUDI ARABIA

Elena Ivanova, Dmitry Petrov

Department of Psychology, Novosibirsk State University, Russia

Abstract:

Introduction: The COVID-19 pandemic, first identified in Asia in late 2019 and declared a global pandemic by early 2020, has had profound effects on economies and health systems worldwide. The global response, predominantly involving lockdowns and curfews, significantly affected expatriate workers, who faced financial instability, cultural challenges, and separation from their families. In Saudi Arabia, expatriates constitute a major portion of the workforce, especially in the construction sector. This study aims to evaluate the psychological impact of COVID-19 on non-healthcare migrant workers in a construction company in Riyadh.

Methods: This cross-sectional study was carried out with non-healthcare employees of a construction firm in Riyadh. The study protocol was approved by the company's management. Participants who consented to the study completed an anonymous questionnaire, including the DASS-21 scale for assessing depression, anxiety, and stress, and a supplementary questionnaire designed to gauge emotional experiences.

Results: Over one-third of participants reported symptoms of depression, anxiety, and stress according to the DASS-21 scale. Additionally, the supplementary questionnaire revealed an increase in negative emotions.

Conclusion: The findings indicate a rise in psychological distress and negative emotions among non-healthcare migrant workers during the COVID-19 pandemic. Understanding these emotional impacts is essential for developing effective support strategies to mitigate the mental health challenges faced by this vulnerable group.

Keywords: COVID-19 pandemic, Saudi Arabia, mental health, migrant workers.

EXAMINING THE ALLOPATRY OF NATIONAL COLLEGE ENTRANCE EXAMINATIONS IN CHINA: ORIGINS, POLICY, AND STRATEGIC APPROACHES

Ahmed M'Baye, Li Wei,

Guangzhou University, China

Abstract:

This study explores the concept of allopatry in the context of China's national college entrance examination system, focusing on policies that allow migrant students to participate in exams based on their current residence. The research identifies key factors influencing the policy's implementation and examines recent policy changes across various Chinese provinces and municipalities. Utilizing SWOT analysis, the paper assesses the strengths, weaknesses, opportunities, and threats associated with this policy framework. It proposes strategies for effective policy implementation from both conceptual and institutional perspectives. Findings suggest that the government should adopt a more flexible approach towards allopatry policy restrictions, advocating for simultaneous reforms in household registration and entrance examination policies. Higher education institutions are encouraged to diversify enrollment models, and the government should grant universities greater autonomy in selecting outstanding migrant students. To address local disparities, major cities such as Beijing, Shanghai, and Guangzhou should develop compensatory measures to facilitate access to higher vocational education for children of migrant workers, including waivers for tuition fees.

Keywords: National College Entrance Examination, higher education, education policy, educational equity

EXPLORING THE TRANSFORMATIVE WORKPLACE LEARNING EXPERIENCES OF MIGRANT WOMEN ENGLISH INSTRUCTORS IN HIGHER EDUCATION IN GHANA

Dr. Aisha Mensah, University of Cape Coast, Ghana

Abstract:

This research investigates the transformative workplace learning experiences of migrant women English instructors in higher education institutions in Ghana. This often-overlooked group of educators is examined through a qualitative research framework. Utilizing Mezirow's Transformative Learning Theory, the study aims to provide a comprehensive analysis of the participants' educational and professional growth. This collaborative research involves participants actively contributing to the creation of visual or artistic representations of their learning experiences, using methods such as photovoice and arts-informed data collection.

Participants, in their roles as co-researchers, explore their workplace learning through their chosen artistic expressions, reflecting on their interactions with colleagues and administrators. They generate cultural artifacts that are subsequently analyzed in joint sessions with the researcher and other participants. The study seeks to address the following research questions: (1) What insights have participants gained regarding their workplace culture, and how do they articulate these insights? (2) In what ways have their workplace learning experiences been transformative? (3) How have colleagues and administrators impacted their transformative learning processes? (4) What types of support have they received, and which have been most beneficial? (5) What aspects of their learning experiences have undergone transformation? (6) How has the arts-informed research approach contributed to these transformations?

The findings offer critical implications for the support structures currently available to English language instructors in Ghanaian higher education, particularly for migrant women educators. This ongoing doctoral study highlights the need for further investigation into the professional development and support issues faced by migrant English instructors, with a focus on creating a more responsive and inclusive educational environment. By applying Mezirow's Transformative Learning Theory, this study contributes to the understanding of workplace learning experiences and the effectiveness of support mechanisms in higher education settings.

Keywords: Workplace learning, transformative learning theory, English teacher education, professional development.

EXAMINING GENDER DYNAMICS IN THE GERMAN LABOR MARKET: INSIGHTS FROM TURKISH MIGRANTS

M. A. Mbaye,

University of Ghana, Ghana

Abstract:

Turkish migrants represent the largest demographic of individuals with migration backgrounds residing in Germany. Understanding the labor market participation of Turkish women is crucial for assessing their integration into German society. This study explores the labor market engagement of Turkish migrant women, who are significantly less involved in the workforce compared to their male counterparts. Their lower participation is attributed to traditional family roles, educational disparities, limited German language proficiency, and inadequate professional experience. To address these challenges, the paper advocates for comprehensive integration strategies aimed at increasing the labor market involvement of migrant women, as well as their male relatives and local community members.

Keywords:

Integration, Labor Market, Migration, Gender Equality, Turkish Migrants, Germany

40 mini

EXAMINING THE IMPACT OF MIGRATION ON HUMAN SECURITY: A STUDY OF ETHIOPIAN FEMALE MIGRANTS IN SUDAN

Sayed Jamal Azad, Gulnarbek Kadyrov

Turkmen State University, Turkmenistan

Abstract:

Migration, a pivotal aspect of contemporary globalization, has ancient roots that continue to shape current trends. This study examines the emerging phenomenon of female migration within Africa, particularly focusing on Ethiopian women migrating to Sudan. Historically, African women migrants were primarily spouses or dependents, but contemporary shifts in socio-economic conditions and increasing unemployment have led to a notable rise in women seeking labor opportunities abroad. This paper investigates the intersection of female labor migration and human security, emphasizing the experiences of Ethiopian women in Sudan. The migration trend accelerated with the discovery of oil in Sudan, transforming the economic landscape and migration dynamics. While migration holds the potential for improved economic prospects, it also presents significant challenges, including inadequate wages, poor working conditions, and insufficient social security. Female migrants often face heightened risks of violence and exploitation by intermediaries, employers, and migration authorities. This study highlights the critical need to address the vulnerabilities experienced by female migrants at various stages of their journey, aiming to enhance their protection and ensure safe and equitable working conditions. Key issues include gender-based violence, underpayment, and various forms of abuse, which are exacerbated for irregular migrants with limited skills or education. Addressing these challenges is essential for improving the human security of female migrant workers.

Keywords: Labor migration, human security, gender-based violence, Ethiopia, Sudan, migration policy

FACTORS INFLUENCING RURAL-TO-URBAN MIGRATION IN BANGLADESH: A HOUSEHOLD-LEVEL ANALYSIS

Ayesha Rahman, Tariq Ali

Institution: Department of Social Sciences, Dhaka University, Bangladesh

Abstract:

This research examines the factors driving rural-to-urban migration in Bangladesh, focusing on household-level determinants. Utilizing the Heckman Probit model with sample selection, the study investigates both the likelihood and intensity of migration among farm households. Data were collected from a sample of 316 households in central Bangladesh, comprising 160 households with migrants and 154 without. The analysis identifies key determinants influencing migration, including household age structure, the presence of economically active males and females, the number of dependent members (both young and elderly), and the extent of agricultural land holdings. Additionally, the intensity of migration is significantly influenced by the availability of economically active adult males, the number of young dependents, and the size of agricultural land holdings.

Keywords: Migration Determinants, Heckman Probit Model, Rural-to-Urban Migration, Bangladesh.

STRATEGIES FOR MITIGATING CORRUPTION AMIDST MIGRATION FLOWS IN EUROPE

Marko Ivanov, Sofia University, Bulgaria

Abstract:

Addressing migrant smuggling has been a priority issue on the European Union's policy agenda for over a decade. Human trafficking, characterized by the exploitation of trafficked individuals, remains a significant challenge, with financial gain from victim exploitation being a core element. This paper aims to identify strategies that could effectively curb corruption, primarily by examining the current legislative framework against corruption in Europe. The study explores the diverse origins of factors affecting migration processes, highlighting corruption as a major driver behind refugee movements. The findings suggest that law enforcement should concentrate on the financial networks supporting organized crime groups engaged in migrant smuggling. Corruption plays a critical role in managing smuggling operations, particularly when criminal networks are involved. Illegal migrants and refugees often become lucrative sources of income for officials managing border protection and immigration control within the European Union.

Keywords: Corruption, migration, human trafficking, legislation, smuggling.

SOCIOCULTURAL INFLUENCES ON PAIN MANAGEMENT IN ONCOLOGY AND PALLIATIVE CARE

Maria Gonzalez, Li Wei,

National Taiwan University, Taiwan

Abstract:

Effective pain management is crucial for enhancing quality of life and is a significant marker of nursing excellence. Chronic pain, especially prevalent in oncology and palliative care settings, is increasingly recognized as a multifaceted and deeply personal experience, encompassing a range of sociocultural factors when dealing with patients from diverse backgrounds. This research emphasizes the importance of understanding the sociocultural dimensions of chronic pain in the professional care of patients from migrant communities within hospices and palliative care units. The study aims to: 1. Investigate sociocultural perspectives on pain and nursing care, focusing on customs and practices related to pain among Portuguese Christian and Chinese Buddhist women; 2. Enhance individualized and family-centered nursing practices by addressing the sociocultural needs of patients experiencing severe pain in palliative care contexts. Through a qualitative-explorative comparative approach, interviews were conducted with four groups of women: Portuguese Christian immigrants (4 first-generation, 5 second-generation) and Chinese Buddhist women of two generations (5 from each generation), matched for age and educational background. The interviews, guided by semistructured ethnographic techniques (Spradley, 1979), explored their perceptions and experiences of pain and nursing care within their familial contexts. Results reveal that expressions of pain, and distinctions between "private" and "public" pain, vary significantly across different societies and cultures. Norms around the expression of pain are often learned during childhood and shape attitudes and expectations in adulthood. Language, particularly the use of metaphors and symbols, plays a critical role in potential misunderstandings. Sociocultural contexts may involve specific beliefs important to patients, which can appear unconventional from a biomedical standpoint. Pain can also impact family dynamics, where cultural norms of respect or hierarchy might inhibit open expression of individual needs. Religious beliefs frequently provide specific resources that, while not universally applicable, can significantly aid in pain relief. This discussion will integrate the study's findings with existing literature and propose nursing interventions and strategies beyond pharmacological treatments, aimed at improving care for patients from diverse sociocultural backgrounds in end-of-life scenarios.

Keywords: Pain management, migrants, sociocultural context, palliative care

AN ANALYTICAL OVERVIEW OF SYRIAN ENTREPRENEURIAL VENTURES IN TURKEY

Clara Becker, Nadir Aslan

Department of Business Administration, University of Vienna, Austria

Abstract:

Immigrant entrepreneurship emerges as a significant phenomenon when immigrants engage in entrepreneurial activities within their host countries. The future success and stability of nations hosting refugees are closely tied to the reciprocal social and economic advantages experienced by both the local population and the newcomers. This study delves into the impact of Syrian refugee entrepreneurs on the business landscape of Turkey. It provides an in-depth analysis of the role of entrepreneurship in Turkey's economy, focusing on the challenges and successes faced by Syrian entrepreneurs in this context. As Turkey remains a major destination for Syrian refugees, this research aims to illuminate the complexities of effective migrant entrepreneurship and its contributions to the local business sectors.

Employing a mixed-methods approach, the study integrates qualitative and quantitative data to identify recurring themes, positive outcomes, and discrepancies. Data collection will involve quantitative surveys administered to Syrian refugees in Turkey, with the questionnaire translated into Arabic to ensure clarity and comprehension. The survey will feature closed-ended questions employing nominal, ratio, and Likert scales. Data analysis will be conducted using linear regression and the Statistical Package for Social Sciences (SPSS) to evaluate the role of Syrian entrepreneurs within Turkey's business environment. The findings will inform recommendations for improving the entrepreneurial landscape for Syrian migrants.

The study highlights the notable contribution of Syrian entrepreneurs, particularly young individuals and women, to the labor market and the broader business sector. Previous trading experience and business management skills significantly enhance their success in the host country. The research also reveals that Syrian entrepreneurs can effectively establish and manage businesses in Turkey, though there is a need for more flexible investment, labor laws, and financial support mechanisms to better accommodate immigrant entrepreneurs.

Keywords: Entrepreneurial ventures, immigration, Syrian entrepreneurs, Turkey, refugee impact, socio-economic integration, labor market, business management.

REVITALIZING INDUSTRIAL ZONES IN HO CHI MINH CITY: TRANSITIONING FROM PROCESSING HUBS TO URBAN WAREHOUSING SOLUTIONS

Maria Andersson, Hanoi University of Civil Engineering, Vietnam

Nguyen Van Trung, Hanoi University of Civil Engineering, Vietnam

Abstract:

Industrial zones play a dual role in economic advancement and as sources of social issues such as inadequate housing and slum development in surrounding areas, particularly when infrastructure is lacking. The ongoing global challenges of pandemics and climate change highlight the urgent need for sustainable solutions. Ho Chi Minh City is focusing on developing housing for migrant workers to stabilize the workforce and address social problems arising from poor living conditions. This paper examines the renovation strategies for existing industrial zones and worker housing in Ho Chi Minh City, proposing viable models to enhance urban aesthetics and address adaptation challenges posed by decree 29/2008/ND-CP. This includes adapting to abnormal impact conditions like pandemics, climate change, and other crises.

Keywords: Industrial zones, social housing, worker accommodation, urban distribution centers.

REIMAGINING COLONIAL NARRATIVES: BLACK-EYED PERSPECTIVES IN AMA ATA AIDOO'S "OUR SISTER KILLJOY"

Ibrahim Niazi, Faculty of African Studies, University of Cape Town, South Africa

Abstract:

This paper explores Ama Ata Aidoo's *Our Sister Killjoy* through a postcolonial lens, examining how the narrative deconstructs traditional colonial travel literature. It highlights how Aidoo's portrayal of the protagonist's "black-eyed squint" functions as a transformative tool, challenging entrenched Orientalist perspectives. The essay argues that Sissie's assertion of authority and self-expression disrupts conventional Western representational frameworks, presenting a unique counter-narrative. It further investigates how Aidoo's text engages in resistance against Eurocentric viewpoints perpetuated by Western academic institutions, employing diverse strategies of subversion and appropriation. The feminist perspective embedded in Aidoo's work articulates a distinctive African identity while preserving cultural uniqueness amidst colonial and postcolonial discourses.

Keywords:

Orientalism, African Identity, Postcolonial Resistance, Feminist Perspectives, Race Politics, Migrant Intellectualism

THE IMPACT OF MIGRATION ON FAMILY BONDS AND PERSONAL DEVELOPMENT: A CASE STUDY

A. Müller, B. Kovač
University of Vienna, Austria

Abstract:

Family and cultural frameworks are integral to providing security and stability. However, the dynamics of migration introduce significant changes to these frameworks, impacting developmental transitions and personal autonomy. This study employs a narrative approach within the attachment theory framework to explore the experiences of a migrant student originally from India, now residing in Vienna, Austria. The paper delves into the challenges faced in maintaining familial connections, the emotional impact of migration on attachment security, and the struggle between dependence and self-sufficiency. The positional influence of parental authority in Indian culture is examined, highlighting issues related to cultural expectations, adaptation processes, and the stress associated with acculturation. These findings underscore the broader implications of migration on family bonds and personal development.

Keywords: Attachment theory, family bonds, migration impact, narrative study, acculturation stress

NEW PERSPECTIVES ON ‘SOCIAL EUROPE’: REASSESSING THE RENATIONALIZATION OF THE EU INTERNAL MARKET

Elena Torres, Marko Petrovic
University of Ljubljana, Slovenia

Abstract:

This paper explores the pivotal issue of the European Union's internal market, specifically focusing on the free movement of workers and persons. It aims to evaluate the political and legal ramifications of the ongoing "renationalization process" within the EU and its member states. Renationalization reflects member states' efforts to re-evaluate their relationship with the EU, particularly evident in the public sentiment within several core EU nations and evidenced by regulatory changes. The article posits that renationalization trends in the Single Market are manifested through increasing criticism of EU integration principles and discussions on potential exits by certain member states. The analysis centers on how renationalization impacts the free movement of persons, a fundamental aspect of European integration. This issue remains subject to evolving theoretical, legal, and practical considerations. Recent political, legal, and jurisprudential developments highlight the urgency of reassessing the principles governing migrant EU workers and safeguarding them against nationality-based discrimination.

Keywords: European law, European Union, internal market, free movement of workers, labor mobility, legal reforms.

FACTORS INFLUENCING THE SALARIES OF LOCAL CONSTRUCTION WORKERS IN THE CZECH REPUBLIC

M. Novak, L. Svoboda, T. Dvorak, J. Krejci

Institution: University of Brno, Czech Republic

Abstract:

This study investigates the determinants affecting the salaries of local construction workers in the Czech Republic. The sample consisted of 156 native construction workers from the Brno region. Data collection was carried out using a structured questionnaire, with subsequent analysis employing frequency, percentage, and regression techniques. Findings indicate that the typical profile of a Czech construction worker is a married male aged between 26 and 37 years. These workers generally possess four to six years of education, are employed as laborers, and earn an average monthly salary ranging from 4,000 to 9,200 CZK. Most workers have less than five years of experience and work five days a week. The average company size is between 10 and 30 employees, with fewer than 10 being foreign workers. A significant proportion of workers face a 20% to 40% risk of job-related hazards and have never changed employers. The mean monthly salary of Czech construction workers is 10,843.03 CZK with a standard deviation of 4,898.31 CZK. Hypothesis testing identified job position, work experience, and employer turnover as the primary factors influencing wage levels. These factors collectively account for 51.9% of the variance in salaries among Czech construction workers.

Keywords: Construction industry, native workers, Czech Republic, wages.

THE EVOLUTION OF KAZAKH EMIGRANT LITERATURE: A FOCUS ON MUKHTAR AITKALIYEV'S CONTRIBUTIONS

Zhang Wei, Leila Aminova, Rizwan Khan

East Asia University of Humanities, China

Abstract:

The transformative social upheavals of the 20th century profoundly influenced the development of Kazakh literature, particularly among those writers who lived in exile. Among these figures were World War II veterans and poets imprisoned during the conflict, many of whom contributed to the growth of Kazakh émigré literature under the 'Turkistan Legion' movement. This literary chapter, long obscured during the Soviet era, only began to be explored after Kazakhstan's independence. However, scholarly work on this subject remains sparse. This paper delves into the development of Kazakh literature in exile, highlighting key figures, their artistic contributions, and the motifs of displacement that permeate their works.

Keywords: Kazakh émigré literature, 'Turkistan Legion', pseudonyms, exile writers, wartime poetry.

THE IMPACT OF BRAIN DRAIN ON MEDICAL PROFESSIONALS: CAUSES AND CONSEQUENCES IN BANGLADESH

Dr. Farhan Malik, Dr. Ayesha Karim, Dr. Anwar Hossain

Institution: Rajshahi Medical University, Bangladesh

Abstract:

This study investigates the factors driving the emigration of medical professionals (MBBS) from Bangladesh to developed countries and explores its consequences on the healthcare system. Data was collected from 100 doctors working at Dhaka Medical College Hospital using a systematic random sampling method. The research identifies multiple socio-economic and political factors as the primary push and pull forces behind the brain drain. Poor compensation and inadequate professional development opportunities were cited by 82% of the respondents as key motivations for leaving the country. Additionally, 79% pointed to political instability and security concerns as significant contributors to emigration, while 85% of participants highlighted the lack of advanced educational prospects as a driving force. The ongoing exodus of doctors is severely undermining healthcare policies, doctor-patient ratios, and the overall quality of healthcare services in Bangladesh.

Keywords: Brain Drain, Emigration, Compensation, Political Instability, Medical Professionals, Bangladesh

SOCIAL SUPPORT AND QUALITY OF LIFE AMONG ADOLESCENTS WITH CEREBRAL PALSY TEMPORARILY SEPARATED FROM PARENTS DUE TO MIGRATION

Chen Wei-Ling,

Department of Social Work,

Chongqing University, China

Abstract:

This study investigates the social support and quality of life experienced by adolescents with cerebral palsy who are temporarily separated from their parents due to labor migration. The emotional and social impacts of parental migration are profound, especially for families with disabled children, leading to significant disruptions in family dynamics and the overall well-being of its members. Adolescents facing this separation may exhibit varying levels of resilience, with some adjusting well, while others demonstrate behavioral difficulties. In light of the increasing global migration trends and the accompanying socio-emotional challenges for families, it is critical to explore effective support mechanisms. This paper emphasizes the role of social support systems in mitigating the negative effects of parental absence on adolescents with cerebral palsy. Using a quantitative research approach, the study employed the Satisfaction with Life Scale (SWLS) by Diener to assess the perceived well-being of 50 adolescents (37 girls and 13 boys) aged 16 to 18 years, all of whom have parents working abroad. The findings reveal that social support and quality of life for these youth are generally at moderate to low levels, highlighting the need for enhanced interventions.

Keywords:

Social support, quality of life, migration, cerebral palsy, adolescents.

THE DYNAMICS OF EMIGRATION: A METHODOLOGICAL APPROACH TO MIGRATION PATTERNS IN UZBEKISTAN

Li Wei Chen, Dr. Sung-Jin Park

Department of Sociology, Tashkent State University, Uzbekistan

Abstract:

Emigration has become a significant concern for Uzbekistan, which has experienced a notable population decline due to migration since gaining independence. During the Soviet era, migration outside the USSR was strictly regulated through the "propiska" system, which controlled internal population movement. However, after independence, Uzbekistan lacked robust migration regulations, leading many citizens to use tourist visas as a means of entering foreign countries, eventually overstaying and becoming irregular labor migrants. Official statistics based on administrative records fail to capture the full extent of these movements. This study aims to critically analyze the quality of migration data in Uzbekistan and to explore the underlying causes of the increasing emigration flows, particularly after the 2000s.

Keywords: Migration policy, data quality, Uzbekistan, emigration, methodology.

CHALLENGES AND MOTIVATORS FOR ACCESSING CHILDHOOD VACCINATION SERVICES BY UNDOCUMENTED MIGRANT CAREGIVERS IN NORTHERN THAILAND: A QUALITATIVE INVESTIGATION

Lee Wan Ping, Rachana Devi Ramachandran, Natchaya Boonchuen, Tsering Phuntsok, Nima
Choedon

University: Mae Fah Luang University, Thailand

Abstract:

In 2019, polio re-emerged in Malaysia after 27 years, affecting the children of undocumented migrants in the Sabah region. This event highlights the persistent challenge of vaccinating undocumented migrant populations to eliminate vaccine-preventable diseases (VPD). A qualitative study was conducted with caregivers of undocumented migrant children in Northern Thailand to understand the obstacles and factors motivating their use of vaccination services. Key barriers identified include financial constraints, legal status issues, language barriers, the impact of the COVID-19 pandemic, and logistical challenges in accessing healthcare facilities. On the other hand, five primary motivators were social influence, fear of disease outbreaks, trust in healthcare professionals, robust community support, and vaccine availability. Immediate action is essential to resolve these barriers and ensure the protection of undocumented migrant children from VPD resurgence.

Keywords: Thailand, polio, undocumented migrants, vaccination barriers

FACTORS INFLUENCING THE UPTAKE OF CHILDHOOD VACCINATION SERVICES BY UNDOCUMENTED MIGRANT CAREGIVERS: INSIGHTS FROM SABAH, MALAYSIA

Lina Wei Zhang Ahmad Syafiq Hussain Mei-Ling Chan

(University of Da Nang, Vietnam),

Abstract:

The resurgence of polio in Malaysia in 2019, after a 27-year absence, raised significant public health concerns, particularly regarding the children of undocumented migrants in Sabah. These communities face numerous challenges that hinder their access to vaccination services, contributing to the persistence of vaccine-preventable diseases (VPDs). Through qualitative interviews with caregivers of undocumented migrant children, this study explores the barriers and facilitators impacting their decisions on childhood vaccinations. The key barriers identified include financial hardship, lack of legal status, language difficulties, the ongoing COVID-19 pandemic, and geographical inaccessibility. Despite these obstacles, five major motivators emerged: social influence, fear of infectious diseases, parental trust in healthcare systems, supportive networks, and vaccine availability. Immediate efforts are required to address these issues to ensure broader vaccination coverage and prevent the resurgence of VPDs in vulnerable populations.

Keywords: Malaysia, polio, undocumented migrants, vaccination, healthcare barriers.

PSYCHOLOGICAL IMPACT OF THE COVID-19 PANDEMIC ON MIGRANT WORKERS IN CONSTRUCTION: A CASE STUDY IN MALAYSIA

Tanaka Liwei, Priya Kumari

Institution: Universiti Teknologi Petronas, Malaysia

Abstract:

Introduction: The COVID-19 pandemic, which originated in Asia in late 2019, rapidly escalated into a global health crisis by early 2020, disrupting economies and healthcare systems worldwide. One of the key measures implemented to control the spread of the virus was lockdowns, which had a profound impact on migrant workers, exacerbating issues related to financial insecurity, cultural isolation, and separation from family. Malaysia, like many countries in the region, relies heavily on foreign labor in sectors such as construction. This study aims to explore the psychological effects of the COVID-19 pandemic on non-healthcare migrant workers employed in the construction industry in Malaysia. **Methods:** This cross-sectional study was conducted at a construction company in Kuala Lumpur. Workers who consented to participate were asked to complete an anonymous survey, which included the DASS-21 scale to assess symptoms of depression, anxiety, and stress, as well as an additional custom questionnaire to capture emotional responses specific to the pandemic. **Results:** Over 40% of participants exhibited symptoms of psychological distress, including depression, anxiety, and stress, as measured by the DASS-21 scale. The custom questionnaire revealed a marked increase in negative emotions, with workers reporting heightened feelings of isolation and fear. **Conclusion:** The findings of this study highlight a significant rise in psychological distress among non-healthcare migrant workers during the COVID-19 pandemic. These results emphasize the need for targeted mental health interventions and support systems for migrant workers, a group particularly vulnerable to the pandemic's socioeconomic and emotional challenges.

Keywords: COVID-19 pandemic, psychological effects, migrant workers, construction industry, Malaysia.

EXAMINING THE DECENTRALIZATION OF COLLEGE ENTRANCE EXAMS IN CHINA: POLICIES, CHALLENGES, AND STRATEGIC REFORMS

Li Wei, University of Cape Coast, Ghana

Abstract:

This study explores the decentralization of China's national college entrance examination (NCEE) system, which allows migrant students to attend high schools and take college entrance exams in the regions where they reside. The research delves into the key factors influencing the implementation of this policy within the Chinese context. Many provinces and municipalities in China have recently introduced policies addressing NCEE access for non-local students. Through a SWOT analysis, the study examines the strengths, weaknesses, opportunities, and challenges of these reforms, providing insights into strategic implementation from institutional and conceptual perspectives. The findings suggest that the government should adopt a more proactive approach in easing NCEE policy restrictions and synchronizing them with household registration reforms. Higher education institutions should diversify their enrollment models, and the government should empower universities to select outstanding migrant students independently of NCEE limitations. Major cities such as Beijing, Shanghai, and Guangzhou should implement compensatory measures, offering migrant students tuition-free access to higher vocational colleges.

Keywords: National college entrance examination, higher education policy, migrant students, educational reform, education equality.

TRANSFORMATIVE WORKPLACE LEARNING OF MIGRANT WOMEN ENGLISH INSTRUCTORS IN POST-SECONDARY LANGUAGE PROGRAMS IN DURBAN, SOUTH AFRICA

Safiya Ndlovu, University of KwaZulu-Natal, South Africa

Abstract:

This research explores the transformative workplace learning experiences of migrant women English instructors within post-secondary institutions in Durban, South Africa. Migrant women educators in higher education remain an overlooked demographic in the academic literature. Utilizing a qualitative research paradigm, this study is framed through Mezirow's Transformative Learning Theory to analyze and interpret the data collected. The research adopts a collaborative approach, wherein the researcher and participants co-create artistic representations, such as photographs and other media, in response to the study's questions. Photovoice and arts-informed methodologies are central to the data collection process.

Participants in the study act as co-researchers, reflecting on their own workplace learning experiences through critical self-reflection and dialogue. Each co-researcher chooses the form of artwork they feel best represents their transformative learning in the South African workplace culture, particularly their interactions with colleagues and administrators. After creating these cultural artifacts, co-researchers collaborate to interpret the artworks, engaging in group discussions and interviews to extract themes and meanings from both their own and others' experiences.

The following research questions guide the inquiry: (1) What have migrant women instructors learned about their workplace culture, and how do they articulate these experiences? (2) In what ways have these experiences been transformative? (3) How have colleagues and administrators shaped their learning? (4) What support have they received, and what changes would they recommend? (5) What transformation has occurred as a result of their workplace learning? (6) How has the arts-informed research process contributed to transformation?

The findings emphasize the necessity of enhanced support systems for English language instructors, particularly migrant women, within post-secondary education programs in South

Africa. This ongoing doctoral study responds to the scarcity of research addressing the professional development and workplace challenges of migrant educators, particularly those teaching adult learners. As workplace realities and support structures in South Africa's English language programs are under-explored, this study provides crucial insights. The theoretical framework, grounded in Mezirow's Transformative Learning Theory, offers a robust lens for understanding and improving the workplace experiences of migrant English instructors.

Keywords: English teacher education, migrant educators, transformative learning, workplace culture, professional development.

LABOR MARKET DYNAMICS AND GENDER INTEGRATION AMONG TURKISH IMMIGRANTS IN GERMANY

A. Khan, M. O. Njeri, and L. Costa

Abstract:

Turkish immigrants represent a significant portion of the foreign-born population in Germany. The participation of Turkish women in the labor market plays a crucial role in their integration into German society. This study examines the employment patterns and economic integration of Turkish migrant women. It highlights that Turkish women are less engaged in the labor market compared to their male counterparts and disproportionately handle domestic responsibilities, including childcare and eldercare. Factors contributing to this disparity include traditional family roles, lower educational attainment, limited proficiency in German, and insufficient professional experience. To enhance labor market participation, it is essential to develop comprehensive integration policies targeting both women and their male family members, thereby fostering greater inclusion within the workforce.

Keywords: Labor Market, Migration, Gender Integration, Turkish Women, Germany

THE IMPACT OF MIGRATION ON HUMAN SECURITY: ANALYZING ETHIOPIAN FEMALE MIGRANTS IN SUDAN

Maria Clara Souza and Li Wei Zhang

Fudan University, China

Abstract:

In the contemporary globalized era, international labor migration is a significant phenomenon, though its roots extend back through history. This paper investigates the emerging trend of female migration in Africa, contrasting it with historical patterns where African women were primarily seen as dependents or spouses of male migrants. The paper emphasizes the impact of modernity and rising unemployment rates on this shift, underscoring the importance of understanding female labor migration within the framework of human security. Focusing on Ethiopian women migrating to Sudan, the paper explores how labor migration, which gained momentum with the discovery of oil in Sudan, presents both opportunities and challenges. While migration promises better economic prospects, it often falls short in providing decent wages, safe working conditions, and adequate social security. The paper highlights the vulnerabilities faced by female migrants, including gender-based violence, inadequate pay, and various forms of abuse perpetrated by brokers, employers, and migration officials. Identifying these critical stages and challenges is essential for improving the security and welfare of migrant workers. The study reveals that many female migrants face severe exploitation due to their irregular status and lack of skills or education.

Keywords: Labor migration, human security, gender-based violence, exploitation, Ethiopia, Sudan.

DYNAMICS OF RURAL-URBAN MIGRATION INFLUENCED BY HOUSEHOLD FACTORS IN BANGLADESH

Mei Lin Zhang, University of Dhaka, Bangladesh

Abstract:

This study investigates the factors influencing rural-urban migration in Bangladesh at the household level. Utilizing a Heckman Probit model with sample selection, this research examines both the determinants of migration and the intensity of migration among farm households. The study surveyed 160 farm households with migrants and 154 households without migrants, totaling 316 households, in the central region of Bangladesh. The findings indicate that the primary factors affecting migration include the age of the household, the presence of economically active males and females, the number of young and elderly dependents, and agricultural land ownership. In terms of migration intensity, the availability of economically active males, the number of young dependents, and the extent of agricultural land holding are key determinants.

Keywords: Migration Factors, Heckman Probit Model, Rural-Urban Migration, Bangladesh

STRATEGIES TO MITIGATE CORRUPTION AMIDST MIGRATION TRENDS IN EUROPE

Amina Sow, Faculty of Social Sciences, University of Dakar, Senegal; Hiroshi Tanaka,
Department of Political Science, University of Hanoi, Vietnam

Abstract:

Addressing corruption linked to migration has been a critical focus in European Union policy discussions for over ten years. Human trafficking, a severe form of criminal exploitation, often begins with the intent to profit from victim exploitation. This paper explores strategies to reduce corruption by examining the current legislative framework combating corruption in Europe. The study investigates various factors contributing to migration patterns, emphasizing that corruption is a major driver for individuals to leave their home countries. The findings indicate that law enforcement agencies need to concentrate on disrupting the financial networks of organized crime groups engaged in human smuggling. Corruption plays a pivotal role in facilitating smuggling operations, particularly when criminal organizations are involved. Illegal migrants and refugees frequently become sources of illicit revenue for officials managing border protection and immigration control within the European Union.

Keywords: Corruption, migration, human trafficking, legislation, organized crime.

CULTURAL PERSPECTIVES ON PAIN MANAGEMENT IN ONCOLOGY AND PALLIATIVE NURSING

Maria Gomez, Haruto Nakamura,

National University of Mongolia, Mongolia

Abstract:

Effective pain management is crucial for maintaining quality of life and is a key indicator of nursing care quality. In oncology and palliative care, chronic pain is recognized as a complex, individualized experience that incorporates a significant sociocultural dimension, especially when addressing the needs of migrant patients. This study aims to explore the sociocultural aspects of pain and nursing practices by comparing Turkish Muslim and German Christian women. The objectives are: 1) To examine cultural beliefs and practices related to pain and nursing care among Turkish Muslim and German Christian women, and 2) To enhance culturally sensitive nursing practices for patients experiencing severe pain in palliative care settings.

In a qualitative-explorative comparative study, 4 groups of women were interviewed: first-generation (n=4) and second-generation (n=5) Turkish Muslim immigrants, and German Christian women from two generations (n=5 per age group), all of similar age and educational background. Semi-structured ethnographic interviews, following Spradley (1979), were conducted to understand their perceptions and experiences of pain and nursing care within their families.

The study's findings reveal that expressions of pain and the distinction between "private" and "public" pain differ across cultures. Pain expression norms, learned during childhood, shape adult attitudes and expectations. Language, including the use of metaphors and symbols, plays a crucial role in potential misunderstandings. The sociocultural context of illness may involve specific beliefs that are significant to patients but may appear unconventional from a biomedical standpoint. Pain can also influence family dynamics, where respect or hierarchical structures may inhibit direct expression of individual needs. Additionally, specific resources, often tied to religious beliefs, can play a critical role in pain alleviation.

The discussion will assess these findings in light of existing literature and propose nursing interventions and strategies beyond pharmacological treatments to effectively address the needs of patients from diverse sociocultural backgrounds in palliative care.

Keywords: Pain management, cultural perspectives, palliative care, migrant patients, sociocultural dimensions.

A COMPREHENSIVE ANALYSIS OF SYRIAN ENTREPRENEURIAL IMPACT IN TURKEY

Javier Santos, Yulia Ivanova

Institution: University of Lagos, Nigeria

Abstract:

Immigrant entrepreneurship emerges as a critical element in the economic dynamics of host countries, with significant implications for both local communities and newcomers. This study explores the influence of Syrian refugee entrepreneurs on Turkey's business environment. Turkey, being a primary destination for Syrian refugees, provides a unique context for examining how these entrepreneurs contribute to and interact with the local economy. We analyze the role of Syrian entrepreneurs in Turkey's economic landscape, focusing on their impact on the business sector and the challenges they face. Utilizing a mixed-method approach, the research combines quantitative data from a survey conducted among Syrian refugees and qualitative insights to identify patterns and challenges. The self-administered survey, translated into Arabic to ensure clarity, employs closed-ended questions with nominal ratio and Likert scales. Data analysis through linear regression and the Statistical Package for Social Sciences (SPSS) will offer insights into the role of Syrian entrepreneurs in Turkey's business sectors. Preliminary findings highlight that Syrian entrepreneurs, particularly women, make notable contributions to the labor market, leveraging their previous trade experience to navigate and succeed in the Turkish market. However, the study also indicates a need for more flexible investment and labor laws, commercial arrangements, and financial resources to support these entrepreneurs. The research aims to provide recommendations for improving the entrepreneurial ecosystem for Syrian refugees in Turkey.

Keywords: Entrepreneurship, immigration, Syrian, Turkey, refugees, investors, socio-economic benefits, unemployment.

UNLAWFUL REPATRIATION PRACTICES OF UNAUTHORIZED MIGRANTS FROM GREECE TO TURKEY

Lúcio Gomes, Sara Oliveira

Abstract:

Since 2011, Greece has justified its approach to managing the refugee crisis through preemptive interception, framed under the guise of ‘humanitarianism’ and addressing deaths in the Mediterranean Sea. Despite being an EU member, Greece has implemented a distinct strategy that has resulted in significant risks for migrants, including non-rescue incidents and push-back practices with fatal outcomes. This article analyzes Greece’s ‘humanitarian border enforcement’ policy, particularly focusing on the practice of push-backs. It is argued that these practices breach international legal obligations, including the right to life, the duty to search and rescue, the prohibition of inhuman or degrading treatment, and the principle of non-refoulement.

Keywords: Greece, migrants, push-back policy, international law violations.

University of São Paulo, Brazil

NAVIGATING FAMILIAL BONDS AND EMOTIONAL WELL-BEING IN MIGRATION: A LONGITUDINAL STUDY

M. Chandra, K. Mutuku, A. Kim

Department of Social and Behavioral Sciences, University of Dar es Salaam, Tanzania

Abstract:

Cultural norms and familial structures are integral to personal security and stability. However, the developmental trajectories are significantly influenced by various contexts, including those affected by migration, which can disrupt familial bonds and personal security. This study adopts a narrative methodology combined with attachment theory from a lifespan perspective to explore the experiences of a migrant student from India residing in Sydney, Australia. The research emphasizes the student's efforts to maintain familial connections despite the geographical distance, the emotional challenges associated with migration, and the ongoing negotiation between dependence and independence—key developmental tasks. Given the heightened influence of parental authority in Indian culture, this study also addresses issues related to cultural expectations, adaptation challenges, acculturative stress, and the overall sense of security in the context of migration.

Keywords: Migration, attachment theory, familial bonds, cultural adaptation, emotional well-being

DETERMINANTS OF WAGE LEVELS FOR DOMESTIC WORKERS IN THAILAND'S BUILDING SECTOR

A. Prasert, N. Srisuk, B. Kittipong, J. Wongkaew

Faculty of Social Sciences, Mahidol University, Thailand

Abstract:

This study investigates the determinants impacting the wages of domestic workers in Thailand's building sector. The sample consisted of 156 native construction workers from Nakhon Ratchasima Province, Thailand. Data was gathered through a structured questionnaire and analyzed using frequency, percentage, and regression analysis techniques. The findings indicate that the typical native Thai construction worker is a married male between 26 and 37 years of age, with four to six years of formal education. These workers are usually employed as laborers, earning between 4,000 and 9,200 baht per month, and possess less than five years of work experience. Most of these workers are engaged for five days a week, with each workplace employing between 10 and 30 individuals, including fewer than 10 migrant workers. The risk level associated with their work ranges from 20% to 40%, and they generally do not change employers. The average monthly wage for these workers was found to be 10,843.03 baht, with a standard deviation of 4,898.31 baht. Regression analysis revealed that job position, years of work experience, and job-switch frequency are significant determinants of wage levels, collectively accounting for 51.9% of the variance in wages for Thai construction workers.

Keywords: Building sector, domestic workers, Thailand, wage determinants.

GREEK ARTISTIC INFLUENCE IN PARIS: ANALYZING FOUR DECADES OF CULTURAL EXCHANGE (1970-2010)

Ana Silva, Youssef Khedher, Chao Li

Department of Art History, University of São Paulo, Brazil

Abstract:

This study explores the impact of Greek immigrant artists—painters and sculptors—on the Parisian art scene from 1970 to 2010. The research focuses on their significant presence in Paris, utilizing archival sources from both daily and periodical press. It aims to illuminate the effects of their artistic endeavors on French intellectual and social life while highlighting their influence on the cultural development in Greece. This paper also examines the integration of these artists into the Parisian cultural milieu and the broader social phenomenon of their migration in a postmodern context. The study further delves into the cultural interactions between Greece and France, analyzing the support mechanisms provided by the Greek community, cultural institutions, museums, and galleries. The recognition and assimilation of Greek artists within French society are discussed through the lens of assimilation theory. Since the 1970s, particularly after the fall of the Greek dictatorship, artists have increased their engagement with their homeland, traveling frequently between Greece and Paris. This dynamic has not only made the stages of their artistic development more visible but also enriched the global artistic landscape with diverse contemporary expressions. This research thus illustrates the pivotal role of Greek artists in shaping the international cultural environment.

Keywords: Artistic migration, cultural exchange, Greek artists, postmodernism, assimilation theory.

ADDRESSING GENDER DISPARITIES IN EMPLOYMENT: LESSONS FROM EUROPEAN PRACTICES FOR GEORGIA

Author: K. Smith, L. Johnson, M. Lee, Department of Social Sciences,

University of Kenya, Nairobi, Kenya

Abstract:

Gender disparities in employment remain a critical issue within the global economic landscape. This study examines the challenges faced by women in the labor market in Georgia, drawing comparisons with European practices and experiences. The analysis covers historical contexts, the impact of Soviet-era policies, and contemporary issues affecting women's employment. Through statistical evaluation, the paper explores the unemployment rates among women, identifying key factors contributing to this issue. Employment patterns in Georgia are compared with those in the Baltic countries (Lithuania, Latvia, and Estonia) to provide a regional perspective. The study further investigates women's development indicators, including average age at marriage and migration trends. A significant focus is placed on the impact of Georgia's Association Agreement with the EU, which addresses gender equality in the workplace as part of broader economic, social, and political reforms. Despite a rise in average salaries, with women managers in the financial and insurance sectors earning an average of 1044.6 Georgian Lari, and overall business sector salaries at 961.1 GEL, employment rates remain problematic. In 2017, the employment rate stood at 74.6% for men and 50.8% for women. The representation of women in managerial positions is notably low, at 29%, compared to 71% for men. The study recommends that the government and civil society integrate women more effectively into the national economic development strategy, drawing on successful models from developed nations. Enhancing job creation in both urban and rural areas and facilitating the reintegration of migrant women into the workforce are crucial steps toward addressing these disparities.

Keywords: Gender disparities in employment, labor market segmentation, women's employment in Georgia, European employment practices.